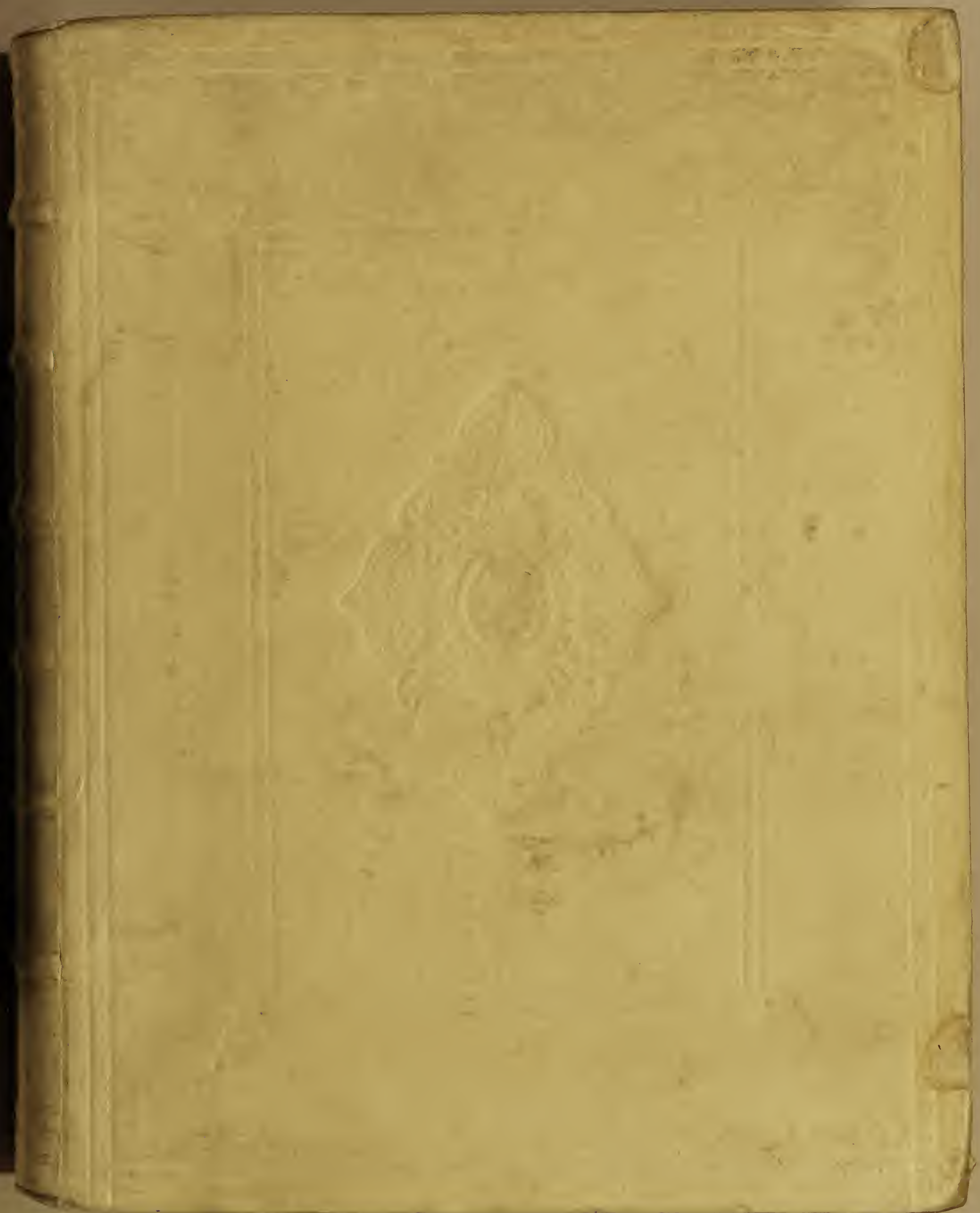
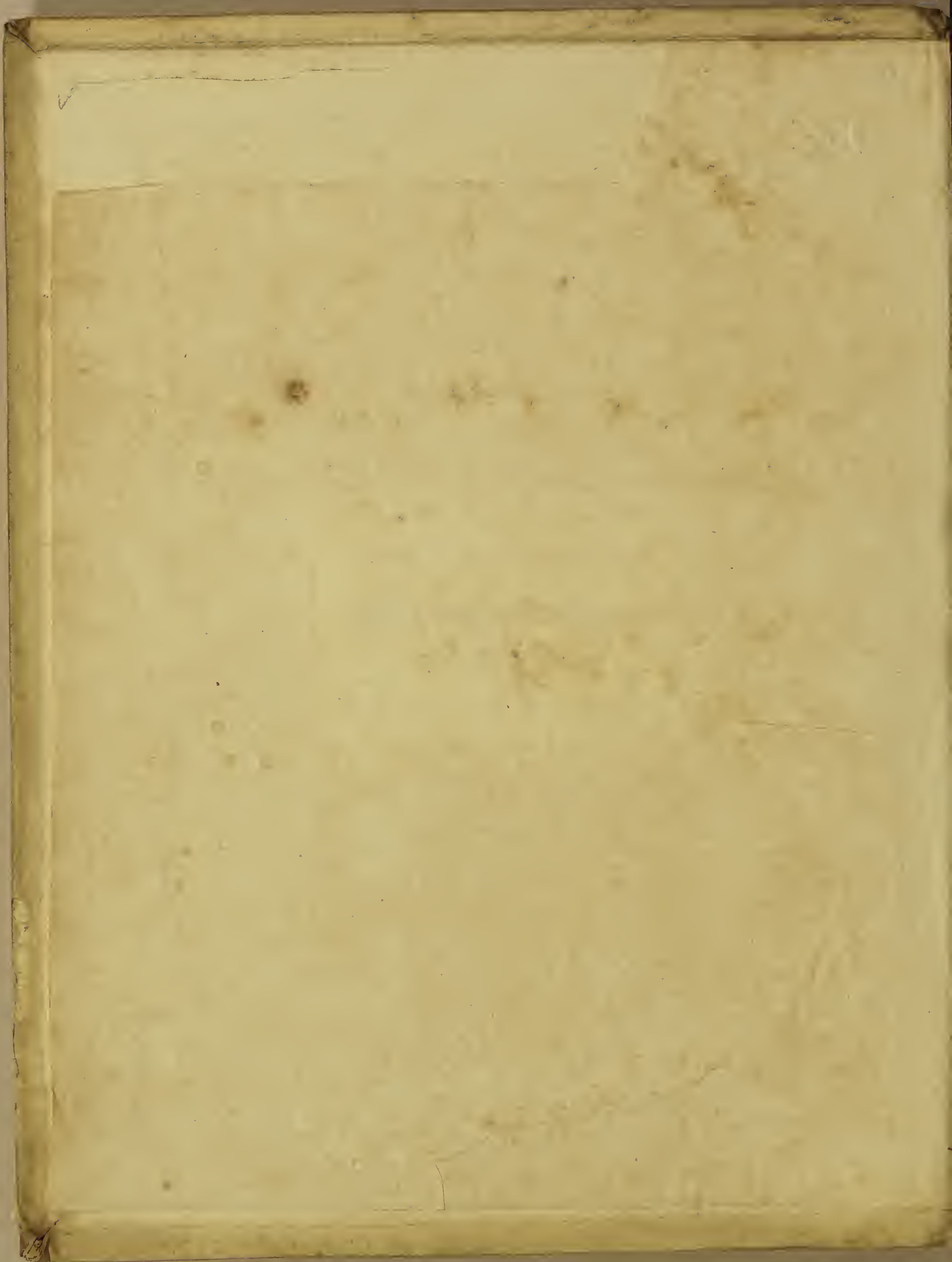

BRIEVEN,

Geschreven ende gewisselt tusschen den HEER

JOHAN DE WITT,

RAEDT-PENSIONARIS EN GROOT-SEGELBEWAERDER
Van Hollandt en West-Vrieslandt;

Ende de

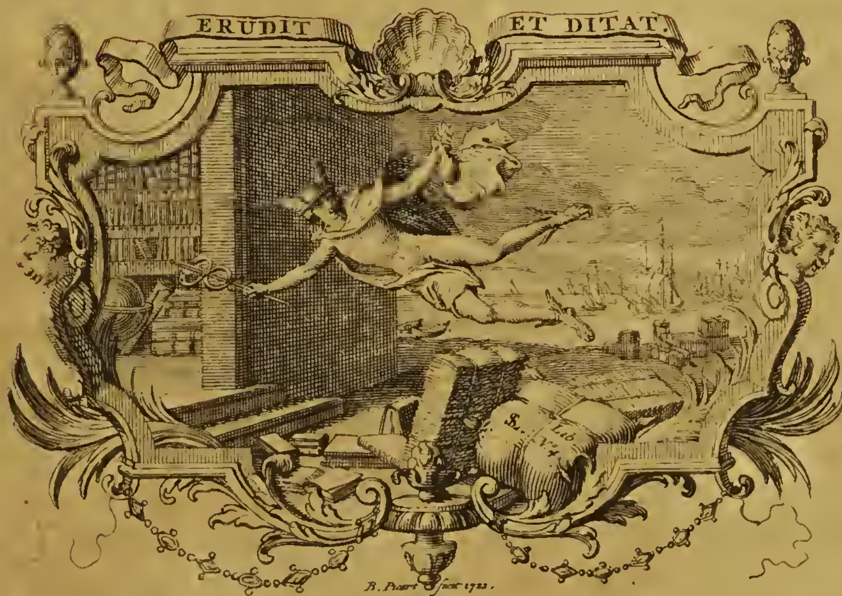
GÈVOLMAGHTIGDEN van den STAEDT
der Vereenigde Nederlanden,

So in VRANCKRYCK, ENGELANDT, SWEDEN,
DENEMARCKEN, POOLEN, enz.

Beginnende met den jaere 1652. *tot het jaer* 1669. *incluys.*

TWEEDE DEEL.

Synde de verdere NEGOCIATIEN van den Heer
C. VAN BEUNINGEN, in Vranckryck;
Ende die van den Heer
P. DE GROOT, in Sweden.

IN 'sGRAVENHAGE,
By HENDRICK SCHEURLEER.
M. DCC. XXIII.

BRIEVEN

Tusschen den Heer

JOHAN DE WITT

RAEDT-PENSIONARIS VAN HOLLANDT EN WESTVRIESLANDT,

Ende den Heer

COENRAET VAN BEUNINGEN

Extraordinaris MINISTER aen 't Hof van VRANCKRYCK.

Geschreeven ende gewisselt in de jaeren 1664. *tot den jaere* 1667. *incluys.*

Aen de Heer Extr. Minister C. van Beuningen, den 11. December 1664.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NEvens de publicke brieven van den Heere Ambassadeur van *Gogh*, die ten daege van U Edts. vertrek uyt den Haege, wierden ontfangen, waeren my in 't particulier nogh ter handen gekomen die geene, daer van copye hier nevens gaet, tot U Edts. naerightinge; gelyck mede ten selven eynde copyelyck hier nevens gevoeght is, 't geene met de post van gisteren, van daer nogh naeder ingekomen is; waer uyt U Ed. sal gelieven te bespeuren de confirmatie ende continuatie van de openbaere hostiliteyten, by publicke ordre van den *Koningh van Groot-Britannien* tegens desen Staedt ende de goede Ingesetenen van dien, gepleeght wordende.

Gisteren daer over in discours wesende met den Heere Grave d'*Estrades*, hebbe ik syne Excellentie aengewesen, dat de Resolutie tot de voorsz. hostile Proceduren, in Engelandt is genoomen even naer de receptie van de tydinge dat haer Ho. Mog. geintentioneert waeren haere Vloote op te senden, ende daer

mede het Canael niet te passeren; ende naerdemael sulcks geschiedt was op den raedt ende 't advis van den *Koningh van Vranckryck*, met seer goede ende vreedelievende insighten, dat wy derhalven alhier des te meerder vertrouwen, dat syne Majesteyt aen desen Staedt promptelyck ende vigoureuselyck sal presteren het effect van de jongst gemaeckte Alliantie. In hoedanigen sin den gemelden Heere Grave d'*Estrades* ook aengenomen heeft aen den hooghstgemelden Koningh te schryven, 't welck ick dan bidde dat U Ed. aldaer mede ten besten gelieve te seconderen. . .

Op de receptie van de voorsz. Engelsche tydingen, syn, volgens voorgaende haer Ed. Groot Mog. Resolutie, daer van copye hier nevens gaet, de Collegien ter Admiraeliteyt of Gedeputeerden van deselve herwaerts beschreven, die voor haer advis aen haer Ed. Groot Mog. eenpaeriglyk verklaert hebben, dat de Engelschen wederom by retorsie alomme soo door de maght van den Staedt, als door particuliere Commissie-vaerders, alle doenelycke afbreuck soude behooren te werden gedaen. Waer op eenige Leden met haere principalen ruggespraecke willende houden, is voor alsnogh dienthalven niets finaelyck besloten; maer wel op eergisteren ende gisteren provisionnelyck ter neder gestelt, 't gunt U Ed. uyt de twee distincte Extracten hier nevens gaende, sal gelieven af te nemen. * Het is, myns oordeels, seer remarkabel, dat den *Koningh van Groot-Britannien* syne aengevangen hostiliteyt in Europa, selfs niet en traght te fonderen op eenige gepretendeerde verongelyckingen in Europa geleden; maer alleenlyck op het envoy van *de Ruyter* naer Guinéa, ende sulcks op een gevreesde tegenweer, by desen Staedt uyt noodt in 't werck gestelt buyten Europa. Waer door dan de eerste aggressie van die zyde binnen Europa, buyten alle controversie wert gestelt.

Ick bidde dat U Ed. nevens myne dienstige gebiedenisse, van dese communicatie gelieve te geven aen den Heere Ambassadeur *Boreel*. Ende hier mede my voorts refererende tot 't geene deselve hier nevens van wegen den Staedt ter handen komt, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. December 1664.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, den 9. December 1664.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk heb aengemerckt in de papieren, my tot myne instructie mede gegeven, dat in seeckere remonstrantie van die van de West-Indische Compagnie, aen haer Ho. Mog. ingedient in Juny laetstleden, wert genarreert, dat de Schepen die 't Fort aen Cabo Verde van de Onse hebben genomen, al in December des voorigen jaers uyt Engelandt uytgeseylt syn; ende dewyle nu blykt, dat deselve order hebben gehad om 't Fort in Cabo Corps te occuperen, soo soude het

* Siet *Secrete Resolutien*, pag. 458. 't tweede Deel.

het dienen om de onbehoorlyckheyt van de Engelſche Proceduren te aggraveren, indien 'er eenige Memorien van den Heere *Downingh* wierden gevonden van jonger dato als de voorſz. maendt December, in dewelcke hy de Deenſche inſtantien tot inruyminge van 't ſelve Fort moght komen te appuyeren. Ick wenſchte dierhalve dat my deſelve door affchriften gecommuniceert moghten werden, ende te gelyck het geene haer Ho. Mog. ſullen goedgevonden hebben te antwoorden aen den Heere *Downingh*, op het geen hy klaeghsgewyſe by forme van proteſt, by Memorie aen haer Ho. Mog. heeft voorgedragen den 5. deſer op 't uur van myn vertreck. Het ſal het gebruyck van 't cyffer, my door U Ed. Geſtrenge Commies mede gegeven, myns oordeels facielder maken, dat de naemen van Princen, Staeten, Perſoonen, ende andere ſaeken, die dickmaels occurreren, met een vaſt cyffer getal wierden uytgedrukt, ende ſoo het U Ed. Geſtrenge gelieft, ſullen wy in dat deel ons kunnen dienen van 't cyffer my uyt de Griffie van haer Ho. Mog. overhandight, ende het van tydt tot tydt kunnen amplieren. Ick weet niet of haer Ed. Groot Mog. ſullen oordelen de hier nevens voorgeſtelde myne conſideratie, van ſoodanigh belang te ſyn, dat ick met deſelve nodigh had haer hooghwightige deliberatien te interpelleren: Daer ſyn 'er nogtans onder deſelve, die my toeſchynen naeder éclairciſſement van haer Ho. Mog. intentie eenighſints te vereyſſchen, als my by myn inſtructie niet is gegeven.

Ende ſoo my myne naeder overdenckingen ofte de communicatie van den raedt van den Heere *Boreel*, niet wyſer maecken, ſoo ſal ick wel niet een eenigen dagh verſuymen met naeder laſt af te wagten; maer ſal eghter dencken op expedienten om in deſen niets te prejudieren aen 't geen my by naeder ordre ſoude mogen toekomen. Ende tot dien eynde dunckt my voor als nogh, het bequaemſte middel te ſyn, dat ik in myn eerſte Audientie aenhoude, alleen op de bewuſte denunciatie aen den *Koningh van Engelandt* te doen, ende op een Reſolutie van ſyn Majeſteyt, van met haer Ho. Mog. van nu af te willen in concert treden over 't geen tot 't uytwercken van een accommodement met Engelandt, met reſtitutie ende reparatie van de haer Ho. Mog. aengedaen ongelyck, by der handt ſal dienen genomen; ende ſoo ick 't nodigh bevind, ſal ick te gelyck devoiren doen, om te doen afbreecken die Negotiatie aen 't Franſche Hof over de vernieuwinge van Vriendſchap met Engelandt. Maer ick ſal nogh tydt hebben om dit alles nader te overleggen, ende op 't geen ik van de diſpoſitie van 't Hof tot Paris vernemen ſal, meer bequaem ſyn als hier, om myn meſures te nemen. Ick blyve met al myn hert:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Deſen 9. December des naghts voor Willebroeck, drie mylen aen geen

 ſyde

syde Antwerpen, in 't Jaght. Twee Missiven hier nevens geschreven, de eene aen haer Ed. Groot Mog., ende de andere aen Uw Ed. Gestrenge, syn met de Kapiteyn van 't Jaght afgesonden, ende desen is in myn handen gebleven, tot myn overkomste tot Brussel; de geene die in kleyn formaet sullen geschreven syn, versoeck ick, dat in de Vergaderinge niet gelesen mogen werden, ten sy U Wel Ed. Gestrenge, die alvorens doorsien hebbende, sulcks dienstigh oordeele.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 18. December 1664.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UW Edts. particuliere Missive, geschreven tot Willebroeck den 9. deses, alsmede de weergâ van die aen den Heere Griffier *Ruysch*, door de ordinaris post van Brussel afgesonden, syn my successivelyck wel ter handen gekomen. Ende gaen hier nevens volgens Uw Ed. begeerte, de Memorien by den Heere *Downingh* overgelevert tot appuy van de Deensche pretensien over de saeken van Guinéa, ende particulierlyck van Cabo Corps. Edog sal Uw Ed. daer uyt bevinden, by den gemelde Heere Envoyé daer ontrent altyds maer in generaele termen gesprooken, ende noyt iets van Cabo Corps in specie, tot voordeel van de Deenen, voorgesteldt te wesen.

Wat op de Memorie van den gemelde Heere *Downingh*, ten dage van Uw Edts. vertreck van hier; aen haer Ho. Mog. gepresenteert, ter Generaliteyt geresolveert sy, is Uw Ed. van wegen den Staedt toegesonden, ende hebben haer Ho. Mog. niet goedgevonden, hem daer op eenige antwoorde te laeten toekomen.

Dat Uw Ed. de naemen van Princen, Staeten &c. uytdrucke, door het cyffer aen deselve van wegen den Staedt mede gegeven, sal strecken tot meerder compendie, gelyck ick my ook ten selven eynde daer van dienen sal.

Wat op de gemelde Uw Edts. Missive, aen den Heere Griffier *Ruysch* geschreven, by haer Ho. Mog. provisionnelyck sy geresolveert, sal deselve van wegen den Staedt directelyck ter handen komen; ende wat het principale point belanght, of naementlyck haer Ho. Mog. de hostiliteyten by de Engelschen in Europa gepleeght, verstaen aen den *Koningh van Vranckryck* te doen voorbrengen, als eene formele rupture tusschen de twee Natien, door de Engelschen in Europa gemaeckt, ende daer op te insisteren tot prestatie van secoursen van nu af aen, ende tot rupture naer de expiratie van vier maenden; dienthalven heeft eyndelyck nogh geene Resolutie bequamelyck geformeert konnen werden, soo lange van deser syde, nogh niet positivelyck gedecreteert sy, wat den Staedt eygentlyck selfs sal doen, ende in 't werck stellen, tegens de proceduren by de Engelschen in Europa begonnen; welcken aengaende het sentiment van haer Ed. Groot Mog. op gisteren is ter nedergesteldt, soo als Uw Ed. uyt de bygaende Resolutie, breder sal gelieven te bemercken. *

Myns

* Siet *Secrete. Resolutien*, pag. 464. 't tweede Deel, in Quarto.

Myns bedunckens sal het in allen manieren dienstigh wesen, by den hooghst-gedaghte *Koningh van Vranckryck*, de hostiliteyten door de Engelschen in Europa gepleeght, absolutelyck ende positivelyck te doen passeren voor eene formele ende openbare rupture tusschen de twee Natien, door haer nu ook selfs in Europa begonnen; ende daer op syne Majesteyt vooreerst te sommeren, ingevolge van 't 4. Artikel van 't Tractaet, om de voorsz. gepleegde hostiliteyten ende de schaden daer door geleden, te doen cesseren ende repareren; tot dien eynde voor al, sonder eenigh tydt verlies, naeder ende cathegorickelyck aen den *Koningh van Engelandt* te doen, ende te reitereren de denunciatie in Uw Edts. instructie gemeldt, (laetende aen syne Majesteyts discretie ende goedvinden, of de voorsz. te doene denunciatie, door een extraordinaris, of wel door syne Majesteyts ordinaris Minister tot London geschieden sal) ende voorts van nu af aen, te prepareren de middelen vereyscht, om by faulte van succes, haer Ho. Mog. vigoureuselyck by te springen in den Oorlogh, die als nu van de syde van Engelandt formeelyk aengevangen is; soo als alle 't selve ook *in terminis*, als Uw Edts. sentiment, uyt de voorsz. Missive opgenomen wordt. Ick wil geensints twyffelen, of sal alle 't selve by syne Majesteyt aldaer seer plausibelyck werden opgenomen; te meer, alsoo syne Majesteyt met de jonghste post, eergisteren alhier aengekomen, den Heere Grave d'*Estrades* geordonneert heeft, aen my, als Dienaer van haer Ed. Groot Mog., ende sulcks door my aen de Regeringe, in confidentie bekendt te maecken, dat syne Majesteyt van goederhandt geadverteert was, dat men van London ordre gesonden hadde, aen den Commanderende Officier over 't Engelsche Esquadre in de Middelandtsche-Zee, om alle Hollandtsche Schepen te nemen; daer van ick onder de vereyschte secretesse, communicatie gegeven hebbe, aen eenige voornaeme Regenten, aen welckers discretie ende circumspectie niet en is te twyffelen; die alle het selve aengenomen hebben, voor een teecken van singuliere affectie van syne Majesteyt tot desen Staedt, ende van eene constante genegentheydt, om de gemaeckte Alliancie punctuelyck te presteren; waer over ick dan ook vertrouwe, dat Uw Ed. wel sal doen, by occasie van eene particuliere Audientie, syne Majesteyt speciaelyck te bedancken, met verseeckeringe, dat men alhier door soodanige preuven van affectie, meer ende meer opgeweckt, ende versterckt werdt, in de opreghte geneegentheydt, om syne Majesteyt in gelycke occurrentien, ook gelycke trouwhertigheyd te betonen, ende by alle gelegentheden het effect van de gemaeckte Alliancie aen syne Majesteyt efficacieuselyck te presteren. Waer van U Ed. syne Majesteyt ook by alle goede occasien volkomentlyck gelieve te verseeckeren. Gelyck ick mede op gisteren 't selve gedaen hebbe aen de Heere Grave d'*Estrades* op de communicatie van seeckere periode, influerende in de depêche van syne Majesteyt, continerende de naervolgende woorden. *Je vous dirai confidemment, que je voudrois être assuré que les Etats eussent autant de delicatesse & de sincerité, que moi, pour l'observation des Traitez que nous avons ensemble.*

Het ware, myns oordeels, te wenschen, dat naedemael syne Majesteyt ons geraden hebbende de Vlote op te leggen, ende sulcks alhier gevolght wesende; daer op by de Engelschen de stoutigheydt is genomen, om de rupture tegens desen Staedt, selfs binnen Europa te beginnen, U Ed. als nu een advis ende raed

A. 3 van

van syne Majesteyt konde uytlocken, om de Engelschen wederom op 't alder efficacieuste alle afbreuck aen te doen, om syne Majesteyt alsoo insensiblement verder ende verder te engageren. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. December 1664.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 19. December 1664.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk ben desen avondt, weynigh voor 't afgaen van de post, soo laet hier aengekomen, ende op myn aenkomste met soo veelderhande saeken overvallen geweest, dat my naeuwlycks tydt overblyft om U Ed. Gestrenge te bedancken, voor 't geen U Ed. my gelieft heeft te communiceren by U Ed. schryven van den 11. deses, van alle 't welcke ick myn dienen sal naer myn vermogen, tot bevorderinge van haer Ho. Mog. saeken. In welcke dispositie deselve dit Hof sullen vinden, sal de tydt ontdecken, die ick soo naeuw sal menageren als doenelyck is. Al het geen my dienaengande voorgekomen is, zedert myn vertreck uyt het Vaderlandt, is het geen den Heere Prince van *Tarante* (welcke ick voor gisteren op den wegh 't geluk had te ontmoeten) my genegentlyck bericht heeft, ende U Ed. Gestrenge ontwyffelyck mede volkomentlyck uyt deselve, voor 't overkomen van dese, sal hebben verstaen, soo dat het niet nodigh sal syn, dienaengaende iets hier aen te roeren. Ick sal op morgen by den Koning audientie versoeken, ende vervolgens sonder intermissie, alles by brengen dat my doendelyck is, om haer Hoog Mog. intentie ontrent de my medegegeven ordres, te doen ruisseren. Daer toe God syn Segen geve, die ik bidde den Staedt in dese swaere tyden te willen bystaen met wysheyt ende goeden raedt, ende U Ed. Gestrenge tot dessels langh leven, in goede gesondtheyt te willen bewaren. Ick ben met al myn hert,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 19. December 1664.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 25. December 1664.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste in date den 18. deser lopende maendt, is my U Ed. Missive van den 19. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen, hebbe daer uyt, als mede uyt dessels publicke depêche van den voorschreven dato, U Edts. arrivement tot Paris, met aengenaemheyt vernomen, daer van ick onder Godes zegen, eerstdaeghs goede effecten te gemoedt sie.

Eergisteren is alhier gearriveert den Secretaris *Cunæus*, afgesonden uyt Engelandt door den Heere Ambassadeur van *Gogh*, onder anderen mede brengende beright, dat men in Engelandt ordre gegeven hadde, om de Goederen uyt de aengehaelde ende opgebraghte Nederlandtsche Schepen te ontladen, ende om die geene die men verderffelyck sal qualificeren, te verkopen. Dat ook ontwyffelyck binnen weynige dagen den Oorlogh tegen desen Staedt, aldaer opentlyck soude werden gepubliceert. 't Welck hy verstaen hadde, by den Raedt albereyts voor syn vertreck vastgestelt geweest te syn. Brengende wyders mede de Missive van den gemelden Heere Ambassadeur van *Gogh*, daer van copye hier nevens gaet, tot U Edts. naerightinge. Ende alhoewel haer Hoog Mog. meer als bevoeght syn, sonder verdere acten van hostiliteyt of eenige denunciatie af te waghten, tegens de Engelsche mede van haere zyde opentlyck te breecken, ende deselve geensints te verschoonen, soo hebben deselve daer inne egter wel willen Procederen met die moderatie, dat tot nog toe geen verdere last gegeven is, dan om van deser zyde, door Schepen van den Staedt alleenlyck, ende niet door particuliere Commissievaerders, mede aen te haelen ende op te brengen alle Engelsche Schepen ter Koopvaerdye uytgerust, sonder voor alsnogh tot het aentasten van 's Koninghs Oorloghschepen eenige ordre te geven; ende is over 't geene voorsz. staedt, eerst op den 23. deses ter Generaliteyt conclusie geformeert; alles op hoope. dat den *Koningh van Groot-Britannien*, bespeurende den ernst ende de vigeur, die haer Ho. Mog. te gemoedt sien, dat nader door den *Koningh van Vranckryck* gedemonstreert sal worden, sigh tot meerder redelyckheydt ende tot vreedtsaemer gedaghten staet te voegen; daer aen haer Ho. Mog. niet gaerne door eenige precipitante Resolutie ofte Actie, selfs niet het alderminste prejudicie soude willen leggen. Vertrouwende mede, dat den *Koningh van Vranckryck* daer door des te bequamer gemaeckt sal worden, om den *Koningh van Groot-Britannien* van syn tastelyck ongelyck in desen te overtuygen.

De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt syn voorleden Saturdagh van den anderen gescheyden op reces tot den 13. van de toekomende maendt, hebbende voor deselver separatie, geconsenteert, dat de Oost-Indische Actien mede den 20. penningh subject gemaeckt souden werden. Ende nopende

de het point van de Schepenen kenniſſen, dienthalven is by de Heere Gedeputeerden van Amſtelredam voor de ſeparatie gedaen, eene nieuwe voorſlag, vervat in 't Extract uyt haer Ed. Groot Mog. Reſolutien hier nevens gevoeght, daer op ick wil hoopen, dat ter naeſter byeenkomſte, met onderlinge verdraeghſaemheyt, eene goede uytkomſte ſal konnen werden gevonden; beſpeurende dat by faute van dien, alle extraordinaris conſenten ſullen blyven geaccrocheert. Het waere te wenſchen, dat de voorſz. voorſlagh van de zyde van Amſtelredam gedaen was geweeſt met goede gratie, ende als daer door de Leden te gemoedt komende, gelyk, myns oordeels, in der daedt geſchiedt; maer het heeft de Heeren Gedeputeerden der voorſz. Stede goedgedagt by alle omvragen, ſelfs tot de laetſte incluys, ſimpelyck te perſiſteren by haere negative, met eenige redenen die ter werelt niet hebben konnen moveren; ende op de concluſie ter laetſter ceſſie, eyndelyk al lagchende ende als eene ſaeke die ſy oordeelden by de andere Leden niet te ſullen werden aengenomen, incidentelyk aen te roeren de voorſlag hier boven geroert. Ick hebbe deſelve aenſtonts opgenomen ende gereleveert, verſoeckende dat daer van met goede diſtinctie voorſtel gedaen ende extenſie gemaekt ſoude mogen werden, op dat de Leden haer daer op tegen de volgende byeenkomſte naeder ſouden mogen bedencken; gelyck ook is geſchiedt.

Wat wyders tot uytvinden van nieuwe Geldtmiddelen, by Commiſſariſen voorgeſlagen ſy, ſal Uw Ed. mede uyt derſelver bygaende ſchriftelyck advis, gelieve te bemercken. Ick hebbe van myn plight geaght, alle 't ſelve Uw Ed. by deſen te communiceren, met verſoeck, dat by ſoo verre Uw Ed. van daer, door brieven, daer ontrent iets ſoude konnen contribueren, tot facilitatie by de Regeringe van Amſtelredam, ſulks door deſelve in 't werk geſteldt moge werden: aengeſien van die ſyde, buyten vermoede, ende buyten gewoonte, op 't point van de middelen, veele difficulteyten voorkomen, ſelfs ſoo verre, dat de gedaene voorſlagh, om 't ſlot van de quohieren van den 200. Penningh ten vollen te verantwoorden, onder anderen mede by Amſtelredam voor deſperaet van de handt geweſen ſynde, t'eenemael ter ſyden geſteldt heeft moeten werden.

Wy ſullen hier alle mogelycke ende bedenckelycke vlydt helpen aenwenden, ten eynde de voorgenomen Equipagie, tegens het aenſtaende voorjaer tydelyck gereed moge weſen; maer by faulte van nieuwe ende merckelycke conſenten, ſal daer inne een groot retardement toegebraght werden. Waer mede deſe beſluytende, ſal ick verblyven, en ben altydt:

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 25. December 1664.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 31. December 1664.

EDELE GESTRENGE HEERE,

OVer de bewuste *Greniers à Sel*, heeft Uw Ed. voor desen, in faveur van de vrienden, by Missive geintercedeert, ontrent de Persoon van den Heere *Colbert*; jegenwoordigh werde ick door myn Swager *Deuts* geinformeert, dat aen meest alle de Eygenaers van soodanige *Greniers*, restitutie is gedaen, van haere penningen, dogh tot nogh toe, niet aen die van Lionnois, waer in de vrienden ende haere mede participanten, meest geinteresseert syn, weshalven ick op naeder instantie van myn voornoemde Swager, de vrymoedigheydt neme, Uw Ed. by desen te versoecken, by goede occasie de voorsz. vrienden door mondelinge recommandatie aen den gemelde Heere *Colbert*, of elders, daer sulcks van de beste operatie sal konnen wesen, naeder te willen de handt bieden, ten eynde syluyden eyndelyck eenmael aen het haere mogen geraeken. Ik vertrouwe, dat Uw Ed. van wegens de geinteresseerden selver, particulierder informatie toegesonden, ofte aldaer ter handen gesteldt sal worden. Waer toe my desen aengaende referere, ende verblyve,

Edele Gestrenge Heere;

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 31. December 1664.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 26. December 1664.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAe dat my in myne eerste visites aen de Heeren Ministers, waeren bejegent, de goede woorden, die ick overschryf in myn hier bygeleyde Missive, ende dat ik met dese post geerne iets soude berigten, dat met meerder volkomen gerustheyd, soude kunnen doen oordeelen, van de intentie alhier; insonderheyd, dewyle het gemeene seggen, ende gevoelen is, van byna alle, die van haer Ho. Mog. saeken spreeken, soo ten Hoof, als in de Stadt; dat die niet gaet, om haer Ho. Mog. met dadelyke secourssen by te springen: soo heb ik desen morgen een visite gegeven aen den Heere *de Lionne*, ende vooreerst by hem afgeleydt hebbende, het compliment van dancksegginge, met het welke U Ed. Gestrenge my chargeert by syn Missive, van den 18. deses maends, over 't gecommuniceerde door den Heere d'*Estrades*; soo heb ick daer uyt occasie genomen, om de wegh te prepareren, tot het geen Uw Ed. Gestrenge my

vorders aenbeveeldt by de laetste periode van de voorgeroerde syne Missive; ende om sulks meer kraghtig te doen, heb ik gevraegt, of syn Ed. soo uyt het voorgestelde gecommuniceerde, als uyt alle het geen, sedert eenige posten uyt Engelandt overgeschreven wierdt; niet voor ontwyffelyck stelde, dat de Koningh ende 't Parlement aldaer, geen ooren meer hadden, om nae Vreede te luysteren; maer absolutelyk waren geresolveert, den aengevangen Oorlogh, *à Outrance* te vervolgen; immers, dat de berighten, die haer Ho. Mog. toequamen, sulcks medebraghten; ende dat ick geerne soude verstaen, of de Ministers van syne Majesteyt tot London, ook beter tydingen gaven. 't Geliefde syn Ed. my te seggen, dat die met het geen ick seyde, overeenstemde, ende dat het hem toescheen, dat de Vreede voor het toekomende, van difficielder uytwerckinge wel soude mogen syn, om dat den *Koningh van Engelandt*, die soude misschien niet wel willen, ofte kunnen maecken, sonder syn Parlement; maer als ick daer op versogt te mogen weten, wat hy, als eene Heere van soo groote wysheyd ende experientie, in dusdanige gelegentheydt, voor goede Raedt, haer Ho. Mog. soude gelieven mede te deelen; en of haer Ho. Mog., wel langer konden stilsitten, om de Engelschen op gelycken voet te bejegenen; soo kreegh ick met veel en gereitereerde instantien, geen ander antwoord, als complimentair, van dat haer Ho. Mog., Wys waren; ende syn Raedt niet van noden hadden: Ende eyndelyck, dat het voor hem beswaerlyck was, in soo groote saecken, sonder last van den Koningh, te spreecken. Ik heb dan verder geseyt, dat ick met de voorlede post ordre hadde bekomen, om syne Majesteyt, onder anderen te begroeten, over de instantien, die haer Ho. Mog. bericht waren, dat van de syde van Engelandt by dese Kroon gedaen wierden; om tot besluyt te brengen, een Tractaet van renouvellement van vriendtschap. Ende dat ick wel niet nodigh had, te versoecken, dat syn Majesteyt sulcks niet wilde voltrecken, voor dat de saecken tusschen Engelandt ende haer Ho. Mog., syn geadjusteert; want dat het renouveren van vriendtschap met Engelandt, gedurende de rupture tusschen dat Ryck ende haer Ho. Mog., met de Alliancie van syn Majesteyt ende haer Ho. Mog. niet compatibel is, ende dies uyt eygen beweginge van syn Majesteyt wel sal ongesloten blyven. Maer dat haer Ho. Mog. haer van uytdruckelycke toeseggingе daer ontrent, konde dienen tot voordeel van de gemeene saeck, om te breecken de artificien van de Engelschen, die alomme haer werk maecken om te doen geloven dat sy de vriendtschap met dit Ryck souden blyven behouden, niettegenstaende den Oorlogh met de vereenigde Nederlanden: Dat ick rondt uyt moght seggen, dat dit ook hier in Paris genoeghsaem de gemeene opinie was; immers van alle die niet verder als in de *Antichambre* van den Koningh quamen; ende dies bedughten, dat by aldien de 517. T. 2. 31. 19. 307. ende 295. geen andere instructie ende bericht kregen als daer gegeven wiert, die overschryvende, soude helpen veroorsaecken groote en misschien niet reparable prejuditie; insonderheyt dewyle de Engelschen resolverende tot de rupture, haer negotiatie daer sterck soude aenbinden, ende door alle middelen traghten tot haer ooghmerck te komen. Syn Excell. seyde my, dat dit laetste wel konde syn; maer dat 'er niets met Engelant gesloten was, ende dat de Tractaten niet vorder gebraght waren, als sy waren voor twee jaeren. Dat den Heere . . . . . ., gelyk ick geseyt had uytgestroyt

te

te wesen, niet in Engelandt was, om iets dat rapport had tot haer Ho. Mog. saeken, nogh ons prejuditie konde leggen; dat de Engelschen het een schryvende tot haer voordeel, ick het contrarie konde schryven tot voordeel van haer Ho. Mog.; maer alsoo ick seyde dat myn schryven wel diende gesecondeert door gelyck bericht van den Koningh aen syn Ministers daer, soo seyde syn Excell., dat den Koningh nogh in dese saeken niet getreden was (dat my vreemt dunckt nae soo veel communicatie) ende my eerst hooren soude, ende dat soo langh den Koningh niet sprack, 't geen syn Excell. ofte andere Heeren seyden, by my geen impressie moest maeken; dat hy my alleen verseeckeren konde van syn affectie tot de saeken van haer Hoog Mog. Ick heb dan geseyt, dat ick met dienstige danck voor de toesegginge van deselve, die verder soude gebruyken om te vragen, of het geen syn Excell. ende andere Heeren Ministers my hadden voorgeworpen, van dat desen Oorlogh een continuatie van die van Guinéa soude syn, ende dat om 't bewuste 14. Artikel van 't Tractaet met Engelandt, de guarantie geen plaets konde hebben, een simpel verhael was van 't geen de Engelschen seyden, dan of daer op als op een argument dat eenighsints konde bestaen, de minste reflexie hier gemaeckt wiert; ende alsoo syn Excell. my daer op antwoorde, als of 't seggen van de Engelschen soustenabel waer, om dat de eerste hostiliteyt in Guinéa is voorgevallen, ende dat de Engelschen om 't geen daer gepasseert is, den Oorlogh in Europa vervolgen; soo heb ick daer op geantwoordt, dat ick niet geloofde sulcks ernst te syn, ofte men moest seggen, dat die eerst den Oorlogh in Guinéa begonnen ende daer nae in Europa, geen Oorlogh begonnen in Europa, nogh de Vrede nogh de Commercie in Europa konde geseyt werden te troubleren, om dat se die ook elders eerst getroubleert hebben; ick vinde op het geen ick vorders tot destructie van dese tegenwerpinge segh, geen replicque; maer dat stelt my niet allesints gerust: Het is 't gemeene seggen dat 609. haer 2. 11. 35. 17. 3. 11. 23. 9. 16. 24. 7. 17. vinden, ende het niet 1. 11. boven 16. 20. 18. 11. 67. 24. 7. 17.

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 26. December 1664.

P. S.

Ik heb onder myn blaeuwe boeckjens, nog papieren met het geene U Ed. Gestrenge ingestelt heeft tegens de Engelsche objectien uyt het 14. Artikel: Ick wensch dat het selve, ende ook dat daer op te denken is, tot myne instructie magh toekomen; hoe wel my dunckt, dat het geen ick daer op tot solutie geve, seer overtuygent is.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den eersten January 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, in date den 25. der voorlede maendt, is my U Edts. Missive van den 26. daeraenvolgende, wel ter handen gekomen, als mede de weergae van die aen den Heere Griffier *Ruysch*, van den selven date. Wy sullen dan met verlangen te gemoedt sien, wat Uw Ed. aldaer verder sal bejegenen, nae dat deselve den Koningh sal hebben geaboucheert.

Dat den Heere *de Lionne*, sigh tot het subministreren van conseils aen haer Ho. Mog., buyten speciaele last van den Koningh, niet heeft derven uytlaten, oordeele ick niet 't eenemael ongefondeert; maer hope, dat van syne Majesteyt selfs een goede Raed sal konnen werden uytgelockt. Ondertusschen syn haer Ho. Mog. tot nogh toe verbleven in termen van de uyterste moderatie, hebbende nogh niet geresolveert tot het uytgeven van eenige Commissien; jae selfs niet tot het aentasten van de Engelsche Oorloghschepen; maer alleenlyck tot het aenhalen van Koopvaerdyschepen, soo als Uw Ed. uyt de bygaende Resolutie sal gelieven te bemercken.

De beantwoordinge by haer Ho. Mog. gedaen, op de geallegeerde contraventie van 't 14. Artikel van 't Tractaet met Engelandt gemaeckt, moet by Uw Ed. verleyt syn, alsoo ick seer wel meyne te weten, die aen Uw Ed., nevens de vordere papieren, te hebben gesuppediteert, ende gaet deselve derhalven noghmaels hier nevens, tot Uw Edts. naerightinge. *

Myns oordeels, staedt te noteren, dat den *Koningh van Groot-Britannien*, niet eygentlyck kan allegueren, dat by haer Ho. Mog. eenige last gegeven soude wesen, om Cabo Verde ende Tacorary te hernemen, soo als Uw Ed. klaerlyk sal gelieven te bemercken, uyt de communicatie aen syne Majesteyt gedaen, van de ordre daer mede haer Ho. Mog. voorhebbens syn geweest, den Commandeur *van Campen* naer Guinéa af te senden; maer alleenlyck, dat hem de handen niet gebonden souden syn geweest, om te mogen beschadigen, soodanige subjecten van syne Majesteyt, als desen Staedt, ofte de goede Ingesetenen van dien, schade of ongelyck hadden toegebraght. Synde 't selve *in terminus* conform, 't voorsz. 14. Artikel, 't welck om Actien van particulieren, generaele Vreedebreucke verbiedt; maer de straffe ende 't Verhael notanter verwyst op die geene, die 't ongelyck gedaen hadden. Ende of wel den Heere *Downingh* voor desen heeft willen sustineren, dat de straffe ende 't voorsz. Verhael ook selfs van, ende op de particuliere geweldenaers, naer den sin van 't voorsz. 14. Artikel, de geledeerde soude wesen benomen, ende alleen gereserveert aen de Justitie van den Souverain, welckers subject ofte subjecten, de particuliere contraventie mogen hebben gepleeght, soo hebben hem eghter van de contrarie meyningen moeten convinceren, de bygevoeghde woorden, *et nemo alius*, welcke 't onmogelyck is, dat daer by soude staen, als de voorgaende woorden al-

* Siet *Aitzema's* vyfde Deel in Folio, pag. 74, &c.

alleenlyck applicabel waren op de Justitie van de voorsz. Souverain, aengesien het geensints in de gedagten kan vallen, dat de ordinaire Justitie iemandt anders soude straffen, als den misdadiger selfs; maer dewyle de Natie geoutrageert wordende, door subjecten van d'een of d'ander Souveraine Regeringe, doorgaens gewoon syn, 't selve op alle de Onderdanen van deselve Regeringe, te verhaelen; soo heeft het voorsz. 14. Artikel sulcks uytgesloten, ende eghter het natuurlyck Reght, om geweldt met geweldt te repousseren, ook met verhael op de geweldenaer selfs, niet uytgebluft; soo als de eygen Actien van den hooghstgemelde Koningh, allenthalven betuygen, dat syne Majesteyt in syn eygen gemoet, noyt eenige andere interpretatie aen 't voorsz. 14. Artikel gegeven heeft; synde de Memorie door den Heere *Downingh*, voor desen overgegeven, over de gelegentheyd van 't Schip genaemdt het Wapen van Amstelredam, daer van copye hier nevens gaet, van sulcks, een klaer bewys.

Tot nogh toe hebben de Schepen van de West-Indische Compagnie, naer Guinéa gedestineert, niet konnen in Zee raecken; maer syn geresolveert eerstdaeghs haer cours aghter Engelandt om, derwaerts te nemen.

Op 't aennemen van 4000. Bootsgesellen, onder 's Landts Compagnien, volgens de bekende voorslagh, is eyndelyck in de voorlede weeck ter Generaliteyt finale Resolutie genomen, ende sullen ontwyffelyck ook alle Inlandtsche Compagnien, naer 't exempel van voorgaende tyden, met 25. koppen versterkt worden. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den eersten January 1665.

P. S.

De communicatie van myne advisen, aen den Heere Ambassadeur *Boreel*, nevens myne dienstige gebiedenisse aen deselve, werdt eens voor al aen Uw Edts. oordeel, ende discretie gelaten.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 2. January 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

'T GEen sedert myn jonghste, aen Uw Ed. van den 26. des verleden maendts, is voorgevallen, ontrent de my hier bevolen Negotiatie, sal U Ed. Gestrenge sien, uyt het geen ick schryf aen den Heere Griffier. 't Geen den Heere *de Lionne*, my heeft geseyt, van dat den Koningh apprehendeert, gelyck hy behoordt, de desseinen van de Engelschen, ende 't interest van dit

Ryck, in de conservatie van haer Ho. Mog., is my ook door den Heere *Turenne*, die ick vertrouw part gehad te hebben, aen de deliberatie over myn geproponneerde, * geconfirmeert. Hier lopen stercke gerughten, van dat den *Koningh van Engelandt*, Tanger, aen dese Kroon soude hebben verkoght; maer de Heeren Ministers verseeckeren my, dat niets daer aen is; ende ick begin te geloven, dat den Heere *Ruvigny*, soo my van tamelycke goede handt geseyt is, geen ander werck heeft, als 't overschicken van eenige penningen nae Portugal, ofte iets diergelycke, dat geen relatie tot onse saecken heeft. De gerughten ten Hoof, beginnen tot ons voordeel te draijen, ende hoewel 't gemeene seggen hier is, dat men seer soude uyt syn om onder benefitie van Neutraliteyt, te avanceren in de Navigatie; soo is my verseeckert van goeder handt, dat dit by den Koningh ende die van synen Raedt geen impressie maeckt. Men is hier wat verlegen met de kleynheydt van de maght die men ter Zee heeft. Ick sal met al het beleyt dat ick kan, ende met alle de redenen die by my uytgevonden konnen werden, traghten te obtineren het volkomen effect van het Tractaet; maer het sal wat met gemack moeten bearbeyt werden. Ick sal nader dencken op 't provisionneel antwoort van den Koningh, ende by provisie uytlocken uyt dese Heeren, wat haer gedaghten ende consideratien ontrent Guinéa syn, ende sal alles menageren, om tot haer Hoog Mogende intentie te komen, dat men my seer disperaet heeft willen maecken; maer althans my soodanigh niet schynt. Ick sal op morgen ofte Maendagh, wederom traghten met den Heere *de Lionne* te spreeken, ende copye van 't antwoort my gegeven, op nieuws eysschen; dat ick niet kan sien dat my geweygert behoort te werden. Ick doe hier herdrucken de Deductie van haer Hoog Mogende aen den *Koningh van Engeland* overgesonden, om se onder de geene die ons geaffectionneert syn, uyt te deelen, ende die te instrueren, om haer Hoog Mogende saeken daer het pas geeft ende dienst kan doen, te verdedigen. Uw Ed. Gestrenge gelieve desemael de tydingen van hier voor soo veel dienstigh is, na 't Noorden over te doen schryven, alsoo ick ditmael geen tydt heb om derwaerts te schryven. Den Heere *Silverkroon* houdt nogh aen, om syn oude saek. Ick ben ende sal altydt blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 2. January 1665.

* Siet dat geproponeerde, in *Aitzema's* vyfde Deel, in Fol. pag. 288.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 8. January 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den eerste deser loopende maendt, is my U Edts Missive van den 2. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; ende naedemael ik daer nevens niet gevonden hebbe eene gelyk luydende Missive als aen den Heere Griffier *Ruysch*, soo ben ick daer mede al wat verlegen geweest, door dien naer 't arrivement van de post, de eere van eene visite ontfangen hebbe van den Heere Grave d'*Estrades*, alvoorens ick van den innehoude der voorsz. U Edts. Missive aen den Heere Griffier *Ruysch* voornoemt, kennisse hadde bekomen. Ick bidde derhalven ende voornaementlyck mede op dat de Heren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt t'allen tyden naer behooren mogen werden gedient, dat U Ed. voor 't toekomende gelieve te besorgen, dat van alles mede dubbelt voor haer Ed. Groot Mogende, of aen deselve directelyck, of onder addres aen my, herwaerts overkomen.

Gemelde Heere Grave d'*Estrades*, heeft my verklaert, speciale advertentie te hebben ontfangen, dat Uw Edts. komste ende conduite den Koningh ende de Ministers aldaer, wel gevalligh is geweest, ende by die occasie op nieuws gerecommandeert, dat men dogh van deser syde, 't humeur van den Koningh wat wilde involgen, ende syne Majesteyt (soo als hy sprack) wat flatteren, verhopende, dat men daer door wat tot syn ooghmerck soude geraecken. Ick hebbe syne Excellentie verklaert, dat de *Ministers van den Keyser* ende van den *Koningh van Spaigne*, met uytgereckten halse verlangen, dat Uw Edts. Negotiatie aldaer, vrughteloos soude mogen aflopen, advouerende selfs, dat het haer Ho. Mog. niet en is te raeden, met haer in eenige Alliancie, ofte verbintenisse te treden, soo den *Koningh van Vranckryck* syne beloften presteert; maer in cas men van die syde, van 't effect der voorsz. beloften gefrustreert wordt, (gelyck sy voorgeven seeckere kondtschap te hebben, dat gebeuren sal), dat men in sulken cas, niet te lange de vriendtschap van 't Huys van Oostenryck, soude willen verwaerlosen, op dat de goede dispositie, die althans by 't selve is, door eenige andere attachementen, niet moghte effectueloos gemaeckt werden. Syne Excellentie verklaerde, van diergelycke aensoeckingen ende tentativen, mede advertentie te hebben bekomen; maer te vertrouwen, dat den Koningh syn Meester door eene opreghte prestatie van syn woordt, haere hope soude doen dissiperen.

Indien Uw Ed., uyt de constitutie van de humeuren, aldaer niet soude geporteert worden, tot een contrary oordeel, soo soude het mogelyck van geen quade operatie wesen, dat Uw Ed., by gelegentheydt, als uyt een bekommert gemoet, ontrent den Koningh, ende syne Majesteyts Ministers, aenroerde, dat het ten hooghsten te beklagen soude wesen, dat haer Ho. Mog., die een constant voornemen hebben, om haer in der eeuwigheydt, niet van Vranckryck te scheyden, door een abandonnement, ofte een al te trage prestatie van het

het beloofde, mogte komen te vervallen, in soodanigen extremiteyt ende necessiteyt, die haer tot haere preservatie soude mogen dwingen, alle ongebonde hulpen, ook selfs van die geene, daer men wel eer de hooghste aversie van gehadt heeft, te amplecteren. Gemelde Heere Grave d'*Estrades*, heeft my verklaerdt, in dien sin ook aen den Koning representatie te doen, ende te oordeelen, dat diergelycke discoursen door Uw Ed., by goede occasien gevoert wordende, met die omsigtigheydt noghtans, dat men deselve geensints voor dreygementen soude konnen opnemen, van goede operatie souden konnen wesen; welck voorsz. advis oorsaeke is, dat ick 't geene voorsz. staet, Uw Ed. voorgesteldt hebbe. Dogh alles sal door Uw Ed. naeder overwogen, ende niet anders, dan naer eygen ondervindinge, ende jugement in desen, geprocedeert dienen te werden.

Het is seecker, dat d'Engelschen laboreren by den *Keyser* ende de Vorsten van 't Ryck, die sy meynen, tegens desen Staedt qualyck geanimeert te syn, particulierlyck by *Brandenburgh*, *Nieuburgh* ende den *Bisschop van Munster*, om deselve tegens desen Staedt te lande gaende te maecken, middelerwylen, dat sy deselve soo violentelyck attacqueren.

Dat den *Koningh van Vranckryck*, efficacieuse officien aenwendt, om een accommodement te moyenneren, tusschen Engelandt ende desen Staedt, is een saeke, die haer Ho. Mog. sonderlingh welgevalligh is, soo noghtans, dat die officien niet mogen dienen tot een argument, om de secoursen op te houden, contrarie den expressen Text van het Tractaet. Ende by soo verre den Koning het publick esclat gaerne nogh wat wilde eviteren, soo souden haer Ho. Mog. haer ontwyffelyk konnen contenteren, met een equivalent geldt-subsidie in alle stilligheydt te ontfangen.

Huyden is by haer Ho. Mog. op de voorsz. Uw Edts. Missive, aen den Heere Griffier *Ruysch*, nogh gedelibereert ende geresolveert, soo als deselve uyt de depêches van den Staedt hier nevensgaende, breder sal bemercken. Uw Ed. gelieve in bedencken te nemen, of den Koningh aldaer, niet soude konnen gedefereert werden, haer Ho. Mog. op de materie van deselve, te dienen van synen salutairen Raedt, ende dat het werck onder de handt soodanig moghte gepractiseert werden, dat syne Majesteyts advis met de sentimenten van haer Ho. Mog. moghte komen over een te stemmen. Ende sullen Wy van Uw Edts. voorsightige conduite de salutaire effecten op de voorsz. Resolutie, te gemoet sien, voornaementlyck de prestatie van het beloofde secours, 't welck secretelyck in gelde soude konnen geschieden, by soo verre syne Majesteyt sigh daer aen late gelegen syn. Ick hebbe daer over huyden propoosten gehadt met den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, die sulcks seer sortabel ende acceptabel oordeelde.

Van de voorschreve U Edts. Missive, ende de bylagen van dien, sal ick volgens U Edts. begeerte, met de eerste post dienen de Heeren Residenten *Heyns* ende *le Maire*, ende voorts de saken van beyde de Noorder Kroonen, soo veel als 't doenlyck is behartigen, als haer Ed. Groot Mog. wederom vergadert sullen syn; daer toe geprefigeert is den dagh van den 13. deses.

Van den Vice-Admirael *de Ruyter*, hebben Wy a droiture nogh geene eygentlycke tydinge; maer 't geene dienaengaende uyt Engelandt geadviseert wordt,

wort, dat naementlyck Cabo Verde by hem soude wesen gereocupeert, sonder eenige resistentie, ende nogh aght Engelsche Schepen genomen, is sonder twyffel waeraghtig; dewyle aen de Kamer van de West-Indische Compagnie, vertoont is seekere assignatie, by hem *de Ruyter* selfs onderteeckent, slaende op de voorschreve Kamer ten behoeve van eenen *Steven North* Kapiteyn of Schipper van een Engelsch Scheepjen genaemt de Hoopwel, ter somme van 720. ponden sterlings, aen den voornoemden Kapiteyn of Schipper, by den voornoemden Vice-Admirael *de Ruyter* belooft, in voldoeninge van de vraght by hem van de Engelsche Royale Compagnie bedongen; ende hout de voorschreve assignatie onder anderen, dat hy Vice-Admirael voornoemt, de Goederen ende Koopmanschappen daer inne geladen geweest synde, als de voorsz. Royale Compagnie toebehorende, mede neemt, om door den Directeur Generael *Valckenburgh*, *ad opus jus habentis*, op de Kusten verhandelt en gebenificieert te werden.

U Edts. schriftelycke propositie, nevens de voorsz. Missive aen den Heere Griffier overgesonden, heeft haer Ho. Mog. sonderlinge welgevallen, soo ten aensien van de materie ende de pertinente informatie daer inne residerende, als ten aensien van den styl ende expressien; *& quia contraria juxta se posita magis elucessunt*, soo is deselve schriftelyke propositie in comparatie gebragt met het onbeschofte memoriael van den Heere *Downingh*, copyelyk hier nevens gevoegt: * op alle de ingredienten van 't welck, ick vertrouwe, dat U Ed. uyt eygen kennisse ende uyt voorgaende Retroacta, wel is geinformeert. Alleenlyck sal ick alhier ten overvloedt byvoegen, dat het een impudente onwaerheyt is, dat hy Heere Envoyé oyt eenige preuven soude hebben overgelevert, van de gealle-geerde opmaekinge van den *Koningh van Fantyn*, hebbende dienthalven allenlyck geëxhibeert een advis van den *Commandeur van Cormantyn*, die sulcks was overschryvende, niet alleen sonder eenige d'alderminste preuve; maer ook selfs sonder eenige solide allegatie van redenen van wetenschap, hoedanige advertentien selfs van den Gouverneur ende Raeden van Indiën uyt Batavia overgekomen, by faute van preuven, haer Ho. Mog. niet waerdig geagt hebben, eens tot fondament van eenige doleancie aen de Engelschen voorgehouden te werden; synde U Ed. ontwyffelyck nogh wel bekent het advis met de jongste Retourschepen overgekomen, dat de Engelschen met den *Oversten* in *Bantam* eene Ligue souden hebben gemaekt, om gesaementlyck de Stadt van Batavia te Water ende te Lande te attacqueren; daer toe den *Koningh van Groot-Britannien* 20. Oorloghschepen furneren soude, alhoewel het selve advis al eenige considerable omstandigheden was behelsende. Waer mede dese afbreekende sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. January 1665.

* Siet *Aitzema's* vyfde Deel in Folio, pag. 93.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 10. January 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jongste schryven aen U Ed. Gestrenge van den 2. deses maendts, is my ter behoorlycker tydt wel ter handen gekomen U Ed. geheel aengenaemen van den eersten; 't geen U Ed. Gestrenge daer inne aenroert op de woorden *et nemo alius*, vermelt in 't bewuste 14. Artikel van het Tractaet met Engelandt, is peremptoir tegens de uytvlughten van die geene, die soude willen seggen, dat men de remedien tegens schade, toe gebraght door hostile aggressien, niet soude kunnen soeken, als door de weg van de ordinaris Justitie in de Landen daer de Aggresseurs t'huys hooren. Ick sal my daer van dienen is het nodigh, dat ick niet meen, dewyl de solutien die ick op de tegenwerpinge van de Engelschen, getrocken uyt het voorsz. Artikel, heb gegeven, by niemandt wederleyt ende by den Heere *de Lionne* geacquiesceert werden. Ende waer het deselve saek desen Koningh ende de Heeren van syn Raedt te overtuygen, dat haer Ho. Mog. wel gefondeert syn in de Tractaten ontrent het geen sy hier eysschen, ende het geschrifte te verkrygen, ick soude my kunnen beloven een kort ende goedt succes in myne Negotiatie: Want gelyck U Ed. bemercken kan uyt het geen ick overschryf; men laet sigh niet in om myn redenen te debatteren; maer de conclusie die ick daer uyt trecke, soeckt men te ontgaen met generaele woorden ende uytvlughten, die niet veel anders te kennen geven, dan dat men voor als nogh niet geerne sigh verder soude verklaren. Niet te min wert my van alle die geene die hier part hebben aen de saeken van Staedt, seer absolutelyck verseeckert, dat desen Koningh t'eenemael wel begrypt het interest dat hy heeft om haer Ho. Mog. niet alleenigh niet te laten succomberen, maer ick meen in apparent gevaer te laten komen van te succomberen; ende ick kan niet mercken dat men de Engelschen hier meer bemint, ofte van haer beter gevoelen heeft als men behoort te hebben: maer buyten dat, veele schynen te menen, dat haer Ho. Mog. alleen bestant syn om dese stut af te setten, ende met het gelt ende credit dat sy hebben, eyndelyk de Engelschen sullen verdueren; dat hier 't seggen van meest alle de Heeren Ministers is: Dus schuylt 'er nogh iets anders, dat desen Koning wederhoudt, om in dese niet soo prompt te syn als wy soude mogen desireren; ende ik weet niet of 't geraeden is dat ick meer empressement gebruyck, om een finaele Resolutie te hebben, als ick doe, insonderheyt soo langh men nogh disputeren kan, of wil, of de rupture soo voorgegaen is, dat men assistentie kan eysschen, ende dat ick op dat particulier point nogh niet ben geinstrueert ende gelast; insonderheyt dewyle ick geloove dat dese Heeren liever saghjes geleyt, als ernstigh getrocken sullen willen wesen.

Den Heere Ambassadeur *Hollis* publiceert hier, dat den Vice-Admirael *de Ruyter*

Ruyter twee Forten op de Kusten van Africa hernomen, ende twaelf ofte vyftien Schepen van de Engelsche Africaensche Compagnie genomen heeft. Ende ik ben van seer goede handt berigt, dat hy daer over Memorie aen desen Koningh overgelevert ende de Ministers gesprooken heeft, ende sigh laet verluyden, dat hy myne Negotie traverseren sal met het aenwysen van de quade trouwe ende de onbehoorlyckheyt in dese door haer Ho. Mog. gepleegt. Ick ben tamelyk wel gevat met het geene kan dienen om haer Ho. Mog. Proceduuren volkomen te justificeren; maer het sal wel nodigh syn dat om sulks meer volkomen te doen, ik met goede instructie ende met oversendinge van de retroacta ter materie dienende, werde gemunieert; want men kan daer ontrent niet te sorghvuldig syn.

In de discoursen welcke ick dese voormiddagh met den Heere *de Lionne* heb gehadt, wiert onder anderen by my seer gedrongen niet langer uyt gestelt te mogen sien, nogh seer flauwelyck gehandelt 't geen dienen konde om een bondigh concert te maken over de middelen, welcke konde strecken om die van 't vaste Landt ende voornaementlyck de Kroon van Vranckryck ende haer Hoog Mogende, te stellen buyten gevaer van 't geen in dese tydt ende in toekomende tyden, by de Engelschen souden mogen ondernomen werden; maer nae dat ick veel redenen had gebruyckt om dat smaeckelyck te maecken, seyde syn Ed., dat het geen ik seyde seer goedt was ende wel in te volgen was, indien men in dese alleen op Engelandt ende geunieerde Provincien, ende niet op 't generael beloop van de saeken van de geheele Christenheyt had te sien. Ik had de meyninge daer van geerne uytgelokt; maer te vergeefs, ende heb niets als een conjecture, die ik uyt verscheyde raporten ende niet seer onwaerschynelycke presuppoosten treck, van dat men Engelandt om Portugael, ende om het dessein op de Spaensche Nederlanden, geerne soo veel als doenlyk is, soude menageren.

Het is seecker, dat het voorsz. dessein hier als vast staedt ende groote influentie maeckt in alle deliberatien, die daer toe eenige relatie hebben. My wert met de jongste post geschreven, dat den Ambassadeur van den *Koningh van Vranckryck* in 't bywesen van de geene die 't schreef, heeft geseyt, dat den Heere van *Beuningen* in Vranckryck geen satisfatie sal hebben, ten zy de Staeten Generael den *Koningh van Vranckryck* gerust stellen van hem niet tegen, maer gunstigh te sullen syn in 't vervolgen van syn Reght op de Spaensche Nederlanden. Monsieur *de Lionne* seyde van daeg, als men een goedt concert sal maeken, soo is 'er nogh wat anders te concerteren, ende brack daer mede af. Vorders? De Staeten Generael luysteren nu niet nae de Ligue defensive; want die sal haer altydt schoon voorkomen als den *Koningh van Vranckryck poursuivra ses droits sur* de Spaensche Nederlanden. Ende nogh een andermael, *Wy sullen nu voor uw syn soo als gy eyscht, ende gy misschien morgen tegen ons.* Van *Beuningen* seyt wat hy kan om dit te dilueren, ende gelycke debatten te ontgaen; maer soo men klaer spreeckt als den Ambassadeur van den *Koningh van Vranckryck* seyt, dat men doen sal, soo is hy gesint eerstelyck te seggen; dat men niet kan conditionneren; en te raden dat men 't geen men daer ontrent voorstellen wil, nogh uytstelle, in alle geval door d'*Estrades* doe voorkomen in de geunieerde

Provincien; want ik kan daer op niet bequaemelyk last versoecken, ende sonder last niet doen nogh spreecken. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 10. January 1665.

P. S.

Den Heere *de Lionne* heeft gerecommandeert, dat men dog ter herte wilde nemen het afhandelen van de differenten met de Kroon van Sweden.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 15. January 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

WY hadden wel verwaght dat den *Koningh van Vranckryck* met wat meerder promptitude ende resolutheyt Geprocedeert soude hebben in het presteren van de Alliancie, als wy wel bespeuren uyt U Edts. advertentie van den 10. deses, onder addres aen den Heere Griffier *Ruysch* ende my, de Regeringe toegekomen. Het heeft haer Ed. Groot Mog., die gisteren op de receptie van de voorsz. U Edts. Missiven, voor de eerste reyse weder vergadert geweest syn, ende vervolgens mede haer Ho. Mog., goedt gedaght, dat U Ed. gelast soude werden op de prompte ende vigoureuse prestatie van de Alliancie nader ende efficacieuselyck te insisteren: Gelyk U Ed. uyt de Resolutie van den Staedt die deselve hier nevens toekomen sal, breder sal gelieven te vernemen. Ik houde het onfeylbaerelyk daer voor, dat den Heere *Downingh*, door syne advisen van hier, den *Koningh van Groot-Brittannien* bewogen heeft de voorgenomen declaratie ende publicatie van Oorlogh nogh in te houden, ende het werck te baptiseren, met den naem van repressalien ende simple aenhaelingen. Maer ick bekenne geen onderscheyt te weten tusschen generaele repressalien ende Oorlogh, soo als U Ed. mede wel heeft geremarqueert. Boven dien soo sal U Ed. uyt de bygaende Remonstrantie van den Resident van den *Koningh van Groot-Brittannien*, aen deselve Steden door speciaele last, soo hy selfs verklaert, van syne Majesteyt gedaen, gelieven te bemerken, dat men niet alleenlyck de Goederen van de Ingesetenen van desen Staedt, als van openbare Vyanden wil confisqueren; maer selfs ook om haer bywesen, die van Neutralen voor Vyantlyke Goederen wil aensien ende houden.

De

De tydingen die Wy uyt Engelandt van de Actie van den Vice-Admirael *de Ruyter*, provisionnelyck ontfangen hadden, hebben ick Uw Ed. by myne jonghste, van den 8. deses overgeschreeven. Sedert bekomen hebbende, copye van de Assignatie van den gemelde Vice-Admirael, daer inne geroert, hebbe niet ondienstigh geaght, dat Uw Ed. daer van wierde gediendt, gelyck dan deselve hier nevens gaet, tot Uw Edts. naerightinge; daer uyt, alsmede uyt de tydingen, dienthalven, als boven ingekomen, vernomen werdt, ofte geconcludeert kan worden: Eerstelyck, dat den gemelde Vice-Admirael niet alleenlyck, geen schade ofte ongemack toegebraght heeft, aen het Koninghlycke Oorloghschip, de bewuste bevraghte, of eygen Schepen van de Royale Compagnie geconvoyeert hebbende; maer dat hy selfs ook de gewoonlyk civiliteyten aen het voorsz. Oorlogschip, als naer gewoonte heeft gepleeght.

Ten anderen, dat hy de Schepen toebehorende, de particuliere subjecten van den hooghstgemelden Koningh, die d'Ingesetenen van desen Staedt niet hadden beschadight, ook niet alleen geen schade, of empeschement heeft toegebraght; maer selfs ook haer bewesen de Vragt, welckers betalinge sy bedugt waren, dat haer mits het bekende toeval, door de Royale Compagnie in Engelandt soude mogen werden geweygert. Ende ten derden, dat hy ook in handen van de Engelsche gelaeten heeft, het fort St. Andries, op de riviere de Gambia gelegen; alhoewel het selve fort ook door de Engelschen, sonder eenige de alderminste redenen, desen Staedt, ende de geoctroyeerde West-Indische Compagnie, in deselve afhandigh gemaeckt was; daer toe haer Ho. Mog. noghtans die moderatie gebruykt hebben, van hem niet te gelasten, alleenlyck uyt redenen, dat het weghnemen van 't voorsz. fort, was geschiedt voor date van het jongste Tractaet, met den *Koningh van Groot-Britannien* gemaeckt; daer eghter de Engelschen het gepretendeerde nemen, van eenige haerder Schepen, alhoewel sulcks mede naer haer eygen confessie, voor date van 't voorsz. Tractaet, soude wesen voorgevallen, als nu allegeren tot eene oorsaecke, niet van het hernemen der selver Schepen; maer van het weghnemen van Landen, Forten ende andere Schepen, in plaetse van dien. De last aen den meergemelde Vice-Admirael *de Ruyter*, originelyck toegesonden, gaet hier nevens mede in copye tot Uw Edts. naerightinge, om daer op met asseurantie de waerheyd te konnen affirmeren, ende d'onwaerheyd te konnen tegenspreecken. Edogh werdt Uw Ed. versoght, om redenen deselve bekent, de voorsz. last, voorts behoorlyck te mesnageren.

Over 't afhandelen van de openstaende differenten met Sweden, heb ick al eenige devoiren preparatoirlyck aengewendt, ende dienthalven nogh over weynige dagen, aen de Heeren Burgermeesteren van Amstelredam geschreven de Missive, waer van copye, hier nevens is gevoegt, tot Uw Edts. naerigtinge.

Den Heere *Silverkroon*, heeft my dienaengaende, op myn iteratyf versoek, in geschrifte behandight, de bygaende pointen; waer uyt Uw Ed. sal gelieven af te nemen, dat men van die syde over 't werck van Guinéa, wat te rugge loopt.

Ick sal traghten, die saeke in de jegenwoordige Staets-gewyse Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog., wat nader te doen matureren, ende 't syner tydt het vervolgh van dien, Uw Ed. naeder overschryven; gelyk ick ook sal

traghten te doen, ten aensien van Denemarcken; myns oordeels, is de tydt geboren, om aen de voorsz. beyde Kroonen, mede eene extraordinaris besendinge te decreteren. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 15. January 1665.

P. S.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* (op wiens versoeck, volgens aenschryvens, van den Koningh syn Meester, by Memorie gedaen; haer Ho. Mog. derwaerts gesonden hebben, Mr. *Fey van Oorschot*, om onder Godes Zegen de Koninginne Moeder te cureren,) wenste wel, dat Uw Ed. by goede gelegentheyd, aen syne Majesteyts Ministers, syn Persoon door goede getuygenisse, ende andersints wat geliefde te brengen in recommandatie, naer 't geene syne menighvuldige gepleeghde kuren meriteren; gelyck in der daedt, het succes van syne ondernemingen, in diergelycke gelegentheden, miraculeus is.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Paris den 16. January 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jonghste schryven aen Uw Ed. Gestrenge, van den 10., is my wel toegekomen U Edts. van den 8. deses: 't geen Uw Ed. Gestrenge vermaendt, van de manier van handelen met dese Koningh, is, ende werdt by my waergenomen, soo 't behoordt, gelyck U Ed. Gestrenge, soude gesien hebben, uyt myn eerste propositie, by aldien 't geen mondelingh by my geseyt is, in een geschrifte, dat niet als het substantieel moest inhouden, bequamelyck had konnen werden vervat.

Het point van de jalousie van 't Huys van Oostenryck, is delicaet, ende in myn mondt by dese Ministers, myns oordeels, van seer twyffelaghtige operatie; ende 't sal ontwyffelyck wel van elders, ende in alle geval, door den Heere *Ambassadeur van Vranckryck*, hier geinsinueert werden.

Ick weet niet, wat te dencken, van het succes van haer Ho. Mog. saeken aen dit Hof; want hoewel den Koningh, ende de Heeren van syn Raedt, soo veel ick vernemen kan, seer wel apprehenderen het nadeel dat dit Ryck soude komen te lyden, door eenige notable avantages, welcke d'Engelschen by desen Oorlogh, op haer Ho. Mog. soude mogen gewinnen, ende niet kunnen tegenspreecken de al te klaeren verbintenisse van de Alliantie, nogh twyffelen aen de quade effecten, die het verbreecken van deselve, soude komen met sigh te slepen (die ick niet onder laet, haer met de minste aenstootelyckheyd, die doenlyck is, voor te doen komen), ende dat sy van een neutraliteyt voor de

de Commercie van dit Ryck, niet langer die advantages schynen te verwaghten, die eenige (soo my geseyt wert) hier op myn aenkomste seer door 't hooft speelden, ende dat den Heere *Ambassadeur van Engelandt* (soo my bericht wert) sedert eenige dagen seer inquiet ende qualyck te vreeden is over het geen hem hier soude bejegenen; soo vind ick noghtans dien iver niet by geene van de Heeren van 's Koninghs Raedt, die 'er behoort te syn, by aldien dit groote werck haer ter herten gingh gelyck het behoorde; nogh ook die demonstratie van vertrouwelyckheyt niet, die men behoort te ontmoeten ontrent saeken die men genegen soude syn gesaementlykerhandt uyt te voeren; maer in tegendeel een indifferentheyt ende een seeckere koelheyt die my soude doen desespereren, indien my tot myn troost, niet geseyt wiert, dat ik uyt deselve niet veel besluyten kan in een Hof, in 't welck een ieder soo uyttermate circumspect is, als in dit tegenwoordige.

Monsr. *de Lionne* door my desen-dagh wat seer geperst synde door veel kraghtige redenen, die den Koningh behooren te disponneren, om in dese tydelyck te resolveren tot het geen het engagement van syn woordt soo kennelyk van syn Majt. is eysschende, niet sonder te insinueren de bedenckelycke quade effecten, die by retardement van soodanige Resolutie, ende nogh meer by eenigh onverwagt refus konde ontstaen; seyde my, nae dat hy een wyle op myn reden geswegen had; *C'est une méchante affaire, nous vous assisterons, & romprons à cause de vous, un engagement que nous avons avec l'Angleterre; & demain l'Angleterre & les Provinces-Unies des Païs-Bas rompront avec nous. Tout se trouble par une méchante politique, qu'il faut une Barriére entre les Provinces-Unies & la France. Que peut-être le Roi de France ne pensoit pas aux Païs-Bas Espagnols, mais qu'il étoit fâcheux de voir ces sentimens en ses Alliez; & qu'il sait plus de cela qu'il ne me vouloit dire, mêmes de ce qu'à présent on disoit dans les Provinces-Unies.* Ick heb geseyt het geen ick konde, om dit te versetten; ende de conclusie van gedagte Heere syn seggen is geweest, dat ick dit niet verder als een discours soude willen aensien, dat tusschen ons soude blyven.

Daer lopen hier veel gerughten van 't verkoopen van Tanger, ende van meer andere misterieuse handelingen tusschen Engelandt ende dese Kroon, aen dewelke ick geen geloof geef; te meer, om dat 'er met soo veel diversiteyt van gesprooken wert, dat het ook niet als Proceduuren van speculative geesten schynen te wesen, die seer veel syn; ende mits het seer secreet is, van 't geen 'er in de saeke van Staedt omme gaet, weynigh weten, ende niet kunnen naelaeten veel te seggen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 16. January 1665.

P. S.

Ik heb seer gaerne gesien 't geen U Ed. my schryft van U Ed. voornemen, om

om geduurende dese Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog., de saeke wat naeder te doen behertigen. Ick weet ende verneeme uyt alle brieven uyt Coppenhage, dat den Heere van *Amerongen* daer seer welckom soude syn. Ick weet niet of U Ed. niet geraeden sal vinden, copye van de myn overgesonden Memorie, te senden nae de Ministers in 't Noorden, dat ick van hier niet en heb kunnen doen.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 22. January 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 15. deses, is my U Edts Missive van den 16. daeraenvolgende, wel ter handen gekomen, daer uyt ick met leetwesen bespeurt hebbe, dat de saeken aldaer niet anders werden behertight. Ick ben bedught dat, soo Vranckryck ons manqueert, nogh wel swaerder te bedughten is: naementlyck, dat sy haer met Engelandt souden mogen verstaen tot onser schade, daer op ick bidde, dat U Ed. met alle sorghvuldigheyt een wakent ooge gelieve te houden.

Huyden hebbe ick in discours geweest met den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, die my verklaerde, door pressante occupatien van den Heere *de Lionne*, geen ample informatie van alles te hebben ontfangen; maer dat gemelde Heere *de Lionne* sigh gerefereert hadde tot 't gene U Ed. aengenomen hadde my dienthalven te berighten. Waer op by my verhael gedaen wesende in substantie van 't geene by U Ed. onder addres aen den Heere Griffier *Ruysch* overgeschreven is, ende ook iets van de discoursen, door den gemelden Heere *de Lionne* aen U Ed. gehouden, daer van dessels particuliere Missive aen my, is gewaegende; soo heeft den gemelden Heere d'*Estrades* my gevraeght, of Uw Ed. niet overgeschreven hadde, dat men den Koningh aldaer swaerhoofdigh gemaeckt hadde, als of haer Hoog Mogende syne Majesteyt hadden te gaeuw geweest ende hem verkloeckt in het maecken van de jonghste Alliancie; dat die alleenlyck kan dienen tot voordeel van desen Staedt, die veel oneffen heeft met andere Potentaten, ende Naegebuuren, ende uyt verscheyden respecten seer lightelyck kan ende moet werden geattacqueert; dat Vranckryck ter contrarie, naer de jegenwoordige constitutie van de werelt, voor geen attacquen heeft te vresen: Dat de Ministers, die over de voorsz. Alliancie hadden getravailleert, daer over genoegh te doen hadden, om haere conduite by syne Majesteyt geen blasme subject te doen werden. Waer over tusschen ons veele discoursen syn gewisselt, ende ick getraght hebbende aen te wysen, dat syne Majesteyt soo wel als haer Ho. Mog., daer inne syn interesse hadde bereyckt: In allen gevalle dat daer op nu niet konde werden gereflecteert; maer dat de Alliancie daer leggende, deselve nu naer haere forme ende innehoude moste werden geëxecuteert. Welk laetste by den Heere Ambassadeur geadvoueert wesende, soo syn tusschen ons wederom eeni-

eenige propooſten gevallen over het preſteren van 't ſubſidie in gelde, onder ſecreteſſe; welcke voorſlagh meergemelde Heere Ambaſſadeur niet vreemt vindende, ick aengenomen hebbe Uw Ed. by deſen in bedencken te ſtellen, of deſelve daer over niet ſoude konnen in commuicatie komen met den meergemelden Heere *de Lionne*, om de Reſolutie van ſyne Majeſteyt tot het preſteren van de beloofde ſecourſſen te faciliteren. Waer mede in haeſt afbreeckende, ſal ick verblyven,

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 22. January 1665.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. de Witt, Paris den 23. January 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

BYnae op een ende deſelve tydt, ben ick hier aengeſprooken door den Heere *du Thou*, welcke uyt het huys van den Heere Mareſchal van *Turenne* quam, ende door den Heere Prince van *Tarante* by Miſſive verſoght, om aen U Wel-Ed. Geſtrenge ſmaeckelyck te maecken, dat den Heere Grave van *Auvergne* door het confereren van een Compagnie te paert, en ſyn Ed. in de Militairen dienſt van haer Ho. Mog. moght werden betrocken; ende tot dien eynde ook te willen officien doen by andere Heeren in de Regeringe, die my bekent ende genegen moghten ſyn. Syn Geſlaght, de Meriten van ſyn Perſoon, ende de aenſienelyckheyt van de Goederen die hy in den Staedt van haer Ho. Mog. Behuwelyckt heeft, nevens de obligatie welcke aen den Staedt daer over ſoude hebben den Heere Mareſchal van *Turenne*, (die ſoo veel als iemandt anders vermagh by den Koningh ontrent haer Ho. Mog. ſaeken, ende die meer als iemandt anders my gunſt ende toegenegentheyt betoont in het verhandelen van deſelve) hebben my alle ſaeken geſchenen, die konde dienen om aen deſe voorſtel ende ſollicitatie een gunſtige ſin te geven. Ick wenſte dat dit aen U Ed. Geſtrenge ook moght ſchynen, ende dat myn ſeer geringh Credit by den een, ofte den ander, in de Regeringe in ſulcken geval, iets vermoght, om deſe ſaek te helpen onderbouwen. U Wel-Ed. Geſtrenge bidde ick, doe my de eer van te ſchryven wat U Ed. gevoelen is, ende wat by my in deſe gedaen kan werden met vrught, nae U Ed. gevoelen.

Den Heere Prince van *Turenne* heeft my vorders in een viſite t'mynen huyſe, ſeer gerecommandeert de intereſſe van ſyn Neef de Marquis van *Monpouillan*, in ſaeken die hy in Juſtitie heeft uytſtaende. Gedaghte Heere Prince heeft my geen particulariteyten weten te ſeggen, ende dies om hem in deſe te voldoen, ſoo veel in my is, geen andere wegh open gelaeten, als U Wel-Ed. Geſtrenge ook in deſe ſaek laſtigh te vallen, met te verſoecken, dat in 't geen in ſae-

ken van Justitie gedaen kan werden, met bedeelinge van goede Wet ofte bevorderinge van expeditie, Uw Ed. Gestrenge gedaghte Heer van *Monpouillan*, ofte die van syn Raedt in syn absentie, ten aensien van de voorsz. recommandatie, gunstigh gelieve te syn: Ende U Wel-Ed. Gestrenge sal obligeren boven de welgemelde Heere Prince:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 23. January 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 23. January 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert mynen laetsten van den 16. deses, heb ick wel ontfangen U Ed. Gestrenge van den 15. daer te vooren. Ick heb soo voor als nae de visite aen den Heere *de Lionne*, in de nevensgaende Missive vermelt, met den Heere van *Turenne*, met dewelcke den Koningh spreekt over haer Ho: Mog. saeken, in 't lange over 't geen myne Negotiatie betreft, gesprooken; ende nae dat ik alles dat my van 't begin van myne Negotiatie voorgekomen is, te samen brengh, hoewel ick niets verseeckeren kan, soo meen ick met groote probabiliteyt te kunnen seggen, dat den Koningh ende de Heeren van syn Raedt, in haer grondt de Engelschen gantsch niet genegen syn, ende dat men meer ende meer plaetse geeft aen de redenen die dienen om te doen begrypen, dat derselver dessein pernicieux is ende seer bedenckelyck, niet alleen voor haer Hoog Mog., maer ook voor dese Kroon; ende voor al, dat de interessen van dit Ryck niet lyden, dat haer Ho. Mog. in desen Oorlogh souden succomberen, soo verre dat sy de Wet van Engelandt souden moeten ontfangen; dat ook de concepten om door neutraliteyt de Commercie ende Navigatie van dit Ryck te verbeteren, die op myn aenkomste hier veel gerughts maeckten, geen meer inpressie doen in den boesem van den Koningh ende in die van syn Raedt, ende dat de disturbe van de Commercie, welcke men in verscheyde Provincien begint te gevoelen, den Oorlogh seer schadelyck voor dit Ryck doet aensien, ook in dat gedeelte voor 't gemeene welvaren; dat men om alle dese redenen, met sinceriteyt ende met yver arbeydt, om een Vrede tusschen Engelandt ende haer Hoog Mogende te bevorderen; maer dat men die gaerne soude uytwercken, ende Engelandt te gelyck soo veel menageren, als doenlyck is, soo om de boven verhaelde redenen, by den Heere *de Lionne* geseght, als om secre-

secrete mesures, die men met dat Ryck van voor lange in de saeken van Portugael heeft gehad; dat veele vertrouwen, dat haer Hoog Mogende in haer Financien soo veel beter gestelt syn als Engelandt, dat sy wel de een ende andere quade slagh sullen kunnen versetten, ende dat dit vermindert meer als het behoort de bekommernisse, die men andersints soude hebben van haer Hoog Mogende alleen in 't werck te laeten; dat men in syn gemoedt is overtuyght, van dat 'er tegens 't geen haer Hoog Mogende hebben doen remonstreren, aengaende de obligatie van de Alliancie, niets te seggen valt; maer dat men de by my overgeschreven uytvlughten voorwent, eerst om met eenigh pretext tydt te winnen, ende de uytkomst van de in train synde tentativen tot Vrede, af te waghten; maer ook voornaementlyk, om dat men wel merckt, gelyck ick by occasie geseyt heb; dat men op 't presteren van 't geconvenieerde in een Alliancie, geen conditien kan voorbrengen, die in de Alliancie niet syn, om de prestatie daer aen te binden, ende dat men daeromme uytvlughten voorwent, om occasie te hebben, om op de prestatie van de Alliancie te capituleren; hoewel andere meenen dat het is, om haer Hoog Mog. t'eenemael van de voorschreve Alliancie te frusteren; dat ick niet positive kan tegenspreecken, maer qualyk geloven, om dat de Ministers ten deele soo koelende, soo gereserveert met my syn, als haer Hoog Mogende uyt myn schryven kunnen mercken, of om dat dit geheele Hof is in een groote retenue, of om dat de bekommernisse, welcke dit aen haer Hoog Mogende kan geven, haer meer faciel kan maecken ontrent alderhande conditien van Vrede met Engelandt, ofte ontrent de bedingen, die desen Koningh met haer sal willen maeken; over 't eysschen van welcke conditien noghtans, soo men my seyt, niets by den Koningh vastgestelt is, ende soo veel ick mercken kan, onder de Heeren die daer over gehoort souden mogen werden, misschien niet deselve consideratie vallen: Het kan ook in dispuyt syn, of het geraeden is, die voor te stellen, of niet, in dese tydt, insonderheyt, om dat gelyk den Heere *de Lionne* aen my voor vyf dagen heeft geseyt, men daer ontrent geen gerustheydt den anderen kan geven. Den selven Heere heeft my geseyt, gelyck ick Uw Ed. Gestrenge geschreven heb; dat het geen de saek bedurf, was de maxime van de Staten Generael ontrent de necessiteyt van een Barriere tusschen de Geunieerde Provincien en Vranckryck: Ende *Turenne*, dat het verre sagh op de geheele Spaense Nederlanden; maer dat Vranckryck wel diende met nog eenige Frontieren geaccommodeert, ende voor al Kamerick. Ick blyf seggen, dat men de Alliancie moet presteren, ende dan voorstellen kan het geen men wil; ende gebruyck ondertusschen soo behendigh als ick kan, alle redenen, om dese voorstellen bedenckelyck te maecken, ten aensien van anderen in desen tydt.

Ick ben seer bekommert wat van myn secrete brief aen Uw Ed. Gestrenge van voor veertien dagen, spreeckende van dit subject, geworden magh syn; want U Ed. Gestrenge maeckt daer van geen vermaen in syne jonghste; dese gaet tot meerder veyligheyt onder een particulier couvert; ick woude wel een Koopman ofte Kramer kennen, aen welcke ick dusdanige brieven moght senden. My dunkt niet dat den inhoudt langer ter Generaeliteyt sal dienen geheel

 onbe-

onbekent te blyven. Men spreeckt my daer van in alle Conferentien, ende den *Ambassadeur van Vranckryck* heeft het in geselschappen niet verswegen, gelyck ick aen U Ed. Gestrenge hebbe overgeschreven. Waer mede blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 23. January 1665.

P. S.

My wert op 't sluyten van dese, van seer goede handt affermativelyk geseyt, dat desen Koningh in syn laetste depêche nae Engelandt, heeft gebruyckt al den iever die men kan, om dien Koningh tot een accommodement te disponeren, ende dat ick wel heb te hoopen van myn Negotiatie, soo dat niet succedeert; ick sal naeder vernemen wat hier van is.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 29. January 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Edts. twee distincte Missiven van den 23. deser loopende maendt, syn my wel ter handen gekomen, gelyck ook alle de voorgaende, van tydt tot tydt aen my geschreven; sonder dat een eenige is vermist geworden.

Op de saeke door den Heere Prince van *Turenne* gerecommandeert, sal ick de Leden haere sentimenten by goede occasie, traghten te penetreren, ende U Ed. alsdan myne ondervindinge overschryven; de recommandatie in faveur van den Hr. *Monpouillan* gedaen, sal ick mede traghten te doen gelden, sulks ende daer 't behoort.

Het begint alhier verdrietig te vallen, dat men aldaer soo veele dilayen ende soo weynigh openhertigheyt gebruykt, * soo als U Ed. uyt haer Ho. Mog. Resolutie van gisteren, ook sal gelieven af te nemen. Ick hebbe daer over in ernstige propoosten geweest met den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, ende aen deselve bekent gemaekt hebbende de redenen U Ed. aldaer door den Heere Marquis *de Lionne* te gemoedt gevoert, hebbe ik hem ook op 't alderkraghtighste gerepresenteert de pertinente solutien by U Ed. daer op gegeven, met ronde verklaringe, dat het mancquement van den *Koningh van Vranckryck* in dese gelegentheyt, soude wesen een tastelyke verbreeckinge van de Alliancie met handt ende zegel bevestight, die men sigh soude konnen imagineren; ende dat

* Siet *Aitzema's* vysde Deel in Folio, pag. 580. & 581.

dat ſulcks van de zyde van Vranckryck geſchiedende, daer door eene eeuwige ablienatie van deſen Staedt ſtonde gecauſeert te worden, als beſpeurende dat by die Kroone geen trouwe nogh ſeeckerheyt was te vinden; dat wy alhier wilden hoopen ende onfeylbaerlyck geloven, dat ſyne Majeſteyt liever ſulcks door eene prompte en vigoureuſe preſtatie van 't beloofde ſecours ſoude willen prevenieren, ende haer Ho. Mog. eeuwighlyk aen hem verbinden, dan het ſelve tot het uyterſte deſeſpoir te brengen. Syne Excellentie meynde dat U Ed. wel ſoude doen den Heere *de Lionne* wat naeder te onderhouden, op voorſlagen om 't Equivalent van 't ſecours ſecretelyck aen gelde te preſteren, ende door dat middel in Engelandt in neutraliteyt te blyven, ſonder te vervallen in een Oorlogh, die alle ſyne Majeſteyts Onderdanen ſoo merckelyck ſoude ſmerten. Ick hebbe geſeght, dat U Ed. ſulcks genoeghſaem aen den gemelden Heere *de Lionne* hadde te verſtaen gegeven, te weten, dat ſulks geduerende de bekende vier maenden ſoude konnen gepractiſeert werden, ende dat men middelerwylen tydt ſoude hebben om naeder te concerteren, wat ter expiratie van de voorſz. tydt raedtſaemſt gedaen of gelaeten ſoude ſyn; maer dat van deſe zyde niets anders konde werden gedaen, als ſimpelyck te eyſſchen 't geene de Alliancie mede braght, ſonder ſigh daer van op loſſe gronden tot eenige nieuwe concerten te laeten afleyden.

Aengaende de ſaeken van Sweden, hebbe ik over eenige daegen waernemende het aenweſen van de Heeren Gedeputeerden uyt de Admiraliteyten, binnen deſe Provincie reſiderende, met deſelve in 't lange geconfereert over de bekende voorſlagh om de Regeringe van 't ſelve Ryck op 't point van de elucidatien ontrent de gemonteerde Schepen, contentement te geven; ende is daer op gevolght 't gunt U Ed uyt het bygaende genotuleerde van den 24. deſes, breder ſal gelieven te vernemen; daer op ick het vervolgh U Ed. t'ſyner tydt ſal bekent maecken.

Wat over het Guineeſche different ende de ſaeke van *Groot Johan*; by haer Ed. Groot Mog. ten ſelven dage zy gereſolveert, ſal U Ed. inſgelycks uyt de bygaende twee extracten gelieven af te nemen, waer van ook aldaer, myns oordeels, proviſionelyck wel eenige communicatie ſoude konnen werden gegeven, om daer uyt te doen blycken haer Ed. Groot Mog. reghtmatigheyt ende deference aen ſyne Majeſteyt.

Giſteren hebben haer Ed. Groot Mogende ook goedgevonden, dat 'er Extraordinaris Miniſters naer de Noorder Kroonen ſouden werden afgeſonden; ende ſal U Ed. uyt het bygaende extract gelieven te beſpeuren, dat alles ſoo verre, conform Uw Edts. voorgaende ſpeculatien, uytgevallen is.

Uyt 't geene Uw Ed. hier nevens van wegen haer Ho. Mog. toekomt, ſal deſelve konnen ſien, dat de ſaeken nu ook van deſer zyde ſtaen in termen van openbare rupture; ſynde deſelve Reſolutien gefaciliteert door de nieuwe attacque by de Engelſche gedaen, aen 's Landts Oorloghſchepen met haere by hebbende Koopvaerdyſchepen, voor Cadix: ſoo als U Ed. uyt het bygaende extract van haer Ho. Mog. Reſolutien van den 24. deſes, in 't brede ſal gelieven te vernemen. Haer Ed. Groot Mog. hebben ten ſelven dage gearreſteert verſcheyde pointen, raeckende 's Landts Vloote, de eſquipagie &c. daer van ick myn plight geaght hebbe, Uw Ed. mits deſen de extenſie te communiceren.

Ondertusschen delibereren haer Ed. Groot Mog. mede om 't Collegie ter Admiraliteyt tot Amstelredam nogh aen te besteden de nombre van 20. Oorloghschepen, boven de bewuste 72.; gelyck ook om die van de Oost-Indische Compagnie onder beneficie van de versoghte prolongatie van haer Octroy, mede te obligeren tot het furneren van nog andere 20. kapitaele Oorloghschepen. * Synde voorts op de inhuuringe van 12. suffisante schepen in de Middelantsche-Zee, geformeert ende gisteren uytgebraght, het bygaende advis. Waer mede dese besluytende sal ick verblyve:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 29. January 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 30. January 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jongste schryven van den 23., is my wel ter handt gekomen Uw Ed. geheel aengenaemen van den 22. deses maendts. Ick hebbe daer uyt gaerne verstaen dat de secrete Missive, by my aght dagen daer bevooren aen U Ed. Gestrenge geschreven, U Ed. wel geworden is, ende sal met verlangen te gemoedt sien, dat my 't selve berigt aengaende myne voorgaende insgelycks secrete Missive, ende myn tweede Memorie aen den Koningh, gegeven magh werden. Want dewyle men my seer verdaght heeft gemaeckt de securiteyt van 't Post-Comptoir tot Brussel, soo doet het tot myn gerustheyt, dat ick van tydt tot tydt magh weten, welcke van myn depêches aen de Regeringe ende aen U Ed., ontfangen syn, ende 't waer ook niet ondiendienstigh ende my seer aengenaem, dat ick ontrent het geen in soo groote saeken ende in soo delicate, als ik hier te handelen heb, van de remarques die op het geen ick beright van myn bedryf, daer vallen, niet onwetent moght syn: Ende soo nu ende dan, door de geene die U Ed. Gestrenge die last soude willen opleggen, moght werden beright, niet alleen van de Resolutien van haer Ho. Mog., maer van de voortgangh van de esquipagie, van de aenbouw van Schepen, de goede moedt van 't varent Volck, ende diergelycke saeken, ontrent dewelcke myn onwetenheyt dickmaels prejudiciabel is. Maer voor al dient het wel dat met publycque authorisatie het laeste geschrift van den Heere *Downingh*, door een goede pen kraghtigh ende bondigh wederleyt werde; want de authoriteyt van haer Hoog Mog. goet reght, belet niet, dat men uytwegen sal soecken. Het antwoort voor dese in October aen den *Koningh van Engelandt* gegeven, vervat niet alles, ende particulierlyck niet de toght van *de Ruyter*, ende de questie over de Schepen Bonneaventuere, ende Bonne-Esperance. Ick heb het noghtans hier laeten herdrucken, ende heb wel hondert en vyftigh exemplaren onder voornaeme Heeren gedistribueert, dat veel goedt gedaen heeft, ende veele de ogen heeft geoopent, die door de arti-

* Siet *Secrete Resolutien*, pag. 465. 't tweede Deel, in Quarto.

artificien van de *Engelsche Ministers* ingenomen waeren. Het is de gemeene raedt van veele welgeaffectionneerde, dat haer Ho. Mo. niet behoorden stil te sitten met voorgeroerde geschrifte van den Heere *Downingh* te doen wederleggen, ende ick ben seer van haer opinie.

Het geen ick hier nevens aen U Ed. Gestrenge, ende te gelyck aen den Heere Griffier schryf, van 't geen my desen dagh by den Heere *de Lionne* is geseyt, heb ick syn Excell. gelyck als door den hals gehaeldt, met klagen over de groote aghterhoudentheydt, die men met my gebruyckten, de inquietude, die dat gaf aen haer Ho. Mog., ende de prejuditien die daer door quamen te ontstaen; want syn eerste antwoordt op myn discours, was, dat den Koningh seeckerlyck beright synde, dat al het geen by my overgeschreven wierdt, in handen quam van de Spaensche, ende van de Engelschen, ende dat'er gantsch geen secreet is in den Staedt van haer Ho. Mog, ontrent saecken die de Ministers van haer Ho. Mog. moesten rapporteren; daer over hertelyk te onvreeden was, ende hem Heere *de Lionne* had bevolen, niets aen my op eenige discoursen ofte voorstellen te antwoorden, als dat hy die aen syne Majesteyt soude rapporteren, ende dat deselve my, als hy dat tydelyck oordeelde, syne Resolutie op alles soude laten toekomen. Ick bidde U Ed., gelieve dit ter tafel van haer Ho. Mog. bekend te maecken, ende te doen considereren, wat ongelyck haer saecke hier door geschied, insonderheyd in een Hof daer men de secretesse schyndt meer ter herten te hebben, als in eenigh ander ter wereldt. Het blyckt wel, dat den Koningh seer misnoeght is geweest, dewyle syne Majesteyt dese formalia had gebruyckt, van dat men my niets konde seggen, als 't geen men in presentie van den Heere de Marquis *de Fuentes*, ende Milord *Hollis*, seggen konde. Waer het mogelyck dat van geen myner Missiven aen den Heere Griffier affschriften gemaeckt wierden, want men neemd hier de afschriften seer qualyck ende aenstootelyck op, ende de humeuren syn hier teer te handelen.

Ick heb aen den Heere *de Lionne*, op 't glimpelyckst voorgesteldt, U Ed. Gestrenge voorslagh, om het secours in geldt te hebben, ende heb aengewesen, hoe weynigh dat voor den Koningh importeerde, ende hoe groote vrught het soude doen; maer syn Excell. meende dit was 't al dat men konde eysschen, ende dat het misschien wel wat reflexie soude meriteren, indien men met secoursen van geldt sigh voldaen aghte, sonder dan verder op de rupture te insteren. Ick seyde, dat dit soude syn het Tractaet veranderen, ende niet voldoen; ende syn Excell., dat myn voorslagh was, deselve spyse, met een andere sause; soo dat die saecke daer is gebleeven, ende gelaeten by een serieus versoeck, van dat syn Ed. syn gedaghten daer over naeder soude willen laeten gaen.

Al het geen ick ontrent de Zeemaght van dese Kroon, ende de équipagie verneem, is, dat dese Kroon soude hebben 32. Oorloghschepen, onder dewelcke niet veele syn boven de vyftigh stucken, en de meeste tusschen de dertig ende veertigh stucken, ende dat onder deselve ook eenige syn, met dewelcke men qualyck Zee soude kunnen bouwen; dat des Koninghs intentie is, by provisie dit getal met aenbouwen ende inkoop te vergrooten, tot op 50. Schepen; dat de geene die de gelegentheyd van de Zee-Provincien kennen, geloven, dat men tot

tot soo veel Schepen Bootsvolck in 't Ryck sal vinden; maer niet sonder een gedeelte van de Vaert der Commercerende Schepen te doen stilstaen: Dat'er voorts gebreck is aen Kanon, dat men noghtans uyt de Magasynen van den Koningh ende dessels gefortificeerde Steden by leeninge soude kunnen op de Scheepen doen brengen, dewyle deselve stucken belopen tusschen de vyf ende ses duysendt; dat van alle des Koninghs Schepen maer negen in 't vaerwater, ende in de Straet onder den Heere *Beaufort* syn, ende dat aen de vordere, hier ende daer in de havens leggende, nogh niet veel werdt gedaen.

Op 't geen den Heere *de Lionne*, met vry wat ernst tegens my over 't gebrek van secretesse seyde, heb ick geantwoord onder anderen, dat ten minsten wel secreet soude gebleven syn, 't geen syn Excellentie my aengaende de Spaensche Nederlanden hadt voorgehouden; hy repliceerde daer op; dat men daer uyt besloot, dat ick 't wel overgeschreven had: Dit gaf occasie om die koude wederom te vieren; ende by my geseyt synde, dat haer Ho. Mog. daer ontrent niets konden proponeren, heeft syn Excell. geantwoord, dat men van wegens syn Majesteyt dienaengaende ook geen propositie soude doen.

Op 't geen U Ed. Gestrenge vermaendt, van of den *Koningh van Vranckryck* ende den *Koningh van Engelandt*, elkander souden verstaen tot nadeel van de geunieerde Provincien: Ick geloof neen, ende dat men daer ontrent gerust kan syn, voor als nogh; maer ick weet niet wat de tydt ende de veranderinge van humeuren, ende saeken kan doen; *Turenne* heeft aen my geseyt, dat de grondt hier ontwyffelyck goet ende opreght is, ende dat men de Vrede met grooten iever ende sinceriteyt traght uyt te wercken; de Engelsche desseynen seer dangereus aensiet, ende verstaet, interest te hebben in haer Ho. Mog. subsistentie, ende geerne de Commercie sal houden op de voet, op dewelcke die tot nogh toe gegaen heeft.

Ick ben ook van seer goede handt bericht, dat men hier nogh dese weeck aen *Hollis* heeft doen seggen, den *Koningh van Engelandt* moest sigh tot een accommodement schicken, of den *Koningh van Vranckryck* soude de Staten Generael, 't effect van de Alliancie moeten presteren; ende ick heb veel Rapporten die daer mede over een komen. Daer is niets, dat myn bekommert soo seer, als deser Luyden gedaghten, om de Spaensche Nederlanden: en daer syn 'er die meenen, dat behaeglyke voorslagen daer ontrent van den *Koningh van Engelandt*, haer soude konnen vervoeren; maer daer is veel tegens te seggen, myns oordeels. God wil alles ten besten keeren, ende U Ed. Gestrenge lange jaeren tot 's Landts welvaren bewaren. Ick ben ende sal altydt blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 30. January 1665.

P. S.

Ick heb hier in handen van verscheyde Heeren, myn propositie aen desen Koning, niet sonder alteratie, in druk gesien, uyt Holland overgesonden.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 5. February 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste in dato den 29. der voorlede maendt, syn myn U Edts. twee distincte Missiven van den 30. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; de eene de weergae van die onder adres aen den Heere Griffier *Ruysch* overgesonden, ende de andere aen my in 't particulier; van welke laetste ik, soo aen de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, als ook aen Commissarisen van de Heeren Staeten Generael, communicatie gegeven hebbe. Van alle U Edts. voorgaende Missiven meyne ik dat deselve geruft kan syn egeene vermist te wesen. Myns oordeels heeft Uw Ed. seer voorsightigh gedaen, wysende van de handt de aenleydinge by den Heere Marquis *de Lionne* gegeven, om van nu af aen overgifte te doen van sigh van secours in gelde sonder rupture, te sullen contenteren, ook naer de expiratie van vier maenden; aengesien alle nieuwe Negotiatie, voornaementlyck die strecken kan tot veranderinge in het Tractaet, in alle manieren dient te werden vermydt. Als men de preuve gehadt sal hebben, van wat effect soodanigh secours is sonder rupture, voornaementlyck ten aensien van wedersyts Commercien, sal t'syner tydt volgens den teneur van het Tractaet, by haer Ho. Mog. verklaeringe moeten werden gedaen, of deselve de continuatie van soodanigh secours, in plaetse van volle rupture souden konnen aennemen.

De Heeren Ministers aldaer, konnen gerust syn, dat van 't gene U Ed. aen my in 't particulier overschryft, geene copyen werden uytgegeven; jae dat selfs de materie secretesse vereysschende, behoorlyck wert gemenageert, ende dat niet te min ten dienste van 't Landt, in de deliberatien daer op reguard genomen wert naer behooren.

Wy verlangen seer naer eene positive verklaeringe van den Koningh aldaer, tot prestatie van 't beloofde secours by provisie, ende sien derhalven met verlangen te gemoedt wat by U Ed. op de Resolutie van haer Ho. Mog., met de jongste post van den voorsz. 29. der voorlede maendt afgegaen, sal wesen verright. Ondertusschen laten haer Ho. Mog., ende particulierlyck mede haer Ed. Groot Mog. niet nae, van deser zyde alles te contribueren, wat tot vigoureuse voortsettinge van den Oorlogh tegens Engelandt, ende omme onder beneficie van dien, tot eene reputatieuse Vrede te geraecken, eenighsints naer vermogen toegebraght kan worden. Hebbende ten dien *fine* voor eerst een provisionneel adjustement gemaeckt met die van de Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie, soo als Uw Ed. uyt de Bylaege onder No. 1. sal gelieven te bemercken, daer op onfeilbaerlyck het finael besluyt in korten staet te volgen.

Voorts hebben haer Ed. Groot Mog. huyden mede geresolveert tot renforsement van 's Landts Navale magt, ende vermeerderinge van het gearresteerde getal van 72. Oorloghschepen; mitsgaders ook tot beter protectie, ende beveylin-

veyliginge van de Middelandtsche-Zee, soo als U Ed. uyt de bygaende Extracten onder No. 2. ende 3. breder sal konnen afnemen. Daer toe ter Generaeliteyt ook albereyts preparatien syn gemaeckt, sulcks dat onfeylbaerlyck daer op aldaer mede eene goede conclussie staet te volgen.

Synde voorts tot executie van alle het selve, huyden mede by haer Ed. Groot Mogende gedraegen de notable consenten tot een Haertstede-geldt, tot een Passagie-geldt, tot een anderen 200. penning; met het employ van het profyt der reductie van Renten ende Interessen, tot merckelycke verbeteringe van het middel van den 40. penningh,* ende tot wederopstellinge van drie gediscontinueerde middelen, als breeder in de bygaende Extracten onder No. 4., 5., 6., 7. ende 8. staedt geëxpresseert; die alle hier nevens gaen, tot U Edts. naerightinge.

Den aenbouw van Schepen, heeft soodanigh niet konnen werden geavanceert, dat voor 't aenstaende saisoen eenigen dienst van de nieuw aen te bouwen Schepen sal konnen werden getrocken, alleenlyck moghte het groote Schip, by die van de Admiraeliteyt tot Rotterdam al over lange op stapel gestaen hebbende, tegens Junius, of wat vroeger, soo geseght wert, wel in 't vaerwater geraecken. Waer mede door pressante occupatien, dese in haest afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 5. Febuary 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 5. February 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

VOor desen hebbe ick, ten versoecke van de Vrienden, U Ed. moeyelyck gevallen met een briefjen van intercessie ende recommandatie, over de saeke van de bewuste Soutsolders in 't Lionnois; dog jegenwoordigh werde ick door deselve Vrienden beright, dat de voorsz. saeke albereydts afgedaen is; maer dat nogh een andere saeke haer concernerende, nopende eenige verpande Domeynen, openstaet; welcken aengaende U Ed. aldaer, van haerent wegen breder openinge sal werden gedaen.

Ick bidde, dat U Ed. de Vrienden daerinne door U Edts. goede officien, soo veel gelieve te reghte te helpen, als 't eenighsints doenlyck sal syn. Waer meede U Ed. sonderlinge sal verobligeren die geene, die is ende altydts sal blyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 5. February 1665.

Aen

* Siet *Resolutien van Consideratie*, pag. 781. in Quarto.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, Paris den 6. February 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jonghſte ſchryven, aen U-Wel Ed. Geſtrenge, van den 30. des verleden maendts, is my wel toegekomen ſyn geheel aengenamen, van den 29. daer bevoorens.

Ick wenſch met hert ende ſiel, dat alle de goede ende ſalutaire Reſolutien, die daer genomen, ende de vordere deliberatien, die aengeſteld ſyn, om vigoureuſelyck te doen ageren, ende met nieuw aental van Schepen te vergrooten haer Ho. Mog. Zeemaght, cordatelyck uytgevoort ende tot een goet eynde gebraght mogen werden; ſy werden hier by een ieder geapplaudiſſeert, ende doen ſeer pryſen haer Ho. Mog. Wysheyd ende Dapperheyd. Van dat men ſig hier ſoude beklagen, van dat haer Ho. Mog. met het aengaen van de Alliancie, deſe Kroon een voordeel hebben afgeſien, daer ontrent is my tot nogh toe niets voorgekomen; maer ik heb al voor langh, om alle oorſaeken tot ſoodanige gedaghten wegh te nemen, deſe Heeren aengeweſen, dat ſy de inſulten van de Engelſchen niet min onderworpen ſyn, als haer Ho. Mog., ende ſoo langh ſy niet maghtiger ſyn ter Zee als tegenwoordigh, ende als ſy in veel jaeren ſullen kunnen ſyn, geen ander middel hebben, om die af te ſetten, ende tegens te gaen, als de Alliancie met haer Ho. Mog.

Ick begin ſeer te geloven, dat het voorſtel ontrent de Spaenſche Nederlanden, ſal aghter blyven, ende ick heb eenige conduite gebruykt, welcke miſſchien daer toe heeft gecontribueert; maer ſy blyft in 't verkropt, ende is myns oordeels, de eenige hinderpael, die Wy hebben te vreſen; hoewel de ſeer kleyne maght van deſe Kroon ter Zee, ook onder de redenen is, die den *Koningh van Vranckryck* difficiel maekt, ontrent een rupture; maer dit laetſte is te ſurmonteren, mits haer Ho. Mog. tot een volkomen Reſolutie brengende, voorſlagen welcke Uw Ed. Geſtrenge ſchryft, daer gedaen te werden, om de équipagie met 20. Schepen door de Admiraliteyt tot Amſterdam, 20. door de Ooſt-Indiſche Compagnie, ende 32. voor de Middelandtſche-Zee te vergrooten; hoewel niet ſoo volkomentlyck, egter blyft in ſommige gedaghten nogh overlegh, dat het tegens de reputatie van den Koningh is, ſoo langh hy niet maghtiger ter Zee is, te breecken ofte ſigh in te laten in Reſolutien, die by gevolgh een rupture met ſigh brengen. Ontrent het eerſte ſyn de gedaghten ſeer geëmbaraſſeert, dewyle men van de eene ſyde niet ſeer genegen is te aſſiſteren, die ſy geloven in 't voorſz. deſſeyn haer tegen te ſullen ſyn: Ende van de andere kant, met redenen, groot naebedencken vindt, in 't weygeren.

Ik heb aen *Turenne* in confidentie gecommuniceert, de ſubſtantie van 't geen U Ed. Geſtrenge by de voorſz. ſyne laetſte Miſſive my ſchryft, in ſeer ſtercke termen geſproocken te hebben, met den Heere *Ambaſſadeur van Vranckryck*; maer ſyn Excell. die anderſints ſeer ingetogen is, quam hier op uyt, als of

 hem

hem oorsaek gegeven was, om haer Ho. Mog. in 't ongelyck te stellen, ende meende, dat men van dese Koningh obtinerende, dat hy by provisie met groote ernst bleef arbeyden, om een Vrede uyt te werken; haer Ho. Mog. Negotiatie in 't Noorden secondeerde, ende sigh met de Engelsche verklaerde niet te kunnen lyden, dat haer Ho. Mo. souden succumberen; sig ondertusschen in postuur stelde te water, ende trouwhartigh in haer Ho. Mog. interesse bleef, jae ook resistentie dede, sonder sigh nu alsnog, ofte ook by gevolgh, tot rupture in te laeten; dat men dan geen groote reden had om te klagen; insonderheyd den Oorlogh ontstaen synde uyt het envoy van *de Ruyter*, dat men den *Koningh van Vranckryck* niet had gecommuniceert. Ick heb geseyt, dat'er maer stond te examineren, of men sulcks onreghtmatelyk gedaen had; 't welck men niet konde seggen, ende dat de aen hem gegeven ordres gecommuniceert waeren, ende dat men niet negeeren konde, dat die ordres niet geamplecteert waeren by den Koningh, ende dier gelycke redenen meer; maer desen Heer bleef eghter sustineren, men had geen reden, om sigh seer te misnoegen; hoewel hy eyndelyck seyde, dat den Koningh, soo hy geloofde, sig tot de rupture soude verklaren, waer hy in staedt ter Zee, soo hy wenschte, om 't met reputatie te doen. Maer dit diendt om veel redenen secreet gehouden, sonder ten alderminste aen eenigh uytlecken subject te syn; dat U Ed. Gestrenge nae syn groote wysheyd, wel sal weten te oordeelen. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 6. February 1665.

Gelyckluydende Missive, als aen den Heere Griffier *Ruysch*, van den 6. February 1665.

Paris den 6. February 1665.

HEt geen van de raedslagen, ende toerustingen van de Engelschen, uyt tydingen ende rapporten uyt London herwaerts overkomende, kan werden vernomen, is:

Dat den *Koningh van Engelandt* niet ongenegen soude syn tot de Vrede; maer dat den *Hertogh van Yorck* met de sterckste party van den Raedt, den Oorlogh doordringen, ende de saeken in die termen brengen ende houden, dat het te geloven is, datse sonder bloedstortinge niet vereffent sullen werden: dat men seer besigh is om uyt de examinatie van *Holmes* ende van elders, alles te versamelen, dat eenige schyn kan geven aen haer sustenue van dat de Hollanders

ders de Aggreffeurs fyn; en dat het aenhalen van de Hollandtfche Schepen, is aen te fien, als het effect van reghtvaerdige reprefailles over geleden fchade.

Dat men hoopt dat den *Koningh van Vranckryck*, den Heere van *Beuningen* met generaele beloften foo lange fal ophouden, tot dat de eerfte Bataille geflagen fal fyn, tegens het voorjaer, of foo men prefumeert, met het begin van Maert, hebbende de Admiraels verfeeckert, dat foo confiderable Vloote gereet fal wefen, dat aen het fucçes niet te twyffelen fal fyn; fullende als dan de Franfche affiftentie foo feer niet te apprehenderen wefen.

Daer is een deffeyn op handen op 't Eylandt van Texel, ende om de conjunctie van de Vlooten te beletten.

Men verlanght te weten, hoe de Zeeuwfche Gedeputeerde haer aenbrengen, in Hollandt op genomen fal werden, ende of voor den *Prins van Orange* iets fullen kunnen doen, ende of fulcks geen fcheuringe fal veroorfaeken.

De Commiffarifen van de Vloote, hebben feer advantagieus Rapport gedaen van derfelver toeftandt, ende een voorflagh, om Koopvaerdy-fchepen te huuren.

Men derft de Vloote niet meer fepareren, niettegenftaende de Schotten, ende die van 't Noorden in Engelandt, een Efquadre verfoecken.

Den 10. *dito.*

Den Kancelier heeft den Koningh wydtloopigh getraght aen te wyfen, dat door den Oorlogh de Commercie ende Navigatie de Hollanders ontrocken, ende aen Engelandt toegebraght fal werden: Dat haer Commercie, eenige tydt verfpiet ende geftut werdende door 't nemen van haer Schepen ende 't befetten van haere Havenen; het geene light te doen fal fyn nae de eerfte generaele rencontre (aen welkers fucçes men niet twyffelt); maer dat men om daer van volkomen verfeeckert te fyn, al de maght van Engelandt by een moet brengen; dat de Engelfchen in der daet haer niet fullen kunnen defenderen in Ooft-Indiën; maer dat de faeken in Europa het fucçes hebbende, dat men verwaght, middel fal fyn om dat verlies te repareren; infonderheyt dewyle men in afgelegen quartieren, figh kan dienen van de maghtige Engelfche Colonien in ende ontrent America; dat het geen de Neutralen foude mogen avanceren in de Cours van de Commercie, geduerende den Oorlogh, daer nu lightelyck aen Engelandt fal kunnen werden gebraght, door middelen van dewelcke hy eenige heeft aengewefen, dat men met een kleyn Efquadre ontrent de Kaep de Bonne-Efperance, nae dat de groote faeken in Europa verright fyn, wel iets goedts uytregten fal kunnen. Dat men de Barbades behoort te verfien tegens 't geen de Hollanders daer fouden kunnen attenteren: Dat men nogtans tydinge van *de Ruyter* verwaght, alvoorens daer ontrent iets te doen.

Het wert den Heere *Hollis* niet wel afgenomen, dat de Franfche haer intereffeeren voor de Hollanders.

Dat de Schotten feer murmureren, ende 't Ryck vol Sectarifen ende Misnoeghden is, ende dat den Kancelier met fyn vervloeckte raedtflagen, wel des Koninghs ende fyn eygen ruine foude konnen veroorfaeken.

 Het

Het Hof beelt sigh in, dat se nae de eerste Bataille, haer Zeemaght met een derde sal kunnen verminderen, ende 's Winters maer een derde van deselve sal hebben te onderhouden.

De Stadt van Londen heeft een Request doen presenteren om verlightinge van lasten in de supply's, de Stadt opgeleyt, en verseekeringe voor 't remboursement van de by haer verschoten penningen.

De Vloote in de Middelandtsche-Zee, sal met een Esquadre versterckt werden, soo om 't verlies van drie Schepen te suppleren, als om iets notabels uyt te wercken.

Den Commandeur *Allen* syn Schip is tegens de grondt geslagen, ende de Phenix ende de Non syn in stucken geslagen.

De Republicainen in Engelandt, syn dapper in de weer, ende hebben groote correspondentien ende desseinen.

Den 12. Dito.

In Schotlandt begint men opentlyck tegens de Episcopalen te murmureren, ende daer is een Presmeester tot 'er doot gequetst. Men vreest seer voor onrust in dat Ryck.

Men stroyt tot Londen veel gerughten van misnoegen ende oneenigheydt in Hollandt.

Het Hof is in de grootste irresolutie van de werelt, ende weet niet of tot Vrede, of tot Oorlogh sal resolveren. Den *Hertogh van Yorck* en den Kancelier moghten wel de Schotten ende Sectarisen beginnen te apprehenderen. Den *Ambassadeur van Hollandt* heeft een favorable Audientie gehadt. *Allen* sal met ses of aght Fregatten versterckt werden.

Den Heere *Hollis* heeft doen versoecken, dat de Kommissievaerders van haer Hoog Mogende, geen prysen soude mogen opbrengen in Duynkercken; maer syn Secretaris heeft daer op sleght antwoort van den Heere *de Lionne* te rugh gebraght.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 12. February 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, in dato den 5. deser loopende maendt, syn myn U Edts. twee distincte Missiven, synde de eene van dien in effecte dubbelt van 't geene onder addres aen den Heere Griffier *Ruysch*, overgeschreven wert, wel ter handen gekomen.

In gevolge van de Resolutien van de Heeren Staeten van Holllandt ende West-Vrieslandt, U Ed. voor desen overgesonden, is nogh op den voorschreven 5. ter Generaeliteyt geprojecteert ende vervolgens des anderen daeghs by forme van resumptie, finaelyck gearresteert de Resolutie, nopende het vermeer-

meerderen van 's Landts Maghten te Waeter ende te Lande, copyelyck hier nevens gevoeght; daer van wy salutaire effecten, onder Godes Zegen, te gemoedt sien. De meyninge is de saeke van wegen haer Ed. Groot Mog. daer toe te dirigeren, dat dese Provincie tot voldoeninge van haere *quote* in de vier-en-twintigh tonnen goudts, volgens de voorsz. Resolutie gepetitionneert, sal betaelen de veertien tonnen goudts tot verval van de Equipagien alhier ende in de Middelandtsche-Zee gerequireert, sonder dat de Collegien ter Admiraeliteyt binnen dese Provincie residerende, die de voorsz. Equipagie aenbevolen wert, op de *quotes* van de andere Provincien sullen behoeven te sien, ende soo als voor desen te meermaelen is geschiedt, te vergeefs staedt te maecken. Dat de ses andere Provincien daerentegen tot voldoeninge van haere *quotes*, onder behoorlycke repartitie, t'haeren laste souden nemen de Militie te paerdt ende te voet, die tot versterckinge van de maght te Lande, nogh staet te werden aengenomen, met 't geene daer aen dependeert: Tot hoedanige gronden U Ed. bekent is, al over veele jaeren van wegen Hollandt ernstelyck; dogh sonder succes, gearbeyt te wesen.

Tot de besendinge naer 't Noorden, syn gedeputeert de Heeren van *Amerongen* ende *Ysbrandts*, te weten de eerste aen 't Hof van Denemarcken, ende de andere aen dat van Sweden. Dogh sal nogh wel drie weecken moeten lyden, eer ende bevoorens de gemelde Heeren sullen konnen vertrecken, aengesien den een en den ander bevoorens nogh een keer in syn Provincie heeft te doen. Waer mede my voorts refererende tot 't geene U Ed. hier benevens van wegen den Staedt toekomt, sal ick afbreeken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 12. February 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, sonder dato.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Ed. Gestrenge gelieve het volgende selve te ontcyfferen. Het geene hier nevens gaet, komt uyt het huys van den Heere *Hollis*, van een vertrouwde handt.

Uw Ed. Gestrenge,

Ootmoedigen Dienaer,

Quem Nosti.

Quæso hoc nemo sciat Mortalium.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 13. February 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jongste schryven aen U Ed. Gestrenge van den 6., is my toegekomen U Ed. van den 5. deses maendts; uyt het welk ick met uyttermate groote blydtschap verstaen heb, de goede ende cordate Resolutien, welcke by haer Ed. Groot Mog. genomen, ende ten deele by de andere Bondtgenoten ingevolght syn, ende verhoopentlyk nogh verder ingevolgt staen te werden. De advisen die den Koning ende de Heeren Ministers dien aengaende hebben, stemmen daer mede over een, ende geven aen haer Ho. Mog. saeken een reputatie, van dewelke soo veel goede effecten te verwaghten schynen, dat se by nae niet te dier gekogt schynt te kunnen werden. Godt geve, dat alles met deselve courage vervolght ende uytgevoert magh werden; dat hier de gemeene wensch van meest alle is, ende 't eenigste by nae, dat de Engelschen in twyffel willen trecken, om onse saeken te discrediteren.

Ick moet hier veel lyden om het defect van secretesse, dat men siet in onsen Staedt te syn; maer haer Ho. Mog. saeken lyden daerom veel meer, ende is my dienvolgende seer aengenaem geweest te verstaen, de sorge, die U Ed. Gestrenge gebruyckt om voor te komen, dat het geen by my overgeschreven wert, niet komt te eluminerен.

Soo veel ick uyt het geen my sedert eenige tydt voorgekomen is, ende voornaementlyck uyt de discoursen die *Turenne* nogh dese weeck met my gehouden heeft, kan bemercken, gaet de intentie hier, om de Vrede met Engelandt uyt te wercken, sonder sigh finaelyk conform d'Alliancie, te verklaren, ende daeromme, indien Engelandt quam de Mediatie te accepteren, soude van *Beuningen* nae alle apparentie, lang te vergeefs om een finale Resolutie aenhouden, ende men soude my blyven seggen, dat de Staten Generael wel mogende verseekert syn, dat by ontstentenisse van verdragh, den *Koningh van Vranckryck* haer sal byspringen, daer mede te vreden behooren te syn, ende genoeghsaem haer ooghmerck bereycken; ende ten minsten het geen men soude konnen uytvinden, om sigh geheelyck te excuseren van alle prestatie van Alliancie, behooren te laeten gelden; om dese conduite, by dewelcken sy genoeghsaem in effect hebben, 't geen sy soecken te approberen, sonder soo precise te urgeren, om sonder uytstel effect van 't Tractaet te hebben, met benaedelinge van Vranckrycks interesse.

Ick seg hier tegen, dat het grootste interest, dat den Koningh heeft, is, aen haer Ho. Mog. ende aen syne andere Geallieerden, ende aen alle de werelt preuven te geven, van de vastigheyt van syn woort; wederleg al het geen men eenighsints wil doen dienen, om te verduysteren de klaerblyckelycke gefondeertheyt van haer Ho. Mog. geproponeerde aen desen Koinngh; versoek te mogen weten, wat men meynt te kunnen bygebraght werden, om 't selve te verduysteren, met aenbiedinge om daer op solutien te geven, gelyck ick nogh naeder gedaen heb op de objectie van een niet volkomen communicatie

van

van de ordres aen *de Ruyter*, door de hier copyelyck bygeleyde Missiven aen den Heere Maerschalck van *Turenne*, ende den Heere *de Lionne*, welcke ik oversende, om te vernemen, of U Ed. Gestrenge daer iets by te voegen heeft, dewyle *de Turenne* nog niet geheelyk voldaen wil schynen op dat point. Ik segge verders ende inculcere seer, dat de Engelsche de Vrede maeckende sonder dat desen Koningh sigh volgens de Alliancie, explicité verklaert heeft, de grootste victorie sullen hebben bereykt, die sy kunnen wenschen, hebbende de saeken tusschen dit Ryk ende den Staedt der vereenigde Nederlanden, in soodanige termen gebragt, dat nog de een, nog de ander sig op de voorsz. Alliancie, nogh op eenige die men soude kunnen maecken, sal konnen verlaten, ende dat sy dies de een en de ander separatelyk vexeren sullen kunnen, ende alderhande indraghten doen, sonder op syn Geallieerde te reflecteren te hebben; dat alle saeken wel ingesien synde, de voorsz. defensive Alliancie voornaementlyk heeft gesien op Engelandt, ende dat van die kant dit Ryck immers soo wel als haer Ho. Mog., ter Zee aengetast kunnen werden, ende minder resistentie ende tegenweer kunnen doen, soo langh haer Zeemaght niet grooter en is als tegenwoordigh. Ick vertoon hoe lightelyck een goede ende vigoureuse Resolutie van desen Koningh, de andere Geallieerde van haer Ho. Mog. sal in de partye trecken, de Vrede als infallibel sal maecken, sonder dat Engelandt sal kunnen toonen eenige de minste aversie; mits den Koningh door de necessiteyt van syn woort in de partye getrocken wort, ende haer Hoog Mogende eeuwighlyck aen dese Kroon verplighten, ende in desselfs interesse houden sal. Ik breng dese Heeren t'elckens in de memorie, 't geen ick aengaende de dangereuse desseynen van de Engelschen heb geseyt; toon haer de groote maght ende de cordate Resolutien van haer Ho. Mog.; laet niet te doen gelden 't geen den Heere *Downingh* geseyt heeft van de Engelsche maximen, om aen Vranckryck geen Zeemaght toe te laeten, 't mépris, dat men in Engelandt maeckt van des Rycks weynigh vermogen te Water, ende voor al, de onmogelyckheydt die 'er is, om door een neutraliteyt anders als schade en nadeel te lyden in de Commercie ende Navigatie. Dit wert alles met toegenegentheydt gehoort, ende my dunckt dat den Heere *de Lionne* wel apprehendeert de prejuditie, welcke men soude kunnen lyden door een accommodement, sonder den anderen ontrent de prestatie van de Alliancie gerust gestelt te hebben; ook van 't interest dat desen Koningh heeft in 't cordaet presteren van syn woort; maer soo dickmaels als van *Beuningen* spreekt van eeuwigh in de interessen van Vranckryck te blyven, soo volght daer op een schudden van 't hooft, ofte, een was dat waer! Het welk wel te verstaen is; hoewel ik 't ongemerkt laet doorgaen. Ik sal met 'er tydt sien, wat dit alles wil voortbrengen, ende ondertusschen niet versuymen van 't geen van myn schuldigh ende onderdanig devoir is. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 13. February 1665.

A Monsieur le Comte de Lionne, *le* 7. *Fevrier* 1665.

MONSIEUR,

JE vous suplie de ne trouver pas mauvais, que j'adjoûte trois mots, à ce que j'ai dit dans nôtre conversation d'hier, sur le sujet de la Communication des ordres sur lesquels le Vice-Admiral de Ruyter, *a agi aux Côtes d'Afrique; ils ne serviront qu'à vous faire resouvenir, que la communication desdits ordres a été faite au Roi de bonne heure, & que sa Majesté a vû équiper dans nos Ports & Terres, une Flotte, prête pour faire voile plusieurs mois durant, qui devoit agir en conformité d'iceux & qu'on croyoit la seule, qui les devoit executer, sans que Sa Majesté ait fait alleguer un seul mot de ce que cela ne se devoit pour éviter les inconveniens, que l'execution desdits ordres pouvoit attirer; qu'au contraire la principale raison que Sa Majesté fit valoir étoit, que lesdits Etats n'y auroient point de préjudice,* de Ruyter *étant allé vers la Guinée. Vous tirerez aisément de ceci les conclusions qui servent à la justification entiere de mes Maîtres, je vous supplie très-humblement d'être favorable à leur bonne cause, & s'il y reste quelque chose à remarquer dans leur conduite qui demande d'éclaircissement je ne demande qu'à être écouté, & je ferai paroître qu'il n'y a rien de plus juste, que leur cause. Je suis & serai toute ma vie avec beaucoup de respect & de zéle,*

Monsieur, Vôtre &c.

A Monsieur le Prince de Turenne, *le* 6. *Fevrier* 1665.

MONSIEUR,

JE supplie Vôtre Altesse de prendre en bonne part, que mes soins paroissent un peu importuns quand il s'agit de défendre la Justice & la sincérité des Actions de mes Maîtres contre les imputations que vous pouries estimer dignes d'être considerées. La grande & très particuliére estime qu'ils ont pour Vôtre Altesse, & l'honneur qu'ils mettent à voir leur conduite approuvée d'elle, outre le bien de leurs affaires me les rend nécessaires, & même dans un point qui est si considérable, comme celui dont Vôtre Altesse me fit l'honneur de m'entretenir ce matin; je disois alors à Vôtre Altesse, que l'envoi du Vice-Admiral de Ruyter *aux Côtes Occidentales d'Afrique avec les ordres qu'il y a executé, ne pût-être accusé d'aucune injustice ni de contravention au Traité d'Angleterre, & je me persuade si Vôtre Altesse veut prendre la peine de lire ce que j'ai touché sur ce point dans ma prémiére proposition au Roi, elle demeurera d'acord de cette vérité; outre que les paroles dudit Traité qu'on ne punira point d'autres que les Contravenants, marquent assez que la punition des*

Contravenans pût être faite par la Partie lesée, puis qu'il y auroit de l'absurdité à faire cette restriction & point d'autres, si l'on devoit s'adresser à la Justice du Païs des Contravenans, qui auroit garde de punir les auteurs. Mais ce n'est pas dequoi Messeigneurs les Etats font leur capital: Les hostilitez ouvertes, excercées par deux Flotes dans une Guerre formelle contre leurs Sujets en deux quartiers du Monde; toute une Province, prise en Amerique; & trois Forts & plusieurs Navires prises en Afrique; les instances faites pour la restitution, éludées en Angleterre par des Paroles générales & une troisiéme Flote équipée pour poursuivre ce dessein; font la justification de l'envoi dudit de Ruyter, *& doivent faire admirer, selon moi, la moderation & la retenue, dont les Etats en ont usé dans les ordres qu'ils lui ont donné.*

Mais j'ai remarquée que Vôtre Altesse n'a pas tant desiré d'éclaircissement sur cela, que sur ce qu'on pourroit trouver à redire en la communication, qui a été faite au Roi desdits ordres; je ne repeterai pas ce que j'ai dit sur ce sujet, mais j'y dois ajoûter que les ordres en conformité desquels de Ruyter *a agi, ont été communiques au Roi, & que Sa Majesté a vû équiper en nos Ports, & y tenir prête pour prendre Mer plusieurs mois durans, une Flote qui devoit agir selon iceux, & qu'on croyoit la seule qui les devoit executer, sans que jamais Sa Majesté à fait avancer aucun scrupule sur l'étendue desdits ordres. Mais deplus, le Roi aïant vers la fin de Novembre exhortée lesdits Seigneurs Etats a retenir leur Flote dans leurs Ports, tant s'en faut que Sa Majesté ait fait dire aucun mot que cela se devoit pour les inconveniens que l'execution desdits ordres pouvoit attirer, qu'au contraire la principale raison que Sa Majesté fit alléguer, étoit, qu'il n'y auroit point de préjudice en la retention de ladite Flote,* de Ruyter *étant allé vers la Guinée. Vôtre Altesse tirera aisément de ceci, les conclusions qui en doivent, & qui servent à la Justification entiere de mes Maîtres; je vous supplie de vouloir continuer à favoriser leur bonne cause. Je suis &c.*

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 19. February 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, van den 12. deser lopende maendt, syn my Uw Edts. drie distincte Missiven, van den 13. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen, waer inne de laetste Clausule van de geene die gelyckluydende is met de depêches aen den Heere Griffier, goede hoope geeft van 't geene waer van men alhier al over lange de effecten, met reden, verwaght heeft, ende als nogh met impatiencie te gemoet siet. Ondertusschen is een ieder alhier voldaen van Uw Edts. vigilantie ende goede devoiren, ende vinde ick in de toegesonden copyen van de Missiven, door Uw Ed. aen de Heeren *Turenne* ende *de Lionne* geschreven, kort ende klaer al 't geene, myns oordeels, op de saeke daer inne vervat, gesegt kan worden, ende 't geene naer myn begryp, ook volkomen concludent is.

In de bygevoeghde Engelsche tydingen, vinde ick verscheyde saeken, die merckelyck konnen dienen tot naerightinge, ende houde my des te meer verplight Uw Ed. by desen voor de gegeven communicatie te bedancken.

In verwaghtinge van de effective prestatie der Alliancie, met den Koningh aldaer gemaeckt, laeten haer Ho. Mog. niet naer, haere saeken soodanig te behertigen, als of 't werck haer alleen aenbesteet soude blyven, ende verhoopen daer over den Zegen van Godt Almaghtigh; niet jegenstaende de Engelschen van haere syde hoogh opgeven.

Het geconcerteerde met die van de Oost-Indische Compagnie, is eergisteren by haer Ho. Mog. geadvoueert in sulcker voegen, als Uw Ed. uyt de bygaende Resolutie breder sal gelieven te bemercken, daer op de Heeren Gecommitteerde Raeden aenstonts alle bedenckelycke officien in 't werk gestelt hebben, om de esquipagie by die van de Compagnie belooft, met alle doenelyke spoedt te doen bevorderen.

De Provincien behertigen, Gode zy lof, de saeken alle met eenpaerigheyt, yver, ende stellen beter ordre op de contributien ende voldoeninge van de consenten, als ooit voor desen.

De Heeren Gedeputeerden uyt Zeelandt alhier verwaght werdende, syn nogh niet aengekomen; maer kan niet mercken, dat sy voor alsnogh iets in last hebben den *Prins van Oranje* raekende, te proponeren; bespeure ook onder de Provincien de humeuren soodaenigh niet, dat sy veel gevolgh, of eenige notable divisie daer mede souden konnen maecken.

Met den Heere *Silverkroon* is over het Guineesche different op 't behaegen van haer Ho. Mog., versprooken, onder belofte van 140000. Rycksdaelders; dogh is daer by hem expressely ck bekent gemaeckt, dat het voorsz. behaegen niet en staedt te verwaghten, ten zy den *Koningh van Sweden* van syne zyde resolutelyck mede tegens de Engelschen 't effect van de Alliancie prestere; daer over dan eerstdaeghs op wedersyts Ratificatie, een schriftelyck accoort geslooten ende geteeckent staet te worden.

Ick hebbe de Klercken van den Heere Griffier *Ruysch*, ernstelyck bevolen, U Ed., of wel den Heere *Boreel*, om dubbelde kosten te ontgaen, alle de Resolutien, de Esquipagien, Aenbouw, Consenten &c. raekende; mitsgaders ook alle de Missive van de Provincien, Admiraliteyten &c. daer over van tydt tot tydt inkomende, te zenden, verhoope dat U Ed. daer uyt op alles behoorelyck sal werden geinformeert.

Huyden hebbe ick met den Heere Ambassadeur d'*Estrades* eene lange conversatie gehadt, over 't subject van U Edts. Negotiatie, ende heeft gemelde Heere Ambassadeur my bekent gemaeckt, eene depêche van den Koningh te hebben ontfangen, geschreven op 't afgaen van de Post van daer, houdende; dat den Heere *Ruvigny* syn rapport hadde afgeleyt; dat den Koningh daer op geresolveert hadde, twee Extraordinaris Ambassadeurs, daer onder selfs een Prince, naer den *Koningh van Engelandt* af te senden, om met een uyterste effort, den selven Koningh tot den Vreede met desen Staedt te disponneren, ende dat daer benevens vastgestelt was, dat by soo verre den hooghgemelden Koningh sigh daer door niet en laet disponeren, selfs eer ende bevoorens wedersyts Vlooten in Zee komen, den *Koningh van Vranckryck* sigh over de executie van de

Al-

Alliancie tot contentement van desen Staedt soude uytlaeten. Ick hebbe den voorgemelden Heere d'*Estrades*, daer op met ernst te gemoedt gevoert, dat soodanigen Resolutie niet en voldede; dat het Tractaet klaerlyk medebraght, dat onaengesien soodaenige officien, ende geduerende deselve, het beloofde secours moste gepresteert, worden; dat het aen de wille ende 't oordeel van syne Majesteyt als nu niet en stondt te decideren, of sulcks voor het interest van haer Hoog Mog. beter ende convenabelder was, als de prompte ende precise prestatie van het secours, ofte niet; dat haer Hoog Mogende hadden een verkregen Reght, daer sy vrywilligh wel van kosten renuncieren, of relacheren; maer dat sulks niet geschiedende, ende 't secours absolutelyk ende promptelyck begeert wordende, geen esclattant envoy van twee of meer Ambassadeurs, syne Majesteyt konde libereren van eene manifeste contraventie van 't Tractaet; mitsgaders van de blaeme ende andere swaerder gevolgen, daer uyt te dughten staende, in kas syne Majesteyt niet *ilico* quam te presteren. Ick hebbe aen syn Ed. ook ernstigh gerepresenteert de redenen van 't weynigh contentement, dat alhier geschept wierdt, dat men haer Ho. Mog. in U Edts. persoon, niet vergunde, 't geene aen Geallieerden in soo pressanten gelegentheyt, behoort vergunt te werden; naementlyck tydigh ende favorabel acces by syne Majesteyt, of immers by desselfs Ministers, daer toe behoorlyck geauthoriseert; dat het Uw Ed. selden gebeuren moghte den Heere *de Lionne* twee malen in eene weecke te sien, en doorgaens maer eens op den dagh dat de post herwaerts vertreckt. Ende ten derden dat men met U Ed. niet confidentelyck en handelde; dat men meest hoorde ende dan seyde rapport te sullen doen; dat men generaliter verklaerde onse saken te doen in Engelandt, ende te appuyeren by Sweden en Denemarcken; maer dat men ons geen communicatie gaf van de ordres ende instructien daer toe naer Engelandt ende naer 't Noorden afgesonden wordende, veel min van de propositien in kragte van dien aen den *Koningh van Engelandt* ende elders werdende gedaen; mitsgaders van de antwoorden daer op volgende; dat alle 't selve noghtans ontrent Geallieerden betaemelyck was, ende volgens den teneur van de Alliancie, behoorde. Dat die geene die syn Geallieerdens saeken dede, ofte appuyeerde, deselve behoorde te doen ende te appuyeren, naer de intentie ende begeerte van den Geallieerde, ende dienvolgende daer over preallablement met hem te concerteren. Dat elck syn eygen saeken best verstonde; dat het advis van die geene die de saeke eygentlyck aengaet, meest behoort te gelden, ende diergelycke meer. Versoeckende, dat meergemelde Heere Ambassadeur alle het selve soodanigh soude gelieven over te schryven, dat den Koningh konde begrypen, dat men alhier gantsch niet voldaen was van de Resolutien ende dilayen by syne Majesteyt tot nogh toe genomen, ende in kas de voorgenomen Ambassade niet en wierde geappuyeert, met de effective prestatie van een reël secours; dat men sulcks moste opnemen voor een tastelyk manquement in de gerequireerde voldoeninge ende naerkominge van de Alliancie; dat sulks in tyden ende wylen seer gevaerlycke effecten soude baeren; daer op my in 't breede extenderende. Ende dat syne Excellentie voorts alles daer heenen geliefde te helpen dirigeren, ten eynde alle 't selve door een prompt furnissement van 't secours soude mogen werden voorgeko-

gekomen. Dat ook met U Ed. confidentelyck op alles mogte werden geconcerteert, ende beraetslaeght, met communicatie van de Resolutien ende ordres, by syne Majesteyt aen desselfs Ministers buyten 's Landts over onse saeke uytgesonden werdende, ende van de antwoorden, of effecten daer op volgende. Ik hebbe daer op geene andere replicque bekomen; dan dat syne Excellencie op veele van de voorsz. pointen, niet ten besten geinformeert was, ende ten aensien van de anderen, sigh refereerde tot 't geen Uw Ed. aldaer wegens den Koningh daer op quame geantwoord te werden; nemende niet te min aen, alle 't selve *in amplissima forma* over te schryven, met versoek noghtans, dat Uw Ed. van alles sommierlyck moghte werden geinformeert, op dat syn Excellencies depêches niet anders moghten inhouden, als 't geene waer op aldaer door Uw Ed. ook geinsisteert wierde, om buyten bedenken te mogen blyven, van sigh uyt syn eygen mouvement in de saeken verder te ingereren, als van deser syde by hem geurgeert wierden; 't welck dan sal konnen dienen tot Uw Edts. naerightinge. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. February 1665.

Aen de Heer Ambassadeur BOREEL, den 19. February 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

HEt geene Uw Ed. my voor desen, ende nogh wederom met de laetste post overgeschreven heeft, nopende het overbrengen van eenigh volck van Oorloge in dienst van desen Staedt, onder een aensienelyck Chef, hebbe ick voorheenen aen haer Ed. Groot Mog., ende nu aen haer Ho. Mog. gecommuniceert; dogh is nogh by de eene nogh by de andere inclinatie bevonden, om Troupen van buyten in te haelen; 't welck ick van myn plight geaght hebbe, Uw Ed. by desen te verwittigen, op dat de Persoon sulcks aengaende, niet tot syn prejuditie moge werden opgehouden, ofte in attente gelaeten; my voorts refererende tot 't geene wydloopigh aen den Heere *van Beuningen* werdt geadviseert. Ende verblyvende,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. February 1665.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 20. February 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jonghste schryven aen Uw Ed. Gestrenge, van den 13., is my toegekomen, het syne van den 12. deses, met de Bylagen, uyt het welcke ick met blydtschap vernomen heb, dat de cordate Resolutien, die in dese tydt tot bescherminge van den Staedt, by haer Ed. Groot Mog., met soo veel wysheydt werden genomen, by de andere Provincien met soo grooten promptitude ingevolght werden, des alles werdt by my gedebiteert, soo ende daer het behoordt; ende werdt opgenomen niet alleen met sentimenten van estime, maer met verwonderingh over de dapperheyd ende goede conduite van de geene, die daer aen 't roer sitten, ende over de groote Maght van den Staedt. Godt geve, dat alles met het selve succes uyt gevoert magh werden, ende dat de Wapenen van den Staedt in een soo reghtvaerdige saek, moge werden gesegent.

Het is my ondertusschen van herten leet, dat myne nodige devoiren, om te hebben het effect van de Alliancie, tot nogh toe haer ooghmerck niet hebben bereyckt. Ick bid Uw Ed. Gestrenge, gelove ende helpe haer Ed. Groot Mogende persuaderen, dat het selve niet werdt veroorsaeckt door eenige myne naelatigheydt, ofte manquement van ernst. 't Is een saeke welke de beveelen van haer Hoog Mogende, ende de liefde tot myn Vaderlandt my soo seer doen ter herten nemen, als ooit eenige andere ter wereldt. My dunckt niet dat *de Lionne* de difficielste is, om sigh te laten persuaderen, dat het secours in gelde ons behoorde te werden toegestaen: *Ruvigny* heeft my geseyt te geloven, dat het my soude werden geaccordeert; maer *Turenne* seyt my, te geloven van neen, eer dat men siet hoe de Ambassade van den Heere Hertogh van *Verneuil* ontfangen, ende bejegent sal werden; ende blyft inhereren syn voorgaende objectie van default van communicatie, niet om daerom het effect van 't Tractaet te weygeren; maer te kunnen verschuyven.

Ick heb dese voormiddagh gheele twee uren doorgebraght met syn Excellencie, over de saeken van myne Negotiatie, ende meen van myn leven niets soo klaer wederleyt te hebben als dese objectie; maer 't is myn ongeluck, dat 't by gedaghten Heere niets doet het effect dat het behoorde. Ondertusschen is het gemeene seggen, 't welck soo my geseyt wert, ten Hoof genoeghsaem geen tegenspreeckers vindt; dat den Koningh sigh met haer Hoog Mogende sal conjungeren; maer ick vrese dat den *Ambassadeur van Engelandt*, gelyk myn Advisen aen Uw Ed. Gestrengen overgesonden, seggen, geschreven heeft, niet sonder waerheydt, dat men hem had verseeckert, den *Koningh van Vranckryck* soude haer Hoog Mogende niet assisteren,

soo

soo den *Koningh van Engelandt* sigh inschickte tot verdragh te komen. Ick ben ende sal altyts blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 20. February 1665.

P. S.

Ick ben desen dag met soo veel toevallen gedistraheert geweest, dat'er geen tydt is geweest, om een tweede Missive te maeken van 't geen ick desen dagh schryve aen den Heere Griffier. Ick bidde U-Wel Ed. Gestrenge, helpe dit ten goede duyden.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 26. February 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DE ordinaris post den 20. deses van daer afgegaen, is alhier niet voor huyden ontrent de middagh gearriveert; ende hebben eghter op U Ed. Missive, onder Addres aen den Heere Griffier overgesonden, nogh voor 't afgaen van dese, eerst haer Ed. Groot Mog., die op gisteren alhier wederom hebben begonnen te vergaderen, ende vervolgens mede haer Ho. Mog. geresolveert 't geene U Ed. hier nevens van wegen den Staedt, ter handen komen sal; * waer uyt Uw Ed. den ernst van de Regeringe by den Koningh aldaer, des te beter sal konnen vertoonen. Het dilay van 't beloofde secours, werdt by niemandt alhier anders aengesien ende gehouden, dan voor eene Manifeste contraventie van 't vyfde Artikel van de Alliancie; waer door seer quade prejudicien in de gemoederen geleyt worden, die nootsaekelyck door eene prompte prestatie van het selve secours, dienen te werden weggenomen.

Waer mede my voorts refererende tot het geene Uw Ed., soo van wegen haer Ho. Mog. directelyck, als uyt de Griffie, naer gewoonte, toekomen sal. Ende hier by niets te voegen hebbende, als dat my Uw Edts. particuliere Missive van den voorsz. 20. deses, wel ter handen gekomen is. Sal ick afbreeken, ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 26. February 1665.

Aen

* Siet *Secrete Resolutien*, pag. 466. 't tweede Deel, in Quarto.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 27. February 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

EEn seer geaffectionneert Heer tot den Staedt van haer Ho. Mog., heeft my aengediendt, dat men hier goede naerightinge had, van dat binnen Amstelredam soude werden gedruckt eenige stucken, welcke gediendt hebben in 't Proces van den Heere *Foucquet*, die men meendt, dat den Heere Kancelier, den Heere *Colbert* ende andere Heeren soude mogen taxeren; 't is seecker, dat het aen den Koningh onaengenaem sal syn, ende my is ook wegens den Kancelier, of van iemandt die syn Excell. daer over klaghten had gedaen, berigt gegeven; men meendt dat de Drucker *Elsevier* soude syn, ende dat den Heere *Wicquefort* wel eenige naerightinge soude kunnen geven, indien die te bekomen is; het waer dienstigh volgens myn gevoelen, te stooren dit drucken ende divulgeren, dat my geraden is, te remonstreren.

My is wederom gerecommandeert uyt de naem van den Heere *de Turenne*, de saeke van den Heere Marquis *de Mompouillan*, ende men soude geerne sien, dat syn geauthoriseerde sigh aen Uw Ed. Gestrenge soude mogen addresseren, om syn raedt ende saveur te mogen versoecken: dat ick bidde, dat hy magh erlangen.

Den Heere *du Thou*, die hier met lyf ende ziel voor onse saeken is, recommandeert syn bekende voor dese gevangen Kappellaen, om een aspectatif van een prebende tot Maestright te mogen hebben, van de eerste die vacant sal vallen: Dese saeke is voor dese ook van wegen den Koningh aen my gerecommandeert. Men vernieuwt ook van tydt tot tydt de recommandatien voor die van Malta. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 27. February 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 27. February 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myne jonghste schryven aen U Wel Ed. Gestrenge, van den 20. deses, is my wel toegekomen het syne van den 19.

In 't geen Uw Ed. schryft met den Heere d'*Estrades*, vrymoedelyck gesproocken te hebben, over de weynigh confidentie ende satisfactie, die haer Ho. Mog. en my, als derselver Minister aen dit Hof, bejegent, ontrent het geen by my is voorgesteld, is niets dat met fondament tegengesproocken kan worden, uytgeseyt, dat my noyt acces tot desen Koningh is geweygert; maer 't geen den Heer d'*Estrades* daer van overgeschreven heeft, is niet te min door den Heer *de Lionne* my toegewreven, sonder noghtans veel daer ontrent te particulariseeren, als of hy oorsaek had, om daer over te onvreede te syn, dat U Wel Ed. Gestrenge sigh sonder reden (dat syn woordt was) had geëschauffeert. Het meest essentieel van 't geen hy seyde, was, dat U Wel Ed. Gestrenge, 't geen aen hem bekendt gemaeckt was, door gedaghten Heere d'*Estrades* van het affenden van een soo seer aensienelycke Ambassade tot het uytwercken van een accommodement, ende van des Koninghs verder intentie tot voordeel van haer Ho. Mog.; scheen aengesien te wesen, als of het niet de minste reflectie meriteerde; dat men terstondt aen de syde van haer Ho. Mog. alles nae syn sin wilde hebben, ofte sigh liet verluyden, als of men met den anderen niet eens soude kunnen blyven; dat de Koningh opreghtelyck handelde, ende het wel meende met haer Ho. Mog., ende dat de tydt ende de ervarentheyd (soo men geen oorsaek gaf, om van mesures te veranderen) sulcks soude leeren; dat men wilde den Koningh soude alle het geen hy schreef, ende in last gaf ontrent haer Ho. Mog. saeken, communiceren; maer dat men sulcks niet konde doen, sonder het te sien publiceren tot ondienst van haere saeken selve. Dat soo precise het versoghte secours te begeeren, niet anders was, als den Koningh te pressеeren, om sigh ontydigh tot naedeel van 't geen hy voor had met syn Ambassade, tot bevorderinge van de Vrede, tegens Engelandt te verklaeren; ende dat men dan morgen, 't welk U Wel Ed. Gestrenge gelieve te remarqueren, vrede met Engelandt soude mogen maecken, den *Koningh van Engelandt* de derde dagh sigh met Spaigne soude voegen, ende de vierde haer Ho. Mog. insgelyks: ende dewyle ick geheel had geurgeert, dat haer Ho. Mog. de confidentie, van aen Vranckryck te communiceren 't geen Vranckryck aenging, gebruyckte; soo seyde syn Excell. vorders, of men dan ook gecommuniceert had het geen haer Ho. Mog. *Ambassadeur* in *Spaigne*, ende de ordre om te vernemen wat confederatie men daer met de Staten Generael wilde maecken. Ick heb geseyt, dat my daer ontrent niets bekent was, ende dat wanneer Engelandt met Spaigne soude syn, haer Ho. Mog. met de *Koningh van Vranckryck* souden blyven, synde by haer tot een maxime, die by den Staedt onveranderlyk soude blyven aengenomen ontrent groote saeken, alles met concert van dese Kroon te doen; maer dit werckt niet meer, als dat men my versoeckt dese discoursen niet te willen overschryven, op dat niet doen mistrouwen van deses Koninghs goede intentie. Gedaghten Heere syde my verder; dat syn Excell. had verstaen, dat den Heere *Downingh* daer insinueerde, dat men soude den anderen misschien nog kunnen verstaen, als'er geen vrienden intervenieerden, ende alsoo ick voor dese geseyt had, dat de Engelschen misschien sulks souden soecken; hoewel ick van het seggen van *Downingh* niet wist, soo was syn Excell. antwoordt daer op, een Spaensch spreeckwoordt, 't welck is; *De Heer laet*

het

het Mirakel geschieden, al soude het Mahomet doen. Maer het doght hem niet behoorlyck, dat desen Koningh, hebbende aenstondts op de rupture alle onderhandelingh met Engelandt afgesneeden, voor haer Hog. Mog. interessen daer gesproocken soo het betaemde, ende nu gedecreteert hebbende een Extraordinaris Ambassade van soo grooten aensien af te senden, om een accommodement te bevorderen, met intentie, om dat niet succederende, sigh verder te verklaren, ende in de interesse van haer Ho. Mog., constantelyck te blyven; hoewel hem carte blanche by Engelandt was, ende wierdt aengeboden; in plaetse van danck, met soo scherpe klaghten wierdt bejegent.

Ick heb hier op geseyt, 't geen ick oordeelde te gelyck te dienen, om Uw Wel Ed. Gestrenge niet in 't ongelyck te laten stellen, ende om wel gedaghten Heere niet te irriteren, maer te versaghten, ende ons afscheyd is geweest, dat hy de Missive van den Heere d'*Estrades* aen hem in 't particulier geschreven, aen den Koningh niet soude vertoonen, gelyck hy uyt syn eygen motif seyde niet te sullen doen: Ick twyffele niet, of hy sal se beantwoorden, ende U Wel Ed. Gestrenge sal uyt gedaghten Heere d'*Estrades* kunnen vernemen, wat daer van is.

Soo my de saeken hier voorkomen, soo waer het geen kleyne saek, dat men wel verseeckert waer; van 't geen den Heere d'*Estrades* aen U Wel Ed. Gestrenge heeft geseyt, van dat den Koning sig tot contentement van haer Ho. Mog., op de Alliancie sal verklaeren, by aldien den *Koningh van Engelandt* sigh niet tot Vreede laet disponneeren, selfs eer de Vlooten in Zee komen. Ick bidde U Wel Ed. Gestrenge considerere, of het niet geraden waer, hier van wat meerder gerustheydt van den Heere d'*Estrades* te versoecken, ende dat men dan 't versoeck tot secours, vervolge met middelen die geen aghterdoght kunnen geven van dat men, mits het uytstellen van 't selve, plotselyck buyten de interesse van dese Kroon soude willen treeden; dese Luyden syn teer te handelen, ende moghten van mesures veranderen, tot meer naedeel, insonderheyd, dewyle 't geen sy ontrent de Spaensche Nederlanden in 't hooft hebben, beginselen kan geven tot vreemde raedslagen.

Het kan ons hier ende in Engelandt helpen, dat Wy groot vertrouwen toonen op dese Kroon, ende 't is om geen andere reden, dat ick veel liberaeler schryf, als ik gevoel; maer ondertusschen is het van haer Ho. Mog. Wysheyd, gelyck U Wel Ed. Gestrenge wel schryft, haer saeken te doen, als of sy haer alleen aenbesteedt waeren.

Het heeft den Heere *Boreel* ende my, gedaght, dat ick niet intempestive althans by audientie op het presteren van het secours behoor te dringen, sonder dat de saeken wederom wat in een beter spoor syn gebraght, ende ick heb door dusdanige scrupuleusheyt, soo my dunckt, meer gewonnen, als verloren; ondertusschen laet ick niet dese saek levendigh te houden, volgens haer Hoog Mogende bevelen; maer een plat refus kan niet als naedeeligh syn, ende baert ongenegentheydt tot de geene, die men geweygert heeft, ende ook mistrouwen. Haer Hoog Mogende sullen noghtans bevelen, het geen hier in haer sal welgevallen.

Uw Ed. Gestrenge sal uyt de Bylage sien, 't geen ick dese weeck aen den

 Hee-

Heere *de Lionne* geschreven heb; 't welck sende, op dat U Wel Ed. Gestrenge soude sien, dat ick het point van 't vertreck van de Ambassade, sterck heb voorgestelt; hoewel ick daer ontrent niet wel ben voldaen; ende om daer by te voegen dat gedaghte Heere seer ernstelyk ontkent, dat aen den Heere *Hollis* soude beloften gedaen syn, van dat haer Hoog Mogende geen secours sal werden toegestaen. Maer veele meenen, dat de Engelsche saeken meer tusschen den Koning ende Madame, als tusschen de Ministers ende Mylord *Hollis* werden gedaen, die bynaer niemandt siet nogh spreeckt. Ick ben ende blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 27. February 1665.

A Monsieur le Comte de Lionne, *le* 24. *Fevrier* 1665.

MONSIEUR,

JE vous prie très-humblement de vous souvenir de ce que j'ai pris la liberté de remontrer touchant l'Ambassade Extraordinaire au Roi d'Angleterre. Si Messieurs les Ambassadeurs ne partent d'ici qu'avec leur train, & si ce qu'on m'a dit du tems qu'il faut pour le preparer est vrai, il y a grande apparence que les deux Flotes seront plûtôt en Mer que son Altesse Monsieur le Duc de Verneuil à Londres, & il est fort à croire, que les offices de Monsieur de Comminges seront de moins d'effet pendant qu'on attend un Ambassade Extraordinaire de cette importance que celle-là, puis qu'en Angleterre on pourra le faire servir pour user de remise. Je me remets à ce que le Roi jugera convenir, & je ne voudrois rien avancer qui pût déplaire à mon dit Seigneur le Duc, ni à Monsieur de Courtin, étant trop leurs très-humbles Serviteurs; mais l'affaire de la Paix entre deux Nations qui sont si prêts d'en venir aux mains avec le principal de toutes leurs Forces, est fort ennemi de tous délais. On mande des Villes Maritimes de ce Royaume qu'on y a fait des Publications, qui présupposent quelque Convention entre Sa Majesté & le Roi d'Angleterre sur le fait de la Navigation, & on me veut persuader que Monsieur l'Ambassadeur Hollis *fait passer pour une chose, dont il est très assuré, & autant qu'on le peut être, que Messeigneurs les Etats n'obtiendront rien du Roi, au moins si le Roi son Maître veut mettre l'accommodement avec les Provinces-Unies en Négotiation. Je vous supplie que je puisse avoir l'honneur de vous voir demain, après que j'aurai reçû mes Lettres pour sortir des inquiétudes où toutes ces nouvelles & rapports me tiennent;*

nent; mais aux termes où sont les affaires il n'y a qu'un remede sûrement, qui est la prestation du secours. Je vous supplie de favoriser de vos bons offices les très-humbles instances que j'ai fait & continuerai de faire, pour l'obtenir si besoin en est, & je serai toûjours plus que personne du monde,

Monsieur, &c.

Gelyckluydende Missive, als aen den Heere Griffier *Ruysch*, van den 27. February 1665.

Paris den 21. February 1665.

UYt ingekomen tydingen van verscheyde Quartieren ende datums.
Daer soude in Schotlandt groote sterfte syn, door Pest, onder de Menschen, ende Longe-vuer onder de Beesten.
Het wert gelooft dat men in Engelandt de uytkomst van een generaele Bataille sal afwaghten, alvoorens nae Vrede te luysteren.
Kapiteyn *Allen* schryft, dat de Nederlanders tegens hem de eerste hostiliteyt hebben gedaen, ende van een quart myls nae syn Schip hebben geschoten.
London den 29. January: Het Huys van de Gemeente heeft eene propositie voortgebragt, om by de Bil van de subsidien voor den Koning gevoegt te werden; dat soo den Oorlogh met Hollandt niet voortgaet, de laetste paije sal ingehouden werden.
Den *Koningh van Engelandt* heeft nae de eerste Resolutie met de Hollanders, belooft convoy te geven aen de Turcksche Compagnie.
Den 31. January, den Grave van *Sandwigh* soude geadviseert hebben, dat hy sigh met syn Vloote bevindt in 't gesight van twaelf of aghtien Hollandtsche Schepen.

Den 24. February.

Den Heere *Hollis* heeft voorleden Dingsdagh geschreven, dat den *Koningh van Vranckryck* niet sal haesten te resolveren, op 't versoeck van haer Hoog Mog.; maer dat hy genegen is om een Verdragh te bevorderen.
Men houdt voor seecker, dat men in Engelandt tot geen Vreede sal verstaen, voor dat men de uytkomste van de eerste Bataille sal hebben gesien. Den Koningh werdt als overstemt door den *Hertogh van Yorck* ende den Kancelier.
Men sal in Engelandr genoeghsaem alle de Militie te voet, op de Vloot brengen, met de Officieren; maer niet voor dat deselve op 't point is van Zee te kiesen, om voor te komen dat sulcks by de Hollanders niet werde gevolgt, ende sullen alsdan ook veel Hovelingen ende Edellieden op de Schepen gaen.

Daer syn eenige Nederlandtsche Schepen de Hoofden gepasseert, ende men is bedught voor de Vloote onder den Commandeur *Allen*.

Men treckt in Engelandt alles wat mogelyck is, by een, om een generaele Battaille te leveren, ende men doet syn uytterste vlydt, om de Hollanders in Zee te prevenieren.

De avantages van de nieuwe Vaert van Oostende op Brugge, is in Engelandt gepubliceert, ende wert voor seecker gehouden, dat men dat desseyn sal favoriseren, op hoope, van dat het een notable diversie sal maecken in de Zeeuwsche Havenen.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 5. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 26. der voorlede maendt, syn my wel ter handen gekomen U Edts. drie distincte Missiven van den 27. daer aenvolgende, daer van de eene is geweest gelyckluydende, als die aen den Heere Griffier *Ruysch*.

Gisteren heeft den Heere Ambassadeur d'*Estrades* my gecommuniceert, 't gunt den Heere Marquis *de Lionne* overgeschreven hadde, nopende de discoursen met U Ed. aldaer gehouden, meest in substantie over een komende met 't geene U Ed. dienthalven mede is adviserende. Ick hebbe hem in opreghtigheyt ende waerheyt verklaert, dat haer Ho. Mog. nooit eenige ordre gegeven hebben aen den Heere Ambassadeur *Reede van Renswoude*, nopende eenige Negotiatie over confœderatie, of andersints. Jae dat het soo verre van daer is, dat sulcks ooit, of ooit soude geschiedt wesen, dat ter contrarie, ten tyde voor hem als Ordinaris Ambassadeur verkosen, geformeert wierde de instructie, door den Heere Ambassadeur *Gamarra* aensoeck gedaen synde, dat hem eenige ordre moghte werden gegeven om aen 't Hof van Spaigne gesaementlyck met de *Minister van Engelandt* te concerteren, over eenige gemeene confœderatie van defensie (welcke laetste men verklaerde daer toe ontwyffelyck mede geauthoriseert te sullen wesen) haer Ho. Mog. sulcks expressselyck hebben gedeclineert, synde hem door den Heere van *Renswoude* syn Vaeder, by goedvinden van Commissarisen van haer Hoog Mog., aengeschreven, dat hem van wegen Spaigne ende Engelandt dienthalven eenige propositien of ouvertures gedaen werdende, hy sig daer ontrent niet soude inlaeten; maer alleenlyk aen haer Ho. Mog. overschryven 't geene hem dienthalven souden mogen bejegenen; daer op nooit iets aen haer Ho. Mog. voorgekomen is, apparentelyck om dat Spaigne ende Engelandt gesaementlyk, hem dienthalven nooit eenige voorstellingen gedaen hebben, ende dat de ouvertures van Spaigne alleen voorkomende, bequaemelyck hebben konnen werden verwesen naer den Heere Ambassadeur *Gamarra*, alhier van wegen den *Koningh van Spaigne* residerende. Gemelden Heere

Heere d'*Estrades* heeft daer inne, als het ook wel behoorde, soo my toe-scheen, goed genoegen genomen; maer ik konde wel mercken, dat den Heere *de Lionne* dienaengaende in eenigh aghterdogt was gebleven, als overgeschreven hebbende, dat U Ed., die koorde by hem geroert wesende, geheel roodt gewerden ende 't eenemael van couleur verandert was.

Ick hebbe hem verder op de gesoghte eschappade tegens de beschuldiginge over het dilay van de secourssen, naementlyk; dat 'er nogh geen formele rupture soude wesen, soodanige replycque gegeven, dat ick niet anders konde mercken, of hy was volkomentlyck overtuyght; ende naedemael de rupture niet alleen van wegen haer Ho. Mog. aen syne Majesteyt formelyck gedenuncieert; maer ook door verscheyden Placaten kondbaer gemaeckt, door 't uytgeven van offensive ordres aen de Oorloghschepen van den Staedt, ende van commissien generaelyck aen alle Ingesetenen deser Landen ernstelyck vervolght, jae selfs door 't stellen ende publiceren van hooge prœmien, om de Engelschen te veroveren, ofte te vernielen, op 't alder efficacieust aengeset, ende door 't authoriseren van de Admiraliteyten tot confiscatie van al 't geene den *Koningh van Groot-Britannien* ende syne Majesteyts subjecten is toebehorende, daer aen de laetste handt geleyt is; soo aghte ick onnodigh U Ed. alhier op te houden met repetitie van de Argumenten ende redenen, die ick uyt de voorsz. Actien ende Decreten van den Staedt breder getrocken ende gededuceert hebbe.

Ontrent de excuse op de *non* secretesse, gemaeckt tot versaghtinge van 't gebreck van gepleeghde confidentie, heb ick de gemelden Heere d'*Estrades* verklaert, dat als men met U Ed. aldaer rondt ende confident geliefde te gaen, tusschen den Heere *de Lionne* ende U Ed. ook wel soude konnen werden een voet beraemt, om aen haer Ho. Mog. of den Heere Griffier *Ruysch*, niet over te schryven 't geene soo breden communicatie niet soude konnen lyden, ende dat men 't geene van die natuure was, aen U Ed. konde communiceren als een confident Vriendt, ende niet als een publick Minister.

Dat men voorts hem Heere d'*Estrades*, mede soude konnen authoriseren tot gelycke communicatie alhier aen soodanige, waer op hy sigh van behoorlycke menage souden konnen gerustelyck verseckert houden; voornaementlyck dat U Ed. niet konde, nog mogte ignoreren de instructien ende ordres aen de Ministers van syne Majesteyt in Engelandt synde, ende derwaerts gedestineert; mitsgaders aen die in het Noorden successivelyck over de saeken van desen Staedt, mede gegeven ende toegesonden werdende; de propositien die ingevolge van dien aen de Hoven aldaer wierden gedaen, ende de antwoorden die daer op quamen te volgen. Ende by soo verre alle 't selve ook copyelyk aen hem Heere d'*Estrades* toegesonden wierde, om alhier daer van mede met circumspectie communicatie te geven, daer hy sulcks soude betrouwen, dat men 't selve voor obligatie soude opnemen, ende dat door soodanigen onderlingen communicatie, veel vertrouwelyckheyt gestight, ook ontwyffelyck veel onderrightingen gegeven ende goede reden gesuppediteert souden konnen worden; waer door de gemeene saeke ende de salutaire intentie van syne Majesteyt beter bevordert ende geconsequeert soude konnen worden. Waer op meergemelde Heere Grave d'*Estrades*, aengenomen heeft, alle het selve aen

den

den Heere *de Lionne* te sullen overschryven, ende soo veel in hem is, de communicatie ende confidentie helpen promoveren.

Maer het point van de verseeckeringe, die U Ed. wel te reghte van groote consideratie oordeelt, dat naementlyck den *Koningh van Vranckryck* sigh nopende de prestatie van de Alliancie, tot contentement van haer Ho. Mog. sal verklaren ende gedraegen, in kas den *Koningh van Groot-Britannien* sigh niet tot Vrede uyt en laet voor en al eer wederzyts Vlooten in Zee syn; hebbe ick ook in myne discourssen ten besten bepleyt; maer deselve verklaerde, dat sulks by hem alhier niet konde gepresteert; maer by U Ed. aldaer moste versogt worden; waer op ick gerepliceert hebbe, dat U Ed. als Minister van den Staedt, niet anders konde versoeken dan de prestatie van de Alliancie, soo als die leyt alhoewel in particuliere discourssen, daer toe met familiariteyt wel wat aenleydinge konde werden gegeven; maer dat den Koning niet konnende sig laten disponneren om 't geheel te voldoen, ten minsten van syne syde die verseeckeringe op de ampelste ende kraghtighste maniere by schriftelycke verklaringe behoorde te doen; waer op weynigh replycque is gevallen; maer alles soo veel doenlyk, verwesen op U Edts. Officien aldaer aen te wenden, met eene protestatie dat het opreghtelyck gemeynt wort.

Het geene U Ed. aldaer aengebraght was, alhier onder de persse te wesen, heeft my den Heere Burgermester *Valckenier* verklaert, al over eenige dagen publyckelyck in druck gesien ende ook gelesen te hebben; sulcks dat dienthalven niets effectiefs te doen geweest zynde, myns oordeels het best geraeden is, die saeke te negligeren ende te veraghten.

Den Heere Marquis de *Monpouillan* sal ick gaere in alles, naer myn vermogen, behulpelyk syn; maer wat belangt de saeke van den Kappellaen van den Heere *du Thou*, deselve is ondoenlyk ende strydigh jegens voorgaende genomen Resolutien; behalven dat den Persoon ook van seer weynigh merite ende van gantsch sleght beleyt is; andersints in saeken, die doenlyck syn, sal ick altys groot plaisier vinden in 't handthaven van 't geene tot contentement van den gemelde Heere *du Thou* sal konnen strecken. Waer mede dese besluytende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 5. Maert 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 6. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jongste schryven van den 27. des voorleden maendts aen U Ed. Gestrenge, is my wel toegekomen U Ed. van den 26. ende te

te gelyck eene Missive uyt de Griffie van haer Ho. Mo. aen desen Koningh, over de Clausule tegens de neutrale Schepen, voerende luyden ofte goederen, in de vereenigde Nederlanden t'huys behoorende, in de bewuste Declaratie van den *Koningh van Engelandt* van den 4. Maert vervat, ende ick soude niet versuymdt hebben deselve te overhandigen, ook de vordere saeken van myne Negotiatie te pousseren, ten sy de onvrindelycke debatten, hier voorgevallen over de bewuste Schepen van de Fransche Oost-Indische Compagnie, 't voortbrengen van al het geene, waer ontrent men iets wilde vorderen, ontydigh hadden gemaekt, gelyk haer Ed. Groot Mog. uyt het geen ick hier nevens aen U Wel Ed. Gestrenge geschreven heb, sullen kunnen oordeelen. Ick waght, dat die saeke uyt de wegh geleyt sy, ende wil hopen, soo dat geschied, dat de geene die met soo vreemde scherpheyd haer Ho. Mog. traghten te obligeren, om te doen uyt kraghte van het Tractaet, het geen haer Ho. Mog. verstaen, niet schuldigh te syn, om veele reedenen; eyndelyck sullen dencken om selve te presteren, het geen sy met geen reden sullen kunnen weygeren.

My is desen avond door den Heere *de Lionne* geseyt, dat den Koningh hem ordre gegeven heeft, aen den Heere d'*Estrades* te schryven, dat hy daer sal verseeckeren, dat syn Majesteyt niet soo precise op 't presteren van het Tractaet soude aenhouden, indien hy selver niet gesint was, het te presteren. Ende dat hy Heere *de Lionne*, te gelyck last had, om aen de Hoven daer de Ministers van dese Kroon resideren, door deselve bekendt te maecken, dat dit incident niets verandert in de bestendige wil, ende genegentheydt van syn Majesteyt, om in de Interesse ende Alliancie van haer Ho. Mog. te verblyven, ende haer daer van de effecten te doen gevoelen.

Dat verders syn Majesteyt sal doen opmaken, de versoghte Declaratie, nae dewelcke de Parlementen ende Reghtsbancken gelast sullen werden sigh te schicken, ontrent alle saecken de Ingesetenen van de vereenigde Nederlanden aengaende, die by het Tractaet gereguleert syn; en de Articulen van 't selve Tractaet haer toe te senden. 't Sal van de voorsorge van den Heere *Boreel* syn, te letten, dat dese Declaratie nae behooren geëxpedieert werde, daer inne syn Excellencie geerne sal helpen de handt bieden.

Gedaghte Heere heeft my verders geseyt, dat den Koningh niet kan verstaen verobligeert te syn, in het different over de bewuste Schepen, sigh te binden aen de formalia ontrent repressalien, by het Tractaet voorgeschreven; maer meendt, dat een beslagh immediatelyck door den Staedt op de Schepen van syn Onderdanen gedaen, ende niettegenstaende ernstige gereitereerde instantien tot ontslaginge, gecontinueert werdende, sonder het voorsz. Tractaet te violeren, met een *autre* Arrest op de goederen van de Ingesetenen van den Staedt, kan werden tegens gegaen; dat het voornaemste Argument is, om dese extraordinaris Proceduren min aenstotelyck te doen vinden, ende te gelyck in te scherpen de onveranderlycke wil, in dewelcke men blyft, om met het voorsz. Arrest voort te varen, by aldien de

voorsz. Schepen niet sonder uytstel ontslagen werden; 't welck ontwyffelyck is te gemoet te sien.

De Zee-Kapiteynen welke op de Vloote sullen dienen, hebben haere Commissien ende geldt bekomen, om haer volck by een, ende de Vloote in staet te brengen, om dienst te doen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 6. Maert 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 6. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

INdien met dit laetste effect gedaen, ontrent de Heeren Ministers, ende door myn Aenspraeck aen den Koningh naeder te doen, het secours niet geobtineert werdt, gelyck ick geloof, dat het niet geobtineert sal werden voor dat men de uytslagh van de Ambassade siet; soo dunckt my, dat'er by provisie niet overigh is, als te besorgen dat men soo veel doenlyck is, gerust gesteldt magh werden, van het effect van het Tractaet te sullen hebben, by onstentenisse van accommodement. Ende ick wil aen Uw Ed. Gestrenge bedencken laten, of het dan geen tydt sal syn, om verscheyde seer importante redenen, het miscontentement, dat den Staedt heeft over dit traisnissement, te dissimuleren, ende veel vertrouwen te toonen, ende van tydt tot tydt discretelyck van de secoursen te spreecken, indien de Engelschen haer iniquiteyt toonen in de Vreedehandelinge, ofte dese Kroon daer ontrent niet kennen, gelyck behooren; ofte dat'er iets anders voorkome, dat nieuwe occasie geeft om te spreecken, ende dat men ondertusschen traght te jouisseren van verscheyde commoditeyten, gelyck van 't opbrengen ende bergen van prysen, ende andere diergelycke, die by het Tractaet bedongen syn, om te toonen dat men sigh aen het Tractaet houdt, ende geen oorsaeck tot *bisarre* Resolutien te geven, die soo men den anderen volkomentlyck mistrouwt, soude kunnen werden genomen.

Dat men daer soo vrymoedelyck met den Heere d'*Estrades* heeft gesproocken, van dat men het uytstel van 't secours voor een contraventie sal aensien, ende soo men seyt, daer op aen deselve in bedencken heeft gelaeten, veel quade gevol-

gevolgen, die daer uyt konnen ontstaen, is my toegewreven by de een ende de ander van de Ministers, als of het op te nemen was voor een dreygement van sigh met Spaigne te sullen verstaen, ende men seyt my daer op, dat men met dreygen niet vorderen sal: Dit aghterdencken kan noghtans niet onnut syn; maer het diendt niet dickmaels levendigh gemaeckt te werden. Ick heb dese koorde van de contraventie dier mate geroert, dat ick vertrouw aen haer Ho. Mog. serieuse intentie voldaen te hebben, ende dat ick hier alle aenstootelycke debatten heb vermydt.

Den Heere *Courtin*, tweede Extraordinaris Ambassadeur, heeft dese aghtermiddagh geseyt, dat den Koning syn vertreck dede presseren, nevens dat van den Heere *Verneuil*, ende dat hy meende in de weeck volgende nae de eerstkomende, te vertrecken, ende dat den Koningh de Vrede seer desireerde, ende met den *Koningh van Engelandt* resolut soude doen spreecken, indien hy ongenegen was om daer toe te komen, gelyck men vreesde.

Alle de Heeren die van den Raedt van den Koningh syn, ende ook de geene, die voor desen daer van geweest hebben, ende van de saeken die 'er om gaen, iets kunnen weten, verseeckeren my eenpaeriglyck, dat des Koninghs intentie goet is; maer de geene die de meeste confidentie met my gebruycken, seggen; dat men in 't begin, soo langh 'er hoop is tot een vaerdigh accommodement, Engelandt gaerne soude menageren soo veel doenlyck is, om de saeken van Portugael. Ick ben ende sal blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. van BEUNINGEN.

Tot Paris den 6. Maert 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. van Beuningen, den 12. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste in dato den 5. deser lopende maendt, syn my U Edts. twee distincte Missiven van den 6. daeraenvolgende (de eene van dien synde gelyckluydende met die aen den Heere Griffier *Ruysch*) wel ter handen gekomen.

Ick kan niet anders oordeelen, of alle U Edts. consideratien daer inne vervat, syn pertinent, ende in specie mede dat men allenthalven een goed betrou-

wen moet betonen aen ende op den *Koningh van Vranckryck*, ten welcken eynde ick de voorsz. U Edts. Missive eerst ter Vergaederinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, ende vervolgens mede ter Vergaderinge van de Heeren Staeten Generael voorgelesen hebbe. Meynende mede, dat nu door alle bedenckelycke middelen sal dienen te werden gelaboreert om de gedecreteerde Ambassade te doen spoedigen, ende de Negotiatie in Engelandt kort te doen aflopen; ook middelerwylen verseekertheyt te trecken van de prestatie van de Alliancie, sonder eenige exceptie, in kas den *Koning van Engelandt* niet promptelyck en verstae tot eene redelycke Vrede, ende te genieten de voordeelen van de Fransche Havenen, ende andere advantagien, by 't Tractaet bedongen.

Ick hebbe op Sondagh voorleden, wesende in conversatie met den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, onder anderen, met deselve propoosten gehad over de gelegentheydt van de voorsz. gedecreteerde Ambassade, ende van de Heeren die deselve staen te bekleden; naementlyck, hoe tastelyck dat het te bedughten was, dat de gemelde Heeren, geen grondige kennisse hebbende van de Constitutie, ende van de interessen van desen Staedt, ook daer over door Uw Ed. by faute van genoegsaeme communicatie, geen grondige instructie ende informatie op alles ontfangende, de Negotiatie soude getrocken werden in longueur, door dien de ouvertures ende aenbiedingen, die van de syde van Engelandt souden mogen voorkomen, alhoewel in haer selve onaennemelyck, lightelyck by de gemelde Heeren aen 't Hof aldaer, ende ook te gelyck herwaerts sullen werden overgeschreven, in plaetse dat die cordatelyck sonder eenige ruggespraecke, souden behooren te werden tegengesproocken, ende alsoo de tydt gemesnageert, ook op 't alderkortste bepaelt; waer op alsoo vervolgens by den gemelde Heere d'*Estrades* aenbiedinge is gedaen, van gaerne selfs in persoon de voorsz. Ambassade te willen helpen uytvoeren, ende naer syn langhdurige ervarentheyd ende kennisse van de Constitutie ende inclinatie deser Regeringe, alles animeuselyck helpen van de handt wysen, dat hy soude oordeelen alhier niet aennemelyk te sullen wesen; ook van tydt tot tydt herwaerts over in alle confidentie te corresponderen, en van hier syne directie ende instructie te ontfangen. Ick hebbe aengenomen Uw Ed. daer over met desen ordinaris te schryven, ende deselve in bedencken te geven (gelyck ick met communicatie ende goedvinden van haer Ed. Groot Mog. ben doende by desen) of U Ed. door den Heere *de Lionne* niet soude konnen bemiddelen dat den gemelden Heere d'*Estrades* de voorschreve Extraordinaris Ambassade wierde bygevoeght, ende hem geordonneert ten dien *fine*, sig van hier sonder eenigh tydt verlies, naer London te begeven. Ick sal verlangen naer advertentie, van wat operatie soodanige ouverture ende insinuatie by den gemelden Heere *de Lionne* te doen, geweest sal syn, om daer van ook aen den meergemelden Heere d'*Estrades* de vereyschte kennisse te mogen geven.

Gisteren is op de instantie van haer Ed. Groot Mog., den Raedt van State door haer Ho. Mog. versoght, nogh eene tweede petitie te willen doen, tot aenbouw van nogh andere 24. Oorloghschepen, ende tot een somme van twee millioenen by raeminge gerequireert, tot verval van de onkosten ter saeke van

dien,

dien, te supporteren ; waer mede my voorts refererende , tot 't geene deselve hier nevens van wegen den Staedt , ende uyt de Griffie toekomt. Sal ick afbreecken , ende verblyven :

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 12. Maert 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 13. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

HAere haer Ho. Mog. by brieven van den 18. Maert 1664., hebben my toegesonden de antwoorde van de Heere Grave d'*Estrades* , wegens synen Koningh gegeven op de pointen , in eene myne Memorie, aen die Majesteyt gepresenteert den 29. February 1664. , ende onder die op 't 17. point, daer by ick in haere Ho. Mog. naem hadde versoght , dat het Tractaet der vernieuwde Alliancie, Commercie, Navigatie ende Marine gesloten tot Paris , tusschen Vranckryck ende geunieerde Nederlanden den 27. April 1662., mogen werden geënregistreert ende geverifieert door alle de Parlementen ende Souveraine Hoven van dit Koninghryck , op dat de Onderdanen van den Staedt , daer van mogen genieten de effecten buyten alle oppositie , ofte contradictie: Daer op den Heere Ambassadeur d'*Estrades* , uyt last van synen Koningh schriftelyck heeft verklaert op den 12. Maert 1664. , als volght : *Indien haer Ho. Mog. souden gelieven te geven eene Memorie , inhoudende alle de pointen die mogen raecken de jurisdictien der gemelde Souveraine Hoven, dat syne Majesteyt te vreden was, deselve te doen vervatten in eene Declaratie , die ten dien eynde ingesteldt sal worden, ende die den Koningh sal senden in alle de voorsz. Hoven, daer het haer Ho. Mog. sal gelieven , om die te doen enregistreren , op dat hare Ho. Mog. subjecten mogen volkomentlyck genieten het effect van deselve , ende dat de Parlementen sullen hebben te jugeren haere saeken ende Processen , in conformité van 't hooghgemelte Tractaet.*

Haere Ho. Mog. hebben my korts daer aen , toegesonden de gedruckte voorsz. extracte Artikelen van 't Tractaet , die ick nevens eene myne Memorie, nu al maenden geleden, aen den Heere *de Lionne* hebbe overgegeven, ende daer toe verscheyde instantien daer nae gedaen; dogh te vergeefs.

Ende alsoo haer Ho. Mog Onderdanen in dit Ryck handelende, seer klagen dat haer den inhoudt van 't hooghstgemelde Tractaet in veele syne pointen niet en werde gepresteert, noghte by den Raedt van den Koningh , noghte by de Admiraeliteyten, nogh ook niet by de Parlementen, Souveraine Hoven van Justitie ende andere Subalterne, soo als met respect hier by voorgedragen, of haere Hoog Mog. ook sullen goedvinden dese sacke aen den Heere Ambassadeur

Grave d'*Estrades* te doen voordragen, ende syne Excell. aen te maenen, dat des Koninghs beloste ter Vergaderinge van haer Ho. Mog. den 12. Maert ingebraght moge werden, naegekomen ende geperfectionneert; want sonder soodanige vereyste verificatie ende enregistratie, de Onderdanen van haer Ho. Mog. van het hooghstgemelde Tractaet niet en sullen hebben te verwaghten, noghte te genieten.

Hier nevens gaen Copyen van de Acte van publicatie ende Brieven, raeckende de vryheyt der Françoische Schepen in de ende gheduerende desen Oorlogh met Engelandt, dienende tot meerder seeckerheyt van 't geene ick dienaengaende korts hebbe geschreven; my verder refererende aen haer Hoog Mogende groote wysheydt ende dispositie. Ende nae myne ootmoedige gebiedenisse, ben altydt.

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteckent

W. BOREEL.

Tot Paris den 13. Maert 1665.

Extract uyt eenen Brief, geschreven tot Nantes in Bretaigne, den 7. Maert 1665.

De nevensgaende Copye is genoeghsaem de Memorie door den Heere Intendant *Colbert* aen de Magistraet van dese Stadt gesonden, ende door den *Maire* op den 14. February voorleden, in volle Vergaderinge ter Beurse alhier, den Koopluyden in het generael voorgelesen ende genotificeert.

Le Roi de la Grande-Bretagne sur les plaintes qui lui ont été faites de la part du Roi par M. le Comte de Comminge *son Ambassadeur en Angleterre, des Prises faites sur ses Sujets par les Vaisseaux Anglois; Sa Majesté Britannique a donné des Ordres précis pour faire relâcher généralement tous les Vaisseaux François qui ont été menez dans les Ports d'Angleterre, comme aussi toutes les Marchandises qui leur appartiennent qui se sont trouvées sur des Bâtimens Hollandois avant la rupture entre ces deux Nations, & a fait connoître de plus que son intention n'étoit pas que ses Navires de Guerre troublassent en aucune façon la Navigation des François, soit qu'ils fissent leur Commerce par le moyen de Vaisseaux bâtis en France, soit sur d'autres de fabrique étrangére dont une bonne partie de l'Equipage seroit François, sans faire aucune Visite; ce qui a été depuis confirmé au Roi, par Madame, au nom du Roi de la Grande-Bretagne son Frere: & même trois Navires François dans la cargaison desquels le Sieur* Pocquelin, *Marchand de Paris, étoit intéressé passant par la Manche pour aller à Dunkerque, ayant été rencontré par une Escadre Angloise les*

les Commandans fe font contentez d'interroger les Patrons de ces Vaiſſeaux, ſans en faire la Viſite, leur ayant témoigné qu'ils avoient reçû ordre d'Angleterre d'en uſer ainſi. Vorders nog:

Aujourd'hui ſeptiéme de Mars mille ſix cens ſoixante-cinq par devant nous Notaires Royaux de la Cour de Nantes ſouſſignez, ſont comparus René Bouveau *&c.... tous Marchands demeurans en la Ville & Fauxbourgs dudit Nantes, leſquels nous ont dit tous unanimement & atteſté, déclarent & atteſtent par les préſentes que le Samedi quatorziéme jour de Février dernier : Monſieur le Maire de cette Ville ſe ſeroit fait tranſporter à la Bourſe, Place & Aſſemblée des Marchands à la Foſſe dudit Nantes, & leur auroit dit y être allé pour leur faire voir une Lettre de Monſeigneur l'Intendant* Colbert, *portant, que ſur les plaintes qui ont été faites de la part du Roi nôtre Sire, par Monſieur* de Comminge *ſon Ambaſſadeur en Angleterre, à Sa Majeſté Britannique, des Priſes faites ſur les François par les Vaiſſeaux Anglois; Sadite Majeſté Britannique a donné des Ordres préciſes pour faire relâcher généralement tous les Vaiſſeaux François qui ont été menez dans les Ports d'Angleterre, comme auſſi toutes les Marchandiſes qui leur appartiennent qui ſe ſont trouvées ſur des Bâtimens Hollandois avant la rupture entre les deux Nations, & a fait connoître de plus, que ſon intention n'étoit pas que les Navires de Guerre troublaſſent en aucune façon la Navigation des François, ſoit qu'ils fiſſent leur Commerce par des Vaiſſeaux bâtis en France ou de fabrique étrangére dont bonne partie de l'Equipage ſeroit François, ſans faire aucune Viſite; de laquelle Lettre Monſieur le Maire fit lecture à ladite Aſſemblée, afin d'aſſurer les Marchands dans leurs entrepriſes & Navigations, de tout quoi, honorable Homme* Jacques Danguy *auſſi Marchand à ladite Foſſe, ſur le préſent nous a requis rédiger le préſent Acte & de lui en délivrer Copie, ce que lui avons du conſentement deſdits Sieurs Atteſtans octroyé pour lui valoir & ſervir, vû & ainſi que de raiſon; & a ſigné avec eux à ladite Foſſe de Nantes au Bureau de* Gerreau, *Notaire Royal, ledit jour comme ci-deſſus ainſi ſigné au Regiſtre,* René Bouveau *&c.* Verger, *Notaire Royal, &* Gerreau, *Notaire Royal, qui a ledit Regiſtre. Etoit ſigné* Gerreau, *Notaire Royal, &* Verger, *Notaire Royal.*

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, Paris, ſonder expreſſie van den datum.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk en kan niet naelaeten aen Uw Ed. te ſenden het nevensgaende Extract; 't welck verſoecke, dat moge dienen, ſonder dat de Schryver tot Rochelle moge geſuſpecteert werden; want onſe Natie daer over veel ſoude hebben te lyden. *M. de Lionne* derft ſeggen, dat hy weet al wat ik, ook den Heere van *Beuningen* aen de Regeringe; jae ſelfs aen Uwe Ed. ſchryven, of niet en ſchryven. Ick vreeſe dat'er iemandt ſy, die Uw Ed. houdt voor een eerlyck Man, ende die het niet en is; ende is daer geen remedie, om dat te ontdecken ende voor te komen?

Ick

Ick weet wel exempelen, dat soodanige valschheden syn gebruyckt, tot schade van den Staedt; ende Uwe Ed. siet, dat men hier pretext neemdt, om hem selven op de naekominge der Alliancie niet te verklaren, omme dat seggen, niets secreets by ons en is, of kan wesen. De trouw en het secreteren, is de ziele van veel, en meest alle importante Staedts saeken. Nae myne ootmoedige gebiedenisse, ben in waerheyd:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

W. BOREEL.

P. S.

Gister-avondt is van wegens den Koning, veertig duysendt guldens aen *M. de Mets* toegesonden geweest; tot de Ambassade naer Engelandt; die die somme geweygert, gerebuteert ende wederom gesonden heeft.

Extract uyt een Brief, geschreven in Rochel, den 7. Maert 1665.

MOnsr. N. heeft U Excell. geschreven, wegens dat pretenderen, een schip van de Eylanden hier gekomen, de Tol te doen betalen, dat van quade gevolge soude syn; en direct tegens de Alliancie. Dito sal Uw Ed. ook hebben gesonden copye van een brief, die Monsr. *Colbert* aen de Koopluyden hier heeft doen bekendt maecken, wegens de Negotie ende vryheydt voor de Fransche Scheepen. Hier syn voor 2 à 3 dagen drie Engelsche Fregatten gekomen van 46, 40, en 36. stucken, om haer Scheepen soo van Bourdeaux, als andere quartieren, te convoyeren. Die haer Commissien hebben gesien, hebben my geseyt, dat 'er in staet, Franse Schepen, gebouw en équipagie, en expeditien naer behoren gedaen, souden laten varen, dan alle andere in Engelandt op te brengen, om daer geëxamineert te werden; dat soo breedt niet soude syn, ofte soo veel vryheyd aen de Fransen geven, als de bovengemelde brief wel pretendeert; dito Engelsen seggen mede, (dat ook wel gelove) geen offensie op de Reden of in Havens te sullen doen, soo dat voor de Schepen van haer Ho. Mog. Onderdanen, die hier syn, niet is te vresen. Kapiteyn *Kuyper* van Zeelandt, die met vyf Schepen van Mallaga is gekomen, leyt hier nog.

Men heeft hier alle de Koopluyden aengesproocken, om eenige gelden in de Oost-Indische Compagnie in te leggen; de vreemden hebben haer alle geëxcuseert, uytgenomen een die toegeseyt heeft: Dan is te geloven dat de Fransen, als ook de genaturaliseerden, sullen iets moeten geven. De Tollenaers, alsmede veele Koopluyden, syn vry ontsteldt door het verbot van haer Ho. Mog., van dat geen Schepen uyt mogen varen. 't Is te wenschen, dat het selve mag continueren; 't sal haer hier naer alle apparentie, wat geseggelycker maecken.

Aen

Aen de Heer Ambassadeur BOREEL, den 19. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Edts. Missiven met de jonghste post van daer over gekomen, daer onder eene sonder expressie van dagh ende plaetse, met Uw Edts. eygen handt geschreven, syn my wel geworden, houdende de voorsz. laetste onder anderen, dat het contenu van Uw Edts. brieven; mitsgaders van die van den Heere van *Beuningen*, soo aen de Regeringe, als onder particulier Addres, aen my geschreven, geweten werdt daer het niet en behoordt; ick bidde Uw Ed. gelieve sulcks nader te ondertasten, op dat ick weeten moge, of ook iemandt, die ick voor een eerlyck Man houde, het niet en is, gelyck Uw Ed. by de voorschreve dessels Missive schryft te vreesen, dan of de quade mesnage moge wesen by iemandt anders. Ick laete my aen de perfecte kennisse van dien; jae ook selfs aen de kennisse van de conjecturen, die daer ontrent konnen gemaeckt werden, ten alderhoogsten gelegen syn; ende bidde derhalven, dat U Ed. in die gelegentheyt alle vlydt ende dexteriteyt gelieve te gebruycken, die 't eenigsints mogelyk sal syn. Waer mede dese afbrekende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. Maert 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 13. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

HOewel ick met groote reden ongeerne continueere in de overlaste die ik U Ed. Gestrenge al dikmaels aengedaen heb, door myne particuliere recommandatien: soo moet ick eghter bekennen, dat in de geene die ik gedienstelyk versoek, dat U Wel-Ed. Gestrenge gunstelyk gelieve op te nemen, in faveur van den brenger deses, om hem niet alleen by de te verwagten verandering in de Engelsche ende Schotsche Troupen, in dienst van 't Landt te helpen conserveren; maer met syn credit, tot avancement van een Kapiteyns-plaetse te helpen; myn bereyde wille my meer aengedreven hebbende, als syn versoek, om U Ed. Gestrenge moeyelyck te vallen; te meer, om dat ick in dese niet als Vriendt, maer als getuyge kan spreecken, ende niet alleen op rapport, maer van ondervindinge kan verseeckeren, dat hy nevens syn lange diensten,

ende ervarentheyt in saecken van Oorlogh, is een seer vroom, nughter, en trouwhartigh, weetent ende Godtvrughtigh Man, ende soodanigh een, dat U Wel-Ed. Gestrenge de gunste die hy hem in dese sal willen bewysen, sal wel besteedt kunnen aghten: syn naem is *Elplinghston*, van Schotsche afkomst, in Hollandt opgevoedt, ende daer gemeynt ende gesint syn leven te eyndigen in dienst van haer Ho. Mog. Staedt, en nooit Overigheyt te kennen ende te respecteren voor de syne, als die in den Staedt syn wettighe is. Ik ben met al myn hert ende met alle het geen in my is:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 13. Maert 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 13. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jonghste schryven aen U Wel Ed. Gestrenge, van den 6., is my wel toegekomen U Ed. van den 5. deses maendts.

Ick heb aen de Heeren van *Turenne* ende *de Lionne*, gecommuniceert, het geen U Wel Ed. Gestrenge my overgeschreven heeft, tot wegneminge van de hier opgevatte ongefondeerde impressie van ordres aen haer Ho. Mog. Ambassadeur in Spaigne, om in eenige ouverture tot onderhandeling met dat Ryck te treden, ende heb haer kraghtelyck verseeckert, van dat daer ontrent niet anders was gepasseert, als 't geen ick haer uyt U Wel Ed. Gestrenge schryven berighte, met aenbiedinge van onwaerheydt te convinceren al het geen haer daer mede strydende, moght voorgekomen syn; ende met versoek, om dit esclaircissement ook aen syne Majesteyt over te brengen, by aldien deselve in eenigh ander vermoeden moght wesen gebraght, met het welck haer Hoog Mog. ongelyck soude geschieden. Ick heb ook discretelyck gedoleert, dat men al te subtilyck eenige geimagineerde veranderinge in myne contenantie, als voor desen hier over gesprooken was, tot een reden, om sigh te meer te laten confirmeren in dese abusive impressie, had opgenomen, dat ick rondelyck had geseyt, dien aengaende niets te weten, noghte iets te geloven, ende dat ick seeckerlyck wist, dat de grondtslagh van de Regeringe in de Vereenighde Nederlanden was, de saeken, die eenige relatie hadden tot dese Kroon, niet te doen als met concert van deselve, ende dat die blyven souden, indien door het ver-

verbreeken van de Alliancie, op dewelke die berusten, aen dese fyde geen oorsaeke tot verandering wiert gegeven, ende dat eenigh gelaet van verwondering ofte ongenught in soodanige gelegentheydt, immers soo wel konde ontstaen uyt het gevoelen, dat men konde hebben over dusdanige voorwerpselen, als uyt eenige andere oorsaeken; beyde de voorsz. Heeren hebben 't by my gedaen bericht, geacquiescceert, sonder dat den Heere *de Lionne* iets anders seyde, als dat die saeke wat breder hier aengebraght was: 't welck my occasie gaf om te reitereren myne assertie, van dat 'er niets waer bevonden soude werden, als 't geen ick had geseyt. Van 't geen ick van de observatie ontrent myne contenantie vermaendt heb, heb ick niet als met den Heere van *Turenne* gesprooken, met versoeck om den Heere *de Lionne* daerontrent te willen disabuseren.

Het geen U Wel-Ed. Gestrenge vermaent van syne discoursfen met den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, om in alle geval van nu af positive verseeckeringe te hebben van dat 't accommodement, vermits ongenegentheyt van den *Koning van Engelandt*, niet getroffen werdende voor dat de Vlooten in Zee syn, desen Koningh 't effect van de Alliancie dadelyck sal presteren, is by gemelden Heere d'*Estrades*, soo my den Heere *de Lionne* geseyt heeft, niet over geschreven: ende dewyle het voor my bekommerlyck is die koorde te roeren, soo ben ick in verlegentheyt geweest om occasien, van die te doen voorkomen; ende eghter oordelende, dat het, om soo niet alles dat behoorde uyt te wercken, immers om iet meer te obtineren, als tot nog toe niet was geschiedt, voortgebraght diende, soo heb ick eyndelyck geresolveert, simpelyck aen gedaghte Heeren voor te lesen, het geen U Ed. Gestrenge my had overgeschreven, seggende noghtans; myn ordres geen andere te syn, als op dewelke ick tot nogh toe had genegotieert.

Den Heer van *Turenne* heeft my geseyt, niet te geloven dat den Koningh eenige positive belofte dienaengaende soude overgeven, voor ende al eer men 't succes van de Ambassade soude hebben gesien; maer den Heere *de Lionne* scheen meer als nogh wel voor desen te considereren de redenen, die ick menighmalen bygebraght heb, van dat men niet in dispuyt magh laten, of den Koningh syn Alliancie soude hebben gepresteert, ofte niet, ingeval de Vrede moght werden getroffen, ende dat dit niet buyten dispuyt konde werden gestelt door veel generaele goede woorden, sonder effect, jae dat het uytstellen van het effect, alrede niet met het geconvenieerde in de Alliancie accordeerde; maer dusdanige discoursfen werden niet beantwoort, als met de oude generaele reiteratie, van dat des Koninghs intentie opreght ende volkomen is, tot voordeel van haer Ho. Mog., ende dat men daer aen niet behoort te twyffelen, ende dat hy niet wil, nogh sal aen de Alliancie manqueren, en dit sal in Engelandt doen verstaen, om de Vrede door te dringen.

Ick heb tot weghneminge van de uytvlughten, nu onlanghs voortgebraght, als of 'er nogh geen formelen Oorlogh soude syn, by het geen ik alrede daer tegens bericht heb, nu ook gecommuniceert de generaele ordres, om des anders genomen Schepen ende Goederen als vyandtlyke te confisqueren; maer men seyt, daer is geen formele Declaratie, ende de Ministers blyven over ende weder resideren; ende dewyle men dit niet als tot een uytvlught wil doen dienen, soo helpt het niet daer tegens te seggen, dat 'er Oorlogen syn sonder de-

 nun-

nunciatie, ende dat de Ministers ook in Hostico resideren, gelyck den *Bailo van Venetien* tot Constantinopolen.

Ik soude myne Audientie by desen Koningh, meer gepressert hebben ende sonder twyffel hebben bekomen, indien ick niet oordeelde, dat ick met eenigh uytstel ende met de saeke by de Ministers 't onderbouwen, meer ende meer nogh eenige, hoewel kleyne, hoope quam te behouden van te sullen mogen obtineren, soo niet het secours van nu af, (dat ick buyten apparentie stelle) evenwel eenige gerustheyt ontrent de prestatie van de Alliancie, ingeval van *non* succes van accommodement.

Den Heere Hertogh *Mazarini*, heeft my te weegh gebraght, dat den Heere *Colbert* aengenomen heeft myne visiten te waghten, ende my was daer tydt toe bestemt voorleden Woensdagh 's avonts; maer syn Excell. tot over aghten ontrent den Koningh in besoignes gehouden werdende, ende gisteren op Donderdagh niet te spreecken synde, sal ick op morgen gelegentheydt soecken om myne visite te hervatten; my dunckt dat deselve behoort te precederen myne Audiencie by den Koningh, ende dat ick aleer die te nemen, eenighsints verseeckert behoore te syn van eenigh goed ende meer behaeghlyck antwoort, als 't geen my tot nogh toe is gegeven.

Het is my leet, dat de Acten van 't Proces van den Heere *Foucquet*, alrede onder de Man syn gekomen, eer men daer tegens heeft kunnen voorsien; den Heere *Colbert* heeft, soo my gerapporteert is, met bitterheydt daer over geklaeght, ende my wert geseyt, dat 'er een relatie nae Hollandt overgesonden is, die den Koningh ende veel Heeren van dit Hof injurieuselyck soude handelen; my dunckt het waer geraeden stricte ende precise ordre te geven, daer het behoort, om de Placaeten op dit subject, rigoureuselyck te doen executeren. Men is hier seer teer in sulcke saeken.

De Heere *de Lionne* heeft my op gisteren onderhouden, over de voet, op dewelcke tot een accommodement soude mogen werden gehandelt, ende heeft my gevraeght, met wat conditien haer Ho. Mog. haer souden kunnen contenteren, ik heb daer op geseyt dat den Heere van *Gogh* last had, om te handelen, ende dat ick voor ontrent ses weeken hier in confidentie had gecommuniceert, dat haer Ho. Mog. souden kunnen sacrifieren aen de Vrede, haer reghtmatige pretensien tot rescusie van geleden kosten ende schaden, door de interruptie van haer Commercie, mits dat 'er een reciprocque restitutie geschiede van 't geen over ende weder is genomen; maer dat ick niet konde seggen van welcke sentimenten haer Ho. Mog. tegenwoordigh souden mogen syn. Gedaghte Heere vraegde vorders, of haer Ho. Mog. om weygeringe van de restitutie van Nieuw-Nederlandt, den Oorlogh in Europa souden continueren, sonder eenige andere oorsaek; ende alsoo ick daer op antwoorde, dat men haer Ho. Mog. niet vergen konde Nieuw-Nederlandt af te staen, soo repliceerde syn Excell., of men dan in Europa een Oorlogh om Nieuw-Nederlandt soude voeren, ende dat dit by desen Koningh te pondereren souden syn ontrent de instantien, die men dede, om syn Majesteyt te engageren: Ende ick heb daer op geantwoordt, dat den Oorlogh in Europa een Oorlogh van Europa bleef, soo langh tot dat se door équitable conditien voor haer Ho. Mog. was geëyndight; ende dat het misschien een voorslagh konde werden, of men de Vrede in Europa niet konde her-

herstellen, latende parthyen daer buyten alomme in Oorlogh, tot dat den anderen daer ook souden hebben verstaen; maer dat ick daer ontrent van de consideratien van haer Ho: Mog. niets konde seggen.

Soo veel ick vernemen kan, begint men hier te geloven, dat den *Koningh van Engelandt*, ende die van synen Raedt, eenighsints min geëfloigneert syn van gedaghten tot Vreede, als voor heenen.

Men blyft hier seer klagen, dat alles het geen ik overschryf, den Spaenschen ende Engelschen bekent wert; ick heb daer op geseyt 't geen U Ed. Gestrenge van de voedt, om in saeken die secretesse vereysschen, secretesse te doen observeren, aen my overgeschreven heeft; maer men seyd my, dat ons gebrek in dese groter is als wy meenen. Ick ben ende sal, altydt blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 13. Maert 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 19. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 12. deser lopende maendt, is my Uw Ets. Missive, van den 13. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen, als ook die geene die gelyckluydende is, met de Missive, ten selven dage aen den Heer Griffier *Ruysch* afgesonden.

Het is te verwonderen, dat men sigh aldaer nogh traght te behelpen met de oude uytvlughten, van dat den Oorlogh tegen Engelandt niet soude gedeclareert syn, ende dat de Ministers wedersyds nogh blyven resideren; myns bedunckens, konnen haer Ho. Mog. met waerheyd seggen, nu meer als tienmael by publiecke Placaten gedeclareert te hebben, dat se met den *Koningh van Groot-Britannien* syn in Oorloge; ende in de jonghste Publicatie daer by alle uytheemschen op Engelsche Commissie rovende, voor pyraten verklaert worden: Die Uw Ed. hier nevens van wegen haer Ho. Mog. mede ter handen komt, houdt in de formele woorden van 't vyfde Artikel van de Alliancie, naementlyck; dat de saeken tusschen Engelandt ende desen Staedt, tot eene formele rupture uytgebersten syn. Myns bedunckens soude U Ed. des noodt synde, daer over eene schriftelycke Memorie konnen stellen, in handen van den Heere Marquis *de Lionne*, ende in 't eynde van dien concluderen, soo den Ko-

ningh daer ontrent iets formeelder moghte desidereren, als 't geene over 't selve subject albereydts van de syde van haer Ho. Mog. is in 't werck gesteldt, of ook soo syne Majesteyt verstonde, het verblyf van wedersydts Ministers in elkanders territoir, de reden te wesen van 't dilay der beloofde secoursfen; dat haer Ho. Mog. aengenaem sal syn, op 't een en 't ander schriftelyck te mogen vernemen, wat syne Majesteyt daer ontrent soude konnen desidereren by haer naeder gedeclareert, ende in 't werck gesteld te moeten werden, om 't casus van 't voorsz. 5. Artikel van de Alliancie in terminis te doen existeren, op dat haer Ho. Mog. haere mesures daer naer mogen nemen; ende houde ick my verseeckert, dat daer op nooit sal werden geantwoord; immers niet soodanigh, dat het haer Ho. Mog. niet light sal syn, syne Majesteyt indien deele syn eygen begeerte te voldoen; sulcks, dat in allen gevalle, 't voorsz. pretext 't eenemael sal wesen weghgenomen.

Indien het entretien van gemelde Heere *de Lionne* over den voet, op dewelcke tot een accommodement met Engelandt soude mogen werden gehandeldt, geschiedt is by maniere van confidente Raedtspleginge, om de Heeren Extraordinaris Ambassadeurs derwaerts gedestineert, daer naer te mogen instrueren, soo dunckt my, dat het geraeden sal syn, die occasie aen de handt te houden, ende hem d'intentie van haer Ho. Mog., conform derselver Resolutie van den 4. February lestleden, wel in te scherpen; mitsgaders daer uyt te doen blycken de toegevende maniere van procederen, by haer Ho. Mog., als nogh gebruyckt wordende; ook voorts by continuatie van deselve confidentie, verder ende verder te avanceren, ende in specie te traghten communicatie te bekomen van de ordre ende instructie, de gemelde Heeren Extraordinaris Ambassadeurs mede te geven.

De vraege aen Uw Ed. gedaen, of de weygeringe van de restitutie van Nieuw-Nederlandt, den Oorlogh in Europa soude konnen doen continueren, dunckt my met eene seer sinistre intentie gedaen, ende de antwoorde door Uw Ed. daer op gepast, met seer goede circumspectie gegeven te wesen. Naer de inclinatie ende intentie van Regeringe alhier, kan Uw Ed. rondt uyt verklaren, van neen; maer wel, dat het refus van deselve restitutie, den Oorlogh sal doen continueren alleen buyten Europa, tot dat haer Ho. Mog. daer over met de Wapenen satisfactie sullen hebben bekomen; ende ingevalle den *Koningh van Vranckryck* weet te bemiddelen eene raisonnable Vreede binnen Europa, alwaer syne Majesteyt volgens Alliancie, gehouden is haer Ho. Mog. te helpen procureren reparatie van de gepleeghde hostiliteyten; dat haer Ho. Mog. deselve 't alleen tyden sullen amplecteren, sonder die een eenigh moment te dilayeren, om de surprises ende feytelyckheden jegens haer, buyten Europa met list ende bedrog ondernomen ende in 't werck gestelt, af te weeren; en door sodaenigen cathegorycquen antwoordt, myns oordeels, sullen alle cavillatien afgesneden werden.

Den Heere Ambassadeur *Boreel* adviseert my, dat ook den innehoude van U Edts. brieven, aen my in 't particulier geschreven, geweten wert daer het niet behoort. Ick bidde U Ed. gelieve sulcks nader te onderstaen, ende door den gemelden Heere Ambassadeur *Boreel* te doen ondertasten, op dat ick weten moge, of ook iemandt dien ick voor een eerlyck Man houde (dit syn de woor-

woorden van den gemelden Heere Ambassadeur *Boreel*) het niet en is, gelyk den selven Ambassadeur *Boreel* schryft te vresen, dan of de quade menage moge wesen by jemandt uyt de Vergaederinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrislandt, alwaer ick de voorsz. U Edts. particuliere brieven veeltydts communicere. Ick late my aen de perfecte kennisse van dien; jae ook selfs aen de kennisse van de conjecturen die daer ontrent konnen gemaeckt werden, ten alderhooghsten gelegen syn, ende bidde derhalven, dat U Ed. in dien deele alle vlydt ende dexteriteyt gelieve te gebruycken, die 't eenighsints mogelyck sal syn. Waer mede dese afbreckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. Maert 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 20. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myne jonghste schryen aen U Wel-Ed. Gestrenge van den 13., is my toegekomen U Ed. van den 12. deses.

Soo drae hier de bewuste Extraordinaris Ambassade naer Engelandt was gedecreteert, heb ik niet naegelaeten selve ende door myn Vrienden, soo ontrent de Ministers, ende door haer by den Koning, als ontrent de Heeren Ambassadeurs alle bedenckelyke goede redenen te gebruyken, om derselver vertrek te doen verhaesten, sonder nae toestel van train ende ameublementen te waghten; debiterende tot dien eynde, alle de tydingen, die my van tydt tot tydt syn toegekomen, soo uyt Engeland als uyt den Staedt, van den iever van beyde de syden, om seer vroegh ende misschien voor 't eynde van de loopende maendt, in Zee te syn; ende insonderheyd seeckere Missive van den *Koningh van Engelandt* aen den Heere de *Vernueil* geschreven, inhoudende, dat syne Hooghheydt by die Majesteyt met impatientie wierdt verwaght. Alle hebben geschenen aen myn redenen te defereren, ende wanneer sy aen den Koningh syn overgebraght, is het ordinaris antwoordt geweest, dat den Koning presseerde het vertrek van de opgemelde Heeren; dat my ook den Heere Hertogh van *Verneuil*, voor syn vertreck nae Verneuil, heeft geconfirmeert. Ick heb dese weeck in deselve devoiren gecontinueert; maer wanneer ick dese morgen daer op door een biljet, aen den Heere *de Lionne* dede vernemen, wat ick seeckers soude kunnen schryven, van de precise tydt van 't vertreck van gemelde Heeren Ambassadeurs; soo was syn Excell. antwoordt daer op, dat hy nae de wederkomste van den Heere *de Verneuil* my dienaengaende soude kunnen berighten; ondertusschen wierdt my aen 't huys van den Heere *Courtin* geseyt, dat die Heer staet maeckten in de feestdaegen van Paesschen te vertrecken, ende ik heb

sedert

sedert nogh dese morgen vernomen, dat dit seeckerlyck het voornemen was; ende dewyle ick vertrouwde dese Heeren wel gepersuadeert te hebben, dat dese saecke die lange train niet wel konden lyden, jae dat het niet buyten apparentie was, dat partyen voor die tydt, immers voor dat de geene, die alsdan eerst vertrocken, in Engelandt begin van besoignes souden hebben gemaeckt, eer tot een generale batailje soude syn gekomen; soo ben ick seer in bedencken gekoomen, dat'er niet moght syn aen dese syde alle den iever, om die extremiteyten voor te komen, die men moght vertrouwen; ende hebbe dies, soo om dit te ondertasten, als om het te doen remediéren, aenstondts wesen vinden den Heere de *Turenne*, ende daer naer den Heere *de Lionne*, ende heb aen beyde geseydt, al het geen ick meest efficaçieux konde, om te doen begrypen, dat dese longeurs nae soo veel bygebraghte ende geacquiesceerde redenen ontrent de nutheyt ende noodtwendigheyt van het verhaesten van 't vertreck van opgemelde Ambassadeurs, veel ondienstige ombrages moesten geven; ende dat men van de eene syde willende dat dese Ambassade by haer Ho. Mog. seer behaeghlyck soude werden aengesien, van d'ander zyde gantsch geen sorge toonde, om die door de conduite daer ontrent gebruykt, buyten suspicie te houden. Wel gedaghte Heeren hebben aengenomen met goede yver daer over te spreeken by den Koningh, ende is my daer op soo terstont, door een van deselve toegekomen een biljet, 't welck seyt; dat den Koningh sedert dat wy den anderen gesprooken hebben, heeft geseyt; dat hy soude presseren den Heere Hertogh van *Verneuil*, om te vertrecken, dat hy syn gelt ontfangen heeft ende dat men besigh is met het opmaecken van syn instructie. Ick sal vernemen wat dese generaele woorden voor een particuliere sin hebben, ende ondertusschen niet versuymen de handt aen dese saeke te houden sonder intermissie. Aen 't Huys van den Heere Hertogh van *Verneuil*, werdt my geseydt, dat syn Hoogheydt overmorgen, ofte ten langsten, daegs daer aen, hier sal syn.

Ick stel 't eenemael buyten apparentie, 't secours voor den uytslagh van de besendinge nae Engelandt. *Turenne* meendt ook, dat ondertusschen geen positiver belofte tot prestatie van de Alliancie sal worden gedaen. *Lionne* schyndt my eenige meer hoope daer toe te laten, op dewelcke ick nogh arbeyde, met soo veel neerstigheydt ende opmerckinge, als my doenlyck is. Ick ben besigh met een Missive aen syn Excell. te schryven, die aen de Koningh voorgelesen sal werden: In dewelcke ick alles seggen sal, dat ick uytdencken kan, om syn Majesteyt in dese tot haer Ho. Mog. intentie te disponeren, op dat hy alles *uno intuitu* sie, ende sal myn mesures nemen ontrent de Audiencie, nae dat ick den uytslagh van dit tentamen sal weten.

Ick heb eyndelyck ook met den Heere *Colbert* gesproocken, die met goede aendaght gehoordt heeft een discours, in 't welck ick alles deduceerde, dat fonderen konde haer Ho. Mog. instantien, om te hebben 't effect van 't Tractaet; maer ick heb tot antwoord niets gehad, als generaele woorden, ende een renvoy tot den Heere *de Lionne*; welke syn Majesteyts intentie ontrent de saeken van uytheemsche, naeder soude verklaren.

Om te genieten de voordeelen van de Fransche Havenen ende andere by het Tractaet belooft, heeft den Heere *Boreel* syne instantie wederomme vernieuwt, om

om in de Zeesteden gepubliceert te hebben 't Reglement ontrent de Navigatie ende Commercie, ende andere particuliere saeken, in de Alliancie vervat. Ik heb nogh van daegh daer over met den Heere *de Lionne* gesproocken; maer syn Excell. wierp my voor, dat sulcks superflu was. Edogh alsoo ick seyde, dat het dienstigh ende nodig was, op dat de Gouverneurs ende de Magistraten wisten, waer nae haer te reguleren; soo heeft syn Excell. aengenomen den Koningh daer weder over te spreecken; als ook over 't verbot van 't afhaelen van Commissien uyt Engeland; maer by die occasie recommandeerde syn Excell. seer 't versoek van die van de Oost-Indische Compagnie alhier, om magtig te mogen werden twee Schepen, die se in Hollandt hebben doen bouwen, ende die deselve toebehooren, ende die over sulcks, als Fransche Schepen, volgens het 25. Artikel van 't Tractaet van Alliancie, soo syn Excell. sustineerde, niet konden werden aengehouden om geenige redenen; ook niet om noot weer. Ick heb daer op geseyt, niet wel te weten wat van de gelegentheydt was van die Schepen, die alrede in Fransche handen waren, ende van buyten in quamen, als met dese, die in Hollandt waren gebouwt, ende misschien niet gelevert geweest waren, ende dat dan nogh in een tydt als dese. Men is hier seer sensibel ende aghterdoghtigh in ons reguard ontrent dese Compagnie, soo dat, waer dese saeke van die natuur, dat se konde toegestaen werden, het soude apparenlyck van goede operatie syn, ende men soude daer tegens kunnen uytwercken, ook door een bedingh, dat niet langer wierde getraisneert met het publiceren van 't voorgeroerde Reglement, ende dat men dat effective quam te genieten; maer soo men de voorsz. twee Schepen niet sal kunnen verstaen te relascheren, soo sal men wel klaerlyck dienen aen te wysen alle de redenen, die dienen, om te toonen, dat het voorsz. Artikel in dese niet applicabel is.

Ick heb occasie gehad, om bequamelyck aen den Heere *de Lionne* te insinueren verscheyde redenen, waeromme den Heere Ambassadeur d'*Estrades* diende te werden bygevoeght de hier gedecreteerde extraordinaris Ambassade naer Engelandt; die by syn Excell. soo wel syn opgenomen, dat hy heeft aenstondts belooft daer over met den Koningh te spreecken, ende dese morgen my door een biljet heeft doen weten, dat den Koning geerne alles soude doen, dat nut konde syn tot het uytwercken van een accommodement, ende dat syne Majesteyt hem ordre gegeven had, om daer over te schryven aen den Heere d'*Estrades*; maer dat hy niets positifs konde seggen, voor dat hy syn antwoord bekomen soude hebben. Ick heb sedert nogh gedaghten Heere hier over gesprooken, om die saeke in wat meer positive termen te brengen, ende na dat ick syn Excell. voldaen had, uyt het geen U Wel-Ed. Gestrenge my schreef op een vrage, van of gedaghte Heere d'*Estrades* daer toe wel genegen soude mogen syn ende die reyse moght dienstigh oordeelen, ende nae dat wy eenige discoursen over den rangh onder de vier Ambassadeurs hadden gehad, soo heeft syn Excell. myn geantwoort, als of men konde vertrouwen, dat dit voor een bequame saeke waer aen te sien, dat U Wel-Ed. Gestrenge naeder uyt den Heere d'*Estrades* selve sal kunnen vernemen; syn Excell. heeft my ondertusschen seer de secretesse in dese gerecommandeert; hoewel ick niet weet waerom.

Op de officien die men van hier in Sweden heeft gedaen, voor haer Ho. Mog.,

is, soo my van verscheyde handen, ende seer goede geseyt is, goed bescheyt gekomen; maer men weygert my te seggen de particulariteyten. U Wel-Ed. Gestrenge sal die misschien kunnen uyt den Heere d'*Estrades* vernemen; want een Man als ick, die men oordeelt gehouden te syn reeckeninge van 't geen hem voorkomt, aen haer Ho. Mog. te geven, die wert hier aengesien als iemandt die gehouden is alles te publiceren. Het moght wel mede een van de gedaghten ten Hoof syn, dat haer Ho. Mog. moghten difficieler bevonden worden ontrent den een ofte den ander van de conditien op dewelcke men de Vrede soude willen sluyten, ende dat men daerom meer agterhoudende is, om haer gerust te stellen ontrent het presteren van 't geen haer Geallieerden schuldigh syn, als wel behoorden, ende dit is my van seer goede handt voorgekomen.

Nae dat ick dese geschreven had, is my laet in den avond toegekomen het bygeleyde biljet van den Heere *de Lionne*; waer uyt ick besluyt dat het afsenden van de Ambassade sonder train, een resultat is van de deliberatien, misschien daer over dese naermiddagh door den Koningh gehouden; den Heere van *Turenne* alleen in generale termen my by syn biljet verwittight hebbende van het geen 's morgens by den Koningh was geseyt. Ick verwaght hier op dat de Ambassadeurs met den eersten op wegh sullen syn, ende sal soo veel nodig is, de handt daer aen houden.

Ontrent het aenhouden van de Schepen van de Oost-Indische Compagnie alhier, kan ick wel veel goede redenen vinden voor ons, ende vermoeden dat 'er nogh veel beter syn; maer het is ons niet dienstigh in eenigh dispuyt over interpretatie van Articulen te komen, daer dese Heeren meenen reden te hebben, ende konden wy in dese tydt de publicatie uytwerken door dat middel, sy waere tot onse schade niet dus lange uytgestelt. Myn Heere ik laet dit alles tot der Regeringe beter oordeel; maer dese Compagnie is tegenwoordig het troetel-kindt van desen Koningh, ende den Heere *Colbert*; ende alle obligatien ende desobligatien daer ontrent, syn seer gevoeligh, *Et dum in dubio est animus parvo momento huc illuc impellitur.* My is ook wel ingevallen, dat men de Schepen nodigh hebbende, nevens de redenen die men heeft om die te mogen ophouden, soude kunnen doen representeren de noodtsaeckelyckheydt om se te moeten gebruycken, ofte by der handt hebben, ende dat men eghter in syn Majesteyts wille stelde om die noghtans te laten volgen, by aldien hy des niet te min desireerde; een weynigh deference ende descendence, doet dickmaels een groot effect, ende een goed mouvement in dusdanige conjuncture tydelyck verweckt, kan van meerder vrught syn, als men soude verwaghten. Ik bidde U Wel Ed. Gestrenge verexcusere dese myne vrymoedigheyt. Ik ben ende sal altyts blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 20. Maert. 1665.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 26. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 19. deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den 20. daer aenvolgende wel ter handen gekomen, nevens die geene die gelyckluydende is met de Missive ten selven dage aen den Heere Griffier *Ruysch* overgesonden.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* sal sigh nopende den rangh t'eenemael submitteren aen het goedvinden van den Koningh syn Meester, ende de reys met alle spoedt aenvangen, soo haest hem dienthalven de gerequireerde ordre ende depêches van syne Majesteyt ter handen gekomen sullen syn, 't welck onses bedunckens ten hooghsten dient te werden geaccellereert op dat den gemelden Heere Ambassadeur ten minsten van den aenvangh van de Negotiatie van den Heere Hertogh van *Verneuil* af, mede in Engelandt moge present syn.

Nopende de Schepen by de Fransche Oost ende West-Indische Compagnie alhier ingekoght waer voor den hooghstgedaghten Koningh de vrye uytvaert ernstigh doet vervolgen, dunckt my dat syne Majesteyt t'eenemael is ongefondeert. Eerstelyck door dien het 25. Artikel van 't Tractaet notoirlyck maer applicabel is op Fransche ende Nederlantsche Schepen in elkanders Havenen ende Landen reciproque als soodanige van buyten ingekomen, ende niet die in elkanders territoir gekoght werden, soo als uyt alle de woorden van het 24. ende van 't begin van 't voorsz. 25. gestelt, klaerlyck is af te nemen; gelyck het dan ook notoir is, dat men van de zyde van haer Ho. Mog., op welckers project ende instantien 't voorschreve Artikel in 't Tractaet ingelyst is, nooit eenige andere gedaghten, of meyninge kan gehad hebben.

Ten Tweeden om dat by het 19. ende 20. Artikel, de Commercie ende den uytvoer van 't geene in elkanders territoir soude mogen gekoght worden, (gelyck den inkoop ende 't huuren van Schepen in elkanders Gebiedt volgens het 43. Artikel, mede aen de Contrahenten vry gestelt is) niet anders wert toegestaen, dan mits soodanige Commercie ende uytvoer niet generaelyk verboden synde aen alle, soo Ingesetenen als Vreemden.

Ten Derden, om dat uyt het 23. Artikel blykt dat generaelyk ende universelyk, 't hoogste reght ende grootste vrydom die haer Ho. Mog. hebben willen stipuleren voor de Ingesetenen van desen Staedt, niet verder en gaedt dan dat deselve in alles ende over al soo favorabelyck souden werden getracteert als syne Majesteyts eygen subjecten.

Ten Vierden, om dat uyt het 11. Artikel af te nemen is, dat selfs de geattaqueerde uyt het gebiedt van de niet geattacqueerde niet sal mogen trecken de commoditeyten ende instrumenten van Oorloge, dan met dese expresse limitatie, mits dat sulks kan geschieden sonder notabele prejudicie van deselve, veel min dat de niet geattacqueerde van het gebiedt van de geattacqueerde, in desselfs weerwil, soude mogen trecken instrumenten tot syne eygen conservatie ende defensie nodigh, als syn de bewuste twee Schepen, 't eene genaemt de Pro-

 vidence

vidence, ende 't andere Aletta Maria, beyde voerende of bequaem om te voeren over de 50. stucken kanon.

Ten Vyfden, dat den *Koningh van Vrankryck* van syne syde immers voor alsnogh, selfs niet presterende 't secours 't welk volgens 't 5. Artikel sonder manquement aen het gegeven woort, niet en kan werden gedilayeert; ende sulcks door dat middel haer Ho. Mog. voor soo veel tegens de expresse dispositie van 't Tractaet, ontsettende van 't geene tot een considerabel ende aensienelyk support soude konnen dienen; niet en behoorde, haer Ho. Mog. mede te willen ontblooten van 't geene sy ten selven eynde in haer eygen territoir bevinden, ende conform 't Tractaet mogen behouden.

Ten Sesden, dat het een indubitabel Reght is van alle Souveraine Overheden, 't geene in haer territoir verkoght wert, ende 't welk sy tot de gemeene bescherminge niet alleen, maer ook selfs simpelyck tot eenige andere publycque utiliteyt mogen van node hebben, te naesten ende te aenvaerden. Van welk Reght vertrouwt wert dat den *Koningh van Vranckryck* nooit soude willen advoueren, by het Tractaet in eenigen deelen te hebben gerenuncieert; immers houden wy ons verseeckert dat sulcks ten tyde van 't maecken van 't Tractaet nooit in syn Majesteyts gedaghten geweest is.

Behalven dat ook het 20. Artikel van 't Tractaet van Vrede met Spaigne gemaeckt, even het selve inhoudt als 't geene gecontineert is in 't voorsz. 25. Artikel van 't Tractaet met Vranckryck aengegaen; ende dat mitsdien al 't geene soo ernstigh van de zyde van Vranckryck geurgeert wort op den innehoude van 't selve 25. Artikel, Spaigne stelt in 't reght om van gelycken te obtineren ten reguarde van seecker Schip van over de 70. stucken van deselve alhier aengeslagen ende behouden, onaengesien de iterative remonstrantien van den Ambassadeur *Gamarra* tot vrylaetinge van 't selve, ende van meer andere Spaensche Schepen.

Ick gelove dat haer Ed. Groot Mog. uyt complaisance sullen konnen Resolveren om verscheyden andere Schepen mede alhier gekogt voor Reekeninge van de Fransche Oost-Indische, Compagnie die soo bequaem niet en syn ten Oorloge te laten uytvaren, om te toonen dat zy geensints uyt syn om de voorsz. Fransche Oost-Indische Compagnie te incommoderen; maer ten reguarde van de voorsz. twee eerstgenoemde groote Schepen, is huyden by haer Ed. Groot Mog. eenpaeriglyck verstaen dat op 't fondement van de bovenstaende redenen daerontrent geensints sal werden gerelacheert; weshalven U Ed. gelieve de Ministers aldaer wel te overtuygen dat sulcks geensints strydigh is jegens de dispositie van 't Tractaet, ende haer alle aigreur te benemen door 't geven van hoope dat de voorsz. verdere Schepen van de Fransche Compagnie by gratificatie het uytlopen sal konnen werden gepermitteert. Waer-mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 26. Maert. 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 27. Maert 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste van den 20., is my wel toegekomen U Wel Ed. Gestrenge Missive van den 19. deses lopende maendts.

Ick vertrouw dat desen Koning ende de Heeren syne Ministers seer wel kennen de ongegrondtheyt van haer uytvlughten op het pretens niet exteren van de rupture. Maer dewyle haer Ho. Mog. met reden haer niet voldaen aghten met het tenteren van den wegh van accommodement door de van hier af te senden aensienelycke Ambassade; ende met de generale goede woorden die men wil doen gelden om goede opinie te doen hebben ontrent het presteren van 't geconvenieerde in de Alliancie, indien dat is sonder succes, niet te min geen positive seeckerheyt gevende dienaengaende, ende dat haer Ho. Mog. daeromme doen aenhouden op 't presteren van 't secours, ende dat men van dese syde om Engelandt te mesnageren soo veel doenelyk is, ofte om meer verborgen redenen daer toe niet wil verstaen, eghter door een tastelyck manquement aen de Alliancie van haer Ho. Mog. niet geerne soude renuntieren, ende occasie geven aen de selve om ontrent het beleyt van haer saken met anderen haer mesures te nemen als met dese Kroon; soo gebruyckt men twee middelen om soo veel doenlyck is haer Ho. Mog. in geen volkomen misvertrouwen te laten vallen, ende eeniger mate aen de uytterlycke apparentie te voldoen, van dewelcke het eene is dat men geerne soude willen persuaderen dat het secours soude doen rebuteren de voorgedaghte Ambassade, ende dat desselfs werckinge voor haer Ho. Mog. nutter is ende considerabelder als het secours. Ende als men dit niet acquiesceert ende klaerlyck aenwyst het contrarie, ende dat het gegeven woort van den Koningh in desen moet werden geprefteert, ende niet het geen men best oordeelt aen dese syde: soo zeggen sy, dat 'er nog geen volkomen rupture is: Ende in subsidium, dat men nog op de voorheenen gedaen objectien uytstel soude kunnen nemen, indien syn Majesteyt in dese, wegens haer Ho. Mog. te seer wert gepresseert; maer dewyle men nae drie maenden tydts ende soo veel klaere wederleggingen van alle het geen de voorsz. objectien bevatten, niet wel sonder een tastelycke onbehoorlyckheydt daer op langer delay kan gebruyken, soo schyndt dese verwylinge op het niet exteren van de rupture, min berispelyk als op eenigh ander niet min ongegrondt uytvlught gefondeert te werden. De instantie die ick, door de hier nevens overgesonden Memorie, aen den Koningh doe, om te mogen weten of de residentie van de Ministers over ende weder gecontinueert, by syn Majesteyt aengesien wert als een reghtmatige reden om 't secours te dilayeren, ende of die wegh genomen synde, het selve geprefteert sal werden; is by my al voor veertien daegen aen den Heere *de Lionne* gedaen; maer men declineert daer op te antwoorden ende seyt, dat den Koningh seer vreemt is van aenleydinge te geven tot het retireren of doen vertrecken van de Ministers, in een tydt dat deselve de sacken soeckt tot een accommodement te brengen, tot welcken eynde derselver verblyf daer

se syn, dienstigh ende nodigh is; dat men vorders niet vreemt moet vinden, dat den Koningh de saeken staende in termen van morgen ofte overmorgen tot een verdragh tusschen Engelandt ende haer Hoog Mog. gebraght te werden, wat aghterhoudende is om sigh tegens Engelandt niet te verklaren, hoewel hy den *Koningh van Engelandt* indien deselve sigh vreemt toont van de Vrede, sal doen aenspreeken, soo als het volgens de gronden van de Alliancie die syn Majesteyt met haer Ho. Mog. heeft, betamelyck is.

Ick heb getenteert indien ick 't secours niet konde obtineren voor als nogh, dat ten minste my verseeckeringe by geschrifte ontrent de prestatie van de Alliancie gegeven mogt werden, met aenwysinge van middelen tot secretesse, die men hier seyt te suspecteren. Den Heere *de Lionne* seyt dat de Alliancie die verseeckeringe geeft, ende dat men sigh daer op ende op 't geen den *Koningh van Vranckryck* van syn genegentheydt verklaert heeft, behoort te verlaten ende dat die opreght is; dat uytvlughten syn. Ende den Heere van *Turenne* blyft my seggen dat den *Koningh van Vranckryck* soo hy gelooft, tot dat hy het succes siet van de Ambassadeurs, sigh niet verder sal verklaeren. Ick hebbe noghtans aen beyde met alle de redenen die ick heb konnen uytdencken, kraghtelyk aengewesen, dat daer door de Alliancie, insonderheyt in cas van verdragh, geheel los gemaeckt wiert; ende heb niet verswegen de schadelycke gevolgen, die daer uyt konden onstaen. My wert daer opgeantwoort al het geen men seggen kan met generaele goede woorden om my te persuaderen, dat den Koning ende die van syn Raedt de schadelykheyt van die consequentien wel apprehendeeren, haer Ho. Mog. aensien als goede ende necessaire Geallieerden van dese Kroon, ende als soodaenige sullen handelen, ende dat men hier niets gedaen heeft nogh voor heeft te doen met Engelandt, dat haer Ho. Mog. misvallen kan; maer men komt niet verder, soo niet om meer andere redenen immers om de naevolgende, die ick meen soo wel gepenetreert te hebben, dat daer op in 't démeleren van haer Ho. Mog. saeken, wel eenigh fondament soude kunnen werden gemaeckt; dat men Engelandt wil mesnageren om Portugael, ende de Spaensche-Nederlanden, de Staten Generael faciler te hebben ontrent de Vrede; maer voor al, om dat conditien sal willen maecken alvooren de Alliancie te presteren, van des anders vyanden niet te assisteren of yets diergelycks, dat op de Spaensche-Nederlanden siet; het kan evenwel gebeuren nae dat de succeslen van de Wapenen van haer Ho. Mog. ende de Engelschen in desen Oorlogh syn sullen, ofte nae dat andere saeken van de werelt sigh aenschicken, dat dit aghter blyve; maer tegenwoordigh is het, soo veel ick uyt *Turenne* syne laetste discoursen met my heb kunnen mercken, een sake die hier door 't hooft speelt, ende gelyck U Wel Ed. Gestrenge uyt verscheyde myne voorgaende Missiven gesien heeft, lange door 't hooft gespeelt heeft, ende 't desseyn op de Spaensche-Nederlanden staedt ende influeert in alle raedtslagen van den *Koningh van Vranckryck*, als een ooghmerck met welken alle anderen soo veel doenlyck is, moeten werden over een gebraght.

Ick heb met den Heere van *Turenne*, in 't lange gesproocken over 't geen U Wel-Ed. Gestrenge vorder vermaendt in de voorsz. syn Missive, raeckende de instructie voor de Heeren Extraordinaris Ambassadeurs van hier gedestineert, nae Engelandt, ende heb by dese gelegentheyt, ende by voorgaende

niet

niet verſuymt aen te wyſen het geene waer toe den Koningh wegens het 14. Artikel van de Alliancie is geobligeert, om ſoo veel te meer te doen ſmaken de toegeventheyt die haer Ho. Mog. in 't geen ſy my hier hebben doen verklaren ontrent de conditien van Vrede, die ſy aennemelyck ſouden agten. Ick ſal, ſoo wanneer ick den Heere *de Lionne* ſal hebben geſien ende onderhouden, U Wel-Ed. Geſtrenge van 't geen hier ontrent my voorgekomen is, reeckenſchap geven.

Van 't geen de Heere *Boreel* vermaendt heeft van manquement van ſecreteſ-ſe ook ontrent Miſſiven door my aen U Wel Ed. Geſtrenge in 't particulier geſchreven, dienaengaende is my niets voorgekomen, maer alleen door den Heere *de Lionne* geſeyt dat het defect van ſecreteſſe in den Staedt verder gingh als wy meenden; anderſints kan ick ſeggen dat gedaghte Heere my toegeſtaen heeft, dat by my ſecreet gehouden waeren ſaecken my in particuliere diſcourſ-ſen met ſyn Ed. toevertrouwt, maer dat men daer uyt beſloot dat ſe niet over-geſchreven waeren, hoewel die in der daedt aen U Wel Ed. Geſtrenge overge-ſchreven ſyn; maer ſoude althans eenigh gebreck kunnen ſyn dat doenmaels niet was, gedaghte Heere *Boreel* heeft my dit mael niet gelieven te noemen de man die voor eerlyck gehouden ſoude werden ende niet ſoude ſyn, maer voor deſen heeft ſyn Excell. in die ſin van den Heere die in de Franſche Tael ge-bruykt wert met my geſproocken, dat ick bid onder ons magh blyven.

Ick heb uyt de my, voor de jongſte Poſt toegekomen Extracten van de Re-ſolutien van haer Ho. Mog. ende eenige particuliere adviſen, wel konnen beſpeu-ren dat'er weynigh ofte geen apparentie is, van dat aen de inſtantien van hier gedaen ende te doen tot onſlaginge van de twee bewuſte Schepen van de Fran-ſche Ooſt-Indiſche Compagnie, ſal kunen werden gedefereert; ende heb daer-omme myn werck gemaeckt om de ſaeke daer heenen te prepareren, dat eenigh refus daer ontrent hier van geen quade operatie ſoude mogen ſyn, inſonder-heyt dewyle ick van ſeer goede handt bericht was, dat den Heere *Colbert* in de Vergaederinge van de Directeurs van de voor geſeyde Compagnie in dewelcke hy preſideert, dien aengaende had geſproocken, als of 'er niet te twyffelen was, of haer Ho. Mog. ſouden verſtaen tot de relaxatie, met byvoeginge, van dat ſe die in een klaere en liquide ſaeck als deſe niet konde weygeren, ten waer ſy met deſe Kroone wilde breken: daer by voegende, dat men niet konde beſtraffen, dat de Nederlandtſche Ooſt-Indiſche Compagnie door geoorloofde wegen deſe die hier te Lande opgereght is haer voordeelen ſoght af te ſnyden; maer dat het te verre uyt ſoude ſien, dat men daeromme aen Tractaten ſoude willen mancqueren; ende 't is by nae ongelooffelyk hoe ſeer den Koningh en de ge-daghte Heere ontrent de ſaeken van de voorſz. Compagnie, yverigh ſyn. Ick had geerne met den Heere *de Lionne* ende gedaghte Heere *Colbert* daer over ge-ſproocken; maer dewyle ick deſelve niet heb kunnen aentreffen, ſoo heb ick my geaddreſſeert aen den Heere van *Turenne*, ende ook naederhandt by den Heere *du Thou*, welcke ſedert voorleden weeck nevens den Heere *Colbert* onder de drie Opper-Directeurs van de voorſz. Compagnie is geëligeert by deſen Ko-ningh, ende hebbe de eerſte verſoght by den Koning ende d'andere by den Heere *Colbert* te willen conſidereren in welcke toeſtant de ſaecken van haer Ho. Mo. ſyn, ende naementlyck dat deſelve om haer Staedt tegens een vyandt

die:

die deselve met syne totale ruine dreyght, in postuur van defensie te stellen, haer geheele Commercie ende Navigatie (de eenige source van haer Welvaren) doen stilstaen; ende boven de ongelooffelycke kosten die sy syn doende in 't toerusten van alle des Landts ende nogh verscheyde particuliere Schepen, haer met al die maght niet verseeckert agtende, 24. groote Oorloghschepen doen aenbouwen, ende in deliberatie syn, over het doen maecken van nogh eens diergelyck getal; dat sy ook in der daedt niet minder konde doen, dewyle sy bynae alle de Zeemagt van haer Staedt te gelyck, sullende gehouden syn aen de toevallen van de Zee, ende de attacquen van haer vyanden te exponeren, verdaght moesten syn om tegens alle ongelucken eenige reserve te hebben; ende dat om dese oorsaeck het minste weerbaere Schip binnen haer Landen haer in dese tydt considerabel was, niet tot haer aensien ende voordeel, maer tot haer behoudenisse: dat men dies alleenlyck aen de wetten van Vriendtschap plaetse gevende, niet soude kunnen begrypen dat syn Majesteyt haere Ho. Mog. souden willen vergen om in dese 't interest van de Fransche Oost-Indische Compagnie meer te laten gelden als haer conservatie, maer dat 'er daerenboven een andere obligatie was tusschen syn Majesteyt ende haer Ho. Mog. door de Alliancie, uyt kraghte van dewelcke dese Kroon gehouden was haer Hoog Mogende in dese tydt te secoureren met 12000. Man of het Equivalent van dien in gelt, ofte Schepen, naer haer Ho. Mo. keuse, ende dat het vreemt soude syn dat men in plaetse van die, volgens de notoire text van het Tractaet te presteren, men haer Ho. Mog. de voorsz. Schepen nogh soude willen onttrecken. Ick heb vorders getraght wel te doen begrypen, dat men in dese haer Ho. Mog. ongelyck dede, van haer te soubçonneren van eenige wille om die van de Fransche Oost-Indische Compagnie in desen tegens te syn, ende ick heb de voorsz. Heeren tamelyck wel susceptibel van dese en diergelycke by my geallegeerde redenen gevonden; maar den Heere *du Thou* wilde my noghtans geperssuadeert laten, dat het voor haer Hoog Mogende best waer in dese toe te geven, waer het doenlyck; in alle geval kan men myns oordeels niet al te sorghvuldigh syn in kas van weygeringh, met de redenen die men daer toe heeft, hier wel te doen voordragen.

Daer spelen hier concepten door 't hooft om de Fransche Oost-Indische Compagnie ende andere diergelycke die men nogh soude mogen opreghten, door exemptie ontrent het inkomende reght op de waren by haer in te brengen te beneficieren, die volgens het Tractaet, niet geoorlooft syn; ende daer omme ende om andere meer diergelycke redenen, heeft het Tractaet van haer Ho. Mog. veel Contremineurs, die geerne souden occasie hebben om het t'eenemael te verbreecken. Ick ben ende sal altyt blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. van BEUNINGEN.

Tot Paris den 27. Maert 1665.

P. S.

Nae dat dese geschreven was, is my des 's avonts nae half negenen in myn Lo-

Logement komen vinden den Heere *de Lionne*, ende heeft my geseght dat den Koning op syn wederkomste van Chartres verstaen hebbende, dat door toedoen van die van de Oost-Indische Compagnie in de Vereenigde Nederlanden, ofte tot derselver contemplatie door ordre van haer Ho. Mog. waren gearresteert, ende niet tegenstaende de instantie tot relaxatie door den Heere d'*Estrades* wegens syne Majesteyt gedaen, wierden aengehouden drie Schepen tot Amsterdam gekoght voor reeckeninge van de Fransche Oost-Indische Compagnie, ende dat syne Majesteyt bericht synde dat de voorgemelde Fransche Compagnie deselve Schepen niet konde missen, sonder voor dit jaer van haer toelegh ontrent haer vaert nae Indiën versteecken te syn, ende considererende dat de meergeroerde Schepen nu syne Onderdanen toebehorende ende toebehoort hebbende voor 't Arrest in de Vereenighde Nederlanden op alle weerbaere Schepen gedaen, volgens het 25. Artikel van het Tractaet van Alliancie, selfs om noot weer niet opgehouden konde werden ten uytterste, ende soo seer als hy Heere *de Lionne* ooit gesien had, was ontstelt geweest van te moeten sien dat haer Ho. Mog. in een tydt dat sy syn Majesteyts genegentheyt haer aghten seer nut te syn, ende inmiddels deselve met seer goede ontrent haer saeken is verseeckerende, alleen om syne Compagnie te traverseeren, niet ontsien, met het aenhouden van de voorsz. Schepen een notoir contraventie tegens het voorschreve Tractaet te begaen; ende daer uyt besluytende dat 'er soodanige gronden in de gemoederen aldaer moesten leggen, dat 'er in andere tyden nogh erger was te verwaghten, verstondt geobligeert te syn om daer over ressentiment te toonen, ende geresolveert had repressalien te verlenen tegens de Onderdanen van haer Hoog Mogende ende derselver effecten, om indien binnen veertien daegen de voorschreve Schepen niet wierden gerelaxeert, uytgegeven ende te werk geleyd te werden; met byvoeginge van nogh eenige woorden ontrent afbreeckinge van correspondentie met den Heere *Boreel* ende my, die nogh meerder verwyderinge schenen te impliceren. Syn Excellentie heeft 'er verders bygevoeght, dat hy diergelycke tael hier over had gevoert met wel gedaghte Heere *Boreel*, ende dat des Koninghs begeerte was, wy soude dit alles door een expresse Courier datelyck overschryven. Ick heb in substantie hier op geseyt, dat by aldien ick van daegh het geluk had gehad van syn Excell. t'huys te vinden, ende dat ik syn Excell. had mogen berighten 't geen ick aen den Heere van *Turenne* had verhaelt, syn meer hooghst gedaghte Majesteyt daer door wel geinformeert synde, dese saek geheel anders soude hebben ingesien als die aen syn Majesteyt was voorgebragt, ende daer op verhaelt hebbende alle de redenen hier boven in myne Missive aengeroert ende meer anderen, ende nogh geseyt hebbende naeder informatie van haer Hoog Mogende te verwaghten, heb ick syn Excell. te gemoedt gevoert dat ick geensints soude kunnen verstaen, om 't geen my wegens syn Majesteyt aengeseyt was, in de voorsz. sin aen haer Ho. Mog. over te schryven, voor dat syn Majesteyt van 't geene voorgeroert is, ende vorder tot esclairciss-

sement van de onschuldigheydt van haer Ho. Mog. intentie konde dienen, soude syn bericht, ende daer op syn Excell. met soo veel saghtigheyt als in een soo scherpe materie konde geschieden, aengewesen hebbende het groot ongelyck dat men had van dus sonder eenige voorgaende communicatie op soo een geringe saeck, ende in dusdanigh een delicate tydt, tot diergelycke bedreyginge uyt te spatten; ende hebbende aengewesen veele quade effecten die daer uyt konden volgen, ende te gelyck geinsinueert hoe veel redenen wy hadden om over defecten ontrent het naekomen van de Alliancie aen dese syde te klagen; soo is eyndelyk ons discours daer henen vervallen, dat syn Excell. my verseeckert hebbende dat den Koningh buyten dit incident, met alle opreghte goede intentie ontrent haer Ho. Mog. saeken was gevat, ende ik daer op hebbende geantwoort, dat men dan 't geene in dese my aengeseyt was als een alteratie van gemoedt by surpriese verwekt, moest aengesien, ende niet moest laten éclatteren om onse gemene interessen niet te desconcerteren; soo heeft syn Excell. wel geseyt, niet anders te konnen spreeken als volgens syn last, ende heeft seer gedrongen op relaxatie van de voorschreve Schepen; maer heeft eghter geacquiesceert sonder expresse toestemminge dat ick alvoren een Courier af te senden, met den Heere *Colbert* ende andere Ministers, ende den Heere *Boreel* of ick waer het nodigh, verder met den Koningh soude spreeken, alvooren een Courier af te senden ende aen haer Hoog Mog. te schryven. Ick vrese dat den Koningh ende den Heere *Colbert* (wiens werck dit is) nae dusdanige denuntiatie seer inflexibel sullen syn; maer ick sal niet naelaten te doen alle het geen ick voor den dienst, van haer Ho. Mog. saeken sal aghten in dese betraght te moeten werden. Den Heere *Boreel*, met dewelcke ick desen avont langh gesprooken heb, menende dat dit dan myn post ende niet van de syne is, hoewel my anders toescheen. My dunckt dat om der Engelschen wil, en ook om aen dese Heeren hier te meer occasie te laten om in dese fatsoenelyck te rugh te konnen treden, dient dit alles ten naeuwsten gesecreteert. Maer ick verwaght niet veel andere te rughtredinge, dan van dat sy erkennen haer ongelyck in dese bedreyginge. Ick blyve U Wel-Ed. Gestrenge ootmoedige Dienaer: met grooten haest.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 2. April 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEse sal alleenlyck dienen om U Ed. te adverteren van de receptie van desselfs twee distincte Missiven, beyde gedateert den 27. der voorlede maendt; aengesien Uw Ed. op 't subject van de alhier aengehouden Fransche Schepen, van wegen haer Ho. Mog. toekomen soodanige Resolutien ende andere stucken, daer mede, myns oordeels, niet alleen het goedt Reght, maer ook

ook de complaisance van den Staedt op alles genoegh kan werden vertoont; waer by ick niets wete te voegen dan dat de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt niet weynigh ontstight heeft de taele door den Heere Marquis *de Lionne* daer over aen U Ed. gevoert, ende dat deselve naer de bebekomen kennisse van dien, geresolveert hebben te verblyven by 't geene in 't reguard van de Schepen St. Jan ende Aletta Maria albereyts was gedisponeert, synde daer op gescheyden met last aen de Heeren Gecommitterde Raeden ende ordinaris Gedeputeerden ter Generaliteyt, van daer inne geensints te relacheren, als geresolveert wesende daer op af te waghten al 't geene van de zyde van Vranckryck daer jegens by forme van retorsie of andersints onreghtvaerdelyck soude mogen werden ondernomen; maer niet konnende geloven dat den Koningh aldaer capabel sal wesen tegens soo palpable reden sigh tot soodanigen onreghtvaerdigheydt uyt te laten. Waer mede in haest afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 2. April 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 9. April 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn Heere Ambassadeur d'*Estrades*, heeft my gecommuniceert 't geene den Koningh aen syn Ed. met de jonghste post heeft geschreven, bestaende in een verhael van eenige weynige solutien aen Uw Ed. gegeven, op eenige van de argumenten by deselve gebruykt, tot bewys van dat 't 25. Artikel van 't Tractaet, op de bewuste twee Schepen niet is applicabel, ende voorts mede aenroerende de pointen in de voorige Uw Edts. Missive vervat; dogh niet met soo positive verseeckeringe, als Uw Ed. schryft van dat den Koningh niet soo precise op 't presteren van het Tractaet soude aenhouden, indien hy selver niet gesint was, den inhoude van dien naer te komen ende te voldoen; gelyck dan ook den gemelde Heere d'*Estrades* dienaengaende niets by Memorie, of andersints aen haer Ho. Mog. te kennen gegeven, of te gemoet gevoert heeft.

Ick wil hopen, dat de liberaele ende submisse offertes van haer Ho. Mog., insonderheyd onder beneficie van het expedient in myne nevensgaende Missive geroert, den Koningh aldaer sullen voldoen; maer ondertusschen kan ick Uw Ed. niet onthouden, dat de Heeren Gecommitteerde Raeden op d'advertentien met de voorige Uw Edts. Missiven overgebragt, d'Heeren Staten van Holland ende West-Vrieslandt extraordinarie geconvoceert hebben, tegens Saturdagh toekomede (noghtans in secretesse, op dat andersints sulks door de jegenwoordige

dige ordinaris, derwaerds overgeschreven wordende, de officien by Uw Ed. volgens last van haer Ho. Mog. jegenwoordigh aen te wenden, daer door niet vrughteloos souden mogen komen af te lopen) ende dat de saeke in haer Ed. Groot Mog. Staetsgewyse Vergaderinge wel soodanigh soude mogen uytvallen, dat men aen den *Koningh van Vranckryck* absolutelyck, selfs sonder voorgaende verseeckeringe van de te bekomen antwoorde, soude mogen doen de verklaringe in de voorsz. myne nevensgaende Missive geprojecteert, op voorgaende concert ende verseeckeringe gedaen te werden; 't welck jegenwoordigh by absentie van haer Ed. Groot Mog., ende contrarie haer expresse Resolutie, niet en heeft konnen geschieden. Uw Ed. kan sigh dese advertentie, in kas van voorgenomen extremiteyten, naer dessels gewoonelycke wysheyd ende voorsightigheyd laten dienen tot naerightinge in 't beleydt, ontrent dese hooghwightige saeke te gebruycken; 't syn om den tydt wat te recken, ende den uytslagh van haer Ed. Groot Mog. deliberatien, waer op den afgesonden expressen hier gehouden werdt, te gemoet te sien, of sulcks andersints als ten meesten dienste van den Lande sal konnen geschieden.

Waer toe dese alleenlyck dienende: Sal ick hier mede afbreecken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. April 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 9. April 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn expressen door Uw Ed. op Vrydagh voorleden van daer afgesonden, heeft sigh sonderlinge wel gespoedight, synde alhier op Maendagh korts naer de middagh gearriveert; wat den uytslagh sy van de deliberatien by haer Ho. Mog. over syn aenbrengen gehouden, sal Uw Ed. konnen afnemen uyt 't geene deselve van wegen den Staedt hier nevens ter handen komt; ick hebbe over het jegenwoordige facheux incident eergisteren eene lange conversatie gehad met den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, * ende niet anders konnen bemercken, of deselve is volkomentlyck overtuyght, van 't goedt reght van haer Ho. Mog. in desen, gelyck ook alle de Provincien eenpaerighlyck oordeelen, het selve klaer ende onwederspreeckelyckelyck te wesen; maer de jegenwoordige conjuncture van tyden ende saeken schyndt te vereysschen, dat men alles bybrenge, wat eenighsints tot voldoeninge van 't interest van syne Majesteyt, mits-

* Siet d'*Estrades* Brieven van den 9. April 1665. Zoo aen syn Koningh, als aen Mr. *de Lionne* geschreeven.

mitsgaders ook van 't point d'honneur in desen kan werden gedesidereert; voor soo veel het eerste belanght, vertrouwen haer Ho. Mog. daer ontrent abundanlyk voldaen te hebben met 't geene in hare Resolutie van den 2. deses, ende in de Missive huyden aen syne Majt. geschreven, breeder is vervat; ende nopende het tweede, is onder de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden tot de Fransche saeken, voorgeslagen, ende als een seer sortabel expedient aengesien, dat Uw Ed. door de entremise van den Heere Marquis *de Lionne*, de saeke soodaenigh moghte moyenneren, dat Uw Ed. aen syne Majesteyt selfs in eene publicke audientie, soo sulcks aengenaemst ware, naer voorgaende kraghtige representatie van 't goet reght van haer Ho. Mog., ende van de ample offertes van complaisance, albereyds gedaen, voor besluyt soude verklaren, dat voor soo veel syne Majesteyt, om redenen, ofte uyt goede insighten haer Ho. Mog. onbekendt, sigh daer mede niet en moghte vinden voldaen, haer Ho. Mog. ook absolutelyck ende sonder eenige reserve, de dispositie over de bekende twee Schepen hadden gesteld, ende waeren stellende aen de wille ende begeerte van syne Majesteyt, waer mede sy haer ook dienaengaende in allen deele souden conformeren, daer op verwaghtende syne Majesteyts gracieuse Declaratie, om sigh daer naer te reguleren; ende dat syne Majesteyt, daer op dan soude antwoorden, in soo civile ende obligante termen als het hem soude believen, dat hy sigh met de gedaene offerte was vergenoegende, ende de voorsz. twee Schepen, immers geduurende dese publicke necessiteyt van Staedt, soude laten ter dispositie van haer Ho. Mog.; dan hebben de gemelde Heeren Commissarisen eghter niet goedgevonden, daer van ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. publickelyck rapport te doen, om redenen dat de geheele gracie van 't expedient resideert in secretesse, die ick Uw Ed. meyne te konnen verseeckeren, in desen alhier volkomentlyk sal werden geprestee rt; ende de saeke succederende, allenthalven opentlyck verklaert, dat haer Ho. Mog., de voorsz. twee Schepen absolutelyck ende sonder reserve gesteld hebben ter dispositie van syne Majesteyt, die eghter tot volle betuyginge van syne affectie jegens desen Staedt, de goedtheyd gehad heeft van deselve Schepen in dese pressante gelegentheyd haer Ho. Mog. niet te willen ontrecken; ende soude in diervoegen uyt eene saeke die geschapen was, allenthalven stercke impressien te geven van quade genegentheyd van syne Majesteyt, tegen desen Staedt, een contrarie effect tot merckelyck avantagie geresulteert wesen. Ick hebbe by eenparigh goedvinden van de gemelde Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden, Uw Ed. by desen bekend te maecken, dat deselve 't voorsz. expedient tot conservatie van de Eere van syne Majesteyt onbekommert ende in de ampelste forme wel magh gebruycken, ende in 't werckstellen, ende soo de saeke daer op uyt de wege geleyt kan worden, dat Uw Ed. door de resoluutheyd die deselve sal schynen gepleeght te hebben, naer 't bespeurde succes geen ondanck behaelen; maer ter contrarie aen een iegelyck goed genoegen gegeven sal hebben.

Wy hebben alhier tot nogh toe maer het ooge gehad, om te justificeren haer Ho. Mog. gesustineerde ontrent de waere meyninge van het bewuste 25. Artikel; waer ontrent ook sonderlingh wel gevalligh is geweest, Uw Edts. pertinent ende nerveus raisonnement aen syne Majesteyt by geschrifte geëxhi-

beert; maer als over het Arrest selfs, ende de forme van dien moet werden geraisonneert, ende naementlyck of den *Koningh van Vranckryck* geoorloft is 't selve in cas subject ter executie te leggen, soo dunkt ons alhier 't eenemael decisoir ende peremptoir te wesen het 13. Artikel van 't Tractaet, soo men anders op publicke trouwe, ende op solemnele Tractaten eenige staet magh maecken; weshalven Uw Ed. in bedencken gelieve te nemen, of niet bysonderlyck mede 't voorsz. 13. Artikel op 't gemoet van syne Majesteyt met allen ernst diendt te werden gedruckt, soo sulcks voor de receptie deses nogh niet mogte wesen geschiedt. Waer mede dese besluytende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. April 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 11. April 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

GElyck ick Uw Ed. den 9. deses geadviseert hebbe, dat wel light soude konnen geschieden, soo is de saeke huyden in de extraordinaris byeenkomste van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt uytgevallen, ende vervolgens mede by haer Ho. Mog. geamplecteert; * invoegen, als Uw Ed. breder sal believen te bemercken, uyt de depêches die deselve hier nevens van wegen den Staedt ter handen komt; haer Ed. Groot Mog. hebben die volkomene resoluutheydt wel willen gebruycken in hoope ende verwaghting, dat deselve den *Koningh van Vranckryck* tot demonstratie van reciprocque genegentheyt ende affectie tot desen Staedt sal bewegen; daer toe ick wil hoopen dat door Uw Ed., in gevolge van myne Missive van eergisteren, ende den voorslagh van de Gedeputeerden van haer Ho. Mog. daer inne vervat, de weg preparatoirlyck al wat gebaendt sal syn. Indien eghter syne Majesteyt voor de geheele werelt gelieft te betonen dat syne affectie van desen Staedt is afgetrocken, ende dat hy desen Staedt in plaetse van assistentie te verlenen, de middelen ende instrumenten van defensie gelieft te onttreken sonder 't selve met eene prompte ende effective prestatie van de beloofde secoursen te repareren; soo sullen haer Ho. Mog. haer moeten consoleren daer mede, dat sy niet alleenlyk alle redenen, maer ook alle pretexten die tot refus of retardement van de voorsz. secoursen hadden konnen dienen of opgenomen werden, selfs met haer eygen prejudicie, weghgenomen ende uyt de wege geleyt hebben. Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft my verklaert geensints te twyffelen, of dese resolutheydt van haer Ho. Mog., sal den Koningh in dat spoor van genereusheydt brengen, dat hy

* Siet *Aitzema's* vyfde Deel, pag. 590. &c. in Folio.

hy de bewuste twee Schepen ter dispositie van haer Ho. Mog. sal laten verblyven. Waer mede afbreeckende sal ick met verlangen het effect van de gepleeghde complaisance van den Staedt te gemoed sien, blyvende die ick waerlyck ben,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. April 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 10. April 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jongste van den 3. aen U Wel-Ed. Gestrenge, is my toegekomen, U Ed. van den 2. deses maendts, ick heb dese Heeren gantsch geene hope overgelaten van dat haer Ho. Mog. souden kunnen verstaen, om de twee bewuste Schepen aen de hier aengestelde Oost-Indische Compagnie te laten volgen: Ende heb discretelyck doen verstaen, dat Wy gevoeligh waren gelyck Wy behoorden over de vreemde onvriendelycke informaliteyten in desen tegens ons begaen. 't Is het werck van *Colbert*, tegen de borst van *Lionne*, *Turenne* ende *Telliers*; 't geen men meest wil doen gelden. Om 't hier opgenomen soo scherp een ongenoegen te justificeren, is dat men in Nederlandt stil gestaen heeft, tot dat het scheepsvolck overgekomen was, ende de schepen gereed waren, om te vertrecken; maer ik segh dat eer het Scheepsvolck over te senden, de geene, die wisten dat men alle weerbaere Schepen aengetyckent had met intentie om sigh daer van te dienen; hadden behooren voor af te sonderen of dese Sehepen van de generaele regul exempt waeren; ende dat den Staedt het senden van het Bootsvolck heeft geignoreert. Ondertusschen merck ick, dat alles meer ende meer vervult werdt met aghterdoght ende quaedt vermoeden: Ende ick versoeck niets soo ernstelyck dan dat men sorghvuldigh wil syn, om dit als een pest van alle Vriendtschappen ende Alliancie te helpen uytroeijen. *Turenne* heeft my geseyt dat hier overgeschreven was, dat Uw Ed. seer genegen was om Vrede buyten Vranckryck te maecken; dat men in de Geunieerde Provincien 't oor meer als voor desen gaf aen 't Huys van Oostenryck, soo geschreven wert, hoewel hy het niet geloofde; ende dat men in Spaigne seyde, van *Beuningen* had in secretesse overgeschreven men soude hier in 't eynde conditien willen maecken ontrent de Spaensche-Nederlanden, ende dat men met die Gewesten syn voordeel wilde doen. Ick heb geseyt dat de maniere van Procederen hier gebruykt, van alle dese gerughten oorsaeck was, ende dat soo men 't oor open dede aen rapporten die geformeert wierden om diffidentie te saeijen in een tydt dat men hier daer toe soo grooten oorsaeck gaf, geen Vriendtschap nogh Alliancie be-

stan-

standigh konde blyven. Ondertusschen seyde gedagte Heer my mede, dat uyt Engelandt overgeschreven was de Vreede waer te maecken, konde men den anderen over een Tractaet raekende de Commercie van Indiën, verstaen. Dit komt my voor als een finesse van Vranckryck of Engelandt; want de eerste heeft dit werck seer ter herten, ende heb daeromme geseyt dat men den ander daer over verstaen konde, maer dat sulcks geen werck was dat de Vrede konde ophouden als die anders gemaeckt konde werden. Het slimst dat my voorkomt, is, dat men my seyt als Vranckryck alles aen haer Ho. Mog. sal toegestaen hebben, sal deselve nog niet verseeckert syn in syne maximen ontrent de Spaensche-Nederlanden. Vreede waer in alle maniere in desen toestandt van saeken de beste. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 10. April 1665.

P. S.

Het geen ick in de eerste Periode in cyfer hier boven vermaendt heb, is geheel seecker ende heeft myn klaer ende overvloedigh gebleecken; daer uyt ick te meer besluyt, dat in dese geen quaedaerdigh toelegh, om met haer Ho. Mog. te brouilleren, de bewegende oorsaek is. My dunckt nae dat ick alles wel door myn gedaghten heb laten gaen, dat de redenen die haer Ho. Mog. in dese kunnen aenwenden, om in dese tydt toe te geven, wel pondereren de geene die daer tegens syn; soo haest dese saek uyt de wegh geleydt is, dat Godt geve dat geschiede, sal ick op de verdere saeken my in last gegeven aenhouden. Soo Wy in desen den anderen verstaen, twyffele ick niet, of de officien van den Koningh tot Vreede, sullen sinceer ende kraghtigh syn. De geene die 't humeur van desen Koningh kennen, meenen, Wy hadden beter gereussеert, indien Wy simpelyck de saek aen syn goedvinden hadden gedefereert op de demonstratie van haer Ho. Mog. ongelegentheyd. Ick heb myn uyterste vlyt gedaen, meer als ooit in eenige saeken, en wensche myn devoiren moghten haer Ed. Groot Mog. niet misvallen.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 16. April 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, in date den 11. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive van den 10. daer bevorens, wel ter handen gekomen,

men; Wy hoopen ende bidden Godt Almaghtig, dat den *Koningh van Vranckryck* sigh door haer Ho. Mog. resolute aenbiedinge, vervat in derselver Resolutie ende Missive van den voorsz. 11. deses, sal laten bewegen, om met meerder promptitude als tot nogh toe is geschiedt, den Staedt met de beloofde secoursen by te springen, ende sullen daer van 'tsyner tydt de effecten te gemoedt sien.

Soo lange Vranckryck aldus besloten ende gereserveert blyft, sonder Uw Ed. eenige openinge te geven van de instructie haere Ambassadeurs ende Ministers in Engelandt, ende in 't Noorden gegeven wordende, ende sonder eenige raedt te plegen met haer Ho. Mog., of derselver Ministers, selfs in haer Ho. Mog. eygen saeken, soo dunckt my, dat syne Majesteyt of dessels Ministers niet vreemdt souden moeten vinden, als men alhier genegentheyd moghte hebben, om de Vrede met Engelandt buyten haer te maecken, als synde seer natuurlyk, dat men gaerne mede wat te seggen heeft, in een saeke die sigh selfs raeckt, ende dat men daer inne niet gaerne blindelingh vervangen werdt; maer ick kan Uw Ed. eghter verseeckeren, dat geene handelinge, nogh selfs eenigh beginsel van deselve tusschen Engelandt ende desen Staedt intercedeert, buyten die geene die Vranckryck in faveur van haer Ho. Mog., soo Wy vertrouwen moeten, aengevangen heeft.

's Landts Vlooten in Texel beginnende gereed te werden, behalven dat de Schepen van de Oost-Indische Compagnie, ende die van 't Collegie ter Admiraliteyt in Vrieslandt, by gebreek van eenigh Volck, nogh niet klaer syn, soo hebben haer Ho. Mog. Commissarisen naer 't Texel gedeputeert *cum plenâ potestate*, om *pro renatâ* ordre, instructie ende last te geven, waer onder ick met voorgaende goedvinden van haer Ed. Groot Mog., my mede derwaerts sal vervoegen, met vertrouwen dat de reyse derwaerts nogh wel overmorgen aenvangh moghte nemen. Ondertusschen syn haer Ed. Groot Mog. eghter wederom beschreven tegens Dingsdagh toekomende den 22. deses, soo dat ick gisse dat naer gewoonte myne plaetse door den Heere *Nicolaes Vivien* Pensionaris der Stadt Dordreght, sal werden waergenomen; het welck ick van myn plight geaght hebbe U Ed. by desen bekent te maeken, om te mogen dienen tot desselfs naerightinge, in cas het nodigh moghte wesen eenigh secreet advis, onder syn addresse aen haer Ed. Groot Mogende in myne absentie te laten voorkomen. Ende desen tot geenen anderen eynde dienende, sal ick hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. April 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT,
Paris den 17. April 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jonghst aen U Wel-Ed. Gestrenge geschreven heb den 10., syn my met de ordinaris post op Maendagh toegekomen twee U Edts. Missiven van den 9. ende met de expresse Courier op Dingsdagh ontrent 10. uuren, eene van den 11. deses maendts. Het heeft my meer ende meer gebleecken dat de Heeren in myne voorgaende genoemt, my, ofte om beter te seggen haer Ho. Mog. ontrent het geen ick hier voorgedragen heb ontrent de bewuste twee Schepen, met haere officien favorabel syn geweest; maer den Heere *Colbert* heeft in dese geprevaleert, ende te meer onversettelyck geweest, om dat syn Excell. met een quade opinie, ende ingenomen ontrent de sught die hy presupponneert in Hollandt te syn, om dese Compagnie te traverseren, aen de Directeurs had geseyt, dat men ontwyffelyck de een ofte andere vondt soude voortbrengen om de Schepen van daer niet te laten vertrecken. Het geen syn Excell. meest obligeants voortbrengt om dese bittere pille te vergulden, is, dat hy belooft de handt daer aen te sullen houden ten eynde in alle voorvallen aen haer Ho. Mog. insgelycks 't effect van het Tractaet wert gepresteert: soo dat met 'er daedt bewaerheydt wert, sal 'er gelegentheyt syn om dit ongelyck te vergeten; want gedaghte Heere is van groot crediet in den Raedt, ende bynae de eenige die in de saeken van Commercie ende Navigatie, tot dewelcke haer Ho. Mog. saeken meest specteeren, gehoort wert.

Den Heere *de Lionne* seyt my desen dagh, dat hy niet konde verstaen, dat men op de residentie van de Ministers over ende weder tot London ende in den Hage, konde in twyffel trecken de rupture, ende allegeerde my selve het exempel van den *Bailo van Venetien* tot Constantinopolen; maer syn Excell. meende, men behoorde met patientie af te waghten wat de Heeren Ambassadeurs van dese Kroon in Engelandt sal bejegenen, om de saeken niet alleen nae de intentie van syne Majesteyt, maer tot het meeste voordeel van haer Ho. Mog. uyt te voeren.

My is van seer goede handt geseyt, dat de Kroon Sweden aen de Ministers van dese syne Majesteyt heeft te verstaen gegeven, dat deselve sigh contenteren sal met de Resolutien, die hier ontrent het Oorloghs wesen tusschen Engelandt ende Hollandt, sullen werden genomen.

Daer loopt sedert een dagh ofte twee eenigh gerught als of den Heere Hertogh van *Beaufort* met syn Esquadre, van een groot getal van Barbarische Rovers aengetast soude syn, ende notable schade geleden hebben.

De traffycquerende Provincien van dit Ryck beginnen meer ende meer te gevoelen de schade die haer Ingesetenen lyden door manquement van den afvoer van haer Waeren, niet sonder merckelycke verminderingh in 't inkomen van de gereghtigheden van den Koningh op de inkomende ende uytgaende Koopmanschap-

manschappen, ende een seer extraordinaris verval in de prys van deselve, 't welk mede sal contribueren om de Vrede te desireren, insonderheyt dewyle de hier aengestelde equipagie soodanige schaersheyt van Bootsvolck sal maecken, dat apparentelyck de weynige vaert uyt dit Ryck die nogh overigh is, bynae geheel sal stilstaen, dat men niet alleen als een temporele schade; maer om dat 'er groote veranderingh daer door vallen kan in het debit van de Uytheemsche waeren, als een seer dangereuse saeken ook voor den tydt die nae de Vrede volgen sal, heeft aen te sien voor dit Ryck; gelyck men my bekent wel te apprehenderen. Ick ben ende sal altydt blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 17. April 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 15. May 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

GEduerende U Wel-Ed. Gestrenge afwesen uyt den Haege om 's Landts dienst ontrent de Vloote in Texel te helpen waernemen, ben ick seer sober gedient geweest van advisen ontrent daegelycks voorvallende saeken in 't Vaderlandt, ende nogh minder van soodanige goede instructie, ende onderrightinge, als ick van U Wel-Ed. Gestrenge goede voorsorge had mogen verwaghten; om soo veel als aen dit Hof geschieden kan, te contribueren om in syn beginselen een goede ploy te geven aen de aengestelde Negotiatie tot een accommodement in Engelandt. Ick heb ondertusschen gedaen het geen ick nae myn gering begrip heb geagt te behoren; ende wensche dat het soodanig magh bevonden werden, dat het haer Ho. Mog. welgevalle, ende tot bevorderinge van haer goede intentie magh strecken in dese bekommerlyke conjuncturen van saeken.

My is tot nogh toe niets uyt den Staedt overgeschreven van eenige Ligue tusschen Brandenburgh, Nieuburgh ende den *Bisschop van Munster*, ende als die eghter eenige relatie soude hebben tot haer Ho. Mog., soo diende die saeke seer in syn grondt ontdekt te werden. My dunckt niet dat de Vorsten haer op een toeverlaedt op de continuatie van den Oorlog met Engelandt, in wytluftigheyt met haer Ho. Mog. sullen inlaeten; maer als men eghter sulcks ondekte haer voornemen te syn, soo soude ick seer vermoeden, dat sy rugh moeten hebben aen iemandt die maghtiger is, ofte haer verlaeten op eenige hoope van deser-

dre in de Geunieerde Provincien te fullen kunnen aenftellen; dat mits de verwandtfchap tuffchen den *Keurvorft van Brandenburg* ende den *Prins van Oraigne*, ende de befpeurde verbitterheyt van den *Keurvorft van Brandenburgh* ende fyn Schoonmoeder tegens Hollandt, niet vreemt foude fyn: 't is by my noghtans niet anders als een conjecture, welcke geen ander fondament heeft, als dat den *Koningh van Engelandt* met dit felve fwanger gaet, ende geen bequaemer gelegentheyt fchynt te konnen hebben om het met apparentie van voordeel te doen efclatteren, als door die wegh; ende 't fpeelt hier ook in de gedaghten dat den *Koning van Engelandt* den *Prins van Oraigne* in 't fpel foude mogen brengen. *M. de Lionne*, haer Ho. Mog. Ambaffadeur alhier gevraegt hebbende, of het point van den *Prins van Oraigne* door Engelandt niet wel voorgeftelt foude mogen werden: ende ik vind den Ambaffadeur *Boreel*, die miffchien beter advifen heeft als ick, feer fwaerhoofdigh in dit werck. U Wel-Ed. Geftrenge fal apparentelyck meer lights hebben als wy geen van beyden, om te oordeelen wat dat hier van fy ofte worden kan. Dat den *Hertogh van Nieuburgh*, welcke foo groote obligatie aen Vranckryck heeft, in dit werck is, konde feer naebedenckelyck geaght werden, indien *de Lionne* my niet als by manier van klaghten over defelve, had gefeyt, dat men hier feer te onvrede is over defe Ligue, ende dat den *Hertogh van Nieuburgh* figh fonder communicatie van den *Koningh van Vranckryck* daer inne begeven heeft, dat ook te meer apparent is te aghten, om dat den *Biffchop van Munfter* hier feer qualyck ten Hoof ftaet, ende voor t'eenemael geattacheert aen 't Huys van Ooftenryk aengefien wert, ende om dat men ook met den *Keurvorft van Brandenburgh* niet veel gemeenfchap heeft; maer dewyle ick ontrent dit alles geen meer verfeeckertheyt heb, als dat het my by verfcheyde gelegentheden gefeyt is van de geene die het feekerlyck kunnen weten, foo kan ook dit naeder onderfoght werden, om niet bedrogen te werden: want dat de drie voornoemde Vorften wetende de Alliancie van Vranckryck met haer Ho. Mog., iets tegens de Geunieerde Provincien foude ondernemen, fonder te weten dat den *Koning van Vranckryck* ten minften ftil foude fitten, is niet apparent; ick foude dies inclineren, om te geloven dat in al dit geen groot deffein tegens haer Ho. Mog. is; maer aght evenwel dat de faeke, fonder figh feer gealarmeert te toonen, in alle fyn leden dient ondertaft te werden. Den Heere *de Lionne* heeft my voor defe gefeyt, dat indien de Princen in Duytflandt haer tot naedeel van haer Ho. Mog. quamen te roeren, defen Koningh niet hefiteren foude figh in conformité van de Alliancie tegens defelve te verklaren: 't welk fynde foude men het geene men in defe tot naedeel van haer Ho. Mog. moght bevonden gebrouwen te werden, niet prompter noghte efficacieufer miffchien als door een tydigh declaratoir van defen Koningh tot voordeel van haer Ho. Mog. kunnen diffiperen.

Het wert hier foo 't fchynt, feer wel geapprehendeert dat defen Koning, om niet geëxpofeert te fyn aen de Infulten die de Engelfchen hem in alle voorvallen te water kunnen doen, de Alliancie met haer Ho. Mog. moet conferveren; maer het laetfte woort, in de difcourffen die ick hier heb, over het prefteren van 't geen de Alliancie mede brenght, blyft nogh: Daer nae fullen egter haer Ho. Mog. den *Koningh van Engelandt* ende *Spaigne*, haer met den anderen tegen den *Koningh van Vranckryck* voegen. Ende 't blyckt dat dit gefeyt wert

wert om haer Ho. Mog. te doen spreecken. *Lionne* aen van *Beuningen* nogh gisteren geseyt hebbende, hy soude sig ordres procureren, die den *Koningh van Vranckryck* konde disponneren om sigh spoedigh te verklaeren; dat is soodanige, die gerustheyt kunnen geven tegens de voorseyde jalousie: Van *Beuningen quod scit nescit*, ende seyt dat hy dit niet raeden en kan, maer men gelooft hem niet. God geve haer Hoog Mogende succes in haere Wapenen ende een goede Vrede.

Het is te vermoeden dat den *Koningh van Vranckryck* niet ongeerne haer Ho: Mog. soude verlegen sien, om haer in dese te doen spreecken: want selve wil men niet, soo 't schynt; of om sigh seer te ontdecken ende dat misschien te vergeefs, soo men sigh inbeelt; of om te ontgaen de objectie van dat men niet conditionneren, ofte om Engelandt misschien niet op een andere voet als haer intentie is, sigh met haer Hoog Mog. te doen verstaen; maer alle dese saeken lopen hier door de gedaghten ende schynen te syn de resorten op dewelcke de deliberatien hier meest draeijen.

De geene die onse saeken hier genegen syn, vresen dat de Engelschen te groote advantagien hebben, met haer veel en swaer metael kanon; ende vragen my of haer Ho. Mog. geen middel kunnen vinden om het defect van haer zyde, eeniger mate uyt de Magazynen van 't Landt ofte van de Steden te doen suppleren.

Ick versoecke dienstelyck dat ick magh gedient werden van een lyste van de Schepen die haer Ho. Mog., ende die de Engelschen althans in esquipagie hebben, met haer monture ende manninge, soo niet met specificatie van ieder Schip, immers 't getal van alle de Schepen van diverse monture.

Daer wert hier veel gerughts gemaeckt weegens een Engelsche tydinge, van dat een Engelsch Fregat sigh een geheelen dag gedefendeert hebbende tegens vier van onse Schepen: Het is te vermoeden dat sy sig 's naghts met een tweede Engels Schip souden hebben geconjungeert, ende dat die twee, onse vier souden hebben genomen ende opgebraght.

Den Heere *de Lionne* moveerde in syn laetste discours met my over de Vreedehandel met Engelandt, of men Nieuw Nederlandt met het Eylandt Pouleron konde verwisselen; maer het was een gedagten die *ex incidenti* op 't geen in ons discours voorviel wiert geformeert, ende 't is wel te oordeelen dat in dese tydt dat de saeken haer schicken tot een generaele hooft actie, voor dat men 't succes daer van sie, met vrught niet veel van conditien van Vrede gesprooken kan werden.

My is gecommuniceert uyt de depêches van de Heeren Extraordinaris Ambassadeurs van dese Kroon tot Londen, dat haer Excellentien by den Heere van *Gogh* aenhoudende om sigh naeder ende tot meerder apparentie om een Vrede uyt te wercken, te verklaren; onder anderen wederom geseyt hadden, dat sy niet verstonden dat ik haer vertrek so had geurgeert, als om haer geen andere ouvertures te doen ontfangen dan die al voor heenen gedaen waren ende vrughteloos waren geweest. Ick hebbe daer op geseyt, dat het vertrek van de Heeren Ambassadeurs by my was gepresseert om dat men hier het tentatif tot een accommodement wilde afwagten alvooren sig volgens de Alliancie te verklaren, ende ten anderen om de regtmatige conditien tot dewelcke haer Ho. Mog. alrede

geresolveert hadden, te doen gelden door de kraghtige officien by gedaghte Heeren Ambassadeurs aen te wenden, ende niet om haer Ho. Mog. te doen resolveren om meer ende meer aen de Engelschen sonder reden toe te geven.

Van de esquipagie van dese Kroon, ende van desselfs desseyn om de geheele Vloote op de West-kust van dit Ryck by een te brengen, verneem ik niet anders dan dat den Heere Hertogh van *Beaufort* in 't laest van dese maendt tot Toulon soude victualieren, ende gerevictualieert hebbende soo haest als doendelyck is met alle de Schepen uyt de Middellandsche-Zee nae den Oceaen sal verseylen, ende sigh sal gaen conjungeren met de Schepen die op de West-kusten van dit Ryck werden toegerust. Ick ben ende sal altydt blyven met al myn hart,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 15. May 1665.

P. S.

Ick heb sedert dat ick dese geschreven had, dese voormiddagh gesprooken met den Heere van *Turenne*, die my geseyt heeft dat men hier nogh niet had volkomen naerightinge van de gelegentheyt van de voorschreve Ligue defensive; dat Sweden daer over hier had geschreven ende inquietude toonde, dat men over den *Bisschop van Munster* inderdaet selve te onvrede was, ende dat men hier niet alleen de handt in de voorschreve Ligue niet had, maer die qualyck opnam: Ende dat Vranckryck syns vermoedens ontwyffelyck sigh soude verklaeren voor haer Hoog Mogende soo de Duytsche haer Ligueerde, ende dat inderdaedt de intentie van Vranckryck seer goet ende volkomen is; ick laet evenwel dese afgaen sonder daer inne iets in te vermoeden, om dat het niet schaden kan te instrueren ende toe te sien; maer ick bidde dat alles volkomen magh werden gesecreteert; want het is seer ondienstigh dat van *Beuningen* méfiant schyne.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 22. May 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MYn jongste schryven aen U Wel-Ed. Gestrenge is geweest van den 15. deses maendts. Sedert het afgaen van deselve heb ick tot verscheyde mae-

maelen in discours geweest, met *Turenne* over de bewuste Ligue defensive. Syn Excell. heeft my geconfirmeert 't geen *de Lionne* my had geseyt van 't ongenoegen van den *Koningh van Vranckryck* tegens den *Hertogh van Nieuwburgh* van daer inne getreden te syn, sonder syn voorweten ofte communicatie, ende tegens den *Bisschop van Munster* om verscheyde andere oorsaecken; dat men hier nogh in de grondt van de voorsz. saeke niet had gepenetreert, maer dat hy met syn Majesteyt hier over gesprooken hebbende, hy my als een saek, waer aen niet te twyffelen was konde seggen, dat desen Koningh soo daer inne iets geprojecteert was tegens haer Ho. Mog., sigh volgens de Alliancie voor haer sal verklaren; ende heeft syn Excell. my ook te verstaen gegeven, dat men hier seer verre was van de saeke van den *Prince van Oraigne* in dese te appuyeren, soo dat ick wil hoopen, dat in dese niets sal gevonden werden, dat haer Ho. Mog. ontrusten kan, ofte dat de remedien tegens alle ontrustinge niet difficil sullen syn.

Het geen ick in myn bygeleyde vermaen, van een voorstel om de Vlooten van haer Hoog Mogende een geruyme tydt in te houden, is voornaementlyck den raed van *Turenne* die my deselve seer aengepresen heeft, gelyck ook *de Lionne*. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. van BEUNINGEN.

Tot Chatou den 22. May 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. van Beuningen, den 4. Juny 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MEt de voorgaende post syn U Ed. door my, toegesonden eenige van de jongste brieven van de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden doenmaels nog in Texel wesende, waer uyt ende uyt de bylagen daer nevens gevoeght U Ed. ten vollen geinformeert sal wesen van 's Landts navale magt, ende in wat voegen deselve onder Godes genadigen Zegen, Zee gekosen heeft; zedert myne wederkomste alhier, zynde geweest den 30. der voorlede maendt, is my U Edts. Missive in date den 22. daer bevorens, wesende gelykluydende als die aen den Heere Griffier *Ruysch*, wel ter handen gekomen. Ik sal niet naerlaten voortaen onse correspondentie die vermits myne langduerige absentie uyt den Haege, eenen ruymen tydt geintermitteert is geweest te hervatten, ende U Ed. weec-

kelyck te adviseren 't gunt alhier van tydt tot tydt van importantie voornaementlyck U Edts. Negotiatie raeckende, sal komen voor te vallen, mitsgaders ook by copye te dienen van de tydingen die uyt Zee souden mogen innekomen; gelyck dan tot een aenvanck daer van hier-nevens gaet by copye de Missive van den Heere van *Wassenaer* Lieut. Admirael, aen de Commissaris *Croon* geschreven den 2. deser lopende maendt, met de aenschryvinge van haer Ho. Mog. daer op aen den gemelde Heere van *Wassenaer* huyden weder afgesonden, tot U Edts. naerightinge; ende by defect van tydt dese moetende afbreecken, sal ick, met U Edts. permissie, my voorts refereren tot het geene deselve hier nevens van wegen den Staedt directelyck toekomt, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. Juny 1665.

P. S.

Hier by gaet mede copye van eene Missive, by my jonghst aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* geschreven.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 5. Juny 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk heb U Wel-Ed. Gestrenge seer te dancken voor de commnnicatie van de lyste van 's Landts Vloote, ende de vordere tydingen my toegekomen door U Edts. ordre met de jonghste post uyt het Vaderlandt; een ieder spreeckt hier met verwondering over de groote maght van den Staedt, ende met ongemene lof over de conduite van haer Hoog Mogende ende van de Heeren die ontrent het bestellen van de voorsz. Vloote met soo veel neerstigheyt ende goede directie gearbeyt hebben, onder dewelcke U Wel-Ed. Gestrenge naem niet alleen is in de mondt van alle de Ministers met dat applaudissement dat men hem schuldigh is, maer van alle die eenige kennisse van onse saeken hebben. God geve dat alles ten gemeene beste van 't Vaderlandt magh komen te succederen.

Ick bemerck uyt het geene my uyt de advisen van de Heeren Ambassadeurs van desen Koningh tot London wert geadviseert, dat die Heeren seer wenschen dat den Heere van *Gogh* moght werden versterckt met eenige Heeren uyt het Vaderlandt, ende my wert dit van tydt tot tydt voorgedragen als een seer dienstige ende genoeghsame nodige saek.

Ick wensch seer dat het versoeck van desen Koning om twee Galliots te mogen inhuuren, niet gedifficulteert mag werden, dewyle dese gemoederen naeuw te menageren syn.

Den

Den Heere van *Turenne* ende den Heere *de Lionne* blyven my met groote asseurantien verseeckeren, dat desen Koninghs intentie sinceerlyck gaet om een goede Vrede in 't korte uyt te wercken is 't doenlyck, ofte andersints haer Hoog Mog. partye te kiesen, indien het door de Engelschen veroorsaekt wert dat de Vrede aghter blyve. De tydt sal dit ontdecken. Ende ick blyve met alle myn hert,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 5. Juny 1665.

P. S.

Uw Ed. soude my seer verobligeren indien ick door U Ed. toedoen ook een lyste van de Engelsche équipagie moght hebben.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 11. Juny 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 4. deses, is my U Edts. Missive van den 5. daer aenvolgende wel ter handen gekomen.

Boven de Schepen uytgedruckt in de lyste waer van U Ed. voor desen copye toegesonden is, waeren eergisteren wederom in Texel volkomen gereet ende completelyck bemandt aght goede Schepen van Oorloge, met een Jaght, ende een Brander, die wel light nogh gisteren met twee Gailliots uytgelopen sullen syn; nogh ses anderen met een Jaght leggen onder équipagie, die, naer het sigh nu laet aensien, mede binnen weynigh dagen completelyck gemant sullen wesen.

De jonghste harde Zuydt-Weste windt heeft aen 's Landts Vloote geene schade toegebraght, dogh is deselve daer mede wat Noordtwaerts te rugge gedreven geweest tot op de Walle, maer sedert op eergisteren ende gisteren de windt Noordelyck ende Noordt-Oostelyck gewaeyt hebbende is de voorschreve Vloote daer mede soodanigh geadvanceert, dat een Briefdrager gisteren daer uytgescheyden, de voorsz. Vloote wat naer Sonnen ondergang nog in 't oogh hadde gehadt Noordtwest van Scheveningen ontrent te halver Zee, soo dat deselve naer gissinge jegenwoordigh soude konnen weesen voor Harwits, daer de Engelsche Vloote apparentelyck gevonden ende aengetroffen sal worden, als hebbende naer de jongste advysen nogh Maendagh 's avondts aldaer ge-

legen; Godt Almaghtigh verleene een goedt sucçes aen de aenstaende Bataille.

De laetste Lyste van de navale maght der Engelschen soo die alhier is ontfangen, gaet mede hier nevens volgens U Edts. begeerte. * Wy konnen niet sien dat de Negotiatie in Engelandt door de Heeren Fransche Ambassadeurs, soodanig wert beleyt, dat wy reden souden hebben om daer van iets vrughtbaerlycks voor eene getroffen Bataille te hoopen; weshalven het ook, myns beduncken, nogh niet seer presseert dat den Heere Ambassadeur van *Gogh* secours toegesonden werde, anders sie ick te gemoedt, soo het daer toe eyntlyck moet komen, dat het U Edts. beurte sal vallen, volgens voorige Resolutie, eens derwaerts over te stappen.

De versogte twee Gailliots syn aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* ten dienste van den Koning syn Meester al voor de receptie van de voorsz. U Edts. Missive geaccordeert geweest, gemelde Heere Ambassadeur my van dese weeke wederom getoont hebbende brieven van de Heeren Extraord. Ambassadeurs in Engelandt aen hem geschreven, daer by als nogh geinsisteert wierde dat men van deser zyde aen den *Koning van Groot-Britannien*, in gevolge van 't geene sy sustineren door den Heere Ambass. van *Gogh* mondelinge belooft te wesen, satisfactie soude willen presenteren over de bewuste twee Schepen Bonne Esperance ende Henry Bonne Avanture; heb ik, by goedvinden ende met approbatie van haer Ed. Groot Mog. daer op aen syn Excell. ter handen gestelt de Memorie daer van copye hier nevens gaet tot U Edts. informatie. Waer mede my voorts refererende tot 't geene U Ed. hier benevens van wegen haer Ho. Mog. ter handen komt, sal ick afbreken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 11. Juny 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 19. Juny 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk heb seer wel aengemerckt in U Wel Ed. Gestrenge jonghste schryvens van den 11. deses, dat indien de handelingh over een accommodement met den *Koningh van Engelandt* moght werden gebraght in termen van apparentie van eenigh goedt sucçes, de gedaghten van de Regeringe wel soude mogen gaen om my een reyse naer Londen te laten doen, om dat werk by te woonen volgens de my op myn vertreck mede gegeven Resolutie. Ick heb het my tot eere te reeckenen dat men het oogh op my soude laeten vallen, om in soo importante gelegentheydt de dienst van het Landt te helpen waernemen, ende dewyle ick myn leven niet seer onwilligh soude opofferen, by aldien daer mede

* Siet *Aitzema's* vyfde Deel, in Folio pag. 444.

de een soo goede saeke soude, kunnen uytgewerckt werden, soo soude het wel buyten reden syn, dat ick myn dienst ontrent deselve aen 't Landt soude traghten te onttrecken, om eenige myne particuliere ongelegentheden, indien ick oordeelde dat de voorsz. reyse tot het gemeene beste in dese door my konde werden opgenomen : Maer dewyle ick voor myn particulier naeuwelycks eenige saeke meer node my opgeleyt soude sien, als de voorseyde, ende dat ick te gelyck niet anders begrypen kan of het waer beter die een ander, als my aen te bevelen; soo dunckt my dat het my geoorlooft is U Wel-Ed. Gestrenge gunste ende protectie in dese seer dienstelyck ende serieuselyk te versoecken, om door deselve, van de voorsz. reyse bevryt te syn. My is voor dese in last gegeven *in eventum* van hier naer Engelandt over te gaen; maer het selve soude syn geweest om den Oorlogh voor te komen, ende 't geen hier te doen was wegens haer Ho. Mog. ingevolge van de my mede gegeven ordres, heeft bynae geen plaetse als in den Oorlogh. Ick quam doenmaels als versch uyt den Staedt ende had de eer gehad van de meeste deliberatien ontrent de Engelsche saeken bygewoont, ende de humeuren ende de inclinatien van de Heeren van de Regeringe, ontrent verscheyde saeken die in de Negotiatie van Engelandt te verhandelen waren, doorsien te hebben ende derselver redenen ende consideratien daer ontrent te hebben gehoort, dat geen kleyne avantage is voor iemandt die buyten 's Landts gesonden wert. Nu ben ick door een absentie van seven maenden van alle die de Regeringe met opmerckinge bywoonen de minst geinstrueerde van alle, ende dies de bequaemste niet om wel te doen maer om faute te begaen, ende met te veel confidentie in 't een, of diffidentie in 't ander voorval, my blaeme ende den Staedt ondienst toe te brengen.

Dese reden om de voorsz. reyse te declineren, sal importanter geoordeeldt werden als sy niet ten eersten aensien schyndt, by aldien men met aendaght wil considereren, dat het by nae onmogelyk is door voorslagen ende expedienten in voorvallende discrepantien, een Negotiatie tot een goede uytstomst te brengen, indien men nevens de liberale last, niet te gelyk kennisse heeft van de gronden, ende redenen uyt dewelcke die deflueert, ende van de consideratien die in 't nemen van deselve syn gevallen; ende gemeenlyck van de dispositie die ontrent het geheele beloop van 't werck, de Regeringe in 't generael, ende de Leden van de Regeringe syn hebbende. Maer dit is in dese de voornaemste reden niet, om de voorseyde Commissie af te bidden; voor my, hoewelse myns oordeels kraghtelyck moet doen besluyten, dat deselve beter door een ander versch uyt de Regeringe komende, als door my kan werden waergenomen: 't Geen ick meer aght te considereren te syn, is dat myns oordeels dit Hof soo seer considerabel is ontrent het beleyt van den Oorlogh, ofte ontrent het bevorderen van de Vreede, insonderheyd in dese tydt, dat sonder naebedenken van seer groote prejuditien te kunnen lyden, het selve niet geabandonneert magh werden; de Vloote van dese Kroon sal met'er tydt by een komen, men sal de voorslagen van Vranckryck tot een accommodement met den *Koningh van Engelandt* sien, ende haer Ho. Mog. sullen daer ontrent naeder resolveren; daer sal aengehouden dienen te werden, om dadelycke prestatie te hebben van het geen by het Tractaet is belooft, ende particulierlyck om de nader Resolutien van haer Ho. Mog. te doen considereren, als soo redelyck ende billyckmatigh dat den Koningh

 sigh

sigh verklaere gehouden, om die door de Wapenen door te dryven; daer diend seer ernstelyck midderwyle gewaekt, om alle chicane welcke by de Engelsche gesaeyt werdt, ende particulierlyck gesaeyt sal werden, wanneer de Koninginne Moeder uyt Engelandt sal overkomen, wegh te nemen endē uyt te roeyen; ende particulierlyck ook om voorsightelyck tegen te gaen verkeerde speculatien ende insighten, daer door onse saeken nogh meer ende meer kunnen werden gealtereert. De saeken in 't Noorden moeten haer branle van hier hebben, voor een groot gedeelte. Daer syn buyten dit, alle dagen particuliere incidenten ontrent dewelke remedien syn te versoeken, esclaircissementen te geven ofte quade impressien wegh te nemen; daer komen by nae weeckelycks eenige haer Ho. Mog. Resolutien herwaerts van die natuur, ende daer vallen daeghlycks meer saeken voor, als waer op expresse Resolutien slaen.

My dunckt dat het uyt dit alles evident is, dat de post aen dit Hof niet alleen niet verlaten, maer seer sorghvuldelyck ende neerstelyck waergenomen moet werden. Indien den Heere *Boreel* van een indispositie verlost was die hem van tydt tot tydt eenige moeyelyckheyd geeft, ende dat hy verderlyck moght genieten de gesondtheyd in dewelcke syn Excell. is, wanneer de attacquen van de voorsz. indispositie cesseren, soo waer hier inne voorsien; maer nu is syn Excell. gehouden, om de ongemacken welcke het stoten van de karosse hem veroorsaekt, tot Paris ende doorgaens in huys te blyven, ende moet alle syn saecken dewyle het Hof tot St. Germain is, door Memorien ende door syn Secretaris doen; dat in dese ommeslag van inportante voorvallen, onmogelyck is te doen, met alle de nadruck die nodigh is: Ick heb in der daet tot nogh toe weynigh vrught van myn arbeydt gesien, maer ick meen evenwel, dat de saeke aen 't balanceren is gebraght, & *dum in dubio est animus, parvo momento huc illuc impellitur.* Ick ben by nae staedigh te Hoof ende ontrent dese Heeren, ende hebbe eenige affectie by deselve my gewonnen, die ontrent haer Ho. Mog. van eenige dienst kan syn; de conjuncture in dewelcke de saeken syn gebraght, syn van die natuur dat sy alle daegen nieuwe oorsaeken, reden ende middelen kunnen aen de handt geven, om 't werck hier voort te setten. De Negotiatien in 't Noorden syn op 't tapyt, ende moeten van hier onderbouwt werden. My dunckt dit alles, ende veel meer andere redenen wel geconsidereert, dat ik de voorsz. reyse nae Engelandt voor den dienst van 't Landt soude moeten declineren, of om beter te seggen dat se my niet moet opgeleyt worden. Ick bidde Uw Ed. Gestrenge het daer toe te dirigeren.

My is hier geseyt van een Man die uyt den Haege komt, dat daer wederom eenige beginselen van besmettelyke sieckten syn, ik hoop dat sulks niet waer is, dewyle geen van de my toegekomen brieven daer van getuygh maecken; maer of het waer was, soo soude het seer te wenschen syn, dat men eer 't quaedt tot veelen overgaet, het tragte te stuyten door de voordesen voorgeslagen separatie van siecken ende gesonden; 't welcke my een souverain remedie schyndt te syn.

Het geeft my vreemdt, dat den Heere Ambassadeur d'*Estrades* 't exemteren van de Schepen van Duynkercken, van 't Vat-geldt, voorsiaet als een saeke aen dewelcke haer Ho. Mog. soude kunnen defereren: Waer toe soude ons de vryheyd van 't Vat-geldt tot Duynkerken strecken, dewyle in die Stadt niets te

te haelen is, als dat'er gebraght werdt van verre? Ende als Duynkerckſche Schepen vry waeren, ſoo ſoude haeſt een groot gedeelte Franſche Schepen, Duynkerckſche ſyn. Ende ſoo men voor Duynkerckſche verſtaedt die van Duynkercken varen, ſoo kan dit qualyk anders ſyn als op 't oude, ons ondienſtig concept, van Duynkercken een neutrale Handelplactſe te maecken, daer de Franſchen haer waren ſonder Vat-geldt ſouden kunnen brengen, ende vreemden die ſonder deſe belaſtinge, ſoude kunnen halen.

Ick heb met *Lionne* deſe weeck in 't lange geſprooken, over het geen den Heere *de Turenne* met my had gediſcoureert ontrent Portugael, ende nae dat ſyn Excell. myne conſideratien gehoordt had, heeft verſoght dat ick dien aengaende niets wilde ſchryven, ſoo dat ick verſoek dat alles onder ons magh blyven. Ick ſal altydt ſyn,

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 19. Juny 1665.

P. S.

Den Heere van *Mombas* is ſeer tegens ſyn genegentheyd, door delayen ende remiſen die de Miniſters in ſyn ſaeke hebben gebruyckt, aen dit Hof opgehouden in een ſaeke, die het meeſt liquide van ſyn fortuyn maeckt; hy heeft eyndelyck deſelve ongedaen verlaten, om niet langer te abſenteren; ſoo hem ſyne abſentie werdt geimputeert als of hy uyt geringe ofte niet voor hem ſeer importante redenen had gecontinueert, ſoo geſchied hem ongelyck; indien hem de groote importantie van ſacken die ſyn Ed. hier gehouden hebben, kunnen patrocineren, ſoo bid ick U Wel-Ed. Geſtrenge te willen contribueren, om deſe geforceerde lange abſentie niet qualyck te doen opnemen.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, Chatou den 26. Juny 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

TOt het geen ik hier nevens aen de Regeringe ſchryf, van 't geen my ſedert de droevige tydinge van onſe nederlage in 't geveght tegens de Engelſche Vloote hier ten Hoof is voorgekomen, heb ick niet anders te voegen, dan dat ick allenſints uyt de diſcourſſen die de Heeren Miniſters met my hebben over de gelegentheydt van onſe ſacken, geſterkt werde in de goede opinie van dat

se die affectionneren, ende dat de intentie van den Koningh is soodanigh als syn Majesteyt die aen my heeft verklaert. Den Heere *Colbert* alleen spreeckt seer koel, dat evenwel voor een gedeelte aen syn naturel geimputeert kan werden.

Het meest dat *Beuningen* vreest, is dat men om de rupture met Engelandt te ontgaen, ondraeghelycke Conditien van verdragh, voor draeghelyk sal keuren willen; of dat men op de executie conditionneren sal willen, (hoewel men seyt van de Spaensche Nederlanden niet te willen spreecken) ick heb gearbeydt om de scrupule, van, haer Ho. Mog. sullen daer nae onse Vyandt assisteren: wegh te nemen. Maer ick twyffel of met volkomen succes, ende of men hier ontrent niet gerust sal willen wesen gesteldt, met exeptie op Ligue defensive, die alreede syn.

Men apprehendeert hier, dat den *Koningh van Engelandt* met de naem van den *Prins van Oraigne* soude mogen willen woelen; maer soo dat onrust geeft soude de Regeringe heul aen den *Koningh van Vranckryck* hebben, soo veel ick vernemen kan.

Alle de Heeren hier, ende insonderheyd *Turenne*, syn seer van opinie dat men nogh een geruymen tydt moet vermyden, een tweede rescontre. Het is 't gemeene gevoelen, dat Engelandt door een apprehensie van train in den Oorlog, tot Vrede is te brengen; dat misschien die sieckten de Engelschen sal consumeren; dat haer Ho. Mog. saeken, door dien dese Kroon met haer Vloote gereed sal wesen, ende de Kroonen in 't Noorden tot haer pouvoir sullen kunnen werden geneyght, merckelyck sullen verbeteren: Dat ondertusschen eenige van de nieuwe Schepen met swaer geschut (daer men hier seer op siet) sullen gereed kunnen syn; dat de gemoederen van Matrosen ende Soldaten daer door sullen werden geassureert; ende dat in alle geval het een swaere saek is, ende seer hasardeus, tegens de Engelschen, met een verminderde maght, ende vermeerdert in moet, in geveght te komen; dewyle veel van onse beste Officieren ende Schepen gebleven syn; ende dat de Engelschen voorgeven dat haer de welbeseyltheyt van eenige haer Fregatten, altydt avantage ontrent de wint sal geeven, van dewelcke men het ongeluckigh succes heeft gesien. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. van BEUNINGEN.

Tot Chatou den 26. Juny 1665.

P. S.

Het waer een goede saeke, kosten haer Ed. Groot Mog. verstaen, een van de Compagnien paerden, te geven aen den Grave van *Auvergne*; om veel redenen.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Chatou den 3. July 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

BY myn schryven op huyden afgesonden met de ordinaris post, heb ick vergeten over te schryven, dat hier seeckere ende gewisse tydinge is met een Schip uyt het Eylandt Martenique overgekomen, van dat den Heere Vice-Admirael *de Ruyter* met syn byhebbende Schepen, daer te reede is geweest den eersten May laestleden, ende aen den Gouverneur van dat Eylandt eenigh raffraichissement heeft versogt, ende dat het seggen daer was, van dat hy in verscheyde Engelsche Eylanden had aengeweest, ende aldaer eenige Schepen genomen ofte vernielt had. Ick gebruycke dierhalvon 't afgaen van een Expresse van desen Koningh nae 't Noorden, om U Wel-Ed. Gestrenge dese tydinge te geven. Ende blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. van BEUNINGEN.

Tot Chatou den 3. July 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Chatou den 3. July 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk aght het my tot een groot ongeluck in dese tydt meer als ooit, dat U Wel-Ed. Gestrenge om den dienst van 't Gemeen ontrent 's Landts Vloote waer te nemen, uyt de Vergaederinge moet absenteren, ende dat ick daer door kom te missen het support van syne correspondentie, ende wysen raedt ontrent de saeken, die in myne Negotiatie hier voorvallen.

Wat my van dese Koningh ende de Ministers van syn Majesteyt, nae de tydinge van het ongeluckigh geveght van onse Vloote tegens de Engelschen, voorgekomen is, sal U Wel-Ed. Gestrenge uyt de myne van de voorlede week ende uyt de nevensgaende kunnen sien; soo veel ick daer uyt ende uyt andere omstandigheden kan afnemen, is de intentie, verdrag tusschen den *Koningh van Engelandt* ende haer Ho. Mog. uyt te wercken; maer soo traegh als doenlyck is tot rupture te komen; indien den *Koningh van Engelandt* eenigsints dragelycke Conditien voorsteldt, sal men haer Hoog Mog. seer perssen om die te acquiesceren, soo als men my schyndt te willen seggen. De ordres na Denemarcken ende Sweden, gaen om van daer mede officien tot Vrede aen te wenden,

den, ſoo ick vertrouw met gelycke demonſtratie van anderſints partye met de geunieerde Provincien te moeten kieſen. Ondertuſſchen raedt men ſeer ſorgvuldelyck aen, dat haer Ho. Mog. Zeemaght niet avonturen ſonder dat men voor af ſie, wat door de voorſz. wegh uyt te wercken ſy; te meer om dat men vertrouwt wel verſeeckert te ſyn dat Engelandt, *cunctando* tot reden gebraght kan werden, meer ſeeckerlyck, min gevaerlyck, ende ſelfs min koſtelyck, als door eenig ander middel van hazard; dat men om redenen by my overgeſchreven door myn voorgaende, ſonder dat haer Ho. Mog. Armade ter Zee, in geheel ander poſtuer dan tegenwoordig, ſeer apprehendeert: Ondertuſſchen wilde men wel te gelyck, alle goed vertrouwen aen haer Ho. Mog., om die geheel te winnen, ende te gelyck wel eenigh miſtrouwen laten, om haer meer faciel ontrent de Vrede te hebben. Ende my dunkt dat daer uyt voornaementlyk ontſtaedt de diſpariteyt die gemerckt kan werden in 't geen my bejegent, ſoo het daer nevens ſyn oorſpronk niet heeft uyt andere gedaghten, die ick U Ed. Geſtrenge voor deſe overgeſchreven heb. Het goet dat ick in deſe conſiderere, is dat den *Koningh van Vranckryck* op een wegh is, om haer Ho. Mog. meer ende meer te naederen, ende van den *Koningh van Engelandt* te vervreemden, dat naerſtelyck geſecondeert moet werden, ick ſal myn werck maecken om dit alles naeder te penetreren.

Lionne heeft my gecommuniceert dat'er ſeer goede naerightinge is, van dat den *Biſſchop van Munſter* een Agent tot London heeft, ende van den *Koningh van Engelandt* geſolliciteert wert, om iets tegens de Geunieerde Provincien te ondernemen. Den *Koningh van Vranckryck* heeft, om dat tegen te gaen, geſchreven aen den *Hertogh van Nieuburgh*, ende ſal genegen gevonden werden, om alle duſdanige maghinatien te helpen diſſiperen, ſoo aen my verſeeckert is; ick ben dit verſoght alleen aen U Wel-Ed. Geſtrenge te ſchryven, ende dat ook myn cyffer in geen andere handen moght komen, als die van U Wel-Ed. Geſtrenge. Het is ongelooffelyck hoe veel ons hier te kort doet, ons manquement aen ſecreteſſe, ende hoe ſeer dat my ſulcks embaraſſeert.

Daer ſal in deſe gelegentheyt wel dienen wat accuraet geſproocken ende geſtudeert te werden met den *Ambaſſadeur van Vranckryck* van aldaer, ende dat ik van 't geen met hem voorvalt verſtendight mag worden: U Wel-Ed. Geſtrenge ſoude by deſe drangh van preſſante occupatien, een ander ſomwylen daer toe kunnen gebruycken, die van hem geinſtrueert ſoude ſyn.

Den Heere Prince van *Turenne* heeft my wederom verſoght U Wel-Ed. Geſtrenge ſeer ernſtig te recommanderen, de intereſſen van ſyn Neve de Heere van *Monpouillan*. Ick verblyve altyts:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 3. July 1665.

Aen

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. de Witt, Chatou den 3. July 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk heb tot nogh toe niets meer gevordert met myne devoiren om naeder op myne ſollicitatien voldaen te ſyn, als by het antwoort my in myne jonghſte Audientie door den Koningh gegeven, is geſchiedt. Men ſeyt, alvooren naeder deliberatie daer over aen te ſtellen, te moeten afwaghten wat den Courier nae Londen afgevaerdigt, te rug ſal brengen: ondertuſſchen verſeekert men my ſeer van des Konings ſeer ſincere ende ieverige intentie ten beſte van haer Ho. Mog.; de expreſſe Courier nae de Hoven in 't Noorden, vertrekt eerſt op huyden. Ik ben ſeer aengemaent om haer Ho. Mog. te recommanderen, dat ſe faciliteyt willen toebrengen ontrent eenige klagten die den *Koningh van Denemarcken* doet over frauden in de Tollen in de Zondt, ende in Noorwegen, door een nieuw Fabryk van Schepen die gemeeten ende op haere laſt talen geſtelt ſynde, op de voedt by het Tractaet ter neder geſtelt, ongelyck meer laſten kunnen voeren als betalen. Men meent hier dat men Denemarcken wel aen de handt ſal krygen, maer dat men meer werck met Sweden ſal hebben, welcke met Engelandt vry diep, ſonder dat men weet hoe verre, geëngageert is; ende daer en boven, ſoo men hier begint te geloven, met eenigh deſſein tegens Denemarcken ſwanger gaet.

My is door den Heere *de Lionne* in confidentie geſeyt, dat den *Biſſchop van Munſter* door den *Koningh van Engelandt* met goede ſommen gelts is aengeſogt, om weer iets tegens haer Ho. Mog. te attenteren; ende een Agent tot London heeft om daer over te handelen. Den Koningh ſchryft aen den Heere *Hertogh van Nieuburgh* om deſe machinatie te breeken, ende doet my verſeeckeren van ſyn genegentheydt, om tot dien eynde des nodig, alle andere nooder middelen aen te wenden.

Het geen men my meeſt recommandeert, is dat haer Ho. Mog. haer met de Kroon Sweden over de Elbingſche Elucidatien ſoude willen verſtaen, ſonder het welcke men ſeyt in Sweden niets te verrighten te ſyn.

Ick heb giſteren by geval aen den Heere *de Lionne* gecommuniceert de gedaghten die ik hebbe, van dat Sweden by deſe gelegentheydt Denemarcken in een naeder verbont met ſigh ſal ſoeken te trecken, om het van ſyn andere geallieerden te ſcheyden, ende met andere dangereuſe deſſeynen meer, die ick hem deed begrypen: Dien Heer ſeyde my, dat men in der daet hier had gemerkt dat Sweden Denemarcken aenſoght, maer dat men niet had geweten tot wat eynde, ende dat 'er te letten was op 't geen ick ſeyde.

Hier is een Envoyé van den Hertog *Frederick van Brunswyk*, die ſig in poſſeſſie van Zel heeft geſtelt, deſe klaeght ſeer dat ſyn Broeder ſigh ſeer onreckelyck aenſtelt by de Tractaeten, ende ſeyt ſeer te vermoeden dat men ſonder bloetſtorten tot geen verdragh ſal kunnen komen.

Den Engelschen Edelman *Porter*, welcke overgekomen is om nae de gesontheyt van de oude Koninginne te vernemen, is hier nogh; ende heeft den Heere Abt *Montagu* voor drie dagen, hem nevens de Heeren van *Turenne*, *Tellier*, *de Lionne* ende den Heere premier President tot Pontoise getracteert.

Ick meen dat de saecken op een goede wegh syn om ons meer ende meer dese Koningh te doen naederen ende van de Engelschen te vervreemden, daer toe sorghvuldelyck gearbeyt dient. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 3. July 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 17. July 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het ongeluckigh gevecht tusschen de twee Vlooten ende U Ed. Gestrenge vertrek om te helpen ordre stellen in die van den Staedt, dat met een admirable vigoureuse conduicte is geschiedt, syn my wel toegekomen pertinente advisen door U Wel-Ed. Gestrenge ordre, van alle het geene in den Staedt is voorgevallen; maer my is niet geworden een enckel woort van bericht ofte van instructie op verscheyde saeken die myne Negotiatie specteren, ontrent dewelcke het selve noghtans wel scheen vereyscht.

Ick hebbe soo haest my van ter zyden eenig gerught toegevoert was van dat door den *Bisschop van Munster*, ende anderen aen de Duytsche kandt iets soude mogen gebrouwen werden tegens den Staedt, met dese Heeren daer over in discours geweest, ende nae dat aen den Koningh daer van rapport gedaen was, genegentheyt gevonden by dit Hof om sulcks te helpen tegen gaen; maer dit overgeschreven hebbende, is my nooit gerescribeert of haer Ho. Mog. op al dit geheel werk eenige reflexie maekten, niet tegenstaende den Commandeur in de Eylerschans notable tydingen heeft overgeschreven van den toestel ten Oorlogh welcke by den Heere *Bisschop van Munster* soude werden gemaeckt, ende dat daer over ook eenige ongerustheyt by de Heeren Staeten van Overyssel schynt te werden getoont.

Men urgeert hier daegelyks ende dat met grooten ernst, dat haer Ho. Mog. ordre soude willen raemen om sig met de Kroon Sweden over de bewuste Elucidatien, ende met de Kroon Denemarcken over het meten van de Schepen op Noorwegen, die van een nieuwe Fabryk werden geseyt te syn, te kunnen verstaen

ftaen om te faciliteren de middelen om die twee Kroonen aen de handt te krygen, dat niet weynig foude doen om defe mede tot ons voordeel te doen Refolveren; ick moet bekennen dat ick meen dat ontrent het een ende ontrent het ander op billycke expedienten foude kunnen werden gedaght, ende dat men niet onvoorfightelyck een toegevende handt gebruyckt in faeken die de Princen in haer Havenen moeten practiferen, ende alle hard ende befwaerlyck vinden; maer dewyle ick niet weet welcke de fentimenten van de Regeringe fyn, foo weet ick niet hoe hier op te antwoorden; ende 't is een van de groote argumenten, met dewelcke ick hier urgeer dat men tot een finaele refolutie tot voordeel van haer Hoog Mogende wil komen, dat die nae alle apparentie gevolght fal werden by de Noorder Kroonen; ende een van de daeghlyckfe antwoorden daer op is, dat haer Hoog Mogende niet genoegh fchynen te willen doen om die te faciliteren.

Ontrent het groote point van myne follicitatie aen dit Hof, heb ick daeghlyks beter ende beter moet, ende eenige hoope van dat men laet vaeren de gedaghten van te conditionneren, dat ick evenwel niet feecker weet; maer met de uytterfte opmerkinge ftilfwygende bevinde.

Het antwoort van den *Koningh van Engelandt* op de propofitie van den Heere van *Gogh*, fal foo ick vertrouw by provifie doen verdryven alle gedaghten, om iemandt op nieuws in Engelandt te doen overgaen, anderfints heb ick nogh meerder redenen als de by my aen U Wel-Ed. Geftrenge overgefchrevene *ad deprecandam illam Provinciam.* Ick blyve met alle myn hert,

Edele Geftrenge Heere,

Uwe Ed. Dienftwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 17. July 1665.

Aen de Heer Extr. Minifter C. VAN BEUNINGEN, den 23. July 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UW Edts. fucceffive Miffiven tot die van den 17. defes incluys, fyn my van tydt tot tydt wel ter handen gekomen, ende is het my van herten leet geweeft, in myn plight van reciproque correfpondentie, geduurende defelve tydt, niet te hebben konnen voldoen.

De deffeynen van den *Biffchop van Munfter* werden by haer Ed. Groot Mog., foo als die, myns bedunckens, meriteren, naer behooren geconfidereert, fynde daer over by defelve geresolveert aen U Ed. te doen fchryven, foo als aen de-

selve door depêsche hier nevens van wegen den Staedt ter handen komen sal; maer sedert ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. gisteren ingekomen geweest synde de Memorie van den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, daer van copye hier nevens gaet tot U Edts naerightinge, * soo sal het, myns oordeels, wel vereyscht wesen aen de eene zyde ende voor eerst den *Koningh van Vranckryck* serieuselyck te bedancken, voor de prompte ende vigoureuse Declaratie tegens den selven Bisschop gedaen, met verseeckeringe dat haer Hoog Mogende de tydinge van dien met behoorlycke erkentenisse hebben ontfangen, ende daer benevens mede syne Majesteyt wel te imbueren van de ongefondeertheydt der pretensien ende klaghten die den voorsz. Bisschop tegens desen Staedt gelieft in te brengen; ende te doen, naeder goede onderrightinge over het werck van Borckelo: Alsmede met aenwysinge van de bissarre Proceduuren van den selven Bisschop in de saeke van de Dilerschans, op welcke voorsz. laetste point, volgens Uw Edts. begeerte hier nevens gaet, een exemplaer van de Missive by haer Ho. Mog. daer over aen den *Keyser* geschreven geweest synde. Het is soo verre van daer, dat den voornoemden Bisschop den Staedt van Borckelo moeyelyck soude hebben willen vallen, dat ter contrarie syne Vorstelycke Doorlughtigheyd, ten tyde van de Vreedehandelinge binnen Munster aen de Heeren Plenipotentiarissen van desen Staedt geoffereert heeft, eene goede somme gelds, tot satisfactie van den Grave van *Stierum*, over ende ter saeke dat denselven Grave de possessie van Borckelo voor eenigen tydt was ontset ende onthouden geweest.

Boven 't geene aen Uw Ed. over 't voorsz. subject by haer Ho. Mog. werde geschreven, hebben haer Ed. Groot Mog. tot stuytinge ende verbreeckinge van de voorsz. desseynen van den Bisschop, nogh geresolveert, 't geene Uw Ed. uyt het bygaende Extract van 't geresolveerde van eergisteren breder sal gelieven te vernemen, † daer mede haer Ho. Mog. haer op gisteren hebben geconformeert; wyders is nogh by haer Ed. Groot Mog. genoeghsaem geconcludeert, dat men sal traghten vier Regimenten te paerdt, en ses te voet, te samen ongevaerlyk uytmaekende de nombre van 7000. mannen, in dienst van desen Staedt over nemen, daer toe van wegen den *Bisschop van Osnabrugge*, onder de handt ouvertures syn gedaen; ende is daer op provisionnelyk geformeert de concepte conclusie daer van copye hier nevens gaet, die ik vastelyk vertrouwe, dat nog van dese weeke volkomentlyk sal werden gearresteert, synde het laetste Lidt van dien al by avance, met toestemmige van haer Ed. Groot Mog. op gisteren ter Generaliteyt tot conclusie gebraght, ende tot uytvoeringe van dien gecommitteert de Kolonel *Arent Jurrien van Haersolte*.

Over het werk van de bewuste Elucidatien, is tot complaisance van de Kroon Sweden, al over een geruymen tydt geformeert het advis daer van copye hier nevens gaet tot Uw Edts. naerightinge; maer aen de eene syde heeft de Stadt van Amsterdam, als ook die van Enckhuysen tot nogh toe geensints gedisponneert konnen worden, om soo verre te relacheren; ende aen de andere syde heeft den Heere Resident *Appelboom* my iterativelyck verklaert, dat den Koningh

* Siet *Lettres d'Estrades*, Tom. 2. pag. 211., eerste Editie.

† Siet *Secrete Resolutien*, 't tweede Deel, pag. 484.

ningh fyn Meefter daer mede geenfints is nemende contentement; niet te min fal ick van defe Vergaederinge, foo als albereydts begonnen is, die faeke nogh naeder pouffëren ende ten goeden eynde traghten te brengen.

Het waere te wenfchen, dat den *Koningh van Vranckryck* figh mede foo animeufelyck ten aenfien van den *Koningh van Groot-Britannien* felve geliefde te verklaeren, als ten aenfien van den *Biffchop van Munfter* is gefchiedt, ende dat ook de reële effecten daer op moghten komen te volgen; daer toe ick Godt Almaghtigh bidde, Uw Ed. ieverige devoiren met fonderlingh genoegen van den Staedt fucceffivelyck aengewendt, ten beften te willen feegenen. In wiens heylige hoede Uw Ed. hier mede bevelende, fal ick verblyven:

Edele Geftrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. July 1665.

P. S.

Vermits dat men genootfaekt is geweeft, de Matrofen van 's Landts Vloote by quartieren te laten aen landt gaen, ende de Militie van defelve mede te verwiffelen ofte ververfchen; foo fal, naer myn giffinge, nogh wel drie weecken verlopen eer ende bevorens defelve Vloote wederom fal konnen Zee kiefen.

Aen de Heer Extr. Minifter C. van Beuningen, den 31. July 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn Heere Ambaffadeur d'*Eftrades* heeft my eergifteren gecommuniceert, ende vervolgens ook in confidentie copyelyck behandight 't geene vervat is in de Bylagen onder N°. 1. ende 2. hier nevensgaende; op 't geene daer inne vervat is om 's Landts Vloote niet te doen uytlopen dan de concert met den *Koningh van Vranckryck*, hebbe ick fyn Excell. by goedvinden ende adveu van de Heeren Staten van Hollandt ende Weft-Vrieflandt, bekendt gemaeckt de peremptoire ende 't eenemael neceffiterende redenen om de voorfz. Vloote in korten te doen Zee kiefen; beftaende voornaementlyck in de naervolgende twee pointen, naementlyck dat de Vloote van den Lieutenant-Admirael *de Ruyter* met in de dertigh preyfen, foo Wy bericht fyn, eerftdaeghs alhier verwaght wordt; ende dat van gelycken de Ooft-Indifche Schepen binnen weynige dagen hier in 't Vaderlandt te gemoedt gefien worden; dat de Engelfchen op de eene en de andere der voorfz. Vlooten uyt waeren, om die in handen te krygen ofte te ruineren. Ick hebbe my breder geëxtendeert op de gevaerlycke ongemacken die voor defen Staedt uyt het verlies van de eene of de andere, of van beyde der voorfz. Vlooten fouden refulteren; foo ten aenfien van de uytmuntende

tende Hoofd-ende andere Officieren op de eerste wesende, ende ten aensien van den grooten ryckdom wel tot 120. tonnen Goudts, met de andere overgebragt werdende: als ten aensien van de swaere gevolgen die by gebrek van de voorsz. Officieren, ende by discredit van de voorsz. geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie souden staen te verwaghten; ende dat men derhalven om de voorsz. twee Vlooten in 't Vaderlandt te helpen, 's Landts Navale Maght alhier voorhanden wesende, notoirlyk moghte in Zee senden; versoeckende dat syne Excell. de bovenstaende redenen tot voldoeninge van 't vereyschte concert, aen den hoogstgedaghten Koningh soude gelieven over te schryven, deselve verseeckerende dat Uw Ed. door gelycke communicatie ende serieuse representatie aldaer, 't voorsz. vereyschte concert nogh nader soude voldoen; dat ick niet en twyffelde of soude syne Majesteyt de voorsz. redenen mede convainquant vinden, ende dienvolgende daer aen defereren; in allen gevalle, dat 's Landts Vloote niet en soude Zee kiesen, voor ende aleer de rescriptie van syne Majesteyt daer op sal konnen wesen te rugge gekomen; weshalven Uw Ed. 't geene voorsz. is, aldaer mede op 't alderlevendighste gelieve te representeren, in forme van antwoorde op 't voorsz. gegevene communicatie, ende sulcks tot voldoeninge van 't meergeroerde vereyschte concert.

Op 't geene in de voorsz. copyen mede is vervat, raeckende de saeken van Sweden ende Denemarcken, hebbe ick syne Excell. ook beright, in wat termen de voorsz. saeken jegenwoordigh syn staende, ende in specie nopende die van Denemarcken aen deselve verhaeldt, de substantie van 't geene vervat is in de concepte antwoorde onder N°. 3. hier nevensgaende. Ick wil niet twyffelen of de difficile Leden in Hollandt sullen gepermoveert konnen worden, om tot contentement van Sweden, de bewuste mitigatie ontrent de Elbingsche Elucidatien in te willigen, ook de veranderinge van die syde geprojecteert in het Tractaet over de Africaensche verschillen, in substantie toe te staen; by soo verre men verseeckert kan wesen, dat soodanige condescendance gebruyckt wordende: Alsdan ook van de syde van Sweden, het effect van de Alliancie, in dese gelegentheyd tegens de Engelschen effectivelyck sal werden geprestеert; ende op dat Uw Ed. van de voorsz. geprojecteerde veranderinge mede moge hebben de vereyste communicatie, soo gaet hier nevens het eerste ende tweede opgestelde, onder N°. 4. ende 5.

Ick maecke staet in 't begin van de toekomende weecke te vertrecken, nae 's Landts Vloote in 't Texel, om, soo veel mogelyck, te helpen bevorderen, dat deselve vaerdigh werde om Zee te kiesen, ende om vervolgens mede ter executie te helpen leggen, de Commissie onder N°. 6., hier bygevoeght. * Ende voor dese reyse hier by niets te voegen hebbende, sal ick afbreecken, ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 31. July 1665.

Aen

* Siet *Secrete Resolutien*, 't tweede Deel, pag. 484.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 12. November 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

OP Donderdagh voorleden, 's avonds laet alhier gearriveerdt synde, ende 's anderen daeghs ter Vergaederinge, soo van haer Ed. Groot Mog., als van haer Ho. Mog. rapport gedaen hebbende, heb ick vervolgens aenstonds wederom de besoignes van Staedt, als naer gewoonte beginnen by te woonen.

Uw Ed. heeft seer wel ende nae de waerheydt aldaer gerepresenteert, dat Vranckryck door manquement van de prestatie van de Alliancie tegens Engelandt, de saeken alhier gebraght heeft in 't verwarde spoor, waer over men nu van die syde doleert. Ick hebbe sulcks ook seer serieuselyck aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* gerepresenteert, ende by soo verre den Koningh als nog niet promptelyck het werck redresseert, niet alleenlyck met goede toeseggingen; maer met effective rupture tegens Engelandt, soo wil ick gaerne bekennen, selfs mede van opinie te wesen, dat het ons niet alleenlyck geoorloft; maer ook in alle manieren geraeden is, de Vreede met Engelandt selfs buyten Vranckryck te soecken; maer soo Vranckryck alsnogh syn woordt houdt, ende de Alliancie voldoet, soo kan Uw Ed. sigh verseeckert houden, dat de saeken alhier niet anders dan op gronden van eene vaste vriendtschap met Vranckryck gedirigeert sullen worden, ende dat men met Engelandt niet handelen, veel min sluyten sal, dan op den voet ende conform de dispositie van de Alliancie; Uw Ed. kan dan onbekommert van beyde de voorsz. saeken aldaer verseeckeringe geven; naementlyck, dat men het werck van de Regeringe alhier volgens de voorige Maximen van haer Ed. Groot Mog., nogh volkomentlyck meester is, ende dat men met Engelandt niet en sal handelen, als op den voet by 't Tractaet gepresribeert, beyde op presuppoost, dat Vranckryck *ilico*, ende sonder langer uytstel, syn woordt sal presteren, ende met Engelandt effectivelyck in rupture treden; 't welck indien langer gedilayeert werdt, het eerste sal perikel lopen, ende ick gaerne wil bekennen, het tweede niet te konnen aenraeden.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft my verklaert, ordre te hebben, om over alles met my confidentelyck te handelen, ende de saeken alhier wel gedisponneert vindende, aenstondts een Expresse derwaerdts te senden, waer op den Koningh sigh alsdan *ilico* tot rupture sal declareren. Ick soude syn Excell. ontwyffelyck al voor 't afgaen van dese, op alles volkomen genoegen gegeven hebben, indien de Heeren Gedeputeerden van Amstelredam op 't werck naer behooren waren gevat geweest; maer den Heere Burgermeester van Hoorn voorleeden Sondagh naer huys getrocken, ende nog syn Ed. nog de Heeren Gedeputeerden ter daghvaert, tot nogh toe weder alhier aengekomen synde, hebbe ick sulcks nogh met de vereyschte soliditeyt ende seeckerheyd niet konnen

nen doen. Waer mede dese afbreeckende ende my voorts tot de hier nevensgaende Missive van haer Ho. Mog. refererende, sal ick blyven :

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 12. November 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 13. November 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

GIsteren heb ick Uw Ed. geadviseert, wat my van den Heere Ambassadeur d'*Estrades* was te gemoet gevoert, ontrent de bekommernissen ende ombrages, die den *Koningh van Vranckryck* nu eenigen tydt hadden wederhouden, om opentlyck te declareren, ende met'er daedt te wercke te leggen de rupture tegens den *Koningh van Groot-Britannien* , waer toe den hooghstgemelden *Koningh van Vranckryck*, volgens de gemaeckte Alliancie, is verobligeert. Ick hebbe daer van aen haer Ed. Groot Mog. in volle Vergaederinge kennisse gegeven, ende op de advisen by de Leden vervolgens eenpaerlyck geuyt, huyden aen syn Excell. ter handen gesteldt, de ingesloten Memorie , daer op dan door deselve afgesonden wordt , den Expressen in de voorsz. myne Missive van gisteren, mede gementionneert ; sulcks, dat Wy naer alle menschelycke apparentie, reden hebben, om te geloven , dat daer op de effective rupture tusschen Vranckryck ende Engelandt volgen sal , waer toe Uw Ed. alle goede officien gelieve te contribueren ; ende voornaementlyck mede , dat den *Koningh van Vranckryck* , alsnogh in gelde komende te voldoen het Equivalent van de secoursen, die den Staedt al over lange hadden behooren te genieten ; voornaementlyk in consideratie , dat de Provincie van Hollandt door de excessive lasten van dese Oorlogen , de rugge ingereeden wordende , ende de goede Ingesetenen meer schattingen dragende, als haer te supporteren mogelyck is ; veele Leden *quovis pretio* de Vreede sullen willen kopen, in cas daer ontrent door de voorsz. reghtmatige voldoeninge van 't geene syne Majesteyt nu soo lange schuldigh is geweest , niet eenigh soulagement toegebraght werden. Waer mede Uw Ed. in Godes H. Beschermingebevelende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. November 1665.

P. S. Hier nevens gaet de Resolutie by haer Ed. Groot Mog. gisteren genomen,

nomen, op de Fransche saeken, ende speciaelyck op 't vorderen van 't Equivalent, van 't niet gepresteerde secours; dogh wierde geoordeeld, niet vreemdt te wesen, dat Uw Ed. de saeke tot het voorsz. laetste Lidt wel wat quame te prepareren; maer daer op van wegen den Staedt publickelyck nog geen ernstige instantien te doen, voor ende aleer den Koningh door de rupture geëngageert sal wesen.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Paris den 13. November 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk verblyde my met al myn herte over 't geluk dat ik heb, van dese te kunnen schryven, met een vast vertrouwen van dat se U Wel-Ed. Gestrenge sal vinden in den Haege. Godt sy gedanckt voor syn genade van U Wel-Ed. Gestrenge in soo veelderhande gevaren bewaert te hebben, U Ed. expeditien in den dienst van 't Landt hadde kunnen geluckiger syn, als het de Goddelycke voorsienigheyt niet heeft gelieven te gehengen; maer nooit eenige andere konde aen U Wel-Ed. Gestrenge toebrengen meerder glorye, ende waeraghtige lof van een admirable couragie ende onvergelyckelycke cordate goede conduite, dan die hem hier ten Hoof met een gemeene toestemminge van de grootste ende de kleynste, eenpaerighlyk wert gegeven. Maer 't is al lange tydt dat de Heeren Ministers alhier U Wel-Ed. Gestrenge afwesen uyt den Haege verdrietelyck aensien, ende dat het selve soo geen interruptie in myne Negotiatie, ten minste groote prejuditien in deselve heeft veroorsaeckt. De Engelschen hebben hier ende elders gepubliceert dat U Wel-Ed. Gestrenge op de Vloote was gegaen om dat gy geen veyligheydt voor U Ed. aen 't Landt sag, ende hoewel dit seer absurd is, soo heeft men hier eyndelyck geseyt ofte geveynst sulcks te geloven, om met te meerder naedruck de Regeringe te disponneren ofte U Wel-Ed. Gestrenge te bewegen om syn post in den Hage te komen waernemen, het welck den Heere d'*Estrades* meermaelen gelast is geweest te bevorderen. Den uytstel welcke men hier fondeert op het verwaghten van een Expresse Courier van den Heere d'*Estrades*, wil niet anders seggen, dan dat men alvoorens hier de laetste Resolutie te nemen, verwagt, wat hem door U Wel-Ed. Gestrenge bejegenen sal op ouvertures die hy gelast is U Ed. te doen, ende my voor veertien dagen ende nogh huyden verseeckert syn door Monsr. *de Lionne* soodanigh te wesen, dat men sal hebben contentement. U Wel-Ed. Gestrenge sal door den Heere *Nieupoort* verstaen hebben, dat ick niet heb kunen stilstaen U Wel-Ed. Gestrenge door een Expresse nae de Vloote van haer Ho. Mog. van hier, door my afgeschickt, te doen weten, dat men genoeghsaem hier verklaerde tot U Wel-Ed. Gestrenge wederkomste in den Haege, alles in suspenso te sullen houden: den Ambassadeur d'*Estrades* klaeght, dat hy in U Edts. afwesen niemant heeft met dewelcke hy confidentie kan gebruycken, ende ee-

nige mesures van secretesse kan observeren; ende men lieft hier de secretesse soo seer, dat men bynae oordeelt dat 'er niets behoorlyk sonder secretesse kan geschieden. Ende dewyle die onmogelyck gestelt wert te syn in saken die my gecommuniçeert werden, als sy van soodanigen natuur syn dat ik gehouden ben die aen de Regeringe te communiceren, soo werde ik ook in soodanige saeken voorby gegaen, gelyck ook speciaelyck in de geene van dewelcke U Wel-Ed. Gestrenge openinge door den Heere Ambassadeur d'*Estrades* sal hebben ontfangen, welcke ick dies van daer versoeck te weten.

Daer wert my gevraegt, of het aen de geunieerde Provincien niet avantagieuser soude syn, dat men vervolgde de Vredens Tractaten in Engelandt, ende dat den *Koningh van Vranckyck* deselve geruſt stelde van by onstentenisse tot rupture te sullen komen. Ende dat men ondertusschen wedersyts sigh in postuur stelde tegens de bequame tydt om den Oorlog te vervolgen? Myn antwoort is, dat de saecken in termen syn gebragt van geen gerustheyt te konnen nemen sonder dadelycke effecten, dat ook geen andere als dadelycke demonstratie behoorlyck effect sullen doen, nogh in Engelandt, nogh in Sweden, nogh in Denemarcken, nae de verscheyde ooghmercken die men aen die drie Hoven heeft; ende dat dit de ervarentheyt heeft geleert. Ik alleguere de desperaetheyt in dewelke door de Engelsche de Vredehandel is gestelt, de oneer die het is de Engelsche van hier om een Vrede aen te soecken, nae dat se in een publick Parlement verklaert hebben, dat desen Koningh haer den Oorlogh heeft gedreygt, ofte liever verklaert heeft haer Hoog Mogende te moeten byspringen volgens syne Alliancie ende belofte, indien de conditien by syn Majesteyt voorgestelt, niet werden geaccepteert, ende dat sy te gelyck haer geresolveert toonen om liever de gedreygden Oorlogh af te waghten, als de voorsz. conditien van accommodement te admitteren; ende urgere ick, dat om de Alliancie klem te geven ook de Vrede die gemaeckt wert voor de een ende de ander te verseeckeren, ende des Koninghs trouwhertigheyt in 't presteren van syn woort buyten naebedencken te stellen, ende buyten reproche, een onverwylde Resolutie tot rupture met Engelandt is vereysende: ende wert my in 't eynde geantwoort, dat men apparentelyck door de Engelsche hardigheyt daer toe wel genecessiteert sal syn; soo dat ick niet weet of de voorsz. vrage voor iets serieus ofte voor een lossen inval is aen te sien.

Alles sal sig daer klaerder ontdecken door de ouvertures hier boven vermaent, ende te gelyck wat het seggen wil, dat men nooit t'eenemael kan aghterlaten te seggen, Engelandt sal sigh met Spaigne voegen; ende wy weten niet, wat de Staten Generael sullen doen, ook soo nu, soo dan, nae de doot van den *Koningh van Spaigne*.

Den *Koningh van Vranckryck* is niet sonder interessen, daer over men den anderen ook dient te verstaen.

Het is noghtans sedert eenige tydt het gemeen gevoelen, dat 'er geen Oorlogh uyt hoofde van pretensie op de Nederlandtsche Provincien, tusschen desen Koning ende die van Spaigne sal ontstaen, hoewel men doet arbeyden om die te fonderen; 't sy dat men eerst de reformatie binnen wil voltrecken, v d t v in beter postuur wil syn tegen al dat kan opkomen. Het sy men stelt dat de

Actie

Actie niet verkort ende dat deselve soo den Naesaet sterft, glimpiger kan werden. Het sy ook dat in, *te dubia*, afraedinge ende gebeden van de Koninginne Moeder iets vermogen, ende wat anderen redenen ende considerationen meer in dese militeren, die men seyt door *Colbert* ende *Tellier* geurgeert te syn.

Ondertusschen syn de Finantien van dit Ryck in die staet gebraght, dat voorleden jaer alle lopende lasten betaelt synde, twintigh millioenen guldens syn afgeleyt tot rembourfement van de geene die gelden op des Koninghs Domeynen hebben verstreckt, ende men maeckt staet dat men door het contract met de puissante Financiers, nogh ontrent vier of vyf millioenen jaerlycks sal proffiteren. De wervinge van driehondert Compagnien te voet, gaet daegelycks voort, daer mede heeft syn Majesteyt 800. Compagnien voetkneghten, ende hondert Compagnien paerden, ider van vyftigh Mannen sonder de Officiers; boven de Regimenten van Fransche ende Switsersche Guardes ende andere Compagnien te voet ende te paert, die genoemt werden *de la Maison du Roi*, ende gesaementlyck uytmaeken ontrent nog ses duysent Mannen.

Mademoiselle Hertoginne van *Montpensier* heeft my door den Heere *du Thou* in beleefde ende ernstige termen doen versoecken, dat ick haer Ed. Groot Mogende soude willen betuygen, dat haer Hoogheyt het voor een sonderlinge gunste soude opnemen indien deselve de goede diensten van den Heere *du Bret* haer Stalmeester ende Lieutenant-Collonel in dienst van den Staedt, soo seer in goede recommandatie geliefden te nemen, dat hy by vacantie van de Collonels plaetse van syn Regiment, daer apparentie toe souden syn, tot deselve soude mogen werden gepromoveert; sy heeft my doen allegeren dat de Koninginne *Maria de Medicis* haer Grootmoeder, voor dese in haer dienst heeft gehadt den Heere *Doucham*, welcke te gelyck was in den dienst van den Staedt, ende dewyle haer Ed. Groot Mog. ook de goetheyt hebben van een van haer Officiers in haer dienst te continueren, soo wil haer Hoogheyt hopen dat hem niets obsteren sal om tot avancementen, die hem eeniger maete meer als aen anderen specteren, niet ongequalificeert geaght te werden. Ick schryve hier niet over aen haer Ed. Groot Mog., om dat ick niet weet of sulcks niet by Resolutie verboden is, ende laete dierhalven dese recommandatie niet verder komen als tot U Wel-Ed. Gestrenge, om daer ontrent te doen het geen U Ed. geraeden sal duncken. Ick recommandere my seer in syn gunste ende blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. van BEUNINGEN.

Tot Paris den 13. November 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 19. November 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne brieven van den 12. ende 13. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den selven 13. wel ter handen gekomen. Ick wil hoopen den expressen in de voorsz. U Edts. Missive vermelt, die den 14. deses van hier af gereyst is, ende de voorsz. myne Missive van den 13. mede genomen heeft, aldaer voor de receptie deses wel sal wesen gearriveert, ende dat den Koningh daer op vervolgens, sonder verdere hesitatie, de rupture tegens Engelant sal hebben gedeclareert, siende andersints te gemoedt dat den *Koningh van Groot-Britannien* syne Majesteyt daer inne sal traghten te prevenieren, ende syne redenen fonderende op 't nemen ofte mishandelen van de bewuste Schepen in de Middellandtsche-Zee, ende andere saeken met de Alliancie tusschen Vranckryck ende desen Staedt niets gemeens hebbende, daer door sal soecken de reciproque obligatie uyt het Tractaet resulterende, los te maecken ofte te prevenieren, ende alsoo de innerlycke confidentie tusschen den *Koningh van Vranckryck* ende haer Ho. Mog. te abstineren, waer toe ick in 't seeker berigt ben eenige consilia in 't Engelsche Hof influentie hebbende, ernstigh heenen te gaen.

De uytstroyselen by de Engelschen ende mogelyck ook by eenige anderen gedaen van odieuse ende vreesaghtige beweeghredenen, die my gedisponneert souden hebben met 's Landts Vloote in Zee te gaen, houde ick voorseecker, dat van selfs sullen wesen verdweenen; ende alhoewel het Godt de Heere niet gelieft heeft den Staedt, in 't employ der voorsz. Vloote soodanigh te zegenen als wy wel hadden gehoopt, soo ben ick eghter alsnogh van opinie, dat myn aenwesen in deselve niet t'eenemael inutil is geweest, ten reguarde van verscheyden inconvenienten, die by ons aldaer syn geremarqueert, ende die voor het meerder gedeelte lightelyck konnen werden gebetert, daer toe wy ook eenige consideratien aen de hooge Regeringe by geschrifte overgegeven hebben, die wy generaelyck seer smaeckelyck vinden, ende die mitsdien tegens het aenstaende voorjaer behoorlyck in aghtinge genomen ende in practycque gestelt staen te worden, maer voornaementlyk om dat sonder onse presentie in de Vloote, deselve naer den eersten swaeren storm, ende de verstroyinge, mitsgaders het verlies daer uyt geresulteert, onvermydelyck by gebreck van victuaille, met disordre soude hebben moeten invallen, ende het gantsche jaer niet wederom in Zee konnen geraecken. Waer op in aghtinge nemende de neerslagtigheyt ende disreputatie die 't selve alhier ende buyten 's Landts soude hebben veroorsaeckt, kan ick niet vermoeden door myn afwesen hier meer versuymt, als door het aenwesen van de gesaementlycke Gedeputeerden in de Vloote gevordert te wesen.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft aen my geene andere saeken voorgehouden

gehouden of ouvertures gedaen, dan U Ed. uyt de bylaege nevens myne jongste Missive overgesonden, sal hebben konnen bemercken, te weten dat den Koningh syn Meester gaerne geësclairceert was op twee pointen; naementlyck in den eersten op de tydinge die seer ampelyck derwaerts overgeschreven waeren van de groote oneenigheyt die alhier souden wesen tusschen de Provincien onderlinge, of wel Hollandt ter eenre ende de ses andere Provincien ter andere zyde, ende van de imbecilliteyt die geseyt wierde by veele Leden in Hollandt te wesen bespeurt, ter occasie van de bewuste propositie by de Gedeputeerden van Overyssel gedaen; ende ten tweeden van de secrete handelingen die, buyten kennisse van Vranckryck, in Engelandt souden werden gedreven, ende van de inclinatien die alhier souden wesen om *quovis modo* met Engelandt, buyten interventie van Vranckryck, te sluyten; met verseeckeringe dat den *Koningh van Vranckryck* op beyde de voorsz. poinčten gerust gestelt synde, in geen gebreecke soude blyven, sonder langer uytstel in openbaere rupture tegen Engelandt te treden. Ick hebbe van 't een en 't ander ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. onder secretesse een omstandig rapport gedaen, ende de eenpaerige verklaeringe van de Leden gehoort ende ingenomen hebbende, den gemelden Heere Ambassadeur in 't brede by monde ende ook kortelyck in geschrifte op beyde de voorsz. pointen geëlucideert; soo als Uw Ed. uyt de voorsz. bylage sal hebben konnen afnemen. Ick wil hopen dat daer mede op 't een ende 't ander point volkomen gerustheydt sal werden genomen. Immers wat het laetste belanght en kan dienthalven niet verders gedesidereert worden nae de positive Resolutie daer op ter Generaeliteyt eenpaerighlyck genomen. Het waere op 't eerste wel te wenschen, dat de tydingen nopende de imbiciliteyt van eenige Leden in Hollandt ter occasie van de voorschreve gedaene propositie van de Gedeputeerden van Overyssel betoont, t'eenemael ongefondeert ende abusif waeren: want alhoewel de saeken sigh dienthalven jegenwoordigh redelyck wel betonen, soo is het eghter soodanigh, dat de Stadt van Amstelredam in dien deele niet en heeft betoont de cordaetheydt ende standtvastigheyd, die van soo een notabel ende soo geinteresseert Lidt met reden werdt gedesidereert, daer op, gelyck Uw Ed. bekent is, veele anderen, die niet en syn van eene geprobeerde constantie ende courage, mede de moet laeten sacken: Weshalven Uw Ed. alsnog in serieus bedenken werdt gegeven of deselve door syne salutaire advisen soo aen de Heeren Burgermeesteren, als aen eenige Leden van de Vroedtschap, van de meeste directie in de voornoemde Stadt niet soude konnen brengen eene dispositie, om 't eenemael, ten dienste van 't gemeen eene goede ende vaste maxime te arresteren, waer op alle andere vroome Patriotten, ende eerlycke Ministers met gerustheyd de vryheyd van 't Vaderlandt souden konnen handthaeven. Ick hebbe daer over den Heere Burgermeester van Hoorn in 't lange onderhouden, dien ick indien deele mede wel van myn gevoelen bevonden hebben; maer eghter telkens groote reflexie maeckte, op andere swacken, die men het werck niet wel en konde doen begrypen; weshalven Uw Ed. goede bestieringe als boven daer ontrent nogh wel hooghlyck schyndt van noode te wesen, gelyck dan Uw Edts. Missive van den 6. deses indien deele albereyds seer goede operatie gedaen heeft.

Het geene Uw Ed. overschryft in faveur van den Heere Lieutenant-Kolonel

du Bret, sal ick gaerne het *casus* voorvallende, naer myn vermogen handthaven ende secondeeren.

Den Heere van *Amerongen*, is eergisteren wederom alhier gearriveert, ende heeft gisteren aen haer Ho. Mog. rapport gedaen. Ick hebbe in 't lange ende in 't breede met syn Ed. over den toestandt van de saeken in Denemarcken gecommuniceert, ende verneeme uyt deselve, dat den Koningh aldaer ende syne Majesteyts Ministers nu in volle dispositie syn, om sigh met desen Staedt te voegen; maer dat het Ryck onmaghtigh wesende, om iets hoofdsaeckelycks uyt te reghten; jae selfs, om sigh in postuur van goede defentie te houden, door 't geldt van syne Geallieerden daer toe bequaem gemaeckt sal moeten worden. Ende alhoewel ick wel bevroede, dat sulcks ten hooghsten belastelyck sal vallen voor een Staedt, die albereyds soo seer belast ende genoeghsaem geaccableert is, soo meyne ick eghter, dat het voornoemde Ryck wel diendt te werden gemesnageert, ende dat den *Koningh van Vranckryck*, nevens haer Ho. Mog. daer toe de beurs wat sal dienen te openen. Ende soude ontwyffelyck met Denemarcken het werck des te facilder vallen, indien de Kroon Sweden in 't reghte spoor gebraght konde werden, waer van men alhier mits het afwerpen van de posten tusschen Amsterdam ende Hamburgh jegenwoordigh soodaenige naerightinge niet en heeft, als het wel waere te wenschen. De publicke declaratie van den *Koningh van Vranckryck* tegen Engelandt, sal daer ontrent van grooten gewighte wesen.

De Negotiatie met den *Keurvorst van Brandenburgh*, werdt door den Heere Ambassadeur d'*Estrades* mede gerecommandeert ende gepousseert, ende is deselve jegenwoordigh in die termen, dat haer Ed. Groot Mog.; mitsgaders ook de andere Provincien te vreden syn met syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyd* te handelen op deselve voet, ende op gelycke conditien, als met de *Vorsten van Lunenburgh* is gecontracteert; jae vertrouwe ick, selfs nog wel iets favorabelder in syn reguard soude werden toegestaen, als 't geene aen de hoogstgemelde Vorsten is geaccordeert; maer van de syde van den Keurvorst, is het gantsche werk voor eerst gebonden geweest aen de evacuatie van alle syne Steden ende Plaetsen met haer Ho. Mog. guarnisoen beset, ende werdt het selve ook jegenwoordigh nogh geaccrocheert aen de evacuatie van Orsoy, sonder dat men deselve evacuatie, schoon die geobtineert konde worden, voor niets ter wereldt in de Negotiatie wil doen gelden; maer absolutelyck begeert, ende de evacuatie ende 't onderhoudt van de halve Armee, op den voet, als met de hooggemelde *Vorsten van Lunenburgh* is gehandeldt, beyde te gelyck; haer Ed. Groot Mog. hebben hope gegeven, tot de voorsz. evacuatie sonder het onderhoudt van de halve Armee; sulcks, dat syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyd*, alsdan de keure soude werden gegeven, om de Conditien aen de *Vorsten van Lunenburgh* toegestaen, van syne syde mede te accepteren, of wel in cas hy de evacuatie van Orsoy hem waerdiger of considerabelder aghte, dat men alsdan de principalen daer toe soude traghten te disponneren, alles op een fondament, dat syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyd* in 't eene ende 't andere geval, den *Bisschop van Munster* met een Armee van tien- of twaelf-duysent mannen sal aengrypen, ende met hem treden in eene openbare rupture. Ick ben wel van opinie, dat deselve rupture in dese gelegentheyd eene considerable saecke voor den Staedt wesen sou-

soude, ende hebbe derhalven ook de handt ernstelyck tot den voortgangh van het Tractaet gehouden; maer aengesien den Keurvorst te meermalen met'er daedt betoondt heeft, hoe light hy syne Tractaten aftreedt, ende elders wederom advantagien soeckt; soo ben ick niet buyten bedenken, dat het soude konnen gebeuren, dat den *Keyser*, ende 't gantsche Huys van Oostenryck, met eenige Rycksvorsten aen deselve dependerende, ende voornaementlyck mede die geene, die met desen Staedt eenige oneffenheydt hebben, ten deele onder de handt, ten deele opentlyck in de partye van den *Bisschop van Munster* tredende, syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheydt* van dese syde de évacuatie van een inportante plaetse geobtineert hebbende, de saeke van haer Ho. Mog. wel wederom moghte komen te abandonneren, ende onder beneficie van dien by den *Keyser*, den *Hertogh van Nieuburgh* &c. nieuwe avantagien bedingen; weshalven ick wel gaerne daerontrent U Edts. advis soude willen verstaen, ende naementlyck mede of het ook geraeden soude wesen, indien de Principalen tot évacuatie van Orsoy konden condescenderen, het werk daer mede te clausuleren, dat de effective inruyminge soude geschieden, soo haest den jegenwoordigen Krygh sal wesen geëyndight, ende eerder ofte anders niet. Daer toe, myns oordeels, ook andersints considerable redenen konnen geallegeert worden.

Waer mede my voorts refererende tot 't geene U Ed. hier nevens van wegens den Staedt ter handen komt, sal ick afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. November 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 20. November 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk heb voor dese aen den Heere *Nieupoort* overgeschreven dat den Heere Prince van *Turenne*, my in beleefde ende serieuse termen heeft versoght, door de wegh, die ik de bequaemste soude oordelen, aen haer Ed. Groot Mog. te willen doen voorkomen, dat hy sigh aen deselve seer verobligeert soude aghten indien syn Neve den Marquis van *Monpouillan*, die syn goederen, ende grootste habitude in Switserland in de Kantons van Berne (soo ik 't wel indagtigh ben) heeft, ende die ook door middel van syn Vrienden ende bekenden in de Regeringe aldaer sonderlinge dienst soude kunnen doen om haer Hoog Mog. geresolveerde wervinge in die Quartieren te doen succederen, met een van de Kolonels-plaetsen over de te werven Troupen soude mogen werden begunstigt. My is daer op by gedagte Heere *Nieupoort* geantwoord, dat by voortgangh van de voorsz. wervinge het ooghmerck van de Regeringe soude gaen, om

om een geboren Switser, ende misschien soodanig een als van de Heeren van de Kantons daer de wervinge mogt komen te geschieden, gerecommandeert soude werden. Maer ick ben in 't seecker bericht, dat gedaghte Heere van *Monpouillan*, in Switserlandt genaturaliseert is, ende apparentelyck immers soo gereet als een ander by de Kantons soude gerecommandert werden, als haer Hoog Mog. geen ongenegentheyt voor hem soude mogen toonen; ende dewyle syn Ed. onder de geene is die de eerste gronden tot het faciliteren van de meergeroerde wervinge in Switserlandt hebben geleyt, soo heeft gedaghte Heere van *Turenne*, om die ende de voorseyde redenen syn recommandatie hervat, met seer sonderlinge demonstratie, van dat hy dese gunst haer Ed. Groot Mogende geerne soude schuldigh syn. Het geen ick hier by kan voegen, is, dat nevens den Heere *de Lionne* haer Ho. Mog. aen niemandt van de Heeren meer ende grooter obligatie hebben, als aen den Heere Prince van *Turenne*, ende dat hy daegelycks meer ende meer in staet is, om haer dienst te doen; my dunkt dat dit seer behoort te gelden in dese gelegentheydt, ende ontrent een Heer die soo veel credit als iemandt in onse saeken heeft ontrent een Koningh die wy soo seer te considereren hebben als dese; ick kan seggen dat ick soo veel gunsten, ende support van gedaghten Heere in haer Ho. Mog. saeken genoten heb, dat ick myn leven voor syn Ed. sacrificerende, nogh ondanckbaer soude sterven. Ick bidde door U Wel-Ed. Gestrenge dese saek sonderlingh te willen ter herten hebben. Ende blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 20. November 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 26. November 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 19. deses, is my U Edts. Missive van den 20. daer aenvolgende wel ter handen gekomen.

De Leden van Hollandt geduurende de voorlede weecke reces genomen hebbende, heeft de ordinaris Vergaderinge eerst op gisteren aenvangh genomen, invoegen, dat op de voorsz. U Edts. Missive nogh geene deliberatie heeft konnen werden gehouden. Ick sal bevorderen, dat 't selve, soo haest doenlyck, geschiede. Ontrent de absolute revocatie van alle Ministers uyt Engelandt, wil ick geerne bekennen, niet te konnen oordeelen, dat sulcks sonder ondienst van de gemeene saeke, sal konnen geschieden, want behalven, dat wy altyts

over lossinge of wisselinge van gevangenen, ende andere kleyne saeken te handelen hebben; soo is ook, myns bedunkens, daer aen ten hooghsten gelegen, dat den *Koningh van Engelandt* door eenigh goet succes van de Wapenen van Vranckryck, ende van desen Staedt tot moderate gedaghten gebraght synde, die occasie tot eene vredige ende honorable uytkomste werde gemesnageert, sonder door uytstel ende nieuwe toevallen het werck van gedaente te laten veranderen, 't welk ontwyffelyck soude geschieden, immers leer lightelyck soude konnen gebeuren, als moeste afwaghten eene besendinge van Engelandt naer Vranckryck, ofte naer desen Staedt; of wel als men alhier maenden soude moeten doorbrengen, om wederom over het senden van een persoon derwaerds, de Provincien te doen resolveren; ende boven dien is het nodigh onder beneficie van een publick Minister, altyds uyt Engelandt goede naerightinge te konnen hebben van haer Equipagie, uytsenden van Schepen ende diergelycke; wat eghter 't gevoelen van haer Ed. Groot Mog. daer ontrent wesen sal, is my nogh onbekendt; maer wel bekendt, dat haer Ed. Groot Mog., ende haer Ho. Mog. opregt ende getrouw sullen wesen, ende oversulks nooit handelinge met Engelandt beginnen of vervolgen naer de rupture van Vranckryck, dan conform het Tractaet.

Ick werde bericht, dat de *Landt-Gravinne van Hessen* wervinge doet, met consent van den Keurvorst haer Broeder; ende dat deselve traght in syn interessen te trecken, den Hertogh *Jan Frederick van Hanover*. Indien U Ed. den *Koningh van Vranckryck* konde disponneren, om kraghtighlyck te wercken by den hooghgemelden Prince; mitsgaders by den *Hertogh van Nieuburgh*, om haer uyt de Wapenen te houden, het soude ontwyffelyck voor de gemeene saeke van goede operatie syn.

Indien den Marquis van *Monpouillan* by de Kantons selfs voorgestelt wort, houde ick het daer voor, dat hy aen haer Ho. Mog. niet ongevalligh sal wesen; maer die saeke, soo ick meyne, ende nu geen tydt hebbe om naer te sien, by een Missive aen haer gedefereert synde, sal daer inne alhier niets vorders gedaen worden.

Hier nevens gaet de beraeminge by de Collegien ter Admiraeliteyt gemaeckt, ontrent de équipagie tegens het voor-jaer te doen, met de Resolutie daer op provisionnelyck by haer Ho. Mog. genomen.

De Vloote van 20. Schepen onder den Schout by Naght *Sweers* in Zee gelaeten, is door storm seer ontramponeert, ten deele ingevallen ende ten deele nogh voor de Zeegaeten om mede binnen te komen; waer door de Leden meer ende meer onsmaeckelyck gemaeckt wort de voorgenomen équipagie van 36. Schepen, om geduurende den winter in Zee te werden gehouden, waer over, als mede om de geresolveerde équipagie van 12. Schepen tegens het voor-jaer, naer de Middellandtsche-Zee te senden, te anticiperen ende sulcks nogh voor den winter in 't werck te stellen, deliberatien gehouden werden. Ende dese hier mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 26. November 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Paris den 27. November 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jonghste schryven aen U Wel-Ed. Gestrenge van den 20, is my wel toegekomen U Ed. geheel aengenaemen van den 19. deses. Het geen U Wel-Ed. Gestrenge vermaendt van eenige toelegh onder de Engelschen, om dese Kroon met het declareren van den Oorlogh te prevenieren; is een argument, dat ick sedert eenige tydt onder anderen meer heb doen gelden, om de rupture van dese zyde te doen haesten.

Daer blyft hier niets in de gedaghten, van alle het geen de Engelschen ende de Engelschgesinden aldaer uytgestroyt hebben, van dat U Wel-Ed. Gestrenge uyt naebedencken van niet veylig aen Landt te syn, sigh op de Vloote van den Staedt heeft laten emploijeren; ende ick kan U Wel-Ed. Gestrenge verseeckeren, dat het geen door syn toedoen op de Vloote gedaen is, niet alleen hier gepresen; maer geadmireert wert: Edogh men seyt te gelyk, dat U Wel-Ed. Gestrenge inmiddels gy buyten syt, binnen den Staedt te seer gemist wert, ende men seyt de waerheyt daer aen.

My wert niet een woort meer vemaent van eenige ombrages, de Engelschen soecken die noghtans stadigh hier levendigh te maecken, ende seggen dat sy sullen middel vinden om haer Ho. Mog. tot een separate Vrede te disponeren, maer sy werden seer gehaet, ende weynigh gelooft. Den Heere *Colbert* om my te verseeckeren dat den Koningh in dit werck, ter goeder trouwe sal gaen, seyde my op gisteren: den Koningh soude te vreden syn, met de helft van de goede trouwe van de syde van haer Ho. Mog., die hy van de syne sal presteren.

Ick sal niet versuymen goede officien te doen ontrent de Heeren van Amstelredam op het subject by U Wel-Ed. Gestrenge aengeroert; maer dat moet van hier geschieden sonder effectatie ende by gelegentheyt, andersints soude het van quaet effect syn.

Het vermeerdert de oneyndelycke obligatien, welcke U Wel-Ed. Gestrenge op my heeft, dat gy de recommandatie van den Heere *du Bret* door myn handen gepasseert, soo favorabel gelieft op te nemen. Ick wenschte dat 'er middel was om aen die van den Heere van *Turenne* in faveur van den Marquis de *Monpouillan* te defereren, ik heb in geen saek dien Heer soo ernstig gesien, ende hy kan qualyck iets eysschen dat hy in dese gelegentheyt niet van den Staedt meer als gemeriteert heeft ende dagelycks meriteert; ende 't is niet alleen de danckbaerheyt, maer ook de voorsigtigheyt die ons verpligt, in dese obligeant te syn, soo veel doenlyck is: buyten dat den Heere de Marquis de *Monpouillan* wert geseyt een Officier te syn van soo groote capaciteyt, als eenigh ander die soude mogen werde gekoren, ende in Switserlandt aengenaem is ende gevestight, soo dat hy vertrouwt, immers soo lightelyck als iemandt anders, de recommandatie van syn Kanton te sullen hebben, soo die vereyscht wordt. Ende ick geloof

loof dat hy ontrent de wervingen, meer als anderen nut soude syn, want hy is een Man van verstant, ende addresse, ende capabel om sigh te insinueren. Ick schryf hier over ook aen den Heere *Nieupoort*, welcke U Wel-Ed. Gestrenge 't geen ick verder in myn Missive aen hem aenroer ontrent de gelegentheyt van de Switsersche wervingen, sal kunnen communiceren. Indien de Regeringe om de wervinge te bevorderen in Switserlandt niet sal senden, soo dient deselve in dese op de berighten die haer van hier sullen toekomen, ende van elders op alles te disponneren, ende aen den Heere *Boreel* ende my maer te laten de last om te informeren, dat ick niet alleen uyt modestie; maer om meer andere inportante redenen movere, ende dienstigh oordeel.

Wat myn sentiment is ontrent de saken met Denemarcken, heb ick in een Missive op huyden aen den Heere van *Ham*, door my geschreven, aengeroert. Ick wenschte dat het selve met U Wel-Ed. Gestrenge opinie moght accorderen.

My dunckt dat de presentatien in haer Ed. Groot Mog. Resolutie vervat ontrent de Negotiatien met Brandenburgh, seer voldoende syn, ende dat die saeke met een weynigh delay de Munstersche Troupen middelerwyle meer ende meer te niet gaende, niet slimmer wert; ik soude wel derven 't eynde van dien Oorlogh afwaghten met Munster, met de maght van den Staedt ende 't secours van Vranckryck, sonder om meerder hulp nieuwe kosten te doen.

Ick sal hier niets byvoegen van 't gene my meerder geseght is van deses Koninghs intentie ontrent het dirigeren van den Oorlogh tegens Engelandt, 't selve is vervat in de instructie van hier gesonden aen den Heere d'*Estrades*; U Wel-Ed. Gestrenge sal die vertoont werden, ick heb se dese morgen gesien, ende daer op drie inportante remarques gemoveert, die ick geloof geadmitteert te syn; want men heeft aengenomen die aen den Koningh te rapporteren.

Myn gevoelen is, dat alle die saeken door den Heere d'*Estrades* daer in secretesse moeten gehandelt worden, ende dat ick hier alleen daer ontrent moet dienen om goede informatien te helpen geven, ende de sentimenten tot intentie van haer Ho. Mog. te disponeren; maer tot dien eynde sullen my alle meest pertinente informatien ontrent den toestandt van onse Marine saeken, nodigh syn. Ick blyve met al myn hert,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 27. November 1665.

P. S.

Ick weet niet in wat termen de instructie voor den Heere d'*Estrades* is gebleven; maer my is geseyt, dat men 't maer neemt voor voorslagen, op dewelcke men redenen moet hooren ende plaetse geven. Ick refere my vorder, tot het geen ick schryf aen de Heeren van *Hoorn* ende *Nieupoort*.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 3. December 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 26. der voorlede maendt, is my U Edts. Missive van den 27. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Over U Edts. depêches met de twee jongste Posten herwaerts gebragt, door Commissarisen van haer Ed. Groot Mog. gebesoigneert wesende, hebben de meeste Leden tot de revocatie van den Heere Ambassadeur van *Gogh* voor haer particulier sentiment geinclineert, alhoewel eenigen verklaert hebben van de Heeren haere principalen contrarie gelast te syn, sulcks dat het rapport daer van huyden te doen tot beter overtuyginge van deselve Principalen, met alle goede redenen sal moeten bekleet worden, om alsoo voorts door 't afsenden van iemandt of eenigen uyt ieder Lit, aen de Vroedtschappen te werden overgebraght. Van 't vervolgh ende den verderen uytslag van dien, sal ick U Ed. syner tydt naeder adviseren.

De saeken van Sweden lopen van quaet tot erger soo als U Ed. uyt d'advisen van den Heere *Isbrandts*, onder N°. 1. hier by gevoeght, sal konnen afnemen. Maer die van Denemarcken schynen haer wat beter te schicken, ende ben ick volkomentlyck van opinie, dat men door alle sortable middelen van liberaliteyt deselve Kroon behoort aen de handt te houden; U Edts. Missive daer over aen den Burgermeester van *Hoorn* geschreven, heb ick nogh geen gelegentheyt gehadt te sien, ende sal ick niet naerlaten daer op de vereyschte reflexie te maken.

Over het werck van Brandenburgh is tusschen Gedeputeerden van haer Ed. Groot Mog. ende die van Utreght, particuliere Conferentie gehouden, daer van het resultat soodanigh is geweest, als U Ed. uyt de bygevoeghde notulen onder N°. 2. sal gelieven te bemercken, die van Zeelandt hebben mede gelycke Conferentie aen haer Ed. Groot Mog. soo over 't selve subject, als over alle andere inportante swevende pointen, aengeboden, gelyk ook die van Vrieslandt het selve gedaen hebben over de saeken van Munster, van Denemarcken, van de revocatie van van *Gogh* &c. Soo dat de Bondtgenoten Hollandt beginnen te considereren als 't betaemelyck is.

Den Heere Envoyé *Friquet* in de voorleden maendt van wegen den *Keyser* syn Meester, by Memorie versogt hebbende Commissarisen, om met deselve in conferentie te treden over 't uytvinden van eenigh sortabel middel tot nederlegginge van den Munsterschen Oorlogh; is daer op by haer Ed. Groot Mog. den 26., ende vervolgens by haer Ho. Mog. op den 27. der voorlede maendt geresolveert 't geene U Ed. uyt de bygevoeghde extracten onder N°. 3. breeder sal gelieven te bespeuren. * Het sal, myns oordeels, dienstigh wesen dat U Ed. daer van aldaer confidente communicatie geve, ende roeme dat de trouwhertige

* Siet *Aitzema's* vyfde Deel in Folio, pag. 662.

ge assistentie van syne Majesteyt, albereyts van die syde moderater gedaghten verweckt heeft als voor heenen. Ick vinde den gemelden Heere *Friquet* seer gedisponeert om van de Munstersche ongelegentheden, buyte quetsinge van de eere van haer Ho. Mog., een eynde te maecken; ende sal niet naerlaeten U Ed. 't syner tydt wyders te adviseren wat vervolgh de voorsz. saeke sal komen te erlangen.

Gisteren is ons uyt het Velt-leger toegekomen het fachieux advis van 's daegs te vooren; waer van copye hier nevens gaet onder N°. 4. * ende werd ick daer benevens mede in 't particulier bericht, dat de Fransche Troupes seer ongeregelt huys houden, onder anderen dat sy veele Voerluyden qualyck getracteert, jae haere wagenenen verbrant, ende haere paerden onder hunne Compagnien gerengeert, ende ook daer benevens met de Soetelaers soo onhebbelyck geleeft hebben, dat in de eene en de andere soodanigen afschrick is veroorsaekt, dat sy het Leger verlaeten, ende dat anderen daer van daen blyven; waer door dan extreme ongelegentheydt ontstaedt. Op de voorschreve advisen hebben eerst haer Ed. Groot Mogende, ende vervolgens mede haer Hoog Mogende geresolveert, het gunt Uw Ed. uyt de bylaege onder N°. 5. hier inne gesloten, vinden sal. Dogh seedert is nogh laet in den avondt ingekomen, de naedere Missive van de Heeren haer Hoog Mogende Gedeputeerden te Velde, daer van insgelycks copye hier nevens gaet onder N°. 6. waer uyt wy wederom beter hope scheppen, ende vertrouwen dat haer Ho: Mogende salutaire intentie sal konnen werden aghtervolght.

Die van de Admiraeliteyt tot Amstelredam, hebben aen haer Hoog Mogende overgesonden de Lyste van de Schepen by 't selve Collegie tegens het voor-jaer in Zee te brengen, daer van ick my verplight vinde Uw Ed. de copye hier nevens toe te senden onder N°. 7. alsmede wat projecten tot het formeren van twee Regimenten de Marine, ende tot beter œconomie in 's Landts Vloote, voorleden Saturdagh aen haer Ed. Groot Mog. gerapporteert syn, als onder N°. 8. ende 9. Ick blyve met haest,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 3. December 1665.

P. S.

Naer het schryven deses, heeft den Heere van *Gendt*, ter Vergaederinge van haer Ho. Mog., nogh gecommuniceert de Missive van den Heere *Isbrandts*, hier nevens gaende onder N°. 10.

* Siet *Aitzema's* vyfde Deel in Folio, pag. 664.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT,
Paris den eersten December 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DE post uyt Nederlandt, welcke doorgaens 's Maendaghs voormiddaghs is gewoon aen te komen, is gisteren vermits de korte dagen ende quade wegen, niet voor 's avonts gearriveert, ende syn de pacquetten en Missiven welcke hy dit mael overgebraght heeft, niet voor huyden op Dingsdag 's voormiddaghs uytgegeven: Ende hoewel ick sedert eenigen tydt wat previlegie op het Post-Comptoir heb, soo heb ick dit mael de myne niet eerder maghtigh konnen werden.

Ick heb onder deselve gevonden, ende met attentie gelesen U Ed. Gestrenge seer aengenaem schryven van den 26. des voorleden maendts, ende heb daer inne voornaementlyck aengemerckt 't geen U Wel-Ed. Gestrenge vermaendt, van de ondienst welcke U Ed. oordeelt te resideren in een absolute revocatie van alle de Ministers uyt Engelandt, soo ten aensien van 't werck van de arme Gevangenen, als om dat daer mede de wegh aen Vranckryck ende aen haer Hoog Mog. gedifficulteert soude werden, om by goede occasie door een eerlycke Vrede een gewenschte uytkomst in desen Oorlogh te kunnen bereycken, alsmede om dat men daer door versteecken wert van de kundtschappen, die men door middel van een Minister in Engelandt kan hebben. Ende hoewel U Wel-Ed. Gestrenge daer by voeght, U Ed. niet weet welcke de consideratien van haer Ed. Groot Mog. daer ontrent zyn, maer dat zy opregt ende getrouw sullen wesen, ende over sulcks, dat die nooit handelingh met Engelandt beginnen ofte vervolgen sullen naer de rupture van Vranckryck, als conform 't Tractaet: ende dat ick dierhalven in desen scheen te kunnen stilsitten, tot dat my de Resolutie van den Staedt desen aengaende toegekomen sal syn. Soo heb ick eghter om groote ende seer importante redenen, welcke U Wel-Ed. Gestrenge uyt het geen ick vervolgens te schryven heb, sal verstaen, geoordeelt myn schuldige plight te syn, het geen ontrent het voorstellen van eenige repugnantie ontrent het revoceren van haer Hoog Mogende Ambassadeur in Engelandt, aen dit Hof te bedencken valt, ende het geen my daer op voorgekomen is, in haest met een Expressen over te schryven, op dat alles wel ingesien ende overwogen synde, met te meerder gerustheyt in dese mag werden geresolveert. Ik sal vooraf seggen, dat den Heere Ambassadeur *Boreel* ende ik voor 't ontfangen van U Wel-Ed. Gestrenge Missive, diergelyke consideratien als syn de gemoveerde door U Wel-Ed. Gestrenge, hebben gehadt, ende dat ons ook in de sin gevallen is, dat den Heere van *Gogh* door de Engelschen malitieuselyck moght werden opgehouden, ende daer uyt occasie ofte pretext hier genomen om de rupture uyt te stellen, ende daer omme by ons gedaght is, of men niet soude kunnen voorstellen dat voor een equivalent van

van een revocatie van den Heere van *Gogh* soude werden aengesien, dat syn ordres om te handelen over een Vrede, souden mogen werden gerevoceert. Ende hoewel in een soo swaerwightige materie, het allenthalve bedenckelyck is voor Ministers iets te advanceren dat de wegh kan baenen tot eenigh engagement voor haer Meesters, soo moet ick eghter bekennen dat ick in desen daer door niet wederhouden ben. Want considererende dat ick hier de rupture heb gesolliciteert, ende dat het aen den Koning vry staet nae de gewoonlyke styl van alle Natien, de rupture met het revoceren van syn Ambassadeurs te beginnen, ende daer nevens in agtinge nemende dat de ordre tot de revocatie alrede aen deselve syn afgegaen: soo heb ik geagt dat de rupture komende te volgen op 't overkomen van de voorgeroerde Ambassadeurs, haer Ho. Mog. geen handelinge van Vrede kunnen continueren volgens het 10. Artikel van 't Tractaet, sonder aen desen Koning te procureren alvooren faculteyt om, daer de handelinge valt, syn Ministers te senden; ende dat over sulks, de voorsz. revocatie van ordres, mits dat de rupture daer op volge, niet anders is als het Tractaet mede brenght. Maer het geen my van dese ofte diergelycke voorstellen wederhouden heeft, is dat op myne aenkomste hier, ende gedeurende myn verblyf in myne Negotiatie tot de uytterste uure dat de jongste Resolutie by desen Koningh om tegens Engelandt in rupture te treden, is genomen, uyttermaten seer te apprehenderen is geweest, dat de persuasien die de Engelschen soo voor 't aengaen van den Oorlogh, als gedurende den selven, ende nu jongst ter occasie van het voorstel om den *Prins van Oraigne* in Ambassade nae Engelandt te senden, meer als ooit hebben getraght te geven aen dit Hof, van dat haer Ho. Mog. door moedeloosheyt in den Oorlogh altyt tot een particuliere Vrede sullen syn te disponeren, welcke hier seer door 't hooft speelt, hier soo verre in aght is genomen gewerden, dat daer door deses Koninghs Resolutie om met haer Ho. Mog. in te treden tegens Engelandt, soo niet t'eenemael gesteuyt, immers nogh langh uytgestelt moght werden; want buyten dat den *Koningh van Engelandt* doorgaens aen den Heere van *Ruvigny* voor de rupture, op 't voorstellen van de necessiteyt in dewelcke desen Koningh is van haer Ho. Mog. volgens een formeel Tractaet te moeten byspringen, doorgaens heeft tot antwoort gegeven, dat hy dit minder considereerde om dat hy altyt met haer Ho. Mog. een particuliere Vrede soude kunnen maecken: Soo dreygen de Engelschen althans meer als ooit dat sy dit doen willen ende kunnen, ende syn de gemoederen door veel abusive rapporten, ende particulierlyck door de inquietudes gegeven door de voorsz. propositie van den *Prins van Oraigne* naer Engelandt te senden, soo teer te handelen, ende soo ombragieux in dit point, dat sy door het minste incident tot ons naedeel verruckt kunnen werden. Insonderheyt dewyle den Heere *Colbert*, welckers credit bekent is, seer met dese quade impressien is ingenomen ende tot nogh toe niet kan naelaten 't gepasseerde tot Munster op te haelen ende my voor te werpen. Dit wert alles soo verswaert door een opinie die hier plaetse vindt van dat 'er een partye in den Staedt soude syn, die voor al dusdanige particuliere Vrede begeert, ende van de Alliancie met Vranckryck wil aftreden. Ende is het éclaircissement daer tegens door U Wel-Ed. Gestrenge aen den Heere d'*Estrades* gegeven, alleen maghtigh geweest soo veel gerustheyt te geven, dat eyndelck met veel moeyte de saeke in soodanige termen is gebraght

braght van een prochaine rupture, als by my is overgeschreven. Maer dit is niet geschiet, sonder dat nogh op den selven dagh als my de jonghste Resolutie van den Koningh bekent gemaekt is, de voorige ongerustheydt wederom is boven gekomen, ende oorsaek is geweest dat my geseyt is, dat men alvooren tot een rupture te treden, het een ende ander geerne met haer Hoog Mogende soude adjusteren; ende is ter naeuwer noodt, nae dat ick met veel redenen mondelingh ende ook schriftelyck door een Missive aen den Heere *de Lionne* in haest by my geschreven, ende hier nevens gaende vertoont had, dat men geen conditien buyten de Alliancie konde voorslaen, ende dat ick tot het inwilligen van de geen die de Alliancie behelst, geauthoriseert ben, die Missive in den Raedt van den Koningh gelesen synde, een ongeconditionneerde Resolutie tot rupture geobtineert is, mits dat die geen begin sal hebben, voor dat de Ministers uyt Engelandt syn geretireert. Ick segge dat ick uyt het geen voorseyt is, ende om veel meer andere redenen, de gemoederen alhier van haer Ho. Mog. best geaffectionneerde seer ombragieus vindende, ende de Engelschen seer *aux écoutes* om haer van alle occasie te valideren. Ende voornaementlyk ook experimenterende dat de geene die de beste officien in dese voor haer Ho. Mog. gedaen hebben, soo wel oordeelen te hebben gereusseert, dat sy sonder indignatie niet kunnen lyden dat men iets meerders ofte iets anders desidereert in dese; welken aengaende ik ook preuven hebbende, niet heb derven op my nemen iets van 't geen in de voorsz. sin by den Heere Ambassadeur *Boreel* ende my gedaght was voor te brengen: Ook om dat ick voorsagh dat het niet soude werden geacquiescceert; ende eenighsints te gelyck presumeerde dat de indigniteyten den Heere van *Gogh* in syn domestycquen bejegent, 't hervragen van den Engelsche Minister uyt Hollandt, de consideratien op 't humeur van de Engelschen, dat opgeset wert door 't aensoeken van de Vrede aen haer geschiet, de obstaculen die verscheyde *concilia* tegens de Engelschen sullen vinden, indien men gelooft dat men t'elckens op 't point staet van met haer te accorderen, 't gebruyck van alle Natien in cas van rupture, de begeerte van desen Koningh, 't vertreck van de Mediateurs, het laetste antwoort van den *Koningh van Engelandt* meer geësloigneert van Vrede als het voorgaende, ende diergelyke consideratien meer, het revoceren van den Heere van *Gogh* niet onbehaeglyck souden maecken, ende soude doen dencken om op 't geen ontrent gevangenen ende correspondentie te doen is, door andere wegen te voorsien; want inderdaet alle de lamentable Audientien welcke den Heere van *Gogh* heeft by een Koningh die openbaere vyandt is van den Staedt, komen my voor als een saek sonder exempel, ende misschien van quaet effect; immers dat is het oordeel van veele, die de Engelschen beter kennen als ick. In alle geval daght ick, dat in saeken in dewelcken redenen *pro & contra* syn, het veylighst is in te volgen de sentimenten van de geene die men van noden heeft; ende dat met dusdanigen grooten Koningh, die maxime meer nodigh is, als met anderen. Het is my ook in de sin gekomen, dat men ingeval ik vermaende dat den Heere van *Gogh* in Engelandt soude mogen werden gelaten, daer op soude passen dat dan ook best de Heeren Ambassadeurs van dese Kroon daer blyven om de handeling te vervolgen, ende dat daer door de rupture uytgestelt werdende, by provisie in 't eynde wel moght aghterblyven. Ick soude ook om de-

dese redenen U Wel-Ed. Gestrenge consideratien ongemoveert hebben gelaeten, ten waer ik geoordeelt had dat die by de Regeringe soude mogen werden geapprehendeert, ende dat daer op een Resolutie van difficilheyt ontrent de revocatie van den Heere van *Gogh* moght volgen, die ick dughte dat wel van soo schadelycke effecten soude kunnen syn, dat daer door alles hier soude mogen werden gedisconcerteert, ende dies een seer bedenckelyke Schipbreuck in de Haven soude mogen werden geleden. Want hoewel haer Ho. Mog. motiven daer toe in der daet soodanig souden syn, dat die geen aenstoot behooren te geven, soo sal dit myns oordeels niet aengenomen werden, ende dese saeken voor misterieux werden aengesien; ende dewyle de Engelschen dreygen den Koningh in de declaratie van den Oorlogh te prevenieren, soo moght men daer op wel precipitante Resolutien nemen om dat voor te komen. Ende heb ick om dese redenen, my niet willende verlaeten in een saeke van soo grooten inportantie, op myn presumptie ende opinie, sonder te onderstaen of die gefondeert moght syn, best gedaght my te addresseren aen den Heere van *Turenne*, met dewelcke ick de meeste confidentie heb, ende aen syn Ed. met de meeste discretie te insinueren, U Wel-Ed. Gestrenge consideratien, met alle de precautien die ick heb kunnen bedencken om se smaeckelyk te doen voorkomen, ende wel particulierlyck die te besluyten met het geen U Wel-Ed. Gestrenge in 't eynde seyt, van de trouwe van haer Ho. Mog. ontrent het vervolgen van de handelingh. U Wel-Ed. Gestrenge is de moderatie van dien Heer bekent; ende ick, syn scrupule om niets sonder vast fondament, sterck te dryven; maer dat alles heeft niet belet. Het geen ick seyde, is by syn Ed. opgenomen erger als ick het met alle de voorseyde myne preoccupatie niet had kunnen apprehenderen, soo verre dat syn Ed. my sonder hem eenige occasie tot chaleur gegeven te hebben, tot antwoort gaf, dat soo dit voorquam aen den Koning, men niet weten soude wat men voortaen had te geloven, ofte te verwaghten van haer Ho. Mog., welcke den Koningh tot een swaere rupture met een naebuurige Kroon tegens syn interessen, ende tot syn groote kosten, ende gevaer gedisponneert hebbende, nae dat die syn Ambassadeurs had gerevoceert, ende gesint was daer op de rupture te doen volgen; nu soude komen voor te wenden, sy moesten haer Ambassadeur daer laeten, om op occasie van Vrede te vigileren. Voor al dat syn Ed. niet konde begrypen, dat U Wel-Ed. Gestrenge dit moveerde; dat ick desen aengaende niets diende te reppen, indien ick niet alles wilde desconcerteren. Dat syn Ed. had geoordeelt den Koningh was gehouden syn woort met haer Hoog Mog. te observeren, ende daeromme in de rupture te treden, ende dat syn Majesteyt sinceerlyck was gesint, aen syn woort te voldoen; maer dat indien wegens haer Ho. Mog. dusdanige voorstellen geschieden, op 't eyge point als syn hoogstgedaghte Majesteyt haer Ho. Mog. ten geval in Oorlogh soude treden; syn Ed. moest seggen, gelyck ick voor desen by seeckere gelegentheydt had geseyt, dat ick in een quartier uurs wel soude kunnen seggen, wat haer Ho. Mog. geraeden was, (ick repetere de *formalia*) dat syn Ed. in deselve tydt met de Heeren Ministers van den Koning eens soude syn, om syn Majesteyt te persuaderen, dat 'er niet resteert als de handt van 't werck te trecken, ende buyten verwyderingh met Engelandt te blyven, ende haer Ho. Mog. met haer Vredehandel te laten begaen; dat hier

een Ambassadeur, een Moeder, ende een Suster van den *Koningh van Engelandt* is, met dewelcke men de saeken van dese Kroon wel soude kunnen adjusteren; dat ick voor dese seer wel had aengewesen, hoe omsightigh men moest handelen, wanneer de gemoederen met mistrouwen syn ingenomen; ende dat dit in dese gelegentheydt aen de syde van haer Hoog Mog. dient geobserveert; dat men cordatelyck hier handelende, met candeur bejegent soude werden; maer dat men met finesse willende gaen, alles bedorven soude werden.

Ick heb geseyt, dat desen Koningh een soo groote chaleur voor de Vrede betuyght hebbende, ende nogh betuygende was, dat ick hadde geoordeelt dat syn Majesteyt verseeckert synde, dat die niet gesloten soude werden, noghte getracteert als volgens de Alliancie, gantsch niet op dese voet soude aensien een innocente gedaghte, van tot bevorderingh van de Vrede eenigh middel aen de handt te houden; ende heb voorts alles geseyt dat ick konde, om dit wel te doen opnemen; maer syn Ed. bleef by syn persuasie, ende seyde dat men sigh wel moest waghten, in dese al te argh te willen syn. Ick heb getraght syn Ed. alle gedaghten van finesse te benemen; maer ick heb niets geobtineert, als dat syn Ed. heeft aengenomen niets te vermaenen van 't geene ick aen syn Ed. heb gecommuniceert. Ick send dese Expresse af met groote secretesse, ende met groote bekommernisse; want in der daet ick geloof dat het geheel succes van haer Ho. Mog. Negotiatie daer aen hangt, ende ick weet niet, wat by gevolgh in dese pericliteert. Men moet in dese gelegentheyt soo seer niet considereren wat reden is, als wat de gemoederen van die geene met dewelcke men te doen heeft, nae de dispositie in dewelcke sy syn, voor redelyck opnemen. Ick bidde dat ick in dese een weynigh gelooft magh werden. Ende blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den eersten December 1665.

P. S.

Het minste quaedt dat ick vreese, dat uyt dese saek, als se quaelyck opgenomen is, soude ontstaen, soude syn dat men soude willen conditionneren, ende daer mede dan alles bedurven werden; soo de Resolutie van haer Ho. Mog. niet gaet tot revocatie van den Heere van *Gogh*. Ick sal hier op antwoort verwaghten door een Expresse, sonder alhier iets te moveren: En ick bid U Wel-Ed. Gestrenge daerom, dat 't geene ick hier van schryve aen de Regeringe, tot myne descharge werden bekent gemaeckt.

A Monsieur le Marquis de Lionne, *le* 20. *Novembre* 1665.

MONSIEUR,

IL a plû au Roi, dès le 24. de Juin de cette année dans une Audience, que j'eus l'honneur d'avoir de Sa Majesté, de m'assurer qu'en cas que ses offices pour un accommodement en Angleterre, n'eussent point le succès que Sa Majesté espéroit, Elle prendroit, sur les instances à lui faites de la part de Messeigneurs les Etats, pour la prestation de la Garantie, par une rupture contre l'Angleterre, telle résolution que lesdits Seigneurs Etats resteroient satisfaits.

Le Roi d'Angleterre depuis ce tems-là, au lieu de propositions équitables d'un accommodement, ayant mis entre les mains de Messieurs les Ambassadeurs de la France un Ecrit, dans lequel il se montroit fort éloigné de la Paix; le Roi sollicité par des nouvelles instances, de la part desdits Seigneurs Etats pour la prestation de la Garantie, les reçût fort favorablement, en une Audience, que j'eus de Sa Majesté le 2. d'Août, & eût la bonté de me promettre, que j'aurois sa finale réponse pour la mander aux dits Seigneurs Etats, en deux jours. Je la sollicitai ensuite, mais certaines considérations ayant détourné Sa Majesté à me la dire, pour les mander aux dits Seigneurs Etats, il me fut dit par Monsieur le Marquis de Lionne, *que Sa Majesté faisoit écrire sa résolution à Monsieur* d'Estrades, *pour la communiquer en secretesse en Hollande; & qu'elle étoit telle, qu'on y prendroit contentement, mais qu'on ne me la pût communiquer qu'en cinq ou six jours, de peur que par mes avis à l'Etat, elle devint publique.*

Ces cinq ou six jours étant écoulez, il me fut dit que Sa Majesté me feroit venir vers Elle, quand elle jugeroit qu'il étoit tems de me faire sçavoir sadite résolution.

En suite de cela, il plût à Sa Majesté de me faire la grace de me faire venir vers Elle le 16. Août, & de me dire formellement, que Sa Majesté étoit résoluë de prêter la Garantie aux dits Seigneurs Etats en la présente guerre contre l'Angleterre, en cas que le Roi d'Angleterre ne fit point la Paix aux conditions que Sa Majesté lui avoit proposées.

Et ayant été representé au Roi que la prestation d'une Garantie en vertu d'un Traité, ne peut pas être renduë conditionelle, ni liée à d'autres Loix, que celles qui sont portées par le Traité; Sa Majesté a trouvé bon de faire dire par Monsr. d'Estrades, *dans le commencement du mois de Septembre, que la Déclaration susdite pour la prestation de la Garantie n'est pas conditionelle, mais qu'elle est pure & simple, & que Sa Majesté a seulement desiré, comme il l'a jugé juste & de l'avantage desdits Seigneurs Etats, de sçavoir par l'envoi d'un Courier en Angleterre avant que d'en venir aux effets, si on pourroit esperer la Paix, sur les conditions que Sa Majesté avoit proposées comme de lui-même au Roi d'Angleterre.*

Depuis ce tems-là, le Roi d'Angleterre nonobstant tous devoirs pour lui faire accepter lesdites conditions, les ayant rejettées, & même ayant déclaré en son Parlement, qu'il soûtiendroit plûtôt une Guerre de la France & des Provinces-Unies, jointes ensemble, que de les accepter: Il m'a été dit que le Roi tiendroit sa parole,

 sans

sans aucun delai, & qu'il avoit écrit ses sentimens sur cela à Monsr. d'Estrades, *pour les communiquer avec quelque précaution en Hollande, & qu'ils étoient tels que Sa Majesté recevant des éclaircissemens sur de certains sujets d'ombrage, sur lesquels ledit Sr.* d'Estrades *avoit ordre de s'expliquer, elle se déclareroit incontinent contre les Anglois.*

Ensuite de cela Monsr. d'Estrades *a dit, & a été rapporté à Messrs. les Etats de Hollande de sa part, que le Roi, dès qu'il auroit dépêché un Courier avec des éclaircissemens qu'il demandoit, se déclareroit pour une rupture contre l'Angleterre.*

J'ai donné les mêmes assurances aux dits Seigneurs Etats par plusieurs de mes Lettres de suite, & on me mande par les derniéres que j'ai reçuës, qu'on ne doute aucunement, que je ne leur donne par l'ordinaire d'aujourd'hui, ledit Courier étant arrivé, la nouvelle d'une rupture formelle, ensuite d'une promesse si claire & si positive, puisque les éclaircissemens ont été donnez, que Monsieur d'Estrades *a demandez.*

Je vous supplie, Monsieur, de considérer tout ceci & de faire quelque réfléxion sur la disposition des humeurs & des affaires d'a présent, & de juger si je puis satisfaire à la juste attente desdits Seigneurs Etats, en leur mandant que le Roi est toûjours en intention de rompre, & qu'il révoque ses Ambassadeurs d'auprès du Roi d'Angleterre, & desire que lesdits Seigneurs Etats révoquent aussi le leur, & que l'on entrera en concert pour les desseins de la Guerre, sans la déclarer pourtant aux Anglois, & sans donner même aucuns ordres pour exercer des hostilitez contre eux.

J'avouë que la révocation des Ambassadeurs semble être un pas à la rupture, mais quand on y ajoûte, que Sa Majesté differe la rupture, entre autres raisons, aussi pour convenir auparavant avec lesdits Seigneurs Etats sur de certaines conditions; on peut dire que par ladite révocation il ne se fait rien d'essentiel, sinon, qu'on rompe la Négociation de Paix avec les Anglois, & qu'on ôte à Messieurs les Etats le moïen de traiter avec eux; demeurant la France en la faculté de la faire par le moïen de l'Ambassadeur de l'Angleterre qui reste en cette Cour, pouvant toûjours même éviter la néceſſité de la rupture en proposant des conditions, que lesdits Seigneurs Etats ne peuvent pas accorder.

Et ce qui est décisif en ceci, si les conditions qu'on desire sont conformes à ce qui est contenu dans le Traité, j'ai ordre & pouvoir de les accorder sans aucun delai; mais si on veut proposer de nouvelles, comme néceſſaires pour faire résoudre Sa Majesté à la rupture, on ouvre le chemin à rendre le Traité pour tout jamais illusoir, & on ne satisfait point à la promesse, qui est pure & simple, & on met dans une étrange confusion tous les conseils qui semblent être si bien ajustez, même en ne disant point dès à présent quelles sont les conditions qu'on desire, afin de connoître si elles sont dans le Traité d'Alliance, ou non. Je suis &c. A Paris le 20. *Novembre* 1665. *étoit signé*

C. VAN BEUNINGEN.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 4. December 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAe dat ick jonghst aen U Wel-Ed. Gestrenge geschreven heb, den 27. van de voorlede maendt, is my wel toegekomen U Ed. geheel aengenaem schryven, van den 26. daer bevorens.

Op 't geen U Wel-Ed. Gestrenge aengeroert heeft, van de ondienst, welcke schyndt te resideren in een absolute revocatie van alle Ministers, heb ick door een Expresse, voor drie' dagen van hier door my afgesonden, welck ick hoope desen avondt daer te sullen syn, in groote haest; maer met geen minder bekommernissen van dat ick niet genoegh soude mogen persuaderen, het geen ick dienaengaende aght nodigh te syn, wydtlopigh geantwoordt. Ick vind den Heere *Boreel* t'eenemael in myn sentiment, ende werd daer inne van dagh tot dagh meer ende meer geconfirmeert. 't Werck van de gevangenen kan immediaet door den Heer van *Gogh* niet versorght werden, ende kan daeromme myns dunckens, een trouw Man, onder die van de Nederlandtsche Natie in Engelandt, ofte een ander onder de opsight van den Staedt, die daer toe bequaemheyd heeft, werden gedespicieert; ende 't werck van correspondentie door naedere wegen werden besorght, daer toe ick ook hier sal traghten te bevorderen, dat goede ordre werde gesteldt; wanneer'er in Engelandt gedaghten tot Vrede sullen syn, sal'er geen middel ontbreecken, om de Handelingh te renoveren, dewyle hier altydt een Suster van den *Koningh van Engelandt* sal syn, ende dat dese Kroon in een Oorlogh van dese natuur niet differentelyk tot Vrede sal wesen te disponneren; maer men kan qualyck aen 't werck van Engelandt de meeste klem geven, soo langh daer een schyn van Negotiatie op 't tapyt is. Dewyle de geene die in Engelandt, Schotlandt ende Yerlandt de handen willen roeren, daer door te rugh gehouden sullen werden, ende men heeft in Vranckryck middelen ende genegentheydt, om in Yerlandt aen den *Koningh van Engelandt* veel werck te geven. Ick vreese ook, dat met veel versoecken, 't werck in Engelandt meer veraghtert als bevordert is; ende ick merck, dat den Heere *Boreel*, welcke met de Engelschen gehandeldt heeft, dat voorseecker steldt. Soo veel ick uyt de conversatie met Monsr. *de Lionne* hebbe kunnen mercken, heeft Monsr. den Prince van *Turenne* my in syne belofte van jae, woordt gehouden.

Dat aen de Kantons in dewelcke de wervinge sal geschieden, eenige authoriteyt ontrent het despicieren van Kolonels, om over de geworvene Volckeren te commanderen, by den Staedt soude syn gedefereert, bevindt ik niet; maer 't waer misschien niet vreemdt, dat om haer meer te obligeren, deselve werden versoght, een dubbeldt ofte tripel getal van goede Kryghs-Oversten tot die Charge bequaem, voor te slaen, om by haer Ho. Mog. twee daer uyt geëli-

geert te werden. Want ick hoor soo veel goede getuygenisse van den Heere Marquis van *Monpoullian*, dat ick niet weet of men veel bequamer vinden sal, ende ick considereer seer de recommandatie van den Heere *de Turenne*, die in dese my voor de derdemael met ernst tegens syne gewoonte, vernieuwdt is. Ick meende, dat de onkunde van de Switsersche ofte Hooghduytsche Taele in desen te considereren was; maer ick verstae, dat meer als drie derdeparten van de Kanton van Bern daer de meeste wervinge apparent soude geschieden, Fransche Switsers syn, ende dat men niet wel een wervinge van Duytsche Switsers alleen kan doen, hoewel die andersints meer als de Fransche werden geaght.

Ick heb niet als seer losse advysen, ofte by nae geen, ontrent de waere geschapenheydt van de saeken tusschen Ons ende den *Bisschop van Munster*, als dat alleenlyck, dat hy heeft de Plaetsjes aen geen syde de Weser, uytgeseydt Grol ende Brevoort, ende de Frontier-plaetsen van Vrieslandt ende Groeningerlandt, ende dat eenige van syne Troupen, post tot Winschoten hebben gevat, ende dat anderen in de geoccupeerde kleyne Steden syn gelogeert; maer wat by deselve gedaen is, om Winschoten ende andere Plaetsen te fortificeeren, ende wat apparentie sigh vertoondt, om hem daer uyt te dryven, wat subsistentie hy daer heeft ofte niet, en weet ick niet; ende 't waer noghtans niet ondienstigh, dat ick dienaengaende bericht moght syn, als ook aengaende 't getal van de troupen die haer Ho. Mog. te Velde brengen, de middelen die haer Ho. Mog. hebben, om aen Munster afbreuck te doen, de gedaghten die men heeft ontrent het employ van de Troupen van Lunenburg, ende wat des meerder is. Den Heere Prince van *Turenne* meendt, dat de Armee van haer Ho. Mog. vooreerst behoordt te dienen, om de Munstersche uyt alle Plaetsen die in een dagh of twee geoccupeert kunnen werden, te doen deslogeren, ende dat men daer nae behoordt post te vatten ontrent Lingen, soo daer middel is om de Armée van haer Ho. Mog. wat te doen subsisteren, ende dat men daer behoordt af te waghten, wat de vyandt dan voornemen sal, om sig *pro renata* daer nae te reguleren; maer hy heeft dese syne gedaghten aen den Heere *Pradel* alrede gecommuniceert, soo dat die in de Krygsraedt apparentelyck wel overwogen sal syn.

Ick heb met den Heere *de Lionne* gesproken over de wervinge van Nieuburgh, en van den *Landtgrave van Hessen*; maer ick sie niet, dat men hier middel weet, om die te doen cesseren: Ick sal daer op noghtans nader arbeyden. 't Beste expedient, dat my voorkomt, is den Oorlogh met Munster soo veel doenlyck is, scherp ende kort te maecken; het tweede de Alliancie met Brandenburgh te sluyten; ende het derde met Sweden een goed adjustement te maecken; ende ick kan niet oordeelen of Wy kunnen met een van dese expedienten, ende de hulpe van dese Kroon gerust syn.

My heeft behaeght een Clausule in de jonghste depêches van de Heeren Ambassadeurs van dese Kroon in Engelandt, by dewelcke sy seggen, dat men konde oordeelen wat van de Engelschen in Zee te verwaghten soude syn, byaldien sy eens ter degen boven de windt waren, dewyle sy in dese toestandt van haer saeken, niet ontsien alle Natien te gelyck met openbaere injustitie te mishandelen.

Ick

Ick verneem, dat men in de Spaensche Nederlanden blyde is, over de aenstaende rupture tusschen Engelandt ende dit Ryck, als of die haer rust verseeckerde.

Daer is van hier voor langh nae de vereenigde Nederlanden gegaen, een reghtschapen braef Soldaet, genaemdt *Sanitest*, Broeder van den *Maistre de Levemonier* alhier, hy heeft te water ende te lande gediendt, ende over al actie gedaen; en soo my van verscheyden geseyt is, van een gedetermineerde courage, een Man van onvermoeyelycken arbeydt; hy pretendeert een Compagnie te paerd. Ick weet niet of hy in dese nieuwe Troupen by nieuwe wervinge of vacantie daer aen te helpen is; maer my is verseeckert van militairen die hem kennen, dat men niet veel beter kan kiesen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 4. December 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 10. December 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UW Edts. Missive van den eersten deses per Expresse afgesonden, is my op Sondagh voorleden in den avondt, ende die van den 4. daer aenvolgende, op Dingsdaghs 's morgens, door de ordinaris post wel geworden; uyt myne voorige van den 3. sal Uw Ed. gesien hebben, dat d'inclinatie van haer Ed. Groot Mog. lagh tot revocatie van den Heere Ambassadeur van *Gogh*, gelyck dan ook dien conform de conclusie op gisteren uytgevallen is, daer op vervolgens ook nogh den selven dage deliberatie ter Generaliteyt aengestelt wesende, hebben de Provincien van Gelderlandt ende Zeelandt haer met het geadviseerde van haer Ed. Groot Mog. geconformeert, dogh die van Utreght daer over aen de Heeren haere Principalen geschreven hebbende, sagen daer op tegens huyden rescriptie te gemoet, soo dat mitsdien die saecke daer op tot huyden opgehouden is, ende nogh wel lightelyck van desen dagh tot conclusie gebraght sal werden, daer van ick U Ed. aen 't eynde deses nogh nader sal adviseren, of wel besorgen, dat Uw Ed. de genomen Resolutie van wegens haer Ho. Mog. toegesonden werde. Ondertusschen dunckt my, dat het van nu of aen kan

wer-

werden aengesien, als een gedane saeke; te meer alsoo den Soone van den Heere van *Gogh* uyt Engelandt overgekomen synde, ende gisteren aen haer Ho. Mog. rapport gedaen hebbende, onder anderen mede bekend gemaeckt heeft, dat'er aen 't Hof van Engelandt gantsch geene dispositie was tot Vreede, dat de advantagieuse propositien door de Heeren *Ambassadeurs van Vranckryck* gedaen, de gemoederen van die hoovaerdige Natie opgeset hadden, ende dat het verblyf van den gemelde Heere Ambassadeur van *Gogh* aldaer werdt geduyt ende opgenomen, als of haer Ho. Mog. de Vreede quamen afbidden; dat een Vrede op al te advantagieuse conditien voor de Engelschen, gesloten wordende, den Staedt in meerder onseeckerheydt ende swaerigheyd soude brengen, als den Oorlogh selver, ende diergelycke; hoedanige ouvertures ende informatien ick gaerne moet bekennen van die kandt, ende door die handt niet verwaght te hebben.

De Troupes van den *Bisschop van Munster*, hebben zedert eenigen tydt herwaerts geene progressen op desen Staedt gedaen, ende hebben haer ook al over eenige dagen wederom uyt Winschoten over de moerassen, met veele moeyten geretireert. Wat op de Resolutie van haer Ho. Mog. van den 2. deses nopende 't employ van de Troupes van desen Staedt ende van 't Fransche secours sy gevolght, sal Uw Ed. uyt de brieven van de Heeren haer Hoog Mogende Gedeputeerden te Velde, hier nevens gaende, gelieven af te nemen, als ook uyt de bygeleyde Missive van den Heere van *Haersolte*, gelieven te bemercken, in wat standt de Lunenburghsche Troupes gebraght syn. Het is seer te bedughten, dat mits 't verloop van 't saisoen, de scrupule van de Generaels-Persoonen, ende andere inconvenienten, voor de aenstaende winter niet veel van importantie sal konnen werden uytgereght; maer dat de Troupes binnen weynige dagen in de Guarnisoenen geleyt sullen moeten werden. Wat daer ontrent nogh gisteren by haer Ho. Mog. zy geresolveert, sal U Ed. uyt het bygeleyde Extract gelieven te bespeuren. Het geene den Heere Envoyé *Friquet* voor desen geavanceert hadde, is sedert myn jonghste alsoo blyven staen in state. Het schynt dat de ingekomen tydingen, van dat de Armee van den Staedt in de Guarnisoenen scheen te sullen trecken, die saeke wat te rugge heeft geset, ende of de Armee nu aen 't marcheren synde, die saeke ook wederom wat avanceren sal, moet den tydt openbaren.

De *Brandenburghsche Ministers* syn tot nogh toe in gebreecken gebleven, om volgens iterative versoecken van haer Ho. Mog., by geschrifte over te leveren de conditien waer op sy souden mogen genegen wesen tegens den *Bisschop van Munster* in rupture te treden.

De meeste Leden hebben in 't laetste van de voorlede weeke een keer gedaen naer de Heeren haere Committenten, om van verscheyden importante saeken aen deselve, mondelingh rapport te doen; ende naerdemael door een seer harden storm die alhier op den 4. ende 5. deses gewaeyt heeft, en het excessif hoogh water daer door veroorsaeckt, seer veele Dyckagien syn ingebroocken; soo syn de Heeren van Dordt, ende de Steden van Waterlandt, 't welck in 't geheel geinundeert is, alsmede die van Hoorn, nogh niet weder aengekomen; weshalven dan ook tot nogh toe van dese weecke geen saeken van inportantie by haer

haer Ed. Groot Mog. ſyn verhandelt. Ende ſal ick mitsdien hier mede afbreeken, verblyvende die ick waerlyck ben,

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 10. December 1665.

P. S.

De revocatie is huyden nogh geconcludeert, ſoo als U Ed. uyt de Reſolutie die hier nevens overkomt, ſal gelieven te vernemen.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, Paris den 11. December 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jonghſt aen U Wel-Ed. Geſtrenge heb geſchreven den 4. deſer lopende maendt, is my wel toegekomen U Ed. geheel aengenaeme van den 3. daer bevorens. Het geeft my wonder dat 'er ontrent de revocatie van den Heere van *Gogh*, contrarieteyt van laſt van Principalen is beſpeurt, ende ſoude dat my ſeer bekommert houden, ten waer ick voor ſeecker hielt, dat de goede directie welcke U Wel-Ed. Geſtrenge heeft gebruyckt, om de Leden tot een eenparigh ſentiment te brengen, ſyn ooghmerck bereyckt ſal hebben. Ick hoop ook dat het geen ick door een Expreſſe den eerſten deſes, ende daer naer by duplicata met de voorleden poſt, aen U Wel-Ed. Geſtrenge op dit ſubject overgeſchreven heb, iets daer toe ſal contribueren. Het is ſeeker (ſoo veel ick vernemen kan) dat deſe Kroon immers ſoo graegh uyt den Oorlogh met Engelandt ſcheyden ſal, door een goede Vrede, ſoo die bereyckt kan werden, als ſy daer mede is ingetreden. Ende wanneer 'er in Engelandt genegentheydt tot Vrede ſal ſyn, ſal 'er geen middel ontbreecken om deſelve, ook nae het vertreck van de Ambaſſadeurs, tot beſluyt te brengen; ſonder dat dat groote werck, om *formalia* ſoude komen aghter te blyven. Den *Koningh van Engelandt* hier een Moeder ende eene Suſter hebbende, ende ſoo averſch ſynde van de adjuſtementen van Vrede, welcke tuſſchen dit Ryck ende Spaigne, over ende weder aen de Hoven ſyn gemaeckt; inſonderheydt de Vrede met Engelandt van die natuur ſynde, ſoo'er geen onverwaghte veranderingen in de ſaeke komt, dat ſe ſonder veel opereuſe debatten over ſacken in den Oorlogh voorgevallen, kan werden geſloten.

Ick ben niet van opinie, dat de ſacken tuſſchen haer Ho. Mog. ende de Kroon Sweden, in ſoo ergen ſtaet ſyn als ſy haer vertoonen; maer my dunckt, dat'er

dat'er niet klaerder is, als het raisonnement van den Heere *Isbrandts*, welke meendt, dat men haer met de geheele rescisse van het Tractaet van Elbingh, ende niet alleen het aboleren van de elucidatien, behoord te gemoet te gaen; want in der daet, het Tractact van Elbingh, dat de Sweden door hondert middelen eluderen konnen in de Practyck, ende haer Ho. Mog. de faculteyt benemdt van retorsionnele inegale belastingen, is prejudiciabel voor Ons; als het ons geen secourssen sal geven, moeten Wy ons by provisie met een neutraliteyt, waer door Denemarcken gerust gestelt werdt, contenteren; ende Sweden, door Vranckryck ende door syn interessen, sien verder tot ons voordeel te trecken; want dat de Vrede, ende 't beletten van de overmaght van Engelandt haer interest is, is notoir; alleen dienen die Luyden van haer animeusheydt tegens ons genesen te werden, om dat wel te erkennen. Ick heb hier over in 't langh de Sweedtsche Minister onderhouden, ende seer geseggelyck gevonden; ende ick ben door den Heere *de Lionne* versoght, myn gedaghten daer ontrent, ook aen den Heer van *Pompone*, die van hier naer Sweden gaet, te communiceren.

Het is myns oordeels onmogelyck, dat Brandenburgh niet accepteert de Conditien, op dewelcke de Heeren Gedeputeerden van Hollandt met die van de Provincie van Utreght, eens syn geweest; maer indien ick niets anders in dese considereerde, als den Munsterschen Oorlog, ende niet een goet verstandt met een considerabel Prins in 't Ryck, ende de generaele inclinatie van de Regeringe; ende insonderheyd dat het geen men met Brandenburgh doet, kan dienen, om alle naebedencken op Sweden te doen verdwynen. Ick soude niet oordeelen, dat men benodight is, soo veel faciliteyt te gebruycken, als in dese getoondt werdt.

Ick heb gesproocken ontrent het nederleggen van den Munsterschen Oorlogh, diermate als het U Wel-Ed. Gestrenge desidereert, ende heb daerenboven, als uyt my selven, aen de Heeren Ministers alhier, voorgedragen, dat'er myns oordeels aengelegen is, dat men den Oorlogh tegens Munster scherp ende kort maecke; op dat haer Ho. Mog. in 't voor-jaer, dat schielyck op de handt sal schieten, alle haer kraghten tegens Engelandt mogen inspannen, op dat men belette alle de armaturen, welcke ter occasie van dien Oorlogh werden aengestelt, ende om aen de Engelschen de mortificatie te geven, van dat een haer'er Geallieerden, sig van haer separere; ende om den Staedt te exempteren, van de desordres die een Oorlogh te Landt, immiddels men een soo swaere ter Zee heeft, kan veroorsaecken. Ick heb daer bygevoeght, dat dese consideratien misschien by de geene die in dese waeren ingenomen met een reghtvaerdigh ressentement, niet soo veel soude gelden, als my dienstig scheen; maer dat het, myns oordeels, 't interest van dese Kroon, ende van de gemeene saek was, dat syne Majesteyt dit aenraede. Ick heb Monsr. *de Lionne* seer susceptibel gevonden van dese redenen; maer daer over is naederhandt, soo ik mercken kan, in den Raedt van den Koningh gesproocken, ende is my dese morgen door den selve geseyt, dat men 't verhaesten van de Vrede soude approberen, mits dat den *Bisschop van Munster* werde geobligeert sigh te desarmeren, ende dat den Duytschen *Keyser* sig met de Mediatie niet bemoeye. Ick hebbe geseyt,

dat

dat syn eygen ongelegentheydt, ende armoede het eerste lightelyck soude te weeghbrengen, ende dat men van alderhande goede officien sigh konde valideren, sonder juyst de formalia van een Mediatie te admitteren; my dunckt, dat'er wel soude mogen eenige inclinatie syn, om den Heere *l'Essein* niet langh nae syn aenkomste hier, wederom derwaerts te senden.

Hier is veel mompelingh ten Hoof onder de Militairen, van dat de Fransche Troupen aldaer op haer toght binnen haer Hoog Mogende Limiten, veel gebreck hebben geleden; en ick heb in een Missive van den Heere Ambassadeur d'*Estrades* aen den *Koningh van Vranckryck*, gesien dat syn Ed. schryft, dat Hollandt doet het geen het kan om goede ordre te stellen, maer dat die qualyck werden geëxecuteert; ende dat'er een cabale in de Geunieerde Provincien is, die geerne alle ongemak aen 't Fransche secours soude toebrengen.

Duc d'Anjou, des *Koninghs van Vranckrycks* Broeder, soude geseyt hebben, dat het selve vergingh van honger; maer by geen van de Ministers is my iets desen aengaende voorgeworpen; maer in scherpe termen geseyt door den Prince van *Turenne* Groot Maerschalck, 't was spottelyck dat men hier had bekent gemaeckt dat haer Hoog Mogende ordre hadden gestelt om aen de Voedtkneghten kussen ende schoenen te geven, ende dat sulcken kleynigheydt bleef sonder executie. Desen Heer is onder de geene die niet light iets versoecken, ende versoeckende, niet geerne geweygert syn; dat ick wenste in de saek door my gerecommandeert, niet mogt geschieden.

Ick verstae dat ontrent de wervinge van de Switsers, de Regeringe wel moght inclineren om nae de Kantons te senden. Ick heb de Soon van den Heere *Nieupoort* hier in Vranckryck seer gekent, ende seer opmerckende, ende actif ende ontrent saeken van die natuur seer capabel gevonden; ende meene dat men hem met vrught soude konnen emploijeren. Den Heere Marquis van *Monpouillan* heeft my bericht, dat den *Fransche Minister* in de Kantons, eenige nieuwe wervinge tegens vyf *écus par tête*, heeft gesloten, de Officiers daer inne gereeckent; 't welk soo synde, soude nae myn onthout een Compagnie van hondert Switsers, minder als twee Compagnien van vyftigh koppen van andere Natien komen te kosten.

My dunckt dat de maght van haer Hoog Mogende in de Middellandtsche-Zee, met die van dese Kroon met den eersten dient geconjungeert, soo de Engelschen daer nae toe gaen. Ick wenschte te mogen hebben een Lyste van de Schepen die aldaer in 's Landts dienst syn, ende van de monture ende manninge van deselve.

Ick heb die van de Schepen tot Amstelredam uyt te rusten ontfangen, ende sal die van de andere Collegien met verlangen te gemoedt sien.

Ick bidde daer werde goede sorge gedragen voor 't Fransche secours, want daer syn altydt luyden die klagen willen; ende meest alle de Heeren die ontrent den Koningh syn, hebben haer Kinderen, haer Broeders, ofte haer naeste Vrienden in de Troupen, ende debiteren alles dat haer geschreven wert. Ick versoeck ook dienstelyck van de ordre die daer gestelt wer-

den, te mogen werden geinformeert, ende de executie die deselve hebben. Ende ick verblyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 11. December 1665.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 17. December 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 10. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den 11. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Hoe verre haer Ed. Groot Mog. de Kroon Sweden nogh nader syn te gemoet getreden, sal U Ed. gelieven te bemercken uyt der selver geresolveerde van Saturdagh voorleden, onder N°. 1. * hier nevens gaende. Ick wil hopen dat men daer mede tot Stockholm contentement sal nemen, ende dat den *Koningh van Sweden* daer door immers gedisponeert sal wesen, om ten minsten sigh niet met Engelandt, tegens desen Staedt, ende by gevolge ook tegens Vranckryck, uyt te laeten; maer dat men daer door, die Kroone by provisie in 't spoor van Neutraliteyt houden sal; ende ick wil ook hopen, dat den *Koningh van Vranckryck* de beurs ontrent de hooghstgemelde Kroone van Sweden, wat liberaelyck openende, daer door de saeken van haer Ho. Mogende, ende deselve Kroone met 'er tydt in meerder confidentie gebraght sal konnen werden; ende als daer op de Engelschen naermaels de Onderdanen van Sweden komen te verongelycken, door 't aenhaelen van haere Schepen in Zee ende andersints, gelyck ick onfeylbaerelyck te gemoedt sie dat haer ook somwylen al sal wedervaren, soo sal der misschien met 'er tydt middel gevonden werden om de Sweden ook selfs in onse partye te trecken, ende haer mede tegens Engelandt in de wapenen te doen begeven; daer toe in sulken cas, myns oordeels, merckelyk soude konnen dienen het Elbinghsche Tractaet, ende de Alliancien daer by geredintegreert; waer op de Sweden ook veel plausibelder het werck nevens haer Hoog Mog. ende den meer hooghstgemelden *Koningh van Vranckryck*, souden konnen by de handt nemen; weshalven ick dan ook om die reden, al wat bedenckelyck soude vinden, het casseren van 't voorschreve Elbinghsche Tractaet, als 't welck voorgegaen synde, den *Koningh van Sweden* al-

* Siet *Secrete Resolutien*, pag. 501. 't tweede Deel in Quarto.

alhoewel fchier of morgen, als fyn intereft of fyn inclinatie hem daer toe foude mogen porteren, hy geen neceffiteyt of obligatie foude konnen voorwenden; maer notoirlyck gehouden foude wefen eene feer quade wille tegens Engelandt opentlyck te betonen.

Ontrent het nederleggen van den Munfterfchen Oorlogh, is federt de voorfchreve myne jongften, niets van fonderlinge confideratie voorgevallen, dewyle den Heere *Friquet* figh niet genoegh gemaghtight vindende, om figh van wegen den *Keyfer* te verbinden dat men den Biffchop, *de gré ou de force*, foude obligeren omme in te willigen de pointen, die ick met den felven Heere *Friquet* voor defen, buyten eenig engagement van wederfyts principalen, op 't papier gebraght hebbe, ende daer van onder N°. 2. copye hier nevens is gevoeght; ten dien *fine* al over eenige dagen aen den *Keyfer* gefchreven heeft, ende daer op antwoort te gemoet fiet. Uyt het voorfz. opgeftelde, fal U Ed. wel bemercken, dat het eerfte point daer ontrent aldaer gedefidereert, hier mede vaft ftaet; naementlyck dat den Biffchop gedefarmeert werde. Ende nopende het ander, dat naementlyck den *Keyfer* niet en moge intervenieren by mediatie, kan U Ed. uyt het voorfz. opgeftelde ook afnemen, dat men alhier de faeke gaerne in dier voegen foude manieren, dat men niet direćtelyck met den Biffchop foude handelen, ende dat fulcks geene eygentlycke mediatie foude konnen te paffe komen; maer dat men veel liever foude handelen met den *Keyfer* felfs, als Hooft van 't Ryck; ende in die qualiteyt gehouden wefende den Biffchop te doen repareren, 't geene by defelve foo groffelyck tegens des Rycks Conftitutie is gepecçeert. Ick hebbe daer over, als mede over 't voorfchreve genarreerde van Sweden, met den Heere Ambaffadeur d'*Eftrades* op gifteren in converfatie geweeft, ende bevonden dat fyn Excell. de voorgeroerde geallegeerde confideratien, tegens het cafferen van 't Elbinghfche Tractaet, van gewighte oordeelde; ende 't geene den Staedt tot reparatie in Eere van den Biffchop defidereerde, foo voldoende was, dat het wel te verwagten ftonde, dat de faeke daer toe foude konnen gebraght werden. †

De klaghten die aldaer overgebraght fyn, nopende de quade tractementen die 't Franfche fecours alhier foude ontfangen, fyn voorwaer gantfch ongefondeert; ende haer ongemack is geproccedeert uyt haer eygen difordre, hebbende, foo als ick U Ed. voor defen heb geadvifeert, Waegenaers, Soetelaers ende alle andere luyden, die haer gemack moeften toebrengen, foo qualyck getracteert, dat defelve verlopen ende geene anderen wederom by haer te bekomen fyn geweeft. De beloofde kouffen ende fchoenen, hadden door contrarie winden de Riviere foo tydelyck niet konnen opgebraght worden, als men wel verwaght hadde; maer fyn haer evenwel eyntlyck uytgedeelt; alhoewel ick verftae dat de Verkoopers ten deele uyt baetfoeckentheyt, ten deele mits de haeftigheydt, het befte goet niet gelevert hebben.

De ordres tot revocatie van den Heere Ambaffadeur van *Gogh*, fyn al op den 11. defes naer Engelandt afgegaen, ende is ten felven dage gearrefteert de Miffive daer over aen den *Koningh van Groot-Britannien* te fchryven, foo als daer van copye hier nevens gaet onder N°. 3. *

† D'*Eftrades*, Tom. 2. pag. 528. * Siet *Aitzema's* vyfde Deel in Folio, pag. 396. &c.

De *Princen van Lunenburgh* syn seer gealarmeert dat de Armee van desen Staedt, naer alle apparentie, niet veel sal uytregten, maer in korten binnen de Guarnisoenen getrocken worden; vreesende in sulcken cas, voor merckelycke invasien in haer Landt, ende voor ongemack ontrent de Volckeren tot gemeene kosten geworven ende onderhouden wordende; waer over op gisteren al wederom aen de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputerden te Velde, mitsgaders aen den Heere Prince *Maurits* geschreven is, dat sy het gerepresenteerde van de hooghgemelde Vorsten, in soodanigen aghtinge willen nemen, als de gelegentheyt van 't saisoen ende de constitutie van de Troupes eenighsints sal toelaeten.

Omme met de Kroone van Denemarcken wat goedts te mogen verrighten, heeft men sig tegens den Heere Extraordinaris Envoyé *Clingenbergh*, met hoope van sulcks by den Staedt te sullen konnen doen advoueren, soo verre uytgelaten, dat haer Ho. Mog. om den *Koning van Denemarcken* te believen, souden remitteren ende casseren, eerstelyks, twee Obligatien te samen van driehondert en vyftighduysent Rycksdaelders, met ontrent twee jaeren interest daer op verlopen; ten tweeden nogh eene Obligatie van ontrent hondert ende veertighduysent Rycksdaelders, mede met den interest van dien, over ontrent twee jaeren; ten derden dat men syne Majesteyt soude remitteren de schult over het provenu van de bewuste Hennip-schepen, zedert het besluyt van de Vrede met *Cromwel* nogh onbetaelt gebleven synde, opgegeven ter somme van hondert en twintighduysent Rycksdaelders.

Ten vierden, dat men hem completelyck soude te gemoet gaen ontrent syne eygen voorslagen, tot redres van alle frauden in de Noortsche Tollen; ten vyfden dat men aen den *Koningh van Denemarcken* daer en boven soude remitteren het secours ofte subsidie, 't welck syne Majesteyt aen desen Staedt, mits den Engelschen Oorlogh ende sedert den aenvangh van de selve, schuldigh is; ende dat men aen deselve nogh in gelde soude laten volgen gelycke subsidie, als geduurende den Engelschen Oorlogh, aen syne Majt. uytgekeert is geweest, ter somme van hondert tweëennegentigh duysent Rycksdaelders jaerlycks; onaengesien het subsidie 't welck syne Majesteyt jegenwoordig aen syn selven sal behouden, een gereghte derde part meerder is, dan het was ten tyde van den voorsz. anderen Engelschen Oorlogh; mits dat den hooghstgemelde *Koningh van Denemarcken* van syne syde, als nu jegens de Engelschen mede prestere deselve conditien, die vervat syn in 't Tractaet Anno 1653. daer over gemaeckt. Den meer gemelden Heere Envoyé *Clingenbergh* laet sigh met alle de voorsz. pointen, soo 't schynt, wel genoegen; maer ontrent het laetste soo begeert hy soo exorbitanten subsidie, dat het niet mogelyk is, sonder meerder moderatie, daer door te geraecken; te weten, derdehalf millioen jaerlycks, ende hy is nogh niet lager gekomen dan op twee millioenen; men heeft hem daer ontrent nogh aengeboden dat, by soo verre de Kroon Sweden tegens Denemarcken moghte komen te breecken, waer over hy sigh seer bedught toont, haer Ho. Mogende in sulcken cas tot syne meerder sterckte ende completer Armature te Water, het subsidie van den jaere 1653. souden verdubbelen. Ik hoope huyden of morgen occasie te sullen hebben, om met den meer gemelden Heere Envoyé daer over in naeder gesprek te komen, ende te sien hoe die saeke nogh naeder soude wesen in te schicken.

De

De Gedeputeerde van haer Ho. Mog., die den *Keurvorst van Brandenburgh* hebben wesen verwellekommen over syne aenkomste tot Kleve, hebben gisteren gerapporteert, dat syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt* gedisponneert was van de begeerde evacuatie van Orsoy af te staen, ende met den Staedt van haer Ho. Mog. te sluyten op den voedt van de Lunenburghsche Tractaten; wat daer op verder sal komen te volgen, hoop ick U Ed. met den naesten te adviseren.

Hier nevens gaet onder N°. 4. de Lyste van de Schepen by 't Collegie ter Admiraliteyt op de Maeze overgesonden, om by haer tegens 't aenstaende voorjaer in Zee gebraght te worden; die van 't Noorderquartier is niet geweest tot contentement van haer Ed. Groot Mog., ende sal dienvolgende naeder moeten geredresseert worden. *

U Ed. sal op de overgesonden Lyste van 't Collegie ter Admiraliteyt tot Amstelredam, ende op de nevensgaende van die van de Admiraliteyt op de Maese, gelieven te remarqueren, dat het getal van koppen aldaer uytgetrocken, alleen vervat het Bootsvolck 't welck de Admiraliteyten daer op doen werven, ende dat daer by dan nogh sullen komen de Soldaten. Waer mede my voorts refererende tot 't geene U Ed. hier nevens van wegen haer Hoog. Mog. toekomt, sal ick verblyven.

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. December 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 18. December 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer dat ick jonghst aen U Wel-Ed. geschreven heb den 11. van de lopende maendt, is my wel toegekomen U Ed. geheel aengenaeme Missive van den 10., uyt dewelcke ick seer geerne verstaen heb 't geen haer Ho. Mog. ontrent het revoceren van den Heere Ambassadeur van *Gogh*, hebben gedisponneert. De Engelschen begonnen alhier sterck tot haer voordeel te critiseren over de train in de deliberatien van de Regeringe daer over voorgevallen, ende hoewel ick niet heb vernomen dat dit aen de saeken van haer Ho. Mog. eenige sonderlinge prejudicie heeft gegeven, soo heb ick noghtans wel bespeurt, dat het eenige deffidentie had verweckt, dewyle my door den Heere *de Lionne* op 't een ende ander concernerende 't vervolgen van den Oorlogh tegens de Engelschen met geconjungeerde maghten, geantwoort is, dat men daer ontrent min

* Siet in *Aitzema's* vyfde Deel in Folio, pag. 443. de Lyste van weederzyts geheele Vloote.

min positivelyck konde spreecken, dewyle den Heere van *Gogh* nogh niet was gerevoceert.

Ick sal met verlangen te gemoedt sien wat succes haer Ho. Mog. Wapenen met de auxiliaire Fransche Troupen te Velde sullen hebben gehad, God geve dat het zy soodanigh als wy wenschen. Men begint hier meer ende meer soo 't my toeschynt, te apprehenderen dat haer Ho. Mog. alle haer Forces tegens de Engelsche nodigh hebben, ende dat het traineren van den Munsterschen Oorlogh, door het wapenen van byna alle de naebuurige Duytsche Vorsten, facieuse middelen kan causeren; ende sal daeromme de Vrede met Munster soo veel ick mercken kan, door desen Koningh niet te rugh gehouden werden, ende voor advantagieus aengesien werden, dat men hem van Engelandt kan separeren. Ick weet niet of tot dit laetste den Heere *Friquet* opentlyck sal willen arbeyden, om Engelandt niet te offenseren; maer het sal haer Ho. Mog. in dese soo veel het my toeschynt, aen geen Mediateurs ontbreeken van Princen, die de Vrede in die Gewesten opregtelyk soecken sullen. Ik heb *Turenne* hier over dese week wederom in 't langh onderhouden, ende onder anderen mede geinsinueert aen syn Ed., dat de inundatien door de laetste storm in Hollandt gecauseert, nieuwe redenen syn om geen distinctie van haer Ho. Mog. forces te lyden langer als het nodigh is; ende ick vond syn Ed. althans van opinie, dat men haer Ho. Mog. Vrede met den *Bisschop van Munster* moest aenraeden, of den Oorlogh door 't secours van den *Keurvorst van Brandenburgh*, als die hem wilde verklaren, ende door den *Hertogh van Bronswyck*, soo voeren, dat die haer Ho. Mog. seer weynigh soude incommoderen; maer my dunckt om veel redenen, dit laetste niet wel practicabel te syn. Ick weet dat het niet nodigh is aen U Wel-Ed. te recommanderen het interest van de Fransche Troupen; maer ick kan qualyk seggen hoe seer het dienstigh is, dat over ende weder tegens de klaghten die men van gebreck aen de Fransche zyde, ende aen de onse over foute ende desordre doen kan, soo veel als mogelyck is werde voorsien. Ick ben gantsch niet wel geinformeert van 't geen in dese geschiedt, ende wenschte het te syn; dewyle ick dagelycks over de klaghten van de voorsz. Troupen aengesproocken werde; ik segge dat haer Ho. Mog. in dese gelegentheyt, vry Leger hebben doen verkondigen, ende alles hebben gedaen dat voor desen de abundantie veroorsaeckte; maer dat misschien om 't verloop van 't saisoen, ende om dat de Soetelaers buyten train syn van 't Leger te volgen sedert veel jaeren, dat niet het selve effect heeft gedaen; ende dat de insolentie gedaen aen weynige die over gekomen waren met levens behoeften, veele andere heeft te rugh gehouden. U Wel-Ed. sal my kunnen doen weten hoe dat ick onse saecke in dese beter kan defenderen, dat ick ondertusschen doe sonder met contra klaghten aigreur te veroorsaken.

Den Heere *de Lionne* heeft my gevraeght, of ick niet wist wat tusschen U Ed. ende den Heere d'*Estrades* geconcerteert is; want dat gedaghten Heere d'*Estrades* schryft met U Wel-Ed. eens te syn, ende de particulariteyten te sullen schryven door den Heere *l'Essein*. Ik heb geseyt te vermoeden dat het sal syn over de Oorloghs desseynen ontrent dewelcke van hier instructie is overgesonden, ende bid uyt U Wel-Ed. te mogen verstaen, wat dien aengaende magh syn; want indien ick onbekent gehouden werde van 't

geene

geene ontrent soodanige preparatoire saecken of andersints gedaen wert, sal ick min bequaem syn, om haer Ho. Mog. hier te dienen.

Wat ick ter occasie van 't versenden van de Engelsche Vloote Oorloghschepen nae de Noord-Zee, hier gemoveert heb, ende wat bescheyt my daer op is toegekomen, ende wat ick ingevolge van dien aen de Commandanten over 's Landts Vloote in de voorsz. Zee, geschreven heb met de ordinaris Post van voorleden Sondagh over Madrid, sal U Wel-Ed. uyt de bygeleyde copye van myn schryven kunnen sien. Ick hoope dat dese myne voorsorge aen de Regeringe niet qualyck gevallen sal; ten minsten dat my niet sal werden geimputeert in dese iets over my genomen te hebben dat niet behoort; dewyle de voorsz. Missive niet inhout als simpel bericht, ende 't moveren van eenige consideratien. Een van de Officiers van de Admiraliteyt, door welckers handen alle de depêches de Zee raeckende, passeren, heeft my geseyt dat in 't laetst van February 17. of 18. Schepen onder den Heere van *Beaufort* tot Toulon sullen syn; van dewelcke het minste in de dertigh stucken, meest alle metael kanon souden voeren. U Wel-Ed. considerere wat door de Vloote van Vranckryck ende haer Ho. Mog. in de Middellandtsche-Zee samen geconjungeert, groots soude knnnen geschieden. Dat men hier seer wel seyt te apprehenderen, ende de conjunctie kan by provisie niet als tot Toulon geschieden; soo om dat de Schepen daer gekalfatert, gerepareert ende gerevictuaileert moeten werden, als om andere redenen meer, my dunckt dies dat'er geen ander expedient als dit is te volgen.

Ick heb discours wyse gemoveert, dat desen Koningh wilde de Schepen, die haer Ho. Mog. hebben geresolveert uyt haer huur te ontslaen, in dienst nemen, immers voor een gedeelte; maer men is daer ontrent wat hardt, ende meynt dat haer Ho. Mog die als nogh tot haer last behooren te houden. Ick blyve nae myne dienstige gebiedenisse:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 18. December 1665.

P. S.

De Militairen, welcke hier aen haer bekenden, uyt het Fransche secours, overschryven, 't geen passeert, remarqueren onder anderen, dat aen onse zyde seer slegte kondtschap is van 's Vyandts saecken.

Ick weet niet of het haer Ho. Mog. intentie is, met de ordre aen den Heere *Boreel* ende my gereitereert, den Heere Marquis van *Monpouillan* uyt te sluyten, met de woorden van naturelle Switsers te kiesen soo

veel doenlyck is; dit soude my seer leedt syn; want ick verstae van veelen, dat *Monpouillan* een seer bequaem Officier is; ende voor al considereer ick seer den Heere van *Turenne* syn ernstige recommandatie. Ick bidde dese aengaende geësclaircisseert te mogen syn.

Ick hoor veel goedts van Kolonel *Oglie*; maer 't is een Man van diep in de festigh jaren, soo men my seyt. Hier wert met blydtschap verstaen, dat de Negotiatie met Denemarcken op een goede voet is, ende wert seer gerecommandeert dat men se wil voltrecken. Ick stel niet onmogelyck, dat men desen Koningh disponere om tot de Deensche équipagie te contribueren; maer 't sal apparent niet geschieden sonder dat het haer Hoog Mogende op haer gepretendeerde subsidien, wert geimputeert.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 24. December 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste in dato den 17. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den 18. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; waer uyt ick met aengenaemheyt verstaen hebbe, dat men aldaer meer ende meer begint te begrypen, dat het nederleggen van den Munsterschen Oorlogh op honorable ende seekere conditien, eene goede saeke soude wesen. Ick wil gaerne bekennen het selve voor soo necessair aen te sien, dat, alhoewel den *Koningh van Vranckyck* uyt eenige bysondere insighten, van contrarie opinie hadde mogen wesen, ick geensints soude hebben konnen aenraeden, dat men daeromme in twee Oorlogen soude blyven continueren, daer men aen eene meer dan genoegh heeft. Met wat naedruk de begonnen officien van den Heere *Friquet*, daer ontrent sullen werden opgevolght, moet den tydt naeder openbaren. Immers is daer ontrent zedert eenige dagen herwaerts weynigh ernst bespeurt. Den gemelden Heere *Friquet* verklaert de opgestelde pointen aen den *Keyser* te hebbe overgesonden, ende eene gewenschte rescriptie te gemoet te sien.

U Ed. gelieve sigh verseeckert te houden ende de Heeren aldaer sigh volkomentlyck te verseeckeren, dat men tot subsistentie ende gemack van de Fransche Troupes, alles by brenght wat eenighsints mogelyck is. De Heeren Gedeputeerden van Gelderland ende Over-Yssel, syn versoght ende hebben ook aengenomen dienthalven iets op 't papier te brengen, om U Ed. tot naerightinge te konnen dienen.

Het geene den Heere Ambassadeur d'*Estrades* derwaerts overgeschreven magh hebben, nopende eenigh concert tusschen syn Ed. ende my gevallen, sal ontwyffelyck slaen op de maght ten wederzyden in Zee te brengen, ende de desseynen soo geduurende 't winter-saisoen, als tegens 't aenstaende voor-jaer, in 't werck te stellen; dogh dewyle daer inne niets positifs is, maer dat alles tegens het

het aenstaende voor-jaer naer gelegentheydt van tyden ende saeken sal moeten werden gericht, heb ick onnodigh geaght Uw Ed. sulcks over te schryven.

In wat termen het werck van de Schepen in de Middellandtsche-Zee gebraght zy, sal U Ed. uyt haer Ho. Mog. Resolutie van den 16. deses partinentelyck vernomen hebben, daer by ick derhalven niets wete te voegen; maer ick sal naer myn vermogen, ernstelyck de handt daer aen houden, ten eynde de geprojecteerde twaelf Schepen tegens het aenstaende voor-jaer, tydelyk van hier derwaerts gesonden mogen werden. Het is te bedughten dat de Collegien ter Admiraeliteyt in Zeelandt ende in Vrieslandt, daer toe haere contingenten beswaerlyck fourneren sullen; ten waere de publicke beloften daer over volgens de voorschreve Resolutie van den 16. deses aen den *Koning van Vranckryck* gedaen, haer tot prestatie van deselve moghte disponeren; weshalven het myns oordeels, seer dienstigh sal wesen, dat U Ed. somwylen in syne brieven aen den Staedt, daer van mentie maecke met ernstige recommandatie, dat dogh in 't naerkomen van de voorschreve belofte, geen manquement moge werden bevonden, op-dat wy daer op dan des te beter occasie aen de handt mogen krygen, om de voorschreve Collegien dienthalven tot haer devoir te vermanen.

Dat den *Koningh van Vranckryck*, de Schepen by haer Hoog Mogende uyt den dienst ontslagen, wederom soude inhuuren, vertrouwe ick dat van geene vrught ter werelt wesen soude, aengesien, naer ick my hebbe laten onderrighten, de voorschreve Schepen tot verderen dienst gantsch onbequaem syn.

Ontrent de Switsersche wervinge inclineren haer Ed. Groot Mog. ook t'eenemael tot gesworen Switsers, soo als Uw Ed. uyt derselver Resolutie over het voorsz. subject den 18. deses jonghst genomen ende copyelyk hier nevens gaende, breder sal gelieven te bemercken.

De Resolutie van haer Ed. Groot Mog., over 't subject van de differenten met Sweden openstaende, daer van U Ed. nevens myne jongste van den 17. deses copye toegesonden is, hebben haer Ho. Mog. mede geamplecteert; maer ick vertrouwe dat den Heere *Isbrandts* voor de receptie van deselve, sigh op de reyse herwaerts sal hebben begeven, soo als te vermoeden is uyt dessels jongste schryvens, daer van copye hier nevens is gevoeght.

Ick hebbe, naer communicatie met eenige notable Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge, my tegens de Heeren alhier aenwesende Deensche Ministers soo verre geëslargeert, dat by aldien den Koningh daer op eyndelyck soude mogen insisteren, dat hy in plaets van 20. nu 40. Oorlogschepen soude moeten équiperen tot syn eygen gerustheydt, ende tot beter uytvoeringe van de gemeene saeke. Ick soude het gaerne daer toe mede, tot complete voldoeninge van syn Majesteyt, by haer Ed. Groot Mog. willen helpen dirigeren, ende dat ook dienvolgende den Staedt in sulcken cas den *Koningh van Denemarcken* soude subsidieren met tweemael soo veel, als syne Majesteyt Ao. 1653. voor de nombre van 20. Schepen gesubsidieert is geweest; jae dat ick ook in aensien, dat den hoogstgemelde Koning nu mede geen dubbelt subsidie, maer alleenlyck in plaets van 4000. Mannen, 6000. Mannen schuldigh is; wilde

traghten uyt te wercken, dat den Staedt nogh het beloop van 2000. Mannen, wesende 96000. Rycksdaelders daerenboven, ende sulcks in alles in plaetse, dat Ao. 1653. 192000. Rycksdaelders is gegeven, nu 480000. Rycksdaelders of 1200000. guldens, soude furneren; mits dat sy my wilden verklaren, daer op aenstonds te sullen sluyten; hoedanige verklaeringe ick eghter, onaengesien soo satisfactoiren ende completen ouverture, tot nogh toe niet en hebbe weten te bekomen; sulcks dat, myns oordeels, den *Koningh van Vranckryck* niet langer desen Staedt; maer wel den *Koningh van Denemarcken* ende syne Majestets Ministers sal dienen te pressen tot een prompt besluyt van de Handelinge, ende, is 't noodt, ook van syne syde daer toe iets reëls te contribueren; 't welck ick vertrouwe dat haer Ho. Mog. gedisponneert sullen konnen worden te laeten strecken tot afslagh van de somme, die syne Majesteyt aen desen Staedt over de aghterstallige subsidien sedert de gevallen rupture met Engelandt, deughdelyck schuldigh is.

Ick wete niet wat ick eygentlyck van de Brandenburghsche saeken sal oordelen, de Ministers van den Heere Keurvorst hebben alhier eyntlyck by geschrifte overgelevert, soo wydtluftige concepten, met soo veel nieuwe ingredienten, dat het onmogelyck sal syn daer op in weecken; jae by nae maenden te konnen handelen, aengesien veele van de opgegeven pointen noodsaekelyck moeten gesonden worden, om advis aen den Raedt, ende voorts wederom door den Raedt aen de Gouverneurs, Tollenaers, Rentmeesters &c. van de plaetsen daer op soodanige pointen reflecteren; maer Commissarisen van haer Ho. Mog., om 't werck te bekorten, sullen de gemelde Heeren *Brandenburghsche Ministers* voorhouden, de Artikelen van de voorige Alliancie de Ao. 1655. geamplieert, met alle de Clausulen uyt haer concept, die sonder vordere instigatie afgehandeldt konnen werden, ende allesints aennemelyck syn; mitsgaders ook een project van mutule assistentie ende rupture tegens den *Bisschop van Munster*, *mutatis mutandis*, conform gelyk 't Tractaet met de *Vorsten van Lunenburgh* gemaeckt, ook in veele Artikelen nogh al vry favorabelder gesteldt; maer den Heere *Blaespeil*, is van hier wederom naer den Keurvorst vertrocken, ende de Heeren *Romswinkel* ende *Copes* verklaren de concepten, by faulte van genoeghsame authorisatie, te sullen moeten oversenden naer Kleve. Gemelde Heere *Blaespeil* heeft my voor syn vertreck, bekendt gemaeckt, dat den Heere *Vane*, afgesonden van den *Koning van Groot-Britannien* aen 't Hof van syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheydt*, aldaer in secretesse ouverture gedaen heeft, dat den hooghstgemelde Koningh syn Meester, ter goeder trouwe genegen soude wesen tot Vrede met desen Staedt op eerlycke Conditien, mits dat sulcks geschiede buyten interventie van Vranckryck. Ick hebbe hem daer op geantwoord, dat Wy soodanige ouvertures niet anders aensagen, dan als inventien, om Ons van Onse Geallieerden te scheyden, ende 't selve niet konnende effectueren, eghter soghten ombragien tusschen deselve te fomenteren; ende dat ick oordeelde, dat haer Ho. Mog. naer 't geene van deser syde voorgegaen was, nu moesten verwaghten eenige schriftelycke Conditien van de syde van Engelandt; waer op syne Majesteyt genegen soude wesen de Vrede aen te gaen, ende dat men als dan, deselve sortabel bevindende, die soude leggen in communicatie met den *Koningh van Vranckryck*, volgens het Tractaet, soo Vranckryck ende Engelandt

landt alsdan al souden wesen in openbare rupture, ende andersints volgens eere ende redelyckheyd, dewyle Vranckryck *in procinctu* stonde om met Engelandt effectivelyck te breeken. Ick hebbe hier van op gisteren ook communicatie gegeven aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades*. Ende dese hier mede by defect van tydt afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. December 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 25. December 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 18. deses lopende maendts, is my wel geworden Uw Wel-Ed. Gestrenge seer aengename Missive van den 17. ditto.

Ick wil met U Wel-Ed. Gestrenge vertrouwen, dat het geen haer Ho. Mog. tot meerder satisfactie van de Kroon Sweden by de Resolutie my door hem toegesonden, ingewillight hebben, van soodanige operatie sal syn, als U Wel-Ed. Gestrenge verwaght, ende de reden eyscht: Maer dewyle het Tractaet van Elbingh niet heeft belet de belofte, welcke die Kroon aen Engelandt heeft gedaen van haer Ho. Mog. niet te assisteren, soo weet ick niet, of het subsisteren van 't selve, ooit van eenigh sonderlingh gewight kan syn, om in Sweden eenige Resolutie tot ons voordeel te doen faciliteren. My schyndt toe, dat die niet anders als met het interest dat de Sweden hebben, in 't bevorderen van een Vrede ter Zee, ende in 't beletten van de Engelsche Dominatie over dat Element, ende vorders met goede officien ende nogh beter sommen geldts, van hier uytgewerckt sal kunnen worden. Dat men tot Stockholm soo scherp klaegt over desen Koningh, ende over haer Ho. Mog., ende dat men die klagten directelyck doet aen den Heere *Terlon*, ende aen den Heere *Isbrandts*, ende in deselve tydt een Ambassadeur herwaerts doet vertrecken, is een saeke die my doet hoopen, dat men klaeght om syn wil te hebben, ende niet om te scheyden. Ende daeromme dewyle *M. Pompone* last heeft, soo Monsr: *de Lionne* my verseeckert, om aen den *Koningh van Sweden* considerable subsidien aen te bieden, by aldien hy sigh tegens Engelandt wil verklaren, ende maer 12. Schepen van Oorlogh équipeert, soo ben ick niet buyten verwaghtinge van eenigh goet succes; want de interessen van Sweden syn in desen soo klaerblyckelyck voor Ons, dat de saeke maer diendt sonder animositeyt ingesien te werden, om Ons te doen reusseren. Ick heb in dese sin langh ende omstandelyck

 met

met den Heere *de Pompone* gesproocken, ende vorders alles toegebraght dat gediendt heeft, om dese Heeren wel te eschaufferen; maer dat is superflu geweest, want sy syn uyt haer selven daer toe ten vollen wel genegen.

Het geen U Wel-Ed. my gecommuniceert heeft, van syn verspreck met den Heere *Envoyé van den Keyser*, ontrent een verdragh over de saeken van den *Bisschop van Munster*, is aen Monsr. *de Lionne* seer wel gevallen, insonderheydt, by my vermaendt synde, dat die voet van handelen konde dienen, om den *Keyser* met den *Koningh van Engelandt* qualyck te stellen; ook misschien met den *Bisschop van Munster*, ende soo hy hier inne biaiseren wilde, met verscheyde Vorsten die de Vrede willen. Gedagten Heere heeft my geseyt, dat hy 't geen ick hem gecommuniceert heb, gebruycken wilde, om door den Heere *de Granville* tot Ratisbone, alle machinatien welcke gestight werden op de gronden in myn nevensgaende vermeldt, te doen dissiperen. Maer ick heb syn Ed. doen considereren, dat in dese de Regeringe nogh niet gesproocken heeft, ende dat daeromme met circumspectie gegaen moest werden, ende dat het genoegh was, dat den Koningh dede blycken syn genegentheyd, om haer Ho. Mog. tot moderatie te disponneren.

Met alle het geen U Wel-Ed. my schryft, tegens de klaghten over quaedt tractement van 't Fransche secours, cesseren die niet; maer 't geen my in dese wat gerust steldt, is, dat de Heere van *Turenne* my verseeckert, dat den Koningh aen deselve niet verder defereert als het behoordt; maer te gelyck recommandeere, alle onse vrienden ernstelyck, dat haer Ho. Mog. ontrent het wel onthalen van de voorsz. Troupen, soigneux willen syn, om de goede effecten, 't welck sulcks hier sal baren.

De condescendentie welcke haer Ho. Mog. gebruycken, om Denemarcken in haer partye te trecken, gevaldt hier seer; gelyck U Wel-Ed. lightelyck oordelen sal; maer men meendt, dat men behoordt te arbeyden, niet om dat Ryck alleen te doen armeren, ten eynde als in 't jaer 1653. is geschiedt; maer om de Wapenen met die van haer Ho. Mog., ende dese Kroon te voegen. Ende dat men niet meer als twee-hondert-duysendt Rycksdaelders gevende, om te équiperen, niet veel équipagie sal hebben, ende dat men daerom wel dapper behoordt in de beurse te tasten. Ick neem dese occasie waer, om te seggen, dat men van hier, om meerder équipagie ende een rupture uyt te wercken, te gelyk behoordt in de beurse te tasten, ende met syn exempel haer Ho. Mog. te vermaenen, ende t'encourageren; maer my werdt geantwoordt, dat het haer Ho. Mog. saek is, dat dese Kroon ontrent Sweden met geldt sal arbeyden; ende men ontrent Denemarken niets soude kunnen doen sonder Sweden te abalieneren. Indien ick last had, om de subsidien die haer Ho. Mog. te eysschen hebben, voor een gedeelte daer toe te mogen voorstellen, daer soude misschien iets gedaen kunnen werden, hoewel men tot nogh toe deselve t'eenemael van den hals wil schuyven; dogh met redenen die niet bestaen kunnen, ende die ick sonder contestatien al saghjens traght te destrueren.

De hier by geleyde Lyste van Schepen van Oorloge, is my opgegeven by dictamen door een van de Officiers van de Admiraeliteyt, welcke daer ontrent niet bedrogen kan syn; ende is my geconfirmeert waeraghtigh te syn, door een

een Zee-Kapiteyn. De geene die advisen van Toulon hebben, willen se noghtans in twyffel trecken; ick sal dierhalven my daer ontrent naeder informeren.

Soo veel als ick heb kunnen mercken uyt eenige discoursen, welck ick met den Grave van *Furstembergh* heb gehad over de sacke van Rhynberck; schynt syn Ed. een voorslagh te weten, door dewelcke by adjustement van de differenten tusschen haer Ho. Mog. ende Nieuburgh, een middel soude kunnen gevonden werden, om tegens een équivalent aen haer Ho. Mogende de Stadt Rhynberck ende 't Bailluage van deselve te laten; maer ik heb uyt syn Ed. niet kunnen verstaen in welcker voegen: 't soude apparentelyck soo geschieden, dat haer Ho. Mog. Nieuburgh, ende Nieuburgh wederom Keulen met eenige Landen soude accommoderen. Daer is veel quaet bloet teegens haer Ho. Mog. in Duytschlandt ten grooten deele ontstaen, soo men my seyt, om dat de Duytsche Vorsten door haer Ho. Mog. meynen gemepriseert te werden; ende my is van gedaghten Heere Grave ende van anderen geseyt, dat sonder dat Vranckryck met sigh voor haer Hoog Mogende te verklaren, het had gesteuyt; meer als een derde van Duytschlandt tegens haer Ho. Mog. soude hebben opgestaen.

Ick heb gemeent dat de Missive van den Heere Griffier, om sigh te informeren ontrent de personele qualiteyten van de Heeren *Eschar*, ende *Ghie* Heer van Odanger, aen my waren geaddresseert; maer daer nae heb ick gesien dat se particulierlyk hielt aen den Heere *Boreel*, welke de Regeringe naeder sal kunnen berighten. Ick heb ondertusschen verstaen dat den Heere *Eschar* woonende tot Zurigh, geboortigh is uyt de Paltz, ende de Venetiaenen heeft gedient met goede getuygenisse; maer ontrent de 70. jaren oudt is, ende niet in staet om langh dienst te doen. Den Heere *Ghie* Heere van Odanger, heeft hier gedient met goede reputatie, is een Man van 64. of 65. jaeren, maer nog van seer frische dispositie, soo my geseyt wert, ryck, sonder Kinderen, ende nogh wel genegen om te dienen. Ick bid te mogen verstaen hoe by de Regeringe wert opgenomen de voorstel van den Heere *Chevalier de Rohan*, ende of 'er niets te doen is voor den Heere Marquis van *Monpouillan*, dat ick ten aensien van de recommandatie van den Heere van *Turenne*, seer wenschte; 't geen ick van de voorsz. Kolonellen vermaen, bid ick, blyve onder ons; want dewyle aen den Heere *Boreel* alleen geschreven is, *meam operum & studium nulli obtrudere volo.* Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 25. December 1665.

P. S.

Ick weet niet waeromme de Heeren Gedeputeerden uyt de Admiraeliteyten,

ten, adviseren dat het nogh geen tydt is om met Vranckryck over de securiteyt van wedersyts Colonien in de Americaensche Eylanden te spreeken ende te concerteren: Dit uytstel kan van Vranckryck, maer behoort niet van ons te komen.

De Engelschen die hier syn, willen doen geloven, dat sy op een goede voet staen om met Denemarcken te sluyten.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 31. December 1665.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 24. deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den 25. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Van den Heere *Fricquet* hebben wy sedert de voorsz. myne jongste, nog niet anders vernomen, mogelyck of hy de verwaghte rescriptie van den *Keyser*, alvoorens sal te gemoedt sien, die apparentelyk nog niet ingekomen sal syn; maer het dissiperen van 't Leger van desen Staedt ende 't senden van de Compagnien in de Guarnisoenen, 't welck sig toegedragen heeft, soo als U Ed. uyt de bygaende brieven van de Heeren Gedeputeerden te Velde breder gelieve af te nemen, sal onfeylbaerlyk de voorsz. saeke merckelyk te rugge setten. Ik vinde geen swaerigheyt dat van de zyde van Vranckryck tot steuytinge van alle quade maghinatien in 't Ryck, naer behooren gedebiteert werde, 't geen ick U Ed. gecommuniceert hebben, nopende 't verspreck met den gemelden Heere *Fricquet* gemaeckt; want alhoewel het selve verspreck maer particulier is tusschen den selven Heere *Fricquet* ende my; soo kan ick U Ed. eghter wel verseeckeren, dat sulcks op de voorgestelde wyse konnende uytgewerckt werden, by de Regeringe alhier ook wel sal konnen werden smaeckelyck gemaeckt. De Heeren Gedeputeerden uyt het Leger wedergekeert, hebben gisteren ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. rapport gedaen, ende is daer uyt, soo wel als uyt de voorsz. haere jonghste, ende andere brieven bespeurt, dat'er eene groote traeghheydt, jae selfs eene palpable onwilligheyd is geweest, by alle de Generaels-Personen, dat in den Heere Prince *Maurits van Nassauw* meest te culperen is, om dat hem het Opper-Commandement is toevertrouwt geweest, ende dat alle de anderen hem hebben moeten obedieren; maer eghter ook des te excusabelder, om dat de faulte meer aen syne goedtheydt ende flaeuwigheydt, als aen eenige quaedaerdigheydt toe te schryven is. Den Heere *Pradel* met meest alle de Fransche Officieren, hebben op allegatien van gebreck ende impossibiliteyt, tegens de waerheydt; den gemelde Heere Prince *Maurits* gepersuadeert, ende vervolgens met ende nevens denselven, mitsgaders den Heere *Rhyngrave*, ende eenige andere Officieren van desen Staedt, de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden, die eenpaerlyck van ander verstandt waren ende bleven, genecessiteert de Troupen naer de Guarnisoenen te versenden. Het is sonderlinge remarckenswaerdigh, dat den gemelde Heere *Pradel* sigh voornaementlyck gefondeert heb-

hebbende, op gebrek van ruygh voeder voor de paerden, met soodanigen animositeyt, dat hy verklaerde, liever alle syne onderhebbende paerden te willen den hals affnyden, dan nogh vier-en-twintigh uren in syne quartieren verblyven; naederhandt de Resolutie op 't dissiperen van 't Leger genomen synde, hy niet alleen nogh 24. uren; maer nogh wel tweemael 24. uren daer naer, buyten noodt, sigh in 't selve quartier opgehouden heeft; jae dat meer is, hebben de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden even voor syn delogement door 't quartier van Wesel verreysende, bevonden, dat men aldaer lustigh ende vrolyck was, ende dat nogh paerden nogh menschen eenighsints gebreck hadden. Wy weten niet wat conjecturen daer uyt te maeken syn, ende vinden de *Princen van Lunenburgh* daer over ten hooghsten ontstight ende geallarmeert. Den Heere *Muller* Afgesante van de hooghstgemelde Princen, heeft gisteren daer over Commissarisen versoght; ende is ook gelyck versoeck van Commissarisen ten selven dage door den Heere Ambassadeur d'*Estrades* gedaen, met intentie, om aen deselve te communiceren seeckere Missive van den Heere *de Lionne* met de jonghste post ontfangen, waer inne gantsch ampelyck verhaeldt werdt, hoe den *Koningh van Vranckryck* van opinie is, dat men met de Troupes nogh behoorde in 't Velt te blyven, ende den *Bisschop van Munster* alle mogelycke afbreuck te doen; maer ick bekenne gaerne deselve Missive niet wel te konnen inschicken met 't geene Uw Ed. nu twee posten aen den anderen overgeschreven heeft, dat men aldaer klaghtigh viel, onder anderen over ende ter saeke, dat men alhier de Troupes van den Koningh onmogelycke desseynen verghde, ende dat men deselve in dier voegen niet en behoorde te ruineren, te meer daer nu by komende, dat den voornoemden Heere *de Pradel* het dissiperen van 't Leger, met soodanigen animositeyt als boven heeft te wege gebraght. Ick sal gaerne hier over U Edts. gevoelen by gelegentheydt vernemen.

Hoe verre men sigh eyndelyck tegens de *Deensche Ministers* uytgelaten heeft, sal Uw Ed. uyt myne voorige gesien hebben, daer op, myns oordeels, die saeke behoort te werden gevonden: maer ick bemercke dat de Heeren *Klingenbergh* ende *Charisius* dienthalven nogh eenige nadere ordre van haeren Koningh te gemoet sien. Ondertusschen magh Uw Ed. by goede occasie onbekommert aldaer aen de handt geven, dat by soo verre den *Koningh van Vranckryck* gedisponeert kan werden aen den hooghst gedaghten *Koningh van Denemarcken* eenighe gelt subsidien te geven, haer Ho. Mog. het selve sullen laten gelden in minderinge van 't geene den selven *Koningh van Vranckryck* over aghterstallige secoursen &c. aen desen Staedt deughdelyck schuldigh is, dewyle ick wel hebbe konnen bespeuren, dat sulcks by de Regeringe alhier wel uytgewerckt sal konnen werden.

Hoedaenigh de voorstellinge van Monsr. *de Rohan* by haer Ed. Groot Mog. opgenomen sy, sal U Ed. uyt een bylage van myn voorige depêche, hebben konnen afnemen, daer toe ick my referere, soo ten dien aensien, als ook ten respecte van den Marquis van *Monpouillan*.

De concepten van deser zyde opgestelt tot renovatie van de Alliancie met Brandenburgh, ende over het point van assistentie ofte rupture tegens den *Bisschop van Munster*, syn by de Heeren alhier aenwesende Ministers van syne

Keurvorstelycke Doorlughtigheyt, al op voorleden Donderdagh, die geweest is den 24. deses, naer Cleve overgesonden. Waer mede in haest afbrekende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 31. December 1665.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den eersten January 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAe dat ick hier gecommuniceert heb, 't geen U Wel-Ed. my, van 't geconcerteerde met den *Afgesant van den Keyser*, ontrent de Vrede met den *Bisschop van Munster*, heeft overgeschreven; heeft den *Koningh van Vranckryck*, aen syn Ambassadeur tot Regensburgh geschreven, dat hy soude de Staten Generael tot de conditien daer inne vervat, disponneren. Ick heb hier van geen kennisse gehad, voor dat het was geschiedt; ende 't heeft my om eenige redenen, niet allenthalven wel gevallen; maer het doet evenwel bemercken, dat die saek van dese syde niet alleen geen retardement sal hebben, maer ook behaeghelyck aengesien werden; 't is ondertusschen niet ondienstigh, dat den *Keyser* het contrarie gelove; om soo veel te prompter sigh te verklaren voor een expedient, dat hy vermoedt soude mogen hebben, aen desen Koningh te misvallen; ende dit is ook een van de oorsaecken, waer om my dit schryven nae Regensburgh, niet seer behaeght heeft.

Daer wert niet soo seer geklaeght, dat haer Ho. Mog. manqueren, aen de voorsorge welcke sy voor de Fransche Troupen behooren te dragen; als dat haer ordres daer ontrent, of door onaghtsaemheyt van de geene die se moeten executeren, ofte door gebreck van bequame middelen om se ter executie te stellen, niet behoorlyk naegekomen werden; want dat die door malice souden werden getraverseert, is my in 't begin geseyt; maer sedert niet weder voorgekomen. Ick sal blyde syn te ontfangen, 't beright dat my sal toekomen, van de Heeren Gedeputerden van Gelderlandt ende Over-Yssel, ontrent het geene is gedaen; want men dient dese klaghten meer te beantwoorden met het geene van de syde van den Staedt, tot subsistentie ende gemak van de voorsz. Troupen wel is gedaen; als met het geen by haer disordentelyck is geschiedt.

U Wel-Ed. gelieve in myn bygeleyde Missive aen te mercken, 't geen den Heere *Colbert* my geseyt heeft, van dat de Memorie aen den Heere d'*Estrades* overgesonden, om over eenige Oorloghs desseynen te concerteren, eerder in Engelandt is geweest, als bescheyt op deselve herwaerts is gekomen; ick weet niet of 't pacquet in de Spaensche Nederlanden niet is geopent, ook niet, of 't geen conjecturen syn, die uyt Engelandt syn overgeschreven, en die lightelyk heb-

hebben kunnen treffen, eenige particularia; dewyle de geene die ick voor dese hier heb opgegeven, ontrent de voet van 't vervolgen van den Oorlogh, met gemeene maght, met de overgesondene aen den Heere d'*Estrades*, in veel pointen accorderen; ende door de Heeren *Fransche Ambassadeurs* in Engelandt, aen den Koningh aldaer syn tegengeworpen, als middelen, die tot syn bederf konden werden gebruyckt; ende die hy behoorde te eviteren, door het aengaen van Vrede; maer soo dit geen van beyden is, soo dient naeder gelet, soo door den Heere d'*Estrades*, als door U Wel-Ed., in wat handen dese Memorie is geweest, om te ontdecken, hoe se in Engelsche handen magh syn gekomen. Ick heb eenige generalia van deselve, in myne Missive aen den Heere Griffier aengeroert; maer daer inne is die kraght niet, van de voorschreve Memorie.

Souden haer Ho. Mog. op 't exempel van voorleden jaer, in diergelyke gelegentheyt, niet kunnen verstaen om eenige weynige Heeren te authoriseren, om met dese Kroon over desseynen van Oorlogh te concerteren, ende daer inne te disponeren; daer moet dit ofte iets diergelyks gevonden werden, of veel nutte saeken sullen aghter blyven, ende eenige die anders wel beleyt kunnen werden, avereghts uytvallen.

Welcke myn gedaghten syn, ontrent haer Ho. Mog. Resolutie van den 16. ontrent de ordre van de conjunctie van haer Schepen met die van desen Koningh, in de Middellandtsche-Zee; heb ick by myne voorgaende overgeschreven, ende ick kan niet anders oordeelen, of deselve syn t'eenemael gefondeert. Hier lopen gerughten als of de Engelschen, niet met 15.; maer met 20. jae 25. Schepen van Oorlogh ende meer, nae de voorsz. Zee souden gaen; maer ick weet niet wat fondament die hebben, ende men heeft hier sedert het vertreck van de Ambassadeurs, geen pertinente naerightinge dien aengaende; dat my meer ende meer doet wenschen, dat by haer Ho. Mog. ofte liever by haer Ed. Groot Mog., tot goede correspondentie uyt Engelandt, ordre magh werden gestelt.

Den Heere *Colbert* heeft my op gisteren onderhouden, over bedenckingen die syn Ed. had, over de gelegentheyt van de Vloote van desen Koningh, in de Middellandtsche-Zee; ende over 't geen ontrent de ordres, aen deselve te geven, staedt te observeren. Gedaghten Heere seyde, dat wanneer de Schepen alleen schoon gemaekt souden werden, ende gerevictuailleert, deselve ter halver tydt van dese maendt, soude kunnen gereet syn; maer dat die dan tot Rochelle, ende daer ontrent, met een nieuwe huyt, ende andersints nae vereysch, souden moeten werden voorsien; dat veel tydt soude vereysschen. Ick geloof dat half January, de Vloote die met den Heere van *Beaufort* is uytgeweest, schoon gemaeckt ende gerevictuaillieert, Zee soude kunnen kiesen; maer nae ick bericht ben, soude alsdan alle de aghtien à twintigh Schepen, niet klaer syn. Ook isser seer te twyffelen, of in die tydt, den Commandeur *Verburgh*, tot Toulon sal wesen; ende nogh meer, of hy daer sal wesen in staet, om te verzeylen nae de Ponant; ende daeromme gevraeght synde, welcke myn gedaghten waren ontrent de gelegentheyt van de voorsz. Vloote, ende of die behoorde te verseylen; heb ick geseyt, dat spreeckende voor

 myn

myn particulier, myn oordeel was, dat men liever eenige dagen meer moght employeren, ende de Schepen in staet brengen, om sonder nieuwe interruptie, te kunnen dienen, als half toegestelt te laten; dat ick verders t'eenemael oordeelde, dat die om verscheyde redenen, of immers het meeste gros van deselve, nae de West-kusten behoorde te gaen, om verscheydene redenen die ick allegeerde; maer dat men sonder ontrent het getal te disponeren, dat gaen soude ofte by de Galeyen blyven moght, soude mogen afwaghten meer seeckerheyt van de Engelsche *consilia*, om daer inne *pro renata* te disponeren; ende dat men aen den Heere d'*Estrades* konde schryven, om hier over te concerteren. Maer dewyle haer Ho. Mog. in dese alleen, met vyf Schepen; maer tamelyck bemandt concurreren; soo is myn gedaghte, of de dispositie daer over, om met Vranckryck *pro renata* te resolveren, niet aenbevolen soude kunnen werden, aen twee ofte drie Personen uyt de Regeringe, ofte aen de Admiraliteyt tot Amsterdam, met derselver communicatie, ofte aen my op instructie, door soodanige Heeren te ramen, dat hier aengenaem soude syn; ende myns oordeels, met den dienst van 't gemeen, soude accorderen. Indien Wy dese Heeren wat involgen, Wy sullen met goedt beleyt, meer te weeg brengen, als Wy verwaghten; maer wil men met diffidentie ende preciesheydt procederen, alles sal bedurven worden. Ick heb occasie gehad, om de humeuren hier te kennen, ende segh dit uyt ervarentheydt.

Indien haer Ed. Groot Mog., ende vervolgens de Provincien ter Generaliteyt verstaen, dat men in de wervinge van de Switsers, soo weynigh als mogelyck is, sal afgaen van de ordinaris forme, ordre ende directie, ontrent de militie van desen Staedt gebruyckelyck; ende immers daer ontrent geen essentiele veranderinge sal maecken; soo is het te vergeefs, soo veel ick vernemen kan, dat men sigh op eenige wervinge in Switserlandt verlaet; ten sy, men daer geheel ander beright heeft, als my hier is voorgekomen; ende dat het geen ick ontfangen heb, geheel abusif is. Ten waer men voor geen essentiele veranderingh soude willen reeckenen, dat men alleen een Kapt. over hondert mannen in een Compagnie hadde, ende dat die daer nae, met syn Soldaten bedingh maeckte, op soo lange tydt, als hem doenlyck is; ende dat de gages voor ieder hoofdt, een derde hoger werden genomen, als de geene die aen andere Natien gegeven worden; ende dat dan, ontrent de voet van dienen, ende tegens wie te dienen, ofte niet te dienen, Capitulatien werden gemaeckt; die de geworven Troupen, om geen oorsaeken excederen: synde gesien, dat hier in 't Ryck, in de laetste Oorlogen, twee Regimenten Switsers hebben geweygert in het Duytsche Ryck, met de vordere Armee in te trecken; ende haer daer toe, nogh met versoecken, nogh met dreygementen hebben laten disponneren; ende hoewel sommige meenen, dat hier inne eenige mitigatie soude mogen te weegh werden gebraght, anderen meenen neen; ende daer syn'er, die meenen, dat haer Ho. Mog. de Soldaten, voor ses Rycksdaelders de korte maendt, ende minder sullen hebben; daer syn'er die meenen, dat men volle seven Rycksdaelders, de Officieren daer ondergereeckent, sal moeten geven: Andere syn'er ook die meenen, dat de geene die andere goede Infanterye kunnen bekomen, haer aen de Switsersche niet te seer behooren te vergrypen;

en-

ende dat haer voornaemfte reputatie, ontftaet alhier daer uyt, dat'er een oudt Corps, van die Natie, is ende blyft; ende dat alle oude Troupen, doorgaens goede Soldaten fyn.

Ick heb geerne vernoomen, dat haer Hoog Mo., haer met Hollandt hebben geconformeert, over de openftaende differenten met Sweden; ende vertrouw vaftelyck, dat Wy van die kandt, niet erger als een Neutraliteyt, te verwaghten hebben; 't is ook de opinie van de Minifters alhier; ende den Heere van *Turenne* heeft my meermaelen gefeyt, dat de *Secretaris van Sweden*, welcke hem dikmaels fiet, ftandtvaftelyck blyft feggen, dat die Kroon niets tegens haer Ho. Mog. ondernemen fal, nogh van Vranckryck figh fal fcheyden. Daer is wel een nae-iever, tuffchen Sweden ende Denemarcken 't welk de Sweden, indien men met Denemarcken fluyt, wat ongemackelyck fal maken; maer ten fy fy haer geheel ende al met het Huys van Ooftenryck willen voegen, fullen fy haer in geen partye tegens Vranckryck, met Engelandt alleen inlaeten.

Ick heb hier gecommuniceert, 't geen U Wel-Ed. my overgefchreven heeft, van de propofitie naeder gedaen, aen den Heere *Clingenbergh* met communicatie van eenige Heeren uyt de Regeringe; ende heb met een kort vertoogh, van de tegenwoordige gelegentheydt van onfe faeken, gedemonftreert, dat dit geamplecteert werdende, by de Regeringe meer foude werden gedaen, als men met rede van defelve konde verwaghten. Ick heb ook van de andere zyde doen apprehenderen, dat men daer mede Denemarcken niet fcheen te fullen hebben, ende fpeciaelyck niet, 't effect van een équipagie van 40. Schepen; ende dat dies niet anders refteerde, foo defe faeke traineerde, als dat men hier, nevens haer Ho. Mog., de handt in de beurfe ftack, ende dat dit gefchiedende, haer Ho. Mog. fouden mogen gedifponneert werden, om een gedeelte van 't geen defen Koningh aen Denemarcken foude geven, tot afkortinge van de fubfidien, die men aen haer fchuldigh is, te laten imputeren. Ick heb doen apprehenderen, 't vertreck van *Zeeftet* nae Engelandt, ende deffelfs humeur ende inclinatie; ook de offenfie die de *Minifter van Engelandt*, aen den *Koningh van Denemarcken* heeft gegeven; met den Oorlogh te dreygen, indien die Majefteyt de Ooft-Indifche Schepen van fyn Geallieerde, niet komt aen te houden; ende diergelycke faeken meer: als ook, dat men de fubfidien niet alleen klaerlyck fchuldig is, maer ook om redenen van Staet niet kan weygeren, om niet te laten een exempel, op 't welk men met de rupture, een geheel jaer foude kunnen fuperfederen. Ick kan feggen dat dit alles, by den Prince van *Turenne* ende Monfr. *de Lionne*, billick ende geraden wert geoordeelt.

Maer den Heere *Colbert* verftaet wel, dat men allenthalven Denemarcken moet winnen, ende dat fulcks van de alderuyterfte importantie is, ende dat men daer inne niets aenfien moet; maer dat het genoegh is, dat defen Koningh haer Ho. Mog. ten geval, een foo notabel fecours te Landt fent; ende te water, met een foo maghtigh Koningh in Oorlogh treedt; ende daer toe niet alleen aenwent, alle de forces van fyn Ryck, met dewelcke hy konde volftaen; maer die ook merckelyck vergroot, met aenbouw van nieuwe, ende inkoop van andere Schepen: Dat tegens den eyfch van fubfidien, te noteren ftaet, het geen men niet fonder redenen voorgeworpen heeft, dat den Oorlogh buyten

Europa is begonnen, ende in alle geval dat men over de subsidien hier nae kan spreecken; dat deses Rycks-Commercie stil staende, den Koningh tot extraordinaris Armaturen te Water ende te Landt, haer Hoog Mogende ten geval, genecessiteert werdende, geduurende een groot verval in syn paghten ende inkomsten, hem niet meer geverght behoordt te werden; dat haer Ho. Mog. in der daedt veel te doen hebben; maer met den Oorlogh niet verarmen, dewyle 't geldt meest alle in 't landt blyft; ende de Commercie die haer overblyft, meer geeft als den afbreuck die sy hebben geleden; ende diergelycke saeken meer, die advantagieus voor haer Ho. Mog. Luyden; maer niets advantagieus doen concluderen. Ick heb hier op geseyt, dat haer Ho. Mog., om dat het haer saek ten principaelen scheen te syn, hoewel het een gemeene saek is, als men de Engelsche intentie wilde insien, soo veel meer kosten als dese Koningh ter Zee soude doen, ontrent de elf-duysend Kroonen in quytscheldinge, ende in contante penningen, volgens 't geen ick gecommuniceert heb, souden accorderen; ende dat men dit considererende, ende daer nevens 't geen sy by haer selven doen, ende ontrent Lunenburgh, ende ontrent Brandenburgh presenteren, konde gebraght werden haer selven te accableren, ende onbequaem te maecken, om 't werck op dien trant uyt te voeren: dat se dierhalve ook in dese confidentie, by haer Geallieerde een soo groot Koningh, dienden te werden verlight; dat de redenen te klaer syn voor haer Ho. Mog., in 't eysschen van de subsidien, ende dat als daer tegens, pretexten van rupture buyten Europa, souden mogen gelden, altydt deselve train, in de saeke, op diergelycke pretexten, soude kunnen werden gebraght; ende dat ook haer Ho. Mog. niet gehouden waren, uyt kraght van eenige Obligatie, Denemarcken met soo grote sommen geldts te winnen, ende te doen armeren; maer dat de voorsightigheydt dit eyschte, ende dat soo wel van dese Koningh, als van haer Ho. Mog. Wy syn, tot tweemaelen dese weeck, hier over lange in discours geweest hebbende, vriendelyck van den anderen gescheyden; maer syn Ed. laetste woordt is altydt geweest, haer Ho. Mog. moesten dit alles tot haer laste nemen; ende 't myne dat was; niet te verwaghten, alsoo 't redelyck was, dat syn Majesteyt in dese concurreerde; 't welck ick syn Ed. versoght te willen helpen bevorderen. U Wel-Ed. diendt, met impossibiliteyt te toonen, te sien, of den Ambassadeur d'*Estrades*, hier ontrent favorabelder gelast is; ende aen my in die sin te schryven, een brief die ick toonen kan, om de laetste Resolutie van hier te hebben; ofte liever U Wel-Ed. soude het daer toe kunnen dirigeren, dat meerder somme belast wierdt, als dat Vranckryck die soude gelieven aen te nemen te betaelen, op de subsidien aen den Staedt schuldigh; ende dit stellen op den grondt van onvermogen, om meerder te doen.

Maer daer diendt gelet, dat men niet meer Schepen bedinght te doen équiperen, als het geldt kan uytmaecken; ende als men in Denemarcken équiperen kan, dat myns oordeels niet sal gaen tot 40. Schepen. In de voorgaenden Oorlogh waren in Denemarcken geen dartigh geéquipeert; ende daer onder nogh drie gehuurde, van de geéquipeerde in Hollandt; dit verminderen van 't getal van de Scheepen, is ook een middel, om den anderen naeder te verstaen. Den Heere *Resident van Denemarcken* alhier, seyt dat het quytschelden tegens 't opheffen van haer pretensien, geen quytschelden maer compenseren is; ende men obji-

objicieert my dit; maer ick verfoeck men wil de fwackheydt van de Deenfche pretenfien, die hier bekendt fyn confidereren, ende dan oordeelen, of haer Ho. Mog. moeten verftaen werden, quyt te fchelden ofte niet.

Ick wil hoopen, dat alles met Brandenburgh tot een goede uytkomft fal konnen werden gebraght. De winter tydt kan wel eenige train van Negotiatie lyden, als wy ondertuffchen geen gelt fchieten; want onfe faeken fchynen niet te ftaen, om te verargeren.

Onfen Staedt moet in de Engelfche Ogen, voor wonder ongefondt aengefien werden, dat men ons nogh foude willen tenteren met voorftellen, om fonder Vranckryck in onderhandelinge van Vrede te treden. Ick heb hier gecommuniceert 't geen dien aengaende aen Brandenburgh voorgebraght is, door den Heere *Vane*, ende door de *Brandenburghfche Minifters* aen U Wel-Ed., ende wat daer op is geantwoort, dat voldoende is; maer het is wonder, wat monfters van gerughten foo hier als daer, dagelycks gefmeet ende gedebiteert werden, om diffidentie tuffchen defen Koningh ende haer Ho. Mog. te faeijen. Godt geve ons eenigheydt ende wysheydt genoegh, om defe blinde klip te vermyden, ende alles fal wel te reght komen met fyn hulp. My fchynt toe dat men hier meer ende meer goede moedt tot het werck heeft.

Daer fyn twee Engelfche Schepen op de Reede van Marfeille aengekomen; maer foo die wat blyven leggen, foude haer de vryheydt om te vertrecken, wel mogen benomen werden.

Ick ben in groot bedencken, van dat myn jongfte pacquet, in de Spaenfche Nederlanden is geopent geweeft, ten minften fchyndt 't my foo toe. Indien 't U Wel-Ed. welbehaegen is, foude U Ed. brieven die van inportantie fyn, onder een fimpel couvert, kunnen doen gaen aen *Jacob van Campen*, myn eene Klerck, ende die fullen dan niet mancqueren in myn handen te komen. De bylaegen kan U Ed. als die foo important niet fyn en veel, met een brief van drie woorden aen my directelyck addrefferen. Ick wenfche U Wel-Ed. van al myn hart veel voorfpoedt in dit nieuwe jaer; ende aen 't Vaderlandt, langh Uw Ed. trouwe ende confiderable verdienften te mogen genieten. Ick blyve,

Edele Geftrenge Heere,

Uwe Ed. Dienftwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den eerften January 1666.

P. S.

My wert gevraeght, in wat getal ende van wat Monture ende Manninge haer Hoog Mogende refterende Schepen, in de Middellandtfche-Zee fyn.

Ik

Ick verſtae met verwonderingh ende te gelyck met bekommeringh, het geen den Heere Reſident *la Maire* my ſchryft, dat den Envoyé *Talboth* aen den *Koningh van Denemarcken* ſoude te verſtaen hebben gegeven, dat ſyn Koning met Denemarcken breken ſoude, by aldien hy de Ooſt-Indiſche Schepen doet vertrecken; die daer op door vreeſe voor de Engelſche, opgehouden ſouden werden. Ende dat in deſelve tydt ordre is gegeven aen den Heere *Zeeſtet*, om naer Engelandt te gaen, ſonder ſyn inſtructie of hier ofte in Hollandt, te communiceren. De Engelſche ſeggen ondertuſſchen hier, dat ontrent veertigh van haer Schepen op een ſeer ſecreet deſſeyn gaen: Ick derve in deſen, myn eygen preſumptie niet involgen; maer my komt dit alles, wat kouleur men het geeſt, vreemt voor. Den *Envoyé van Portugal*, welcke hier *incognito* is, ſoude geſeyt hebben, dat ſyn Meeſter ontrent het maecken ofte niet maecken van Vrede ofte Treves, de ſentimenten ende raed van den *Koningh van Engelandt* ſal volgen; dat notabel ſoude ſyn indien het waer is. Ondertuſſchen ſoude den Abt *Briſeis*, voor weynig dagen van hier naer Portugael gegaen ſyn, om dat Ryck aen de handt te houden.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. VAN BEUNINGEN, den 7. January 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongſte van den laetſten der voorlede, is my Uw Edts. Miſſive van den eerſten deſer lopende maendt wel ter handen gekomen. Ick hebbe over de voornaemſte ſaeken daer inne vervat, giſteren met den Heere Ambaſſadeur d'*Eſtrades*, eene lange converſatie gehadt; ende is ons by confrontatie van ſyne adviſen, met 't geene Uw Ed. my overſchryft, nopende het divulgeren van ſeeckere Memorie in Engelandt, gebleecken, dat 't ſelve ſyne relatie moet hebben, tot eene Memorie by den gemelden Heere Ambaſſadeur d'*Eſtrades* aen haer Hoog Mog. gepreſenteert, ende niet tot eene van daer aen den ſelven Heere Ambaſſadeur overgeſonden, raeckende eenige deſſeynen van Oorlogh; ſoo dat den Heere *Colbert* den eene voor den anderen ſal moeten genomen hebben.

Ontrent het werck van de Middelandtſche-Zee, ingeſien ſynde de Conſtitutie ſoo wel van de Vloote van den *Koningh van Vranckryck*, als van de Oorloghſchepen van deſen Staedt, nogh in de voorſz. Zee weſende; kan ick niet oordelen, dat iets hoofdſaekelyck ſal konnen gedaen werden, voor het toekomende voor-jaer; tegens welcken tydt men ſal dienen te ſorgen, dat de bewuſte twaelf Schepen, van hier derwaerdts gedeſtineert, tydelyck ende completelyck mogen gereedt weſen, ende vertrecken; daer toe Uw Ed. van daer ook met ſyne ſucceſſive brieven, wat gelieve te coöpereren, ſoo als ick voor deſen breeder aengeroert hebben.

Den Heere Envoyé *Clingenbergh*, blyft nogh perſiſteren by ſyne laetſte eyſch, van

van vyftien Tonnen Goudts; ende heeft den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, my daer op ook met seer groot empressement onderhouden; maer ick kan Uw Ed. verseeckeren, dat den Staedt albereydts soodanigh met lasten geaccableert is, dat Wy daer aen niet konnen voldoen: dat eenige van de nieuw gelighte Troupen prykel loopen, om by faulte van betaelinge, gedissipeert te worden; dat ten aensien van de Lunenburghsche Volckeren, het selve is te apprehenderen; dat als men Denemarcken ende Brandenburgh mede soo excessive sommen sal belooft hebben, die naermaels niet sullen konnen werden opgebraght, het schier of morgen te gemoet te sien is, dat haere Vlooten en de Legers met penningen van desen Staedt, in Zee ende op de been gebraght synde, by faute van continuatie van nodige betalinge, wel moghten dienen tot middelen, om beter Conditien te maecken met de Vyanden van den Staedt, ende om vervolgens ook selfs tot ruine van den Staedt geëmployeert te werden; het is seecker, dat een ieder syne reeckening moet maecken, ende dat Wy ons tegens beyde de voorsz. Princen op ernstige aenraedingen van den *Koningh van Vranckryck*, albereydts boven het vermogen van den Staedt hebben geëslargeert; ende Godt geve, dat sulcks in de executie niet tot naedeel van den Staedt en kome te blycken. My dunckt onder verbeteringe, wat buyten de reden te gaen, dat den Koningh aldaer het besluyt van 't voorsz. Tractaet met Denemarcken, haer Ho. Mog. soo ernstelyck aenraedt, gelyck het in der waerheydt ook voor de gemeene saeke van sonderlinge gewighte is, ende dat syne Majesteyt eghter niet en kan gedisponeert worden, om tot voortsettinge van dien, aen haer Ho. Mog., of wel by overwysinge van deselve aen den *Koningh van Denemarcken*, te betalen, een gedeelte van 't geene syne Majesteyt aen haer Ho. Mog., buyten alle contradictie, deughdelyck schuldigh is. Tegens de impossibiliteyt en gelden geen raisonnementen; ende het is seecker, dat Wy albereydts boven 't vermogen van den Staedt gechargeert syn, weshalven het, myns oordeels, buyten reden is, haer Ho. Mog. te willen overdringen, eene belofte van 't geene sy niet schuldigh syn, ende belooft hebbende niet en sullen konnen betalen; dogh selfs difficulteyt te maecken, om, tot voortsettinge van soodanigen werck, te voldoen, 't geene men volgens gepasseerde belofte schuldigh is, ende seer wel voldoen kan; sal het eene fataliteyt syn, indien soo salutairen saeke daeromme aghterwege blyft; maer Wy sullen die gerustheydt hebben, dat'er van dese seyde meerder is geoffereert, als eenighsints met reden konde werden vereyscht, ende ook meerder als men voor 's handts siet te konnen presteren.

Tot verscheydemaelen heeft men vrughteloos getraght, de *Deensche Ministers* te persuaderen, om op de voorsz. somme van twaelf Tonnen Goudts, te willen sluyten, onder belofte van dat men nogh daerenboven aen Denemarcken sal cederen, de eene helft van 't geene Vranckryck aen desen Staedt schuldig is, ende dat men daer op by den Koningh aldaer met ende nevens de *Deensche Ministers*, op 't alderefficacieuste sal laboreren; gelyck ook om 't getal van 40. Schepen, te modereren op dertigh of minder, met representatie van verscheyredenen, waeromme men jegenwoordigh met deselve; jae ook met meerder veyligheyd als in den jaere 1653., met soodanigh aental soude konnen volstaen.

Dewyle Uw Ed. eenigh bedencken heeft, of desselfs Pakket in de Spaensche

Nederlanden wel moghte geopendt wesen, sal ik voortaen het importantste van myne depêches met cyffer breecken, daer door ik oordeele, in diendeele securiteyts genoegh gepresteert te sullen wesen.

Van wat monture ende manninge wesen mogen, de weynige Schepen die van desen Staedt nogh syn in de Middelandtsche-Zee, is my onbekendt. Ick soude daerom schryven naer 't Collegie ter Admiraliteyt tot Amsterdam; maer dewyle de voorsz. Schepen, daer niet soo lange sullen konnen blyven, tot dat de Vloote van Vranckryck wederom in postuur sy, ende dat men gesaementlyck iets goedts soude konnen uytreghten, heb ick 't selve onnodigh geaght.

De saeken van Brandenburgh, ende de gedaene ouvertures van den Heere Envoyé *Fricquet*, blyven nogh al in *iisdem terminis*, maer de eerste hebben nader last ontfangen, daer over met Commissarisen sal werden gesproocken; ende soo als my daer van provisionnele openinge is gedaen, in eene particuliere visite, sal het werck daer op nogh niet konnen gevonden worden, ten sy de *Ministers van syne Keurvorstelycke Doorlughtigheydt*, nogh eenigh meerder pouvoir ende naedere instructie moghten hebben, als sy voor als nogh laeten bemercken. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. January 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 8. January 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myne jonghste schryven aen U Wel-Ed. Gestrenge van den eersten deeser tegenwoordige maendt, is my wel toegekomen U Edts. van den laetsten van de voorlede.

Ik verstae met leetwesen ende met bekommernisse, dat de discrepantien over 't employ van 't Leger, voorgevallen, tusschen de Heeren Gedeputeerden van haer Ho. Mog. ende de hooge Officieren van 't Leger, tot scherpe contestatie syn uytgevallen; ende nogh meerder dat deselve, soo my van ter zyde uyt den Staedt beright wert, publick syn geworden, ende disscourssen verwecken die groote aigreur tusschen de Regeeringe ende Militairen, ende particulierlyk met die van het Fransche secours kunnen veroorsaecken; my dunckt dat die met wysheyt ende met discretie soo veel als doenlyck is, dienen te werden gesupprimeert. Ick kan wel verstaen ende 't wert hier ook begrepen, dat haer Ho. Mog. ende derselver Gedeputeerden, soo ten aensien van 't geen met de *Vorsten van Lunenburgh* geconcerteert was, als om andere capitaele redenen, oorsaeck hebben gehadt om door alle wegen aen te dringen, dat het Leger van den

den Staedt moght in 't Velt ende in actie blyven; ende ick heb ook niet anders kunnen bemercken, uyt de discoursfen met my hier gehouden, ende het geen ick van de insighten van dese Kroon in de Munsterschen Oorlogh heb kunnen penetreren, of sulcks is hier ook sinceerlyck ende ernstelyck gedesidereert geweest; indien het met vrught ende sonder al te swaeren bederf van de Troupen had kunnen geschieden. Maer ontrent dit laetste, defereert men hier seer veel aen het oordeel van de Hooft-Officieren; welcke men seyt eenpaerigh daer henen gegaen te hebben, dat het ongeraeden was, iets verder te attenteren, ende hoogh tydt om de Troupen in de winter-quartieren te doen trecken. Daer syn hier ook relatien welcke beright geeven van de redenen daer toe dienende, ende soo eenige seggen necessiterende, ende alhoewel alle redenen haer tegenredenen lightelyck vinden, in sonderheyt als men in feyten niet wel eens en is; soo blyft het gemeene gevoelen hier, dat de Militairen gelyck hebben; maer de discretie van veelen doet ook seggen, dat de Heeren Staeten, ten aensien haer hooghelyck aen den intoght in 't Bisdom gelegen was, geen ongelyck hebben; ende dat dese hacquetten tusschen de Politycquen ende Militairen, aen de geene die kennisse van de saeken van de werelt hebben, niet vreemt moeten voorkomen; alsoo die in dit Ryck geduerende den Oorlogh, tusschen het Hof ende de Generaels, dikwils getrotteert hebben. Ende in dese sin spreeckt den Heere Prince van *Turenne* met my; maer men seyt dat in alle geval aen den Heere *Pradel* niets verweten kan werden, dewyle hy nae syn conscientie gesprooken heeft, ende eghter heeft aengeboden te obedieren, indien men contrarie syn sentimenten resolveerde. Maer het sy daer mede soo 't wil, ick vind niet de minste reden uyt alle het geen my voorgekomen is, om te vermoeden dat het schryven van den Koningh, aen den Heere *Pradel*, door den Heere d'*Estrades* aldaer gecommuniceert, niet volkomen ernst soude syn; ende ick weet niet dat in de by my overgeschreven klaghten, iets heeft geinflueert, als 't geen de subsistentie ende onderhout van de Fransche Troupen concerneert; aen 't welcke men seyt groot gebreck geweest te hebben.

My is van ter zyden geseyt, dat den *Aerts-Bisschop van Ments*, aen de gemeene Fransche Soldaten tot syn secours gesonden, broot buyten haer kosten heeft verschaft. Ick derf hier ontrent niets voorstellen, maer daer leyt uyttermaten veel aen gelegen, dat de voorsz. Troupen haer Ho. Mog. toegesonden, geconserveert werden, ende willigh werden gehouden; ende ook tot beter discipline werden gebraght, wanneer sy middel hebben om eenighsints wel te subsisteren; want de Fransche Troupen syn gewoon, als sy haer nootdruft niet vinden met ordre, die met desordre te soecken, ende dewyle haer Ho. Mog. soo veele ende groote saeken met dese Kroon uyt te voeren hebben, soo bid ick dat geconsidereert magh werden, dat in een saeck op dewelcke soo seer het oogh van desen Koning valt, syn Majesteyt van den Staedt voldaen magh syn.

Ick heb wederom gedaen alle het geen my mogelyck is, om door de Heeren Ministers, desen Koningh te doen smaecken de voorslel om de handt in de saeken van Denemarcken, in de beurse te steecken, ook in afkortinge van de subsidien; maer my is eyndelyck daer toe alle hoope afgesneden; ende eghter wel begrepen, dat men om geen redenen Denemarcken magh ongeëngageert laten.

laten. Myn expedient om door een minder équipage den anderen naeder te komen, schynt my meer ende meer geraeden, ende voor Denemarcken aenneemlycker te werden, door de groote équipages die in Nederlandt ende hier geschieden, en aen dat Ryck securiteyt kunnen geven; insonderheydt dewyle te vertrouwen is, dat Vranckryck, Sweden buyten de Engelsche partye sal kunnen houden.

Ontrent de wervinge te Landt, heb ick niet onderlaten hier te insinueren, dat by aldien deselve soo groot gemaeckt wierden, dat Spaigne daer door konde komen in apprehensie van aengetast te sullen werden, het selve sigh met Engelandt soude mogen engageren, dat het andersints nae alle apparentie niet scheen te sullen doen; ende dat occasie te geven om met een Oorlogh ter Zee, een generaelen Oorlogh te Landt te vermengen, seer ongeraeden schyndt.

Den Heere *de Lionne* heeft my gevraeght in welcker voege ick oordeelde, dat in de rupture van dese Kroon tegens Engelandt, nae ingekomen tydinge van 't vertrek van den Heere van *Gogh* nae Nederlandt, behoort te werden geprocedeert. Ik heb geseyt, dat als men geen herault wilde senden, 't welck syn Excell. my had geseyt de intentie niet te syn, een publicatie in de Zee-plaetsen behoort te geschieden, ende elders, waer by syn Majesteyt bekent maeckt de redenen die syn Majesteyt gemoveert ende genecessiteert hebben, om nevens haer Hoog Mog. tegens Engelandt in Oorlogh te treden, met de ordinaris Clausulen in die deele gebruyckelyck; ende dat van die publicatie communicatie soude kunnen ende dienen te werden gegeven, aen alle de Uytheemsche Ministers hier synde, ende hier ook aen den *Ambassadeur van Engelandt*, soo hy niet vertrocken is. My dunckt dat dit by de voorsz. Heer niet onredelyck is geoordeelt. Uw Ed. Gestrenge vereere my, met my syn sentiment te schryven, hoewel soo ick verhoop, in dese, wel Resolutie moghte genomen syn, aleer het hier wesen kan. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 8. January 1666.

P. S.

Het verstaet sigh, dat de voorsz. publicatie, ook aen de vreemde Hoven door de aldaer residerende Ministers, wegens desen Koningh moet werden gecommuniceert; ende dat men daer nae sal dienen bedaght te syn, wat ordre te raemen ontrent neutralen, op Engelandt handelende; dat wel materie van eenigh concert met haer Ho. Mog. kan syn.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. van Beuningen, den 14. January 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 7. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive van den 8. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. De discrepantie die sig ontrent het eynde van de voorlede Campagne, tusschen de Heeren Gedeputeerden te Velde ende de Hooft-Officieren van het Leger vertoont heeft, is, myns oordeels, van weynigh belangh ende niet seer te apprehenderen; maer de sorge ende bekommeringe, om op 't commandement ende de conduicte over 't aenstaende Leger, behoorlyck te voorsien, is, myns gedaghtens, van de alderhooghste importantie; ende sal bynaer de ruine ofte de behoudenisse van de Provincien met het Ryck confinerende, met sigh slepen of procureren.

Men is alhier jegenwoordigh in preparatoire deliberatien ende besoignes, met eenige der voorsz. Hooft-Officieren, over het geene, soo geduurende het jegenwoordige winter-saisoen, als tegens het aenstaende voor-jaer tot afbreuck van den Vyandt sal konnen ende behooren by der handt genomen te worden; ende syn ook de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt extraordinarie geconvoceert tegens Dingsdagh toekomende, om daer over ende voornaementlyck over de bestellinge van 't Leger met bequame Opperhoofden, te delibereren; indien U Ed. dienthalven, van daer eenige goede gedaghten kan suppediteren, sal deselve daer mede aen den Staedt sonderlingen dienst toebrengen.

Ick hebbe alhier, ook altyts gesustineert dat Monsieur *Pradel*, eygentlyck niet en kan werden beschuldight, alsoo hy syn advis geseght hebbende, eghter altyts gehouden ende ook bereytwilligh gebleven is, om 't commandement van haer Ho. Mog. ofte van der selver Generael te pareren.

Aengaende de vaert van Neutralen op Engelandt, hebben haer Ho. Mog. voor desen gedisponeert by Plakaete, waer van U Ed. doenmaels eenige exemplaren toegesonden syn, ende daer van als nogh ten overvloet wederom een exemplaer hier nevens gaet; het welck haer Ho. Mog. oordeelen met het reght der Volckeren overeen te komen, ende geensints met eenige stricter dispositie, souden begeren daer buyten te gaen.

Het different tusschen de *Ministers van Denemarcken*, ende de Gedeputeerden van haer Ho. Mog. nog open gebleven, ontrent het subsidie van deser zyde, tot onderhout van 40. Oorloghschepen te furneren, is huyden by monde soodanigh geadjusteert, dat haer Ho. Mog. souden beloven te furneren, een somme van twaelfhondertduysent guldens, ende nogh daer en boven de helft van 't geene van den *Koningh van Vranckryck*, tot voldoeninge van de subsidien die syne Majesteyt aen desen Staedt schuldigh is, sal konnen werden geconsequeert; welcken aengaende haer Ho. Mog. voor de portie van Denemarcken, ter som-

me van driehondertduysent guldens toe, sullen moeten aghter de mast staen, ende effectivelyck borge blyven. Des dat haer Ho. Mog. vry sal staen op de voorsz. somme, in plaetse van gelt, te leveren eenige Schepen van Oorlogh, tot het getal van aght of tien toe, voor soodanigen prys ende op al sulcke conditien *mutatis mutandis*, als geduurende den jonghsten Oorlogh tusschen Sweden ende Denemarcken, by den Koningh met de Stadt van Amstelredam, over drie Schepen gecontracteert is geweest; in voegen dat men nu sal beginnen te travailleren om over alle de pointen, die in dispuut ende in onderhandelinge gebraght syn, concepten van Tractaten ende accoorden op 't papier te brengen.

Het werck van Brandenburgh blyft nog al accrocheren, ende syn de Ministers van den Heere Keurvorst, jegenwoordigh alhier aenwesende, nogh niet geauthoriseert om iets te concerteren, of te ligten ende te swaeren, selfs niet in 't opstellen van de woorden; maer hebben wederom haere projecten overgelevert by geschrifte, daer sy verklaeren niet te konnen by of af doen, ende daerinne noghtans verscheyden Artikelen ende Clausulen influeren, die onaennemelyck syn, ende welcke my den tydt nu niet toe en laet te specificeren; haer Ho. Mog. hebben daer op geresolveert eene expresse Deputatie naer Cleve te doen, om 't werck aldaer, soo veel doenlyck, te faciliteren, daer toe den Heere van *Beverningh* staet versoght te worden. Waer mede dese in haest afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 14. January 1666.

P. S.

Hier nevens gaet mede copye van de rescriptie van den *Koningh van Groot-Britannien*, by den Heere Ambassadeur van *Gogh* overgebragt; ende refere my voorts tot 't geene Uw Ed. hier nevens van wegen den Staedt toekomen sal.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 15. January 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer dat ick jonghst aen Uw Wel-Ed. Gestrenge geschreven heb den 8. deses, is my wel toegekomen U Ed. geheel aengenaeme Missive van den 7. daer bevorens.

Ick hebbe alle 't geene deselve bevat, raeckende de Onderhandelinge met Dene-

Denemarcken, op de efficacieuste wyse welck my doenlyck is geweest, by de Heeren Ministers alhier gedebiteert, om haer, ende door haer rapporten, dese Koningh te doen apprehenderen, dat deselve tot geen gewenschte conclusie soude kunnen werden gebraght, ten sy 't synes Majesteyts gelieve moghte syn, te aggreëren de by my gedaene seer équitable instantie, van 't geen tusschen lof ende bot, in differentie is gebleven, ende door geen voorgeslagen expedienten tot verdragh heeft kunnen werden gebraght, in afkortinge van de bewuste subsidien te suppleren. Ick heb anders aengewesen, dat het haer Ho. Mog. geensints konde werden geimputeert, indien door weygeringe van dit versoeck dese heele saeke quam agter te blyven, ende onder anderen heb ik ook doen apprehenderen, dat de saeke soo om het op handt schietende saisoen tot de Equipagie, als om 't ontgaen de traversen die uyt 334. door beleyt van C. 24, 1. 4, 25, 49, 13, 23, 25, 49, 14, 39, 25, 21, 48. soude mogen werden geformeert, niet langer in suspenso moet blyven, nogh met veel deliberatien magh opgehouden werden; ende dat ick ten dien reguard spreeckende, voor myn particulier sentiment moest seggen, dat ick oordeelde nae de kennisse die ick heb van de gelegentheydt van saeken, ende de Constitutie van de Regeringe, oordeelde dat het bot alrede gedaen by de Provincien, beswaerlyck ende niet sonder train uytgewerckt soude werden, ten sy dese Kroon het werck helpt pousseren, ende dat men nogh hoger gaende, sonder expresse formele last, niet alleen in het executeren; maer ook in het doen resolveren, prykel soude lopen van geheel ondienstigh genegotieert te hebben; dat men konde seggen, dat met de remissie van ontrent 1500000. guldens, ende het insmelten van twee jaeren subsidien, ieder jaer van 600000. guldens, ende met 't geen den Staedt soude accorderen, aen 295. wierden toegestaen 3900000. guldens Hollandts geldt; ende dat men seer lightelyck konde in dispuut trecken, of het voor haer Ho. Mog. in 't particulier niet beter waer, de voorsz. eerste somme, ende 't geldt dat men van haerentwegen tot de équipagie uytkeeren soude, aen haer te reserveren, ende tot een équipagie in haer landt te besteden; ende op een andere voet van ajustement met Denemarcken te dencken; ende dat ick van de andere kant wel kunnende beseffen, dat de saeke bedurven was, indien dit dispuut in de Regeringe voorquam, ende verdeelde sentimenten maeckte; te gelyck moest seggen, dat syn Majesteyt soo sy die voorkomen wilde, in dese niet langer moeste hesiteren. Ik heb om dit te meerder aen te dringen, aen gedagte Heeren Ministers te gemoet gevoert, dat soo alle het geene in dese militeerde, om een favorable Resolutie te obtineren, niet maghtigh was om die by syn Majesteyt uyt te wercken, haer Ed. my wilde aen de handt geven, een andere voedt, om eenigh ajustement met Denemarcken te maecken; want dat op de voorgeslaegene, geen uytkomst sonder de voorsz. favorable Resolutie van syn Majesteyt is te vinden, ende dat'er evenwel iets gedaen diendt te werden. Ick heb ook in dese sin gesproocken met 378. ende my is belooft, dat men myn gediscoureerde getrouwelyck sal rapporteren, ende ick heb niet kunnen mercken of het is by een ieder seer geapprehendeert. Ick heb voor 't afgaen van desen nogh doen vernemen nae de daer over aengestelde naeder deliberatien, ende wat uytslagh die hebben gehad.

Ick kom het geen voorseyt is, soo datelyck te doen; maer uyt den Heere

de

de Lionne niet anders te verstaen, dan dat alle het geen ick voorgedragen heb, seer trouwelyck gerapporteert is; ende dat syn Ed. my niet te seggen heeft. Ick heb daer op al lagchende geantwoord, dat ick daer uyt besloot, dat syn Majesteyt geresolveert was, om haer Ho. Mog. in soo billick een saek te gemoet te gaen; maer dat ick te klagen had, dat syn Ed. die tydinge liever wilde doen geven door den Heere d'*Estrades*, aen Uw Ed. Gestrenge als door my; syn Ed. repliceerde wederom al lagchende, hy had niet te seggen; ende dat ik haer Ho. Mog. diende aen te maenen, om het Tractaet met Denemarcken niet langer buyten conclusie te laeten. Ick ben in sterck vermoeden, uyt het geen vorder over ende weder over geseyt is, dat haer Ho. Mog. in dit point ook contentement sullen hebben; dat ick van harten wensch.

Gedaghte Heere heeft my vorder gesprooken, over het Opper-Commandement van de Vlooten, in cas van conjunctie; het welck syn Ed. seyde, dat aen den Admirael van syn Majesteyt sonder eenigh dispuut behoort te werden gedefereert; ende meende hy reden te hebben om te klagen dat in discoursen daer over gehouden, tusschen den Heere d'*Estrades* ende U Ed. Gestrenge; U Ed. die saek geheel anders had gevat als behoorde, ende dat men seer diende te considereren, dat dit een seer sensibel point was voor syn Majesteyt, die in alle andere saeken veel lighter als in dese soude toegeven, ende dat ick dit aen Uw Wel-Ed. Gestrenge serieuselyck soude willen representeren. Ick heb geantwoort dat ick in dese niet was geinstrueert, maer alleen in 't generael seggen konde, dat men diende van de een ende van de andere zyde, met bedaerde sinnen ende sonder chaleur ende préjugés, in discussie van die saeke te treden: De Retroacta tusschen andere Natien in gelyke gelegentheyt voorgevallen, te ondersoeken, ende deselve ende de redenen die van de een ende andere zyde bygebragt kunnen werden, aendaghtelyk te pondereren; ende ben soo van syn Ed. afgescheyden: Nae dat syn Ed. my geseyt had, dat sy haer interesse met Portugael, aen haer Ho. Mog. gesacrifieert hadden; ende meer als sy seggen konden, hadden te doen, om veele Duytsche Vorsten, die haer Ho. Mog. qualyk genegen waren, te rugh te houden; ende daer en boven in Oorlogh met Engelandt traden; ende dat dit alle saeken waeren, die wel trouwhertig dienen te werden erkent.

Den Heere van *Turenne* heeft my geseyt, dat nae syn Ed. oordeel, de Troupen hoewel met vry wat ongemak, wederom behoorden by een getrocken te worden; ende een intoght in Westphalen te doen. Het geeft hier goed genoegen dat 'er van verscheyde kanten geschreven wert, dat de Bisschopsche Volckeren seer verlopen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 15. January 1666.

P. S. Ik hebbe door speciaele ordre van den Koning, bekomen een copye van

van de Harangue van den Heere *Hollis*. * Maer my is daer by geseyt, dat syn Majesteyt desidereert dat daer van geen afschriften werden gemaekt; sy gaet dies alleen aen U. Wel-Ed. Gestrenge, om onder U Ed. te blyven. Daer is hier door Reghtsgeleerden, iets opgestelt ontrent het gepretendeert Reght van de Koninginne, op de Provintie van Brabandt ende Henegouwen, dat men seyt met den druck gemeen gemaeckt sal worden.

Aen de Heer Extr. Minister C. van Beuningen, den 21. January 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

Uw Edts. Missive van den 15. deser lopende maendt, is my eerst gisteren wel ter handen gekomen; ende daer op met den Heere Ambassadeur d'*Estrades* in communicatie geweest synde over verscheyden saken, syn Excell. met deselve post toegekomen; heeft deselve sigh eyndlyck verklaert, dat den *Koningh van Vranckryck* sigh hadde laten disponeren, om de bewuste 300000. guldens Hollandts geldt, aen Denemarcken te fourneren; onder quitantie van haer Ho. Mog., dat 't selve syne Majesteyt sal valideren, op reeckeninge van de aghterstallige subsidien, haer Ho. Mog. van syn Majesteyt competerende.

Ontrent de conjunctie van de Schepen van wedersyden, tegens het voorjaer nae de Middelandtsche-Zee te senden; dunckt my uyt de discoursen van den gemelden Heere d'*Estrades*, de sustenue van Vranckryck soo verre te gaen, dat men de Schepen van deser syde derwaerts te senden, als aen Vranckryck absolutelyck soude overgeven, ende deselve stellen in de dispositie van den Admirael van zyne Majesteyt. Ick hebbe aengenomen het sentiment van haer Ed. Groot Mogende daer op te sonderen, ende U Ed. t'syner tydt daer van kennisse te geven; dogh middelerwylen geseght, dat, naer myn gevoelen de conjunctie niet en kan necessair gestelt worden, maer sal moeten geschieden naer gelegentheyt van de maght van den Vyandt, met onderlingh concert, ende by overeenkominge van wederzyden; dat ook op advisen van pericul, van eenige ryck geladen Schepen van den Staedt, komende van Smirna of diergelycke, de onse altyts sal mogen sigh wederom separeren, in cas den *Admirael van Vranckryck* niet soude konnen goedvinden, het hooft mede derwaerts te wenden; maer dat geduurende de conjunctie, het mouvement van de Vloote soude moeten gegeven worden, by den *Admirael van Vranckryck*; dat in de deliberatien van de Kryghsraedt hy soude presideren, ende de sessie ende stemminge voorts aller-

* Siet *Aitzema's* vyfde Deel in Folio, pag. 694.

maten gereguleert worden, als in andere Tractaeten is gestipuleert geweest. Waer mede jegenwoordigh in haest afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 21. January 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 22. January 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jonghst aen U Wel-Ed. geschreven heb, den 15. van de loopende maendt, is my wel toegekomen U Ed. aengenaem schryven van den 14. ditto.

Wanneer het Tractaet met Denemarcken, op de voet over dewelcke aldaer met den Heere *Clingenbergh* gehandelt is, sal gesloten syn; soo sal myns oordeels niet versuymt dienen te werden, naeder devoiren van daer, aen te wenden, ende hier levendigh te maecken, om de Deensche Vloote als sy gereet is, nevens die van haer Ho. Mog. ende die van dit Ryck, in formele hostiliteyt tegens de Engelschen te doen intreden; daer toe den Heere Resident hem vertrouwt, dat syn Koningh sigh door vermeerderingh van subsidien, soude kunnen laten disponneren.

Ick ben in sterck vermoeden, dat de conduite welcke sedert eenige weynigh tydt, by den *Keurvorst van Brandenburgh* wert gehouden, tendeert om door het vermeerderen van ongerustheden, het desseyn dat sigh klaerlyck ontdeckt in de Missive van den *Koningh van Engelandt*, ende in de discoursen van *Castel Rodrigo*, tot Brussel, ende van *Vane* tot Cleef, te seconderen; maer indien haer Ho. Mog. te voorsightigh syn, om haer te laten surprenneren, gelyck ik niet twyffelen wil, soo sal hy in 't eynde, myns oordeels, beter te handelen syn; ende soo seer considereren de nutheyt van de vriendtschap van haer Ho. Mog., de schadelyckheydt van haer vyandtschap, mits sy Meester in syn voornaemste Steden ende Landen syn in die gewesten; buyten de expecten die hy kan hebben, van 't geen hem by versterf van den *Prince van Oraigne*, soude opkomen; dat ick by nae voor seecker houde, dat hy geen contrarie partye sal kiesen. Insonderheyt dewyle Vranckryck sig soo yverig in dit werk toont, ende dat daer door het gevaer, dat in het amplecteren van de contrarie partye te ontmoeten soude syn, seer wert vergroot; insonderheydt om dat men Sweden, door middelen daer toe dienende, soude kunnen gaende maecken; ende dat in sulcken geval, den *Keurvorst van Brandenburgh* te veel soude periclitæren, sonder eenige apparentie van voordeel te kunnen doen. Ick hope des dat alles

alles sigh voortaen wel verschicken sal, indien men in de geunieerde Provincien eenigh ende voorsightigh is.

Het is my leet, dat ontrent de conduite van de Wapenen te Landt, soo veel gebreck is gevonden; maer ick meen dat men sal dienen te dissimuleren, het geene men sonder groot ongemack, ende sonder de eenigheyt in den Staedt te scheuren, ofte te labefacteren, niet kan verbeteren, ende dat men best sal doen, door den Heere d'*Estrades*, ende den Heere *Pradel*, op de ordre van hier gesonden, ende door andere middelen met de luyden die men heeft, het werck uyt te voeren; maer soo Brandenburgh in geen intelligentie komt met den Staedt, weet ick niet of een Generael van haer Ho. Mog. maght, in deselfden eedt kan blyven.

Het sal niet ondienstigh syn, dat haer Ho. Mog. door een gelycke verklaeringe, als den Heere *de Lionne* my gedaen heeft, ontrent het communiceren van alle het geen uyt Engelandt komt; ende het concerteren over 't geen men daer soude mogen willen doen voorkomen, de gemoederen hier gerust stellen, tegens alle ombrages, die de Engelschen, ende haer partye styven; door alderhande wegen soecken te stercken ende tot haer voordeel te doen wercken. Ick blyve nae myne gedienstige gebiedenisse,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 22. January 1666.

P. S.

My is geseyt, dat men de kennisse van des Koninghs Resolutie, om met Engelandt in Oorlogh te treden, aen de *Koninginne van Engelandt*, enniet aen den Ambassadeur, geresolveert heeft te geven, om dat hy alrede syn afscheyt heeft genomen; ende dat deses Koninghs Ambassadeur tot Oxford, met vriendtschap is gedemitteert.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 28. January 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer dat ick U Ed. jongst op den 21. deser lopende maendt, in aller haest geschreven hebbe; is my U Edts. Missive van den 22. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

De Negotiatie alhier, met Denemarcken onder handen synde, is al over veele dagen by monde geadjusteert geweest; selfs met belofte, door den Heere *Clingenbergh* iterativelyk gedaen, van dat den *Koningh van Denemarcken*, effectivelyck met Engelandt soude treden in rupture, soo haest de Ratificatien souden wesen uytgewisselt; ende dat daer van een secreet Artikel gemaekt soude werden; maer den selven Heer brenght soo notable veranderingen in de opstellinge, 't elckens te voorschyn, dat het veel moeyten aen heeft, ende veel tydts spilt, eer men met hem te reght kan raecken; ick wil eghter hopen, dat het werck tot syne perfectie gebraght sal konnen werden; alhoewel hy ons gisteren veele notable veranderingen toegesonden heeft, selfs in 't hooft-point van de rupture, by secreet Artikel als vooren belooft; daer inne hy by syne remarques, soo verre te rugge treet, dat syne *Majesteyt van Denemarcken*, alleenlyck soude aenhouden ende confisqueren de Engelsche Schepen, komende in syne Havenen, reeden ende stroomen.

In wat termen, de Negotiatie met Brandenburgh sigh bevindt, sal U Ed. uyt de bygeleyde brieven van den Heere van *Beverningh*, die in de voorlede weecke naer Cleve versonden is, ende uyt de rescriptie van haer Ho. Mog. huyden daer op afgaende, breder gelieven te vernemen. Den Heere *Colbert*, die op Vrydagh voorleden hier gearriveert, ende op Maendagh daer aenvolgende, *ni fallor*, mede naer Cleve vertrocken is; heeft van den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, ende my, pertinente openinge ende imformatie ontfangen, wat in de voorsz. Negotiatie nogh stonde te surmonteren, ende waer inne van deser zyde niet en konde werden gerelascheert; in dewelke ick ook eene seer goede dispositie gevonden ende gelaten hebbe, om daer ontrent alle goede officien toe te brengen.

De Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, syn op Saturdagh voorlede, wederom van den anderen gescheyden, met Resolutie, om de Magistraets electie van Amstelredam, te laten passeren, ende op Woensdag toekomende wederom by den anderen te komen; in de besoignes door Gecommitteerden van haer Ed. Groot Mog. gehouden, over de voorgestelde vraege, aen wien 't Opper-Commandement van 't Leger, in de aenstaende Campagne sal dienen te werden toebetrouwt; syn de meeste sentimenten daer henen gegaen, dat by soo verre, daer toe soude konnen werden uytgevonden ende bekoomen, een geëxperimenteert ende vigoureus Chef, van de Gereformeerde Religie, van genoegsaeme Qualiteyten ende Luyster, om de jegenwoordige Hooft-Officieren, in 's Landts Dienst wesende, sonder murmuratie syn Commandement te konnen onderwerpen; ende van die interessen, dat de notabelste Geallieerden van desen Staedt, daer door niet soude konnen werden veralieneert; in sulcken cas het geraeden soude wesen, het ooge niet wederom op den Heere Prince *Maurits van Nassauw*, te laten vallen; ende hebben de Leden aengenomen haere gedagten daer over te laeten gaen, tot de naeste byeenkomste: Het soude konnen wesen, dat eenige inclinatien moghten lopen, op den Heere Prince van *Turenne*, daer toe dan dessels eygen inclinatie sonderlingh mede in consideratie soude komen; weshalven indien U Ed. my dienaengaende, iets met seeckerheyt konde overschryven, soude 't selve misschien in de aenstaende Deliberatien, ter eenre ofte ter andere syde konnen te passe komen.

Uw.

Uw Ed. kan ſigh volkomentlyck verſeeckert houden, ende ook de Miniſters aldaer verſeeckeren, dat naer de gedaene Declaratie van ſyne Majeſteyt, van den Oorlogh tegens Engelandt, gene ouvertures van Vrede met den *Koning van Groot-Britannien*, ontfangen ofte gedaen ſullen worden, nogh ook iets daer toe aenleydinge gevende voorkomen, ſonder dat daer van aenſtonts aen den Heere Ambaſſadeur d'*Eſtrades* alhier, ende ook aen den Koningh aldaer, kenniſſe ſal werden gegeven; om 't werck in dier voegen, met gemeen concert, ende overlegh te manieren naer behoren; indien ſulcks gevoeghelyk kan geſchieden, ſal ick ook de handt daer aen houden, dat daer toe van wegen haer Ho. Mog., aen U Ed. expreſſe aenſchryvinge geſchiede; alhoewel, myns oordeels, ſulcks onnodig is, dewyle ſoodanige ouvertures ende aenleydingen, nooit aen haer Hoog Mogende ſelfs beginnen, of ook van daer haere oorſpronck nemen konnen.

Over het geene in cas van conjunctie, van wederzyts Vlooten, ontrent de forme van 't Commandement, ſal ſtaen te obſerveren, 't welck Uw Ed. wel ten propooſte aengeroert heeft, in deſſelfs jongſte depêſche van den 22. deſes, hebben haer Hoog Mogende verſogt, de conſideratien ende 't advis van Commiſſariſſen tot de Zee-ſaeken, met ende nevens de Heeren Gecommitteerden van de Collegien ter Admiraeliteyt, jegenwoordigh alhier aenweſende; die ontwyffelyck niet ſullen gaen, buyten de gronden in de voorſz. U Edts. Miſſive gementionneert; waer uyt myns oordeels, ook vloeyt, 't geene ik U Ed. in de voorſz. myne jonghſte, kortelyck overgeſchreven hebbe; want tot conjunctie genootſaekt te werden, buyten eygen goedvinden, ende buyten dat 't Opper-Hooft van 's Landts Vloote, ſulcks voor den dienſt van den Staedt ſoude geraeden aghten, ſoude notoirlyck ſtryden, tegens de Souverainiteyt, ende 't independent geſagh van deſen Staedt; gelyck ook daer mede niet overeen-gebraght ſoude konnen werden, dat men in ſoodanige conjunctie, buyten preſente noodt, van den vyandt langer ſoude werden gehouden, als wederſeyts Opper-Hoofden, ſulcks ſouden dienſtig aghten. Wat de actien belanght, die met de gecombineerde Vlooten ſullen ſtaen te verrighten, deſelve ſullen, myns oordeels, moeten werden gedirigeert ende gereguleert, naer het beſluyt van den gemeene Kryghsraet, waer inne ſyne Majeſteyts Admirael de eerſte plaetſe ende ſtemme moet hebben, ende voorts *alternative*, by wederſyts Hooft-Officieren geſtemt worden; ende wat de executien van ſoodanige beſluyten concerneert, daer inne ſal, myns oordeels, den Admirael van ſyne Majeſteyt geconſidereert konnen worden, als het Generael Chef van de gantſche Vloote, naer welcker mouvement de anderen, ſoo als gebruyckelyck is, haer ſullen moeten ſchicken ende reguleren. Ick ſal ſoo veel in my is, bevorderen dat Uw Ed. hier op, met den eerſten van haer Ho. Mog. Reſolutie gedient moge werden.

Dewyle ick nu vaſtelyck preſupponnere, dat 's Koninghs Declaratie van Oorlogh tegens de Engelſchen, voor de receptie deſes, formelyck ſal weſen gedaen; ſoude ick oordeelen dat Uw Ed. wel voor een korten tydt van daer ſoude konnen abſenteren; ende wenſchte ick van gantſcher herten, dat Uw Ed. door deſſelfs preſentie alhier, verder moghte doen diſſiperen alle aghter-

doght ende diffidentie van Vranckryck, die in de gemoederen van sommigen alhier, gefomenteert ende verweckt worden; door die geene, die 't geensints en betaemt; gelyck ick ook verwaghte dat U Ed. nevens het oversenden van de voorsz. Declaràtie, daer toe by Missive aen haer Ho. Mog., ende aen haer Ed. Groot Mog. versoeck sal doen. Het welck seer gaerne naer uytterste vermogen, sal seconderen, de geene die is, ende altydts sal blyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 28. January 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 29. January 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jongste schryven, aen U Wel-Ed. Gestrenge, van den 22. van de lopende maendt, is my wel toegekomen U Ed., van den 21. Ick heb, 't geene daer inne vermaendt is, van de conjunctie van wedersyts Vlooten, ende van de Ordre van 't Commandement, in cas van conjunctie, aen de Heeren *Turenne* ende *Lionne* gecommuniceert; ende geen van beyden, hebben my betuyght, het selve anders als voor redelyck, aen te sien; maer de laetste seyde my, in die materie iets aenstotelycks gevonden te hebben, in de jonghste brieven van den Heere d'*Estrades*, daer hy gewagh maekt van U Wel-Ed. Gestrenge discoursen dien aengaende; mits seekere distinctie, die U Wel-Ed. Gestrenge wilde maecken, ontrent conjunctien die Volontarie, of uyt voorgaende obligatie geschieden; ende versoght dies, extract uyt de voorgeroerde U Wel-Ed. Gestrenge Missive, 't welck ick hem sonder eenige scrupule, heb behandigt, dewyle het niet behelst, als een discours met den Heere d'*Estrades* gehouden, ende dienen kan, om 't geen avereghts opgevat, ofte overgeschreven soude mogen syn, te redresseren. Ick heb by dese ende by andere gelegentheden, aengemerckt, dat het seer dienstigh is, dat ick werde geinformeert, van alles van importantie, dat door U Wel-Ed. Gestrenge met den Heere d'*Estrades* gehandelt wert, niet alleen om misverstanden wegh te nemen, indien U Wel-Ed. Gestrenge discoursen niet wel syn verstaen; maer ook om syn intentie daer inne vervat, te doen smaeckelyck vinden, door het weghnemen van objectien, welcke by monde gedilueert kunnen werden, ende op dewelcke de brieven niet repliceren. Ick weet U Wel-Ed. Gestrenge veelvuldige, ende by nae oneyndige occupatien; maer ick weet niet, of 'er wel eenige meer important is, als de geene die gaen om de saeken met dese Kroon in een goedt spoor te houden; ook soude U Wel-Ed. Gestrenge

strenge by alle groote onledigheyt, de pen van een ander kunnen gebruycken; dat ick insonderderheyt wensche te mogen geschieden, ontrent het geen van Oorloghs Deliberatien ende Resolutien, aldaer is voorvallende, tegens den *Bisschop van Munster*; ontrent dewelke, de reputatie van de Regeringe, door meest alle Militaire alhier, seer schandelyck wert gedeschireert; daer wert in specie geseyt, dat de Fransche Troupen op 't rendevous komende, tot een optoght, alles ongereet hebben gevonden, hoewel aen de Opper-Officieren was geseyt, dat daer toe niets ontbrak; dat men ter naeuwer noot een 24. ponder, ende vier 12. ponders, by een heeft kunnen brengen, om de geoccupeerde Plaetsen van den Bisschop, te recupereren; dat men voor als nu een goede Artillerye gereet houdende, een Plaetse, nae gelegen aen groote Frontier-Steden, voorsien met seer groot Guarnisoen, gelyck als is Deutechem, behoort te emporteren; dat de Troupen in de Frontier-Steden werden verhindert, op des Vyandts bodem excursien te doen; ende om eenige geringe Contributien te trecken, versuymt wert de occasie om den Vyandt te ruineren: ende in somma, dat Heeren die 't bedryf van den Oorlogh niet kennen, als van hooren seggen, de Opper-directie daer van aen haer hebbende, ende exercerende, sonder aen Oorloghs-kundige soo veel als behoort te defereren, alles in confusie gaet. Ick segh hier ontrent, myne considератien; maer ick ben geensints geimformeert, gelyck ick behoorde, om dat met fondament te doen, ende om de reputatie van de Regeringe onbevleckt te conserveren, soo veel doenlyck is.

My is in de sin gevallen, dat aen desen Koningh, by haer Hoog Mogende, een Missive van compliment soude behoore geschreven te worden, over de gedaene Declaratie van Oorlogh; ende dat men in deselve soude mogen opnemen, 't geen den Heere *de Lionne* my wegens syne Majesteyt verseeckert heeft, van niets te advanceren aen Engelandt, buyten concert, ende niets van daer te ontfangen sonder communicatie; met reciproque beloften van haer Hoog Mogende, van niets te sullen doen, als in conformité van de Alliancie.

Den Edelman welcke van hier aen den *Keurvorst van Brandenburgh* is afgesonden geweest, heeft onder anderen gerapporteert, dat 'er goede naerightinge is, van dat *Vane* ende de *Afgesante van den Keyser*, aen dat Hof gelt spenderen; ende meen ick wel geinformeert te syn, dat den Heere *Colbert* ook gelast is, die wegh te gebruycken.

Daer lopen hier stercke gerugten, van dat den *Bisschop van Munster*, tegens het voor-jaer, door notable nieuwe wervingen, niet alleen versterkt; maer door verscheyde Duytsche Vorsten geassisteert sal werden; 't welck laetste ick noghtans niet lightelyck geloof, insonderheyt, dewyle van de syde van dese Kroon, ende van haer Ho. Mog., genegentheyt tot Vrede wert betuyght, ende geen, om in het Duytsche Ryck, conquesten te doen, door continuatie van Oologh.

Den Heere Grave van *Furstenbergh*, spreeckt nogh alhier, van syn vertreck nae den Haege, als van een saek die voorhanden is; syn last ende gedaghten, soude gaen, om de Stadt ende 't Bailluage van Rynberck, met een équivalent te

te verwisselen; dat my voorkomt, als een saek die haer Ho. Mog. gevalligh soude kunnen syn, indien sy practicabel is; gelyck syn Ed. meent, dat se soude zyn; indien haer Ho. Mog., haer met Nieuwburgh verstaen. Ick blyve nae myne ootmoedige gebiedenisse,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 29. January 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 4. February 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

VOorlede Maendag 's avonts den eersten deses, is ons alhier toegebragt, U Edts. Missive, per Expressen overgesonden; met de bygevoeghde Declaratie van Oorlogh. Ende des Woensdaghs den 3., tegens den avondt, syn ons ter handen gekomen, U Edts. Missiven van den 29. January, door den ordinaris Post overgekomen; beyde wat laeter als naer gewoonte, vermits het quade weder, ende de gebroocken wegen.

Het is my sonderlingh welgevalligh geweest, dat men aldaer voor raisonnabel aengesien heeft, 't geene ick U Ed. voor desen overgeschreven hebbe, ontrent het point van de conjunctie van wedersyts Vlooten, in de Middellandtsche-Zee; ende dewyle het gehandelde van den jaere 1635., dienthalven niet en gaet buyten de intentie van den Staedt; nogh ook tegen 't geene, ick U Ed. dien aengaende, alvooren overgeschreven hebbe; soo wil ick vertrouwen, dat die saecke, die my alhier door den Heere Ambassadeur d'*Estrades* soodanigh voorquam, als of daer over wel debatten souden mogen vallen; daer mede op 't geresolveerde van haer Ho. Mog., van den eersten deses, tot onderlingh contentement, sal konnen werden afgehandelt; waer ontrent U Ed. wel in aghtinge sal gelieven te nemen, de laetste woorden van de selve Resolutie, ende daer uyt af te nemen, dat sulcks aleenlyck applicabel is op de conjunctie die soude mogen vallen in de Middellandtsche-Zee; alwaer men presupponneert, dat apparentelyck het getal van wedersyts Schepen, genoeghsaem egael sal syn; synde de intentie van haer Ho. Mog. geensints, dat of mogelyck 't eenigen tyde, goedgevonden soude mogen werden, in de Noort-Zee, of in 't Canael, twintigh, dertigh, of weynig meerder getal van Oorlogh-

loghschepen, van den *Koningh van Vranckryck* te doen conjungeren met een Vloote van desen Staedt, van hondert of meer Oorloghschepen; ook in sulken cas, het model van den voorsz. jaere 1635, soude konnen werden gevolght; sonder dat noghtans, haer Ho. Mog. ook selfs, in sulcken cas, eenige superioriteyt of Commandement over syne Majesteyts Oorloghschepen pretenderen; maer alleenlyck, dat alsdan geageert sal moeten werden, met onderlinge correspondentie, van wedersyts Opper-Hoofden; sulcks als men, naer voorgaende concert, sal oordeelen tot meeste afbreuck van den Vyandt te dienen; blyvende ieder volkomen Meester van syn eygen Vloote. Dan alsoo geoordeelt wort, dat sulcks wel lightelyck nooit sal voorvallen; dat het avantagieuser, en mogelyck ook wel aen Vranckryck aengenaemer sal syn, dat de Schepen van Oorloge van syne Majesteyt, geëmployeert worden tot diversie, in ofte ontrent het opgaen van 't Canael, of andersints; ende dat de Vloote van desen Staedt, die ick hoope ende vastelyck vertrouwe, vry considerabelder in Zee te sullen komen, als ooit voor heenen, het hooft wende naer 't gros van de Engelsche Vloote, om haer Bataille te leveren; soo hebben haer Hoog Mog., ook best geraeden gevonden, 't voorsz. laetste point, ook voor als nogh, van deser zyde onaengeroert te laeten.

Dat in de voorleden Campaigne, niet alles soo klaer ende compleet zy geweest, als 't wel behoorde, is waeraghtigh; vermits het werck, haer Hoog Mog. seer subytelyck over den hals quam: maer daer en is niets onwaeraghtiger dan dat de Troupen in de Frontier-steden, souden werden verhindert op den vyandts Bodem, excursien te doen; ende dat, om eenige geringe contributien te trecken, de occasie soude versuymt werden, om den vyandt te ruïneren; soo als Uw Ed. uyt de byleggende Extracten ende copyen, overvloediglyck sal konnen afnemen.

Ontrent de reciproque belofte, aen den Koningh aldaer te doen, van geene avances tot Vrede, aen Engelandt te sullen doen, dan de concert, of eenige ouvertures van daer te sullen ontfangen, sonder daer van aenstondts communicatie te geven; ende generaelyck daer ontrent niets te sullen doen, dan in conformité van de Alliancie, sal Uw Ed. sig volkomelyck geinstrueert ende geauthoriseert vinden, by haer Ho. Mog. Resolutien, ende aenschryvinge van den 30. der voorlede maendt.

Het groote Tractaet met Denemarcken, is volkomentlyck geadjusteert, in scriptis; soo dat daer aen niets en resteert, dan 't selve in de Hooghduytsche Taele mede te translateren, in 't net te schryven, ende te teeckenen: Gelyck ook soo verre gebraght is, het Tractaet van Redres, in de voorige conventien, over de Noordtsche Tollen; alsmede 't gehandelde over wedersydts pretensien, ende schuldtvorderingen. Aen 't afhandelen van de Guineesche Differenten, resteert nogh iets; dogh ick wil vertrouwen, dat men daer mede, al sal konnen doorkomen. Ondertusschen, by soo verre den Heere Ambassadeur d'*Estrades* alhier, niet geprovideert is van penningen, of credit, om de bewuste 300000. guldens, op quitantie van haer Ho. Mo., te betalen; sal het nodigh syn, dat daer op by tydts, ordre gesteldt worde.

Door de officien van den Heere van *Beverningh*, is het werck van de Alliancie met Brandenburgh, als mede dat van de conjunctie, tegens den *Bisschop*

van Munster, soo verre geavanceert; dat dienaengaende, geene discrepantie meer overigh is. Maer den Heere Keurvorst, gelieft daer mede te vermengen, eene saeke die met 't eene, nogh het andere, egeene de alderminste gemeenschap heeft; naementlyck, den Tol tot Gennip, dien hy begeert, dat haer Ho. Mog. hem sullen overgeven; daer aen het geheele werck is accrocherende. In wat voegen 't selve by haer Ed. Groot Mog. sal werden opgenomen, kan ick Uw Ed. nogh niet seeckerlyck adviseren; maer wel, dat men tot nogh toe, door den Raedt van Staete, nogh ook door den Heere Keurvorst selfs, eenige de alderminste informatie heeft konnen bekomen, van de nature van den voorsz. Tol, of Licent tot Gennip; van 't Reght, 't welck syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheydt*, daer toe soude competeren; van de laste die daer op moet werden geheven; ende van diergelycke andere pointen meer, die in ordre noodsaeckelyk sullen moeten voorgaen, om daer op met fondament te konnen resolveren; behalve dat ook in allen gevalle, ten aensien van 't gepasseerde, ende tegens de restitutie van 't geene haer Ho. Mog., van den voorsz. Tol, nu ontrent de 25. jaeren aen den anderen, hebben ontfangen; als mede tot voorkominge van alle excessen, tot naedeel van de Commercie, noodsaeckelyke cautelen, souden dienen te werden geadhibeert: ende naedemael alle 't selve van train sal syn, voornaementlyck in consideratie dat de Steden, by de traffycque langhs de Rivieren geinteresseert, daer op niet sullen konnen resolveren, sonder ruggespraecke met de Heeren haere Principaelen; soo is den gemelde Heere van *Beverningh* gelast, dienthalven alle goede toesegginge te doen, in cas het Reght van syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheydt*, naer genomen kennisse van saeken, klaer moghte werden bevonden; maer voor al, daer op te insisteren, dat het werck van de Alliancie, ende conjunctie, die beyde maer temporel sullen syn; niet mogen werden opgehouden, om een saeke, waer ontrent eene eeuwighduurende overgifte, begeert wordt. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. February 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 5. February 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jongste schryven, aen U Wel-Ed. Gestrenge, van den 29. van de voorlede maendt; is my wel toegekomen, Uw Edts. geheel aengenamen van den 28. daer bevoorens.

U Wel-Ed. Gestrenge sal mogen conjectureren, uyt het geen ick hier nevens overschryf, van de discoursen van den *Resident van Denemarcken*; wat van de komste van *Zeestet* te waghten is. Ick heb *Lionne* aengeraeden resolut te spreec-

ſpreecken, ende alle hoope, om de ſaeken verder te brengen, als tot het geen alrede geaccordeert is, af te ſnyden; ende met kraghtige redenen, welcke veele ſyn, de concluſie van 't werck te urgeren. Myn meeſte vreſe is, dat indien het ſtaen blyft *in ſuſpenſo*, Sweden het ſelve, door 't aenjaegen van vreſe, turberen ſoude mogen; want men weet hier langer niet, wat men van Sweden dencken ſal; ende men ſchynt niet langer, in ſoo vaſt een goed vertrouwen te weſen, als men voorheenen geweeſt is. Het is gelyck U Wel-Ed. Geſtrenge weet, difficil een engagement met Denemarcken, ende te gelyck Sweden aen de hant te hebben.

Ick wenſchte by nae niet ſoo ſeer, als dat wy moghten *Turenne* hebben, tot een Hooft van onſe Militie. Ick heb ſyn Ed. inclinatie daer ontrent geſondeert, met de diſcretie die vereyſcht is, in een ſaeke, welcke nogh niet is gereſolveert; maer hy heeft my in ſoodaenige termen verklaert, dat hy daer toe niet ſonde kunnen verſtaen, om ſyn attachement dat hy in Vranckryck heeft, ende om den Staedt in welcke ſyn ſaeken ten Hoof ſyn, (daer hy nae myn gevoelen, wel eerlange het eerſte credit moght hebben,) dat 'er geen hoope reſteert, om hem tot andere reſolutie, te diſponneren. Ende dewyle ick in geen van de anderen, die ick hoor noemen, die qualiteyten verſtae te weſen, welke om te bereycken het ooghmerck, in Uw Wel-Ed. Geſtrenge Miſſive vermelt, ſoude weſen vereyſcht; ſoo weet ick niet, of het niet beſt waer, de Deliberatie daer over, in de wal te ſchuyven, als een ſaeke, van dewelke meer ongemack te vreſen, als vrught te verwaghten is.

Ick heb aen den Heere *de Lionne* gecommuniceert, 't geëxtraheerde Artikel uyt het Tractaet van 't jaer 1635, my door U Wel-Ed. Geſtrenge toegeſonden; ende daer nevens, 't geen U Wel-Ed. my, ontrent de forme van het commandement, in cas van conjunctie van de wederſyts Vlooten, heeft overgeſchreven; ende ick kan niet mercken, dat daer inne iets is, dat anders, als wel gevalt.

Hoewel de propoſitien, die mogen gemoveert werden, ontrent eenigh accommodement met Engelandt, niet ter eerſter inſtantie, directelyck komen aen haer Ho. Mog., nogh van deſelve ter eerſter inſtantie, deflueren by formele Reſolutie; ſoo wil ick eghter, aen U Wel-Ed. Geſtrenge bedencken laten, of daer ordre van ſyn Majeſteyt, aen haer Hoog Mog. overgeſchreven ſynde, dat daer ontrent van deſe ſyde niets ſal geſchieden, als met communicatie, ende concert; of haer Ho. Mog. niet dienen, directelyk op haer naem, daer op te doen antwoorden. Ick blyve,

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 5. February 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 11. February 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

BOven een gelyckluydende depêche, als die aen den Heere Griffier *Ruysch*, is my sedert myne jongste van den 4. deser lopende maendt, U Edts. particuliere depêche van den 5. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

De saeken met Denemarcken, syn volkomentlyck geadjusteert, soo ten aensien van de Noordtsche Tollen, ende wedersyts pretensien, als ten aensien van 't engagement tegens Engelandt; mitsgaders ook, ten reguarde van de Guinéesche differenten; het kort van de subsidie-penningen, van Anno 1654., ende het agterwesen van de Koopluyden, welkers Graenen ende andere Goederen, in de jaeren 1658. ende 1659., in den Orisont aengeslaegen, ende uytgelight syn: ende hopen wy, de instrumenten daer over gepasseert, nogh huyden in 't Neder-ende Hooghduyts te teeckenen; waer van ick U Ed. aen 't eynde deses, is 't doendelyk, naeder berigt sal geven; ende sal het derhalven, ook ten hooghsten nodigh wesen, dat den Koningh aldaer, tydelyck ordre stelle, tot het overmaecken van de bewuste 300000. guldens, Hollandts gelt; dewyle den eersten Maert toekomende, gestelt is, den termyn, op dewelcke een somme van 300000. Rycksdaelders, sal moeten werden betaelt.

Ick sal Uw Edts. advis, ontrent het manieren van de deliberatien, over een Hoofd van de Militie van desen Staedt, aghtervolgen; te meer, alsoo by veelen eene repugnance bespeurt werdt, om tot een uytheemsch Generael te treden; dat mede het niet buyten apparentie is, dat het Tractaet met Brandenburgh, tot besluyt sal komen; ende dat ook bygevolge, den Oorlogh met den Bisschop, wel in korten door eene Vrede, soude konnen werden getermineert; daer toe den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, my verklaert heeft, de genegentheyd van den Koningh syn Meester, mede ernstigh streckende is.

Ick wil geensints twyffelen, of sullen al veele advisen, derwaerts overkomen, dat men alhier, ende selfs in geheel Hollandt, seer begint te helsen naer den *Prince van Oraigne*; aengesien by occasie van de jegenwoordige deliberatien, over het bestellen van 't Veldtleger, ende 't vervullen van alle hooge Militaire Charges; in de Vroedtschappen van Haerlem ende Leyden, al eenige reflexie gemaeckt is, op den gemelde Heere Prince; de laetste met intentie, om hem te stellen, onder het Generalaet van den Prince van *Turenne*; maer de eerste, met eene merckelycke aversie, van 't inhalen van een uytheemsch Generael. Edogh tot nogh toe, is den Heere *Prince van Oraigne*, in publicke deliberatien, ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog., ofte in particuliere besoignes, niet gespeldt; ende wil ick hopen, dat alles dienaengaende sal konnen werden ingeschickt, ende tot eene onderlinge eenpaerigheydt gebraght, in sulcker voegen, dat den *Koningh van Vranckryck*, egeene reden van ombrage sal werden gegeven; of andersints, dat de deliberatie diendthalven sal konnen werden verschoven.

Het

Het is my seer welgevalligh geweest, dat men aldaer genoegen genomen heeft, in 't geene ick ontrent de conjunctie van wedersyts Vlooten, in de Middelandtsche-Zee, by myne naest leste van den 28. der voorlede maendt, overgeschreven hebbe; te meer, alsoo 't geene my nogh op gisteren, door den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, over die materie voorgesteldt is, niet allenthalven met de intentie van den Staedt, soude konnen werden ingeschickt. Den gemelde Heere Ambassadeur, heeft my daer benevens ook gecommuniceert, eenige concepten, over 't geene tegens 't aenstaende voorjaer, met wedersyts Navale Maght, soude staen te verrighten; daer op mede al veel, sal wesen te remarqueren, vermits diversche pointen in de Practycke, sigh onfeylbaerlyck geheel anders sullen opdoen, dan deselve aldaer werden geprojecteert; dogh Wy syn daer over, nogh niet reght in discoursen geweest; maer hebben aengenomen, ons ten wedersyden daer op te bedencken, ende ter eerster gelegentheyd, met den Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, die eerstdaeghs alhier verwaght wordt, daer over nader te concerteren,

Den Heere van *Beverningh*, is eergisteren van Cleve, alhier gearriveert: Vermits hy door abuys van een post, eenige dagen vermist hadde, eene inportante depêche, waer inne hem op alles last, ende instructie gegeven werde; ende geraporteert hebbende, in wat termen syne Negotiatie was gebragt; is daer op by haer Ho. Mog. geresolveert, 't gunt Uw Ed. uyt de byleggende Resolutie, sal gelieven te bemercken; daer mede hy gisteren naerdemiddagh, wederom van hier is vertrocken. Ende naedemael uyt de advertentien voorhenen ingekomen, bemerkt wierde, dat den gemelde Heere van *Beverningh*, wat scrupuleus was, om aen den Heere *Colbert* communicatie te geven, van eenige projecten, die syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheydt*, absolutelyck begeert hadde, dat ten hooghsten soude werden gesecreteert, als tot soodanigen communicatie aen den gemelde Heere *Colbert*, niet hebbende eene expresse aenschryvinge, ende last van haer Ho. Mog.; soo is hem ook daer toe, by Resolutie van den 6. deses, speciaele ordre gegeven.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* voornoemd, aen haer Ho. Mog. versoght hebbende, den uytvoer van eene goede quantiteyt Buskruyt, ende daer op een merckelyck opslagh in de Salpeter bespeurt wesende, die by vervolgh nogh meer ende meer was te redouteren, hebben de Heeren Gecommitteerde Raeden, soo daer omme, als mede om dat'er ook met'er tydt gebrek van Salpeter was te bedughten, geraeden gevonden, dat de saeke ter Generaliteyt daer heenen soude werden gedirigeert, ten eynde seeckere concessie van uytvoer, van 200000. pond. Salpeter, die, op 't eenparigh advis van Gecommitteerden uyt alle de Collegien ter Admiraliteyt, aen den *Ambassadeur van Spaigne*, voor de tweedemael was toegestaen, ook voor de tweedemael soude werden ingetrocken; ende dat ook het voorsz. versoeck, van den gemelde Heere Ambassadeur d'*Estrades*, publickelyck soude werden afgeslagen: Edogh dat hem in 't particulier, onder belofte van secretesse, door ofte van wegen de gemelde Heeren Gecommitteerde Raeden, verseeckeringe soude werden gedaen, dat deselve Heeren Gecommitteerde Raeden, alle de Salpeter souden inkoopen, ende vervolgens daer van, ten selven pryse van haren inkoop, aen den *Koningh van Vranckryck* laten volgen, soodanigen quantiteyt, als men hier te Lande, eenig-

ſints ſal konnen miſſchen; 't welck ick ook aengenomen hebbe, Uw Ed. mits deſen bekent te maecken, om de reghtmatigheydt ende de nuttigheydt van dien, voor ſoo veel des noodt ſy, ſulcks ende daer 't behoordt, ten beſten te doen begrypen.

Ick hebbe de redenen, van de nootwendigheyt van U Edts. verblyf aldaer, wel konnen apprehenderen; ende vinde my, tot myn leedtweſen, genootſaekt daer aen in deſe tydts gelegentheyt, abſolutelyck te defereren; te meer om 't geene hier boven aengeroert is, van de tydinge die, om diffidentie te verwecken, raeckende de ſaeken van den Heere *Prince van Oraigne*, by deſe tydts gelegentheyt, ontwyffelyck ſeer abundantelyck, ende odieuſelyck, derwaerts ſullen werden overgeſchreven.

Op den verderen inhoudt, van 't geſchrifte, hier nevens wederom te rugge gaende, ſal ick niet naerlaeten, te maeken de vereyſchte reflexie, ten meeſten dienſte van den Lande; ende 't ſyner tydt, daer van de nodige voorſtellinge, aen haer Ed. Groot Mog. te doen; maer op 't diſpicieren van een ander Miniſter, van de vereyſchte ſterckte, om de poſt aldaer te bewaeren; kan ick voor als nogh, niet myn ſelven, ende veel minder den Staedt voldoen. Ik blyve,

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. February 1666.

P. S.

Deſen naermiddagh tuſſchen vier ende vyf uuren, ſyn de Tractaten met Denemarcken, finaelyck geſloten, geteeckent ende gezegelt; naer myn oordeel, in ſeer goede forme: daer van ick U Ed. de copyen, by de eerſte gelegentheyt, ſal toeſenden.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT,
Paris den 12. February 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk hebbe ſeer wel aengemerckt, 't geen U Wel-Ed. Geſtrenge vermaendt, in U Ed. Miſſive van den 4. deſes, van 't onderſcheyt dat in cas van conjunctie, ontrent de directie ende 't Commandement is te obſerveren, tuſſchen twee Vlooten, die den anderen in getal ende maght eenighſints gelyck ſyn; ende tuſſchen de geene, tuſſchen dewelcke gantſch geen proportie wert gevonden; ende ſal het ſelve tot myn naerightinge gebruycken, ende ſal daer over myns oordeels, geen diſput vallen, indien haer Ho. Mog. haer kunnen voegen, met den voorſtel die hier gedaen wert, van den Heere Hertogh van *Beaufort*, by

by provisie, met syn Vloote in de Middellansche- Zee te laeten; welcke ick moet bekennen, myn niet te misvallen, soo langh de Engelschen daer soo sterck syn; als hier, uyt advisen uyt London overgeschreven, gelooft wert.

Den Heere *Hannibal Zeestet*, scheen hier gekomen te syn, met intentie om veel nieuw wercks te maeken, gelyck ick U Wel-Ed. Gestrenge by myn voorgaende overgeschreven hebbe, ende uyt een conversatie nogh sedert gehouden, met den Heere *Resident van Denemarcken*, naeder heb kunnen afnemen; maer ick twyffel nu, of hy iets roeren sal, verstaende dat het Tractaet met haer Ho. Mog. soo verre geadvanceert is; ende ben wel verseeckert, dat by aldien syn Ed. eghter niet rusten kan, hem alle hope om in desen, iets nieuws te tenteren, afgesneden sal werden.

Den Heere *Colbert* heeft my tot verscheyde maelen gevraeght, of ick niets uyt U Wel-Ed. Gestrenge vernomen had, van de moeyte welcke men de Engelsche binnens Landts, soude kunnen brouwen; welcken aengaende, men hier geerne wat meer informatie soude hebben, als men heeft. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 12. February 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 18. February 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 11. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive van den 12. daer aenvolgende, wel geworden; ende sal U Ed. hier nevens van wegen haer Ho. Mog., toekomen 't gunt op dessels jongste depêsche aen den Heere Griffier *Ruysch*, by den Staedt is geresolveert, nopende 't employ van 's Landts Schepen in de Middellantsche-Zee; waer inne U Ed. sal gelieven te remarcqueren, dat haer Hoog Mog. met seer kleynen getal Oorloghschepen tegens een merckelyck grooter aental van Schepen van den *Koningh van Vranckryck* albereyts tot haer naedeel hebben gelieven te leggen, de fondamenten in myne voorige Missive van den 4. deses aengeroert, om 't syner tydt ook wederom de vrught daer van 't haeren voordeel te mogen genieten. Hier nevens gaet onder N°. 1. copye van seeckere Memorie, my door den Heere Ambassadeur d'*Estrades* behandight, nopende 't formeren van seeckere desseynen tot de meeste afbreuck van den Vyandt; daer by myns

myns oordeels, veel inpracticable ofte ondienstige voorslagen werden gedaen, ende wat by my daer op den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* te gemoet gevoert, ook by haer Ed. Groot Mog. voor goedt gekeurt is, sal U Ed. uyt het bygaende Extract onder N°. 2. gelieven te bemercken..

De Tractaten met Denemarcken gesloten, als ook de secrete ende separate Artikelen daer toe specterende, gaen hier nevens tot U Edts. naerightinge onder N°. 3., daer op den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* by provisie gepasseert heeft, de Acte van Guarantie, hier by gevoeght, onder N°. 4.; waer op Uw Ed. gelieve te bevorderen, of door de *Minister van Denemarcken* te doen bevorderen, dat de originele ten spoedigsten gedepêcheert ende herwaerts overgegesonden moge worden.

Op Saturdagh ende Maendagh voorleden, syn my alhier successivelyck eenige ouvertures gedaen, van de genegentheyd die den *Koningh van Engelandt* soude hebben, tot de Vrede met desen Staedt; de eerste door een Edelman van Brussel herwaerts overgekomen, verklaerende van den Marquis de *Castel Rodrigo* gelast te syn, om my bekent te maecken, dat den *Koningh van Groot-Britannien* seer geporteert was tot een Vrede met desen Staedt, ende by soo verre men iemandt in secretesse naer Brussel wilde senden, dat den Marquis soude te wege brengen, dat tegens deselve tydt ook iemandt van wegen den *Koningh van Groot-Britannien* aldaer soude verschynen, om van de particuliere conditien openinge te doen. Den andere is my toegebraght door den Rithmeester *Buat*, verklaerende dat al voor desen ten tyde, dat ick my nogh in Zee bevonde, alhier was gearriveert, een Edelman door last van den *Koningh van Groot-Britannien* afgesonden, om te betuygen syne Majesteyts genegentheydt tot een Vrede, ende om te versoecken, dat iemandt by haer Hoog Mogende derwaerts moghte werden gestuurdt, om daer over te handelen, ende 't werck tot besluyt te brengen; dat hem doenmaels door eenige Regenten te gemoet gevoert geweest synde, dat den Heere Ambassadeur van *Gogh* nogh daer was, ende dat den Koningh alvorens aen den selven, of andersints syne particuliere meyninge over alle de Conditien, soude moeten verklaren: Den voornoemde Edelman wederom naer Engelandt was vertrocken, ende nu alhier voor weynige dagen wedergekeert, met een brief van den Heere Secretaris *Bennet* aen hem *Buat*, ende met de naervolgende drie Artikelen.

I. De somme van twee-hondert-duysend pond. sterlings aen den Koningh te fourneren, tot vergoedinge van de schaden door den Oorlogh geleden, ende 't accomplissement van 't jonghste Tractaet in alle syne pointen.

II. Een Reglement op de Commercie, waer ontrent by soo verre eenige sortable Conditien aen syne Majesteyt voorgeslagen werden, deselve sigh sal contenteren, met het geene raisonnabel sal wesen, ende dat syne Majesteyt daer op een spoedig antwoord sal geven, aen die geene, die de Heeren Staten sullen affenden, ende aen de welcke sy de saeke sullen betrouwen.

III. Den Koningh chargeert sigh te wege te brengen, dat syne Geallieerden haer te vrede sullen houden, met 't geene redelyck is.

Ick hebbe van beyde de voorsz. ouvertures, aenstonds communicatie gegeven, aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, volgens voorgaende gedane belofte, ende heeft het ons toegeschenen, dat d'eerste der voorsz. ouvertures notoir-

toirlyck aengeleyt is, om desen Staedt, was 't doenlyck, van Vranckryck te separeren; dat de tweede mogelyck al mede is van 't selve alloy; immers ende in allengevalle, dat de voorsz. ouverture was te generael, obscur ende ambigu; ende dat mitsdien daer op sonder naeder ende specifiquer openinge, gantsch geen staet konde werden gemaeckt; dat het geraeden was den voornoemde *Buat* niet alleenlyck 't selve tot antwoord toe te voegen; maer ook hem daer benevens bekendt te maecken, dat naedemael den *Koningh van Groot-Britannien* bekendt was, dat den jegenwoordigen Oorlogh door de jongste Declaratie van den *Koningh van Vranckryck*, was geworden een gemeenen Oorlogh, dat derhalven den *Koningh van Groot-Britannien*, om met'er daedt te betonen, dat syne meyninge in desen opreght is, ende geensints aengeleyt, om tusschen Vranckryck en desen Staedt als boven scheydinge te verwecken, niet beter soude konnen doen, dan voortaen alle soodaenige ouvertures aen Vranckryck ende desen Staedt gelyckelyck te doen voorkomen, op dat alsoo des te beter de saeke met een onderlingh concert, tot een goedt eynde gedirigeert soude mogen werden. Alle 't welcke ick van myn schuldige plight geaght hebbe, Uw Ed. by desen bekendt te maecken, om ook daer van kennisse te geven, sulcks ende ter plaetse daer 't behoordt.

Naedemael de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge niet allenthalven waeren van een ende deselve sentimenten, ontrent het bestellen van de Militie van den Staedt, tegens de aenstaende Campagne; jae dat ook veele van deselve daer op nogh niet en waren gevat; maer alleenlyck gelast, om te horen de opinien van de andere Leden, ende daer van rapport te doen, is het besoigne daer over voor desen gedecreteert, nogh wat gedifferéert; ende naedemael middelerwylen eenige Leden haer onder de handt seer geinclineert betoonden, om den *Koningh van Vranckryck* te doen versoecken, den Prince van *Turenne* voor de aenstaende Campagne aen den Staedt te willen leenen, met vast vertrouwen, dat syne Majesteyt sulcks aen haer Ho. Mog. niet en soude weygeren; ende dat de Steden van Haerlem ende Leyden haer geinclineert betonen, om by dese occasie den *Prince van Oraigne* mede syn reeckeninge wat te doen vinden, de eerste met preteritie van den Prince van *Turenne*, ende de andere onder het Generalaet van denselven Prince van *Turenne*; soo is in bedencken genomen, of het niet voor een temperament van Harmonie, ende generaele consolidatie soude konnen dienen, dat men aen de eene syde den Prince van *Turenne* als boven moghte versoecken, als Generael van de aenstaende expeditie, soodaenigh dat den *Prince van Oraigne* het syne ook daer toe moghte contribueren, ende dat men aen de andere syde den *Prince van Oraigne* soude eligeren, tot Generael van de Cavallerye; mits noghtans den Staedt alvorens volkomentlyck soude wesen verseeckert, dat hy t'eenemael van de Engelschen, jegenwoordigh vyanden van den Staedt, waere gesepareert, ende dat hy met de Geallieerden wilden leven in goede intelligentie; dogh dat soodaenigh concept in geen publicke deliberatien soude werden gebraght, voor ende al eer dat men soude weten, dat sulcks aen den *Prince van Oraigne* welgevalligh was, ende dat den *Koningh van Vranckryck* genegen soude wesen, daer inne d'intentie van den Staedt te seconderen, ende den Prince van *Turenne* in manieren voorsz. te doen herwaerts komen; weshalven ick ook van dese weecke daer over ge-

ſproocken hebbe, ſoo wel met de Vrouwe Princeſſe *Douariere van Oraigne*, als ook met den Heere Ambaſſadeur d'*Eſtrades*, die doenmaels beyde 't concept hebben geapplaudiſſeert, ende meynde den gemelden Heere Ambaſſadeur d'*Eſtrades* ook, dat den *Koningh van Vranckryck* gaerne ten goede van de gemeene ſaeke, den Prince van *Turenne*, voor een korten tydt ſoude doen herwaerts overkomen; maer zedert is my van ter ſyden te vooren gekomen, dat de hooghgemelde Vrouwe Princeſſe *Douariere*, daer van wederom ſoude weſen gedetourneert, ſonder dat ick voor als nogh daer van volkomen ſeeckerheyt hebbe. Ik beſpeure ook dat eenige Leden, ende namentlyck de Stadt van Haerlem, ſelfs onder beneficie van 't voorſz. temperament, tot de verkieſinge van den Prince van *Turenne* als boven, nogh niet ſoude willen verſtaen. U Ed. kan ſigh van 't geene voorſz. ſtaedt, als van particuliere concepten die de Hooge Regeringe nogh niet en ſyn voorgedragen, in de converſatie met den Heere *de Lionne*, of anderſints dienen naer gelegentheyt, ende is 't doendelyk, diſcretelyck traghten te penetreren, of ſoodanige concepten alhier ingreſſie vindende, den Koningh aldaer ook behaeghlyk ſouden weſen tot ſoo verre, dat ſyne Majeſteyt gediſponeert ſoude ſyn, den Prince van *Turenne* ten *fine* als boven te doen herwaerts komen, daer op ick gaerne met ſeeckerheyt ten ſpoedighſten waere geadverteert; ende hier mede my voorts refererende tot 't geene U Ed. hier benevens van wegen den Staedt ſal ter handen komen; mitsgaders tot de publicke tydingen, die aldaer onfeylbaerlyck wel ſullen overkomen, van het ruineren ende 't gevangen nemen van een troup Soldaten, die haer voor Munſterſch-volck uytgevende, onder de conduite van eenen Kolonel *Carp*, hadden gepoſteert in 't Dorp van den Oudenboſch, ende in ſeeckere Redoute genaemt Sant ter Buyten, ſal ick deſe afbreecken ende verblyven,

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. February 1666.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, Chatou den 19. February 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jonghſt aen U Wel-Ed. Geſtrenge geſchreven heb den 12. van de tegenwoordige maendt, is my wel toegekomen U Ed. geheel aengenaeme Miſſive, van den 11. daer bevorens.

Ick verblyde my van herten over de finale concluſie van het Tractaet met den *Koningh van Denemarcken*, ende dat het ſelve nae U Wel-Ed. Geſtrenge oordeel in ſeer goede forme is nedergeſtelt, 't welk ick aenſie, als een effect van

van de bekende habiliteyt van de geene, door welckers handen ende directie het is gepasseert. Den Heere d'*Estrades* heeft een copye van 't voorsz. Tractaet overgesonden; maer diermate gedresseert, dat het hier gantsch geen genoegen geeft, dewyle een van de Artikelen my voorgelesen, is inhoudende, dat de Engelschen met haer Koopvaerdy-schepen sullen mogen komen in de Deensche Havenen, ende op de Deensche stroomen; ende dat alleen der selver Oorlogh-schepen uyt ende van deselve sullen werden afgeweert: ende heeft my den Heere *de Lionne* gesprooken, als of het t'eenemael onbegrypelyck was, dat haer Ho. Mog. die geringe dienst, soo dier, als by dit Tractaet geschiet, soude kopen. Ick heb dit ook geoordeelt; maer wel geremarqueert 't geene U Wel-Ed. Gestrenge in een van syne voorgaende, aen my heeft geseyt, van een secreet Artikel, inhoudende rupture; ende alsoo ick hier gelt te eysschen heb om gefourneert te werden tot accomplissement van 't voorsz. Tractaet, ende dat ick niet wel konde laten in de gedaghten van desen Koningh een soo naedeelige opinie, als op het sluyten op de voorsz. voet in het Tractaet by den Heere d'*Estrades* overgesonden wert geformeert, soo heb ick geseyt, dat ick niet twyffelde ende genoeghsaem seecker was, dat die saeke by secrete Artikelen, tot meerder avantagie van haer Ho. Mog. ende van de gemeene saek naeder is gereguleert; maer daer op klaeght men hier, dat, dat secreet den Heere d'*Estrades* onthouden wert, dat ick niet weet of geschiet, ende soo dat eenigh verborgen desseyn heeft, tot gratificatie van Denemarcken, myns oordeels te vergeefs soude syn, dewyle by de Ratificatie 't geen ter neder gestelt is, door alle de Provincien bekent sal moeten wesen.

Ick heb seer getwyffelt of ick aen de Regeringe, of aen U Wel-Ed. Gestrenge in 't particulier soude overschryven 't geen geklaeght is over de entreveues tusschen den Heere *Beverningh* ende den Heere *Vane*. Maer dewyle by de geheele Regeringe wel dient in aghtinge genomen, dat de ombrage daer op gevat, seer quade effecten soude kunnen voortbrengen, indien se niet wert gedilueert, ende andere diergelycke oorsaecken van aghterdoght werden geprecaveert, soo heb ick gemeynt van myn devoir te syn, die voet te houden, dewelcke by my in dese is gebruyckt.

Maer men klaeght nogh verder, dat den Heere *Beverningh* selfs ontrent het voortsetten van het Tractaet met Brandenburgh, gantsch niet hadt gebruyckt die confidentie met den Heere *Colbert*, welcke men had verwaght; hoewel gedaghten Heere *Colbert* voornaementlyck daer is, om haer Ho. Mog. saeken te bevorderen; soo dat my in dese alle niet qualyck is te pas gekomen, 't geen U Wel-Ed. Gestrenge my overgeschreven heeft, van de ordre aen den gedaghte Heere *Beverningh* gegeven, om ook het geen hy onder stipulatie van secretesse van den Heere Keurvorst ontfangen heeft, aen den Heere *Colbert* niet te verswygen; maer my wert dienaengaende gevraegt, waeromme het aen den Heere d'*Estrades* provisionnelyck niet en is gecommuniceert. Ick bid dat men wat seer wil considereren, dat men in den Heere *Colbert* te doen heeft met een Man die hier in aghtingh is, ende Broeder is van een Heer die het voornaemste credit heeft ontrent den Koningh, ende voor al, dat men hier een groot panchant heeft tot ombrage, niet alleen om dat veele stadelyck levendigh houden het gepasseerde tot Munster, gehistorieert, soo als men het hatelyckst van

 doen

doen tot ons nadeel; maer ook insonderheyt, om dat men wel apprehendeert in wat ongemacken dese Kroon soude syn, indien haer Ho. Mog. haer in desen Oorlogh ontvielen, ende boven dit alles, soo regeert 'er aen de zyde van onse Vyanden, een geest van leugenen ende verdightselen, aen dewelcke men hem moet waghten de minste schyn van aparentie te geven.

My is gecommuniceert, een Missive van een Correspondent tot Brussel, die ick geloof ook U Wel-Ed. Gestrenge door den Heere *Nieupoort* vertoont te syn, geschreven den 6. deser, houdende onder anderen van woort tot woort, *Les dernieres nouvelles de Cleve, ont fort mal satisfait* Temple; *il croit que Monsieur* de Beverningh *s'expliquera sur ce Traité avec l'Angleterre, dont recevant la moindre circonstance & éclaircissement, il a ordre de le communiquer à la Reine Mere d'Angleterre:* tot wat eynde dese communicatie, magh men dencken. Het soude ten uytersten te beklagen syn, dat de intentie van de Regeringe van Vranckryck in dese soo opreght synde, als sy is, wy ons door dese lose vonden souden laten verstricken. Ik weet niet wat men hier sigh nog verder mag hebben laeten seggen, alsoo my niet gecommuniceert wert; maer *Lionne*, welke geheel voor ons is, seyde my op gisteren, dat als men in soodanigen train wilde treden, als men van nu af scheen te doen, den Koningh wel middel soude vinden om syn saeken te doen.

Ick sie dit alles voor artificien van onse Vyanden aen; want ick weet niet te bedencken, waerom men een pas soude doen ontrent *præparatoria* selve tot Vrede-handel, sonder kennisse van den Koningh, dewyl het, soo veel my voorkomt, seer facil sal syn, syn Majesteyt te disponneren om tot het geen tot Vrede gaet, de handt te bieden.

Ick bidde dat ick op dit alles wel geësclaircisseert magh werden, ende dat wel in aghtinge magh werden genomen, dat wy ons door onse Vyanden, in dese niet laten verstricken.

Het geen daer voorgevallen is ter occasie van de deliberatien over een Generael over haer Hoog Mog. Leger te Lande, kan ick voor als nogh niet mercken, dat hier in specie groote inquietude heeft gegeven, ende ick heb daer ontrent de gemoederen soo gepremunieert, dat ten sy die saek onverwaght gevolgh hebbe, dien aengaende niets is te apprehenderen.

Den Heere *Zeestet* heeft tot voor het aenkomen van de jongste post, stadelyk blyven seggen, dat men het Tractaet met Denemarcken voor nogh seer geësloigneert moest aensien. Den *Resident van Denemarcken* seyt my, een Tractaet te hebben, waer by tusschen Sweden ende Engelandt over een gemeene rupture tegens Denemarcken is verdragen, indien dat Ryck breeckt met Engelandt. Van de andere zyde wert geëxhibeert, een geheel geadjusteert Tractaet, by 't welck Engelandt aen Denemarcken 400000. kroonen belooft; mits armerende 12. Scheepen van Oorloge, ende daer mede aen de geunieerde Provincien sluytende den Oresont. Ick vermaen dit niet, om dat ick het seer fondamenteel aghte; maer om naeder aen te wysen, met wat circumspectie men alle surprise moet vermyden in een conjuncture, in dewelcke met dusdanige artificien wert geprocedeert.

My komt ontrent de directie van de Vloote, in cas van conjunctie, niets voor; waer uyt ick soude konnen vermoeden dat'er dispuut kan syn, indien haer Ho.

Ho. Mog. haer te vreden houden met het geen by het Tractaet van 't jaer 1635. dien aengaende; is geconvenieert. Ontrent het nederſetten van Oorloghs deſſeynen, ſoude het miſſchien niet ondienſtigh ſyn, dat daer in beſoignes concepten wierden geformeert, ende wanneer die ſoo verre ſoude ſyn gematureert, dat men in eenige Negotiatie met deſe Kroon daer over konde treden, dat men dede arbeyden om die ſmaeckelyck te doen vinden, ſonder occaſie te geven, om over projecten die hier eerſt gemaeckt moghten werden, ende daer niet geapprobeert kunnen werden, in debat te vallen.

Ick bedank U Wel-Ed. Geſtrenge voor het te rugh ſenden van myne ſecrete Miſſive, ende kan niet naelaten, 't geen ick daer by voorgeſtelt heb, wederom te recommanderen, als een ſaek capitalyck voor den dienſt van 't Landt imputerende.

Men ſiet hier met verwonderinge aen, de tydinge, van de openbare hoſtiliteyt tegen den Staedt, uyt de Landen van den *Koningh van Spaigne*, ende dies nae alle apparentie niet ſonder toeſtemminge van *Caſtel Rodrigo* gepleeght. Ick bid te mogen weten, wat daer van, ende van een geminuteert deſſein op Willemſtadt, magh weſen; ende wat ontrent ſoo notabel een evenement by haer Ho. Mog. wert gedaen. Ick blyve nae myne gantſch dienſtige gebiedeniſſe:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 19. February 1666.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. VAN BEUNINGEN, den 25. February 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongſte van den 18. deſer lopende maendt, is my U Edts. Miſſive van den 19. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Uyt de copyen van 't gehandelde met de *Deenſche Miniſters*, ſal U Ed. beſpeurt hebben, dat de trouwhertige remarque, die men aldaer gemaeckt heeft op 't laetſte lit van 't eerſte Artikel van 't Tractaet, van ſoo ſwaeren gevolge niet en is, als men aldaer by gebreck van copye ende kenniſſe van de ſeparate Artikelen, wel hadde geoordeelt.

De Heeren *Clingenbergh* ende *Chariſius*, hadden aengenomen aen den Heere Grave d'*Eſtrades* het voorſz. gehandelde, by copye te communiceren; gelyck de-

deselve ook wel degelyck verobligeert waeren te doen, ten opsighte van wegen den *Koningh van Denemarcken* soo seer geurgeert was op de guarantie van Vranckryck, dat sy selfs de teeckeninge genoeghsaem daer aen hadden gebonden, niet en kan werden over een gebraght dat men iemandt sal vergen de guarantie van iets, waer van men hem de kennisse onthout; sulcks dat wy nooit gedaght hebben, dat aen den gemelden Heere Grave d'*Estrades* de kennisse van 't aldersubstantieelste soude wesen onthouden.

Ick kan nevens U Ed., mede niet anders oordeelen, of deselve is verobligeert geweest aen de Regeringe over te schryven, d'ombrage, die men aldaer opgevat hadde over verscheyde saken, ende onder anderen mede over eene entrevue, of correspondentie, die tot Cleef soude syn geweest tusschen den Heere van *Beverningh* ende den Heere *Vane*; maer den gemelden Heere van *Beverningh*, alhier wedergekeert synde met gesloten Tractaten conform de gegeven ordres van den Staedt, daer van de copyen onder N°. 1. hier nevens gaen, tot U Edts. naerightinge; heeft eergisteren, soo in de Vergaederinge van haer Ho. Mog., als in die van haer Ed. Groot Mog., verklaert, den Heere *Vane* nooit te hebben gesien of gesproocken; nogh met den selven eenige de alderminste communicatie gehouden; dan alleenlyck dat deselve op den 16. deses (daer van het niet mogelyck is geweest, dat de tydinge op den 19., date van de voorsz. U Edts. jonghste depêche, heeft konnen daer wesen) onvoorsiens is gekomen in de kamer van den Heere Keurvorst, alwaer hy Heere van *Beverningh* sigh nevens eenige andere Heeren, was bevindende, ende dat doenmaels tusschen hun beyden in presentie van syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt* ende de verdere Compagnie, eenige weynige propoosten syn gevallen, die by hem Heere van *Beverningh* aen haer Ed. Groot Mogende gerelateert wesende; myns oordeels, meerder smaecken naer eene justificatie ieder van syn Meesters actien ende intentien, dan naer eenige onderhandelinge, ende veel min naer eenige propositie, of overture van conditiën, of iets diergelycke; waer uyt U Ed. dan handtastelyck kan afnemen, hoe t'eenemael abusyf syn geweest, niet alleenlyck de geruchten die aldaer directelyck tegens alle waerheyt ende waerschynelykheyd overgebragt syn; maer ook diergelyke uytstrooiselen, die op 't fondament van de voorsz. entrevue, ontwyffelyck nogh naeder overgebrieft sullen werden. Ende heeft ook boven dien den gemelden Heere van *Beverningh* van 't voorsz. voorval ende 't gepasseerde daer ontrent, aenstonts aen den meer gemelden Heere *Colbert* communicatie gegeven; gelyck ick vertrouwe dat U Ed. van alle 't selve door den gemelden Heere van *Beverningh*, directelyck naeder ende breder by Missive onderright sal worden; maer wy konnen uyt verscheyden advisen, ons van alle kanten toekomende, wel oordeelen, dat de Engelsche soodanige entrevue met een gepremediteert desseyn gecapteert hebben; om daer op soodanige ombragien, als boven, te verwecken, ende dat sy vertrouwt hebbende, dat de occasie tot de voorsz. rencontre al eerder soude hebben gevallen, te vroegh opgeweest syn, ende haere Myne ontydigh hebben doen springen. Ick wil geensints twyffelen of den Heere *Colbert*, die ick eergisteren de eer gehad hebbe van alhier te sien, ende die gisteren wederom naer Cleef verreyst is, sal sigh sedert voldaen gevonden hebben van de confidente communicatie, door den den Heere van *Beverningh* met hem gepleeght,

pleeght, ende van 't geene hem alhier door my, ende andersints successivelyck is bejegent ende ontmoet; gelyck ick ook wil vertrouwen, dat den Heere Ambassadeur d'*Estrades* niet in gebreecke sal blyven, getuygenisse te geven van de sincere confidentie, waer mede men alhier in syn reguard is Procederende ten aensien van alle 't geene directelyck, of indirectelyck voorkomt naer ouverture, of handelinge van Vrede smaeckende; gelyck ick dan ook eergisteren aen deselve gecommuniceert hebbe, 't geene ick naer voorgaende concert met hem gehouden, den Heere *Buat* te gemoedt gevoert hadde, om door hem verder gerapporteert te werden aen den Edelman, die hy seyt door last van den *Koningh van Groot-Britannien* afgekomen te syn; naementlyck dat de drie pointen U Ed. by myne voorige gecommuniceert, waeren te generael, te duyster, ende ook, voor soo veel men die konde begrypen, onredelyck; dat by soo verre het den *Koningh van Groot-Britannien* ernst was, syne Majesteyt de saeke soodanig diende te manieren ende te doen manieren, dat men ontrent twee pointen konde gerust syn; naementlyck in den eersten, dat het niet en was aengeleyt om de Gemeynte alhier impressie te geven, dat den *Koningh van Groot-Britannien* de Vrede begeerde, ende dat de Regeringe deselve van de handt was wysende; immers dat die door eenige Regenten ende Ministers wierde getraverseert. Ende ten anderen mede, dat het niet en waeren inventien om de Geallieerden ombragie te geven, ende in dier voegen diffidentie te verwecken, ende scheydinge te veroorsaecken. Dat om het eerste te vermyden, hy *Buat* met soodanige saeken gechargeert synde, daer over niet en diende een veelen, ende somwylen ook selfs naer den dronck, discoursen te voeren ende protestatien te maecken, dat den *Koningh van Engelandt* de Vrede waerlyk begeerde, ende dat haer Ho. Mog. die nu konden hebben, als het haer geliefde, gelyk ik geinformeert was, dat hy op verscheyden plaetsen gedaen hadde. Ende om 't tweede mede te équiveren, dat den hoogstgemelden Koningh waerlyck van soodanige genegentheyt synde, wel soude doen van alle openingen tot Vrede, niet alleen hier aen de Regeringe, of iemandt van syne Ministers te laten doen; immers ende in allen gevalle, dat alle de ouvertures die alhier gedaen wierden, van deser syde aenstonts aen Vranckryck souden werden gecommuniceert, ende daer inne niet gedaen, als de concert met deselve Kroone. Ende naedemael haer Ho. Mog. nu te meermaelen haere intentie over de conditien van een Vrede explicite verklaert hadden, soo by monde als by geschrifte door den Heere Ambassadeur van *Gogh*, ende 't selve ook nogh in haere jongste Missive den 11. December laestleden, over de revocatie van den Heere Ambassadeur van *Gogh* geschreven, in substantie hadden gerepeteert; dat'er oversulcks van deser zyde nu niets naeder te verwaghten was, voor ende al eer den Koningh sigh mede van syne syde klaerlyck, specifiquelyk ende raisonnabelyck verklaert hadde; dat den voornoemden Heere *Buat* daer op versoght hebbende copye van de voorsz. Missive, ende gevraeght of haer Ho. Mog. als nogh verbleven by 't geene voor desen van haere zyde was geoffereert sonder eenige veranderinge; ick hem deselve versoghte copye hadde behandight, ende verklaert, dat haer Ho. Mog. als nogh verbleven in deselve dispositie, sonder dat sedert het doen van de voorsz. offres eenige veranderinge was voorgevallen, dan alleenlyck dat den *Koningh van Vranckryck* naederhandt

handt met Engelandt gebroocken wesende, haer Ho. Mog. nu niet en souden handelen dan met onderlingh concert, ende niet sluyten, dan volgens de Alliancie met den hooghstgemelden *Koningh van Vranckryck* gemaeckt; 't welck ick ook in syn presentie kortelyck op de margine van de copye van de voorsz. Missive geannoteert hebbe, soo als U Ed. uyt de bylage onder N°. 2. hier nevens gaende, breder sal gelieven te bemercken. Ik hebbe hem ook met redenen aengewesen, dat als den Koningh 't effect van de voorsz. voorgaende gedaene presentatien, soude genieten; het gantsch onredelyck was, dat haer Ho. Mog. nogh daerenboven afkoop van eenige pretensien soude werden geverght. Welke redenen ick hem ook kortelyck gedicteert hebbe, in voegen als U Ed. uyt de bylage onder N°. 3. hier by gevoeght, sal konnen sien. Alle 't welcke ick van myn plight geaght hebbe alhier in 't lange te verhaelen, op dat U Ed. ook aldaer daer van, naer waerheyt, communicatie soude mogen geven, als naer behoren.

Wy bespeuren alhier wel daegelycks, dat niet alleen de Munstersche desseynen door de Spaenschen gefavoriseert werden; maer dat ook onder de naem van Munsterschen, den Staedt directelyck uyt de Spaensche-Nederlanden wert geinvesteert; maer vertrouwen het selve meer te wesen een effect van 't credit 't welcke de Papen ende Jesuiten in die Landen syn hebbende, als wel dat sulcks van eene ordre van de Regeringe selfs soude procederen; niet konnende oordeelen, dat de Spaenschen soo onvoorsightigh souden konnen syn, van haer in een Oorlogh met desen Staedt, ende te gelyck met Vranckryck te willen inwickelen, ende te verwaghten alle de swaere gevolgen, die daer uyt onvermydelyck souden komen te resulteren.

Alhoewel ick U Ed. in de voorsz. myne jongste geschreven hebbe, dat ick vertrouwde ontrent de bestellinge van de Militie een sortabel expedient uyt gedagt te syn, waer mede eene volkomen harmonie ende confidentie tusschen alle de Provincien ende de Leden van deselve onderlinge, ende ook met de Geallieerden van den Staedt getroffen soude konnen werden; soo is eghter die saeke sedert wederom te rugge gelopen ende verdwenen, vermits die geene, die 't selve in den beginne geapplaudisseert hadden, ende die ick meynde daer inne groot genoegen te moeten scheppen, sedert daer van afgesien, ende daer jegens veele scrupulen gemoveert hebben; in voegen dat op Saturdagh voorleden door alle de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge, in forme van commissie over 't voorsz. subject gebesoigneert hebbende, eenpaerlyck geformeert is, het advis vervat in 't extract copyelyck hier nevensgaende onder N°. 4. daer op ook vervolgens alle de Leden op drie naer, haer albereyts verklaert hebben, tot soo verre, dat men den Heere Prince *Maurits van Nassauw* wegens dese Provincie ter Generaliteyt wederom soude helpen eligeren tot Generael van 't Leger, voor de aenstaende expeditie, houdende de dispositie over de verdere charges nog buyten deliberatie, tot dat het point van 't Generalaet afgedaen sal syn. Het soude konnen syn, dat de voorsz. drie Leden haer mede nog desen naermiddagh conform de anderen quamen te verklaeren, waer van ick U Ed. den uytslagh lightelyck niet eerder dan met de naeste Post sal konnen overschryven.

Ick wil geensints twyffelen, of sal met dese ende de voorgaende Post door veelen

veelen seer breet derwaerts overgebrieft syn, dat den Heere *Prince van Orange* by dese tydts gelegentheyt alhier tot de hooghste Charges in de Militie te Water ende te Lande staet gepromoveert te worden, gelyck dan selfs hier alomme geseght is geweest, dat by haer Ed. Groot Mogende daer toe albereyts was geresolveert, of immers in korten stonde geresolveert te worden, soo als ons mede van alle naebuurige Plaetsen beright wort, binnen deselve gelycke gerughten te loopen; ende naedemael ick nogh niet en kan bevroeden dat buyten het voorsz. voorgeslagen expedient, 't welck nu t'eenemael ter zyden gestelt is, den hooghstgemelden Heere *Prince van Orange* by dese tydts gelegentheyt tot eenige trap van avancement sal gepromoveert worden, soo wil ik ook hoopen, dat aldaer, daer uyt geen ombragie geschept sal worden; niet te min sal het myns oordeels, ten hooghsten nodigh wesen, dat den Staedt accuratelyck werde geinformeert, wat bewegingen soodanige advisen als boven, aldaer mogen hebben veroorsaeckt, ende met wat ooge die saeke by den Koningh aldaer aengesien wort. Waer mede besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 25. February 1666.

P. S.

Naer 't schryven deses, is den Heere Prince *Maurits* by haer Ed. Groot Mog. geëligeert, om ter Generaeliteyt te werden Gecommitteert tot Generael van 't Leger in de aenstaende expeditie.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 26. February 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk verneem met verwonderigh ende te gelyck met bekommeringh, uyt U Ed. Gestrenge schryvens van den 18. deses, dat de goede train welcke de saeken van den Staedt buyten schynen te nemen, door ontydige ende bedenckelycke concepten ende deliberatien van binnen, soo seer avereghts werden geturbeert; 't geen my eenighsints troost, is, dat U Ed. Gestrenge met syn gewoonlycke wysheyt ende vigilantie ontrent deselve is, ende soo ick vertrouw, middel sal vinden om die sonder quetsinge van de eenigheyt tusschen de Provincien ende de Leden van Hollandt, te doen termineren; want de Eenigheyt dient voor al in desen tydt *quocunque meliori modo*, onverseert bewaert te werden.

Den Heere d'*Estrades* heeft aen desen Koningh geschreven; ende ick heb met den Heere *de Lionne* gesprooken over het geen U Wel-Ed. Gestrenge

my van de gedaghten die daer vallen op *Turenne* tot het Commandement over haer Ho. Mog. Leger voor de aenstaende Veldtoght, overgeschreven heeft; maer dien Heere heeft my geseyt, dat *Turenne* geen genegentheyt daer toe en heeft, ende dat den *Koningh van Vranckryck* hem sonder genegentheyt, daer toe niet wil obligeren. Den Heere van *Turenne* heeft my ook gesprooken diermate, dat ick ongeraeden vind in dese iets naeder te tenteren, voornaementlyk, dewyle het bekommerlyck is empressement te gebruycken in een saeke, die nogh in soo grooten onseeckerheyt staedt, als dese. *Lionne* seyde my onder anderen, dat de authoriteyt welcke de Gedeputeerden van haer Ho. Mog. in het Leger gebruycken, seer chocqueerde, ende dat hy wel verseeckert was, dat *Turenne* tegenwoordigh de plaetse van den *Prince van Orange* niet soude aennemen. Ick weet dat niet, maer wel, dat hy ongeerne sigh van hier voor eenige tydt soude willen absenteren, ende ick weet dat hem sulcks ook ongeraeden is, indien hy op 't établissement van syn credit, dat daegelycks toeneemt, wil sien. Daer waer andersints onder de Son geen Heer bequaemer voor haer Ho. Mog., als dese.

My is hier niets vermaent van 't geen in de deliberatien aldaer, raeckende den *Prince van Orange*, is voorgevallen, ende ick laet het daeromme ook onaengeroert.

Het geen U Wel-Ed. Gestrenge aen den Heere d'*Estrades* heeft gecommuniceert, ende door my wel heeft gedaen communiceren, aengaende 't geen door den Edelman van den Marquis *Castel Rodrigo* voorgebragt is, tot ouverture van een Negotiatie voor een Vrede met Engelandt, ende ontrent deselve rydt door den Heere *Buat* uyt een Missive van den Heere Secretaris *Bennet* is aengegeven; is hier ten aensien van de consideratie, daer mede gebruyckt, seer wel opgenomen, ende heeft ten deele gemitigeert een seer scherp ongenoegen, ende een dangereuse ombrage, welcke hier over het geen voorgevallen is met den Heere *Beverningh* tot Cleef, gelyck in myn bygaende vermaen, hadde verweckt.

Ick merk, dat men hier vermoet dat dien Heer moet syn in geheel andere maxime, als U Wel-Ed. Gestrenge; dit dient alles met goede éclaircissementen weghgenomen. Ik blyve met al myn ziel, met volkomen trouwhertigheyt,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 26. February 1666.

P. S. Ik heb eenigh bedencken, van dat U Wel-Ed. Gestrenge jongste pacquet aen my, tot Brussel moet syn geopent, immers ik heb het gesloten gevonden anders als U Ed. Gestrenge gewoon is, met lack ende een ouweltje, als U Ed. uyt het cachet hier nevensgaende sult sien.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 26. February 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jonghste schryven aen U Wel-Ed. Gestrenge van den 19. van de lopende maendt, is my wel toegekomen U Ed. seer aengenaeme Missive van den 18., nevens verscheyde bylaegen, ende onder anderen van seeckere Memorie van den Heere d'*Estrades* van den eersten deses, raeckende 't employ van wedersyts Zee-maghten tegens het aenstaende voor-jaer, ende van de Resolutie by haer Ed. Groot Mogende op de communicatie van de voorsz. Memorie genomen, den 17. daer aenvolgende.

Ick heb in de voorsz. Memorie seer aengemerckt, 't geen in 't 4. Artikel van deselve geseyt wert, *Comme l'Admiral de France commandera toutes les Flotes*, ende 't geen vorders in 't 9. wert geseydt, *l'Admiral de France dans le Conseil où assisteront les principaux Officiers Hollandois, détachera le nombre des Vaisseaux qu'il sera jugé nécessaire, soit pour attaquer soit pour escorter; en quoi Sa Majesté donnera des ordres, tels que les Sujets de Messieurs les Etats seront autant & plus considérez que les siens.* Ende heb daer uyt lightelyck besloten, dat U Wel-Ed. Gestrenge met groote reden, in een van Uw Ed. voorgaende Missiven geseyt heeft; dat by den Heere d'*Estrades* ontrent de conjunctie van de Vloote, syn voortgebragt saeken, die met de intentie van de Regeringe niet souden kunnen werden ingeschickt. Indien ick aenstonts communicatie van de voorschreve Memorie had gehad; ick soude, (soo ick vertrouw) al voor eenige weecken ontrent de voorschreve pointen soodanigh éclaircissement ende redres hebben te weegh gebraght, dat geen oorsaeck tot veel ombrage ofte difficulteyt om den anderen wel te verstaen, soude overgebleven hebben; want hebbende hier van den beginne aen in myne discoursen tot een fondament geleyt, dat alles in dese materie moet werden getermineert op de twee naevolgende *principia*, van dat aen de eene syde syn Majesteyt den voorrangh ende de preëminentie, die hem toekomt, ongeschent ende ongekreuckt blyve; ende aen de andere syde dat onbenaedeeldt aen haer Hoog Mogende, haer Souveraine dispositie over Vlooten ende Schepen, haer toebehorende, in het executeren van het geen met geconjungeerde Vlooten gedaen sal werden, behoordt te werden geobserveert: Het geen uyt dese twee presuppoosten deflueerende is, is my doorgaens geheel en al toegestemt, soo door den Heere *de Lionne*, als door andere Heeren van des Koninghs Raedt, welcke ick in die sin heb gesproocken; ende is daeromme ook sonder eenige repugnantie ontfangen 't Expedient ende Reglement, in 't Tractaet van 't jaer 1635. in cas van gelycke conjunctie, voorgeschreven; ende is my door *Turenne* geseyt, dat hy den Koningh over 't geen ik, in maniere als voorseyt is, discoureer, gesproocken hebbende, syn Majesteyt had gevonden in genegentheydt, om in dit point sigh niet alleen redelyck; maer reckelyck te to-

nen; want men merckt hier seer wel, hoe seer het aen den dienst van dit Ryk, ende aen de gemeene saeke soude schadelyck syn, dat men om contestatien ende discrepantien op dit subject, soude in eenige vervreemdinge geraecken, ofte oorsaek geven, om te declineren het conjungeren van wedersyds maghten, daer het noghtans tot het voortsetten van 't gemeene-beste van beyde de Staten, ende tot meeste afbreuck van den Vyandt moght dienstigh ofte nodigh wesen.

Ick kan niet anders vernemen uyt het geen my voorkomt, of de voorsz. Memorie in de voorsz. twee pointen, is ingesteldt, sonder dat volkomen was gedigireert, het geen in dese is te observeren; ofte met intentie, om door het eysschen van 't geen onredelyck is, 't geen men redelyck aght te facilder te obtineren. Immers als ick, sedert het aenkomen van de voorsz. post naeder heb gesprooken, soo met den Heere van *Turenne*, als met den Heere *de Lionne*, ende den Heere *Colbert*, over dese materie, ende met discretie heb aengewesen, dat men niet sonder verwonderingh ende ombrage konde opnemen de voorsz. twee Artikelen, waer by den Koningh de instructie voor wedersyds Vloten sigh scheen aen te matigen, ende 't Commandement over deselve aen syn Admirael toe te eygenen, soo heeft niemandt aengenomen die sustenue te verdedigen; maer hebben alle geseydt, dat men dit *sané* moet verstaen ende interpreteren uyt de faciliteyt, die men hier heeft getoondt, om sigh met het geconvenieerde in 't jaer 1635. te contenteren; ende de geene van de voorsz. Heeren, welcke meest *ingenuo* haer met my hebben verklaert, hebben niet seer gedissimuleert, dat men om geen ombrage te geven in de voorsz. Memorie, sigh beter anders soude mogen hebben geëxpliceert. Jae wanneer ick segge, dat volgens de voorsz. beginselen, den *Admirael van Vranckryck* geen Commandement ter wereldt moet hebben over de Vlooten van haer Ho. Mog.; maer wel een preëminentie in 't ontfangen van 't eerste salut by ontmoetinge van de Vloten, ende in occasie van Rangh te nemen met den Admirael van haer Ho. Mog.; maer dat een ieder Admirael en Chef, soo van dit Ryk, als van den Staedt van haer Ho. Mog., de Vlagge als t'eenemael independent van den andere, moet voeren, ende dat by aldien in een toght, in 't gemeen te doen, ofte in een rencontre van de geconjungeerde Vlooten, een middel kan gevonden worden, om 't Commandement van de een tot den ander niet te doen deflueren, dat sulcks niet tegengesprooken kan worden; ende by aldien dat de executien van Oorlogh vereysschen, dat in 't geven van seynen ofte andersints, den Admirael die voorrangh heeft, iets particuliers soude moeten gelaten worden boven den andere, dat sulcks moet aengesien werden, als een saek van ordre, ende defluerende uyt de authorisatie met gemeene bewilliginge, hem gegeven; soo werdt my dit alles niet gedisputeert. Ick moet bekennen, dat ick dese materie in alle syn delen niet wel verstae, ende niet weet wat aen een Admirael die de eerste in Rangh is, uyt dien hoofde in eene gemeene Actie moet werden gelaten; maer my komt in de sin, dat sulcks sonder speciaele dispositie van de twee Staeten, soude kunnen werden gereguleert door de Admiralen selver; dewyle in het Tractaet van 't jaer 1635. het point van 't groeten, ende van de sessie in de Kryghsraedt, alleen is gereguleert. Ende is myn vertrouwen, dat by aldien dat werck met cordaetheydt, ende te gelyck met wat genegentheyt om den anderen wel te mogen verstaen, met den Heere d'*Estrades* gehandelt wert, ende

ende my van tydt tot tydt communicatie gegeven wert van 't geen met ſyn Ed. daer ontrent paſſeert, alles wel ſal kunnen werden geadjuſteert.

Ick geloof ook, dat daer den *Admirael van Vranckryck* niet is, ende een ſoo kleyn getal van Schepen, dat het in comparatie van haer Ho. Mog. Vloote eerder als een Eſquadre, dan als een Vloote kan werden aengeſien, niet alles ſal gepretendeert werden, 't geen in het Tractaet van 't jaer 1635. is neder geſtelt; maer daer den *Admirael van Vranckryck* is met ſyn Vloote, ſal, ſoo veel ick oordelen kan, voor indiſputabel gehouden werden, dat het ſelve moet werden geobſerveert, ſonder eenige exceptie over inegaliteyt van het getal van de Schepen te admitteren; want buyten dat die regul tot geen getal, nogh in 't voorſchreve Tractaet met Vranckryck, nogh het geen ſelve te remarqueren is, in het jongſt geſloten met Denemarcken, is gereſtringeert; ſoo ſal men ook pretenderen, dat in deſe meer de preëminentie van de Kroon, als het getal van de Schepen is te conſidereren. Ende indien men in deſe van de ſyde van haer Hoog Mog. ſeer ſubtil wil ſyn, ende een impreſſie geeft, van dat de ſtrengh te hardt wert getrocken; ſoo ſal ſeer avereghts voor den dagh komen ende niet veel goets opereren, 't geen ook nu niet t'eenemael verſwegen wert, dat men ſeer moet geëſloigneert ſyn van alle fineſſe, ende complaiſance gebruycken voor deſen Koningh, ende ſigh reckelyck aenſtellen, indien men in deſe tydt ende in deſe occaſie het effect van de rupture wil genieten: Ende dewyle den Heere *Admirael van Vranckryck* van ſoo hoge qualiteyt is by ſyn ſelve, als bekent is, ende dat op veele van de Schepen van deſen Koningh, Heeren van extractie ende conſiderable middelen ſullen commanderen, ſoo ſoude hier ontrent niets gediſputeert kunnen werden, dat niet alleen niet aen den Koningh; maer aen alle den Adel die ontrent hem is, ſenſibel ſoude ſyn.

Men kan by inſtructie, aen haer Ho. Mog. Admirael, ende by concerten hier inne voorſien, tegens alle het geen men prejudiciabel aght in deſe te reſideren, ende daer ſyn qualyck eenige goede ſaeken in de werelt, die niet iets quaets met ſigh vermenght hebben.

Op de voorſz. Reſolutie van haer Ed. Groot Mog. van den 17. op de meergeſeyde Memorie genomen, ſoude hier wel niet veel remarques vallen; ten waer men vermoede, dat ſeer lightelyck het geval exteren kan, in het welcke den Heere Hertogh van *Beaufort* ordre ſal hebben, om ſigh met ſyn Vloote nae de Ponant te begeven; ende men urgeert met my, dat men dies van nu af diendt vaſt te ſtellen op wat voet men met den anderen conjungeren, ofte anderſints de ſaecken manieren ſal; vier ofte ſes-en-dertigh Schepen van Oorloge, met vyftien Branders, gemandt ſoo ſterck als de Franſche Schepen gemandt ſyn, veele nevens de Zee-Kapiteynen, gecommandeert by Luyden van Conditie, die niewers om 't Zee ſyn, als om door ſtoute Actien eere in te leggen, veghtende tegens een Natie met dewelcke ſy een ingeboren haet hebben, ende onder een Koningh die een perſuaſie heeft gegeven onder alle die hem dienen, van dat hy op alle particuliere Actien reflexie maeckt, ende van alles informatie neemdt, is een conſiderable maght, myns oordeels; ende indienſe by die van haer Ho. Mog. gevoeght wierdt, ende daer door een advantagieuſe na-iever tuſſchen de Officieren ende de Soldaten van wederſydts Vlooten, in een Actie

tegens den Vyandt wierdt verweckt, soude myns beduunckens, by nae een vast vertrouwen op een goet succes kunnen werden gestelt, ende ick moet bekennen dies seer tot de conjunctie te inclineren. Den Heere d'*Estrades* sal last hebben, om hier over naeder te spreecken.

Den Heere *Colbert* heeft uyt Cleef, nevens 't oversenden van de Tractaten, gesloten met den Heere *Keurvorst van Brandenburgh*, overgeschreven, dat hy op seeckeren dagh willende intreden in de Kamer van den *Keurvorst van Brandenburgh*, hem door Domesticken, welcke haer bevonden in de *Antichambre*, aen geseyt was, met een gedescontenanceert gelaet, dat den Heere *Beverningh* sigh bevondt ontrent syn *Keurvorstelycke Doorlughtigheyd*, ende dat by geval sigh daer mede had gerencontreert den Heere *Vane*: Dat ook hem Heere *Colbert* door gedaghten Heere *Beverningh* geen communicatie was gegeven, van 't geen hem in confidentie van den Heer Keurvorst soude syn bekendt gemaeckt; hoewel hy geauthoriseert is, om die communicatie te geven, ende dat den Heere *Vane* wel van Cleef vertrocken was; maer vier à vyf mylen van daer was gebleven, ende dies oorsaeck gaf, om te dencken, dat met hem eenige secrete Handeling mogt syn aengevangen; dat den Heere *Beverningh* voornoemdt, wel de bejegeninge met *Vane* in de Kamer van den Keurvorst, aen een fortuit geval wilde toegeschreven hebben; maer dat sulcks niet alle naebedencken wegnam. Hier over klaeght men hier seer ernstelyck, ende 't sal dienstigh syn, dat ick geinstrueert werde, om dese klaghten met goede tegenberigten ende securiteyten wegh te nemen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 26. February 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 4. Maert 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 25. der voorlede maendt, syn my Uw Edts. depêches van den 26. daer aenvolgende, behoorlyck geconditionneert, wel ter handen gekomen; ende alhoewel Uw Ed. gepresupponneert heeft, dat myne voorgaende van den 18. February, onderwege moghte wesen mishandelt ende opgebroocken, onder anderen mede uyt die consideratie, dat deselve buyten de ordinaris gewoonte, met een ouweltje ende met lack toegedaen

gedaen was ; soo wil ick eghter het contrarie vertrouwen ; immers is deselve depêche *ex professo*, tot meerder seeckerheydt, beyde met een ouweltje ende met lack alhier gesloten geweest.

De Vergaederinge van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vriesland, is op Vrydagh voorleden van den anderen gescheyden, met goede harmonie ; synde in deselve het Generalaet voor de aenstaende expeditie, wederom gedefereert aen den Heere Prince *Maurits van Nassauw*, ende de vordere deliberatie, nopende de bestellinge van 't Leger met mindere Hoofdt-Officieren, gedifferreert tot de naeste Vergaederinge, die geconvoceert werdt tegens den 16. deses. Naer sigh de inclinatie van de Leden voor het scheyden heeft geopenbaert, soo vertrouwe ick, dat alleenlyck voor de aenstaende expeditie gedisponneert sal worden op de bekledinge van 't Generaelschap van de Artillerye ; het Serjant-Majoorschap ende Quartiermeesterschap-Generael van 't Leger: Mitsgaders het Presidentschap van de Hooge-Krygsraedt ; sonder dat ten aensien van 't Veldt-Maerschalckschap, ofte Generaelschap van de Cavallerye, eenige dispositie gedaen sal worden. Maer ingevalle het concept, om den Heere Prince van *Turenne* te mogen hebben tot Generael van 't Leger, syn ingressie hadde gevonden, liep de intentie daerhenen, dat men den Heere Prince *Maurits van Nassauw* soude hebben gemaeckt Veldt-Maerschalck. Ontrent de Persoon van den Heere *Prince van Orange*, kan ick niet anders sien, of gaet de generaele inclinatie van de Leden jegenwoordigh daer henen, dat deselve vooreerst ende voor al visibelyck ende met'er daed gedetacheert sal moeten wesen van alle correspondentie, inclinatie ende affectie, met ende tot de jegenwoordige Vyanden van den Staedt, ende mitsdien ook uyt de opvoedinge ende daegelycksche conversatie van de Engelsche ende Engelschgesinde, soo Vrouwen als Mannen ; ende dat soo lange sulcks niet en is geschiedt, geduurende den jegenwoordigen Oorlogh, alle avancement van den hooghgemelde Heere *Prince van Orange* jalousie soude geven aen de Geallieerden, ende strydigh wesen met de securiteyt ende den dienst van 't Landt.

Ick hebbe met den Heere Ambassadeur d'*Estrades* in 't lange geconfereert over de ordre ende de forme, by conjunctie van syn Majesteyts Vloote, met de kapitale Vloote van desen Staedt, soo ontrent het Commandement, als andersints, te observeren ; ende heeft den gemelde Heere Ambassadeur my diendhalven ter handen gesteldt de Memorie, daer van copye hier nevens gaet onder N°. 1. ; ende alhoewel de voorsz. Memorie vry wat nader komt aen de intentie van de Regeringe alhier, als de voorgaende ; soo moet ick noghtans bekennen, niet te konnen geloven, dat de ingredienten van deselve, ende voornaementlyck voor soo veel het point van Commandement in 't vervolgen van de Vyanden, of retraicte belanght, by haer Ed. Groot Mog. voor aennemelyck opgenomen, ofte ook in sigh selven met den dienst van 't Landt overeengebraght sullen konnen worden ; want vooreerst wat de pariteyt van Officieren ende de alternative stemminge in den Kryghsraedt aengaet, om, volgens het geconvenieerde de Ao. 1635. ter executie geleyt te worden, 't geene by pluraliteyt van stemmen in deselve Kryghsraedt sal werden besloten, daer ontrent souden in cas van conjunctie met haer Hoog Mog. kapitale Vloote, sigh in de executie openbaren de naervolgende difficulteyten ;

eer-

eerstelyck, dat in haer Ho. Mog. Vloote, naer apparentie, sullen present wesen ses Lieutenants-Admiraelen, te weten *de Ruyter* als Generael over de gantsche Vloote; van *Nes* Lieutenant-Admirael van de Maze; *Tromp* Lieutenant-Admirael onder de Admiraeliteyt tot Amsterdam; *Cornelis Evertsz.* Lieutenant-Admirael van Zeelandt; Van *Meppele* Lieutenant-Admirael in 't Noorder-Quartier, ende *Tjerck-Hiddes de Vries* Lieutenant-Admirael in Vrieslandt; ende dat die, of immers eenige van deselve by executie van de voorsz. voorslagh, in gelyckheyt gestelt souden moeten werden met simpele Kapiteynen in de Vloote van den *Koningh van Vranckryck*; welcke, naer haer getal, ontwyffelyck maer twee ofte ten uytterſten drie Hooft-Officieren sal konnen hebben, die eenighsints met de Lieutenants-Admiraels van haer Ho. Mog. in pariteyt gebraght souden konnen werden: Ende ten anderen sal het myns bedunckens, met soo groote lighamen inpracticabel wesen te executeren, 't gunt by pluraliteyt van stemmen in de Kryghsraedt soude mogen wesen geresolveert, soo wanneer ten minsten beyde de Admiralen soo van syne Majesteyt als van haer Ho. Mog. niet souden wesen d'accordt; maer voor al soude het, myns oordeels, onverantwoordelyck syn in soo kapitalen Actie, daer het geheele welvaren van den Staedt aen dependeert, in de attacque, geduerende 't geveght, in 't vervolgh van den Vyandt, of in retraicte, te moeten volgen het Commandement, ende respecteren de seynen van den *Admirael van Vranckryck*, die ick niet en wete ooit eenige Bataille ter Zee, ende veel min met soo groote Vloote te hebben bygewoont; daer noghtans het goet ofte quaedt succes van een Bataille, naest den wille des Alderhooghsten, ongelooffelyck veel dependeert van een goet ofte verkeert mouvement van 't Schip van den Admirael, ende van de seynen daer uyt gedaen wordende; gelyck lightelyck is te begrypen, ende de experientie ook in de jongste ongeluckige Bataille heeft geleert, synde het generael gevoelen van alle de Zeeluyden, deselve Bataille bygewoont hebbende; dat het voorschreve ongeluck doenmaels meest geoccasionneert is, door dien het Schip van den Heere van *Wassenaer* te veel ende te sterck zeyl maeckte, ende dat dien Heere ontwyffelyck gepousseert door een goeden iever om vroegh aen den Vyandt te geraecken, ende een seer beseylt Schip voerende, daer door aen de eene syde alle de minst beseylde Schepen van syn Esquadre aghteruyt geseylt, ende de minst beseylde van de drie Esquadres, die in rangh voor hem geordonneert waren, voorby gelopen heeft, ende aen de andere syde met de best beseylde van syn Esquadre, die hem traghten te volgen, geraeckt is in de voorsz. drie andere Esquadres, tot soo verre, dat hy selfs met syn onderhebbende Schip al was gekomen voorby 't Schip van den Lieutenant-Admirael *Egbert-Meeuwsz. Cortenaer*, die de Advant-guarde hadde; ende den Lieutenant-Admirael *Tromp*, mede een welbeseylt-schip voerende, ende met geen minder iever gedreven synde, soo was daer door geoccasionneert, dat drie Vlaggen of Chefs van Esquadres dight by den anderen met den Vyandt in 't gevegt geraeckten, ende voorts ieder van de mindere Hoofden ende gemeene Kapiteynen onder de voorsz. Vlaggen bescheyden, tragtende, volgens haer ordre, hun Vlagge te volgen, soo waeren de Schepen van de voorsz. drie Esquadres in korten tydt soodanigh in den anderen getropt, dat het haer onmogelyck was den Vyandt afbreuck te doen; jae dat

sy

ſy ſelfs elckanderen ſomwylen, in plaetſe van den Vyandt hebben beſchadigt; by welcke voorſz. confuſie dan nogh komende het ongeluck van 't ſpringen van den Admirael, ende *Egbert Meeuwſz. Cortenaer* al in 't begin van de Bataille doodt gebleven ſynde, ſoo is eyntelyck eene totale defaicte daer op gevolgt; weshalven dan nademael den Hertog van *Beaufort* nog gantſch geene experientie heeft van ſoodanige Zeeſlagen, ende dat men ſoo wel uyt al te grooten hitte, als uyt al te veel koelheyt in diergelycke mouvementen het werck kan bederven; maer dat in die gelegentheyt eene bedaerde couragie met eene groote experientie dient te weſen gevoegt, ende dat aen het mouvement ende de ſeynen van den Admirael ſoo uytermaeten, jae ongelooflyk veel is gelegen; wil ick gaerne bekennen voor myn opinie daer toe niet te konnen inclineren, ook niet te konnen geloven, dat haer Ed. Groot Mog. of haer Ho. Mog. daer toe ſouden konnen werden gediſponneert, dat haere kapitale Vloote ende ſulcks haer geheele welvaren, alwaer het maer in occaſien daer den tydt geen deliberatie van een Krygsraedt en lydt, ſubject gemaeckt ſoude werden aen 't Commandement ofte 't mouvement ende de ſeynen van den Hertogh van *Beaufort*, die door een abuſif ſignael van wenden, retraicte, of diergelycke, het geheele werck in confuſie ſoude konnen brengen. Om welcke voorſz. conſideratien, ende meer andere inſighten, te lange alhier te verhaelen; ick van opinie ſoude weſen, gelyck ook Commiſſariſen van haer Ho. Mog. ende van haer Ed. Groot Mog. ſelfs voor deſen geweeſt ſyn; dat in cas van conjunctie van ſyne Majeſteyts Vloote, ofte eenige Oorloghſchepen van deſelve onder ſyn Admirael, met de kapitaele Vloote van den Staedt, het niet mogelyck ſal ſyn anders te ageren, dan by onderlingh concert van beyde de Admiralen, die dan voorts het gemeene goedvinden ſullen doen executeren ieder door de Officieren ende Kapiteynen onder ſyn Commandement geſteldt; niet te min dat, tot voldoeninge van 't reſpect, 't welck deſen Staedt in die gelegentheydt aen ſyne Majeſteyt heeft te betonen, niet alleenlyck de ſalutatie ſal geſchieden op den voet by 't 12. Artikel van 't Tractaet van den jaere 1635., vaſtgeſteld; maer dat ook den Admirael van de Vloote van deſen Staedt, tot het houden van de nodige conferentien ende overleggingen, ſigh doorgaens in Perſoon ſal vervoegen aen 't boort ende in 't ſchip van den *Admirael van Vranckryck*; ende indien den *Admirael van Vranckryck* ſomwylen ſouden mogen goedvinden, dat deſelve Conferentien ook door eenige andere wederſydts Officieren ſouden werden bygewoont, dat in ſulcken cas ook den Lieutenant-Admirael *de Ruyter* ſigh met eenige van de Hoofd-Officieren van deſen Staedt, ten ſelven eynde aen 't boord van den *Admirael van Vranckryck* vervoegen ſoude. Ende en kan ick niet oordeelen, dat men aldaer in deſen iets meerder kan deſidereren, noghte ook dat de ſaeke tot den gemeenen dienſt, op eene andere wyſe uytgevoert kan worden; alſoo het naer myn opinie, onmogelyck is, dat met de voorſz. gecombineerde Vlooten buyten overeenſtemminge van beyde de Admiralen, iets goets ſoude werden uytgereght; dat ook haere diſcrepantie niet en is te vreſen, ende dat ſy onderlinge met den anderen ſeer lightelyck ſullen konnen adjuſteren alle de particulariteyten die in een geveght of andere diergelycke occurrentie, ſouden mogen weſen te obſerveren, ende preallablement vaſtgeſteldt moeten werden, ten aen-

sien sy beyde, volgens last van haere Principalen, een ende het selve bût sullen hebben; naementlyck, om den Vyandt te ruïneren; ende dat, gelyck den Heere *de Ruyter* veel sal defereren uyt respect aen den Heere Hertogh van *Beaufort*, denselven wederom ontwyffelyck wat sal defereren aen den Heere *de Ruyter*, ten opsighte van syne langhduurige experientie; soo dat myns bedunckens in den voorslagh, om de Vlooten te doen ageren met onderlingh concert ende by corresponpondentie, alle de insighten van syne Majesteyt wel konnen werden voldaen, ende 't gemeene ooghmerck naer behoren gevordert. Daer ter contrarie, den voorslagh van syne Majesteyt het werck soodanige confusie ende pryckelen subject maeckt, dat het haer Ho. Mog. gantsch ongeraeden ende 't gemeene-beste hinderlyck soude wesen, den selven in te willigen. Ick vertrouwe, dat naedemael den Heere Ambassadeur d'*Estrades* dese materie altyds wat te hoogh ingesteldt heeft, het best geraeden sal syn, deselve aldaer te verhandelen, gelyk ick ook bemercke, dat den gemelde Heere Ambassadeur sulcks liefst soude sien; te meer, alsoo hy sig in dien deele niet een letter buyten syn schriftelycke ordre derft eslargeren.

Dat tusschen den Heere van *Beverningh*, ende den Heere *Vane* geen beginselen tot Onderhandelinge geleyt syn, veel min eenige Onderhandelinge selfs begonnen, kan Uw Ed. met soodanige seeckerheydt affirmeren, als dat het ten twaelf uren op den middagh geen naght is; maer U Ed. weet ende ons is alhier in 't seecker bekendt, dat den gemelde Heere *Vane* ordre gehad heeft, om occasie tot soodanigen entrevue met den Heere van *Beverningh* te soecken, ofte te capteren, ende daer van aenstonts door middel van de *Engelschen Ministers* tot Brussel residerende, advis te geven aen de Koninginne Moeder van den *Koning van Groot-Britannien*, haer tot Paris onthoudende; om 't selve advis aldaer te doen debiteren tot verweckinge van diffidentie tusschen Vranckryk ende desen Staedt. Ick heb Uw Ed. ontrent het voorgevallene in de voorsz. entrevue, by myne jonghste onderhouden, gelyck ook den Heere van *Beverningh* selfs breder sal hebben gedaen. Waer uyt U Ed. klaerlyck sal konnen afnemen, dat by soo verre den Koningh ende de Ministers aldaer, onaengesien soo openhertige proceduuren, nog eenige jalousie dienthalven overhouden, deselve daer mede, sonder oorsaeke, de Vyanden het voordeel geven, 't welck sy met haer artificie beooght hebben.

Over eenige daegen syn my alhier ter handen gekomen de twee advisen van den Heere *Hamel Bruyninghs*, daer van de copyen hier nevensgevoeght syn onder N°. 2. Ick hebbe daer van aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* aenstonds communicatie gegeven, ende versoght dessels advis op de rescriptie aen den gemelde Heere *Hamel Bruyninghs* te doen. Edogh heeft deselve gedeclineert sulcks met specificke applicatie op 't selve cas te uyten, ten opsighte hem door den Koningh kennisse was gegeven van iets, 't welck door den *Keurvorst van Mentz* ook aen syne Majesteyt op gelyck subject soude wesen voorgesteldt, daer van hem de particulariteyten niet en waren overgeschreven; maer relatie gemaeckt tot 't geene Uw Ed. dienthalven soude overbrieven. Anders heeft den gemelde Heere Ambassadeur sigh geauthoriseert ende gelast gevonden, om alhier te concerteren over een voet, wedersydts te observeren in 't geven van antwor-

woorden op alle ouvertures van Vrede, die of in Vranckryck, of alhier souden mogen voorkomen; welcken aengaende Wy beyde van 't eene ende 't selve gevoelen syn geweest, naementlyck; dat daer ontrent geen beter voet konde werden geobserveert, dan die geene, die by my was gehouden in 't geven van antwoorde aen den Heere *Buat*, te weten, dat den *Koningh van Engelandt* ende alle die geene die eenige ouvertures ofte officien tot Vrede wilden doen, om met'er daedt te betonen, dat het geen actificien waren, wel souden doen, van soodanige ouvertures te gelyck in Vranckryck, of wel aen den Minister van den *Koningh van Vranckryck* alhier, te laeten voorkomen, *& vice versâ*, ende dat men middelerwyle ook van den *Koning van Engelandt* soude moeten verwaghten eene klare ende positive explicatie van de Conditien, waer op syne Majesteyt genegen soude wesen de Vrede aen te gaen; gelyck voor desen te meermaelen van deser syde is geschiedt. Wy hebben ook onderlinge propoosten gehad over de plaetse, alwaer eene onderhandelinge selfs best soude vallen, ende hebbe ick voor myne opinie verklaert, dat in cas den *Koningh van Groot-Britannien* gedisponneert konde werden syn Minister herwaerts te schicken, dat ick oordeelde sulcks het reputatieuste voor den *Koningh van Vranckryck* te sullen syn; andersints, dat haer Hog. Mog. haer nooit aen de formaliteyt van de plaetse gebonden hebben. Gemelde Heere d'*Estrades* heeft sulcks mede seer geapplaudisseert, ende meynde dat mogelyck de Amours van den Grave van *Arlington*, Secretaris van Staedt, wel iets soude konnen contribueren, om hem soodanigh employ herwaerts te doen affecteren, om alsoo niet alleen eene Alliancie voor 't publick; maer ook te gelyck eene Alliancie voor syn particulier te sluyten; soo als Uw Ed. ontwyffelyck bekendt is, sal den gemelde Grave van *Arlington* trouwen met Mademoiselle van *Beverwaert*.

Wy syn alhier seer gesurprenneert geweest, door de ordre die den Koning aldaer heeft gelieven te geven, of doen geven, aen de respective Officieren van de Troupes van het secours; aengesien het selve directelyck strydigh is tegens den klaeren Text van het Tractaet, volgens het welcke het voorsz. secours alle ordres van haer Ho. Mog. moet obedieren, ende geconsidereert worden als de eygen Militie van desen Staedt; mits alleenlyk dat men het selve niet meerder en demembreert ofte in kleynder partyen verdeelt, als het Tractaet inhout; gelyck het selve secours in effecte maer is eene betaelinge van een schult, die ook in gelde of in waeren by 't Tractaet uytgedruckt, hadde konnen werden gevordert, ende ter optie van den geattacquerden is gelaeten; synde ook het selve secours, op de methode by den Generael *Pradel* gepresribeert wordende, soo lange 't selve in Guarnisoen leyt, niet alleen voor den Staedt inutil, maer ook ondienstigh ende schadelyck; want niet alleen dat op kondtschappen, die haer Hoog Mog. ontfangen van de eene of de andere plaetse die laboreert, ende daer op een aenslagh by den Vyandt gemaeckt wort, de Compagnien van 't voorsz. secours leggende in de naest gelegen plaetsen tot preservatie, van soodanigen plaetse niet en konnen werden uytgecommandeert; maer ook self scrupule maecken om andere Compagnien, leggende met haer in deselve plaetsen, ten *fine* voorsz., te doen uyttrecken, op dat niet de plaetsen waer soodanige andere Compagnien uytgetrocken ende Franschen ingelaeten souden werden,

aen de discretie van de blyvende Franschen in 't geheel overgegeven mogen werden; daer over dan de Magistraten ende Burgers van de Steden seer doleren; jae daer haer Ho. Mog. haere authoriteyt ende magt afleggen, ende aen den een of den ander Gouverneur defereren, om op advertentie van 't naederen van eenige Vyandtlycke Troupes, aenstonts, sonder af te waghten patent van haer Ho. Mog. selfs, met Compagnien uyt haere ende andere omleggende Guarnisoenen met Vaendel ende compleete Waepenen uyt te trecken om de Vyanden te slaen ofte te verdryven, souden niet alleen de Franschen blyven leggen; maer ook om redenen voorsz., de anderen nootsaeckelyck moeten binnen blyven. Over het voorsz. subject is aen den Heere *Pradel* by haer Hoog Mog. geschreven de Missive, by copye hier nevens gevoeght onder No. 3. die U Ed. aldaer wat sal dienen te appuyeren; aengesien het absolut nootsaekelyk is, dat de Compagnien leggende verre geësloigneert van de verblyf plaetse van den Heere *Pradel*, sonder syne ordre af te waghten, aenstonts den dienst van 't Landt betraghten op ordre van haer Ho. Mog., ofte ook wel van den Gouverneur van de plaetse; ende nopende de andere, die dight ontrent syn verblyfplaetse Guarnisoen houden, dat hy die ook aenstonts naer ontfangen advertentie, bevele, het patent van den Staedt te pareren; dewyle het soude konnen gebeuren, dat den Heere *Pradel* niet konnende weten alle de bewegende oorsaeken, eenige difficulteyt of retardement bybrengende, daer door dickmaels eene laborerende plaetse soude konnen verloren gaen.

Nu den *Koningh van Denemarcken* de volle vyftien-hondert-duysent gulden bedongen heeft, ende dat haer Ho. Mog. ook voor de prestatie van de 300000. gulden by Vranckryck belooft, moeten instaen; is aen de *Ministers van Denemarcken* aengaende het vordere aghterstallige subsidie, van Vranckryck te obtineren, nogh part, nogh deel belooft; gelyck wel de belofte in U Edts. Missive gementionneert was gedaen, soo wanneer haer geverght wierde haer te contenteren met twaelf tonnen gouts, ende de helft van 't gunt van Vranckryck soude werden geobtineert, alwaer deselve helft ook minder dan 300000. gulden.

Myns beduynckens sal den Commandeur *Verburgh*, immers soo hy de Fransche Taele verstaet ende spreeckt, mede in den Kryghsraedt dienen te werden geroepen, alwaere het maer om syne considératien te horen, als aldaer iets van inportantie sal werden gedelibereert, welkers executie hy mede sal moeten helpen doen. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. Maert 1666.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 4. Maert 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn Heere *Sidney* van meyninge synde sigh met ende nevens eenige andere gedisgracieerde Edelluyden, derwaerts te vervoegen, om aldaer aen het Hof eenige saeken van inportantie te proponeren, ben ick versoght geworden, een letterken van addres voor den gemelden Heere *Sidney*, aen U Ed. te laeten afgaen; ende alhoewel ick niet wete van wat apparentie dessels voornemen moge wesen, soo hebbe ick eghter by dese jegenwoordige conjuncture van tyden ende saeken, niet konnen ofte willen afwesen den voorsz. Heere *Sidney* mits desen aen U Ed. te addresseren, ende ten besten recommanderen; met versoek, ten eynde deselve hem in 't geene hy aldaer sal komen voor te stellen, behulpelyck gelieve te wesen. Waer mede U Ed. mogelyck den Staedt dienst doen, immers verobligeren sal die geene, die is ende altydts sal blyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. Maert 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 5. Maert 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jongste schryven aen U Ed. Gestrenge, van den 26. des voorleden maendts, is my wel toegekomen U Edts. van den 25. daer bevorens.

Ick heb hier omstandigh berigt gedaen, van 't geen U Ed. Gestrenge ende den Heere *Beverningh*, my overgeschreven hebben, om desen Koningh ende de Heeren syn Ministers te desabuseren van alle ongegronde impressien, van eenige onderhandelinge met den Heere *Vane*, tot Cleef; ende verders van het geen ter occasie van eenige overtures tot een accommodement, op schryven van den Heere *Arlington* met den Heere *Buat*, ende een Edelman uyt Engelandt overgekomen, in den Haege is voorgevallen; ende is die confidente communicatie hier aengenaem geweest, ende in de conduite in de saeke selve gehouden, niets gereprehendeert, alles met communicatie met den Heere d'*Estrades* geschiedt synde: alleen wert my geseyt, dat de aensoeckinge om haer Hoog Mogende eenige demarches te doen doen, tegens de

Tractaeten van Alliancie met desen Koningh, presupponeert eeniger maete een opinie van dat de Regeringe, ofte eenige in de Regeringe, die men soude willen gaende maeken, kapabel souden syn, om haer tot het begaen van soo een *énorme perfidie* te laten disponneren; ende dat men dies deselve met demonstratie van een scherp ressentiment behoort te bejegenen, soo tot voorstandt van de eer van den Staedt, als om te meer volkomentlyck alle hope van in die *tentamina* te sullen reussеren, aen de Engelschen te ontnemen, ende daer door haer tot anderen gedaghte te doen komen.

Het doet uyttermate veel tot de gerustheyt, in dewelcke de gemoederen altans hier syn, dat de deliberatien over een Generael van haer Hoog Mogende Leger, ende 't geen incidentelyck ter dier occasie voorgebraght is, raeckende den *Prince van Orange*, getermineert syn in soodaniger voege, als U Wel-Ed. Gestrenge by syn jonghste schryven beright te verwaghten; ende den Heere d'*Estrades* sedert door een Expresse heeft doen weten, conform U Wel-Ed. verwaghtinge geschiet te syn, tot seer groot vernoegen alhier. Monsieur *de Lionne* bekent my nu, dat het aen den *Koningh van Vranckryck* ende die van syn Raedt groote ongerustheydt heeft gegeven, dat men uyt voorgaende advisen scheen te kunnen apprehenderen, dat de partye van den *Prince van Orange* moght prevaleren.

Den Heere *Zeestet* doet syn best om sigh te purgeren van een impressie die hy hier tot syn naedeel tegens syn persoon heeft gevonden, van dat hy geheel Engelsch soude syn. Ick verneem uyt veel advisen, dat men aen 't Hof van Engelandt tegenwoordigh meer over hem klaeght, als elders, ende besluyt soo daer uyt, als uyt andere aen my gegeven éclaircissementen, dat hy desen aengaende tegenwoordigh onschuldigh is; ende biede hem daerom de handt, om syn Ed. hier wel te stellen, ende door goede bejegeninge ende demonstratie van vertrouwtheyt, soo verre te winnen; dat door syn toedoen de *consilia*, om de meeste dienst van den *Koningh van Denemarcken* te trecken, gefaciliteert mogen werden; ende my is belooft, dat men in dese myn aenraedingen involgen sal. Gdaghte Heere toont sigh seer voldaen te syn van U Wel-Ed. Gestrenge, ende een volkomen Resolutie van met my seer communicative te gaen, ende myn raedt te willen gebruycken. Ick blyve nae myne dienstige gebiedenisse,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 5. Maert 1666.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 11. Maert 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste Missive van den 4. deser lopende maendt, is my die van Uw Ed. van den 5. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Ick verneme daer uyt met sonderlingh contentement twee saeken; de eene, dat men jegenwoordigh aldaer wat beter voldaen is van de conduite alhier gebruyckt, soo ten aensien van 't geene tot Cleef is voorgevallen; als van 't geene alhier is aengebraght, nopende het aengaen van een Vrede met Engelandt. Ende de andere dat den Heere *Hannibal Zeestet* jegenwoordig de gemeene saeke ten besten helpt bevorderen. Ick hebbe dien Heere alhier geseght, dat hy sigh niet en moeste bekreunen, dat hy voor quaedt Hollandts passeerde, niet meer dan ick het my aentrock, dat ick in Denemarcken voor quaedt Deensch gedechifreert wierde; dat Wy beyde het contrarie met onse Actien moesten betonen; 't welck gelyck ick van myne syde in de jonghste Onderhandelinge alhier soo verre hebbe doen blycken, dat men in Denemarcken daer van ten hooghsten genoeght is; soo wil ick ook vertrouwen, dat gemelden Heere *Hannibal Zeestet* aldaer occasie sal rencontreren, om van gelycken te doen dissiperen de impressien die men jegens hem opgevat hadde.

My is alhier bekendt gemaeckt, dat eenen Sr. *Maurice de B.....* sigh aldaer tot Paris onthoudende, seer groote gelegentheydt soude hebben, ende ook wel genegen wesen, om desen Staedt promptelyck te konnen dienen van alle importante, ende selfs secrete saeken, die aldaer van tydt tot tydt ten Hove voorvallen ende in deliberatie gebraght werden; mits daer vooren genietende eene behoorlycke recompense. Ick hebbe geoordeeldt, dat het best geraden was de voornoemde Persoon aldaer aen Uw Ed. te addresseren, om denselven te hooren ende op alles te ondervragen, ook preuve te nemen van 't geene hy, volgens het aenbrengen, sal konnen presteren; ende om vervolgens te adviseren, of ende in wat manieren; mitsgaders op wat recompense met hem soude dienen te werden gehandeldt; gelyck dan ook de Heeren Gecommitteerde Raeden daer toe genomen hebben de secrete Resolutie, waer van copye hier nevens gaet, welcken volgende; ick 't syner tydt van U Ed. 't gerequireerde bericht met desselfs consideratien ende advis, te gemoet sien sal. Den voornoemde Sr. *St. Maurice de B.....* werdt ook met dese post bekendt gemaeckt, dat hy sigh aen Uw Ed. sal hebben te addresseren, ten fine voorsz.

Den Heere *Sidney* met eenige andere gedisgracieerde Engelsche Edelluyden, sullen haer aldaer aengeven, ende sigh ook ontwyffelyck aen Uw Ed. vertoonen; van wat apparentie derselver voornemen moge wesen, sal Uw Ed. best konnen oordeelen.

De Heeren Staten Generael hebben op 't versoek van den Heere *Ulhoa*, dogh

door

door recommandatie van den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, geaccordeert Paspoort voor eenige Schepen, die de bagagie voor den *Ambassadeur van Portugal* tot Paris, uyt Engelandt in Vranckryck souden overbrengen; dogh naedemael de naemen van de Schepen, waer in de voorsz. bagagie gescheept soude werden, nogh niet bekendt waren; soo syn de voorsz. Paspoorten met open spacie gedepêcheert, ende sullen Uw Ed. ontwyffelyck al voor de receptie deses toegekomen syn, om gevult te werden, ter begeerte van den gemelde Heere *Ambassadeur van Portugal*, aldaer residerende.

Het schyndt uyt alle circumstantien, teeckenen ende advisen, dat de Spaenschen naer 't mislucken van de inepte entreprises op den Ouden-Bosch ende 't Kasteel van Wouw, de Munsterschen in haere Landen niet langer en sullen faviriseren; ende wat door den Heere *Sasburgh* dienthalven met de jonghste post is geadviseert, hebbe ick goedtgevonden hier by te voegen, tot Uw Edts. naerightinge.

Den Heere *Clingenbergh* heeft met de jonghste post uyt Denemarcken van den Koningh aenschryvinge ontfangen; dat syne Majesteyt alle de seven distincte instrumenten van 't jonghste gehandelde alhier, hadde geratificeert, ende dat het instrument van Ratificatie wierde geëxpedieert, om ten spoedigsten herwaerds overgesonden te worden.

De Ratificatien op de Brandenburghsche Tractaten, syn gisteren geëxtradeert.

Hier nevens gaet copye van 't geene by my, naer voorgaende gegeven communicatie aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, ende met adveu van deselve, is geantwoord aen den Heere *Hamel Bruyninghs* op desselfs Missive; daer van Uw Ed. nevens myne voorgaende, copye toegesonden is, om sigh daer van te mogen dienen, sulcks ende daer 't behoordt. Waer mede dese besluytende, sal ick verblyven.

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. Maert 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 12. Maert 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk heb met blydschap verstaen uyt Uw Wel-Ed. Gestrenge schryven van den 4. deses maendts, ende 't is door de Heeren Ministers alhier, aen dewelke ik 't gecommuniceert heb, mede met blydtschap ontfangen, dat de Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. met goede harmonie van den anderen gescheyden is, ende

ende byſonderlyck, dat de Leden van deſelve ontrent 't avancement van den *Prince van Orange* generaelyck gevat ſyn met de ſalutaire conſideratien ende ſentimenten, by U Wel-Ed. Geſtrenge overgeſchreven. Daer blyft noghtans eenige bekommeringh van dat die ſaeke veel oneffenheydt ſoude bejegenen ter Vergaederinge van haer Hoog Mogende; welcken aengaende eenige, ick weet niet of wel geſondeerde naerightinge, ſyn, immers ſoo men hier uyt de conduite van de Engelſche meendt te kunnen afnemen, ſoo laeten ſy nogh niet vallen haer hope, om oneenigheydt in den Staedt, ende een ſeparatie van deſelve met dit Ryck te weegh te brengen; ſoo dat veele meenen, dat Wy niemandt ſoo ſeer als ons ſelven te vreſen hebben, dat beklaeglyck ſoude ſyn.

Het point over de forme ende de conjunctie van de twee kapitaele Vlooten, is myns oordeels van de hooghſte importantie, ende eyſcht met groote beſcheydentheydt ende voorſightigheyd gehandeldt te werden, ende dat door Luyden, myns oordeels, welcke ontrent het beleyt ende 't Commandement van Vlooten, ende de toevallen, die in toghten ende geveghten met den Vyandt te verwaghten ende 't obſerveren ſyn, grondige kenniſſe hebben, ende capabel ſyn om abuſive preſuppooſten, op dewelcke men verkeerde opinien formeert, met goede onderrightinge wegh te nemen; ende moet in dat deel myn onweetenheyd bekennen, ende dienvolgende onbequaemheydt, om deſe ſaeke alhier naer behooren te tracteren; in dewelcke ick ook ten principaele niet een ſtap ſoude derven doen ſonder ſpeciaele laſt; want daer reſcontreren ſigh in dusdanige ſacken dickwils punctilles, die de eene voor Vliegen en de andere voor Oliphanten aenſiet, daer inne ick myn eygen oordeel niet ſoude derven vertrouwen. Ick ſtel ondertuſſchen voor een dienſtige ende nodige ſaek, dat'er een middel gevonden werde, om de twee Vlooten te konnen conjungeren, ende *conjunctim* nae gelegentheydt te doen ageren, ende dat by manquement van ſulcks, de geheele Ligue van deſe Kroon met haer Ho. Mog. van ſoo groten aenſien, ende naedruck niet is, als deſelve anderſints ſoude ſyn. Ick merck dat men dit ook hier conſidereert, ende hoope dat men wederſyde van dat verſtandt ſynde met een diſcreet ende voorſigtig beleyt, ende met wat condeſcendentie van de een ende de ander kant, tot een goet beſluyt ſal komen; ende aghte dat Uw Wel-Ed. Geſtrenge ſonderlingh wel doet, van diermaete de ſaeke te handelen, ſoo veel ick uyt de communicatie my daer van gegeven, by ſyn jongſte ſchryven kan ſien, dat het blyckt dat men niet *par point d'honneur*; maer uyt conſideratien van ſecuriteyt ende behoudeniſſe van 't gemeene welvaren, ende ook van 't beſt van beyde de Vlooten, niet admitteren kan, dat den *Admiral van Vranckryck* ſonder gemeen concert eenigh mouvement aen beyde de Vlooten ſoude kunnen geven; want by aldien men op andere gronden ſoude willen gaen, welcke uyt de Souverainiteyt van de een ende de ander defflueren, ſoo heeft men hier een objectie gereet, van dat den *Koningh van Vranckryck* geen ſcrupule heeft gemaeckt, een geheel Franſch Leger te Velde, gecommandeert door een Maerſchalck van de Kroon, onder 't Commandement van den *Prince van Orange* te ſtellen, met laſt aen ſyn Maerſchalck, om deſſelfs ordres te reſpecteren, om dat, ſoo men ſeyt, gedaghten Heere Prince van meerder quali-

teyt was, daer uyt men insinueert, dat dies ook in dese een Admirael en Chef van Vranckryck, ende een Prins van soo hooge qualiteyt als den Hertogh van *Beaufort*, in gelycke manier behoort te werden erkent; ende hoewel ick hier op doe consideren, dat dese saeken syn *Voluntatis*, dat 'er veel omstandigheden syn geweest in de conjunctie van de twee Legers te Landt met gemeen concert, welcke sig in de conjunctie van de twee Vlooten niet rescontreren, ende dat ik ontrent het geen in dien deele gepasseert is, geheel onkundigh ben; maer voor ontwyffelbaer stel, dat Vranckryck door ordres ontrent de desseynen door de twee Legers uyt te voeren, door de assistentie van syn Ambassadeur in 't Leger ende door andere wegen, syn reeckeninge heeft gevonden, ende dat ontrent deselve tydt, als men op dese voet te Lande conjungeerde, ontrent de conjunctie van Esquadres te water niet is bedongen, als het geen van voorrangh ende respect deflueert, welck men ook nu in geen deele aen Vranckryck disputeert; soo soud 'er noghtans als men hier over in hacquetten quam, in de gedaghten van de een ende ander eenige differentie van concepten blyven kunnen, welcke beletten souden, dat men met den anderen in een sentiment soude kunnen geraecken; jae die oorsaek souden geven, om van de eene zyde te geloven, dat men met onreght sigh te veel aenmaetight, ende aen de andere zyde, dat men tegens de reden ende uyt mancquement van behoorlycke deference, difficil is, daer men het geensints behoort te syn; dat in een materie delicaet als dese, met een Prins van soo hooge élevatie als dese, ende in een conjuncture als de tegenwoordige, een seer dangereus verschil soude syn. Ick concludere dan uyt dit alles, dat 'er wat propense genegentheyt sal dienen te wesen, om den anderen wel te verstaen; want indien sulcks niet soude kunnen geschieden, staet te considereren, hoe groote prejuditie het soude syn, dat men door mescontentement van den anderen soude gescheyden blyven, ende dat haer Hoog Mog. alle het pericul, alle de schade ende alle de kosten van een hooft-actie tegens Engelandt, tot haer laste souden nemen, ende een renforcement van dertigh ofte veertigh Schepen souden van de handt wysen, om in eenigh geval in een inconvenient te kunnen vallen, door 't geen men hier moght desideren.

Ondertusschen dat dese gedaghten my door het hooft speelen, heb ick naer 't ontfangen van U Wel-Ed. Gestrenge voorgeroerde Missive, met de Heeren *Turenne* ende *Lionne* over dit subject in 't langh gesproocken, ende gepremitteert hebbende alle het geene ick meynde te kunnen dienen, om wegh te nemen de ombragie, die men moght vatten, van dat U Wel-Ed. Gestrenge voorstel, om de twee Admiralen de concert te doen ageren, op den voet by hem voorgeslagen, niet deflueert uyt eenige genegentheyt om aen Vranckryck in dese tydt minder te defereren, als in 't Tractaet van 't jaer 1635. is geschiet; soo heb ick aen ieder van deselve Heeren voorgehouden, dat men naeder ponderende 't geen van 't houden van Krygsraedt ende het concluderen by meerderheyt van stemmen, by het Tractaet van 't jaer 1635. is nedergestelt, in seer groot bedencken konde vallen, of 't selve in cas van conjunctie van de twee Hooft-Vlooten, diende te werden gepractiseert, ende particulierlyck, of syn *Majesteyt van Vranckryck* syn Admirael soude willen binden, ende haer

Ho.

Ho. Mog. den haeren, om te moeten executeren 't geen by meerderheyt van ſtemmen ook tegens haer advis ende tegens advis van de voornaemſte ende geëxperimenteerſte Hoofden, beſloten ſoude moeten werden in een occaſie van de alderhoogſte importantie, aen dewelcke de reputatie ende 't welvaren van beyde de Staeten notabelyk ſoude dependeren; dat ook in deſe te conſidereren was, dat by aldien het credit ende 't aenſien van de een en de ander Admirael by de ſynen ſoodanigh moght ſyn, dat ieder van deſelve ſoude met ſigh ſlepen de ſtemmen van ſyn onderhoorige Officiers, in cas van diſcrepantie, ongemacken ſouden kunnen ontſtaen, die te difficiler ſouden te ſurmonteren weſen, om dat men ordinarie meer opiniatreert van 't geen men in een aſſemblée voor een formeel advis uytgeſprooken heeft, als in een conferentie *tête à tête* voorgeſlagen heeft; ende dat om deſe ende andere redenen meer ſcheen tot conſervatie van 't reſpect van de een ende den ander Admirael, ende tot beter directie van de Vlooten ende voorkominge van inconvenienten meer geraeden te ſyn, dat de twee Admiraelen alleen in deſe met den anderen ſoude confereren, ende de concert ſouden ageren, ende daer ſy het nodigh bevonden, in cas van eenige diſcrepantie, ofte anderſints, eenige Hooft-Officieren, ſouden mogen tot haer roepen, om met deſelve te conſuleren, ende dat in deſe gelegentheyt van de zyde van haer Ho. Mog. Admirael te verwaghten weſende groote deference voor een Prince van ſoo groot aenſien ende groote capaciteyt van geeſt, als is den Heere Hertogh van *Beaufort*, ende van de andere ſyde eenige conſideratie voor een Heer van de ervarentheyt ter Zee als is den Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, van welckers diſcreet humeur men ook konde verſeeckert ſyn; niet als een ſeer goede harmonie is te verwaghten, ende minder tweeſpalt ſoude ſyn te vreſen, als by aldien de ſaeke aen een Krygsraedt van Officieren van de een ende andere Natie wierden gebragt, onder welcke veele den anderen niet als door een Tolk ſouden kunnen verſtaen, ende daer 't een of 't ander min diſcreet humeur, wel ſoude konnen verwecken emulatie ende ook wel offenſie, die by de een en ander als een *Point d'Honneur* tuſſchen Natien opgenomen werdende, van quaet effect kunnen ſyn. Ick heb alleen in 't verſchiedt doen ſien, dat daer mede ook vermyt wierden difficulteyten, die ontrent de ſeſſie van Lieutenants-Admiraels, die in de eene Vloote meer als de andere ſouden mogen ſyn, ſouden voorvallen; maer heb inſonderheyt geurgeert U Wel-Ed. Geſtrenge argument, van dat 'er niets goets gedaen kan werden, indien de twee Admiraelen niet overeenſtemmende ſyn; ende dat deſe voorſlagh de reghte wegh is, om ſe te doen ſimboliſeren. Ick heb verder geſeyt, dat men hier mede geen avantagie meerder ſoude ſoecken, aen de ſyde van haer Hoog Mogende, als het voorſchreve Tractaet van het jaer 1635. geeft; want dat het ſelve niet geeft aen Vranckryck, als het vergaederen aen 't boort van den *Admirael van Vranckryck* ende de voorrangh, 't welck ſoude blyven, gelyck ook het eerſte ſalut.

Ontrent het geven van ordres en mouvement aen beyde de Vlooten, ſonder voorgaende concert by den Heere *Admirael van Vranckryck*, alleen in ſubite toevallen, die by voorgaende beſluyt niet gereguleert ſyn; heb ick voor eerſt geſeyt, dat dit een point was, dat by het Tractaet van 't jaer 1635. niet was

 gere-

gereguleert; dat dit ook ten hooghsten bedenckelyk was voor haer Ho. Mog., ende ook voor dese Majesteyt, dewyle aen een mouvement aen een Vloote, wel, ofte qualyck gegeven, 't goedt ofte quaedt succes van een Bataillie, ende de behoudenisse van de Vloote selve, was dependerende; dat in dese tydt soo veel is, als een groot gedeelte van den Staedt te hazarderen; dat ick soo seer levendigh, als my doenlyck is geweest, voor oogen heb gestelt, ende dat dit te meer knelde, om dat den Heere *Admirael van Vranckryck* nooit *à la tête* van eenige diergelycke Vloote is geweest, ende geen soo groote Zee-actien, als men verwaght, heeft bygewoont, ende dat de voorslagh van iemandt wegens haer Hoog Mog. op syn Schip te hebben, niet voldoet, niet alleen om dat deselve maer een advisant soude syn; maer om dat haer Hoog Mogende ook aen de geene die haer souden overschieten om die post waer te nemen, soo grooten werck niet vertrouwen souden; maer dat ick oordeele, dat men te min in dese heeft te laboureren, om dat de casus, die in Batailles ende rencontres konnen voorvallen, of voor af sullen syn door de Admiraelen gereguleert, ofte dat het in de Zeeslagen soo niet gelegen synde, als in de Batailles te Veldt, daer de mouvementen seer subit syn, doorgaens occasie is onder de Hoofden van twee Vlooten, om verspreck met den anderen te doen houden ende dat oversulcks by het Tractaet van 't jaer 1635. het alles by 't houden van Krygsraedt, is gelaeten, ende nu gestelt werdende aen de communicatie tusschen de Admiraels en Chef, die in subite gevallen lightelycker met den anderen communiceren kunnen, als een Krygsraet vergaederen, de difficulteyt van een ongereguleert toeval te meer wert weghgenomen. Dat vorders by 't nederstellen van wedersyts instructien, tenderende tot een wit, de bedenckingen die nogh resteren, kunnen, of weghgenomen, ofte min bekommerlyck gemaeckt worden; dat ick dit alles konde communiceren als een gedaghten, die U Wel-Ed. Gestrenge ende andere Heeren, met dewelcke hy heeft gesprooken, op de laetste voorstel van den Heere d'*Estrades*, heeft gehad, ende dat ick vertrouwde, dat men die hier redelyck soude vinden ende seer geraeden. Ick heb uyt het geen gedaghte Heeren my daer op geseyt hebben, niet anders kunnen mercken, of sy hebben dese redenen gesmaeckt; maer sonder haer positive te verklaeren noghtans, ende is my by de eerstgenoemde geseyt, dat die saeke misschien ingeschickt soude kunnen werden, indien men in 't geen op die teneur t'adjusteren is, van de zyde van haer Ho. Mog. bleeck aen Vranckryck, 't geen van preëminentie is, ongekrenckt te willen laeten. Maer ick heb den Heere *Colbert* nogh niet gesproocken, om dat ik hem dese weeck niet meer als eens heb aengetroffen, ende niet gedisoccupeert genoegh om dese materie te verhandelen; als ook om dat ick wel wilde, dat de voornoemde Heeren, die wel gesint schynen, voor af die saek wat prepareerden, ende om dat my geraeden is, ick soude niet haesten, misschien om dat men in dese nogh niet volkomen wel is gevat, ofte geinformeert. Den Heere d'*Estrades*, soo my geseyt is, heeft overgeschreven, dat hy in dese sigh gedraeght tot het geen my geseyt soude werden. Ick wenschte wel te weten, hoe dat nae genomen concert, de seynen sullen moeten werden gegeven; want indien men op 't point van preëminentie, voor soo verre die alleen *honoris* is, kan wat contentement geven, de reste sal sigh te lighter inschicken.

U Wel-

U Wel-Ed. Geſtrenge ſal uyt myn voorgaende ſchryven verſtaen hebben, wat my hier gecommuniceert is van den inhoudt van ſeeckere Miſſive van den Heere Broeder van den *Keurvorſt van Mentz*, ende van het antwoort op deſelve gegeven; maer dewyle by dat antwoort niet wert verklaert, welcke deſes Coninghs ſentimenten ſyn ontrent de mediatie, die ſyne *Keurvorſtelycke Doorlughtigheydt* ſchyndt te affecteren, ſoo ſtaen die nogh naeder te vernemen; maer alvooren daer op inſtantie te doen, wenſchte ick wel te weten, welcke de inclinatie van de Regeringe, ofte de gedaghten van U Wel-Ed. Geſtrenge dien aengaende ſyn. Gedaghte Keurvorſt ſtaet hier wel te boeck, ende ſoude miſſchien ſyn officien van Mediaetie wel ſoo aengenaem ſyn, als die van iemandt anders. Ontrent de plaetſe, alwaer de Tractaten aen te ſtellen, was alrede caſuelyck voorgevallen het geen ick hier nevens ſchryf, alvooren ick uyt U Wel-Ed. Geſtrenge Miſſive verſtaen had, dat daer eenige gedaghten vielen, van dat de Engelſchen wel ſouden mogen willen in den Haege handelen. Ick heb dit hier gecommuniceert; maer het is aengeſien voor een ſacke ſeer diſapparent, ende hoewel den Heere *de Lionne* my betuyghde, dat men daer ontrent hier ſeer gevoeghlyck ſoude ſyn; ſoo ſeyde hy noghtans te gelyck, dat de Engelſche artificien in ons Landt tegenwoordigh ſeer waeren te apprehenderen, ende dat de geene, die wegens Engelandt daer ſoude handelen, met de Negotiatie van Vrede ſoude konnen ſpeelen, om oneenigheden te verwecken, ende dat den Heere *Arlington* paſſeert voor 't eenemael Spaenſch geſint, ende dies gantſch quaet Franſch; maer ſyn Ed. had doenmaels den Coningh als nog niet geſproocken, welckers ſentimenten apparentelyck aen den Heere d'*Eſtrades* overgeſchreven ſullen werden.

In 't point van de patenten te geven aen de Franſche Troupen, vind ick, dat haer Hoog Mog. groote condeſcendentie hebben gebruyckt by haer Miſſive aen den Heere *Pradel*, my toegeſonden, ende heb die ſaeke ook hier ſoo doen conſidereren. Den Coningh heeft ook die aengenaem gehad, ende doet daer over ſchryven aen den Heere d'*Eſtrades*, uyt dewelcke U Wel-Ed. Geſtrenge ſyn Majeſteyts meninge ſal verſtaen. Ick blyve:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 12. Maert 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 18. Maert 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne voorgaende van den 11. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den 12. daer aenvolgende wel ter handen gebraght.

De Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt syn gisteren wederom by den anderen gekomen, ende genootsaeckt geweest, haere deliberatie te beginnen over eene difficulterende inschryvinge by de Heeren Gedeputeerden van Haerlem gedaen, op de verantwoordinge van 't volle slot der quohieren van den 200. Penningh van Ao. 1654., waer aen ook met eenen alle vordere voorgeslagen extraordinaire middelen blyven geaccrocheert, dewyle de Leden generaelyck het eene sonder het andere naer gewoonte niet hebben willen consenteren, dogh ick wil hoopen, dat de gemelde Heeren van Haerlem haer in 't korten dienthalven met de andere Leden sullen conform maecken, daer toe, myns bedunckens, ook goede apparentie is; aengesien veele van de voornaemste Regenten der voorsz. Stede, in de jongste deliberatie van de Vroedtschap haer albereyts vigoureuselyck tegens de difficulterende hebben begonnen te opposeren. Ick hebbe geraeden gevonden aen haer Ed. Groot Mog. *verbotenus* voor te lesen, 't geen ik aen Uw Ed. op den 4. deses geschreven hebbe, aengaende myn gevoelen van de inclinatien van de Leden ontrent de Persoon ende 't avancement van den Heere *Prince van Orange*, op dat, ingevalle ick hare sentimenten dienthalven niet wel moghte hebben gepenetreert ende dienvolgende ook verkeerdelyck overgeschreven, ick my, des onderright wesende, met dese post soude mogen corrigeren; gelyck ick ook daer benevens voorgelesen hebbe 't geene Uw Ed. aen my van 't gevoelen ende de bekommernissen van den Koningh ende van de Ministers aldaer, ontrent het selve subject, heeft overgeschreven; ende en heb ick alsnogh daer op niet anders bemerckt, dan dat d'inclinatie van de Leden in dien dele soodaenigh is en blyft, als myne voorsz. Missive van den 4. deses is continerende.

Voorleden Vrydagh hebben de *Brandenburgsche Ministers* aen haer Ho. Mog. eene Memorie gepresenteert, ende daer by gerecommandeert, dat den *Prince van Orange* tot de eene of de andere hooge militaire Charge geavanceert moghte werden. Ende alhoewel 't versoek by de voorsz. Memorie gedaen, in moderate termen was gecoucheert, ook de impulsive oorsaeke meest genomen van de naeverwantschap, ende de vooghdye van den Heere Keurvorst over den hooghgemelde Heere Prince; soo hebben noghtans de Heeren Gedeputeerden van Hollandt gerepresenteert de onbevoeghelyckheydt daer inne residerende, dat een uytheemsch Prins, sigh by publike Memorien soude ingereren in saeken die desen Staedt in 't particulier concerneren ende puer Domestiek syn; ende is ook het selve generaelyck by alle Provincien geadvoueert, soo verre dat den Heere

Heere presiderende versoght is, aen de gemelde Heeren *Brandenburghsche Ministers* sulcks te willen representeren; dat ook dienvolgende de voorsz. Memorie souden werden gehouden, als niet gelesen, sonder dat daer van eenige notulen souden werden gemaeckt; gelyck den gemelde Heere Presiderende, ende ick ook naederhand den Heere *Blaespeil* daer over in 't lange hebben onderhouden; die vervolgens aengenomen heeft de geallegeerde redenen aen syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheydt* over te schryven, ende is dienvolgende, immers by provisie, de saeke daer by, sonder eenige extensie gelaten.

Het geene sedert het afwesen van haer Ed. Groot Mog., ontrent het point van de conjunctie van wedersyds Vlooten, is gepasseert, heb ick mede aen haer Ed. Groot Mog. gecommuniceert by lecture van de brieven, daer over gewisseldt, die vermits U Ed. in syne jonghste adviseert, dat deselve daer over met den Heere *Colbert* naeder soude spreecken, daer op nogh geene formele deliberatie gehouden hebben; maer alvoorens U Edts. volgende depêches sullen te gemoet sien. Ondertusschen hebben haer Ed. Groot Mog. sonderlingh genoegen geschept in de vigilantie ende goede conduite, by Uw Ed. soo in dien deele, als voorts generaelyck in alle saeken den Staedt concernerende, gepleeght; ende kan Uw Ed. wel onbekommert verseeckeringe geven, dat haer Ho. Mog. alle 't geene van préseance is, ende van de preëminentie aen de Koninghlyke Waerdigheydt competerende, in allen deele ongekreuckt willen laeten. Het geven van de seynen ende alle vordere particulariteyten, van diergelycke nature, sal aen het concert van wedersyds Admiraelen moeten gelaeten worden; gelyck 't selve ook by voorige Tractaten, soo met Vranckryck, als met andere Potentaten, ende nu jonghst wederom met Denemarcken gemaeckt, onaengeroert is gebleven. Ick hebbe met den Heere d'*Estrades*, over 't voorsz. subject, gisteren wederom in discours geweest, ende deselve, soo ik vertrouwe, volkomentlyck overtuyght gelaten, dat het werck in soo groote Vlooten; ende van soo veel omslags, geensints door formele Resolutien van de Kryghsraedt, maer alleenlyck met onderlingh concert van de twee Admiraelen, die, des geraeden vindende, ook somwylen eenige van de geëxperimenteerste Officieren by haer mogen assumeren, gedirigeert kan worden. Het is ook seecker, dat alwaer schoon het contrarie geresolveert ende geaccordeert, den grooten ommeslagh, de menighvuldige occupatien, den ondienst die alle retardement in 't seylen ende afwesen van de Hoofden met haere Schepen uyt haere respective Esquadres; mitsgaders de confusie in de Vloote, daer uyt ontstaende, veroorsaekt, ende diergelycke beletselen, de Admiraelen absolutelyck souden necessiteren het werck doorgans buyten soodaenige formele Kryghsraedt te manieren.

Ick hebbe ook aen haer Ed. Groot Mogende gecommuniceert d'ouverture, by den *Keurvorst van Mentz*, door den Heere *Hamel Bruynings* gedaen, ende myne rescriptie aen den selven Heere *Hamel Bruynings*, daer op, met voorgaende advis ende adveu van den Heere Ambassadeur d'*Estrades* afgesonden; ende sullen haer Ed. Groot Mog. haer de officien van mediatie, die 't den hooggemelden Heere Keurvorst soude mogen gelieven in 't werck te stellen, niet laeten misvallen; gelyck haer Ed. Groot Mog. ook een sonderlingh welgevallen hebben geschept in de gedaghte U Ed. ingevallen, om 't Hôtel van de Koninginne

ninginne Moeder van den *Koningh van Groot-Britannien*, tot eene handelplaetse te mogen assigneren ende gebruycken, voornaementlyck mede in consideratie, dat U Ed., in welckers handen sy de voorsz. Negotiatie met groote satisfactie souden sien, als dan te gelycke syne functie aen 't Hof aldaer, ten dienste van den Staedt soude konnen continueren, ende dien onvermindert met eenen de voorsz. onderhandelinge ten goeden eynde helpen dirigeren. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. Maert 1666.

P. S.

Huyden komt my ter handen een Missive van den Marquis *de Castel Rodrigo*, daer van copye hier nevens gaet, tot U Edts' naerightinge. Ick sal deselve nogh voor 't afgaen van de post, doen communiceren aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, ende niet beantwoorden, dan met desselfs communicatie ende advis; gelyck ick ook met de naeste post Uw Ed. van de rescriptie daer op te doen, copye sal oversenden.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 19. Maert 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste schryven aen U Wel-Ed. Gestrenge van den 12., is my toegekomen U Ed. seer aengenaemen van den 11. deses. Ick sal met de eerste gelegentheyt aen den Heere *Zeestet* debiteren, 't geen U Wel-Ed. Gestrenge my schryft tot destructie van 't gevoelen, met het welk hy meent dat men over al gevat is, van dat hy quaedt Hollandts ende t'eenemael Engelsch soude syn, ende ick weet dat sulcks met blydtschap by syn Ed. sal werden opgenomen, ende my dienen sal in het voornemen, dat ick heb, van dien Heer ons gheelyck te winnen, is 't doenlyck.

Den Heere *St. Maurice de B....*, is soo hy my voorkomt, en Man van verstandt, die wel spreeckt ende wel schryft; is onder het getal van de geene die tot Paris haer bemoeijen om nieuwe tydingen te vernemen, ende te debiteren; maer de ervarentheyd heeft my geleert, dat op die tydingen gantsch geen staet te maecken is, ende ontrent de geene die de deliberatien van dit Hof over Buytenlandtsche saeken betreffen, een half waeraghtige, met seer veel leugenaghtige, ende verdighte verselt gaet. Het soude kunnen syn dat syn Ed. een middel aen de handt heeft gekregen, om meerder te weten, als anderen; dat ick sal traghten uyt syn Ed. te vernemen; maer dat is in saeken van importantie

tie ende secretesse in een Hof, daer men de secretesse soo hoogh in recommandatie heeft, als in dat van desen Koningh, weynigh waerschynelyk. Indien syn Ed. gerughten ende rapporten, die door verscheyden handen syn gegaen, ende van dewelcke den eerste auteur niet geweten wert, voor seeckere tydingen soude debiteren, soude syn correspondentie niet alleen van weynigh nut; maer seer schadelyck kunnen syn; dewyle die soude kunnen strecken om de gemoederen van de een ofte de ander in de Regeringe, met jalousie ende diffidentie sonder fondement in nemen, ende mouvementen daer door in den Staedt te verwecken, door welcke het geene tusschen dit Ryck ende haer Ho. Mog., niet sonder veel moeyte, ende opmerckende conduite, op een goede voet gebraght is, soude gedisconcerteert kunnen werden; daer syn ook waerheden die niet altyt van een ieder geweten dienen te werden; dewyle niet alle kapabel syn met voorsightigheyt te priviseren daer het behoort; de dickmaels nodige les van *quod.* . . . . Maer ick sal met den Heere *Maurice* spreecken, ende als dan met beeter fondement hier op kunnen myn gevoelen seggen. In de voorstel die syn Ed. doet, was niet veel naebedencken, indien hy met de Ministers van haer Ho. Mog. syn tydingen had te communiceren, ende dat soude kunnen dienen, om te beter de waeragtige, van de geene die 't niet syn, te onderscheyden. Dese weeck had gedaghte Heer aen iemandt geseyt, dat het seecker was, dat desen Koningh den Heere *de Bastide* naer Engelandt dede vertrecken, dat overgeschreven synde met eenige glosse, soo U Ed. oordelen kan, aldaer niet weynigh onrust soude veroorsaeckt hebben. Ick heb daer over gesproocken met den Heere *Colbert*, ende die heeft my geseyt, dat in der daet die van de West-Indische Compagnie alhier hadden versoght, de voorsz. *Bastide* nae Londen te mogen affenden, om seeckere haere saeken daer te bevorderen, ende dat daer op ook soo verre was gegaen, dat 'er ordre was gegeven om een Pasport voor hem op te maecken; maer dat syn Majesteyt naederhandt goet gevonden had, dat nogh de voorseyde *Bastide*, nogh jemandt van wegens de voorsz. Compagnie, derwaerts soude vertrecken; ende kan dit dienen, om door een exempel te bewysen, dat het geraeden is, dat de tydingen van importantie, ende die de deliberatien van haer Ho. Mog. ende der selver saeken concerneren, wel dienen door de handen van haere Ministers te gaen, ofte niet sonder der selver communicatie overgeschreven te werden.

Ontrent de handelinge van Vrede met Munster, aght ick de moderatie van haer Ho. Mog. seer groot te syn; maer my is in de gedaghten gevallen, dat om die niet te sien misbruycken, ende den Bisschop te benemen occasie om die te misbruycken; niet ondienstigh soude syn, dat haer Ho. Mog. verklaerden in de aengepresenteerde conditien niet te willen gehouden syn, indien deselve in een kleyn getal van dagen niet werden geaccepteert. Den Heere *de Lionne* apprehendeerde, dat nae 't verloop van drie dagen, den Staedt met reputatie de conditien soo se niet geaccepteert wierden, geen gestandt soude hoeven te doen; maer my dunkt dat sulcks als het dienstig geoordeelt wiert, altyt op 't versoek van Vranckryck ende andere Geallieerden, soude kunnen geschieden, selfs sonder de minste quetsinge van haer Ho. Mog. aensienelyckheyt.

Daer syn 'er hier aen 't Hof, die meenen dat den Heere Ambassadeur *Hollis*,

by gebreck van gelt om syn schulden te betalen, hier opgehouden is geweest, ende niet alleen om syn indispositie.

De Engelschen alhier, spreecken seer qualyck van den *Koningh van Denemarcken*, ende van den Heere *Keurvorst van Brandenburgh*, ende schynen toe te staen, dat Sweden in haer parthye niet sal syn, ende dat men in Engelandt de saeke van Munster sig niet langer seer sal aentrecken; dat my ook toeschynt, soo uyt andere redenen, als om dat in de conditien wegens den *Bisschop van Munster*, overgebraght, geen mentie van Engelandt, ofte van Gealliceerde in genere wert gemaeckt.

Den Heere *Keurvorst van Mentz* heeft sigh seer beklaeght met den Heere *de Lionne*, van dat het schryven van syn Broeder, door dien het aen my gecommuniceert is, ende by my overgeschreven is aen haer Ho. Mog., publycq is geworden. My dunckt dat'er geen groot subject is om te klaegen; maer dit sal wederom de confidentie, die men met my, meer als ooit had begonnen te gebruycken, seer veraghteren. Ick byve altydt:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 19. Maert 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 25. Maert 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 18. deser lopende maendt, is my wel ter handen gekomen Uw Edts. Missive van den 19.; welcken volgende, ik U Edts. naeder bericht ontrent de saeke van *Sr. Maurice B.....*, te gemoedt sien sal; ende hebben de Heeren Gecommitteerde Raeden deselve aen U Ed. verwesen, met die meyninge, dat syne corresfpondtie ende kennisse van 't geene in saeken van consideratie aldaer ten Hoove omgaet, aen U Ed. immediatelyck aengebraght, ende door deselve voorts gebruyckt ende gemesnageert soude werden, naer behooren.

Conform 't geene U Ed. in de voorsz. syne Missive vermaent, heeft den Heere Ambassadeur d'*Estrades* my mede uyt den naeme ende van wegen den Heere *de Lionne*, geklaeght, over het uytlecken van 't geene U Ed. nopende de aenbiedinge van den Heere *Keurvorst van Mentz*, voor desen overgeschreven heeft; ende versoght hem daer ontrent eenigh expedient te willen suppedite-

diteren, om den hooghstgemelden Keurvorst te mogen gerust stellen. Ik hebbe de voorsz. gedaene klaghte aen haer Ed. Groot Mog. gecommuniceert, die my geordonneert hebben U Ed. in bedencken te stellen, of het niet soude konnen dienen tot voorkominge van alle retenue ende reserve van de Ministers aldaer, tegens U Ed., ende om deselve beter te houden by de goede beginselen van openhertige communicatie; dat U Ed. haer verseeckerde alle 't geene sy aen U Ed. voortaen sullen communiceren, onder bedingh van 't selve aen haer Ho. Mog. niet over te schryven, niet verder te sullen overbrieven, als aen haer Ed. Groot Mog., of wel aen my in 't particulier; hoedaenige correspondentien tot nogh toe, myns wetens, 't voorsz. geval niet subject geweest syn; immers en in allen gevallen en kan ofte en mag op 't fondament van soodanige klaghten, die ick den tydt naereeckenende, niet wel kan bevinden op goede gronden voorgebraght te werden, U Ed. geensints onthouden werden de communicatie ende kennisse der saecken, die volgens de gemaeckte Alliancie, niet anders, dan met onderlinge communicatie gehandelt, of gevordert mogen werden.

De Heeren Gedeputeerden der Stadt Haerlem hebben eyndelyck mede geconsenteert in den 200. Penningh, met verantwoordinge van 't volle slot der quohieren van Ao. 1654., sulcks dat op Saturdagh voorleden tot uytvindinge van gelt-middelen, genomen syn de Resolutien, daer van copyen hier nevens gaen; waer op wy nu met grooten ernst besigh syn om de Geallieerden, ende de Collegien ter Admiraeliteyt eenige notable sommen te doen toucheren selfs by anticipatie, uyt de bewuste vyf millioenen guldens over de Comptoiren van Hollandt ende West-Vrieslandt, tot reserve genegotieert.

Op de voorslagen over de conjunctie van wederiyts Vlooten gedaen, is my met de jongste post niets toegekomen, nogte door U Ed. nogte door den Heere Ambassadeur d'*Estrades*; weshalven ick daer over U Edts. naeder geconcerteerde sal te gemoet sien; ook vervolgens in geen gebreecken blyven, alhier eene positive Resolutie van Staedt te bevorderen, tot U Edts. ontlastinge ende gerustheyt. Ick houde het daer voor, dat alhier geene swarigheyt sal vallen om soo lange de gecombineerde Vloote cours zeylt, alle de seynen van wenden, anckeren, ancker ligten &c. tot een notabel teecken van 't geene den Admirael van haer Ho. Mog. Vloote, aen die van den *Koningh van Vranckryck*, ten respecte van syne Majesteyt defereert, uyt het Schip van den *Admirael van Vranckryck* alleen te laten geschieden; daer van den Koningh door U Ed. wel sal konnen werden verseeckert; maer myns oordeels is 't selve eygentlyk geen point van die nature, om in eene conventie van Staedt geinsereert te werden.

Hier by gaet de rescriptie op de Missive van den Marquis *Castel Rodrigo*, in myne voorige gementionneert, die met voorgaende communicatie ende goedvinden van den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, in dier voegen gecoucheert ende afgesonden is.

Ontrent de Vredehandelinge, met den *Bisschop van Munster* aen te gaen, hebben haer Ho. Mog. den 17. deses genomen de secrete Resolutie, daer van copye met Artikelen daer toe gehoorende, hier nevens gaet, tot U Edts. naerightinge. De voorsz. Artikelen syn door den Heere van *Beverningh* aen den gem. lde

 Hee-

Heere d'*Estrades*, *verbotenus* voorgelesen geweest; die daer op geene remarcques heeft gehad; ende sal U Ed. in de voorsz. Resolutie gelieven te noteren, hoe sorghvuldigh haer Ho. Mog. syn, om met den Heere *Colbert* ende andere *Ministers van Vranckryck*, ende andere Geallieerden te Procederen met eene openhertige ende confidente communicatie van alles.

Huyden hebben haer Ed. Groot Mog. naeder gedelibereert op 't bestellen van de hooge Militaire Charges, ende voor af verstaen synde, dat daer toe de commissien alleenlyk voor de aenstaende expeditie souden werden gegeven, is vervolgens geresolveert, voor 't advis van dese Provincie ter Generaliteyt tot Generael over de Cavaillerie voor de voorsz. expeditie te eligeren den Heere Prince van *Tarante*; tot Generael van de Artillerie den Heere van *Noortwyck*; tot Sergeant Major-Generael van 't Leger den Grave van *Hornes*; tot Quartiermeester Generael den Lieutenant-Kolonel *Pain & Vin*, ende tot het waernemen van het Super-Intendantschap van den hooge Kryghsraedt, den Kolonel van *Meteren*. Het is wel apparent dat alles juyst even in dier voegen ter Generaeliteyt niet sal konnen werden uytgewerckt; maer eghter houde ick het by provisie voor een goede saeke, dat daer over in Hollandt egeene discrepantien, veel min contestatien syn gevallen. De Heeren van Enckhuysen ende die van Edam, hebben egter in de omvrage over het Generaelschap van de Cavallerie, naer dat nogh geen advis voor haer was geuyttet, dan op den gemelden Heere Prince van *Tarante*, haere stemmen daer toe gegeven aen den Heere *Prince van Orange*, seggende, haer daer mede te acquiteren van den last van de Heeren haere principalen. Waer by voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 25. Maert 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 26. Maert 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jongste schryven van den 19., is my toegekomen U Wel-Ed. seer aengenaeme van den 18. deser maendt.

Ick heb geaght dat de tydt wel lyden konde eenige kleyne uytstel in het vervolgen van de onderhandelinge over de voet van de conjunctie van de twee Vlooten, ende heb daeromme alvooren met den Heere *Colbert* naeder te spreecken, afgewagt 't geen U Wel-Ed. my soude gelieven te rescriberen op 't geen ick, die materie raeckende, aen hem overgeschreven had; te meer, om dat in de voorleden weecke, mits de absentie van den Koning, in die saek niet kon-

konde werden gevordert, ende dat Heeren van des Koninghs Raedt, die ick U Wel-Edts. gedaghten had doen smaken, genegen waeren om die aen syne Majesteyt behaegelyck te doen voorkomen, ende my aengeraeden hadden niet te haesten. Ick derf derhalven verhoopen, dat haer Ed. Groot Mog. ten goede sullen duyden, dat aen haer verwaghtinge, om den uytslag te hebben van 't geen ick met den Heere *Colbert* soude hebben gesproocken, met de jongste, noghte voor de jongste van hier af gegaen ordinaris, niet is voldaen; insonderheyt, dewyle de tydt, ende de conduite by my in desen gebruykt, meerder schynen gecontribueert, als geschaet te hebben, om die saecke sigh hier wel te doen inschicken. Ik heb daegs nae 't overkomen van de jongste post uyt het Vaderlandt, de Heeren van des Koninghs Raedt, ende particulierlyk de Heere *Colbert* over 't meer geroerde subject in 't lange onderhouden; ende heb my gedient van alle de redenen, die my by U Wel-Ed. soo by syn voorgaende, als jonghste syn gesubministreert, ende by my verder uytgedaght hebben konnen werden, om de redelycheyt van U Wel-Ed. voorslagh, om de directie van de twee Vlooten in cas van conjunctie, aen de concerten van de twee Admiraels, met ofte sonder assumptie van soodaenige andere Officiers, als sy geraeden soude vinden, nae tydt, ende gelegentheyt te raemen, volkomentlyk te stellen, ende om aen deselve te laten het geven van seynen ende alle vordere particulariteyten, die in voorvallende rencontres ter Zee te observeren syn; wel te considereren ende behaeghlyck op te nemen, ende vorder als soodanig by desen Koningh te appuyeren. Ick heb gedaghten Heer gantsch niet vreemt gevonden om de voorsz. reden te smaken, hoewel syn Ed. niet anders positive en seyde, dan dat de importantie ende de delicatesse van de materie wel eyschte, dat men de voorslagh by U Ed. gedaen, moght op 't papier sien, om syn gedaghten naeder daer over te laten gaen ende sigh daer op te verklaeren; insonderheyt, daer by uytgesloten werdende 't geen in schielycke toevallen, in dewelcke geen tydt nogh gelegentheyt is, om met den anderen te concerteren, aen den *Admirael van Vranckryck*, nae syne Majesteyts aen den Heere d'*Estrades* overgesonden instructie, soude behooren te werden gedefereert. Ende dat dewyle syn Majesteyt sigh was houdende aen 't geen in 't Tractaet van 't jaer 1635. is verdragen geweest, haer Hoog Mogende, indien se veranderinge wilden maecken, 't geen sy pretendeerden, dienden op te stellen. Ick heb geseyt, dat mits men in 't gros de voorschreven voorslagh smaeckte, ende den Heere d'*Estrades* wiert gelast daer op in naeder Negotiatie te treden, geen swaerigheydt soude gemaeckt werden, om die schriftelyck op te geven; maer dat de sacke tot die maturiteyt nogh niet was gebraght in de deliberatien van haer Ho. Mog., dat ik als derselver Minister, konde over my nemen iets in dese op te stellen; dat vorders de intentie was aen syne Majt. te laeten ongekrenckt alle het geen hem aengaende 't salueren van syn Vlagge, 't byeenkomen in 't Schip van syn Admirael, ende de preseance van deselve wiert toegekent by 't voorsz. Tractaet van 't jaer 1635., ende dat alleen verandert soude werden 't geen ontrent het houden van Kryghsraedt om de grootheyt van de Vloote ende de veelheyt van de subalterne Officieren, sonder veel inconvenienten niet konde, ende om veele redenen niet behoorde gepractiseert te werden. Dat vorders ontrent subite onverwagte gevallen ende eenige particuliere delatie aen den *Admirael van Vranckryck*,

 in

in deselve niets was gedefereert by 't voorschreve Tractaet, ende nu te min iets geraemt diende ofte nodigh was, om dat de directie van de twee Vlooten niet aen de stemmen van een Kryghsraedt van beyde de Natien was gebonden; maer aen de communicatie tusschen de twee Admiraels, die lightelyck by een konden komen, ofte *per interpositam personam* in saeke daer dat practicabel is, den anderen verstaen kunnen, gestelt wert.

My is sedert door den Heere *de Lionne* geseyt, dat syn Majesteyt goedgevonden heeft aen den Heere d'*Estrades* te doen schryven, dat syn Majesteyt kan verstaen, dat de directie van de twee Vlooten, aen de communicatie tusschen de twee Admiraels te houden, ende de concerten by haer te raemen, met assumptie van de geen die sy geraeden sullen vinden, werde gestelt; ende dat nae de wederkomste van syn Majesteyt van Versailles, in de toekomende weeck naeder sal werden gesproocken over 't geen raeckt subite gevallen, in dewelcke die communicatie niet soude kunnen geschieden. U Wel-Ed. Gestrenge sal kunnen oordeelen, of niet wel soodanige extensie in 't geen met den Heere d'*Estrades* geconcerteert sal kunnen worden, kan werden gemaeckt, dat daer mede op 't geen dese saek betreft, volkomentlyck volgens haer Ho. Mog. intentie, is voorsien; ende dat wy dies niet nodigh hebben dit tweede lith van subite gevallen levendigh te maecken; maer alleen te waghten hebben, wat men van dese kant naeder dien aengaende moght moveren. My dunckt onder verbeteringh, dat sulcks geschieden kan, ende sal daer omme het voorsz. tweede point van myn kandt ongevreest laten voortgaen, tot dat ick anders moght werden gelast.

De Engelsche geven Pasporten in haer Havens, om van daer met ladinge, die in haer plaetsen ingenomen wert, nae dit Ryck ende den Staedt van haer Ho. Mog. te mogen verseylen; men heeft sigh hier daer van gedient om eenigh loot tot behout van deses Koninghs Magazynen van Hul, voor reeckening van particuliere Koopluyden te doen overbrengen. Ick heb discours wyse gemoveert, dat dit beter naegelaten wiert; maer weet niet hoe ick hier ontrent positive moet spreeken, om dat my onbewust is, of haer Ho. Mog. haer ook van deselve commoditeyt ontrent materiaelen, die men uyt Engelandt treckt, eenighsints dienen, ofte toestaen dat haer Onderdanen sigh dienen kunnen. Ick blyve nae myne dienstige gebiedenisse:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 26. Maert 1666.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT Chatou den 26. Maert 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

INdien de Vloote van den *Koningh van Engelandt* de Middellandtsche-Zee ruymt, soo komt die van den *Koningh van Vranckryck* nae Bel-Isle.

Aen den Heere *de Gravelle* tot Franckfoort, is geschreven, dat hy aen *N*.. ende *Ludlou* sal seggen, dat sy hier wellekom sullen syn.

Mademoiselle *de Vernouis*, gaet binnen twee weecken nae Portugal, ende Monsieur *de Ruvigny*, soo men seyt, met die gelegentheyt wegens desen Koningh, mede derwaerts. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 26. Maert 1666.

P. S.

Ick bidde de bovenstaende Artikelen mogen t'eenemael blyven gesecreteert.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den eersten April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 25. der voorlede maedt, is my Uw Edts. Missive van den 26. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen, ende hebbe ick daer uyt seer gaerne bespeurt, dat het werck van de conjunctie der Vlooten van de eene ende de andere zyde, soo verre was onderbouwt, dat dienthalven geene discrepantie schynt te konnen werden geapprehendeert. Ondertusschen heeft den Heere Ambassadeur d'*Estrades* daer op de finale ordres van den Koningh syn Meester nogh niet ontfangen; maer wel eeni-

eenige preparatoire of precursoire informatie van syne Majesteyts inclinatie ontrent het selve subject, met belofte van hem daer ontrent naeder instructie te sullen laeten toekomen. Haer Ed. Groot Mogende hebben dienthalven op den 25. Maert voorsz. geresolveert, soo als U Ed. uyt het bygeleyde Extract sal gelieven af te nemen; maer alsoo deselve tot het model van Denemarcken, voor 't uytterste geresolveert hebben alleenlyck met die reflexie, dat daer by vastgestelt synde, dat geene conjunctie sal konnen geschieden, nogh ook, albereyts gedaen synde, langer continueren, dan by goedtvinden van beyde de Admiraelen; die van desen Staedt daer op sigh altyts door eene separatie kan salveren tegens al 't geene buyten syn oordeel ende goedtkeuringe in een Krygsraedt by pluraliteyt soude mogen werden besllooten; ende dat sulcks geen minne, maer onminne soude konnen baeren, hebben haer Ed. Groot Mog. in alle manieren geraeden gevonden, dat de voorsz. Alternative soigneuselyck soude werden gesecreteert, ende tot het spenderen van deselve ter Generaeliteyt of in besoignes met Gedeputeerden uyt de Provincien geensints geprocedeert, dan soo wanneer het eerste lit, 't welck alleen salutair geaght wert, buyten vermoede, geensints soude wesen te obtineren.

U Edts. sentiment ontrent het admitteren, of niet admitteren van eenige Waren ofte commoditeyten, uyt Engelandt in Vranckryck, ofte in desen Staedt, is conform het oordeel van haer Ed. Groot Mog., ende, soo ick vertrouwe, ook dat van alle de andere Provincien; weshalven U Ed. wel sal doen de saeke aldaer daer heenen te dirigeren, dat sulcks voortaen moge werden geprohibeert ende belet.

Gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* door my gepresseert wesende, om promtelyck te willen doen betalen de bewuste 300000. guldens, heeft my bekent gemaeckt, dat de Wisselen syn Ed. daer over toegekomen, waeren houdende op dubbel uso, ende dat mitsdien de betaelinge daer op niet eerder soude konnen werden gedaen, dan ontrent den 5. May toekomende; waer door, alsoo de saeken van den *Koningh van Denemarcken*, tot wiens behoeve de voorsz. penningen sullen werden bekeert, in groote vergelegentheyt sal werden gestelt, soo gelieve U Ed. alle goede officien aen te wenden, ten eynde de voorsz. soo veel doenlyck, moge werden geanticipeert.

Dat haer Ho. Mog. door eene bondige guarantie, voornaementlyck van de Kroone van Vranckryck, by handelinge met den *Bisschop van Munster*, in meerder securiteyt mogen werden gebraght, is altyts der selver intentie geweest, gelyck U Ed. sulcks ook sal hebben afgenomen uyt het laetste Artikel van de instructie den 17. deser voor den Heere van *Beverningh* gearresteert; ende is ook haer Ed. Groot Mog. intentie, de aengeboden mediatie van den *Koningh van Sweden* niet te declineren, soo als U Ed. 't een en 't ander breeder sal gelieven af te nemen uyt der selver Resolutie op U Edts. jonghste Missive genomen, ende copyelyck hier nevens gaende. Ende alhoewel den hooghstgemelden *Koning van Sweden*, of syne Majesteyts Ministers, hooge taele beginnen te voeren, soo als U Ed. uyt de jongste twee van de drie byleggende advisen, van den Heere *Isbrandts* aen my in 't particulier, ende ook uyt de publycquen aen haer Hoog Mog., breder sal gelieven te vernemen: Ick kan niet anders oordeelen

of

of het sal best syn, den selven Koningh hoope te geven van eenigh gelt-subsidie, in cas hy sigh mede formelyck in de partye jegens Engelandt wil begeven; maer aengesien haer Ho. Mog. geaccableert synde met soo excessive lasten van haere esquipagie te Water ende armature te Lande; mitsgaders van 't onderhoudt van Vlooten ende Legers van haere Geallieerden, wel meerder konnen beloven, maer niet presteren; soo soude de saeke op dien voet, met Sweden tot conclusie gebraght konnende werden, daer toe noodtsaeckelyck moeten werden geëmployeert het restant van 't subsidie, 't welck den *Koningh van Vranckryck* aen haer Hog. Mog. nogh schuldigh is; ende 't selve geabsorbeert synde, soude syne Majesteyt den vorderen last dien aengaende, op sigh moeten nemen. U Ed. gelieve op 't voorsz. voorval ende de gedaene dreygementen van den hooghstgemelden *Koningh van Sweden*, het advis van den Koningh ende de Ministers aldaer te vernemen, ende my soo haest doendelyck, daer van communicatie te geven, om te mogen dienen tot naerightinge in deliberatien alhier, over 't voorsz. important subject te houden.

Ick hebbe U Ed. voor desen bekent gemaeckt, dat de inclinatie van de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaderinge, my toescheen soodanigh te wesen, dat voor den Heere *Prince van Orange* geen avancement met toestemminge van haer Ed. Groot Mog. was te hoopen, soo lange hy niet en was gedetascheert van die geene, die met reden voor Engelsch-gesinden konnen werden gehouden. De Heeren Staeten van Zeelandt hebben dese voorledene daegen alhier met een groot empressement aengehouden, ten eynde haer Ed. Groot Mogende souden mogen werden gepermoveert, om den hooghgemelden Heere *Prince van Orange* te helpen éligeren tot Generael over de Ruyterye, ende om hem sessie te geven in den Raedt van Staeten; dogh wat daerontrent eygentlyk gepasseert ende hoedaenigh de Resolutie van haer Ed. Groot Mog. op 't selve subject uytgevallen sy, sal U Ed. uyt de byleggende Extracten breeder gelieven te vernemen, ende uyt de laetste van deselve te bemercken, dat de inclinatie loopt om den hooghgemelden Heere Prince wederom te trecken onder de sorge van haer Ed. Groot Mog., in cas daer toe door de Vooghden, ofte de Vrouwe Princesse *Douariere* in haeren naeme, aen haer Ed. Groot Mogende versoeck gedaen werden; daer toe ick geinformeert ben haere Hoogheydt ook te sullen resolveren, op welck temperament, ende de hoope die daer toe by de voorsz. Resolutie wert gegeven, alle de Leden eenpaerighlyck het eerste lit van deselve hebben geacquiesceert. Waer by voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, dan de byleggende advisen van den Heere van *Beverningh* uyt Cleef, sal ick hier mede afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den eersten April 1666.

Huyden syn uytgewisselt de Ratificatien op de Tractaten met Denemarcken gemaeckt, soo dat nu de voorschreve saecke syn accom-

 plisse-

plissement heeft, ende alleenlyck overigh is, dat het gehandelde ten wedersyden sinceerlyck werde geobserveert ende geëxecuteert.

P. S.

Naer 't schryven deses, hebben de Heeren *Clingenbergh* ende *Charisius*, alhier aenwesende Deensche Ministers, my de eere gedaen van eene visite te geven ende bekent te maecken, de groote vreese ende apprehensie die men in Denemarcken opgevat hadde van de desseynen van den *Koningh van Sweden*; versoeckende, dat ick U Ed. 't selve soude willen overschryven ende haere interessen ten besten recommanderen, ten eynde syne Majesteyt aldaer door U Edts. goede officien, ten dien eynde aen te wenden, gedisponeert moghte werden den Koningh haeren Meester met eene gelt-subsidie by te springen, tot wervinge ende onderhoudinge ten minsten van tweeduysent Ruyters, omme daer mede soo veel doenelyck is, te decken ende te beschermen de Landen ende Kusten van Holsteyn.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 2. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste schryven van den 26. van de voorlede maendt, is my wel toegekomen U Edts. van den 25. daer bevoorens.

Den Correspondent in 't selve gemelt, is eenige daegen buyten Paris geweest, sulcks dat ick hem niet voor op den laetsten dagh van de voorleden weeck, heb kunnen spreecken: wy syn met den anderen versprooken, dat hy my eenige weecken aen den anderen soude subministreren 't geen van voorvallende saeken by hem vernomen soude werden, om met te meerder kennisse U Ed. te kunnen berighten, op 't geen my wegens de Heeren Gecommitteerde Raeden voorgestelt is.

Het heeft hier groot contentement gegeven, dat haer Ho. Mog. de dilatie van de Vloote aen weynigh ervaren Heeren uyt de Regeeringe hebben toevertrouwt, ende daerenboven aen deselve authoriteyt hebbben gegeven, om sonder ruggespraeck, met den Heere d'*Estrades* over alles te concerteren; dit sal nieuwe oorsaeck geven om met my met meer vertrouwentheyt in 't geen die saeken specteert, te handelen. Ook bevind ick dat den Heere *de Lionne*, nae dat hy 't Extract van myn schryven aen den Heere Griffier, raeckende den Heere *Keurvorst van Mentz*, gesien heeft, ende nader heeft geconsidereert de redenen die ick heb gebruyckt om aen te wysen, dat ontrent die saeke geen gedaghten van nootsaekelyckheyt van secretesse konde vallen, over het voorgevallen in dese, niet meer vervolght is; ende vertrouwt dat de inclinatie die haer Ho. Mog. tonen om syn mediatie te accepteren, ook magtig sal syn, om den hooghgemelden Keurvorst te vrede te stellen.

Den

Den Heere *Colbert* heeft my voorgeslagen als een saeke, welcke ontrent de generaele directie van 't geheele Oorloghs-wesen, dienstigh soude syn, dat haer Ho. Mog. een goedt getal Oorlogschepen van het groote gros van haere Vloote souden mogen detacheren, om het te voegen met de Schepen van dese Kroon, welcke naer verrightinge van 't geen in de Middellandtsche-Zee te doen sal syn, op de West-kusten van dit Ryck, ende op 't rendevous in myn jonghste vermaendt, by een sullen komen; om alsoo met twee considerable Vlooten tegens de Engelschen te ageren, ende daer door deselve te obligeren, om insgelycks haer maght te verdeelen; ofte indien sy met al haer maght haer nae een kant wenden, tegens de attacques die men haer in sulcken geval soude konnen doen van de andere syde, ongedekt te syn. Ick geloof dat dese gedagten, soo niet voort komen, immers gesterckt werden door een geen ongefondeerde consideratie, welke men heeft, van dat byaldien de twee groote Zee-Vlooten haer met den anderen conjungeren, ende den Ooorlogh mitsdien geheelyck in de Noordt-Zee wert overgebraght, alle de maght ontrent haer Ho. Mog. Landen gebruyckt ende geëmployeert sal worden; ende dat ook geen andere Havenen als die van den Staedt in cas de Schepen van dese Kroon nodigh hebben iewers in te loopen, aengesprooken sullen kunnen werden. Ick heb op de voorsz. voorslagh geseyt, niet te kunnen precise seggen, welcke het oordeel soude syn van de geene die meerder kennisse hadden, als ick, ende in sonderheyt van de Heeren, tot welckers directie diergelycke saeken in den Staedt syn gestelt; maer dat ick voor eerst niet wel konde sien, hoe haer Ho. Mog. een kleyn gedeelte van haer Vloote sonder al te grooten gevaer door het Kanael nae de Kusten van Bretaigne konden doen verseylen; ook niet begrypen, dat het avantagieus was, door de verdeeltheyt van onse maght, ons selven in necessiteyt te stellen om de Engelschen, soo sy geconjungeert bleven, alomme te moeten wycken; ende niets te kunnen ondernemen sonder sigh in peryckel te stellen van door een grooter maght overvallen te werden. Dat ook particulierlyck dese voorslagh de saeken van Denemarcken scheen in groote perplexiteyt te stellen, dewyle haer Ho. Mog., als de Engelschen derwaerts wenden, niet maghtigh souden syn om dat Ryk de handt te bieden, ende dat het selve sonder magtige handtbiedinge van een maght, die de Engelsche konde egaliseren, seer verlegen soude syn. Ick merck ook dat andere Heeren van syn Majesteyts Raedt, dese ende diergelycke redenen considereren, gelyck se ook by den Heere *Colbert* niet verworpen syn. Soo dat ick niet weet, of syn Ed. dese syn voorslagh aen den Heere d'*Estrades* gecommuniceert sal hebben; gelyck syn voornemen was, dan of syn Ed. die nogh tot naeder bedencken heeft genomen. Ick heb in alle geval myn devoir geaght U Wel-Ed. te berighten, van 't geen in dese voorgevallen is.

Ick heb hier met verwonderingh gesien het Tractaet tusschen Engelandt ende Denemarcken, in October laestleden opgereght tegens haer Ho. Mog. Den Heere *Zeestet* doet gestandt, dat het gesloten ende wedersyts onderteeckent is geweest; maer wil doen geloven, dat expresselyck bedongen is, dat het geen executie soude hebben, indien Vranckryck met Engelandt quame te breecken; ook niet, indien haer Ho. Mog. aen Denemarcken op syn pretensien redelyke satis-

satisfactie quamen te geven; ende traght daer mede te persuaderen, dat het dienvolgende niet anders en is aen te sien, als een compello om goede Resolutien tot onderling naeder engagement by haer Hoog Mogende uyt te wercken. Ick wil hoopen, dat dat waer is, hoewel uyt de geheele conduicte in dese gebruyckt, ook op die voedt, wonderlyck irregulier ende aenstootelyck is. Maer dewyle den uytslagh eyndelyck goedt is, soo schynt het de beste raet te syn, het quaedt dat voorgegaen heeft, ende geen effect heeft gehadt, te dissimuleren, ende door onnut verwyt geen onlust onder Vrienden te verwecken. Men is hier geresolveert die raedt te volgen, ende men geeft se ook aen haer Hoog Mog. Ick ben desen dagh door den Heere *de Lionne* uytgeroepen geweest tot St. Germain, ende hebbe daer mede verloren den tydt die nodigh soude syn om dese langer te maeken, als met de ootmoedige gebiedenisse van de geene, die is, ende sal altyts blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN

Tot Chatou den 2. April 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 8. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den eersten deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den 2. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Gelycke propositie als U Ed. vermaendt aen deselve te wesen gedaen door den Heere *Colbert*, om eenige Schepen te detascheren van de Vloote van desen Staedt, ende die te senden door 't Kanael, om de Fransche Vloote te ontmoeten, is my ook hier al over lange van den Heere Ambassadeur d'*Estrades* voorgekomen, ende nog onlangs gerenoveert; maer ik hebbe 't selve gantsch ongeraeden ende ondienstigh geaght, genoeghsaem om deselve redenen, die ick bevinde aldaer by U Ed. op 't selve subject geallegeert te wesen; ende is my ook sedert het arrivement van de jongste post, daer over geen verdere instantie gedaen; sulcks dat ick vertrouwe U Edts. redenen aldaer, van de vereyschte persuasie geweest te syn.

Hier by gaen de jongste advisen aen den Staedt, uyt Cleef ingekomen, met nogh

nogh een particulier advis van ſonderlinge importantie, door den Heere van *Beverningh* aen my geaddreſſeert in date den 5. deſes; ick hebbe 't ſelve onder my alleen gehouden, om voor als nogh geen diffidentie te verwecken. Verhopende daerontrent te ſullen weſen een *mal entendu*, ende dat ſulks wel haeſt ſal ſyn geredreſſeert, ſoo door de aenſchryvinge die den Heere Ambaſſadeur d'*Eſtrades* aengenomen heeft over 't ſelve ſubject aen den Heere *Colbert* tot Cleef te ſullen doen, naer dat hem den innehouden van de voorſz. Miſſive was gecommuniceert, voor ſoo veel ick geoordeelt hebbe den ſelven daer van ſonder aenſtoot, gecommuniceert te hebben mogen werden; naedemael de conduicte daer inne geroert, by continuatie ſoude weſen van de uytterſte conſequentie, ende die ſake van daer hergekomen ſynde, den Staedt abſolutelyck ſoude obligeren allenthalven dapper op ſyn hoede te weſen; ſoo bidde ick, dat U Ed. aldaer de gerequireerde officien gelieve te doen ende aen te wenden, ten eynde den Heere *Colbert* geordonneert ende den Grave van *Furſtenbergh* gediſponeert mogen werden, haere conduiten in dien deele te veranderen, ende den Heere van *Beverningh* in ſyne Negotiatie alleen niet te traverſeren; maer ter contrarie hem kraghtiglyck te appuyeren, gelyck haer Ho. Mog. by alle occaſien betonen, niets te willen ondernemen, 't welck den Koningh, ofte de Kroone van Vranckryck eenighſints; dierectelyck of indirectelyck ſoude mogen prejudicieren; daer van nogh onlanghs in de voorſz. Negotiatie eene notable preuve is gegeven; want, volgens de bewuſte Artikelen met den Heere *Fricquet* op 't papier gebraght, in ſeecker opgeſtelt Artikel geinflueert hebbende, dat den *Biſſchop van Munſter* ſyne jegenwoordige Troupes tot ſeecker gelimiteert getal toe gelicentieert hebbende, geene nieuwe wervinge ſoude mogen doen, *niſi conſenſu Imperatoris & juxta imperii, conſtitutiones*, ende den Heere *Colbert* betoont hebbende, de voorſz. eerſte woorden *niſi conſenſu Imperatoris*, den Koningh ſyn Meeſter prejudiciabel te ſyn, om redenen daer toe geallegeert; hebben haer Ho. Mog. aenſtonts om ſyne Majeſteyt dienthalven te voldoen, den gemelden Heere van *Beverningh* geauthoriſeert de voorſz. woorden te mogen naerlaeten, of andere ſortable expedienten daer ontrent inwilligen; ende naedemael de voorſz. beginſelen, niet tydelyck geſteuyt wordenden, ſoude konnen weſen van ſeer quaden gevolge, ſoo bidde ick, dat U Ed. daerontrent alle doenelycke applicatie gelieve te gebruycken, ende my ten ſpoedigſten van U Edts. ondervindinge ende verrightinge te informeren, met toeſendinge, is 't doenlyck, van copye van de ordre die daer over aen den gemelden Heere *Colbert* ſal worden afgeſonden.

Ontrent de begeerde renunciatie van den Biſſchop over de ſaeken van Borckelo, hebben haer Ho. Mog. ſoodanige moderatie gebruyckt, dat ſy in 't Artikel des gewaegende, alleenlyck hebben doen influeren de renunciatie van 't territoriael Reght, ofte de Souverainiteyt over Borckelo, by den Biſſchop gepretendeert; niettegenſtaende den Biſſchop daer op nogh twee andere pretentien maeckt, te weten in den eerſten over het *directum Dominium*, of 't Reght van Manſchap, ende ten anderen mede over het *utile Dominium*, als ſuſtinerende den Grave van *Stirum* daer van te weſen vervallen, door verſmaedinge ende verſuym gepleeght in 't niet verheffen van 't Leen van den Biſſchop, ofte het

Dom-Kapittel; welcken aengaende haer Ho. Mog. sigh te vreden houden, met de generaele termen van renunciatie in andere Artikelen influerende, waer jegens, myns wetens, geene consideratien gemoveert worden.

Ondertusschen hebben haer Ho. Mog. niet konnen goedvinden, dat de Negotiatie tot Cleef verder getrocken soude werden in longueur, ende hebben tot verhoedinge van dien, op den 4. deses genomen de Resolutie, daer van copye hier nevens gaet, tot Uw Edts. naerightinge.

Hier by gaen mede copyelyck de naedere advisen van den Heere *Hamel Bruyninghs* over 't bekende subject jonghst ingekomen; als mede myne rescriptie daer op gevolght; waer van ick ten overvloedt ook communicatie gegeven hebbe aen den Heere Grave d'*Estrades*, ende dat by monde alleenlyck, als de voorsz. advisen niet soo important geaght hebbende, dat het nodigh soude syn deselve, of myne gedaene rescriptie te translateren. Onder en tusschen vernemen Wy niet, wat dienthalven aldaer verder soude mogen wesen voorgekomen, daer van ick dienvolgende 't syner tydt mede bericht sal te gemoet sien.

De jonghste advisen van den Heere *Isbrandts*, houden nogh al continuatie van de dreygementen by de Sweden gedaen, om den *Koningh van Denemarcken* met Oorlogh aen te tasten, ende den *Bisschop van Munster* te assisteren, in cas den selven Koningh niet buyten Wapenen en blyft; soo als Uw Ed. uyt de bygaende copyen breder sal gelieven te bemercken; waer by ick ook goedgevonden hebbe te voegen myne rescriptie, daer op provisionnelyck afgegaen, om te mogen strecken tot Uw Edts. naerightinge. Het sal, myns oordeels, ten hooghsten nodigh wesen, dat den *Koningh van Vranckryck* op de alderefficacieuste wyse, aen 't Hof van Sweden doe bekendt maecken het engagement ende de guarantie, by hem ten behoeve van den *Koningh van Denemarcken* gepasseert, met volkomen verseeckeringe ende kraghtige denunciatie, dat syne Majesteyt de voorsz. gedaene belofte effectivelyck ende promptelyck op 't alderkraghtighste sal in 't werck stellen, in cas Sweden, buyten vermoede, het Ryck van Denemarcken met Oorlogh soude willen aentasten; ende gelieve Uw Ed. derhalven daer toe alle gerequireerde officien aen te wenden.

By de voorsz. myne voorgaende Missive, heb ick Uw Ed. bekendt gemaeckt, wat haer Ed. Groot Mog. geresolveert hadden op de propositie door de Heeren Gedeputeerden van Zeelandt gedaen, in 't reguard van den Heere *Prince van Orange*; daer op is gevolgt, dat voorleden Vrydagh door de Vrouwe Princesse *Douariere van Orange*, ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. ingediend is, de Memorie copyelyck hier nevensgaende; waer op wel by de meeste Leden inclinatie getoondt wesende om 't versoeck te accorderen; dogh by eenige anderen deselve Memorie *ad referendum* overgenomen synde, is daer op tot nog toe geene verdere deliberatie gehouden; maer naer ick de humeuren dienthalven bespeure, sal, naer apparentie 't voorsz. versoek eenpaerighlyck ingewilligt worden, met die intentie, om alle de Engelschen ende Engelschgesinden van 't Hof van syne Hooght. te removeren, ende andere vertrouwde Persoonen in hare plaetse te stellen, tot den Heere ende Vrouwe van *Zuylesteyn* incluys; sulcks dat in plaetse den *Koningh van Engelandt* ende syne Creaturen, haer geimagineert

neert hadden, in dese tydts gelegentheydt, door middel van den Heere *Prince van Orange*, iets op den Staedt te avanceren, deselve ter contrarie, naer alle apparentie, door 't geene voorsz. is, sal ontfangen een merckelyck desplaisir, ende t'eenemael versteecken weesen van syn ooghmerck; 't welck onder anderen ook daer henen tendeerde, om den Staedt door middel van den hooghgemelde Heere Prince, in divisie ende scheuringe te houden; daer ter-contrarie de saeke sigh jegenwoordigh soodaenigh vertoondt, dat by soo verre haer Ed. Groot Mog. op 't geene voorsz. is, in manieren als boven een eenpaerigh besluyt maecken, de andere Provincien daer inne sullen scheppen een welgevallen, gelyck haere Gedeputeerden ter Generaliteyt opentlyck betonen, die van Zeelandt alleen uytgesondert, die ten selven daege ter Generaliteyt gedaen hebbende de propositie, copyelyck hier nevens gevoeght, haer seer misnoeght betoonen over de conduite van haer Hoogheydt, die sy seggen, door de voorsz. Memorie te hebben gerenverseert 't geene sy in faveur van syne Hoogheydt, de *presenti* ter Generaliteyt hadden meynen uyt te wercken; haer voornaementlyck verbelght houdende over de forme ende extensie van de voorsz. Memorie, insonderheydt over de verklaering daer inne influerende, dat haer Ed. Groot Mog. haere affectie tot het Huys van Orange getoondt hebben, ende voor al over de Periode daer geseght wordt, *in soodanige charges ende employen, als haer Ed. Groot Mogende souden mogen goedvinden als dan, aen hem te defereren.* *

Ick vertrouwe, dat by veranderinge van den Gouverneur, den Heere van *Gendt*, in consideratie sal konnen, om tot die plaetse wederom geëligeert te werden, by 't succes van 't welcke, ick wil hopen, dat men aldaer ook wel sal wesen verseeckert, dat den meer hooghgemelde Heere Prince, door die geene die daegelycks by ende ontrent hem syn, van den *Koningh van Vranckryck*, wesende de notabelste Geallieerde van den Staedt, niet en sal werden gealieneert; maer contrarie hem wel ingescherpt, wat reflexie op soo notablen Geallieerde staet te maecken. Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft over de conduite in 't geene voorsz. is, gehouden, ende den apparenten uytslagh, die daer op staet te volgen, een sonderlingh welgevallen geschept, gelyck ick ook wil hopen, dat de saeke aldaer mede in diervoegen sal werden aengesien, ende opgenoomen, conform 't geene Uw Ed. my voor desen heeft geadviseert, op 't geene ik doenmaels van de inclinatie van de Leden overgeschreven hadde. Waer mede desen afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. April 1666.

* Siet *Aitzema's* vyfde Deel in Folio, pag. 790. &c.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 9. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste van den 2., is my toegekomen syn geheel aengenaem schryven, van den eersten deses maendts, met verscheyde seer notable Bylagen.

Ick heb niet kunnen bemercken, dat men in cas van conjunctie van de twee kapitaele Vlooten, hier eenige genegentheydt heeft behouden, om de directie van deselve liever aen de pluraliteyt van de stemmen van een gemeene Krygsraedt, volgens het Tractaet van 't jaer 1635., als aen een onderlingh concert tusschen de twee Admiraelen, met assistentie van de geene die sy sullen goedvinden, te stellen; ende meynen dat de alternative in haer Ed. Groot Mog. Resolutie op dat subject vervat, niet nodigh sal syn gespendeert te werden; ende by aldien den Heere d'*Estrades* wegens desen Koningh, inclinatie blyft toonen tot de voorsz. gemeene Krygsraed, dat sulcks alleen geschiedt op een presuppoost van aversie, welcke haer Hoog Mog. daer tegens souden mogen hebben; om daer nae onder beneficie van een apparente condescendentie in haer Ho. Mog. sentimenten, eenigh voordeel te bedingen. Maer ick geloof niet dat 'er by 't nederstellen van de forme van de directie van de geconjungeerde Vlooten op de voorsz. gronden, by de Resolutie om een Officier uyt haer Ho. Mog. Vloote, op 't schip van den *Admirael van Vranckryck* te doen overgaen, verbleven sal werden; dewyle die voorheenen genomen is, om door eenigh temperament haer Ho. Mog. het doemaels voorgestelde Commandement van gedaghte Admirael over beyde de Vlooten, te doen smaeken; hoewel ick niet seeckerlyck kan seggen, of men niet alleen om de goede raedt te hebben, wel een ervaren Zeeman in de Noordt-Zee, ende Oceaen daer by soude mogen bedingen; maer ick sie dit aen, als een saeke die t'eenemael arbitrair is aen dese syde, ende vertrouw niet, dat'er eenige discrepantie in dese sigh sal ontmoeten; als de geene die over het Commandement in cas van subite toevallen, soude mogen gemoveert werden; dat het eenigste point is, voor soo veel ick uyt de discoursen hier met my gehouden, heb konnen vatten, over 't welck men meder sigh wilde informeren, ende delibereren; want hoewel haer Ed. Groot Mog. voorgeroerde Resolutie geen mentie maekt van de voet te observeren in 't salueren van de Vlagge van Vranckryck; soo twyffel ick niet, of derselver intentie is, dat in 't selve naegekomen werde het geen by het Tractaet van 't jaer 1635. is nedergestelt. Ick soude misschien iets meer seeckers kunnen overschryven, indien ick nae den ontfangh van Uw Ed. Missive, den Heere *Colbert* hier over had kunnen onderhouden; maer ick heb te vergeefs daer toe occasie gesoght.

Ick sal by naeder gelegentheyt blyven insisteren, ten eynde strictelyk verbleven

ven werde by de gedaene interdictie van allerhande commercie ende Navigatie met Engeland; maer men schynt hier te vermoeden, dat haer Ho. Mog. Placaten op dat subject, seer qualyck onderhouden werden, particulierlyck in 't stuck van de Manufacturen uyt Engelandt; welcke in een naeder Publicatie van desen Koningh, voorleden weeck gedaen, tegens 't inbrengen van Engelsche Manufacturen in dit Ryck, soo uyt Engelandt, als uyt andere Landen, gepresupponeert werden niet alleen in Hollandt gebraght; maer van daer herwaerts gesonden te werden; gelyck U Ed. uyt de lecture van de voorsz. Publicatie ontwyffelyck by den Heere Ambassadeur *Boreel*, met de jonghste post overgesonden, sal kunnen sien; sulks dat te wenschen is, dat de naeder ordres tegens dus schadelycke overtredinge van voorgaende Placaten, striktelyck naegekomen mogen werden.

Ick heb met den Heere *de Lionne*, ende ook met den Heere *Colbert* gesprooken, om de betaelinge van de bewuste hondert- ende twintigh-duysent Rycksdaelders te doen verhaesten, ende heb doen considereren de pregnante redenen, welcke dienen om den uytstel tot op den 5. van de toekomende maendt, voor seer schadelyk te doen aensien. De laetst genoemden Heere heeft my geseyt, dat de Ordre van den Koningh is, dat *pro rata* van de sommen, welcke haer Ho. Mo. betaelen op de eerste termyn van de subsidien aen Denemarcken, de voorseyde penningen van desen Koningh contant daer by geleyt sullen werden, ende dies, dat haer Ho. Mog. de geheele somme compleet kunnen genieten, indiense de geene, diese aen Denemarcken schuldig syn, contant voldoen. Ick heb aengewesen, dat dit ook in dese ongelegentheyt van haer Ho. Mog. saeken, in een tydt dat veel swaere kosten te gelyck moeten gedragen werden, seer hard was, ende niet redelyk; om dat haer Ho. Mog. de voorsz. penningen genieten, als een subsidie, dat men langh aen haer schuldigh is geweest, ende niet als een gedeelte van de subsidien aen Denemarcken uytbelooft; ende heb daer mede geobtineert, dat beyde de voorsz. Heeren hebben aengenomen, hier over met den Koningh te spreeken; ende heb by conclusie geurgeert, dat men in dese seer wilde considereren nae syn gewighte, hoe necessair alle promptitude ontrent Denemarcken wierde gemaeckt, door de vreemde ende verre uyt siende bedreygingen, tot dewelcke die van de Sweetsche Regeringe syn uytgebarsten.

Het is seer te wenschen, dat de Vrede met Munster in dese conjuncture verhaest wert, ende my dunckt dat my met groote reden geseyt wert, dat haer Ho. Mog. ontrent het een ende ander, dat in dispuut soude mogen blyven, over het disarmeren, over de guarantie, ende over alle het geen securiteyt raeckt, weynigh geinteresseert syn; dewyle sy met een Prince handelen, van onvergelyckelyck minder maght als de haere. My wert van ter syden geseyt, dat men hier soude ordre gegeven hebben, om by conclusie van Vrede, eenige van de Munstersche Volckeren over te nemen; dat ick niet weet, of het fondament heeft, ende daer nae vernomen sal kunnen werden.

Men is sedert langen tydt over de Regeringe van Sweden seer qualyk te vreden geweest, ende soo veel ick heb kunnen mercken, is van de Sweedsche zyde, geduerende den Engelschen Oorlogh, niets gedaen om 't ongenoegen, dat

men hier over haer heeft, te versaghten. Men is hier daer over gevoeligh, ende insonderheyt wonderlyck ontstight, over de gantsch vreemde ende byzarre Proceduuren van de Regeringe van Sweden, ter occasie van 't geconvenieerde met Denemarcken; maer men is ook vry wat verset, over de irreguliere handel van Denemarcken, in het aengaen van een Tractaet met Engelandt. Maer men soude voornaementlyck Sweeden tot geen desperate resolutien, ende om een andere partye te kiesen, pousseren; dat ick ook help aenraeden, hoewel men my seyt, dat haer Hoog Mog. lightelyck soo seer niet desireren als desen Koningh, dat Sweden van Oostenryck gescheyden blyve. Het desseyn dat men hier heeft tegens Spaigne, menght sigh met alle *concilia*, welcke directelyck ofte indirectelyck iets impliceren, dat relatie daer toe heeft. Ick blyve nae groetenisse,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 9. April 1666.

P. S.

Godt geve dat de besoignes met de Heeren van Zeelandt, tot conservatie van de Eenigheyt tusschen de twee Provincien, ende van den geheelen Staedt, mogen reusseren.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 15. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 8. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den 9. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; waer uyt ick met aengenaemheyt bespeurt hebbe, dat de sentimenten aldaer meer ende meer overeen gebraght wierden, met 't geen men ontrent de conjunctie van wedersyts kapitaele Vlooten nootsaeckelyck aght. Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* hadde met de jongste post, daer op, als mede op de saeken van Sweden, nogh geene formele ordre ende instructie ontfangen; maer siet dien aengaende met den eersten een expresse Courier te gemoet.

Alhoewel haer Ed. Groot Mog. ontrent den voet, te observeren in 't salueren van de Vlagge van Vranckryck, in haere Resolutie van den 25. der voorlede

lede maendt, geen mentie gemaeckt hebben, kan U Ed. ſigh eghter verſeeckert houden, haere intentie dien aengaende te weſen conform de diſpoſitie van het 12. Artikel van 't Tractaet van Ao. 1635.

De ſaeken van Munſter, hebben ſigh ſedert eenige dagen herwaerts wat beter beginnen aen te ſtellen nae een accommodement, ende ſyn de Heeren Gedeputeerden van den *Biſſchop van Munſter*, voor eenige dagen van Cleef naer den ſelven Biſſchop vertrocken, met het bygeleyde concept, by de Heeren Mediateurs aengenomen, om 't ſoo veel in haer is, den Biſſchop ſmaeckelyk te maeken; ende wierden de opgemelde Heeren *Biſſchoppelycke Gedeputeerden*, op huyden wederomme tot Cleef verwaght; alwaer de Heeren *Colbert* ende van *Beverningh*, nogh al niet en konnen gebraght werden in de gewenſchte onderlinge confidentie, ſuſpecterende den gemelden Heere *Colbert* den voornoemden Heere van *Beverningh* onder anderen mede, als ſoude hy t'eenemael adhereren de intereſſe van den *Keyſer*, ende van den *Koningh van Spaigne*; ook by gevolge een vyandt weſen van den *Koningh van Vranckryck*. Wat naeder oneffenheden tuſſchen de gemelde Heeren ſyn voorgevallen, ſal Uw Ed. uyt de ingeleyde copyen van de brieven van den gemelden Heere van *Beverningh* van den 8. ende 11. deſes, breder gelieven te vernemen. De opgevatte ſuſpicie van den gemelden Heere *Colbert*, nopende het ophouden ende openen van ſyne brieven, wort by den Heere Ambaſſadeur d'*Eſtrades* uyt de évidentie van de ſaeke, erkent t'eenemael ongefondeert ende abuſif te weſen. Ick exhortere den voornoemden Heere van *Beverningh* t'elckens by alle myne brieven, tot het herſtellen van eene goede confidentie met den meergemelden Heere *Colbert*; aen dewelcke ick ook door den Heere Ambaſſadeur d'*Eſtrades* tot diverſche maelen hebbe doen betuygen, dat wy alhier in ſyne officien tot bevorderinge van de Vrede aengewent, wel voldaen ſyn; met verſoek, dat hy den ſelven gelieve te vermaenen, om daer inne conſtantelyck te continueren, ende meer de ſaeke ſelfs, mitsgaders het gemeene intereſt daerontrent verſerende, te willen conſidereren, dan de perſonele confidentie of diſcrepantie tuſſchen de Miniſters, door dewelcke die gehandelt wert.

Op de Memorie van de Vrouwe Princeſſe *Douariere van Orange*, is eergiſteren genomen de Reſolutie copyelyck hier nevens gevoeght. De Heeren van Haerlem ende van Leyden, alhoewel in den beginne van de deliberatien over de voorſz. Memorie gehouden, haer ſeer moderaet ende t'eenemael indifferent gedragen hebbende, ten opſighte van de diſpectie tot de directie van de inſtitutie van den Heere *Prince van Orange* te doen; hebben eghter in 't laetſte ſeer iverige devoiren beginnen aen te wenden, om iemandt uyt ieder van deſelve Steden, in de voorſz. deputatie mede geëmployeert te hebben; 't welck t'haeren contentemente niet hebbende ingeſchickt konnen werden, ſyn beyde de gemelde Leden daer over wat t'onvreden geweeſt; maer ick wil hopen dat ſulcks wederom door de tydt wat ſal komen te ſlyten, anderſints ſyn alle de ingredienten van de voorſchreve Reſolutie, met eenpaerigheyt beſloten.

Den Heere *Prince van Orange*, heeft ſyne genegentheyt aen veele Leden getoont ende doen vertoonen, om den Heere van *Zuyleſteyn* te mogen by ſigh hou-

houden, ende heeft niet alleen aen my daer over gedaen een pressant versoeck; maer heeft ook daer toe geimploreert alderhande intercessien, speciaelyck mede die van den Heere Ambassadeur d'*Estrades*; soo als Uw Ed. uyt de bygaende copye van de Memorie, daer over door deselve aen my geschreven, breder sal gelieven te bemercken. Myns bedunckens heeft gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* daer ontrent wat te veel faciliteyt betoont, alhoewel hy my sedert heeft doen verklaeren, den hooghgemelden Heere Prince ernstigh te hebben gerepresenteert, dat de veranderinge by haer Ed. Groot Mogende voorgenomen ende nu gedecreteert, was streckende tot syn eygen beste ende behoudenisse; gelyck deselve ook aengenomen heeft daer inne by gelegentheyt te sullen continueren. Ick en kan geensints twyffelen, of sal 't voorsz. geresolveerde van haer Ed. Groot Mogende, aldaer seer welgevalligh werden opgenomen; daer van ick eghter wel gaerne door U Ed. ook wilde wesen geinformeert.

Wat by haer Ed. Groot Mog. geresolveert sy, op de saeken van Sweden, ende de jongste brieven van den Heere *Isbrandts*, sal U Ed. uyt de twee byleggende believen te vernemen, die ick vertrouwe, dat ook wel ter Generaliteyt in dier voegen sullen werden geamplecteert.

Ontrent het point van de Engelsche Manufacturen, hebben haer Ed. Groot Mog. eerst in September lestleden, ende nu wederom eergisteren geresolveert, 't geene vervat is in de extracten mede hier nevens gaende, ende alhoewel de Heeren van Zeelandt, nooit gecondescendeert hebben in de precautien daer inne vervat, soo geven sy noghtans iegenwoordigh hoop; haer in dien deele met de sentimenten van haer Ed. Groot Mogende te sullen voegen.

Huyden syn my alhier, door den Ritmeester *Buat*, wederom gecommuniceert twee brieven van den Secretaris *Bennet*, ende twee anderen van *Silvius*, die geweest is Edelman van de *Princesse Royale*; daer van de copyen hier nevens gaen, om sigh daer van te mogen dienen, sulcks ende daer 't behoort. Ick hebbe daer van aenstonts, voor 't afgaen van de jegenwoordige post, communicatie gegeven aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, ende den selven in bedencken gestelt, gelyck U Ed. ook in bedencken gelieve te nemen; of het niet geraeden soude syn, door 't een of 't ander middel, gesaementlyck te tragten den grondt, ende de waere sentimenten van den *Koningh van Groot-Britannien*, op 't selve subject te penetreren; 't sy dat men ten wedersyden, iemandt naer Londen sonde, om te tracteren over de gevangenen, of op soodanige andere wyse, als den Koning aldaer, soude mogen geraeden agten; want ingevalle, de intentie van den *Koningh van Groot-Britannien* moghte opreght wesen, ende dat hy siende de kraght van de Alliancien, by desen Staedt jegens hem gemaeckt, ernstelyck soude mogen desidereren, uyt den Oorloge te wesen; soo soude daer uyt een acheminement, tot eene handelinge ten principaelen, ende mogelyck ook vervolgens eene goede Vrede konnen resulteren; ende by soo verre de intentie van den hoogstgemelden Koningh, niet en moge opreght wesen, gelyck sulcks my wel apparent toeschynt, soo soude men in allen gevalle, daer door gebroocken hebben, syn voornaemste desseyn, 't welck in sulcken cas daer onder soude schuylen; naementlyk, om de gemoederen van de Gemeene alhier, ende mogelyk ook van eenige swacke ende onkundige Regenten,

op

op te ſetten tegens ſommigen, die men de meeſte directie in de Regeringe toeſchryft; onder voorgeven, dat deſelve geen Vrede met Engelandt en begeren. Waer mede in haeſt afbreeckende, ſal ick verblyven:

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 15. April 1666.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, Chatou den 16. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NOoit konde iemandt met meer blydtſchap, nogh danckbaerheyt ontfangen, eenige weldaet, als de geene die den Heere *Guichery* my betuyght heeft, in ſyn hart te gevoelen, over de eer die U Wel-Ed. Geſtrenge hem gedaen heeft, van hem met byſondere genegentheyt, gunſtigh te ſyn; in ſyn ſollicitatie tot het Lieutnant-Kolonelſchap, dat aen hem is geconfereert: hy wil dat ick niet alleen hem helpe, om U Wel-Ed. Geſtrenge uyt ſyn naem, daer over te bedancken; maer hy heeft my geperſuadeert, dat U Wel-Ed. Geſtrenge deference voor my, in deſe geinterponeerde recommandatie, ſoodanigh is geweeſt; dat ick het meeſte part heb in de obligatie. My kan in de werelt niet aengenamer, nogh niet glorieuſer ſyn, dewyle ick de preuve van U Wel-Ed. Geſtrenge Vriendtſchap aght, als de panden van de waerdigſte ſchat, die ick in de werelt heb; ende U Wel-Ed. Geſtrenge eere ende eſtimere, als de eerſte perſoon van de geheele werelt, die eere ende eſtime waerdigh is. Ick bidde U Wel-Ed. Geſtrenge geve my occaſie om te kunnen dadelyck betuygen, wat iever deſe ſentimenten in my verweckt hebben, om te betoonen dat met alle volkomen gedienſtigheyt ben:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 16. April 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT,
Chatou den 16. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jongste aen U Wel-Ed. Gestrenge van den 9. is my toegekomen U Ed. van den 8. van de loopende maendt.

Ick heb met groote verwonderingh gelesen, ende met deselve circumspectie (welcke U Wel-Ed. Gestrenge met den Heere d'*Estrades* heeft gebruyckt) aen den Heere *de Lionne* gecommuniceert, het secrete advis van den Heere *Beverningh*, raeckende de aenstootelyke conduite van den Grave van *Furstenbergh*, ontrent de Tractaten tot Cleef; ende 't geen hem Heere *Beverningh*, (tot syn groote bevreemdinge) van den Heere Afgesante *Colbert*, ontrent de renunciatie van de pretensien op Borculo, was bejegent. Gedaghten Heere *de Lionne* heeft my geseyt, dat in dese een *mal entendu* moet schuylen; dat den Koningh geen ordre noghte instructie heeft gegeven, om de voorsz. rennnciatie tegens te spreecken; maer ter contrarie, om haer Hoog Mog. alle meeste advantages by de Tractaten te doen vinden; ende dat het niet konde syn, dat voorgedaghte Grave van *Furstenbergh*, noghte den Heere *Colbert*, sigh uyt den naem van syne Majesteyt, tegens de voorsz. renunciatie soude hebben verklaert; dat den Koningh in der daedt de Vrede aen haer Ho. Mog. onvergelyckelyck meer dienstig oordeelde, als de voorsz. renunciatie, die ingesien synde, niet geurgeert wiert als *salvo Jure Imperii*, ende geëyscht wiert van een ecclesiasticq Heer, die *pro minori* wert gehouden; niet meer reght nogh gerustheydt aen haer Ho. Mog. confereerde, als sy voorhenen uyt haer eygen hoofde, ende door de maet van haer eygen maght, hebben gehadt; ende daeromme met de jonghste post, aen den Heere *Colbert* had aenbevolen, de Vrede met ofte sonder de voorsz. renunciatie, ende met ofte sonder armement, soo haer Hoog Mog. best gedisponneert konden werden, kraghtelyk te bevorderen; dat hy by conjecture konde seggen, dat ook voor 't overkomen van dese laetste ordres, den Heere *Colbert* met gelycke insight soude mogen hebben een tentatif gedaen, om, vermits de conclusie van het Tractaet bleef accrocheren op de voorsz. renunciatie, den Minister van haer Ho. Mog. van de precise instantie tot deselve te doen desisteren; maer dat sulcks niet konde wesen geschiet syns gedaghtens, op de manier by 't voorsz. advis van den Heere *Beverningh* overgeschreven, dat syn Ed. gelesen hebbende de depêches van den Heere *Colbert*, my naeder soude spreecken, ende apparentelyk in deselve het misverstandt soude ontdecken; ick heb hier over ook gesproocken met den Heere *Turenne*, dewelke my verklaert tot meerder bevestiginge, van 't geen den Heere *de Lionne* my heeft geseyt, dat hy nooit eenige scrupulen ofte difficilheyt van desen Koningh, ontrent de voorsz. renunciatie, had hooren maecken: Ende nae dat dit alles op Woensdagh gepasseert, ende by my aen den Heere *de Lionne* versoght was,

was, occasie ende tydt om met syn Ed. nae dat hy de depêches van den Heere *Colbert* gesien soude hebben, over de remedien tot weghneminge van 't voorsz. *mal entendu*, ende de ombrages die daer uyt soude mogen resulteren, te spreeken; heeft gedaghte Heere my op gisteren voorgelesen, een seer omstandigh Relaes van de conversatie welcke den Heere *Colbert* schryft, in syn jonghste depêches, met den Heere *Beverningh* op dit subject gehouden te hebben; in dewelcke wel influeren verscheyde saeken, van dat U Wel-Ed. hem in den Haege, van geen dusdanige speciaele renunciatie heeft gesprooken; dat ook daar van geen mentie gemaackt wiert, in 't geconcerteerde met den Heere *Fricquet*; dat den selve Heere *Fricquet* sigh by seecker, ick en weet niet wat geschrift, anders heeft geëxpliceert, van dat men in dese te considereren heeft, het *devoir d'un Roi Très-Chrêtien*; ende andere diergelycke redenen meer, tot inductie wil laeten dienen; maer niets van soodanige natuur, als 't geen den Heere *Beverningh* adviseert; ook wert door den Heere *Colbert* alles gerapporteert, als of het resulteerde uy dese eenige consideratie, dat het de wegh was om de Vrede te bevorderen, ende niet uyt last van den Koningh, gaende tot naedeel van de sustenue van haer Ho. Mog. Ick heb versoght dat U Wel-Ed. een copye moght toekome, van de voorsz. depêche; ende den Heere *de Lionne* heeft aengenome te besorgen, dat sulcks door de handt van den Heere d'*Estrades*, aen dewelke den Heere *Colbert* se soude komen toe te senden, sal geschiede; dese materie met een Broeder van den Heere *Colbert Ministre d'Etat* alhier, is wat delicaet, ende heb ick deselve daeromme soo delicatelyck gehandelt, als my doenlyck is geweest; in sonderheyt dewyle my op gisteren wiert geseyt, dat den Heere *Colbert* by een postscriptum adviseerde, dat de Tractaten stonden op 't point van gesloten te werden; ende om dat ick heb 't principaelste dat ick had te versoecken, dat is, dat den Koningh sigh niet opposeert tegens de renunciatie, ende verklaert te desidereren de meeste avantages van haer Ho. Mog.

Het is ondertusschen niet ongelooflyck dat men, aen een Heer, die professie doet van aen Vranckryck te dependeren, als gedaghten Grave van *Furstenbergh*, wel een slagh soude mogen hebben toegevoeght, ende dat sulcks kan syn geschiedt, met minder consideratie als behoorde; ende ick vertrouw ook dat men van dese syde, veel soude doen om een middel te vinden, van aen des *Keysers* Troupen de pas nae de Spaensche-Nederlanden te sluyten; maer ik twyffel seer, of die consideratie in dese heeft gewerckt, ende nogh veel meer, of Vranckryck sulcks soude kunnen uytwercken.

Ick heb geensints versuymt, soo haest my tydinge is toegekomen van de Sweetsche dreygementen, aen de Heeren Ministers alhier te doen considereren, hoe gantsch onbehoorlyck, ende onverdraeghelyck die syn; ende hoe seer het vereyscht is, dat die met demonstratie van groote vigeur, ende resolutheyt tegengegaen wierden; ende hoe seer apparent het my scheen, dat sulks geschiedende, deselve sonder vervolg souden blyven; ende desen Koningh ende haer Ho. Mog. by de avantages die sy door 't engagement met Denemarcken gesogt hadden, voor desen Majesteyt soo veel te considerabelder, om dat Denemarcken uytgeseyt het geen den Koningh by dit incident soude doen,

op

op syn eygen, ende op haer Ho. Mog. beurse ageerde. Ick heb aengewesen, dat de Sweden sonder gelt syn, en dies wel considereren sullen, dat sy haer inlaetende in een Oorlog met Vranckryck, Denemarcken ende haer Ho. Mog., van alle Commercie ende Navigatie, ende dies van alle haer klaerste inkomen, sullen versteecken syn; in oneffenheyt staen met Moscovien; 't Ryck offenseren in 't geen sy ondernemen tegens Bremen; by alle haere Buuren gevreest ende gehaedt syn; ende soo ten aensien van dese redenen, als ten aensien van de minderjaerigheyt van haer Koningh, ende de afkerigheyt die by veel Ryks-Raeden is, om haer Boeren ende middelen tot een Oorlogh te contribueren; wel soude te rug gehouden werden, van te doen 't geen sy dreygen. Dat de Engelschen wel wisten, dat de Sweden haer tot haer intentie niet souden willen helpen; ende dat nogh Engelandt de Sweden, nogh Sweden Engelandt, konden lyden; dat den *Bisschop van Munster*, aen Sweden soude doen considereren, hoewel men sigh op Engelsche beloofde subsidien, konde verlaeten; dat Denemarcken bleef resolutie toonen; maer indien men 't met geen vigeur, in dese gelegentheyt quam te styven, voortaen niet anders van dat Ryck te verwaghten was, als dat het in alles de wil van Sweden soude moeten volgen; dat desen Koning, willende de handt in de beurse steecken, de Troupen, die Brandenburgh ende Lunenburgh op de been hebben, soude aen de handt kunnen houden; ende met de syne, ende de geene die haer Ho. Mogende daer toe souden kunnen voegen, Sweden t'eenemael het hooft soude binden; dat men konde toonen, dese Resolutie tegens Sweden niet te nemen, als uyt enckele necessiteyt; ende genegentheyt konde toonen, om haer te gemoedt te gaen, by aldien sy van dese eschappade wilden te rugh komen; dat by aldien men Denemarcken ontviel in vigoureuse conseils, ende tot neutraliteyt raede, alle kosten alrede gedaen, tot niet liepen, ende tot laste van haer Ho. Mog. souden komen; jae alle de subsidien van haer Ho. Mog. souden geëyscht werden; dat de eer ende 't engagerende woort van desen Koning, in dit geval seer soude lyden, te meer om dat de Sweden niet op reden, maer enkele eygensinnigheyt in dese, dreven 't geen sy dreygden; dat alle naebuurige Princen, in de conservatie van Denemarcken syn geintereſſeert, ende Sweeden ongenegen syn; dat het Huys van Oostenryck, sigh nae de saeken schenen te leggen, niet soude roeren, ende insonderheyt in soo openbare ende onreghtmatige saek, ende dat in faveur van de geene op dewelcke het sigh soo weynigh vertrouwt, als op Sweden; dat in dese, Sweden te gemoedt te gaen, was een saek van seer beswaerlycke consequentie; met andere diergelyke redenen meer. Men seyt die considerabel te vinden, maer evenwel te gelooven, immers seer te vermoeden, dat Sweden tot het te werck leggen van syn dreygementen, sal voortstappen; ende dat men in sulcken geval, ongelyck meer met Denemarcken soude verlegen syn, als geholpen. Men bekent ook dat men Sweden niet geerne t'eenemael buyten de interessen van dese Kroon soude sien, ende dat haer Hoog Mogende haer sulcks misschien weynigh souden bekruenen, (ende is dit de meeste knoop) dat Sweden niet *de gajeté de Cœur*, seyt te ageren; maer door een Tractaet met Engelandt, dat wel niet behoorlyek is aengegaen, maer evenwel obligatoir is; dat het presenteert tot expedienten te komen, die voor den *Koningh*
van

van Denemarcken beter geraeden ſchynen, als den Oorlogh; dat den *Reſident van Denemarcken* tot Stockholm, ſulcks ook ſeyt te oordeelen; ende dat men aen Denemarcken, als het neutrael bleef, niet gehouden ſoude ſyn, de ſubſidien als voor een kleyn gedeelte, ter competentie van alrede gedaene équipagie, te geven; dat men met het Tractact met Denemarcken, dat Ryck uyt de handen van de Engelſchen ſal hebben getrocken, en van deſſelfs Havens ſal verſeckert ſyn; dat de avantages daer by ingewilligt aen Denemarcken, haer Ho. Mog. avantages ſyn, om het groot intereſt dat ſy hebben, om Denemarcken in beter poſtuur te brengen, als het is; dat haer Ho. Mog. haer in deſe gelegentheyt nutter van de ſubſidien aen Denemarcken te geven, als van Denemarcken kunnen dienen, welcke niet te diſponneren ſoude ſyn om ſyn Vloote te hazarderen; dat men vermerckt dat Denemarcken niet in ſtaet is, om ook met de ſubſidien van haer Ho. Mog. de 40. beloofde Schepen te preſteren, ende dat dies veel debatten ende diſputen, over de executie van het Tractaet ſyn te gemoedt te ſien. Den Heere d'*Eſtrades* is dies gelaſt, den wegh van expedienten ende condeſcendentie voor Sweden te doen ſmaecken, ende ſoo haer Hoog Mogende anders geſint ſyn, te reſcriberen. Ick blyve,

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 16. April 1666.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. VAN BEUNINGEN, den 22. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

GEcommitteerde Bewinthebberen, van de Geoctroijeerde Ooſt-Indiſche Compagnie deſer Landen, volkomentlyck geauthoriſeert, tot het geven van alle nodige ordres, aen haer Retour-Vloote, die van deſe ſomer ter nombre van negen Schepen, hier te Lande verwagt wordende; hebben met my over 't ſelve ſubject, gecommuniceert ende gedelibereert, ende naer gehoudene conſultatie goedgevonden; om de riſico wat te verdeelen, ende niet alles gelyckelyck te hazarderen, eenige van de voorſz. Retourſchepen, voor eerſt te doen komen, in de een of de ander van de Havenen ofte Rivieren van Vranckryck, daer van U Ed. in confidentie ende onder recommandatie, van de opperſte ſe-

creteſſe, kenniſſe gelieve te geven, aen den Koningh; 't ſy directelyck, het ſy door den Heere *de Lionne*, ſoo als U Ed. ſulcks geraeden vinden ſal; met verſoeck, dat ſyne Majeſteyt in ſulcken cas, de voorſz. Retourſchepen, wil nemen in ſyne ſpeciaele protexie, ende deſelve, ſoo veel doenlyk, van alle nodige ververſchinge, ende andere gerequireerde neceſſiteyten verſien, 't haren redelycke koſte; het ſoude my ſeer aengenaem ſyn, ende de gemelde Heeren Bewinthebberen, tot ſonderlinge geruſtheydt ſtrecken, indien U Ed. my konde doen toekomen, ſchriftelycke verſeeckeringe van ſyne Majeſteyt, dat de voorſz. Retourſchepen, of eenige van deſelve, geduurende dit lopende jaer, in eenige van ſyne Majeſteyts Haevenen, Reeden ofte Rivieren inkomende, aldaer vigoureuſelyck geprotegeert, in maniere voorſz. getracteert, ook met geene arreſten of andere ſwaerigheden, directelyck of indirectelyck geincommodeert ſullen worden; maer dat haer ſal werden gepermitteert, 't allen tyde van daer wederom vry, onverhindert ende ſonder betaelinge van eenige reghte te vertrecken, 't ſy met haere volle laedinge, 't ſy met ſoodanig gedeelte van dien, als 't hun goedduncken ſal; ende dat ſyluyden ook vry ende onverhindert, eenige van de voorſz. haere laedinge, te Lande ſullen mogen doen herwaerts tranſporteren; of ook wel in 't gebiedt van ſyne Majeſteyt verkopen, ende verhandelen, naer hun welgevallen.

Het ſal mogelyck niet ongeraeden weſen, om de voorſz. verſeeckeringe, des te beter te obtineren; dat U Wel-Ed. aen ſyne Majeſteyt, of den Heere *de Lionne*, de ſacke in dier voegen voordraege, dat Gecommitteerde Bewinthebberen voorſz. myn advis verſoght hebbende, op 't ſalveren van haere Retour-Vloote, ick haer aengeraeden hebbe, met een gedeelte van deſelve, de Havenen van Vranckryck te kieſen, indien het den Koningh ſal gelieven de voorſz. verſoghte verſeeckeringe te geven; gelyck ick niet en twyffele van jae. Ende dat ick daer op aengenomen hebbe, om, omme deſelve verſeeckeringe aen U Ed. te ſchryven, met verſoeck van ſpoedige reſcriptie, op dat de voorſz. ſaeke daer naer gerigt ende gereguleert moge werden. Waer mede afbreeckende, ſal ick verblyven,

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 22. April 1666.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. VAN BEUNINGEN, den 22. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghſte van den 15. deſer loopende maendt, is my Uw Edts. Miſſive van den 16. daer aenvolgende wel ter handen gekomen;

men; het werck met den *Bisschop van Munster*, heeft sig middelerwylen soodanigh ingeschickt, dat den Heere van *Beverningh* huyden met het gesloten ende geteeckende Tractaet alhier is gearriveerd, soo als Uw Ed. daer over ook van wegen den Staedt de gerequireerde aenschryvinge wordt gedaen; ende indien de tydt sulks toelaet, sal Uw Ed. van 't voorsz. Tractaet een affchrift bekomen. Ick hebbe ook sedert eenigen tydt herwaerts van Cleef niet anders vernomen, dan dat den Heere *Colbert* alle goede officien in 't voorsz. werck toegebraght heeft.

Over de saecken van Sweden, heeft den Ambassadeur d'*Estrades* den Heere *Huygens* ende My., te saemen om andere saeken, by hem gekomen wesende, in 't lange onderhouden, ende uyt den naeme van den Koningh syn Meester, alvoorens in goede termen betoondt hebbende, dat syne Majesteyt seer wel was begrypende, d'irregulariteyt ende iniquiteyt, van de proceduyren van den *Koningh van Sweden*, eghter verklaert, dat syne Majesteyt van advise was, dat men best souden doen den *Koningh van Sweden* toe te staen, dat Denemarcken neutrael blyve; ende sigh met haer Ho. Mog. verbinde, even op den selven voet, als Sweden met Engelandt verbonden is; allegerende daer toe verscheyden redenen. Wy hebben daer jegens aen den gemelde Heere Ambassadeur d'*Estrades* verklaert, dat sulcks geensints met het gevoelen van haer Ho. Mog. konde over een gebraght werden, voornaementlyck om dat Vranckryck ende desen Staedt, daer door soude komen te missen, het notabel effect 't welck sy door 't jegenwoordigh engagement, van den *Koningh van Denemarcken* beooght hebben; ende dat ook boven dien, Sweeden, door het betoonen van soodanige lassigheyd, soo merckelycken ascendent soude nemen op desen Staedt, dat met reden te bedughten soude wesen, swaerder ongemaecken voor 't toekomende. Dat Sweden alle verdere ongehoorde onbillickheydt haer Ho. Mog. soude derven vergen, ende by refus van dien, al wederom soude dreygen Denemarcken te sullen op 't lyf vallen; behalven dat alle dese dreygementen, jae ook d'executie van deselve, voor soo veel het moghte wesen in de maght van Sweden, ten tyde van 't aengaen van 't Tractaet van Denemarcken, wel syn voorsien ende geapprehendeert; ende dien onaengesien geoordeeldt best te wesen, jae selfs van de syde van Vranckryck met empressement aengeraeden, dat men het voorgenomen Tractaet tot besluyt braghte. Indien men nu van de syde van Vranckryck, in de aengeboden guarantie ende beloofde assistentie met rupture, soude te rugge blyven, of Sweden soo verre redouteren, dat men op syn dreygementen, het Tractaet, van de syde van Vranckryck soo ieverigh gepousseert, in effecte wederom soude casseren; waere het, onder correctie, veel beter ende reputatieuser geweest, het werck in diervoegen nooit te hebben begonnen, als nu met schande te rugge te keeren; Uw Ed. sal nogh wel indaghtigh wesen, hoe seer den Koningh ende de Ministers aldaer haer gesurpreneert toonden, over het Deensche Tractaet, soo wanneer haer het separaet Artikel nogh niet was ter handen gekomen, om dat de reste te flaeuw was, ende geen rupture impliceerde; weshalven het ook jegenwoordigh, onder correctie, vreemdt is, dat men nu op een dreygement van Sweden, meerder dan het seperaet Artikel soude willen naergeven, ende selfs het geheele Tractaet enerveren.

Ick wil hoopen, dat den Koningh aldaer, t'eenemael in 't sentiment van haer Ho. Mog. sal overgaen, voornaementlyck nu de Vrede met den *Bisschop van Munster* gesloten synde, haer Ho. Mog. ende derselver Geallieerden, de handen wat meer sullen vry hebben, om de gedreyghde feytelyckheden der Sweden, met des te meerder naedruck te helpen stuyten; waer toe, indien den *Koningh van Vranckryck* sigh cordatelyck ende sonder hesitatie gelieft te voegen, volgens syne geinterponneerde guarantie, kan ick nauwlycks twyffelen, of sal den *Koningh van Sweden* liever de wegh van moderatie, als de wegh van Wapenen willen ingaen. Wy hebben den gemelde Heere Ambassadeur d'*Estrades*, toegeseyt eene schriftelycke Memorie, die 't sentiment van haer Ho. Mog. op 't selve subject, vervatten soude; gelyck dan sulcks ook huyden is geschied, soo als Uw Ed. breder sal bemercken uyt 't geene deselve hier nevens, van wegen den Staedt ter handen komen sal.

Ick ben wat gesurprenneert geweest, als den Heere Ambassadeur d'*Estrades* door my gepresseert wordende, op de prompte betaelinge van de bewuste 300000. guldens, tot antwoord heeft gelieven toe te voegen, dat hy ordre bekomen hadde, om te verklaeren d'intentie van den Koningh te wesen, dat syne Majesteyt jegenwoordigh maer de eene helft van dien betalen soude, (gelyck haer Ho. Mog. ook als nogh, niet meer als de eene helft van 't beloofde subsidie te betaelen, schuldigh waren): Ende de wederhelft niet eerder dan tegen den tydt dat haer Ho. Mog. ook souden betaelen de wederhelft van 't voorsz. beloofde subsidie; synde, myns oordeels, tegens alle reden, ook tegens de gedaene belofte, dat Vranckryck soude uytstellen de betaelinge van een subsidie aen den Staedt, 't welck syne Majesteyt nu jaer en dagh aen haer Ho. Mogende schuldig is geweest, om dat desen Staedt aen Denemarcken nogh niet en betaeld, 't geene waerlyck nogh niet en is verschenen. Wy hebben alhier ordre gestelt dat boven de voorsz. 300000. guldens by Vranckryck, ten behoeve van haer Ho. Mog. te furneren, de resterende 450000. guldens maeckende te saemen de eene helft van 't subsidie, aen Denemarcken belooft, promptelyck betaeldt sullen worden; gelyck ook de quote van Hollandt daer inne albereyts ten volle betaeldt is. Maer indien Vranckryck nu in gebreecken soude blyven de voorsz. volle 300000. guldens te furneren, souden onse mesures alhier qualyck genomen, ende alle depêches verkeerdelyck geslagen syn; 't welck alomme in de respective Provincien wederom te redresseren, meerder tydt soude consumeren, als tot het betaelen van den tweeden termyn nogh sal lopen; welcken voorsz. tweeden termyn, den eersten Juny toekomende sal wesen verschenen. Het is, myns oordeels, eene seer dienstige saecke, dat aldaer eene Vredehandelinge met Engelandt, geëntameert ende aenhanghelyck gemaeckt wierde, al soude men selfs vooreerst nogh geene groote apparentie van succes sien; want andersints sie ick in tyden ende wylen, alhier veel fachieuse deliberatien te gemoet, over het senden naer Engelandt, of 't verwaghten van iemandt van daer, of wel over 't verkiesen van eene neutrale plaetse: Item over 't eligeren van Persoonen, tot beleyt van de Negotiatie te employeren; maer ick wil hoopen, dat alwaer 't schoon die saecke aen den *Koningh van Engelandt*, tot nogh toe niet reght ernst ware geweest, dat het door de voorgevallen veranderingen, ende

ende particulierlyck door de Vrede met den *Bisschop van Munster*, wel-lightelyck ernst soude mogen worden. Ick vertrouwe dat haer Ho. Mog. Resolutie van gisteren, Uw Ed. genoeghsaem sal konnen dienen tot een begin, ende een fondement in de voorsz. te entameren Onderhandelinge: maer wat belanght de Conditien, jonghst door de Heeren *Fransche Ambassadeurs* tot London voorgeslaegen, daer inne heeft men alhier nooit eenige smaeck gevonden, gelyck sulcks ook by de Missive in December voorleden, aen den *Koningh van Groot-Britannien* geschreven, werdt geinsinuceert. De herstellinge van het voorige Tractaet van vriendschap met Engelandt, werdt alhier in cas van handelinge, mede gepresupponeert; behoudelyck, dat alle de saeken, die aldaer nogh open gehouden syn, om voor Commissarisen, of voor den Reghter vervolgt te worden, is 't doenlyck, volkomentlyck mogen werden gemortificeert, om alle materie van nieuwe dispuuten ende geschillen te eviteren.

De Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, syn voorleden Saturdagh van den anderen gescheyden, ende hebben op de veranderinge van den Heere van *Zuylesteyn* uyt het Hof van den Heere *Prince van Orange*, ten selven daege nogh naeder geresolveert, soo als U Ed. uyt het bygaende Extract sal gelieven af te nemen; daer op den selven Heere van *Zuylesteyn* is geordonneert, voor 't uytgaen van dese maendt van 't Hof te delogeren, ende voor den Heere van *Gent* aldaer plaetse te maecken.

Over 't point van de conjunctie van wedersyts capitaele Vlooten, hadde den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades*, nogh geen naedere instructie ontfangen. Waer mede dese besluytende sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 22. April 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 20. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DE Resolutie van haer Ho. Mog. van den 15. deses maendts, behelsende den last aen den Heere *Isbrandts*, ontrent verscheyde importante pointen, ende particulierlyck de periode daer inne vervat, van dat Denemarcken aengemaent sal werden, om sigh ingevolge van de Tractaten, in vigoureuse actie te stellen; is by my gebruyckt om levendigh te houden, ende met meer iever als voor henen, te vervolgen de devoiren by my aengewent, om gelycke Resolutie hier te verwecken, ende te gelyck te doen resolveren 't geen kan geaght werden vereyscht te syn, om Sweden te weerhouwen van den *Koningh van*

Denemarcken hier inne te turberen; ook om met behoorlycke conditien, in de goede partye te trecken. Maer men blyft hier als nogh, by de sentimenten aen den Heere d'*Estrades* overgeschreven, om redenen in myn schryven aengeroert. My verlanght te mogen weten, wat uytslagh de besoignes met gedaghten Heere hier over te houden, sullen hebben gehad. Ick heb wel gemerckt dat de Heeren *Deensche Ministers* hier, de neutraliteyt niet ongeraden oordeelen; maer wilden daer toe door haer Ho. Mog. ende door Vranckryck gedwongen werden, om pretensien tot de subsidien open te houden: Ick doe dit hier considereren; maer men seyt haer Ho. Mog. syn in staet, om haer niets onredelycks te laten afdringen. U Wel-Ed. sal nevens my oordeelen, soo ick aght, dat mits de conferentie met den Heere *Hollis*, ter syden konnen werden gestelt, alle gedaghten die kunnen vallen op 't schryven van den Heere *Bennet*, door den Heere *Buat* gecommuniceert. Ick blyve nae myne dienstige gebiedenisse,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 20. April 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 23. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jongste schryven van den 16. is my toegekomen dat van U Wel-Ed. van den 15. deses.

Ick verstae met blydtschap, dat de Vredehandelinge met den *Bisschop van Munster*, in soo goede apparentie is gebraght van een promt besluyt; want soo veel men hier, uyt het aenbrengen van den Grave van *Furstenbergh* verstaen kan, is aen 't selve niet te twyffelen; men dient daeromme te laboureren, om den Heere *Beverningh* in een beter concept te brengen, als hy tegenwoordigh is by den Heere *Colbert*; want het is ondienstigh dat een Man van dat aensien, ende credit in onsen Staedt, voor Oostenryks aengesien werde, by een Minister van desen Koningh, welcke het geen hy gelooft, soo lightelyck hier kan doen geloven, als gedaghten Heere *Colbert*. Ick vind de Heeren van syn Majesteyts Raedt, alrede seer met syn persuasien tegens gemelden Heere *Beverningh* ingenomen, ende doe 't geen ick kan om die te dilajeren. Het geen de Grave van *Fursten-*

Furstenbergh aenstootelyck voorgebraght heeft, tegens de renunciatie op Borculo, is voortgekomen soo ick uyt syn Ed. verstae, uyt, ick weet niet wat soorte van misverstandt aen dese syde, ende soo ick geloof uyt wat malitie ende quade genegentheyt van de syde van de voornoemden Grave; syn seggen is, dat hy voor syn vertreck van hier, aen den Koningh geseyt hebbende, dat de naestgelegen Duytsche Vorsten, soude konnen gepermoveert werden, omme resolutie te nemen, om den *Bisschop van Munster* tot de Vrede te dwingen; indien sy niet aprehendeerden, dat sulcks haer Ho. Mog. soude opsetten: Syn Majesteyt daer op had geantwoort, *haer Hoog Mogende hadden verklaert genegen te sullen syn, de Vrede aen te gaen, mits dat alles wierde herstelt, in dien staet in dewelcke het is geweest voor den Oorlogh:* Ende dat syn Ed. dit geëyst hebbende by geschrifte, om hem daer van by de Duytsche Vorsten te dienen, sulcks aen hem was toegestaen: Want men seyt hier, dat men in 't begin den voorstel van haer Hoog Mog. niet anders ingenomen heeft, hoewel 't geconcerteerde met den Heere *Fricquet*, hier schriftelyk is behandight, *sed transeat cum ceteris*, dewyle het nae gedaene saecken raedtsaemer is, in dese tydt te dissimuleren, als te klagen; het is wel apparent dat den Edelman van den *Bisschop van Munster*, hier iets meer aen te brengen heeft, als 't geen my is gecommuniceert, ende misschien arbeyt om syn Meester aen dit Hof wederom wel te stellen: Ook misschien ouvertures doet, over het overnemen van Troupen; maer hier van verneem ick nogh niets.

Men soude hier wel geerne gesien hebben, dat de saeke van den *Prince van Orange*, waer gebleven in de termen in dewelcke die voor heenen is geweest; maer dewyle haer Ed. Groot Mog. soo goede sorge verklaeren te sullen dragen, om de Engelschen geen avantages in den Staedt te laeten gewinnen, door middel van gedaghten Prince, soo geloof ick dat sulcks wel naegekomen werdende, uyt het geen daer ontrent het aennemen van de Educatie ende Tutele van de welgedaghten *Prince van Orange*, geresolveert is, geen alteratie in de Conseils alhier sal vallen; andersints syn dese Heeren seer ingetogen in het spreeken hier ontrent, dewyle het een gedaene sack is, ende die niet gelaeckt kan werden, dewyle sy nodigh is geweest, om de Eenigheyt in 't Landt te herstellen.

By alle de redenen die ick gebruykt heb, om desen Koningh tot vigoureuse Resolutie ontrent de saeken van Denemarcken te exhorteren, ende die ick sommarie aengeroert heb, in myn voorgaende, ende hier nevens gevoeght schryve aen U Wel-Ed., doe ick vooral considereren, dat men moet presupponeren, dat de Engelschen in haer grondt seer te moede syn op Sweden, ende der selver *consilia* suspect hebben; dewyle sy niet hebben willen treden in de Triple-Alliancie met Denemarcken; ende dat'er dese Kroon, niet min als haer Ho. Mog. aengelegen synde, dat Sweden door een notablen dienst aen Engelandt gedaen, sigh niet wederom wel met het selve stelle; het desseyn dat sy hebben, om Denemarcken neutrael te stellen, moet werden gebrooken; ende by slot urgere ick, dat by aldien desen Koningh, om interessen ende insighten haer Ho. Mog. onbekendt, de te samen genomen mesures soude willen breecken, deselve gehouden is haer Ho. Mog. te indemneren, over alle kosten ende lasten, aengewendt, om Denemarcken in de partye te trecken. Men begindt meer

meer te luysteren als voor heenen, misschien om dat de Sweden schynen te vacilleren. Het sal goet syn, soo men resolut met den Heere d'*Estrades* heeft gesprooken. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 23. April 1666.

P. S.

Hier nevens gaet, een *abregé* van het Tractaet tusschen Engelandt ende Sweden, my van goede handt toegekomen; maer ick geloof, U Wel-Ed. sal het Tractaet selver al hebben gesien. My dunckt daer is geen swaerigheydt te seggen, als de Sweden dit Tractaet allegeren, dat men haer vry laet 4000. Mannen aen Engelandt te geven, soo de Mediatie niet succedeert; want sy syn geen Luyden, om dat te doen.

U Wel-Ed. sult hier vinden, de advisen van den Correspondent, die my op 't sluyten van myn packet behandight werden, ende daer nevens een Memorie, by dewelke hy voorslaet, op wat voet meer dienst soude kunnen doen. U Wel-Ed. siet daer uyt, dat syn Ed. in dese niet meer soude kunnen doen, als veel anderen; ende sal wel syn, dat by de Heeren Gecommitteerde Raeden geresolveert werde, myns oordeels, of sy op die voet iemandt willen employeren, om de Ministers van den Staedt alhier, behulpelyck te syn. My dunckt als haer Ho. Mog. hier een ordinaris Ambassadeur sullen hebben, die selver ageren kan, dat die dese middelen, om alles te penetreren, in Persoon sal kunnen waernemen; maer ick voor my en sie geen Ambassadeurs, als by rencontre; ende doe hier eerder alle het geen dat diendt, om myn Credit te bewaeren, als om de curieusheydt van de Regeringe te voldoen, in saeken die geen rapport hebben tot myn Negotiatie.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 29. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UW Edts. twee distincte Missiven respectivelyck, gedateert den 20. ende 23. deser lopende maendt, syn my naer 't afgaen van myne jonghste van den 22. deses, wel ter handen gekomen.

Giste-

Gisteren heb ik met den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, onder anderen in discours geweest, over de saeken van Sweden; ende uyt syn Ed. bemerkt, dat het argument by U Ed. aldaer, myns oordeels, seer wel ten propooste gebruykt, tegens 't versoek van Sweden, om Denemarcken neutrael te houden; aen den gemelde Heere Ambassadeur d'*Estrades*, in die sin was overgeschreven, als of aen den *Koningh van Denemarcken*, seeckerheydt konnende gegeven worden, dat Engelandt in syn reguard, mede neutrael soude blyven, haer Hoog Mog. als dan, aen 't advis van Vranckryck op 't selve subject, souden defereren. Ick hebbe den gemelden Heere Ambassadeur daer op te gemoedt gevoert, dat het voorsz. U Edts. argument, of qualyck gevat of qualyck overgeschreven moeste syn; dat de intentie was in alle manieren positive te concluderen, ende daer by te persisteren, dat den *Koningh van Denemarcken* het jongste Tractaet punctuelyck sal moeten ter executie leggen; dat om den *Koningh van Vranckryck* ende syne Majesteyts Ministers te overtuygen, dat sulcks niet alleen nut; maer ook absolut noodtsaekelyck was, U Ed. onder anderen had aengewesen, hoe spottelyck het moeste werden opgenomen, dat Sweden eyscht eene neutraliteyt van Denemarcken, die by 't selve Ryck alleen niet gepresteert konde werden, maer reciprocque moeste wesen, soo van de zyde van Engelandt, als van die van Denemarcken; daer het nu ter contrarie notoir was, dat Engelandt aen Denemarcken opentlyck gedenuncieert hadde, sigh met geene neutraliteyt van Denemarcken te willen laten vergenoegen: maer dat den *Koningh van Denemarcken* sigh cathegorycquelyck, ter eenre ofte ter andere zyde, met ofte tegens Engelandt moeste verklaeren.

Indien men daer op wilde antwoorden, dat men de nodige verklaeringe ende overgifte van Engelandt, soude procureren; dat de replycque by der hand was, naementlyk, dat Denemarcken daer op middelerwyle niet konde stille sitten ende sigh als ter discretie van Engelandt stellen, om van die syde geaccableert te konnen werden.

Ende voor soo veel de Sweden sulcks soo 't schynt, niet konnende contradiceren, jegenwoordigh schynen te willen toestaen, dat Denemarcken sigh middelerwyle armere ende in postuur van defensie stelle, mits de Engelsche Oorlogh ende Koopvaerdyschepen het inkomen, uytvaren ende de passagie aller wegen vry laetende; dat U Ed daer op al by avance hadde aengewesen, dat soodanige armature niet en konde geschieden, sonder de subsidien by haer Ho. Mog. aen Denemarcken belooft; ende naedemael den *Koningh van Vranckryck* selfs voor desen al heeft begrepen, dat het eene seer groote dwaesheyt voor haer Ho. Mog. soude wesen, soodanige subsidien te geven, sonder daer tegens wederom 't effect van eene formele rupture van Denemarcken te genieten; de conclusie dienvolgende vast bleef, dat den *Koningh van Denemarcken* syn gegeven woort punctuelyck sal moeten voldoen, of dat syne Majesteyt by faute van dien, geen subsidie sal trecken, ende sulcks ook niet konnen armeren; ende by gevolge de Engelschen ten proije sal moeten werden, of immers aen haere discretie geabandonneert werden; waer over wydtlopigh gedifcoureert wesende, heeft den gemelden Heere d'*Estrades*, eyntlyck aen de voorsz. ende meer andere geallegeerde redenen geschenen te defereren, ende aengenomen alle 't

selve ook in diervoegen, niet alleen aen den Koningh syn Meester, maer ook aen de Heeren desselfs *Ambassadeurs* in *Sweden* te sullen representeren.

Dewyle mits het vertreck van den Heere van *Beverningh*, ende, soo ick vertrouwe van den Heere *Colbert* van Cleef, het beter verstant tusschen de gemelde Heeren aldaer, niet heeft konnen gestight worden; heb ick den gemelden Heere d'*Estrades*, met veele omstandigheden verseeckert ende genoeghsaem demonstrativelyck aengewesen, dat den Heere van *Beverningh* geensints Oostenrycks, of van eenige andere dependentie, maer alleen goedt Hollandts is; soo als een opreght Patriot ende getrouw Minister betaemt, 't welck U Ed. ook soo volkomentlyck magh verseeckeren, als het baerblyckelyck is, dat ongegrondt was, de suspicie van den gemelden Heere *Colbert*, dat den voornoemden Heere van *Beverningh* syne brieven opgehouden ende opengebroocken soude hebben. Maer ik verneme uyt alle de Ministers van Cleef herwaerts gekomen, dat den meer gemelden Heere *Colbert* niet en is van soo tractablen ende compatiblen humeur, als ick hem alhier meynde bevonden te hebben. De opgevatte ombragie over de entrevue van de Heeren *Beverningh* ende *Vane*, de suspicie van 't opbreecken der brieven als boven, de imaginatie dat den Heere van *Beverningh* Oostenrycks is, maecken maer het minste gedeelte der saecken die syn geest gequelt hebben; jae den goeden Heere Ambassadeur d'*Estrades*, die ick kan getuygen hem in alles gedient ende gecarresseert te hebben, als of hy de Broeder niet van een Minister, maer van den Koningh syn Meester selfs waere geweest, heeft niet konnen eviteren van by den meer gemelden Heere *Colbert*, met den Heere *Beverningh* deselve fortuyn te lopen. Men wil my eghter verseeckeren, dat ick nogh by hem in goede odeur ben gebleven, gelyck ick ook sal traghten my daer inne by alle de Ministers, van soo een notabel Geallieerde te conserveren.

Ick ben van opinie dat het voor den Staedt dienstigh sal wesen, den *Keurvorst van Brandenburgh* ende de *Vorsten van Lunenburgh*, is 't doenlyck, te disponeren tot eene nadere verbintenisse, om elkanderen, ende ook den *Koningh van Denemarcken* te defenderen ende guaranderen, tegens alle aggressien, die de een of de ander jegenwoordigh of ook naermaels souden mogen overkomen; ende sal daer toe traghten de saeken aen allen zyden te prepareren. Wenschende eghter wel daer ontrent van U Edts. consideratien ende advis gedient te mogen werden.

Gisteren is den Heere van *Gent*, door de Gecommitteerden van haer Ed. Groot Mog. by den Heere *Prince van Orange* geintroduceert, ende geinstalleert als Gouverneur van syn Hoogheyt, gelyck hy sigh ook in de actuele bedieninge van deselve functie heeft gestelt; gemelden Heere Prince heeft het esloigneren van den Heere van *Zuylesteyn*, vry wat sensibel op genomen; maer verklaert de remotie van den Heere *Heenvliet* ende den Edelman *Bromley*, mede voor redelyck ende wel gefondeert aen te sien; de veranderinge van den Hofmeester *Boreel*, schynt hy mede wat te regretteren; maer niet soo seer als die van den gemelden Heere van *Zuylesteyn*; eghter syn de Heeren Gecommitteerden van haer Ed. Groot Mog. vastelyk geresolveert, de voorgenomen veranderinge in allen deelen te voltrecken.

De.1

Den bewusten Correspondent, schynt my uyt voorgaende overgesonden échantillons, al vry wat sterck van imaginatie, ende eygen concepten; die dickmaels hier over komende, meer verbysteringh, als verbeeteringh souden konnen causeren; soo dat myns beduunckens, syn employ niet anders dan onder U Edts. opmerckende conduite, ende ook niet sonder wat intominge, van eenige vrught souden syn. Ick sal de Heeren Gecommitteerde Raeden, onder U Edts. welgevallen, daer over geen nadere Deliberatie vergen, voor ende al eer U Ed. my naeder ende positivelyck sal hebben geadviseert, wat deselve oordeelt daer ontrent best gedaen ofte gelaeten te wesen; ende in cas van employ, op wat recompense U Ed. soude oordeelen 't selve hem te werden opgeleydt. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 29. April 1666.

P. S.

Den Heere *Buat* heeft my wederom wesen onderhouden, over den inhoude van eenige brieven successivelyck uyt Engelandt ontfangen, die alle nogh daer toe tendeerden, dat haer Ho. Mog. iemandt derwaerts souden willen senden, met groote verseeckeringe van eene sincere inclinatie tot Vrede. Ick hebbe hem geseght, dat U Ed. geauthoriseert was conform de Missive van den 11. December 1665., ende 't geene ick in margine van deselve hadde geannoteert, alleenlyck met die veranderinge, dat men op Denemarcken nu in 't handelen, deselve reflexie moeste maecken, die ick voorbeenen ten aensien van Vranckryck hadde uytgedruckt, ende 't geene haer Ho. Mog. Resolutie van den 21. deses verinhout, ten aensien van Plaetsen ende Landen die sedert mogten wesen geoccupeert; dat den *Koningh van Groot-Britannien* synde van soo goeden inclinatie, als van die syde geprotesteert ende verseeckert wierde, gelycke instructie konde senden aen de Heere Ambassadeur *Hollis*, ende dat daer op de Vrede in korten sonder omwegen, soude konnen werden gesloten; hem voorts voor oogen stellende, de noodsaekelycke dilaye die men by veranderinge van Handelplaetse, nootsaekelyck moeste subject werden. Ick hebbe ook van alle 't selve ample communicatie gegeven aen den Heere Ambassader d'*Estrades*: gemelden Heere *Buat* oordeelde, dat den *Koningh van Engelandt* nooit in Vranckryck soude willen handelen, onaengesien 't geene den Heere *Hollis* op dat subject verklaert hadde.

Aen de Heer Ambassadeur BOREEL, den 6. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UW Edts. Missive van den 30. der voorlede maendt, geschreven in faveur van den Heere *Johan Boreel*, gewesen Hofmeester van den Heere *Prince van Orange*, U Edts. oudtste Zoon, is my wel ter handen gekomen; ende kan ick U Ed. verseeckeren, dat de bekende veranderinge, in 't Hof van syn Hoogheydt door haer Ed. Groot Mog. gedaen synde, in 't vermogen van de Heeren Gecommitteerden tot instructie van syn Hoogheydt, niet en is geweest, de voorsz. U Edts. Zoon wederom tot syne voorige Charge te admitteren, ende in te kiesen. Ick wil eghter seer gaerne alles helpen contribueren 't geene tot syne meeste advantagie ende satisfactie sal konnen strecken, ende in specie mede alle goede officien aenwenden, om hem tot eene Compagnie te paerd te helpen promoveren. Ende dese tot geenen anderen eynde dienende, sal ik verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. May 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 30. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

HEt geen ick heb konnen obtineren ontrent de Schepen van de Oost-Indische Compagnie, is dat den *Koningh van Vranckryck* presenteert een Acte te passeren, van de welcke het dispositif is.

Déclare par les presentes, que les susdits Vaisseaux de la Compagnie des Indes Orientales, venant à arriver cette année, en aucun des Ports, Rades ou Riviéres de France, les prendra en sa speciale protection Royale, & les défendra vigoureusement contre ceux qui voudroient user d'aucune hostilité ou violence contre eux. Qu'ils les fera sortir avec la faculté & la commodité d'y acheter des Vivres, rafraichissemens & autres choses necessaires, à prix raisonnable; & sur tout de la liberté, d'y entrer demeurer & sortir à leur bon plaisir, sans payer ni pour les Vaisseaux ni pour les Denrées, dont ils sont chargées, aucun Droit d'entrée, sortie ou autre quelconque; comme aussi sans être sujet à aucun arrêt, saisie ou autre molestation, sous quelque prétexte que ce soit, directement ou indirectement: leur donne

donne permission particuliere, de transmettre toute leur charge ou une partie d'icelle, en d'autres navires pour être transportée par mer, sans être tenus de payer aucuns Droits, Gabelles ou Impositions; mais s'ils voudront vendre leurs Denrées, & en faire trafic dans les Terres de sa Majesté, ce qui leur sera libre, ils payeront les Droits accoûtumez.

Transport over landt, sonder gabellen, seyt men niet te kunnen toestaen, om de Contracten gemaeckt met de Paghters, ende andere redenen meer, die ick te vergeefs heb getraght te solveren. D'Acte in de voorsz. forme is nogh niet gepasseert, maer is in myn handen om gesteld te werden, ende kan voor gepasseert gehouden werden. Dat ick specialyck gelast ben te schryven. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Met grooten haest, Chatou den 30. April 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 30. April 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myne jongste van den 23., syn my toegekomen twee U Edts. Missiven van den 22. deses.

Het waer voor my te wenschen geweest, dat nevens de ordres van haer Hoog Mog. ontrent het entameren van een Vredehandel, my waere toegekomen eene instructie, ontent de voet ende de forme daer in te observeren, om buyten ongerustheydt te syn, van door onkunde iets gedaen ofte gelaeten te hebben, dat haer Hoog Mog. magh misvallen. Het woort *Onthouden*, dat ick in het voordragen van haer Hoog Mogende presentatie, stadelyck heb doen volgen op het woort *Nemen*, siet op *Pouleron*, ende strecke om uyt te sluyten alle cavillatie van dat de voorslagh van te behouden, 't geen men genomen heeft, aen haer Hoog Mogende dat Eylandt niet doet blyven. Het geen in haer Hoog Mogende Resolutie van den 21. deses influeert van Landen, ende Plaetsen nae den 11. December genomen, vermoede ick op 't Eylandt *Tabago* voornaementlyck te sien; ende dewyle my voorstaet dat de tydinge van 't innemen van het selve, soo oudt is dat het voor den 11. December moet syn geoccupeert, soo heb ick gelooft haer Hoog Mogende intentie te aghtervolgen, met het selve te appliceren op Plaetsen ende Landen, van welckers veroveringe eerst nae den voorschreven 11. December kennisse bekomen is, ofte nogh moght

 wer-

werden. Maer dewyle dese myne interpretatie is tegens de sin van de woorden van haer Hoog Mogende, soo soude ick die in een schriftelycke voorslagh, niet durven volgen sonder ordres, om geen fauten te begaen, die niet bequaemelyk souden kunnen geredresseert werden; de voorschreve Missive spreeckt ook niet explicite, van het extingueren van alle pretensie over ende weder, want de woorden, *Frais & Pertes*, kunnen verstaen werden, van die alleen welke in den Oorlog syn gevallen; maer in 't geen ik daer ontrent geseyt heb, twyffel ick niet of is de intentie van haer Ho. Mog. gevolght; ende waer het niet te min voor myn gerustheyt, indien ick haer Ho. Mog. presentatie op het papier moght sien, in syn verscheyde leden, alsoo 't my twyfelsinnigh, als in de voorsz. Missive, wert geëxpliceert. Ik wenschte ook uyt U Wel-Ed. te mogen verstaen, hoe ick ontrent het point van de Visscherye sal hebben te spreecken, indien het onverwaght, uyt speciaele last van den *Koningh van Groot-Britannien*, moght werden voorgebragt; ende ook, of ick in de conferentie met den Heere *Hollis*, ontrent een Reglement van Marine, heb gesprooken conform de intentie van haer Ho. Mog.

Den Heere *de Lionne* heeft my wederom gevraeght, of ick in der daet oordeelde, dat om 't Eylandt van Pouleron, of de geheele Handel daer op aenquam, de Vrede soude moeten aghterblyven. Ick segh, dat men in dese gelegentheydt niet moet soo seer considereren de waerde van Pouleron, ende of men die niet aen de Vrede soude kunnen offereren, als wel de gevaerlyke consequentien ende het disrespect, dat het met sigh soude brengen, dat in een soo onreghtvaerdigen Oorlogh, Engelandt alleen de Wapenen voerende tegens Vranckryck, de vereenigde Nederlanden, ende Denemarcken, by het nederleggen van deselve, soude bedingen Conditien die impliceren, dat het selve Ryck de Wet heeft gestelt; dat dit de reghte wegh soude syn, om de Engelsche meer ende meer intollerabel te maecken, ende in de Vrede nogh Eer, nogh rust, te vinden; ende dat ick ten dien aensien aght, dat haer Hog. Mog. niet meer en kunnen toegeven, als sy alrede hebben gedaen; dat ook in der daedt seer myne opinie is.

Men begindt hier van opinie te werden, dat de Sweden slabbacken, ende mits de Vrede met den *Bisschop van Munster*, niet wel weten wat personage te speelen; ende den allarm die sy gemaeckt hebben, geerne soude willen doen gelden, om de vreese die se haer Ho. Mog. gegeven moght hebben, door deselve te doen afkopen; maer haer Ho. Mog. sullen met de cordate Resolutien in dese genomen, haer kunnen doen begrypen, dat sy in de opinie, op welcke sy gebouwt hebben, bedrogen syn. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 30. April 1666.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 6. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 29. der voorlede maendt, syn my Uw Edts. twee distincte Missiven beyde van den 30. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; ende vertrouwe ick vastelyck, dat de Acte voor die van de Oost-Indische Compagnie aldaer toegestaen, satisfactoir sal wesen; daer van het, myns oordeels, best sal syn, dat Uw Ed. d'originele onder sigh behoude, ende alleenlyck de copye oversende tot naerightinge.

Het recit van de ouverture door Uw Ed. gedaen, in de Conferentie aldaer in 't Hôtel van de Koninginne Moeder van Engelandt gehouden, heeft my ende nevens my, alle de presente Heeren ter Vergaederinge van de Heeren Staten Generael, ende in 't Collegie van de Heeren Gecommitteerde Raeden, sonderlinge welgevallen; synde d'intentie van haer Ho. Mog., myns oordeels, accuratelyck wel voorgesteld, ende met pertinente raisonnementen geappuyeert; ook daer ontrent met goede opmerckinge in aghtinge genomen, al 't geen Uw Ed. in eene der voorsz. Missiven is aenroerende, in conformité van 't welck Uw Ed. geen difficulteyt behoeft te maecken, om eene schriftelycke Memorie, de s noodt synde over te leveren; ende hoope ick nogh huyden te helpen procureren, dat U Wel-Ed. het welgevallen van haer Ho. Mog., over al het geene by Uw Ed. in de voorsz. conferentie is gesprooken, ende aen de Regeringe is overgeschreven, met de jegenwoordige post bekendt gemaeckt sal worden.

De Ratificatie van den *Bisschop van Munster*, op de jonghst getroffene Vrede, is voor eenige daegen door eene afgesondene van deselve, hier in 's Gravenhage overgebraght; gelyck ook die van haer Ho. Mog. op Maendagh voorleden geëxpedieert is, ende insgelycks door een expresse naer Munster afgesonden sal werden; volgens het affspreck ende formulier, daer over tot Cleef gemaeckt, ende goedgekeurt.

Ick hebbe met den voorleden ordinaris, by inadvertentie vergeten Uw Ed. toe te senden, copye van een Missive door den Heere *Blaespeil* uyt Cleef geschreven, aen den Heere van *Beverningh*, ende by dessels absentie aen my geaddresseert, met de antwoorde daer op aenstonds weder afgesonden, naer voorgaende concert met den Heere Ambassadeur d'*Estrades* daer over gehouden, welcke dienvolgende als nogh ten overvloedt hier nevens gaen, tot Uw Edts. naerightinge: alhoewel deselve ontwyffelyck al met de vorige post, door den gemelde Heere Ambassadeur d'*Estrades* overgesonden sullen syn geweest.

Gelyck voor desen, door den Heere *Huygens* ende My, aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* voorgeslagen, ende by deselve seer geapprobeert is, soo beginnen haer Hoog Mog. haere goede officien toe te brengen, om, voornaementlyck tot preservatie van Denemarcken, eene naedere verbintenisse te maecken, met Brandenburgh ende de Huysen van Brunswyck ende Lunenburgh;

soo

soo als Uw Ed. breder sal hebben te bemerken, uyt de Artikelen die hier nevens aen deselve, van wegen den Staedt toegesonden werden; daer van ook een exemplaer aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, tydelyck is behandight.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, heeft my gisteren gecommuniceert, ende voorgelesen, een Missive van den Heere *de Lionne*, expressely ck dienende tot verseeckeringe, dat den *Koningh van Vranckryck* de Spaensche-Nederlanden niet en sal attacqueren, *par surprise*, jae dat selfs syne Majesteyt dienthalven, geene resolutie sal nemen, dan naer voorgaende communicatie ende consert, daer over alhier gehouden; ende naer dat men daer over te samen, soodanige mesures sal hebben genomen, als het mogelyck sal wesen, ende waer toe desen Staedt sigh sal vinden gedisponneert; 't welck U Ed. by gelegentheyt, aen den gemelden Heere *de Lionne* gelieve te témoigneren, my sonderlingh aengenaem geweest te syn, ende dat ik op deselve verklaeringe vaste staet sal maecken; capterende met eenen, soo U Ed. ten propooste oordeelt, occasie om daer ontrent de intrinsicque intentie, ende het voornemen van Vranckryck, wat naeder te penetreren; aengesien ick nevens veel andere wel geaffectionneerde Regenten, alhier ten hooghsten bedught ben, dat de goede confidentie, die nu van dagh tot dagh meer ende meer, tusschen den *Koningh van Vranckryck*, ende desen Staedt begint te groeijen, door de entreprises van syne Majesteyt op de Nederlanden, t'eenigen tyde wel moghte verstoort werden; het welck Godt verhoede, in wiens Heylige Bescherminge ick U Ed. mits desen bevele, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. May 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 7. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk heb weder over de saeke van Sweden, veel discourssen ende conferentien, met de Heeren Ministers alhier, gehad; van alle het welcke het resultat is geweest, dat de Heeren Sweden in alle dese haer sustenuen ende proceduuren, seer in 't ongelyck syn; ende nae alle apparentie, tegens de waerheyt voorwenden, dat sy uyt haer Tractaet met Engelandt, in dit geval, geduurende den tegenwoordigen Oorlogh, tot eenigh secours tegens Denemarcken, in cas van rupture van dat Ryck met Engelandt, souden gehouden syn. De instructie tot het debatteren van dese antwoorde, aen de Heeren *Fransche Ambassadeurs* met dese post gegeven; gaen daer heenen, (soo veel ick vernemen kan) dat men gaerne verstaet, dat den *Koningh van Sweden* geen naebedencken heeft, van dat

dat de Armature van Denemarcken, in eeniger manieren tegens syne Rycken ende Landen soude wesen aengeleyt; ende dat hy tegens die apprehensie gerust is op syn eygen maght, ende des niet te min amplecteert de guarantie van desen Koningh; dat men ook met blytschap verstaet, dat Sweden wenst een generaele Vrede, ende deselve seyt, syn waere interest ende ooghmerck te syn; dat dit alles geeft aen gedaghte Heeren Ambassadeurs ample stoffe, door het geen haer van de conferentie met den Heere *Hollis*, gecommuniceert is, om aen te wysen, dat de Sweden wercken tegens haer eygen intentie, wanneer sy haer formaliseren tegens de Armature van Denemarcken; welcke niet sal dienen als om de Vrede te verhaesten, ende om te surmonteren de opiniatriteyt van de Engelschen, voor de continuatie van den Oorlogh; dat by aldien de Heeren Sweden, nae dat sy verstaen sullen hebben de faciliteyt, die wegens desen Koningh, in de voorsz. conferentie ontrent de Vrede is getoont, ende de équiteyt van de conditien, die wegens haer Ho. Mog. syn voorgestelt, persisteren in haer desseyn, om de mesures met Denemareken genomen, te desconcerteren; in 't vermogen van desen Majesteyt niet zynde, om die te veranderen, deselve gehouden sal syn te geloven, dat men van de syde van Sweden, in dese geen sinceriteyt gebruykt, ofte dat men soo verre stelt de consideratien, welcke men heeft voor Engelandt, boven de geene die men aen Vranckryck schuldigh is, dat men nogh reght, nogh reden, nogh eygen interessen, nogh de Vriendtschap van desen Koningh respecteert; om alleen plaisier te doen aen den *Koningh van Groot-Britannien*, niet in een saeke die gaet tot conservatie van syn Staedt; maer om te faciliteren de middelen om die van anderen te opprimeren. Dat men wel merckt dat de Sweden, om de kraght van dese redenkavelinge te ontgaen, allegueren haer Tractaet met Engelandt, maer dat men niet siet, dat sy in 't voorsz. antwoort positive seggen, tot eenige assistentie aen Engelandt gehouden te syn geduurende desen Oorlogh, indien dat Ryck wert aengetast door Denemarcken; en dat'er soo kraghtige reden syn, om 't contrarie te geloven, dat men niet twyffelt, of dit is alleen een pretext, om dat van de syde van Sweden, geen vermaen is gemaeckt van dese verbintenisse met Engelant, geduurende den tydt dat publycquelyck met Denemarcken over een offensive Ligue tegens de Engelschen, gehandelt is; ook niet dadelyck, nae dat men tot Stockholm tydinge van 't besluyt van dese Ligue heeft gehadt; maer veel daegen daer nae. Dat aen den Heere *Isbrandts* dickmaels geseyt is, dat het Tractaet met Engelandt niet obligeerde tot assistentie, als nae 't eynde van desen Oorlogh; als mede dat de Heeren Sweden by ontstentenisse van succes van de aengeboden Mediatie, in vryheyt souden syn, om haer met haer Ho. Mog. te kunnen voegen. Dat den Heere *Bielke* in Denemarcken niet spreeckt van engagement met Engelandt; ende dat den Heere *Koninghsmarck* hier 't selve duydelyck ontkent; dat wel vernomen wert, dat de Sweden insinueren, dat sy secours aen Engelandt schuldigh syn; maer niet dat de Engelschen het secours eysschen, ofte iewers seggen, dat men in Sweden het haer schuldigh is, om aensien aen haer saecken te geven. Dat men hier van gewisse handt weet, dat Sweden den *Koningh van Denemarcken* afgeraeden heeft, alle engagement met Engelandt, in desen Oorlogh; ten sy voor af geweten moght werden, op welcke conditien de Engelschen de Vrede met haer Hoog Mog. souden willen

aengaen; want dat nogh Sweden, nogh Denemarcken konden lyden de oppressie van Hollandt, welcke moest aengesien werden, als een nodigh tegenwight van de maght van de Engelschen ter Zee; ende dies dat het geen apparentie heeft, dat Sweden selve dusdanigh een engagement souden hebben gemaeckt, ende aen Engelandt een soo notable dienst souden hebben gedaen, met offensie van syn oude Vrienden, ende tegens syn waere interessen; insonderheyt niet sonder eenige merckelycke avantages daer tegens te bedingen; welcke in het voorsz. Tractaet niet werden gevonden. Vorders dat by aldien het Tractaet generalyck obligatoir is, Sweden aen Engelandt soude tot secours moeten geven tegens Vranckryck, dewyle Vranckryck in het Tractaet niet is geëxcipieert; ende dat by aldien men wil doen geloven, dat het by een secreet Artikel is geëxcipieert; dat men in sulcken geval toestaet, dat 'er een ofte meer secrete Artikelen syn, welcke limiteren de obligatie van het Tractaet; ende dat ten sy het contrarie blyckt, door exhibitie van de voorsz. secrete Artikelen, in *Originali*; vastelyck te vertrouwen is, dat die bevatten een generaele suspensie van obligatie tot bystant, tot nae 't eynde van desen Oorlogh; maer dat het t'eenemael overtuygende is, dat in 't 16. Artikel van 't voorsz. Tractaet is verdragen, dat de geen die in Oorlogh is, de Geassallieerde syn Geallieerde geen secours sal schuldigh syn, soo dat Sweden geduurende den tegenwoordigen Oorlogh, secours soude moeten geven ende niet soude kunnen genieten, dat te spottelyck is, om by Sweden toegestaen te syn; dat by aldien niet te min tegens alle dese klaere apparentien; jae tegens soo veel convaincante redenenen, de Sweden verobligeert syn vierduysent Mannen aen Engelandt te geven; dat men sulcks sal aensien; mits dat men Denemarcken ongeturbeert late, ende dat syn Majesteyt des niet te min in de oude Vriendtschap met Sweden, sal blyven, niet tegenstaende dit ongeluckigh inconvenient, ontstaen sonder eenige schult van dese Majesteyt; maer wel door een seer irreguliere proceduure van Sweden. Dat dit alles is, dat men van de uyterste condescendentie kan eysschen, selfs in een saeke, in dewelcke den Koningh door de necessiteyt is ingetrocken, ende die hy niet veranderen kan, sonder syn gegeven woort te breecken; dat hy hoopt, dat men van syne Majesteyt niet sal willen verwaghten. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 7. May 1666.

P. S.

Ick bidde dat my eenige kennisse gegeven magh werden, aengaende den toestandt van de équipagie. Ick gedrage my tot het geen aen den Heere d'*Estrades* aldaer geseyt wert; maer de Heeren Ministers alhier, schynen voor een quaet teecken op te nemen, dat my dien aengaende niets geschreven wert.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 13. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Edts. twee distincte Missiven, beyde van den 7. deeser lopende maendt, syn my met de jongste post wel ter handen gekomen, ende daer benevens, de Acte aengaende de Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie deser Landen; als mede nogh een bladt met U Edts. eygen handt geschreven, dogh ongeteeckent.

De instructie die U Ed. adviseert naer Stockholm afgesonden te syn, gevalt my sonderlinge wel; want ick en kan niet geloven, dat de Sweden eygentlyck *ex fœdere* aen Engelandt een secours van 4000. Mannen souden schuldigh syn, in cas Denemarcken of iemandt anders, geduurende desen Oorlogh, de partye van haer Ho. Mog. tegens Engelandt soude mogen komen aen te nemen; maer het principaelste, 't welck, myns oordeels, Sweden sal wederhouden, om Denemarcken of desen Staedt te attacqueren, is de standtvastigheyt die Vranckryck alomme betoont, om by contrarien uytslag, de guarantie aen de een en aen de ander belooft, vigoureuselyk te sullen in 't werk stellen, by soo verre Sweden tegens den een of den ander soude mogen komen in de Wapenen te treden.

Ick en kan mede in den bewusten Correspondent geen groote saken sien, soo dat het, myns bedunckens, gantsch ongeraden soude wesen, hem syne andere emploijen te doen quiteren ende alsoo den Staedt eenigsins tot een vast ende permanent pensioen te engageren; maer indien U Ed. van hem soo nu soo dan, iets considerabels moghte komen te trecken, soo gelieve U Ed. somwylen ook eens te adviseren, wat recompense hy daer voor wel moge verdient hebben; om daer op alhier by de Heeren Gecommitterden Raeden in billyckheyt gelet te worden.

Nopende 't bestellen van de ordinaris Ambassade aldaer, sal hier, myns oordeels, niet wel konnen eenige formele deliberatie aengestelt worden, soo lange de aengevangene Negotiatie met den Heere *Hollis* nogh gecontinueert wort; ende dienvolgende alhier geensints soude konnen werden goedgevonden, U Ed. van daer te licentieren.

De laetste clausule, influerende in haer Hoog Mog. Resolutie van den 21. April laetstleden, om U Ed. in de Negotiatie met den gemelden Heere *Hollis*, door eenige Heeren te doen assisteren, is daer inne geinflueert, ter instantie van de Heeren Extraordinaris Gedeputeerden van Zeelandt, doenmaels alhier present wesende, met de executie van dewelcke, ick niet vertrouwe, dat seer sal verhaest werden.

De acte voor die van de Oost-Indische Compagnie, is, myns oordeels, seer compleet ende volkomentlyck satisfactoir.

Het uytstel by U Ed. gebruykt, om met empressement te vorderen de reste-

 ren-

rende subsidie-penningen, hebbe ick al voor de receptie van de voorsz. U Edts. depêche, by myn selven, ende ook by anderen gebillyckt; ende verneme seer gaerne de hoope, die U Ed. heeft, om in 't eynde nogh een goede somme voor haer Hoog Mog. te consequeren. Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft my huyden bekent gemaeckt, ordre te hebben ontfangen, om over 't voorsz. subject alhier effeninge te bevorderen, ende heeft my vervolgens geëxhibeert de nevensgaende reeckeninge, volgens dewelcke haer Hoog Mog. een merkelycke somme souden te veel ontfangen hebben. Ick hebbe geseght, dat die saeke by haer Hoog Mog. U Ed. albereyts aenbevolen was, ende dat daer over mitsdien best tot Paris sal konnen werden gehandelt, hebbende middelerwylen *in transitu* den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* aengewesen, eenige tastelycke abuysen, die in de voorsz. reeckeninge, myns oordeels, soo ten respecte van den tydt, als van de begrootinge van verscheyden posten, syn gepleeght. Ick wenschte wel op de voorsz. gelegentheyt pertinentelyck ende distinctelyck gedient te mogen wesen van U Edts. consideratien ende advis, om alhier met den Heere Ambassadeur d'*Estrades* te mogen spreecken, in deselve termen, ende op gelycke gronden, als U Ed. aldaer doende is.

Het heeft my eene sonderlinge satisfactie toegebraght, te vernemen, dat men aldaer meer ende meer inclineert tot moderate gedaghten, ontrent de saeke van de Spaensche-Nederlanden; ende dat men sigh daer over gaerne met haer Hoog Mog. in billickheyt sal verstaen; insonderheyt, dat men ook soude konnen voor goedt keuren, dat haer Ho. Mog. ende andere Naebuuren, haer guarand souden interponeren tot conservatie van de Spaensche-Nederlanden, als Vranckryck iets teegens de *bien-seance*, voor de extinxie van haere pretensien moghte hebben bedongen. Ick meyne dat het wel sal syn, dat U Ed. die saeke verder traghte te onderbouwen, ende te matureren.

Ik hadde vertrouwt, dat U Ed. aen den Heere *Isbrandts* directelyk van post, tot post, gelycke advisen was affendende, als wy alhier van deselve ontfangen; maer nu bemerckende, dat U Ed. somwylen aen hem soo breet niet schryft, sal ick in geen gebreecke blyven, den gemelden Heere *Isbrandts* weeckelyck van U Edts. advisen copyelyck te dienen.

De Heeren Borgermeesteren ende Regeerders der Stadt Leyden, hebben in de voorleden weecke aen my expresselyck afgesonden den Pensionaris *Burgersdyck*; bekent maeckende, dat men binnen Leyden voornoemt, door particuliere Koopluyden seeckere advisen hadde, dat de Hollandtsche Manufacturen in Vranckryck daegelycks meer ende meer wierden geweert, ende dat de Koopluyden die onderstonden deselve te ontfangen ende te debiteren, daer over wierden gemulcteert, in dier voegen, dat de Manufacturiers ende Koopluyden, haere Manufacturen derwaerts niet meer dorsten senden; welcke saeke, soo deselve alsoo gelegen is, notoirlyck soude stryden tegens het Tractaet, ende de vriendtschap nootsaeckelyck moeten verstooren: weshalven ick U Ed. bidde daer over een curieus ende opmerckend oogh te willen laten gaen; ende by soo verre soodanige excessen ende contraventien aldaer moghten in swang gaen, de goede handt daer aen ernstelyck te houden, ten eynde deselve spoedighlyk mogen werden tegengegaen ende gebetert.

Ick

Ick hebbe nu eenige weecken herwaerts, niets van den Heere Ambassadeur d'*Estrades* vernomen, ontrent het point van de conjunctie van wedersyts Vlooten; alhoewel eerst den Heere *Huygens* ende ick gesaementlyck, van wegen den Staedt den selven Heere daer op hebben onderhouden, volgens de Resolutie copyelyck hier nevens gaende; die genomen is by de Heeren Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden tot het employ van 's Landts Vloote, volgens de authorisatie, U Ed. voor desen bekent gemaeckt; ende dat ick ook zedert die materie by den meer gemelden Heere Ambassadeur verscheyden maelen hebben geoppert. Wy werden alhier met de jongste post uyt Engelandt, geadverteert, dat den Commandeur *Jeremias Smith* met 17. Oorloghschepen uyt de Middelandtsche-Zee gekomen ende tot Pleymuyden gearriveert soude syn; immers dat op 't afgaen van de brieven, die tydinge was tot Londen. Wy houden het nogh daer voor, dat de voorige ordres gegeven aen den Hertogh van *Beaufort*, om by vertreck van de Engelschen uyt de Middellandtsche-Zee, sigh herwaerts aen te vervoegen, ter plaetse door U Ed. voor dese uytgedruckt, nogh continueren, ende dat dienthalven zedert geene veranderinge is gevallen; te meer, alsoo den Heere Ambassadeur d'*Estrades* van geene veranderinge eenige advertentie bekomen heeft. De Vloote van desen Staedt hoope ick, dat tegens het eynde van dese maendt in goeden standt sal wesen; het meeste gebreck in deselve is aen Bootsvolck, voornamentlyck ten aensien van de Schepen in 't Noorderquartier ende in Vrieslandt t'huys hoorende, ende voorts dat de Zeeuwsche Schepen nogh op 't rendevous niet en syn verschenen. De brieven van de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden in Texel, als mede eene van den Lieutenant-Admirael *de Ruyter* aen my geschreven, gaen hier nevens, tot U Edts. naerightinge.

Den Heere *Keurvorst van Brandenburgh* is gisteren alhier *tanquam incognito*, gearriveert; ick hebbe huyden occasie gehadt syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt* in 't lange te onderhouden, over de voorgeslaegen naedere Alliancie tusschen Denemarcken, desen Staedt, syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt*, ende de *Vorsten van Lunenburgh* op te reghten, volgens het Projet U Ed. voor desen overgesonden, ende bevonde syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt* daer toe seer wel genegen; verklaerende door 't jongste Tractaet met Denemarcken gesloten, albereyts geëngageert te wesen om die Kroon te assisteren, in cas 't selve Ryk door Sweden soude mogen werden geattacqueert; dat syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheydt* sulcks ook aen den Heere *Cley* Sweedsche Afgesante, uytdruckelyck hadde aengeseyt. Ende naedemael den Heere Ambassadeur d'*Estrades* my op gisteren verklaert hadde, naerightinge te hebben bekomen, dat den Heere Keurvorst by Tractate verobligeert soude wesen aen Sweden, om die Kroon tegens de Stadt van Bremen te moeten assisteren; soo hebbe ick ook op die materie syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt* onderhouden; maer heeft deselve syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt* my verklaert, daer toe nogh directelyck, nogh indirectelyck te wesen geobligeert; ook sigh daer toe geensints te sullen inlaeten, alhoewel syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt* mede verklaerde te oordeelen, dat de Stadt Bremen haer wat te hoogh instelde, ende in haer gepretendeert Reght van indemniteyt, niet en was gefondeert; dat men die sac-

saeke soodanigh soude behooren te dirigeren, was 't doenlyck, dat Bremen wat toegaf in 't voorsz. gepretendeert Reght, des dat deselve Stadt niet gehouden soude wesen Sweedsch Guarnisoen in te nemen. Ick hebbe daer jegens eenige consideratien gemoveert, die ick niet nodigh aght alhier te verhaelen, als dit *recit* alleenlyck dienende, om U Ed. bekent te maecken dat syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt* my positivelyck ende iterativelyck verseeckert heeft, geensints verbonden, of ook gemeynt te syn, den *Koningh van Sweden* in syne voorgenomen entreprises tegens Bremen, directelyck, of indirectelyck te assisteren. Ick hebbe ook aenstonts hier van wederom kennisse gegeven aen den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades*, om te dienen tot dessels naerightinge.

Het desseyn van syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt* is, op morgen of overmorgen haer Hoog Mog. Vloote te gaen besien, ende so wederom naer Cleef te vertrecken. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 13. May 1666.

P. S.

Hier nevens gaen *in Originali*, wederom te rugge, de Missive die U Ed. gerecommandeert hadde gesecreteert te werden.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 14. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste schryven van den 7., is my toegekomen het syne van den 6. deses maendts. Het is my lief, dat de Acte voor de Oost-Indische Compagnie U Ed. welgevalt; hy sal ontwyffelyck wel ontfangen hebben de copye van deselve, door my met de verleden post afgesonden. Het originaly sal onder my in goede bewaeringe verblyven.

Men is hier vry bekommert voor de Vloote onder *Beaufort*. Uw Ed. sal sulcks verstaen uyt d'*Estrades*; ende te gelyck de redenen, die men aght te hebben, om haer Ho. Mog. te presseren, om met haer Armade ter Zee, een notable diversie te maecken. Het is het gevoelen van den *Prince van Condé*, dat men den *Hertogh van Yorck* behoort de Zee ongedisputeert te laten voor een tydt; ende wanneer deselve gehouden sal syn te revictuailleren, de Vlooten van Vranckryck ende haer Hoog Mogende voor Douvres behoordt te conjungeren. My dunckt dat'er grote redenen syn, die dit advis appuyeren; maer die

die beter geinſtrueert ſyn, als ick, ſullen beter kunnen oordeelen, wat geraden is. In alle geval ſoude my ſeer bekommeren een Bataille ſonder voorgaende conjunctie.

Den Heere *Sidney* is tot Paris ſedert aght dagen. Ick heb ſyn Excell. langh onderhouden, ende vertrouw morgen ofte overmorgen, een conferentie met hem te ſullen hebben, geſaementlyck met *Lionne*; wanneer'er ſtoffe ſal ſyn, om Uw Ed. over ſyn aenbrengen te onderhouden.

Den Heere d'*Eſtrades* hadde alrede met de voorlaetſte poſt overgeſonden, de Miſſive van den Heere *Blaeſpeil* uyt Cleef, ſoo dat ontrent de communicatie van deſelve op de behoorlycke tydt, niets verſuymt is. Men is hier ook voortaen in ſoo goedt vertrouwen van haer Hoog Mog. ſinceriteyt in deſe, dat al het geene de Spaenſche ende de Engelſche tenteren, om diffidentie te verwecken, van geen operatie is.

U Wel-Ed. ſal uyt myn voorgaende geſien hebben, waer heenen de gedaghten gaen, ontrent de Spaenſche Nederlanden: My ſchynt toe, dat de ſwaerigheyd om den anderen daer over te verſtaen, ſoo groot niet en is, of ſy werdt verre overwogen, door de nutheydt van een ſoo notabel goedt eſtabliſſement van ſaeken, als daer uyt ſoude reſulteren tot voordeel van haer Ho. Mog.; jae van de geheele Chriſtenheydt. 't Sal proviſionnelyck dienen om alle onſe ſaeken hier met goedt ſucçes te doen, dat U Wel-Ed. toone daer toe genegen te ſyn.

De ſaeken met Sweden, ſullen voortaen, ſoo veel ick mercken kan, op deſelve gronden met haer Ho. Mog. gedirigeert worden; daer toe niet weynigh contribueert, dat ick deſe Heeren in vertrouwen brengh, van dat de Spaenſche Nederlanden de vriendtſchap niet breecken ſullen, ende dat men haer Ho. Mog., als eeuwigh vaſte Geallieerden kan aenſien; maer 't vertrouwen dat ick geve, includeert, dat men van deſe ſyde op ſeer moderate *conſilia* ſal procederen. Dat men my verſeeckert.

De Heeren van de Regeringe in Sweden, hebben tegens de Heeren *Ambaſſadeurs van Vranckryck* tot Stockholm, geſeyt; dat het concept Tractaet van ajuſtement, by den Heere *Isbrandts* overgelevert, is injurieux; maer de euvelmoet welcke ſy daer mede toonen tegens haer Ho. Mog., kan niet anders dienen, als om haer ſaeken hier meer en meer te deſconçerteren. Ick blyve:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 14. May 1666.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 20. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van de 13. deses, is my Uw Edts. Missive van den 14. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Den Heer Ambassadeur d'*Estrades* heeft my bekend gemaeckt, de bekommernissen, die men aldaer heeft, dat de Engelschen eenige entreprise moghten doen op de Vloote onder den *Hertogh van Beaufort*. Wy sullen van deser syde alle bedenckelyke vlydt aenwenden, om de Vloote van desen Staedt, soo haest als die van Engelandt, in Zee te brengen; immers ende in allen gevalle, hoop ick, dat Wy een goedt gedeelte van 's Landts Vloote, ende daer onder alle de kapitaelste Schepen, sullen konnen brengen in postuur; om 't allen tyde *ilico* te konnen Zee nemen, of mogelyck de Engelschen met eenigh gros 't een of 't ander desseyn moghten ondernemen, 't sy naer de Zondt, of wel elders, om haer in sulcken cas, *ilico* te konnen volgen.

Het sal ten hooghsten nodigh syn, dat Wy met alle posten, ende des noodt, ook per expressen, secretelyck geadverteert werden, van de ordres aen den *Hertogh van Beaufort* gegeven, ende van de tydingen die aldaer van hem souden mogen inkomen; insonderheyd, of het voornemen verblyft, om naer de West-Zee te komen: mitsgaders op wat plaetse, ende tegens wat tydt het apparent is, dat hy sal arriveren. Item door wat wegen ende in wat manieren men aldaer oordeeldt, dat de conjunctie soude behooren te werden geëffectueert, daer van den Heere Ambassadeur d'*Estrades* nu in veele posten aen den anderen niets positifs ontfangen heeft; of den *Hertogh van Beaufort* over de maniere van conjunctie, eenige ordre heeft, ofte niet, ende diergelycke.

Myns oordeels, waere het best, by soo verre de gedaghten aldaer nogh op de conjunctie blyven loopen, dat den gemelde Hertogh sonder eenigh het alderminste tydt verlies, sigh vervoeghde naer de plaetse, voor desen tot syne eerste halte gedestineert, ende dat Wy hier niet alleen van de tydt van syn arrivement, als hy aldaer sal wesen aengekomen; maer voor af ook van de tydt, dat hy uyt de Straedt syn cours derwaerts sal hebben geset; ende dat hy by gissinge ter voorsz. gedestineerde plaetse sal konnen arriveren, mogen werden gepreadverteert; om onse mesures ten gemeenen beste, daer over te mogen nemen.

Dat Wy tegens deselve tydt met 's Landts Vloote souden behooren te komen in 't Kanael, bewesten de Engelsche Vloote; ende dat den gemelde Hertog van *Beaufort*, daer van geadverteert synde, naer syn uyterste vermogen soude behoren 't Kanael op te komen, omme in diervoegen de conjunctie op 't spoedigste geëffectueert te mogen werden.

Den voorslagh van den Prince van *Condé*, is myns oordeels, gevaerlyck, om dat haer Hoog Mogende voor eerst de Zee aen de Engelschen inruymende, aen de eene syde den *Koningh van Denemarcken*, ende aen de andere syde de Fran-

sche

ſche Vloote ſoude konnen werden overvallen, voor ende aleer haer Ho. Mog. Vloote deſelve reſpectivelyck ſoude konnen te hulpe komen; die vooreerſt lightelyck in langen tydt geen ſeecker advis ſoude bekomen, werwaerts de Engelſche Vloote, in Zee weſende, haer cours ſoude mogen hebben geſet of ook wel ſubitelyck verandert, ende dat dan nogh de Vloote van deſen Staedt voor eenige weecken, by faute van goede winden, binnen de Zeegaeten deſer Landen ſoude konnen blyven beſet. Behalven dat het ook ſoude ſtaen te bevreſen, dat wel lightelyck den Hertogh van *Beaufort* eerder, dan de Engelſchen, genoodſaeckt ſoude mogen werden, by faute van Victuaille, de Zee te quiteren.

Het geene Uw Ed. ſoo met de voorlede, als met de voorſz. jonghſte poſt overgeſchreven heeft, aengaende de moderate gedaghten, die men aldaer heeft ontrent de Spaenſche Nederlanden, ende 't voornemen om ſigh daer over met haer Ho. Mog. te verſtaen, op de conditien in de voorſz. U Edts. naeſtleſte Miſſive uytgedruckt; heeft my ſonderlingh wel gevallen, ende houde ick voor gewis, dat men van deſen ſyde gaerne, al wat mogelyck is, ſal contribueren ende bybrengen, 't ſy publickelyck, 't ſy onder de handt, om die gedaghten te doen reuſſeren.

Uyt de jongſte adviſen van den Heere *Isbrandts*, geſchreven uyt Stockholm den 5. deſes, werden Wy genoegſaem verſeeckert, dat by ſoo verre den *Koningh van Vranckryck* ſynen ernſt tegens de gedaene dreygementen van Sweden blyft continueren, het bynaer indubitabel is, of dat de Sweden van alle wegen van feyten ſullen abſtineren, ende de differenten met haer Ho. Mog. in der minne afhandelen. Ondertuſſchen dunckt my, dat by ſoo verre de Kroon Sweden haer Mediatie tot nederlegginge van de jegenwoordigen Engelſchen Oorlogh, niet alleen aen Vranckryck; maer ook aen deſen Staedt ordentelyck komt aen te bieden (welck laetſte nogh niet en is geſchiedt) dat men in ſulcken cas, de voorſz. aengeboden Mediatie ſimpelyck, ende ſonder eenige preallable ſtipulatie, ſoude behooren aen te nemen; met verklaeringe noghtans, dat den *Koningh van Vranckryck* ende haer Ho. Mog., mits de voorſz. alſoo aengebodene ende geaccepteerde Mediatie, preſupponeren, dat den *Koningh van Sweden* ſigh t'eenemael neutrael ende indifferent ſal dragen, ſoo als het een Mediateur betaemt, ende ſulcks ook in geenen deele den *Koningh van Denemarcken* directelyck of indirectelyck den Oorlogh aendoen; daer by noghtans uytdruckelyck denuncierende, dat by ſoo verre den *Koningh van Sweden* iets dien contrarie moghte komen te ondernemen, men als dan geſaementlyck jegens hem ſal treden in openbare rupture; ende dat hy ſulcks daer mede in plaetſe van Mediateur, formele Vyandt geworden ſal ſyn.

Ick wil hoopen, dat de verklaeringe, by den *Koningh van Vranckryck* gedaen, van te ſullen konnen aenſien dat Sweden, *caſu quo*, aen Engelandt ſoude preſteren een ſecours van vierduyſent Mannen, niet anders opgenomen, ofte verſtaen moet werden, dan dat den hooghſtgedaghten *Koningh van Vranckryck* ſal konnen aenſien, dat Sweden de nombre van vierduyſent Soldaten, of wel het equivalent van dien in gelde, of in waeren, naer Engelandt ſende; maer geenſints, dat den *Koningh van Sweden*, ten behoeve van Engelandt, ſoude mogen fourneren 4000. Soldaten op de grenſen van Denemarcken,

ofte van Holsteyn, om daer mede den *Koningh van Denemarcken*, het sy onder beneficie van meerder maght, of andersints, in syn Landt te vallen; want in 't voorsz. laetste cas, soude haer Ho. Mog. de voorsz. verklaeringe gantsch onsmaeckelyck vinden. U Ed. gelieve derhalven in bedencken te nemen, of het niet nodigh sal syn, dat den *Keningh van Vranckryck* sigh dien aengaende klaerlyck ende positivelyck aen de Heeren Sweden, ook des noot synde, by geschrifte explicere, conform 't geene voorsz. staet, om alle misduydinge ende misverstandt te éviteren.

Den Heere Pensionnaris *Burgersdyck*, heeft my zedert het afgaen van myne jongste, nogh behandight de bygaende advertentien ofte advisen; die ick van myn plight geaght hebbe, U Ed. hier benevens te laten toekomen, vertrouwende, dat alle gedaene of voorgenomen indraghten tegens de Alliancie, sullen werden gebetert ende geprevenieert, soo als het tot conservatie van de Vriendschap ende goede genegentheyt, nootsaekelyck is. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. May 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 20. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn Heere *de Mombas*, onsen gemeynen goeden Vriendt, blyft nogh al steecken in syn oude ongemack; sonder ten aensien van syne Charges aldaer, ende de émolumenten daer van dependerende, te konnen te reght raeken. Indien U Ed. door desselfs interceffie, voor hem iets goedts sal konnen uytwercken, volgens de brieven van voorschryvens, daer over van den Staedt selfs voor desen afgegaen; ick soude my daer inne, ten aensien van de Vriendtschap tusschen den gemelden Heere *de Mombas*; mitsgaders desselfs Geallieerden ende my, intercederende, ten hooghsten verheugen, gelyck ick ook het selve van Uw Ed. vertrouwe. Ende blyve,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. May 1666.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 21. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

HEt is my hertelyck aengenaem, dat het geen my gecommuniceert is van de gedaghten van den *Koningh van Vranckryck*, ontrent de Spaensche-Nederlanden, U Wel-Ed. even seer, als aen my schynt te gevallen. Ick heb aen *Turenne* bekent gemaeckt, dat U Wel-Ed. gaerne soude sien, dat die saeke tot eenige maturiteyt wiert gebraght, dat seer wel is opgenomen by deselve: maer *Colbert* meende, 't waer bedenckelyk, geduurende den Oorlogh met Engelandt, iets te reppen: om dat Spaigne daer door moght aengeport werden, om sigh met Engelandt te voegen. Dat ondertusschen haer Hoog Mog. gerust kunnen syn op 't geen de geene, aen dewelcke geschreven wert van de intentie van *Lionne*, om niets te attenteren sonder communicatie met haer Ho. Mog., hebben verklaert. Ick weet niet of men ook van de syde van haer Ho. Mog. heeft te haesten, als de saeke op goede gronden gehouden wert, daer toe ick met circumspectie arbeyde ende gearbeyt heb.

Ick kan niet seggen, dat ick dienstigh oordeel, dat staende dese Campagne ende eer de Vrede gemaeckt is, ook 't voorseyde werck gematureert is, my permissie gegeven werde, om te repatrieren; myn voorgaende heeft alleen gedient, om te doen verstaen; dat by myn vertreck noodtwendelyck den A. . . . *B.* . . onder behaeghelycke conditien, ende met de meeste fatsoenlyckheyt, dient gedemitteert ende gedisponneert, om selve synne demissie te versoecken: dat ick vertrouw dat U Wel-Ed. mede apprehendeert.

De Vloote onder *Duc de Beaufort*, komt nae een van de Havenen op de West-kusten van Vranckryck: twaelf Schepen syn hem van daer te gemoet gesonden, om syn komste veyliger te maecken.

Ick spreek van tydt, tot tydt, over de forme van de directie van de twee Vlooten, in cas van conjunctie; maer ick ben tot nogh toe uytgestelt met een simpel seggen van dat 'er nogh tydt is, om daer van te spreeken. Ick segh, dat men niet te tydigh gereet kan syn, ende sal daer op blyven aenhouden.

Het is 't gevoelen van meest alle Heeren hier, *Angliam secure debellari posse cunctando, quod* Lionne *&* Turenne *&* Sidney *videtur. Nisi commode conjunctio fieri possit.* Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 21. May 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 21. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jongste van den 14., is my toegekomen U Edts. van den 13. deses. Het is my lief, dat U Wel-Ed. wel gevalt de instructie, van hier voor veertien daegen afgesonden aen de Heeren *Fransche Ambassadeurs* aen 't Hof van Sweden. Ik kan U Ed. verseeckeren, dat se bevat alle het geene ik overgeschreven hebbe, met deselve geruftheyt, als of se by my ingestelt waer. Men spreeckt op die gronden hier met den Heere *Koninghsmarck* ende de Secretaris *Puffendorf*, 't welck gelyck het van de eene kant streckt, om die Heeren soo seer van 't ongelyck in 't welck Sweden is, te convinceren, dat se (soo my geseyt is) sonder replycque syn; soo dient het van de ander zyde, om dit Hof in de goede sentimenten, in dewelcke het selve is, meer ende meer te verstercken. Dat Sweden geduurende desen Oorlogh geen secoursen aen Engelandt schuldigh is, is myns bedunkens geheel seecker. Den Heere *Puffendorf* daer ontrent gesommeert synde, de waerheyt te willen seggen; heeft het genoeghsaem gedesadvoueert, met soo wel aen den Heere *de Lionne*, als aen my, te antwoorden; dat Sweden, soo niet door Tractaet, door interessen in dese met Engelandt is geëngageert.

Ick ben seer blyde te verstaen, dat den Heere *Keurvorst van Brandenburgh* in discoursen met U Wel-Ed., sigh niet alleen genegen verklaert heeft tot de Alliancie met Denemarcken ende met haer Ho. Mog.; maer alrede met Denemarcken tot het presteren van secoursen, soo het aengetast wert, geëngageert te syn. Het sal een seer goedt werck wesen, dat haer Hoog Mog. door die wegh, Compaignons winnen, om Denemarcken tegens syn quade naebuuren, gerust te stellen, ende aen Sweden de lust, van telckens nieuwe onrusten te verwecken, door het tegenwigt van een stercke Ligue defensive tegens haer, doen overgaen; dat werck sal syn perfectie niet hebben, of daer sullen meer ende meer Vorsten ende Standen aensoeck doen, om plaetse in 't selve te hebben; soo niet geduurende desen Oorlogh; immers nae 't eyndigen van deselve; ende sullen haer Ho. Mog. hier door in Duytschlandt considerabel werden. Het geeft my ondertusschen wonder, dat den Heere d'*Estrades* (soo my door den Heere *de Lionne* geseyt is) overgeschreven heeft, dat den hooghgedaghten Heere Keurvorst min genegen gevonden is tot de voorsz. Alliancie, als syn Ministers hadden doen geloven; daer moet in dese, soo ick aght, eenigh abuys syn. Maer het kraghtighste middel om Sweden in dese tydt in train te houden, waer myns oordeels, dat de Fransche Trouppes aldaer voor een tydt opgehouden wierden: Indien dat haer Ho. Mog. niet en gevalt, soo sal myns oordeels, de excuse dienen te werden genomen met Denemarcken; welcke sulcks desidereert, onder anderen daer op, dat het met de aftoght van de voorsz.

Trou-

Troupen te verre is gekomen; want men meent ook hier, dat se alrede in de marsch syn. Dat men de voorschreve Troupen voor een gedeelte soude willen aenhouden, ende voor een gedeelte soude willen doen vertrecken, soude hier niet goedt gevonden werden, soo myn den Heere van *Turenne* heeft geseyt.

Ick sal den bewusten Correspondent voorhouden, het geen U Ed. my overgeschreven heeft; dat t'eenemael met myn gedaghten over een komt, ende sal daer mede, naer alle apparentie, die saeke daer gelaeten werden; maer ick wenschte wel tot een kleyne erkentenisse van een Horologe ofte Boeck van veertigh kroonen, of daer ontrent geauthoriseert te syn, om niemandts dienst onbeloont te laten, ende de Man aen de handt te houden.

De Reeckeninge van subsidien, by den Heere d'*Estrades* overgelevert, is spottelyck, ende alleen ingestelt, om haer Ho. Mog. van naeder instantie tot voldoeninge van de resterende subsidien, te diverteren. Ick aght se noghtans ons tot voordeel te syn, dewyle men daer door in debat treet, ende ter zyde stelt de uytvlugten, met dewelke men onse pretensien wilde extingueren, als of ongegronde disputen over de aggressien tegens de welgegronden eysch van beloofde onderstandt, konde in compensatie werden gebraght.

Myn reeckeninge is, dat de rupture is begonnen in 't laetst van November 1664. wanneer den *Koningh van Engelandt* haer Ho. Mog. Onderdanen Schepen in syn Havenen aengehouden heeft, ende te gelyck ordre gegeven heeft, om die alomme in Zee aen te tasten ende aen te haelen; dat desen Koningh volgens het Tractaet, van die tydt af, subsidien schuldigh is aen haer Hoog Mog. tegens Engelandt, tot den 27. January 1666., wanneer syn Majesteyt aen 't selve Ryck den Oorlogh heeft verklaert, maeckende deselve tydt in alles uyt 14. maenden; dat de vier eerste van de voorsz. maenden ieder tot 120000. guldens nae de cours van de Bank tot Amsterdam, gelyk het Tractaet spreekt, bedragen de somme van - - - - - - - - *f*. 480000.

Dat den Koning van 't begin van de resterende tien maenden, gehouden is geweest te breecken; dat een rupture haer Hoog Mog. meer voordeel soude gedaen hebben, als drie ofte vier mael de subsidien, ende aen syne Majesteyt niet meer soude hebben gekost. Maer dat ick om alle disputen te ontgaen, wegens haer Hoog Mog. niet meerder soude eysschen, als dubbelde subsidien, welcke in tien maenden bedragen - -	*f* 2400000.
Ende dese twee sommen te samen - - - - -	*f* 2880000.
Op dewelcke betaelt synde, om in hande van Denemarcken te komen - - - - - - - - - -	*f* 300000.
Komt nogh aen haer Hoog Mog. van desen Koningh -	*f* 2580000.

Dat het secours tegens den *Bisschop van Munster*, tot geen afslagh in dese en kan strecken, dewyle men volgens het Tractaet, gehouden is te breecken, ende secours te presteren *contra quoscunque*; ende dewyle daer op gevraeght wert,

 of

of men aen de geene die door twintigh geligueerde vyanden aengetast wiert, twintigh mael het secours soude moeten presteren; soo segh ick, dat dit in dese de questie niet is, maer wel of men niet soo wel gehouden is sigh in te laeten volgens het Tractaet, tegens Munster, als tegens Engelandt, ende of men tegens Engelandt voldoet, met secours tegens Munster te geven, dat ongerymt is.

Dat het secours van tweeduysent Paerden ende vierduysent Voetkneghten, het equivalent van twaelfduysent Voetkneghten niet uytmaeckt; ende dat men voor 't uyterste, alleen met eenige schyn seggen kan, dat in 't gesonden secours de qualiteyt heeft kunnen suppleren aen de quantiteyt; maer niet dat haer Ho. Mog. daer en boven in personen van Opperhoofden ende Gereformeerde Officiers, die in de voorsz. Troupen, niet op 't versoeck van haer Ho. Mog., maer door goedvinden van desen Koningh syn geweest, gehouden soude syn.

Maer men verwerpt dese myn voet van Reeckeninge, immers soo verre, als ick, de geene die van dese syde is gevolght; ick heb se nogh niet opgestelt, ende 't soude myns oordeels, meer klem hebben, dat se by de Regeringe aldaer opgestelt wiert.

Ik wenschte wel, dat de Heeren Borgermeesteren ende Regeerders van Leyden, my geliefden te subministreren copyen van de bescheyden, die sy hebben, om te doceren, dat de Luyden hier over 't inbrengen van Manufacturen uyt de vereenigde Nederlanden, gemulcteert werden, alwaer 't met uytlatinge van de naemen van de Luyden, die in dit geval niet willen wesen bekent; want men sal dit ontkennen, gelyck men het voorheenen gedaen heeft, ende ick soude by de gemulcteerde, door bedekte wegen, kunnen doen vernemen, wat 'er van is. Men staet my toe, dat den Koningh niet als Inlandtsche Manufacturen draeght, om aen syn Onderdanen een goet exempel te geven; dat men ook aen de Winckeliers aenseyt, dat het den Koningh niet aengenaem is, dat sy Uytheemsche Manufacturen inslaen tot prejuditie van de Inlandtsche; maer men seyt, dat dit syn Majesteyt en haer Ho. Mog. vry staet, gelyck het in der daet doet; maer het mulcteren soude een verbot includeren, ende dies tegens het Tractaet syn; ick sal hier naer vernemen tot Paris, ende U Wel-Ed. myn wedervaren overschryven. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 21. May 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 27. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 20. deses, is my Uw Edts. Missive van den 21. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen: 't geene den Heere Ambassadeur d'*Estrades* overgeschreven heeft, dat naementlyck den *Keurvorst van Brandenburgh* weynigh inclinatie soude hebben tot de voorgeslaegen naeder Alliancie, sal apparentelyk syn fondament hebben op seeker rapport, daer van gedaen door de Heeren *Alevelt* ende *Clingenbergh*, alhier aenwesende Deensche Ministers; die ook gelyck relaes gedaen hebben aen Commissarisen van haer Ho. Mog.; dogh voor soo veel ick konde bemercken, soude het selve meest daer op gefondeert syn, dat syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt* soude getemoigneert hebben, syn sentiment te wesen, dat men de Alliancie alleen soude behooren te maecken tusschen den *Koningh van Denemarcken*, haer Ho. Mog. ende syne *Keurvorstelycke Doorlughtigheyt*; ende dat men de *Vorsten van Bronswyck* ende *Lunenburgh* soude mogen nodigen, om haer daer inne te laten begrypen; 't welck gelyck het myns bedunckens, wat onredelyck is, ook aen de *Ministers van Denemarcken* wat chocquant was voorgekomen, die mede, soo om te faciliteren het secours van desen Staedt, naer Holsteyn versoght, als om andere consideratien, wel moghten lyden, dat de seekerheyt die men door de voorsz. Alliancie beooght, alhier ende in Vranckryck nogh voor soo heel apparent niet aengesien moghte werden; gelyck dan ook in der daet daer ontrent, selfs by de *Vorsten van Bronswyck* ende *Lunenburgh*, al dilaijen gemaeckt worden; soo als U Ed. uyt de Missive van den Heere Kolonel *Haersolte*, onder N°. 1. copyelyck hier nevens gaende, breder sal gelieven te bemercken.

Ick hebbe nogh geene gelegentheyt gehadt, om aen de Heeren Gecommitteerde Raeden te spreecken, over de saeke van den bewusten Correspondent; 't welck soo haest mogelyck, sal traghten te doen, ende twyffele geensints, of sal haer Ed. Mog. sentiment met dat van U Ed. over een komen, sonder dat de voorgeslaegen kleyne erkentenisse, eenige difficulteyt schynt te sullen ontmoeten.

Ick vinde my verplight, over het toesenden van dessels advis, nopende het begrooten van de resterende subsidien, van deser syde nogh te eysschen staende; ende sal soo veel in my is, helpen besorgen, dat daer over eene reeckeninge by den Staedt opgestelt, ende soo aen U Ed. toegesonden, als aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* alhier verhandtryckt moge werden.

By myne jongste heb ick U Ed. onder anderen, te gemoedt gevoert de redenen, waeromme ick niet konde sien, dat de Vloote van den Staedt, buyten de Zee ende sulcks ook buyten actie tegens den Vyandt gehouden konde werden; zedert is naer 't arrivement van de jongste post van daer, door den Hee-

Heere Ambassadeur d'*Estrades*, aen den Heere *Huygens* ende my, overgelevert, een Memorie, raeckende de actien van wedersyts Vlooten ter Zee, waer van U Ed. ontwyffelyck aldaer wel sal konnen gedient worden. Daer op vervolgens gisteren aen den gemelden Heere Ambassadeur is behandight, eerstelyck eene Lyste van de Schepen, die alhier gereet syn, ofte met oversetten van 't Volck van 't eene Schip op het andere, gereet gemaekt konnen werden; monterende ten getale van vyfentaghtigh capitaele Oorloghschepen, alle met extraordinaris goedt Volck bemant, daer mede men gemeynt is, weder ende wint dienende, ten spoedigsten Zee te kiesen, ende sigh te gedragen in conformité van de Memorie, hier nevens gevoeght onder N°. 2. die mede op gisteren aen den den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* is behandight; gelyck aen den selven ook daer benevens ter handen gestelt is, extract uyt het geresolveerde van den vyftienden April laetstleden, nopende de ordre ende forme ontrent de conjunctie van wedersyts Vlooten te onderhouden; welck voorsz. geresolveerde ik U Ed. voor desen toegestuurt hebbe, ende scheen den gemelden Heere Ambassadeur daer inne als nu met ons volkomentlyck eens te wesen; sulks dat den Lieutenant-Admirael *de Ruyter* voor syn vertreck, dien conformelyck gelast sal worden.

Wyders syn aen den gemelden Heere Ambassadeur behandight de jongste advisen, by ons uyt Engelandt ontfangen, tot dessels naerightinge.

Het sal, myns Oordeels, ten hoogsten nodig syn, dat den *Koning van Vranckryck* promptelyck ordre stelle, dat uyt Calais ende andere aengelegene Plaetsen, een waeckendt ooge gehouden werde, of de Engelschen ook voor 't arrivement van de Vloote van desen Staedt ontrent het Kanael, moghten door de Hoofden loopen ende 't Kanael afzeylen; om van daer herwaerts, ende ook directelyck te water naer de Vloote van desen Staedt, advertentie te geven in alle doenelycke diligentie, ten eynde de Vloote van desen Staedt haer aenstonts moge volgen, op dat aen die van syne Majesteyt geen ongemack moge overkomen.

Aengesien al voor de receptie van U Edts. Missive van den 21. deses, alles tot het vertreck van de Fransche Troupes was vervaerdight; jae selfs de patenten afgesonden, is de saeke daer by gelaeten. Waer mede in haest afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 27. May 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 28. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DAt U Wel-Ed. by syn laetste van den 20. deses, schryft te vertrouwen, dat men van daer gaerne al wat mogelyck is, sal contribueren ende bybrengen,

brengen, om de door my gecommuniceerde gedaghten ontrent de Spaensche-Nederlanden, te doen reusseren, is by my aen Messieurs *Turenne* ende aen *Lionne* bekent gemaeckt, ende met seer groote demonstratie van genoegen opgenomen; de eerste my ook verseekert hebbende, dat het den *Koningh van Vranckryck* gerapporteert synde, aen deselve seer gevallen heeft; soo dat ik seer goede hoope en in vast vertrouwen ben, dat sonder onverwaghte toevallen, die saeke voorsightelyck ende cordatelyck gehandelt werdende, tot wedersyts vernoegen ende beste sal kunnen werden getermineert. Daer blyft alleen scrupule, om van nu af daer over te tracteren, om het Huys van Oostenryck niet gaende te maecken, in den Oorlogh met Engelandt; ende men seyt my, dat men ondertusschen gerust kan syn op de verklaeringe aen U Wel-Ed, van de intentie van den *Koningh van Vranckryck*; dat ick niet seer kan improberen.

Ick ben met U Ed. van opinie, dat den ernst die den *Koningh van Vranckryck* toont, tegens de gedaene dreygementen van Sweden, dat Ryck sal helpen disponeren, om van deselve te desisteren, ende met haer Hoog Mog. syn saecken te adjusteren, ende Denemarcken ongemolesteert te laten; maer het geen ick tegenwoordigh alleen vertrouw, soude ik voor seeker ende ongetwyffelt houden, indien haer Ho. Mog. komen te resolveren de Fransche auxiliaire Troupen op te houden, tot dat de saeken met Sweden afgehandelt syn: Den *Ambassadeur van Sweden* toont hier over groote inquietude; maer de eenige die ick heb, is, dat de instantie van Brandenburgh ende eenige kleyne klaghten van 't ongemak, dat de voorsz. Troupen toebrengen uyt de Steden in Gelderlandt ende Over-Yssel, haer Hoog Mogende soude mogen hebben gedisponneert, om de geordonneerde marsch van de voorsz. Troupen, haer voortgangh te doen hebben. De Alliancie van de Duytsche Vorsten, sullen misschien aen den Staedt, ten aensien van de Troupen die men soude willen doen subsisteren, wel anders lastigh ende niet van efficace syn; maer ick submittere my aen beter oordeel.

De verklaeringe by den *Koningh van Vranckryck* gedaen, van te kunnen aensien dat Sweden by *non* succes van de Officien van Mediatie, Engelandt te assisteren met vierduysent Man, soo het daer toe gehouden is; geschiet om de Sweden buyten replycq te stellen, ende op een seecker presuppoost, aen het welck niet langer getwyffelt wert, van dat Sweden tot het geven van 't voorsz. secours, gantsch niet gehouden is; dat nu nogh nader blyckt uyt de voorslagh laetst aen den Heere *Isbrandts* gedaen, van dat Denemarcken maer neutrael soude blyven, tot dat men door mediatie de Vrede soude hebben getraght te bevorderen; ende by aldien die aghter blyft door schult van Engelandt, dat Denemarcken als dan soude kunnen breecken, ende Sweden neutrael soude blyven; dit kan aengesien werden voor seer captieus ten aensien van haer Hoog Mog.; maer het toont te gelyck, dat het Tractaet in dese niet obligatoir is, dewyle het selve maght geeft aen de Geallieerde, om 't secours te excuseren op voorwenden van dat het toekomt door de schult van de geene, die het selve eyscht, dat de Vrede niet wert getroffen. Ick sal niet te min, soo die saek by Sweden opgenomen moght werden, in aghtinge nemen 't geene U Wel-Ed. vermaent, van dat de voorsz. 4000. Man, niet tegens Denemarcken op de Gren-

sen van dat Ryck, ofte van Holsteyn soude mogen werden gefourneert, om 't selve aen te tasten.

Den Heere *Colbert* seyt, dat al de berighten die aen de Laeckenkopers in Hollandt syn gegeven, van dat 'er door ordre van den Koningh, ofte door eenige andere, soo veel hem bekent is, Hollandtsche Laeckenen tot Amiens souden gearresteert syn, t'eenemael abusif syn; dat ook met onwaerheyt daer over geschreven is, dat hier aen de Koopluyden eenigh bedeckt verbot soude syn gedaen, van geen Hollandtsche Lakenen te doen inkomen, ofte uyt te sluyten; dat dit ook het gevoelen van reghtsinnige Luyden niet kan syn, dewyle het notoir is, dat alle dagen Hollandtsche Laeckenen hier inkomen ende verkoght werden; dat syn Ed. my sal doen sien een Lyst van meer dan tweehondert stucken, in weynigh weecken in dit Ryck gebraght. Ick heb aengewesen dat dese persuasie van dat de Hollandtsche Laeckenen in Vranckryck, niet sonder sig aen ongemacken te exponeren, door veele gedebiteert werdt, en by veele plaetse vindt, gelyck syn Ed. uyt de my toegesonden advisen kan sien; ende dat het reedelyck is, dat men die persuasie wegh neme, dewyle sy impliceert, dat den Koningh door indirekte wegen, aen de Tractaten met haer Ho. Mog. gemaeckt, souden willen mancqueren. Syn Ed. seyt, dat den Koningh geen oorsaek tot de voorsz. persuasie heeft gegeven; dat het *mal-seant* soude syn, op een abusif advis van twee of drie onbekende Koopluyden, den Koning af te vorderen een publicatie op dit subject; dat men daer de Koopluyden: ende de Koopluyden aldaer, haer Correspondenten hier, konnen verseeckeren, dat het geen aen de Heeren van Leyden aengebraght is, geen fondament heeft. Ick sal tot Paris naeder nae de gelegentheydt van dese saek vernemen, ende U Ed. met de volgende post myn wedervaren overschryven. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 28. May 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Chatou den 28. May 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myn jongste schryven van den 21. deser loopende maendt, is my wel toegekomen, dat van U Wel-Ed. Gestrenge, van den 20. daer bevorens.

Men

Men heeft hier seer geerne verstaen, soo uyt het geen U Wel-Ed. Gestrenge aen my heeft overgeschreven, als uyt het geen den Heere Lieutenant Admirael *de Ruyter*, by schryven van den 16. van dese maendt, aen de Regeringe heeft bericht, dat het met de Equipagie van haer Hoog Mog. Vloote verder is gebraght; als men uyt voorgaende advisen aen dese Koningh ingekomen, niet heeft vermoet.

U Wel-Ed. Gestrenge sal uyt het geen met de voorgaende post, soo my geseyt werdt, aen den Heere d'*Estrades* overgeschreven is, ende nogh naeder uyt het geen met dese post syn Excell. geadverteert werdt, bericht ontfangen, op het geen hy desidereert te weten ontrent de gelegentheyd van de Vloote van den *Koningh van Vranckryck*, onder den Hertogh van *Beaufort*. Het geen voor gisteren my dien aengaende, door den Heere *Colbert* is gecommuniceert; is, dat de instructie, met dewelcke gemelde Heere Hertogh in Zee is gegaen, ende nae dewelcke hy sigh als nogh heeft te reguleren, is inhoudende ordre, om de Engelsche Vloote al omme in de Middelandsche-Zee te vervolgen; ende indien hy verneemdt, dat deselve sonder syn komste af te waghten, uyt de Middelandsche-Zee soude mogen geweecken syn, met syn Vloote sigh te vervoegen nae de West-kusten van dit Ryck, in, ofte op een seeckere bestemde haeven, ofte reede; welcke om redenen, die lichtelyck te oordeelen syn, werdt gesecreteert; 't geen ick dien aengaende in seeckerheyd kan seggen, is, dat het is aen Belle-Isle, ofte tot Rochelle. Dat hy van Toulon vertreckende, aen de Galeyen haer rendevous aen 't Eylandt van Majorca heeft gegeven, om hem aldaer te vinden, indiense van de andere Schepen van Oorloge moghten werden gesepareert. Dat hy vorders volgens syn last, ontwyffelyck alomme neerstigheyd sal hebben gedaen, om seeckere tydinge te hebben van de Engelsche Vloote onder *Smith*; ende hoewel men alle mogelycke ordre heeft gesteld in de Havenen van Spaigne, om hem die van tydt tot tydt spoedelyck te doen toekomen, ende dat men daer op vertrouwen magh, dat hy 't vertreck van gemelde *Smith* nae Engelandt niet langh sal hebben geignoreert; dat eghter nae apparentie, soo door het voorsz. rendevous aen Majorca, als door het nemen van de voorsz. kondtschappen, eenigh retardement sal syn veroorsaeckt. Dat syn instructie wyders medebrenght, dat hy Heere Hertogh, in cas van retraite van de Engelsche Vloote uyt de Middelandsche-Zee, de Riviere van Lissabon sal aendoen, om aldaer naeder kondtschap te nemen. Dat wyders ordre is gegeven voor eenige weecken aen vier lighte Vaertuygen, om ten eynde van 't Kanael te kruyssen ende welgemelde Heere Hertogh van de Engelsche desseynen te adverteren, soo veel doenlyck is. Dat uyt dit alles afgenomen kan werden, dat men niet seeckers kan conjectureren van de tydt van de komste van meergemelden Heere Hertogh met syn Vloote, op syn rendevous op de West-kusten van Vranckryck, verder dan dat hy sonder extraordinaris retardementen, daer soude kunnen wesen ontrent den tienden ofte twaelfden Juny, dewyle gemeenlyck ses weecken gereeckent werden voor een reyse van een Vloote van Toulon nae Ponant; maer buyten dat men niet weet wat retardementen de voorsz. ordres kunnen hebben gecauseert, soo kan men ook niet seecker syn, of hy door de tydingen, die gelopen hebben, van dat de Engelschen met een seer groot gros op de Fransche Vloote afquamen, niet ontrent de Riviere van Lis-

sabon opgehouden is geweest; te meer, dewyle my van gewisse handt bericht is, dat op 't inkomen van de voorsz. tydinge alhier, voor ontrent vyftien dagen ende meer, last is gesonden om twee Vaertuygen van Rochelle te doen afgaen, met ordre aen gemelden Heere Hertogh, om sigh ontrent de voorsz. Riviere van Lissabon op te houden, tot naeder last; hebbende gemelden Heere *Colbert* apparentelyck geagt, dit niet nodigh te syn my te berighten, om dat tot syn intentie alleen diende te doen considereren, dat men van de komste van de Vloote van den *Koningh van Vranckryck*, op desselfs rendevous in 't Westen, niet seeckers kan conjectureren. Daer is ook veranderingh gemaeckt in de ordres, welcke gegeven waren om twaelf Oorlogschepen den Heere Hertogh te gemoet te senden, dat niet konde geschieden, sonder de reyse van de toekomende *Koninginne van Portugal* lange te retarderen; ende is nu goedgevonden, dat gemelde Koninginne haer reyse seer sal verhaesten, ende met aght van deselve Schepen nae Lissabon sal overgaen; dat men seyt best geoordeeldt te hebben, om dat men de voorsz. Schepen aen gemelden Heere Hertogh eerst te gemoet sendende, ende daer naer genoodtsaeckt sullende syn, die nogh te gebruycken tot transport van meer hooghgemelde Koninginne, genoeghsaem geduurende de geheele Campagne, sigh van deselve niet soude hebben kunnen dienen.

Voor soo veel het geheel beleyt van den Oorlogh ter Zee aengaet, het sentiment van den *Koning van Vranckryck* ende van alle de Heeren van syn Raedt, is, dat het t'eenemael ongeraden soude syn, dat haer Ho. Mog. Vloote, sonder met die van Vranckryck ofte Denemarcken, ofte met beyde geconjungeert te syn, sigh in eenige Hoofd-Actie inlaete met de geheele Engelsche Vloote; dewelcke met de Schepen die uyt de Middelandtsche-Zee syn gekomen, nae de advisen die men hier heeft; verre over de 100. Oorloghschepen soude sterck syn; dat men in cas de conjunctie, die niet bequaemelyk ende veylighlyk kan geschieden, de Engelsche cunctando by provisie behoordt moede te maecken; dat haer Ho. Mog. niet anders soeckende als een redelycke Vreede, door die wegh deselve incruente ende seeckerlyck schynen te kunnen bereycken; dat het min ende meer, dat men soude kunnen uytwercken nae een Victorie, niet opweeght de seeckere schade van een genaraele Bataille, ende 't hazart van een nederlage, welcke Sweden soude kunnen gaende maecken, ende misschien ook andere tot haer Ho. Mog. naedeel; jae insgelycks Denemarcken soude kunnen verrucken, ende daer door een werck, dat men nu onder de knie bynae schyndt te hebben, seer difficiel soude doen werden; dat Engelandt door het inblyven van de Vloote, geen groote advantage kan hebben; dat Denemarcken secuer is in syn Havens; ende indien de Engelschen derwaerts wenden, dat se in sulcken geval aen den *Koningh van Vranckryck* ende haer Hog. Mog. middel geven, om haer Vlooten te conjungeren ende haer gesaementlyk op den hals te komen, dat men voor een gewenschte saek soude aghten; dat de Vloote van Vranckryck op haer rendevous synde, ook in veyligheyd is, ende soo de Engelschen derwaerds wenden, dat haer Hoog Mog. Vloote wanneer de équipagie in Denemarcken wat geavanceert sal syn, met de Vloote van Denemarcken soude kunnen conjungeren. Want den Heere *Zeestet* seyt, ordre te hebben om daer over hier te handelen; dat ick helpe aenraeden; maer sulcks sal niet ge-

geschieden, gelyck Uw Ed. oordeelen kan, als bemiddels een goede somme gelds, die ick niet disespereer, dat als de saeke tot maturiteyt waer gebraght, geobtineert soude kunnen werden. De Vloote onder den Heere *Beaufort* heeft Vivres, soo men my seyt, tot het eynde van Augusty; ende men soude wel kunnen ordre stellen, om die langer te Victuailleren, om te vermyden 't inconvenient, in U Wel-Ed. Gestrenge Missive aengeroert.

Dat by aldien nae voorgaende ingenomen advis van ervaren Heeren uyt de Admiraliteyten ende Zeeluyden aldaer, de conjunctie van haer Ho. Mog. Vloote met de Fransche, geoordeeldt werdt te kunnen geschieden; ook inmiddels de Engelschen op den hals van 't Kanael syn, ofte in 't selve, sonder aen 't gevaer van een separaet combat geëxponeert te wesen, 't welck men meend dat in alle manieren moet werden vermyt; dat men daer ontrent geerne naeder wil wesen geësclaircisseert; maer dat men om redenen vooren verhaeldt, niets dien aengaende kan concerteren, voor dat men tydinge heeft van de komste van den Heere *Beaufort*; dat men onder verbeteringe aght, dat in sulcken geval het securst soude syn, dat haer Ho. Mog. Vloote wierdt gepolteert in de Wielinge, ofte daer ontrent, ende die van Vranckryck in de Riviere van Ponterieu, over Pleymouth, welcke bequaem gemaeckt is, om die te ontfangen; dat haer Ho. Mog. Vloote een stercke windt, de naght, of een verseylen van de Engelsche Vloote, ofte diergelyck iets behoorde te observeren, om de Hoofden ende de Engelsche Vloote te passeren, ende op een vaste plaetse, dat is voor Ponterieu, te komen; soo men nae behooren kondtschap ende nae gelegentheyd van windt ende weder, niet eerder als daer de conjunctie konde effectueren. Maer dat nae 't oordeel van dese Majesteyt, tot de voorsz. conjunctie, geen plaetse in Zee of in 't Kanael kan werden gedesigneert, om dat de windt, die de een daer soude doen komen, de ander van daer te rugh soude houden, ende om dat men de Vyandt op de hielen konde hebben, ende daeromme geen bequame cours soude kunnen houden, om de conjunctie wel te doen. Ontrent de forme van de conjunctie sal naeder deliberatie aengesteldt werden, soo die niet aengesteldt is, sedert dat ik met den Heere *Colbert* heb gesprooken, ende dat dies hier ontrent den Heere d'*Estrades* nogh by dese post, last soude mogen hebben bekomen. Ick sal hier byvoegen, dat van alle die ick hoor van den Oorlogh spreecken, *nemine excepto*, het oordeel is, *posse Bellum cunctando confici satis rectè, optimè si conjunctis depugnetur; nihil magis periculosum & inconsultum esse quam separatim pugnam inire.* Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Chatou den 28. May 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 2. Juny 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

BEyde U Edts. Missiven van den 28. der voorlede maendt, syn my huyden alhier in 's Landts Vloote wel geworden, gelyck my ook daer benevens wel ter handen gekomen is een Memorie van den Koningh aldaer, met een Missive van den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, raekende de conjunctie van wedersyts Vlooten; welcke voorsz. Memorie, nevens eene der voorsz. Uw Edts. Missiven, 't selve subject concernerende, door de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden ende Gevolmaghtighden alhier, nevens Gecommitteerden uyt de Collegien ter Admiraeliteyt, geëxamineert, ende 't advis van den Lieutenant-Admirael *de Ruyter* daer op gehoort wesende, is eenpaerelyck geoordeelt, dat het met den dienst van 't Landt geensints konde werden over een gebraght, 's Landts Vloote alhier binnen gaets te houden leggen; gelyck dan deselve ook albereyts voor 't meerendeel in Zee is, soo als U Ed. uyt de depêches daer over aen den Staedt afgegaen, ende die ick myn Commies gelast hebbe U Ed. copyelyck toe te senden, breeder sal gelieven te vernemen. Weshalven den Lieutenant-Admirael *de Ruyter* behandight syn de instructien, copyelyck hier nevens gevoeght; waer over ick, mits de koortheyt des tydts, my nu niet breder kan eslargeren; alleenlyck dunckt my onder correctie, dat den Koningh tot Calais, Bologne, Duynkercken ende Grevelingen soodanigen ordre sal dienen te stellen, dat de Gouverneurs van de voorsz. Plaetsen, eenige brieven van den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* ontfangende, de tydinge daer inne vervat, aenstonts op de spoedigste ende seeckerste wyse, mogen doen toekomen aen den Heere Hertogh van *Beaufort*; dat mede den gemelden Heere Hertogh gelast moge werden, sigh sonder eenigh tydt verlies 't Kanael opwaerts te begeven, omme was 't doenlyck, nogh voor de Bataille sigh mede te laten vinden ontrent de hoofden, die door 's Landts Vloote voor hem sullen werden opengehouden, tot dat een treffen tusschen beyde de Vlooten sal komen voor te vallen; waer door in allen gevalle, naer Menschelycke apparentie, de Engelschen soodanigh sullen wesen getroffen, dat het haer niet mogelyck sal syn aen den gemelden Heere Hertogh van *Beaufort* eenige schade toe te brengen; synde naer myn oordeel, de Vloote van den Staedt jegenwoordigh ten minsten een derde part considerabelder in maght, als deselve in den voorleden jaere ooit is geweest; 't welck Uw Ed. lightelyck mede sal geloven, als deselve sal wesen verseeckert, gelyck ick deselve in waerheyt kan verseeckeren, dat jegenwoordigh meer dan dertigh Oorloghschepen onder deselve gevonden worden, capitaelder ende van van meerder force, dan 't capitaelste waer mede wy in den voorleden jaere uytgevaren syn: t' welck doenmaels gevoert wierde by den Lieutenant-Admirael *Tromp*, ende jegenwoordigh, soo als

als ook meer anderen van gelycke ende meerder force, door particuliere Kapiteynen gecommandeert worden; ende syn de Hooft-Officieren, wesende seftien in getalle, als nu met meerder ende capitaelder Schepen geaccommodeert, alle met wel bevaren, kloeck ende gesont Volck bemandt. De tydt en laet my niet toe de voorgeroerde U Edts. brieven jegenwoordigh particulierlyk te beantwoorden, synde selfs bedught, of dese nogh wel niet voor 't afgaen van de post op Vranckryck, in den Haege soude mogen komen te arriveren. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

In 't Jaght van Hollandt leggende aen het Schip de seven Provincien, buyten het Texel in Zee, ontrent een en een halve myle van de Wal, den 2. Juny 1666. ontrent middernagt.

P. S.

Uw Ed. gelieve my ook aldaer te verontschuldigen, dat ick by defect van tydt, op de bovengeroerde Missive van den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, met de ingeleyde Memorie, als nu niet hebbe konnen antwoorden.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Fontainebleau den 3. Juny 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jonghst aen U Wel-Ed. geschreven heb, den 28. van de voorleden maendt, is my wel ter handen gekomen U Edts. Missive van den 27. daer bevorens, onder anderen verselt gaende met de Memorie aen den Heere d'*Estrades* overgelevert, op 't geen syn Ed. heeft geremonstreert, ontrent het employ van wedersyts Vlooten. U Wel-Ed. sal uyt de voorsz. myne van den 28. gesien hebbe, hoe seer ende hoe universeelyck men hier improbeert, dat haer Hoog Mogende haer Vloote aen het hazard van een separaet geveght met alle de Engelsche maght, souden exponeren, selve in een tydt, dat om de redenen by my voorheenen overgeschreven, geen apparentie ter werelt sigh vertoont, om voor als nogh mesures te kunnen nemen ontrent de conjunctie van de Vloote onder den Heere Hertogh van *Beaufort*, met de voorseyde van haer Hoog Mog. Met dese gedaghten blyft men hier ingenomen, ende men agt deselve soo seer niet ongefondeert te syn, dat niet sonder verwondering, ende genoeghsaem niet sonder ongenoegen tegens onse *consilia* opgenomen is, dat de

de voorsz. Memorie aen den Heere d'*Estrades*, schynt de saeke te stellen in terme, als of haer Hoog Mog. sonder naeder tydinge van de Vloote onder den Heere *Beaufort* te hebben, ende sonder over de conjunctie met desen Koningh geconcerteert te hebben, de haere soude laten gaen in de Zee, en deselve laten komen tot een Bataille met de Engelschen. My is, geseyt, dat men niet wil verwagten, dat haer Hoog Mog. diermate sonder eenige apparente noodtsaeckelyckheyt sullen willen precipiteren, ende buyten syn Majesteyt, sullen willen tot executie doen komen een saeke, aen dewelcke het goedt of quaet succes van de geheele Oorlog kan dependeren; dat men ordre heeft gesonden aen den Heere Hertogh van *Beaufort*, om syn komste op 't bewuste rendevous op de West-kusten van dit Ryck, te haesten; dat men nae dessels komste aldaer, in haest mesures kan nemen over de conjunctie; dat het ondertusschen genoegh is, dat haer Ho. Mog. Vloote sigh gereet hout om uyt te lopen; dat'er *cunctando* meer gewonnen, als verloren, ende niet gehazardeert wert; dat alle de redenen, die den Konigh voorkomen in deliberatien over dit werk, afraeden een particulier combat; ende dat aen syn Majesteyt niet een voorkomt, waerom men het selve soude hazarderen. Ick heb hier op geremonstreert, dat het 'er soo verre af is, dat dese haer Ho. Mog. Resolutie ongenoegen behoort te geven, dat ick gelove, dat een van de motiven, welcke deselve voort gebraght heeft, is, de inquietude welcke men hier getoont heeft, van dat de Engelschen haer cours nae de Vloote onder den Heere Hertogh van *Beaufort* soude mogen wenden; dat ick vorder in de voorschreve Memorie remarqueer, dat 'er wert gepresupponeert, dat de Vloote onder den Heere Hertogh van *Beaufort* souden by der handt syn, ende dat ick dies niet weet welcke de intentie sal syn, wanneer men het contrarie sal vernemen. Ick voeger by verscheyde redenen, waeromme men dese saeke met soo seer swaere bekommernisse niet heeft aen te sien, als men doet; ende ick vertrouw dat het geen ick segh, om ongenoegen wegh te nemen, eenigh effect doet; maer niet het geen ick daer by doe, om door 't versaghten van de bekommernisse min vreemdt te doen vinden, dat haer Hoog Mog. Vloote soude Zee kiesen, sonder apparentie van promte conjunctie met die van dese Koningh, ofte de Vloote van Denemarcken. Het vertreck van den Koningh met het Hof, van St. Germain tot Fontainebleau, heeft veroorsaeckt, dat niet soo promtelyck, als andersints soude geschied hebben, hier over naeder deliberatien syn aengesteldt; ende tot derselver delay heeft ook gecontribueert, dat men vertrouwdt, dat uyt myn voorgaende schryven, de meninge van dese Majesteyt wel sal ingenomen syn. Maer op dat die nader haer Hoog Mog. voor oogen gesteldt soude werden, heeft syn Majesteyt, soo haest hem dese saeke voorgebraght is, door een expresse Courier ordre aen den Heere d'*Estrades* afgesonden, om door alle bedenckelycke redenen, het uytlopen van haer Ho. Mog. Vloote, soo langh de saeken in termen staen, het tegenwoordigh af te raeden.

Ick schryf ook dese in haest, door ordre van syn Majesteyt, om te gelyk met deselve Courier af te gaen; want het is qualyck te seggen, hoe gantsch seer men improbeert, dat haer Ho. Mog. haer aen 't hazard van een sepa-

separaet Combat souden exponeren. Daer is hier tydinge, dat de Engelsche Vloot maer voor ses weecken provisie soude hebben. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Desen 3. Juny 1666. 's avondts laet, in de kamer van den Heere *Colbert*, tot Fontainebleau.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 9. Juny 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer't afgaen van myne jongste in date den 2. deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den 3. daer aenvolgende, per Expressen afgesonden, eergisteren alhier wel ter handen gekomen, gelyck den Heere Ambassadeur d'*Estrades* gisteren aen den Heere *Huygens* ende my, ook geopent heeft de last, by hem door den voorsz. Expressen ontfangen. U Ed. sal uyt de voorsz. myne jongste ende de bylaegen daer nevens gevoeght, gesien hebben met hoedanigen instructie 's Landts Vloote jegenwoordigh in Zee is; de Schepen die nogh binnen waeren gebleven, syn zedert alle geluckelyck in Zee geraekt, het laetste van dien den vyfden deses tegens den avont uytgelopen wesende; ende is de voorsz. Vloote sterck vyfentaghtigh goede capitaele Oorloghschepen, boven de Jaghten, Branders, Kitsen, Gailliots ende ander vaertuygh, alle met wel bevaren ende gesondt volck bemandt, vol courage, ende eene complete eenigheyt onder de Hooft-Officieren van deselve. Wy hebben nogh by de Heeren haer Hoog Mog. Gedeputeerden, nogh by de Gecommitteerden van de Admiraeliten, nogh by den Lieutenant-Admirael *de Ruyter* eenige de minste dispositie gevonden, om 's Landts Vloote binnen te houden, of wederom te doen binnen komen; gelyck ick ook gaerne bekenne, niet anders te hebben konnen oordeelen, dan dat daer inne merckelycken ondienst voor de gemeene saeke soude resideren. Onse redenen over 't selve subject, syn aen den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* schriftelyck ter handen gestelt; soo als U Ed. uyt de bygeleyde copye breder sal gelieven af te nemen; * daer inne wy niet goedt gevonden hebben te expresseren, nogh eene seer considerable reden, te weten; dat de Engelschen jegenwoordigh nogh veel goede Oorloghschepen onder equipagie hebben, ende ook nogh eenige gehuurde Koopvaerdyschepen ten Oorloge

* Siet d'*Estrades* Brief aen zynen Koningh, van den 9. Juny 1666.

loge toerusten; sulcks dat sy door haere continuele pressinge, lightelyck binnen ses weecken, ofte twee maenden, nogh wel wederom dertigh Oorloghschepen op nieuws sullen konnen in Zee brengen; daer men alhier mits defect van Volck, geen of weynigh renfort, aen de Vloote van desen Staedt sal konnen doen toekomen.

De stilte ende contrarie winden, syn oorsaecke geweest, dat, alhoewel de voorsz. 's Landts Vloote al op den 6. deses 's morgens vroegh, cours geset heeft volgens haere instructie, deselve eghter nogh weynigh mylen Westwaerts sal konnen wesen geavanceert.

Ick wete desen aengaende, niets te voegen by 't geene in de voorsz. Memorie voor conclusie versoght ende voorgestelt wort, ende verhoope dat U Ed. de considerable redenen, die den Staedt gemoveert hebben, geensints tot het inhouden van haere Vloote te konnen verstaen, aldaer sal konnen doen apprehenderen; dat wy 't geluck sullen hebben van de approbatie van den Koningh ende van de Ministers aldaer, ende vooral dat men de Vloote onder den Hertogh van *Beaufort*, in alle diligentie sal doen avanceren nae de hoofden. Waer mede in haest afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 9. Juny 1666.

Door een Expresse, die afgesonden wert
by den Heere Ambassadeur d'*Estrades*.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 10. Juny 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

GIsteren heb ick U Ed. in haest geschreven eene Missive, tot geleyde van seeckere Memorie, ten selven dage aen den Heere Grave d'*Estrades* overhandight, ende voorhenen heb ick U Ed. overgesonden de instructie, daer mede den Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, als Opper-Hooft over 's Landts Vloote, in Zee gesonden is; naederhandt is aen hem de Vloote nogh voor de wal synde, geschreven een Missive, die, alhoewel niets van sonderlinge consideratie vervat, ende in effecte maer confirmatoir is van syne instructie, ick eghter van myn schuldige plight geaght hebbe, U Ed. by desen toe te senden tot desselfs naerightinge, ende om daer van communicatie te geven, sulks ende daer 't behoort. Ick wenschte wel, dat wy alhier mede successivelyk by copye gedient moghten worden, van de ordres, by, ofte van wegen den Koningh aldaer, aen den Heere Hertogh van *Beaufort* afgesonden, ende die nogh

aen

aen hem, van tydt, tot tydt afgesonden staen te worden; ten eynde wy daer op, in de deliberatien alhier, vaste mesures mogen nemen; waer toe ick bidde, dat U Ed. syne Majesteyt, of dessels Ministers, is 't doendelyck, gelieve te disponneren, onder verseeckeringe, dat van hier geene ordres ter weerelt aen den gemelden Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* sullen afgaen, sonder dat dubbelt van dien, aen U Ed. aenstonts overgesonden, ende door deselve aldaer gecommuniceert werde; want nu bevinden wy onse deliberatien alhier op geene reghte kennisse te hebben gedirigeert, synde ons door de Memorie van den Koningh in date den 21. der voorlede maendt, schriftelyck bekent gemaeckt, dat den Hertogh van *Beaufort* ordre had, om sigh met syne onderhebbende Vloote op 't alder spoedighste te vervoegen naer Belle-Isle, ende dat voorts syne Majesteyt, voor goedt aengesien hadde, den voorslagh om wast doenlyck, ontrent de Hoofden tusschen Diepe ende Bouloigne te conjungeren; waer op gevolght is de antwoorde ende Memorie, U Ed. den 27. der voorlede maendt toegesonden. Van eenige nadere ordres, om sigh in de Riviere van Lissabon te begeven of elders onderwege eenighsints, ende veel min tot nader ordre, op te houden, is ons niets ter werelt bekent geweest, soo als het noghtans wel hadde behoort; te meer, alsoo den Heere Ambassadeur d'*Estrades* my op den 18. May laestleden, met groot empressement bekent gemaekt heeft, de ongerustheydt waer in den Koningh syn Meester sigh bevont, op apparentien, dat de Engelschen met haere Vloote, ofte een considerabel gedeelte van deselve, den gemelden Heere Hertogh van *Beaufort* moghten te gemoedt lopen, ende hem onderwegen attacqueren, presserende dien volgende, uyt den naem ende van wegen syn Majesteyt, dat haer Ho. Mog. met haere Vloote, ofte met een gedeelte van deselve, mogten in Zee lopen, om een diversie te maeken; waer uyt ik gaerne bekenne, niet anders te hebben geconcludeert, ook, soo my toeschynt, niet anders hebbe konnen concluderen, dan dat den gemelden Heere Hertogh van *Beaufort* al voort met den eersten 't Kanael op stonde te komen, te meer, dewyle het niet en konde in de gedaghten vallen, dat de Engelschen hem souden willen gaen opsoecken in de Spaensche-Zee, daer hy niet lighter dan een naelde in een voeder hooi, te vinden soude syn. Ick wil eghter ook gaerne bekennen, dat, al hadden wy schoon alle de kennisse gehad, die ons zedert toegekomen is, de resolutie alhier egter, naer apparentie, geensints tot het inhouden van 's Landts Vloote soude hebben uytgevallen; soo om redenen uytgedruckt in de voorgeroerde Memorie, U Ed. copyelyk gisteren toegesonden; als mede om dat de Engelschen, met de jonghste advisen uyt Londen ontfangen, nogh niet volkomentlyck met haere Vloote vaerdigh waren, ende dat mitsdien in sulcken gelegentheyt, op haer wel eenige avantage moghte bekomen werden, die naederhandt, haere Vloote volkomentlyck in postuur wesende, ende nogh van tydt, tot tydt, staende versterckt te worden, niet wederom soude konnen werden geobtineert; want de Vloote van desen Staedt in Texel, of ook wel in de Wielinge, ende de Engelsche Vloote daer voor gepostcert wesende, soo moeste alle conjunctie met de Fransche Armade, sonder een preallabel separaet geveght, t'eenemael desperaet ende buyten de gedaghten gestelt worden, voornaementlyck, dewyle naer het

het oordeel van alle de Zee-Hoofden ende Gecommitteerden uyt de Collegien ter Admiraeliteyt, het geensints geraeden is, dat 's Landts Vloote sigh het Kanael in kome te begeven, om de groote desavantagien, die in een Zeegeveght binnen 't Kanael voor desen Staedt staen te apprehenderen, in consideratie dat geene van de Fransche Havenen bequaem syn, om eenige Vloote, of een gedeelte van dien te bergen, ende dat sulcks alle de Schepen; die masteloos moghten komen te geraecken, of andersints aen haer staende of lopent wandt merckelyck beschadight te werden, bynaer voor geabandonneert ende verloren souden moeten werden gehouden.

Indien den Hertogh van *Beaufort* nu nogh by tyts reys vordert, ende het Kanael opkomt, soude de conjunctie mogelyck wel voor de Bataille konnen werden geëffectueert, ende soo het Godt de Heere soodanigh laet uytvallen, dat het geveght præcedere, soo schynt met reden, onder de bystandt van syne Goddelycke Majesteyt, verwaght te konnen werden, dat het geene van de Vloote van desen Staadt nogh in postuur sal wesen, om daer mede geageert te konnen worden, gevoeght by de Vloote van den *Keningh van Vranckryck* onder den Hertogh van *Beaufort*, bestant sal weesen om de Engelschen de Zee te doen ruymen, of haer uyt ter Zee te houden.

De jongste tydingen, die wy hier hebben van de Engelsche Vloote, syn, dat deselve op Woensdagh in de voorlede weecke, synde geweest den 2. deses, uyt de Riviere is geseylt met eene Zuyt-Weste koelte; dogh dat deselve ontrent voor Olphernisse, even Benoorden Harwits, ter voller sight van 't Landt, ten ancker is gekomen, sterck seventigh Schepen van Oorloge; welcke tydinge ons al op Saturdagh voorleden voor de middagh, toegebraght is geweest; ende zedert hebben wy daer van nogh geen naeder kondtschap bekomen; die noghtans alle uuren te gemoedt gesien wort. Wy concluderen uyt de voorsz. advertentie, dat, naedemael de Engelsche de favorable Zuyt-Weste wint niet gebruyckt hebben, om herwaerts over te steecken, sy buyten gaets nogh eenige binnen gebleven Schepen verwaght hebben, aengesien, naer onse advisen, sy ontrent 82. Schepen in weynigh dagen konden by den anderen brengen, ende wel lightelyck sullen de voorsz. 70. uytgelopen Schepen, haer nogh eerst naer Duyns vervoegen, daer men seyde, het rendevous te sullen wesen, om aldaer den anderen by haer te waghten; waer uyt wy dan vertrouwen, de tydingen, die men aldaer al voor den 28. van de voorlede maendt hadde, dat de Engelsche Vloote al in Duyns was, ende dat die sterck soude wesen hondert Schepen van Oorloge, apparentelyck niet ten besten gefondeert geweest sullen syn.

Hoedanigh de Vloote onder den wel gemelden Heere Hertogh van *Beaufort*, sy gevictuailleert ende van alles versien, sal de tydt naeder ontdecken; maer ick ben bedught, dat hy naeuwelycks op 't geassigneerde rendevous te Rochelle, Belle-Isle, of Ponterieu sal arriveren, of daer sal al 't een, of 't ander gebreck gevonden werden. Immers soo uyt de voorgaende practycquen ende exempelen van de Fransche équipagien, eenige goede applicatie op de jegenwoordige gemaeckt kan worden; sullen sigh al diergelycke toevallen openbaren; dogh ick wil hopen, dat de opmerckinge ende de vigoureuse applicatie

van

van syne Majesteyt selfs, op alle groote ende importante saeken, soodanige incidenten voor 't toekomende beter sal verhoeden. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 10. Juny 1666.

P. S.

De Resceffie van 't Elbings Tractaet, by Sweden versoght, sal apparentelyck by haer Ed. Groot Mog. niet geaccordeert worden, soo ten aensien van verscheyden consideratien van swaere consequentie, als voornaementlyck, om twee stipulatien, daer inne influerende; naementlyck in den eersten de égaliteyt te observeren in 't opstellen van alle Tollen *pro futuro*. Ende ten tweeden, dat geene Natien minder sullen mogen beswaert worden, of blyven, dan de Nederlanders. By afstandt van welcke beyde pointen, Sweden de Traficque aen de Engelschen ende aen haer eygen Onderdanen soude konnen brengen, met uytsluytinge van de Nederlanders, ende, van de eerste, nogh daer voor andere saeken tot naedeel van desen Staedt, konnen bedingen.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 17. Juny 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk heb U Ed. op den 9. deses per Expressen, door den Heere Ambassadeur d'*Estrades* afgevaerdight, ende op den 10. daer aenvolgende breder door de ordinaris post bekent gemaeckt, de redenen, waeromme wy niet hadden konnen resolveren 's Landts Vloote langer alhier binnen te houden. Zedert sal Uw Ed. ontwyffelyk albereyts vernomen hebben, dat de twee Vlooten aen den anderen syn geweest; waer inne, Gode zy Lof, naer een gevecht van vier dagen, de Victorie t'eenemael ende completelyck aen onse zyde is gebleven, ende heeft sigh de saeke toegedragen in maniere hier naer volgende.

's Landts Vloote door contrarie winden ende stilte niet voor den 8. deses hebbende konnen cours zeylen, van voor Texel, is met zeylen, getystoppen ende dryven op den 11. daer aenvolgende, geavanceert geweest tot op de hooghte van de Riviere van Londen, ontrent seven mylen Oost-Noort-Oost van 't Noordt-voorlandt, alwaer deselve, de vloedt sterck beginnende te gaen, vermits contrarie windt ende stroom, met een harde koelte uyt den Zuyt-Westen, genootsaeckt is geweest ten ancker te komen. De Engelschen met haere Vloote eenige weynige dagen te vooren in Duyns ten ancker gekomen synde,

ende soo 't schynt, geen kondtschap hebbende, van 't naederen van de Vloote van desen Staedt, ook geensints vermoedende, dat deselve nog soo haest soude in Zee komen, hadden, soo wy bericht worden, op den 10. daer bevoorens, een Esquadre van 20. Schepen onder den Heere Prince *Rupert* uyt Duyns gesonden, naer de West, om sig nog met eenige Schepen uyt Portsmouth ende Pleymouth; mitsgaders ook met nogh eenige anderen in 't Kanael kruyssende, te versterken, ende alsoo met een gros van veertigh Schepen of daer ontrent, te gaen ontmoeten de Vloote van den *Koningh van Vranckryck*, onder den Heere Hertogh van *Beaufort*; het overige gros van de Engelsche Vloote in Duyns verbleven wesende, ende van 't naederen van de Vloote van desen Staedt kennisse bekomende, is daer op den voorsz. 11. deses, 's morgens uyt Duyns onder zeyl gegaen, sterck ontrent tnegentigh Zeylen; dogh daer onder niet meer dan ontrent de seventigh Schepen van Oorloge; ende alhoewel de Zee vry hol was, is den Vyandt niet te min met een groote courage voor de wint ende voor stroom, op de onse afgekomen; die mits de styve koelte, geen anker konnende lighten, ende ook andersints de tydt haer daer toe eenighsints ontbreekende, haere Kabels gekapt ende soo ordentelyck onder zeyl gekomen is. De Engelschen bleven haer boven de windt houden, ende begonde in dier voegen het gevεght korts naer de middagh; 't welck seer hevigh continueerde, tot laet in den avondt, ende alhoewel den Vyandt hadde de ordinaris voordeelen van de loef, soo hadde eghter daer tegens de Vloote van desen Staedt wederom die avantage, dat deselve beneden de windt synde, ende sulcks van den Vyandt af overhellende, haer onderste laege kanon beter konde gebruycken, als den Vyandt de haere. In 't geveght van dien dagh raeckten twee Schepen van de onsen in den brandt, te weten *Otto van Treslongh* van Amstelredam, ende *Simon Block* van Zeelandt; soo men vertrouwt beyde door haere eygen proppen, die mits de harde windt somwylen wederom tot binnen haere Schepen te rugge gedreven wordende, aldaer, soo men meynt, den voorsz. brand veroorsaeckt sullen hebben, ende was ook ontrent een uure voor 't aengaen van 't geveght, het Schip Gelderlandt, gecommandeert wordende door den Kolonel van *Gent*, door 't stampen van de Zee, op ancker leggende, syn Fockemast ende Boegh-spriet over boort geraeckt; soo dat het voorsz. Schip, door ordre van den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, al voor 't aengaen van 't voorsz. geveght, naer Hollandt opgesonden; dogh hy Heere Kolonel van *Gent* wederom op een ander overgegaen was. Daer jegens syn ten selven dage door de onsen drie Oorloghschepen van den Vyandt veghtenderhant aen boort geklamt ende verovert, te weten in den eersten het Schip de Swifthure met 70., meest Metale stucken, Vice-Admirael van de witte Vlagge, gevoert geweest synde door Sr. *William Barckley*, Broeder van Milord *Fitsharding*, die onlanghs by den Koning aldaer in besendinge is geweest, aen boort geleyt ende genomen door Kapiteyn *Hendrick Adriaensz.* van Amstelredam, voerende het Schip de Reyger; ten anderen het Schip de Sevenwolden, voerende 60. stucken, 't welck in den voorleden jaere by de Engelschen van de onsen genomen is geweest, synde verovert door Kapiteyn *Vander Zaen*, mede van Amstelredam, voerende het Schip de Beschserminge genaemt; ende nogh een derde Schip genaemt de Loyal George, gemonteert met 44. stucken, verovert door Ka-

Kapiteyn *Jacob Adriaensz. Swart*, voerende het Schip Deventer, mede van Amſtelredam. Des avonts ten tien uren wierde 't geveght door de naght geſcheyden, ſynde ontrent den ſelven tydt nogh een van des Vyants Schepen in den brandt geraeckt ende geſoncken.

's Anderen daeghs, naementlyk den 12. deſes, met het lighten van den dagh, ſagh men de Vlooten ontrent twee mylen van een, die daer op weder beyde naer elckanderen toehielden, ende begonde, in dier voegen het geveght ten ſelven dage wederom heftighlyck; dogh tegens den avondt raeckten de Engelſchen eenighſints aen 't wycken; veele Schepen waeren in de voorſz. twee dagen wederſyts aen maſten, ſtengen, zeylen, treylen ende generaelyck aen alle het ſtaende ende loopende wandt, ſeer beſchadigt, onder anderen van de onſen de Schepen van den Lieutenant-Admirael *Tromp*, van de Vice-Admiraelen *Vander Hulſt*, ende *Schram*; mitsgaders van den Schout by Nagt van *Nes*, ſoodanigh, dat die alle moeſten opgeſonden worden; dog de voernoemde Hooft-Officieren, voor ſoo veel die in ſtaet ende in levenden lyve waren, traeden, volgens de beraemde ordre van haer Ho. Mog., op andere Schepen over, het Schip van den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, wierde tegens den avont de groote Stenge, met Vlagge ende Wimppel t'eenemael afgeſchoten; dogh daer wierde geduurende de volgenden naght, ſoodanigen diligentie gebruyckt, dat des anderen daeghs al wederom een andere ſtenge opgereght ende alles volkomen kant ende klaer was. In 't voorſz. geveght van den 12. heeft den gemelden Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* twee Engelſchen ſien ſincken, ende des naghts ofte ontrent den morgenſtondt, ſyn by haer met ſyn weten nogh twee anderen in den brandt geſteecken, om dat ſy de vlughtelingen niet en konden volgen, ende op dat ſy dienvolgende niet in onſe handen ſouden vallen.

Den 13. weſende Pinxterdagh, continueerde den Vyandt ſyne begonnen vlught, ende wierde dien gantſchen dagh met een Ooſtelycke koelte van de onſen gejaegt, met Bram-zeyls, Ly-zeyls ende al wat goet doen konde. In de voorſz. vlught, de Engelſchen tragtende op hare Kuſten ende binnen te komen, raeckte Sr. *George Aſcue* Admirael van de Witte Vlagge, op ſeekere drooghte, gelegen voor de Riviere van Londen ende genaemt de Galper, aen de grondt, ende alhoewel hy met ſchieten ende anders, ſeer ſeynde om ſecours, ſoo gingen noghtans alle de vordere vlughtelingen, ende naementlyk mede de overige van ſyn Eſquadre, haer gang; ſoo dat hy van de ſyne t'eenemael verlaten weſende, door twee Branders, die aenſtonts by hem quamen, verbrandt ſoude ſyn geworden, ten ware den Lieutenant-Admirael *Tromp*, doenmaels ſynde op het Schip van den Schout by Naght *Sweers*, de Branders teecken gegeven hadde, van ſulcks naer te laeten; te meer, alſoo hy Admirael *Aſcue* nu van de zyne t'eenemael verlaten weſende, ende geen uytkomſt ſiende, ſyn Vlagge was ſtryckende, ende daer door betoonde quartier te begeren; waer op dan het Bootſch-volck van den voornoemden Schout by Naght *Sweers*, met de Chaloupe aen 't boort van den meergemelden *Aſcue* is gevaren, ende hebben alſoo den ſelven Admirael, met eenigh van ſyn Volck gevanckelyck op 't Schip van den voornoemden Schout by Naght *Sweers*, overgebraght; mitsgaders poſ-

possessie genomen van 't Schip van den gemelden Admirael *Ascue*, synde het capitaelste van de gantsche Engelsche Vloote, genaemt de Royaele Prins, gemonteert met 96. metale stucken; ende alhoewel 't voorsz. Schip nogh naederhandt wederom vlot geraeckte, dewyle noghtans het selve gantsch onbequaem geworden was, om de Vloote te volgen, soo heeft den Lieutenant-Admirael *de Ruyter* geordonneert, dat men het soude verbranden; gelyck ook vervolgens is geschiedt; dogh synde bevoorens alle het Volck geberght. Ten selven dage tegens den avondt, quam het afgesonden Esquadre van den Heere Prince *Rupert*, soo men presumeert, immers een gros van 24. Schepen van Oorloge, apparentelyck te rugge ontboden geweest synde ende het schieten gehoort hebbende, de gevlughten te hulpe; waer mede sy haer des naghts geconjungeert ende wederom in ordre gerengeert hebbende, gingh 't geveght des anderendaghs den 14. 's morgens weederom heftig aen; weesende den Vyandt als doen een of tweeënsestigh Schepen ende de onsen nog 64. Oorlogschepen sterck; ende was het selve geveght het furieuste ende dubieuste van alle, met langhduurige twyffelachtige uytkomste, dogh de onsen doenmaels de loef hebbende, resolveerden eyndelyck op den Vyandt in te vallen ende elck syn man aen boort te leggen; waer toe door den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* het gewoonelycke seyn gedaen synde, ende onse gantsche Vloote dien volgende op den Vyandt invallende, syn sy alle wederom op de vlught geraeckt, ende onder anderen mede eerst den Admirael van de Blaeuwe Vlagge, wesende die geene, die met het voorsz. gros van 24. Schepen, 's avonts te vooren den Generael *Monck* tot secours gekomen was; ende vervolgens mede den Generael *Monck* selve, voerende het Pavillion van Engelandt ende de roode Vlagge: Als doen paste een ieder van de onsen wat te raeken, ende elck die een man konde inhaelen, of aen boort komen, hadden hem verovert; onder anderen den Schout by Naght *Bruynsvelt* een van de Engelsche Schepen aen boort geleyt hebben, ende daer op wederom van een tweede Engelschman selfs geklamt werdende, heeft die beyde wegh genomen eer ende bevoorens nogh iemandt van de onsen hem konde te hulpe komen; nogh een ander van de onsen, siende twee Engelschen door verbaestheyt, soo 't schynt, aen den anderen vast raecken, heeft se alsoo te same aen boort geleyt ende ook beyde genomen. Vier anderen syn ten selven dage mede by weten van den Heere Lieutenant Admirael *de Ruyter*, nogh verovert, ende voorts veele anderen, soo als doen, alsmede in de voorgaende dagen gesoncken; dogh heeft men een van de voorschreve veroverde Schepen niet konnen boven water houden; soo dat den gemelden Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* oordeelt, dat 'er wel tusschen de 30. ende 40. Schepen van den Vyandt in alles sullen wesen gesneuvelt, en daer onder *notanter* mede den Schout by Naght van de Witte Vlagge; soo dat alle de Hoofden van 't selve Esquadre syn genomen, verbrandt ofte gesoncken; maer het schynt dat het Godt den Heere, die door syne Almaghtige Handt het werck soo verre gebraght hadde, niet gelieft heeft, dat haer verdere overschot voorts t'eenemael in onse handen vallen, ofte geruineert werden soude, daer van hy deselve door eene subite dicke mist, als in een moment opgekomen,

men, vorder heeft gesalveert. Het gros van de Vloote van desen Staedt, sterck seftigh Oorloghschepen, is, naer 't eyndigen van de Bataille, volgens gegeven ordre; in de Wielinge ingevallen. Tien andere Schepen, die geduurende het gevecht masteloos, of andersints onbequaem geworden syn om Zee te bouwen, of ook wel die met haere prysen haer te seer belemmert aghteden, hebben haer successivelyck in 't Goereesche Gat vervoeght. Men vertrouwt dat elf anderen uyt gelycke redenen, Texel hebben gekosen. Sulcks dat 'er van deser zyde, om uyt te vinden het volle getal van 85., niet meer dan vier sullen wesen vermist, te weten de voornoemde twee Schepen van *Otto van Treslongh* ende *Simon Block*, ende nogh daerenboven de Schepen gevoert geweest synde by de Kapiteynen *Pieter Salomonsz.*, ende *Pieter Uytenhoudt*, die men alle heeft sien verbranden ende sincken, synde geweest twee capitaele ende twee middelbare Schepen, sonder dat men weet, dat 'er een eenigh Schip van de onsen in 's Vyandts handen geraeckt ende verbleven is. Het waere hooggelyck te wenschen, dat nu den Heere Hertogh van *Beaufort* in weynigh dagen moghte herwaerts opkomen, aengesien de Zee tegenwoordigh voor hem t'eenemael veyligh schynt; boven ende behalven dat wy de saeken alhier soodanigh sullen traghten te schicken, dat in korte wederom een goedt gros van deser zyde sal in Zee lopen, ende de Hoofden open houden, of nogh andermael onder Godes Zegen, attacqueren ende traghten te vermeesteren, soodanige Engelsche Schepen, als aen den welgemelden Heere Hertogh van *Beaufort*, de passagie ende de conjunctie met de Vloote van desen Staedt, souden mogen pogen te verhinderen; ten welcken eynde ick, nevens eenige andere Heeren uyt haer Ho. Mog. Vergaederinge, herwaerts Gedeputeert ben, gelyck ook voorts in het Goereesche Gat ende in Texel, deselve voorsieninge door andere Gecommitteerden gedaen is. Waer mede dese besluytende, sal ick U Ed. in Godes Heylige Bescherminge beveelen, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

In een van 's Landts Jaghten, staende ter directie van het Collegie ter Admiraliteyt in Zeelandt, leggende aen het Hooft van Vlissingen, ontrent middernaght tusschen den 17. ende 18. Juny 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, den 11. Juny 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 28. is my toegekomen U Edts. Missive van den 27. van de voorlede maendt, onder anderen, tot bylaege

hebbende seeckere Memorie, aen den Heere d'*Estrades* ter handt gestelt, tot beantwoordinge van syn geproponeerde, ontrent het employ van de Vlooten. Ick heb deselve aenstonts ontcyffert ende sonder uytstel communicatie van den inhout gegeven aen den Heere *Colbert*, doenmaels nogh tot Paris synde; maer den Heere *de Lionne* heb ick soo daer, als naederhandt tot Burenne, ende tot Fontainebleau te vergeefs gesoght. Het heeft aen gedaghte Heere *Colbert* seer groote satisfactie gegeven, dat haer Ho. Mog. Vloote in staedt om uyt te lopen, soo considerabel is, als de overgesonden lyste van deselve is uytwysende, ende heeft syn Ed. gaerne gesien, dat men daer in de intentie blyft, om de twee Vlooten, soo haest doenlyk is, met den anderen te conjungeren; maer dewyle men om redenen by myne voorgaende overgeschreven, ende om andere meer, t'eenemael van opinie is, dat haer Ho. Mog. Vloote in geenige maniere sigh aen het hazard van een particulier geveght met alle de Engelsche Zeemaght moet exposeren, jae ook geen Zee behoort te nemen, voor dat'er vaste mesures ontrent de conjunctie van beyde de Vlooten syn genomen ende dat die in apparentie is, van te kunnen geschieden; soo is by gedagte Heere *Colbert* met groote demonstratie van bekommernisse, opgenomen 't geen in 't begin van de voorsz. Memorie wert geseyt, van dat gelooft wert, dat haer Ho. Mog. seekerlyck Zee sullen kiesen voor 't eynde van de voorlede maendt. Ende aghte syn Ed. seer nodigh te syn, dat sulcks voorgekomen wert; dat ick niet twyffel, of daer op soude sonder uytstel het affenden van een Expresse gevolght syn, met seer precise ordre, om haer Hoog Mog. van dat desseyn, door alle bedenckelycke redenen ende kraghtige instantien, te dehorteren; ten waere den Koningh tot Versailles, ende de een ende de ander van de Heeren van syn Raedt, elders synde, daer in eenigh delay was veroorsaeckt geweest; ook meestendeel op vertrouwen, van dat door het geen ick heb overgeschreven by myn voorgaende, indien deselve tydelyck overgekomen sal syn, de ernst van desen Koningh in dit point haer Hoog Mogende, ofte de geene, aen dewelcke haer Hoog Mogende de directie van haere Vloote hebben aenbevolen, volkomen bekent sal syn. Niet te min dewyle men van tydt, tot tydt, hier in meer ende meer stercke persuasie komt, van dat 'er niet pernitieusers soude kunnen werden geresolveert (gelyck men spreeckt) als dat haer Hoog Mogende Vloote sigh aen het hazard van een Bataille soude exponeren, sonder eenige hoope van conjunctie, ende dat men geenige redenen seyt te sien, waeromme dese precipitantie soude werden gebruyckt, dewyle men ten eerste met weynig waghten, apparentie tot conjunctie sal konnen sien: soo heeft desen Koningh soo haest syne Majesteyt dese saecke is voorgebragt, immediatelyck ten voorsz. eynde een extraordinaris Courier afgesonden, met dewelcke ick ook versoght wierd aen U Wel-Ed. te schryven, gelyk ick sulks ook laet in den avondt in de kamer van den Heere *Colbert* in haest heb gedaen. Ik hoope Godt sal alles ten besten keeren; maer by aldien haer Ho. Mog Vloote, sonder dat men hier andere gedaghten soude hebben doen plaetse nemen, in een particulier geveght sigh met de Engelschen quam te engageren, ende de nederlaegh quam te hebben, souden onse saeken hier, welcke nu in seer goede standt schynen te staen, in verbysterde termen vervallen. Hoewel ick hier met goede redenen aenwys, dat de accelleratie welcke men in dese gebruyckt,

bruyckt,

bruyckt, meer schynt ontstaen te syn uyt de inquietudes, welcke men van hier heeft getoont te hebben voor de Vloote onder den Heere Hertogh van *Beaufort*, als misschien uyt eenige andere aenraedende oorsaek, ende dat deselve dies hier voor een preuve van seer goeden iever voor 't beste van de saeken van dese Majesteyt, moet werden opgenomen. Ick heb ook aen den Heere *Colbert* doen aenmercken, dat syn laetste schryven aen den Heere d'*Estrades*, 't welck syn Ed. my heeft voorgelesen, niet betuygt soodanige groote bekommernisse, als men aen my hier voorsteld; maer syn Ed. meent, dat men sigh heeft kunnen verlaeten op 't geen my mondelingh is geseyt, ende by my soude werden overgeschreven.

Daer is aen desen Koningh, uyt Engelandt, overgesonden, een Lyste van de Schepen van Oorloge, welcke de Engelschen soude zeylvaerdigh hebben; maer dewyle die maer is van 73. Schepen, ende dat de minste van deselve soude voeren 40. stucken, soo weet ik niet, of dat getal met meerder van minder getal van stucken, niet moet werden vergroot; want daer syn 'er hier, die brieven toonen, van Heeren van qualiteyt in Engelandt, welcke met den Koningh van dat Ryck op de Vloote hebben geweest, meldende dat die 90. groote Schepen soude sterck syn. My dunckt het ontbreeckt hier wat aen goede punctuele onderrightinge, ontrent het geen in Engelandt passeert; maer men seyt, dat men ordre heeft gestelt, ende nogh verder stellen sal, om dat defect te suppleren.

Het sal myns oordeels voor haer Hoog Mog. avantagieus syn, dat de saeke van de bewuste resterende subsidie, in den Haege werde gehandelt; want de redenen die men dier wyse voortbrengen sal, ende die ick hier nae myn vermogen sal appuijeren, sullen met meerder nadruck voorkomen, dan of se door my, op ordres van haer Hoog Mog., wierden voortgebraght. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Den 11. Juny 1666., te Landtwaert
ontrent Fontainebleau.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Fontainebleau den 17. Juny 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jongst aen U Wel-Ed. geschreven heb den 11. van de loopende maendt, syn my toegekomen U Edts. twee seer aengenaeme Missiven, de

eerste van den 9., met een expresse Courier afgevaerdight by den Heere d'*Estrades*, ende de andere van den 10., met de ordinaris post.

Ick heb niet anders kunnen vernemen, of nae dat men van de goede gestalte van haer Ho. Mog. Vloote hier ten Hoof wel is geinformeert geweest, ende insonderheyt, nae dat ingenomen syn de redenen welcke de Heeren Gevolmaghtigden hebben bewogen, deselve Zee te doen nemen, invoegen als die schriftelyck aen den Heere d'*Estrades* syn overhandight, soo is 'er niets in de harten overgebleven van 't geen men tot ongenoegen scheen opgevat te hebben, als of haer Ho. Mog. sonder voorgaende concert, niet behoorden in eene gemeene saek, haer Vloote separatelyk aen een gevaer te exponeren, van dewelke de quade uytslag tot gemeene swaere ongelegentheyt soude kunnen redunderen; ende te gelyk wel aengemerkt, dat de motiven ende aenraedende oorsacken tot dese groote resolutie, considerabel syn geweest. In een discours, 't welck ick hier over met den Koningh heb gehad, had ick onder anderen geseyt, dat het syn Majesteyt veel avantagieuser was, in dusdanige gelegentheyt Geallieerde te hebben, die hy oordeelde te rugh gehouden te moeten werden, als die hy soude moeten voortdryven; ende ik heb naederhandt verstaen, dat dit syn Majesteyt over geseyt heeft, als een consideratie, die hy approbeerde. Daer is in alle geval, sedert soo wel by verscheyde Heeren van des Koninghs Raedt, als generaelyck by alle de geene, die 't Hof frequenteren, met groote lof ende reputatie, soo van de maght, als van de cordate conduite van haer Ho. Mog. ende van die geene, die sy de directie van haere Vloote toevertrouwt hebben, in seer goede termen gesproocken. Godt geve dat alles een geluckige uytkomst hebben, ende een blyd eynde aen de ongerustige verwaghtinge, in dewelke ons hier gestelt heeft de tydinge van het geveght tusschen de twee groote Vlooten aengevangen den 11. deses.

Ick heb sedert het afgaen van de voorgaende post, sonder ophouden aengehouden, ten eynde aen den Heere Hertogh van *Beaufort*, op syn bewuste rendevous, moghten ordres van nu af toegesonden werden, om het Kanael op te komen; immers in alle geval sigh, om te effectueren de conjunctie van syn Vloote met die van haer Ho. Mog., sonder naeder last van hier te verwaghten, te reguleren nae de advisen, die hem over Zee ofte van elders, van de cours ende gelegentheyd van haer Ho. Mog. Vloote soude toekomen; ende had ick by de Heeren Ministers, dit laetste voor redelyck ende raedtsaem doen aensien. Daer is ook instantie by my gedaen, om eenmael sonder langer uytstel, gedaghte Heere Hertogh te laten toekomen nodige instructie, te observeren ontrent het beleyt van de Vlooten, soo van Vranckryck als van haer Hoog Mo., in cas die met den anderen komen te conjungeren. Dat vorders alle ordres aen den Heere van *Beaufort* toe te senden, schriftelyck by copye aen de Heeren, geauthoriseert over 't Employ van 's Landts Vloote, werden gecommuniceert, hebben my alle de Heeren Ministers geseyt, redelyck te syn. Maer by my overgelevert synde een korte schriftelycke Memorie, om op dese ende andere saeken, een positive Resolutie van syn Majesteyt te hebben; is my tot excuse van uytstel, desen avondt geseyt, dat'er geen gelegentheyd is geweest, om my die te doen hebben; maer de apparente waerheyd is, dat men aen den Heere van *Beaufort* geen nieuwe ordres verstaet te senden, voor dat den uytslagh van de Ba-

Bataille ſal ſyn vernomen, ende dat men daeromme ook andere ſaeken, in myne Memorie vervat, onbeantwoord laet. Men heeft deſelve excuſe gebruyckt ontrent de verſoghte diſpoſitie op myne Memorie, raeckende de Laeckenen, tot Rouën geconfiſqueert; op welcke ſacke ende ſonderlingh op 't redres tegens 't geen ondernomen werd, tot uytſluytinge van haer Hoog Mog. Manufacturen, ick met ſorghvuldigheyd ende ernſt ſal laboureren, ende eghter met die circumſpectie, welcke de tyden ende de Perſonen in deſen gemengt, ſchynen te vereyſchen. Het is ſeecker, dat deſe Clandeſtine onbehoorlycke directie, by niemand geapprobeert werdt, als by de geene die het te werck leyt; maer het is ook te gelyck ontwyffelyck, dat ſonder hem te winnen, ofte immers te overtuygen, in deſe niet gedaen ſal werden ', ofte immers ſeer beſwaerlyck. Ick blyve nae myne ſeer dienſtige gebiedeniſſe,

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Deſen 17. Juny 1666. ontrent Fontainebleau.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. VAN BEUNINGEN, den 24. Juny 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

HUyden ſyn my alhier wel ter handen gekomen Uw Edts. twee diſtincte Miſſiven, van den 11. ende 17. deſer lopende maendt, daer uyt ick met aengenaemheyd beſpeurt hebbe, dat men aldaer gedefereert heeft aen de redenen, die ons hier bewogen hebben, om 's Landts Vloote in Zee te ſenden ende Bataille tegens de Engelſchen te hazarderen. Ick wil hopen dat men daer inne nogh meerder gevallen ſal ſcheppen, als men ſal hebben vernomen, dat den Heere Prince *Rupert* met een conſiderable Armade naer de Weſt was verſonden, om den Heere Hertog van *Beaufort* te ontmoeten, ende dat deſelve van ſoodanigen deſſeyn, door 't uytſenden van de Vloote van haer Ho. Mog., is gediverteert; ſulcks dat daer mede effectivelyck gemaeckt is de diverſie, die den Koningh aldaer voorheenen aen ons ſoo hooghlyck hadde gerecommandeert. Boven dien konnen Wy Godt den Heere niet genoeghſaem loven ende pryſen voor ſynen Zegen ende Genade; dat onaengeſien ſoo notablen renfort, de Victorie eghter ſoo volkomentlyck ende completelyck aen onſe ſyde is verbleven. Ick hebbe Uw Ed. op Donderdagh voorleden, dienaengaende in der

haest een Relaes overgeschreven, ende alhoewel de saeke in der waerheydt soodanigh in substantie is gelegen, als ick Uw Ed. doenmaels overgeschreven hebbe, ende aldaer ook ontwyffelyck breder sal wesen gerapporteert, door die geene die daer van oculaire getuygen syn geweest, soo hebben noghtans de Engelschen onder de gemeente gepubliceert, dat de Victorie was aen haere syde, ende dat sy tusschen de 30. ende 40. Schepen van de onsen hadden genomen ende geruineert; hebbende daer over ook publicke Dancksegginge gedaen, met het aensteecken van Vreughde vuuren ende het Luyden van Klocken. Maer op dat Uw Ed. aldaer den Koningh ende syn Majesteyts Ministers *ad oculum* soude konnen aenwysen, wat verlies aen dese syde is gevallen, soo gaet hier nevens de lyste van alle de vyf-en-taghtigh Schepen van Oorlogh, die in het begin van dese maendt uyt Texel uytgeseyldt syn, met aenwysinge, waer die syn ingevallen, ofte verbleven; daer uyt blyckt, dat het gantsche verlies aen dese syde, bestaet in vier Schepen, die alle in den brandt geraeckt ende gesoncken syn; sulcks dat niet een eenige prys van de onsen voor dese reyse, in Engelandt opgebraght is, ofte vertoondt sal konnen worden.

Daerentegen hebben Wy alhier naer *exacte recherche*, in seeckerheydt ondervonden, dat veele consonante getuygen gesien hebben, dat op den 11. deses, wesende den eersten dagh van de Bataillie, twee Engelsche Schepen beyde van 't Esquadre van de Blaeuwe Vlagge, syn gesoncken, het eene ontrent vier uren naerdemiddag in 't begin van 't Geveght, wesende een schip met ontrent 50. stucken; ende het ander ontrent tusschen seven à aght uren in den avondt, wesende een Schip van over de 60. stucken. Dat op den 12. daer aenvolgende, wesende den tweeden dagh van 't Geveght, ses distincte Engelsche Schepen syn in de grondt geschoten, te weten een van 't Esquadre van de Roode Vlagge, wesende een Schip van wel over de 60. stucken, gesoncken ontrent op den middagh, by de voorste Schepen van de Engelsche Vloote.

Een van 't Esquadre van de Blaeuwe Vlagge, van tusschen de 50. ende 60. stucken, gesoncken ontrent drie uren naerdemiddagh, even naer dat hy den Admirael *de Ruyter* gepasseert hadde.

Een van 't Esquadre van de Witte Vlagge, mede naer gissinge van tusschen de 50. of 60. stucken, gesoncken aen de syde van den Vice-Admirael *de Liefde*, die hem de laetste valedictie gegeven hadde.

Nogh een van de Witte Vlagge, van ontrent 50. stucken, ontrent een half uur daer naer, gesoncken in 't Esquadre van den Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, ende syn dese beyde Schepen van de Witte Vlagge, in 't sincken gesien door een ende deselve Persoonen, tot veele in getaele; te weten dat deselve Persoonen, die 't eene hadden sien sincken, ook korts daer aen 't andere hebben sien te gronde gaen; waer op speciael reguard genomen is, om gerust te mogen wesen, dat niet een ende 't selve Schip voor twee soude mogen wesen genomen.

Nogh het Schip den Swarten Arent, ofte het Wapen van Groeningen, wesende in den voorleden Herfst, naer de harde storm, by de Engelschen van de onsen genomen; nu gesoncken by 't Vriessche Esquadre, reght voor de Vice-Admirael *Coenders*.

Ende dan nogh een Engelsch Schip gesoncken, midden in de Engelsche Vloo-

Vloote, hebbende een tydt langh geseyldt met een Noodt-teecken, sonder dat hem eghter iemandt te hulpe was gekomen.

Dat 's Maendaghs, wesende den 4. dagh van de Bataille, twee Scheepen syn gesoncken, te weten een van de Witte Vlagge, te gronde gegaen 's avondts ontrent ten ses uren, ende nogh een ander wat later, daer van my de Vlagge ende het Esquadre nogh onbekend is; ende dit alles boven de Schepen die verbrandt syn, welcken aengaende, met geen volkomen seeckerheyd getuygenisse kan werden gegeven, alsoo veel Branders van de eene en de andere syde aengesteecken syn, sonder dat men perfect kan seggen, of de Schepen die sy aen boordt geleyt hebben mede verbrandt syn, of dat sy haer nogh hebben gereddet; behalven twee Engelsche Schepen, die men seeckerlyk kan affirmeren verbrandt te wesen, 't eene den tweeden ende 't andere den laetsten dagh van de Bataille; door dien eenige van onse Bootsgesellen, daer met de Chaloupe syn aengevaren, om geduurende den brandt nogh iets daer uyt te plunderen, gelyck sommige nogh de broecken draegen, gemaeckt van de Blinden (wesende het Zeyl komende aen de Boeghspriet) die sy van een der voorsz. Schepen, terwyl het lagh en branden, afgesneden hebben; ende die men sulcks met reden soude mogen seggen, een roof voor de helle gehaeld te hebben.

Den 13., wesende den 3. dagh van de Bataille, syn geene Schepen genomen, of in de grondt geschoten, dewyle de Engelschen soo snel in 't voorlopen waren, dat de onse haer niet konden aghterhaelen; behalven alleenlyck den Admirael *Ascue*, die door ongeluk op de Galper aen de grondt geraekt was; ende voorts hebben de Engelschen in den morgenstondt tegens het aenbreecken van den dagh, nogh eenige van haere reddeloose Schepen selfs in den brandt gestoocken, die de vlughtende niet souden hebben konnen volgen, ende mitsdien anderlints in handen van de onsen souden gevallen hebben; waer van de onsen het getal niet wel konnen begrooten; maer de Engelschen in haere Gazetten van den $\frac{4}{14}$ tot den $\frac{7}{17}$ deses, gedruckt by publicke authoriteyt, daer by sy haer de Victorie asscriberen, seggen, dat het maer drie Schepen in getale souden syn geweest, te weten de St. Paulo, mede ten tyde voorsz. van de onsen genomen, ende nogh twee andere logge Schepen, daer van de namen niet uytgedruckt worden.

De Engelsche Prysen hier te Lande binnen gebraght, syn niet meer dan ses in getale, te weten de Swifthure, wesende den Vice-Admirael van de Witte Vlagge met 70. stucken, de Nagelboom met 62. stucken, de Sevenwolden met 60. stucken, de Essex met 58. stucken, de Coventry, mede met ontrent gelyck getal van stucken sonder dat ik daer van het juyste getal kan exprimeren, ende de Loyael George met 44. stucken.

De Bul op de laetsten dagh medegenomen geweest synde, is gesoncken eer ende bevorens hy hier te Lande binnen gebraght heeft konnen worden; ende dat den Heere *de Ruyter* meynde op de voorsz. laetste dagh meerder Schepen te wesen genomen, is daer uyt ontstaen, dat de twee prysen, die den Schout by Naght *Bruynsvelt* genomen hadde, naederhandt door de Engelschen wederom syn Volck waeren ontweldight; ende dat deselve twee Schepen korts daer aen andermael door Kapiteyn *Paeuw* syn genomen, ende ook nogh een, 't welk al

eens

eens in handen van de onsen was geweest, mede nog andermael is genomen, door eenen Kapiteyn *Vinckelbosch*, daer door ende door 't sincken van de Bul, op dien tydt soo veel meer prysen syn gemaeckt, als 'er Schepen syn opgebraght.

Het is wel apparent dat nog al eenige meer andere Engelsche Schepen in 't gevegt verbrandt, of wel door haer selfs in 't vlugten in den brandt gesteeken sullen syn, daer van de onsen geen regte seekerheyt kunnen hebben; maer alwaere sulks niet, soo dunkt my de Victorie seer compleet te wesen, door 't veroveren ende ruineren van een Admirael, een Vice-Admirael ende daerenboven nog eenentwintigh andere Schepen, soo als hier boven breder uytgedrukt staet; daer voor Godt Almaghtigh ten hoogsten moet gedankt syn, gelyk haer Ho. Mog. ook daer over tegens den 30. deser een Algemeene Danck- ende Bede-dagh; mitsgaders een publicke Vier-dagh hebben uytgeschreven.

Wy hopen 's Landts Vloote binnen weynigh daegen wederom compleet in Zee te helpen, ende waere het ten hooghsten te wenschen, dat de Vloote onder den Hertogh van *Beaufort*, mogte hier wesen, eer ende bevoorens de Engelchen wederom konden in Zee geraecken; daer toe ik bidde dat U Ed. alle nodige representatie gelieve te doen ende alle doenelyke diligentie aen te raeden, sulcks ende daer 't behoort. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Vlissingen den 24. Juny 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, ontrent Fontainebleau den 24. Juny 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MYn jonghste aen U Wel-Ed. is geweest van den 17. deses. Sedert het afgaen van deselve verstae ick uyt schryven van den Commies *Van den Bosch*, dat U Wel-Ed. nae Zeelandt is vertrocken, om nevens andere Heeren, 's Landts Vloote, naer eene gloryrycke overwinninge tegens den Vyandt, aldaer ingevallen, soo haest doenlyk is, in staet te brengen, om Zee te nemen. Godt stercke U Ed. in dien onvermoeyden arbeyt ende yver ten dienste van 't Gemeen, ende doe ons meer ende meer genieten de gewenschte vrughten van 't geluk, met het welcke 't hem gelieft heeft den Staedt te zegenen ende te verheerlycken. Onse reputatie ter Zee is niet alleen hersteldt door dese Hoofd-Actie; maer blinckt hier een ieder toe met meerder luyster, als sy ooit in eenige soude mogen hebben gedaen, alle herten (uytgeseyt seer weynige, die door ge-

geboorte ofte door ontfangen weldaedt te veel attachement hebben, met onse Vyanden) verblyden haer, ende alle monden stemmen toe, dat in veel Eeuwen op den Oceaen niets gesien is, dat by dese Zeestrydt vergeleken kan werden; ende dat de Resolutie, goede conduite, ende heroique courage, met dewelcke dit werck van 't begin af aen beleyt, ende in 't eynde geluckigh uytgevoert is, ten hooghsten te prysen ende te applaudisseren is. Men allegeert de oppositie van dese Koningh, tegens 't uytlopen van onse Vloote, om te verheffen de fermeté van conduite, die in dese is gebruyckt, ende om te doen considereren, dat men in de Staedt van haer Hog. Mog., de Engelschen soo vreeselyck, nog soo onverwinnelyck niet geaght heeft, als sy hebben willen schynen. Daer werd geobserveert, dat de groote Engelsche Schepen, niet soo seer buyten gevaer syn, van door abordage geforceert te werden, als men heeft willen voorgeven, ende dat haer Zeeluyden, niet meer met haer kanon weten te verrighten, als die van haer Ho. Mog., ende 't hert niet vaster, noghte geresolveerder hebben, als deselve: Dat andersints saken syn geweest, met dewelcke men voorheenen hier seer was ingenomen.

Ick hoope dat den Heere de *Beaufort* met syn Vloote, die met twee Schepen, welcke hy op syn rendevous sal vinden, 36. Schepen van Oorlogh sterck sal syn, met ten eersten te voorschyn sal komen; want de brieven aen hem, den 9. over landt naer de Riviere van Lissabon afgesonden, werden staet gemaeckt, dat binnen tien dagen kunnen overgebraght syn, ende de depêches over water, kunnen nogh meerder spoedt hebben gehad.

Om in dese gelegentheyd den *Koningh van Denemarcken* te disponeren, om 't meeste gedeelte van syn Schepen met die van haer Ho. Mog. te conjungeren, dunckt my, dat redenen van behooren, van eer, ende van interest, om daer door syn Geallieerde jegens hem wel geaffectionneert te houden, efficacieux genoegh behooren te syn; insonderheyd ook dese consideratie, van dat men een seer groote Zeemaght, die verre overweeght de Engelschen, by den anderen brengende, sal kunnen herstellen de Navigatie, ende dies syn Majesteyts inkomsten in de Zondt ende in Noorwegen. Maer ick vrese, dat men met bloote reedenen niet sal kunnen te weeghbrengen, 't geen men behoorde, ende heb derhalven hier aengeraeden, dat men den *Koningh van Denemarcken* soude aenbieden, voor ieder Schip, dat hy in dese gelegentheyt met haer Ho. Mog. Vloote sal conjungeren, om tegens de Engelschen te ageren, *pro rato* van de tydt, half soo veel te geven, als de subsidie van sesduysent Rycksdaelders, by haer Ho. Mog. geaccordeert voor veertigh Schepen te emploijeren, aght maenden in huur komen per maendt te bedragen. Dit is by de Heeren *de Turenne* ende *de Lionne* niet onsmaeckelyck gevonden; maer met den Heere *Colbert* heb ick daer over nogh niet kunnen spreecken. Ick sie niet, dat den Heere *Zeestet* genoeghsaem geauthoriseert is, om hier over te sluyten, ende sal dies traghten te weegh te brengen, dat aen den Heere Resident van desen Koningh aen 't Deensche Hof, nogh met dese post, of door een Expresse, ordre werde afgesonden, om hier over te verdragen; want my dunckt, dat men nae dese Victorie tegens de Engelschen, in Denemarcken buyten aghterdoght op Sweden, kan syn. Ook merck ick niet, dat de Sweden seer laboureren, om haer oneffene saken met anderen, ende voornaementlyck met Moscovie ende

Bremen, af te handelen, ofte om nieuwe engagementen met Engelandt te maecken, ende over gelt subsidien te handelen, ende daer op haer Equipagie te verhaesten; alle het welcke sy souden moeten doen, indien se werck met Denemarcken wilde soeken; ook blyckt het klaer, dat se sigh van dese Kroon niet willen scheyden, ende dat se niet alleen haer van deselve souden moeten scheyden; maer ook met deselve in rupture souden moeten komen, indien se Denemarcken komen aen te tasten. Ick heb daeromme aen den Heere *Zeestet* geraeden, syn instantien om desen Koningh te disponneren om subsidien te verschaffen, om Denemarcken te Landt in postuur te stellen tegens Sweden, als buyten alle apparentie van succes synde, te laten varen; ende ook om gemacks halven, van dese Kroon ontrent de Mediatie niet anders te desireren, als dat se niet aengenomen werde, ten sy se ook aen syn *Majesteyt van Denemarcken* werde aengeboden. Want de positive belofte, van Denemarcken ongemolesteert te laten, sal niet anders, als by 't afhandelen van de differentiaele pointen, tusschen Sweden ende haer Hoog Mog., geobtineert kunnen werden, soo veel het my toeschynt. Ondertusschen wert my by die geene, die confidentie hebben met den Heere *Koningsmarck*, te gemoet gevoert, of haer Hoog Mogende niet souden kunnen met goede oogen aensien, dat de Kroon Sweden de conqueste dede van de Stadt Bremen; die sy seggen ende lightelyck doen geloven, dat seer van haer *bien-seance* is. Ick blyve, nae myne gedienstige gebiedenisse,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Desen 24. Juny 1666., te Landtwaert,
ontrent Fontainebleau.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den eersten July 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Edts. Missive van den 24. der voorlede maendt, is my alhier wel ter handen gekomen, ende hebbe ick daer uyt met leetwesen bespeurt, dat U Ed. doenmaels nogh niet was gewerden myne Missive van den 17. daer bevoorens, waerinne ick U Ed. hier uyt Vlissingen, een succinct Relaes gedaen hadde, van 't geene ick doenmaels uyt den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, van de geëmporteerde Victorie hadde verstaen. Den 24. voorsz., heb ick

ick U Ed. daer van met meerder particulariteyten onderhouden, ende den 26. daer aenvolgende, by ons van hier een ampel Relaes van dien, aen haer Hoog Mogende toegeſonden ſynde, daer van U Ed. ontwyffelyck hier nevens eenige exemplaren ſullen toekomen, aghte ick onnodigh, my dienthalven verder uyt te breyden. Ick moet bekennen de Victorie, by exacte examinatie, completer te vinden, als ick my deſelve op de eerſte aengevinge, hadde ingebeelt. Ick hebbe U Ed. voor deſen geadviſeert, dat wy hoopten de Vloote binnen weynigh dagen wederom in een goet poſtuur in Zee te helpen, ende ſchynt my de ſaeke nu in dien ſtandt gebraght te weſen, dat wy in 't begin van de aenſtaende weecke, wederom ſoo conſiderabel in Zee ſullen verſchynen, dat wy niet ſouden behoeven te ſchroomen, met een vertrouwen op Godes Zegen, andermael het Hooft te bieden of te attacqueren gelycke Engelſche maght, als waer mede wy de Bataille jonghſt gehad hebben; maer ick en kan my niet inbeelden, dat ſy van haere ſyde nogh in eenige weecken wederom diergelycke maght ſullen konnen uytbrengen. In allen gevalle, ſtelle ick het opkomen van den Hertogh van *Beaufort*, ende de conjunctie van deſelve, met de Vloote van deſen Staedt, naer menſchelycke apparentie, buyten alle gevaer; ſoo dat het ten hooghſten te wenſchen ware, dat hy, ſonder eenigh retardement, herwaerts quame.

Het geene ick U Ed. adviſere, van dat ick ſtaet maecke, van de aenſtaende weecke de Vloote van deſen Staedt wel wederom conſiderabel in Zee moghte verſchynen; daer van geven wy uytterlyck by diſcourſſen, geene apparentie; op dat het de Vyanden des te onverwaghter te vooren komen moge; gelyck het, myns oordeels ook naeuwelycks by iemandt verwaght kan werden; weshalven U Ed. aldaer ook voor als nogh niet anders, dan in *generalibus* gelieve te vertoonen, dat men alhier groote diligentie aenwent, om wederom voor de Engelſche, conſiderabel in Zee te weſen. Ick blyve met haeſt,

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Vliſſinge den eerſten July 1666.

P. S.

De jongſte tydingen, ons ſedert de Bataille tot nogh toe uyt Engelandt toegekomen, gaen hier nevens. Sedert ſyn wederom eenige poſten opgehouden.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. van Beuningen, den 5. July 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

Ick en wete jegenwoordigh niets te voegen, by 't geene hier benevens aen deſelve, door de Heeren haer Hoog Mog. geſaementlycke Gedeputeerden

ende Gevolmaghtigden over 's Landts Vloote, werdt geadviſeert; alleenlyck ſal Uw Ed. tot beter verſtandt van de inſtructie voor den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, gelieven gediend te ſyn, dat de jonghſte adviſen alhier ingekomen, medebrengen, dat meeſt alle de Engelſche Schepen uyt Harwits waren uytgelopen, ende ſigh door 't Konings-diep in de Riviere van London hadden vervoeght; dat de minſt beſchadigde tot over de dertigh in getale, lagen ontrent de Baey in de Noordt, in de Mondt van de Riviere, even binnen de Gronden; ende dat ontrent twintigh andere van de grootſte, daer onder vyftien, die alle de Maſten uytgelight waren, lagen niet verre van Quinenburgh, even in de Mondt van de Branche, ofte 't Riviertje, komende van Chattam ende Rocheſter. Huyden bekomen Wy advis, dogh met weynigh ſeeckerheydt, dat'er eergiſteren ontrent de dertigh Schepen in Duyns ſouden ſyn geſien. Waer mede afbreeckende, ſal ick verblyven:

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Vliſſinge den 5. July 1666.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. VAN BEUNINGEN, den 8. July 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MYne jongſte aen Uw Ed., is geweeſt van den 5. deſes, afgeſonden door een Advis-galjoot van Vliſſinge op Kalais, met addres aen den Heere Agent *de Glarges*, om 't ſelve door Expreſſens, van daer voort te beſtellen. Ik hebbe U Ed. daer by genotificeert, hoe dat daegs te voren, uyt de Wielinge wederom in Zee gelopen was, een Vloote van tſeventigh kapitale Oorlogſchepen; deſelve Vloote is 't ſedert nogh verſterckt uyt de Wielinge, met de kapitaele Schepen van de Vice-Admiralen *de Liefde* ende *Coenders*; mitsgaders van den Kapiteyn *Chriſtiaen Ebels*. Voor myn vertrek van Vliſſingen, 't welck geweeſt is eergiſteren ontrent de middagh, daer op ick giſteren korts aen de middagh alhier wederom ben gearriveert; hadden Wy nogh door een brief van den Heere *de Ruyter*, advertentie, dat het Schip van Kapiteyn *de Haen*, uyt Texel insgelycks by de Vloote was gearriveert; ſulcks dat doenmaels de Vloote was gecompoſeert van 74. goede Oorloghſchepen, boven de Branders, Advis-galjoots &c.

Uyt Texel is giſteren alhier nogh advis ingekomen, dat op Maendagh voorleden, van daer mede Zee genomen hadde, 't Fregat Edam, daer op commandeert Kapiteyn Prins *Magnus*; ende dat des anderen daeghs van daer nogh ſouden uytzeylen, de Schepen van den Schout-by-Naght *Sweers*, ende van de Kapiteynen *Thomas Tobiaſz* ende *Floris Floriſz Blom*, reſpectivelyck genaemdt Gou-

Gouda, Harderwyck ende de Son; daerenboven is volgens ingekomen bericht, huyden uyt het Goereefche-gat, in Zee gelopen den Lieutnant-Admirael *Tromp*, met het Schip Hollandia, nevens Kapiteyn *Broeder*, voerende 't Schip den Utrechtfchen-Dom; gelyck ook nogh feeckerlyck op gifteren, of uyterlyck op huyden, uyt de Wielinge in Zee gelopen fullen fyn, de Kapiteynen *Verfchuur* ende *Vollenhove*, met haere onderhebbende Schepen; fulcks dat 's Lands Vloote, apparentelyk voor 's Vyandts kuften in korte dagen wederom verfchynen fal, ten getalle van tweeëntaghtigh Schepen ende Fregatten van Oorlogh; Godt den Heere die in 't uytruften van defelve fynen Zegen foo genaedighlyck door bequaem we'er ende favorablen windt verleendt heeft, moet gebeden fyn, om fynen vorderen Zegen ook in de executien, daer mede voor te nemen, te willen verlenen, op dat alfoo eenmael eyndelyk eene eerlyke ende vafte Vrede geconfequeert moge werden. Boven de vyf Branders, die ick U Ed. geadvifeert hebbe, met 's Landts Vloote in Zee te wefen, hebben Wy nogh vier anderen tot Vliffingen ende Middelburgh, onder équipagie gelaten; daer van twee beloofden nogh eergifteren, dagh van ons vertreck, tegens den avondt in Zee te fteecken, ende de twee anderen fouden 's anderen daeghs, of uyterlyck huyden volgen; bovendien fyn nogh vier Branders tot Amfterdam, ende twee in 't Noorder-Quartier onder équipagie. Het begint hier veele menfchen te verdrieten, dat men nogh niets ter wereldt en verneemdt van de Vloote onder den Hertogh van *Beaufort*, ende Godt geve, dat defelve te voorfchyn komende, niet genoodtfaeckt werde, foo veel of meerder tydt door te brengen, om figh van alle noodtwendigheden wederom te verforgen, als de Vloote van defen Staedt toegebraght heeft, om figh naer foo notablen Bataille, wederom in pofttuur te brengen.

Ick hebbe huyden met den Heere *Clingenbergh* gefproocken, die my, onder anderen verklaert heeft, van opinie te fyn, dat den Koningh fyn Meefter, pretenfie hebbende op Hitlandt, ende de Orcades, ontwyffelyck daer op eene entreprife fal formeren; ende ook wel genegen is, dat het deffeyn fuccederende, defen Staedt op Hitlandt een Fort moge leggen, om 't allen tyde aldaer feeckere retraitte te mogen hebben voor de Schepen, komende aghterom naer defe Landen. Ick hebbe fyn Ed. daer inne, naer myn vermogen, ten beften geanimeert, ende feer geapplaudiffeert de opinie, die hy conftantelyck gevat hadde, van dat men jegenwoordigh den *Koningh van Engelandt*, het ongemack van alle kanten op 't efficacieufte behoorde te doen gevoelen. Met den Heere Ambaffadeur d'*Eftrades*, heb ick daer over huyden mede ernftigh in difcours geweeft, ende den felven gerecommandeert, in fyne depêches aen den Koningh, mentie te willen maecken, of fyne Majefteyt by defe conjunčture van tyden ende facken, niet de eene, of de andere entreprife op Wight, of Gernfey, of anders foude konnen formeren; te meer, dewyle den *Koningh van Engelandt*, by gebreck van Boots-volck, geresolveert heeft, alle fyne Gefoldoijeerde Militie, die niet boven de fesduyfent Man uytbrengt, op de Vloote te doen gaen. U Ed. gelieve mede occafie te nemen, om den hooghftgedaghten Koningh, by defe favorable gelegentheyt, tot het ondernemen van iets confiderabels te animeren. In allen gevalle, al quame het deffeyn niet te reuffeeren, jae al wierde het maer geprepareert ende nooit reëlyck ter executie

 ge-

gestelt, soo soude het ten minsten den *Koningh van Engelandt* verobligeren, om syne Militie te Lande in postuur te houden, ende door dat middel, syne Vloote voor eerst merckelyck te verswacken; of immers den selven Koningh involveren in groote onkosten, om nieuwe Militie te werven, ende daer door mogelyck ook wel het Parlement in stercke genegentheyt om de Vrede te begeren, dewyle sy daer van altyts seer jalours ende gantsch ongenegen geweest syn, om haeren Koningh, eene stercke Gesoldoijeerde Militie te accorderen.

Op 't aenbrengen van den Heere *Vander Hoolck*, ende my, die op Maendag 's avonts in de voorleden weeke alhier aenquamen, wierde met soodanigen promptitude by haer Hoog Mog. geresolveert, ende alles door de Heeren Gecommitteerden Raeden van Hollandt ende West-Vrieslandt met al sulken ernst ter executie geleyt, dat al op Saturdagh daer aenvolgende, 's morgens vroeg, de nombre van twintigh Compagnien Kryghs-kneghten, in tien Fluyt-schepen ordentelyck ingedeelt, van Victuaille, Bier ende Water, voor een maendt naer behoren voorsien, haer in de Wielinge by 's Landts Vloote hebben gevonden, ende ook nogh ten selven dage met de Vloote wederom in Zee souden syn gelopen, in gevalle de wint doenmaels onbequaem synde, sulcks niet tot 's anderendaeghs hadde doen differeren. De Hooft-Officieren met de nodige behoeften van Schoppen, Spaden; mitsgaders het meerendeel van de Train-personen, waren al 's Woensdaghs tydelyck by ons in Vlissingen, of op stroom, voor de Stadt. Indien men aldaer met gelycke promptitude eenigh desseyn konde formeren, ende alle nootsaekelyckheden by der handt hebben; ick soude geensints despereren aen een goedt succes. Waer mede dese besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. July 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Fontainebleau den eersten July 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jongst aen Uw Ed. geschreven heb, den 24. van de voorlede maendt, is my wel toegekomen syn geheel aengenaemen, van den selven datum.

Het pertinent beright van 23. Engelsche Schepen, welcke men weet in de Bataille gebleven te syn, boven de geene, die geignoreert mogen werden, heeft hier gediendt, om alle geloof te benemen aen 't geen uyt Engelandt overgeschreven is, van een verlies van alleen negen Schepen; insonderheydt, dewyle men uyt de lyste van de schepen, in verscheyde Zeegaeten van 't Landt ingevallen, onfeylbaer siet te zyn, dat haer Ho. Mog. niet meer als vier Schepen mis-

misschen, en dat'er dies niet als een bekende valsheyd is, in 't geen de Engelsche presupponeren, om haer selve de Victorie toe te schryven.

Ick heb ten behoeve van de Oost-Indische Compagnie in de vereenigde Nederlanden, geobtineert; dat by dese Koningh ordres syn afgesonden aen den Heere Hertogh van *Beaufort*, om de Oost-Indische Retourschepen, indien hy deselve ter plaetse van syn rendevous ontmoet, met syn Vloote te convoyeren, tot dat se by die van haer Ho. Mog. sullen zyn, ofte in staet, om veylighlyck in de Zeegaeten van desen Staedt in te lopen; ende heb de brieven van cachet, tot dien eynde gedepêcheert, op gisteren van hier afgeschickt, daer het my by de Heeren Bewindhebberen is aenbevolen, geweest.

De formalia welcke my dese Koningh heeft geseyt, ontrent het geven van eenige subsidien, om Denemarcken tot het conjungeren van eenige Deensche Schepen, met die van haer Ho. Mog., syn, dat syn Majesteyt soude misschien iets doen, na syn kleyn vermogen. Den Heere *Colbert* is in dese sacke seer difficiel, om dat het geldt te debourseren soude syn; maer ik vind genegentheydt daer toe, by de andere Heeren van syn Majesteyts Raedt.

My wert gemoveert, wat te observeren soude syn, ontrent het strycken van de Vlagge, ende het doen van Eerschoten, in cas de Deensche Vloote sigh met die van desen Koningh quam te conjungeren. Ick segh, voor seeker te geloven, dat men onder Koningen die formaliteyten aghterwege laet, om contentie te éviteren, ende dewyle men hier eenige gedaghten heeft, van dat men uyt hoofde van 't Reght van *Préseance*, in dese iets kan pretenderen; soo laet ick niet, aen te wysen, dat in dese meer questie soude syn, van eenigh respect te eysschen, als van simple Rangh te observeren, ende dat het seer bedenckelyck is voor desen Koningh, als een dependentie van 't Reght van *Préseance*, te doen considereren een saeke, die hem by geen Koningen toegestaen soude werden, ende veel moeijelyckheden soude kunnen causeren; insonderheyt, dewyle men in dit point met de Engelsche voor desen heeft gekreuckt, daer men noghtans de *Préseance*, ten aensien van deselve, ongekreuckt wil houden. Ick wenschte wel in dese, door de geene, die beter kennisse hebben, bericht te syn.

My dunckt, dat den *Koningh van Denemarcken* qualyck weygeren kan, in dese gelegentheyt, in de open Zee te komen, om tegens de Engelschen te ageren, indien hy niet aen het Tractaet met haer Ho. Mog. gemaeckt, mancqueren wil. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Ontrent Fontainebleau den eersten July 1666.

P. S.

Den Heere van *Beringuen*, *Prémier Escuyer du Roi*, heeft in alle tyden, ende

ende particulierlyck geduurende myn aenwesen alhier, soo singulieren affectie getoont, tot de saeken van ons Landt, ende by alle opportune occasien, soo veel goede officien daer ontrent gepresteert, dat men hem daer over niet genoegh kan loven; sulcks dat hy by den Koningh ende by alle het Hof, meer als een Hollander, dan als een Fransman wert aengesien. Desen Heere heeft my versoght, dat ick U Wel-Ed. wilde recommanderen, dat syn Broeder, den Heere van *Armenvilliers*, op een ander soude mogen werden verplaetst.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Fontainebleau den 9. July 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAe 't afgaen van myne jonghste, van den 1., is my wel toegekomen U Wel-Ed. geheel aengenaeme, van den eygen datum.

Een kort verhael van de Bataille, uyt U Wel-Ed. Missiven van den 18. ende 24., by my in 't Fransch ingesteldt, ende 't rapport door den Heere Prins van *Monaco* mondelingh gedaen, syn soo seer over een stemmende gevonden; dat de kleyne maeren die de Engelschen debiteren, om haer verlies ende onse Victorie kleyn te maecken, geen impressie maecken in de boesem van desen Koningh, ende van de Heeren van syn Raedt, ende andere reghtsinnigen. Het gedruckte Relaes van U Wel-Ed., my met de jonghste post toegekomen, door publicke authoriteyt bevestight, ende met meer omstandigheden illustrerende 't geen compendieuselyck in myn Extract was nedergesteldt, sal dienen, om ook de gepassionneerste Engelsch-gesinden (die hier weynigh syn) te convinceeren; maer 't geen haer t'eenmael stom sal maecken, is, dat haer Ho. Mog. Vloote met een aensienelyck getal van Schepen, eer de Engelschen gereedt kunnen syn, moght in Zee wesen, dewyle sy altydt op het eerst in Zee komen, haer hebben beroepen, om van de Victorie te kunnen oordeelen. Ende heb ick dies met te meerder blydtschap verstaen, 't geen U Wel-Ed. my schryft, van de goede apparentie die'er is, van dat Wy nogh dese Weecke, haer Ho. Mog. Zeemaght in seer goede staete, in Zee souden mogen sien. Ick debitere van dese tydinge niet meer, als U Wel-Ed. dienstigh oordeeldt, ende niet anders, als 't geen dienen kan, om alle naebedencken van gevaer voor den Heere de *Beaufort*, wegh te nemen; soo'er nog eenigh moght syn, dat ick niet vertrouw, nogh bemercken kan.

Nae dat ick dese dus verre heb geschreven, is my toegekomen Uw Ed. schryven uyt Vlissingen, van den 5. deses; uyt het welcke ick met blydtschap heb vernomen, dat haer Ho. Mog. Vloote, met soo goede voorspoet in Zee is gebraght: men considereert hier seer den iever, courage ende goede conduite, in 't beleyden van dit geheele werck gebruyckt. Godt wil het met een goede uytkomst kroonen. Indien'er ietwes D. 17, 11, 2, 16. 22, 47, 10, 8, 22, 10, 16. te setten is. Ick twyffel niet, of men soude in sulcken gevalle, van Fran-

Fransche Musquettiers seer wel syn gediendt. Ick sal den Heere de Lieutenant-Admirael kennisse geven, van de offres, welcke men hem doet, om se hem, soo hy se begeert, te laten toekomen, ende sal versoecken, dat ook de Koningh aen syn Ed. gelieft te doen schryven.

Den Heere Gouverneur van Calais, heeft aen syn Majt. alhier toegesonden, de tydinge van 't uytlopen van de Vloote, welcke hy van de Heeren Gedeputeerden van haer Ho. Mog. heeft gehad.

De Engelschen hier, seggen, dat se niet meer als tien Schepen verlooren hebben; ende willen ook doceren met gedruckte lysten, dat se maer ses-hondert doden op haer Schepen hebben, ende elf-hondert gequetsten, van dewelcke de helft op de naeste Toght souden kunnen dienen, ende dat in handen van haer Ho. Mog. niet meer en kunnen syn, als vyftien-hondert gevangens. De Stadt van London heeft hondert-duysent ponden sterlings aen den *Koningh van Engelandt* verstreckt; ende soo men de Engelschen geloven magh, soo sullen sy haest in Zee syn, met vry grooter maght, als ooit voor dese; maer daer syn ook brieven uyt Engelandt, die spreecken van 20. Schepen, die verloren souden syn, ende van 7000., soo dooden, gevangens, als gequetsten; maer den Heere *Colbert* seyt my, uyt syn advisen te geloven, dat de schade wel soo groot is, als die by haer Hoog Mog. wert gemaeckt.

My is geseyt, dat men den Grave van *Guiche*, om hem te bergen, twee-hondert ducaten heeft doen tellen: men klaeght daer niet over; maer dewyle het my aen de tafel van den Heere Grave van *Grammondt* geseyt is, ende dat het in syn selven vileyn is; soo behoort het (myns oordeels) te werden ondersoght ende gerepareert. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. van BEUNINGEN.

Desen 9. July 1666. ontrent Fontainebleau.

P. S.

F. 13, 4, 23, 9, 24, 18, 13, Advisen melden, dat de Engelschen ontrent 20. Schepen verloren hebben, ende onder deselve, aght groote; dat men 't verlies van Boots-volck door Soldaten suppleert; dat den Koningh inclineert, om vrye exercitie van Religie, aen alle syne Onderdanen te geven; dat hem rust van binnen sal causeren, ende genegentheyt onder syn Volck, om alles met hem uyt te setten.

Ick ben hier tot Fontainebleau; maer kan niets verrighten dese morgen; dewyle den Heere *Colbert* wederom onpasselyck is, ende dat den Ko-

ningh geen Raedt sal houden, voor naemiddagh. Ick heb den Heere *de Lionne* gesprooken, ende wel genegen gelaten, om te seconderen myn voorstel, om de victuaillie te doen volgen, ende de komste van *Beaufort* met het revictuailleren tot Rochelle niet te tarderen.

Een van myn Clercken sieck synde, ende ick seer geoccupeert wesende, heeft de Missive, welke aen den Heere Griffier afgaet, geen twee mael geschreven kunnen werden. U Wel-Ed. gelieve dies copye van deselve, ter Griffie te eysschen.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 15. July 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jongste, in date den 8. deser lopende maendt, syn my alhier in 's Gravenhage, wel ter handen gekomen, U Edts. twee distincte Missiven van den eerste ende 9. der selver maendt, daer van den eerste te vergeefs een keer naer Zeelandt gedaen, ende my aldaer gemist hadde.

Van gelycken is aen de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden over 't employ van 's Landts Vloote, wel toegekomen U Edts. Missive van den 9. voorsz. Indien den Hertogh van *Beaufort*, met 's Koninghs Vloote, in de Riviere van Lissabon moet blyven leggen, tot dat hem de ordres van den Koningh van den 9. Juny, ter handen kome, soo sie ick, tot myn leetwesen, nogh weynigh apparentie, dat selfs in de aenstaende, ofte tweede Bataillie met de Engelschen, daer van nogh eenigen dienst sal konnen werden getrocken. Het is, onses oordeels, niet geheel regulier, dat den *Koningh van Vranckryck* aen de eene syde, ons door schriftelyke Memorien heeft doen bekent maecken, dat den gemelden Hertogh van *Beaufort* ordre hadde, om sigh uyt de Middellandtsche-Zee te vervoegen onder Belle-Isle, ende aldaer de naeder ordres van syne Majesteyt te vinden, met byvoeginge, dat syne Majesteyt niet onsmaeckelyck vondt, dat men ontrent de Hoofden soude traghten beyde de Vlooten te doen conjungeren; ende dat men aen de andere zyde, niet alleen buyten voorweten van haer Hoog Mogende, maer ook selfs sonder haer *ex post facto*, met de vereyschte promptitude, de nodige kennisse te geven; aen den gemelden Heere Hertogh van *Beaufort* last gegeven heeft, om sigh in de Riviere van Lissabon te komen vervoegen, ende hem met 's Koninghs Vloote aldaer te blyven ophouden, tot naeder ordre. Soodanigen conduite soude somwylen den Staedt wel konnen plongeren in de uytterste ongelegentheyt, door dien dat men door onkunde geheel verkeerde mesures neemt; weshalven ick U Ed. als nogh bidde, met alle doenelycke vlydt ende ernst, te bevorderen, dat ons moge gewerden copyen van alle de ordres, die aen den gemelden Heere van *Beaufort* successivelyck afgaen sullen, ende ook van die geene, die aen hem op ende zedert den 9. Juny voorsz., afgegaen syn. Het syn

sae-

saeken van de alderhoogste importantie, ende waer ontrent men ook op de aldergeringhste circumstantien, in de deliberatien alhier soude konnen ende moeten reguard nemen. Ick hebbe 't geene voorsz. is, aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* te gemoet gevoert, ende gelieve U Ed. sulcks ook aen de Heeren Ministers aldaer discretelyck, ende niet te min met de gerequireerde naedruck, voor te houden; want ick kan U Ed. niet verbergen; dat die conduite, mits het langh uytblyven van den meer gemelden Hertogh, nu aen een ieder kennelyck geworden synde, alhier vry wat ongenoegen veroorsaeckt; 't welck in alle manieren, soo veel mogelyck, voor het toekomende diendt te werden geprevenieert.

De gedaghten die aldaer by sommigen gevonden worden, dat 's Landts Vloote, *casu quo*, soude mogen komen naer Brest, vinden hier gantsch geene ingressie, ende schynen my ook toe te wesen gantsch ongefondeert, om veele redenen op de gelegentheyt van 't Kanael, indien daer inne Bataille soude moeten werden gelevert, ende op de ontblootinge van de Kusten van desen Staedt reflexie hebbende.

Ick hebbe U Ed. voor desen gecommuniceert, myne gedaghten, ontrent de pointen, van de zyde van Sweden gedesidereert wordende; met toesendinge by copye, van 't geene ick daer over aen den Heere *Isbrandts* hadde geschreven, gecomposseert naer de apparente inclinatien, die ick vooraf by de Leden hadde bespeurt: Sedert is geduurende myn afwesen in Zeelandt, by haer Ed. Groot Mogende dien conform, Resolutie genomen; die ook van dese weecke ter Generaliteyt is geamplecteert ende in eene Resolutie geconverteert, soo als U Ed. uyt de copye van dien, die aen deselve, wegens den Staedt hier nevens sal toekomen, breder sal gelieven te bemercken. Het is aen haer Ed. Groot Mogende sonderlingh welgevalligh geweest, dat uyt U Edts. Missive van den 9. deses bespeurt wierde, dat U Ed. 't gesustineerde van Sweden, om het Elbingsche Tractaet gecasseert te hebben, van onredelyckheydt hadde geconvinceert, ende ook daer benevens aengewesen de noodtsaeckelyckheydt, dat haer Hoog Mogende gerust gestelt moesten wesen, met eene formele ende ongeconditionneerde belofte, van neutraliteyt sonder relatie tot den Muscovischen Oorlogh; ende dat, soo ten aensien van Denemarcken, als van desen Staedt. Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft nogh van dese weecke, door ordre van syn Koningh, ernstige instantien op 't een en 't ander by my gedaen, ende voornaementlyck op de cassatie van 't Elbingsche Tractaet; sigh dienthalven beroepende op de belofte aen Sweden gedaen, om door alle ernstige officien haer Hoog Mogende, is 't doendelyck, tot het inwilligen van de voorschreve cassatie, te disponeren; welcke belofte syne Majesteyt soude gedaen hebben, op 't eenpaerigh sentiment van Uw Ed. ende van den Heere *Isbrandts*; dat haer Hoog Mogende tot de voorschreve cassatie souden behoren te werden verstaen. Ick hebbe, soo ick vertrouwe, den gemelden Heere Ambassadeur van de onredelyckheyt der voorschreve sustenue, overtuyght; ende hoope, dat Uw Ed. aldaer soo veel sal weten te wege te brengen, dat Vranckryck, die nu met haer pressant versoeck aen haer Hoog Mogende in dien dele genoegh gedaen

Q q 2 heeft,

heeft, ook Sweden voortaen in dien deele, op de klaerblyckelycke redelyckheyt kraghtighlyck in 't ongelyck te stellen. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 15. July 1666.

Hier by gaet het jonghst ingekomen Advis, uyt 's Landts Vloote.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Fontainebleau den 16. July 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van den myne, van den 9. deses, is my toegekomen U Ed. schryvens van den 8. der selve.

Ick heb van het begin aen, dat den Hertogh van *Beaufort* in Zee is geweest, alle uytterste vlydt aengewent, om syn komste nae het Kanael te doen verhaesten, ende heb onder anderen niet versuymt te remonstreren in tyts, dat de vreese, van dat de Engelschen de Vloote van desen Koningh in de open Oceaen soude gaen soecken, geheel buyten apparentie was; maer dit laetste is te vergeefs geweest, ende daer mede veroorsaeckt dese langhwylige treyn in de reyse van gedaghte Heere Hertogh; welcke een ieder my seyt (ende ik geloof met waerheyt) ten hoogsten te regretteren. Edog daer is tegenwoordig niet anders te doen, als met patientie af te wagten, wat op de van hier gesonden ordres, sal komen te volgen. Ick hoop, dat U Ed. gevallen sal, dat ick hier geobtineert heb, dat de Vivres tot revictuaillement, den Heere van *Beaufort* met Koopvaerdyschepen sullen werden naegesonden. Ick heb wel vermoet, dat den Heere *de Ruyter* sigh voor eerst, ende sonder last, niet sal dienen van de Fransche Infanterie, die hem sal werden aengeboden; insonderheyt, dewyle hy binnen Scheepsboort, die van spyse soude moeten versorgen; maer soo men een entreprise te Landt wil maeken, soo soude men dienst van dat Volck kunnen trecken, ende al is 't, dat men se niet gebruykt, soo kan het aenpresenteren van deselve dienen, om te retarderen de Resolutie, die den *Koning van Engelandt* wert geschreven genomen te hebben, van 't gebreck van Bootsvolck op syn Vloote, door syn Landt-Militie te suppleren, uyt naebedencken, van dat hy die tot ander employ soude mogen nodigh hebben; ende hebbe ick daeromme dese presentatie, van dewelcke in discoursen met den Heere *Colbert*, eerst mentie gemaeckt is, by syn Ed. aenstonts opgenomen, als een plausible saeke, ende heb deselve tot een goede conclusie helpen bevorderen; ende particulierlyck myn werck gemaekt, om voor te komen, dat over het point van Commandement te Landt, geen ongemack soude mogen ontstaen.

De seshondert Ruyters, welcke men als Musquettiers, op de Vloote van den Heere

Heere Hertogh van *Beaufort* wil gebruycken, sullen, hier ontrent verblyven, tot dat men tydinge van gedaghten Heer Hertogh heeft, ende dan nae Calais gaen, om daer te imbarqueren.

Ick heb met desen Koningh gesproocken, over 't geen U Wel-Ed. vermaendt, van N. 2, 25, 16, 41, 5, 25, 41, 48, 65, 49. van 585. dat gevalt syne Majesteyt wel, ende hy seyt, 589. genoegh daer toe by der handt te hebben, maer soo lange syn 599. met 14, 11, 16, 41, 5. 20, 13, 25, 7. is, aght men de deliberatien daer over, hier te prematuur te syn.

By myn voorgaende, heb ick overgeschreven, dat syn Majesteyt my had geseyt, iets nae syn kleyn vermogen te sullen doen, om den *Koningh van Denemarcken* door eenige liberaliteyt te disponeren, om een goedt getal van syn Schepen, met die van haer Ho. Mog. te conjungeren; maer een van de Heeren Ministers, welcke dit aen deselve gerememoreert had, heeft tot antwoort bekomen (soo syn Ed. myn geraporteert heeft) dat, syn vermogen niets is. Ik kan niet anders begrypen, of hooghstgedaghten *Koningh van Denemarcken*, behoort in naekominge van het Tractaet, alleen in dese niet stil te sitten, ende ick laet tot U Ed. wyser bedencken, of hy daer toe niet serieuselyck dient te werden aengemaent; want als men in dusdanige gelegentheyt niets van den *Koningh van Denemacken* soude trecken, als dat hy soude blyven bewaren syn Zondt; soo dunckt my, dat de sommen aen syn Majesteyt uytbelooft, wat seer groot syn. Maer hoewel men het geen voor geroert is, my seyt, van dat des Koninghs vermogen, niets is; ende dat den Koningh my op gisteren lagchende te gemoet voerde, *dat hy alle syn sacken doorgesoght had, maer niets had gevonden*; soo blyft my noghtans eenigh naebedencken, van dat men beter intentie heeft, als men wil verklaren.

Ick heb bynae in geenige saecken meer ernst getoont, als in 't geen ick hier in last heb, ontrent de Manufacturen; maer om het uyt te wercken nae haer Hoog Mogende intentie, sal het goedt syn, dat daer over ook met den Heere d'*Estrades* wat seer serieuselyck werde gesprooken. Maer daer sal ook ter bequamer tydt gelet dienen te werden, om hier een weynigh omsien te veroorsaecken, in *consilia* die den Heere *Colbert* sonder ophouden pousseert, om *quocunque modo*, alderhande Manufacturen, alle andere Natien, soo veel doenlyck is te onttrecken, ende in dit Ryck vast te maecken; 't sal de wegh wesen om den anderen beter te verstaen, ende misschien, om af te snyden veele nieuwe klaghten, die andersints een vriendtschap, welcke wedersyts soo avantagieus is, als die van dese Kroon ende haer Ho. Mog., niet alleen te interpelleren; maer te turberen. Ick blyve nae myne dienstige gebiedenisse,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Fontainebleau den 16. July 1666.

P. S. 378. heeft my geseyt, dat den Secretaris *Puffendorf* aen de syne heeft

heeft geëxhibeert een Missive, van een Secretaris van den *Koningh van Denemarcken* aen den Gouverneur, inhoudende, dat den *Koningh van Denemarcken* goet vondt, van Engelandt minst t'offencere ende tegens dat Ryck niet soude ageren.

Ick geloof den brief is niet Authentycq, ofte wat van oude datum.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 22. July 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 15. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive van den 16. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; waer uyt, als mede uyt de publicke depêches, daer nevens overgesonden, ende uyt 't geene den Heere Ambassadeur d'*Estrades* daer op heeft gecommuniceert, Wy alhier met bysondere aengenaemheyd bespeurt hebben, eerstelyck; de verseeckeringe, die den Koningh aldaer van die van Sweden getrocken hadde, dat deselve de Kroon Denemarcken, geduurende desen Oorlogh soude ongemolesteert laten, met de solemnele interpositie van syne Majesteyts woordt, by eene kraghtige ende cordate Missive, aen den *Koningh van Denemarcken*, daer op gevolght.

Ten anderen, de resolutheyd by syne Majesteyt betoondt, in 't aen presenteren van 2000. soldaten aen den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*.

Ende ten derden, de provisionnele ordre, by syne Majesteyt gesteldt, tot ontslaeginge van de Hollandtsche Laeckenen, binnen Rouën aengehouden geweest synde.

Op 't eerste van de voorsz. drie pointen, vinde ick my verplight, Uw Ed. by desen bekendt te maecken; dat Wy alhier nogh dagelycks meer ende meer werden verseeckert, van de continuele wervinghen ende vermeerderinghe der Sweedtsche Troupen in 't Stight Bremen, ende dat Wy meynen reden te hebben, om te bedughten, dat met de voorsz. Troupen wel lightelyck eerstdaeghs iets prejudiciabels voor desen Staedt, soude mogen werden ter handen genomen; was het niet tegens den *Koningh van Denemarcken*, mogelyck wel selfs tegens haer Ho. Mog., met het invallen in Oost-Vrieslandt, of ook wel elders in de Frontieren van desen Staedt, voornaementlyk by soo verre de aenstaende Bataille tegens de Engelsche Vloote niet wel moghte komen uyt te vallen; maer by contrarien uytslagh, vertrouw ick, dat Wy diendthalven niets hebben te bedughten; soo als ook af te nemen is, uyt de jonghste Missive, van den Heere *Isbrandts* aen my geschreven, daer van copye hier nevens gaen, tot Uw Edts. naerightinge. Hoedanige prejudiciable entreprisen des te meerder syn te apprehenderen, om dat den *Bisschop van Munster* ook wederom eenige Troupen begindt aen te nemen, ende by een te trecken, synde ook eenige van syne gelicentieerde Regimenten, die naer Brabandt waren vertrocken, van daer weder te rugge gekeert: Daer tegens haer Ho. Mog. niet naerlaten, van nu af aen,

ten besten te vigileren. Wy werden ook beright, dat den *Keurvorst van Keulen* seer geinciteert wordt, om mede tegens den Staedt te willen partye kiesen; mits alle 't welcke haer Ed. Groot Mog. geraeden aghten, dat Uw Ed. by den Koningh aldaer ende syne Majesteyts Ministers, devoiren aenwende, ten eynde syne Majesteyt mede de vereyschte gerustheyd ende verseeckeringe van den *Koningh van Sweden* gelieve te trecken, dat deselve ook haer Ho. Mog., nog door eenige invasien in Oost-Vrieslandt, nogh op eenige andere wyse, sal inquieteren; ende dat den hooghstgedaghten *Koning van Vranckryck*, aen haer Ho. Mog. daer op mede syn woordt solemnelyck interponere, even ende in al sulcker voegen, als syne Majesteyt tot gerustheyd van den *Koningh van Denemarcken*, heeft gedaen. waer ontrent den *Koningh van Vranckryck* des te resoluter behoordt te procederen, om dat deselve haer Ho. Mog. afraedt, immers onnodigh aght, den voortgangh van de Alliancien, die haer Ho. Mog. tot weeringe van soodanige desseynen der Sweden, geëntameert hebben, ende ook gerecommandeert, het inhouden van 't secours, by voorige Resolutien naer Holsteyn gedestineert.

Op 't voorsz. tweede point, is Uw Ed. gelast, den *Koningh van Vranckryck* voor syne betoonde promtitude ende genegentheyd, uyt den naeme ende van wegen haer Ho. Mog., te bedancken; maer dewyle de aengebodene 2000. Mannen, jegenwoordigh in 's Landts Vloote van geen vrught konnen wesen, als Uw Ed. uyt de bygeleyde Resolutie van den Kryghsraedt, breder sal gelieven te bemercken, soo is d'intentie ende begeerte van haer Ed. Groot Mog., ende ook van haer Ho. Mog., dat Uw Ed. nevens het voorsz. compliment van danksegginge, occasie neme, om syn Majt. op 't alderefficacieuste te permoveren, dat deselve de gemeene saeke ten beste, met alle doenlyke promtitude in de Havenen van Duynkercken, St. Malo, ende daer ontrent gelieve te doen prepareren, ende soo haest doenlyk by 's Landts Vloote te senden, de nombre van twaelf Brandtschepen; 't welck haer Ed. Groot Mog. des te ernstiger desidereren, om dat men seeckere naerightinge heeft, dat den vyandt tot de nombre van 30. Branders, ten deele albereydts gereedt, ende ten deele nogh onder équipagie heeft; maer voor al, om dat den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* en andere ervarene Officieren in 's Landts Vloote, eenstemmelyck verklaeren, dat de Fransche Natie in 't toebereyden, ende voornaementlyck in 't aenvoeren van Branders, alle andere Natien te boven gaen.

Wat het voorsz. derde point belanght; dienthalven sal het absolute noodsaeckelyck syn, dat den Koningh aldaer syne Onderdanen behoorlyk gelieve te doen waerschouwen, dat sy onbekommert de Hollandtsche Laeckenen ende andere Manufacturen, sullen mogen ontfangen ende debiteren; dewyle Wy jegenwoordigh op nieuws beright worden, dat het aldaer de Vreemdelingen selfs wel gepermitteert is, hunne Manufacturen ter flete te debiteren; maer dat geene Onderdanen van syne Majesteyt geoorloft is, sulcks te doen; immers dat sy alle aen haere Correspondenten hier te lande doen weten, dat sy sulcks geensints souden derven onderstaen.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft my voor desen alhier ter handen gesteldt, eene reeckeninge, volgens dewelcke den Koningh tot laste van haer Hoog Mog., als op de bewuste subsidien t'over betaeldt hebbende, soude com-

competeren over de seven tonnen goudts; waer van ick Uw Ed. voor desen de copye toegesonden hebbe. Gisteren hebben haer Ed. Groot Mog. daer op geresolveert, 't gunt Uw Ed. uyt het bygaende Extract, breder sal gelieven af te nemen; 't welck ick van myn plight geaght hebbe, Uw Ed. by desen in antecessum toe te senden, tot dessels naerightinge.

Op Maendagh voorleden, heeft den Heere Envoyé *Appelboom*, aen haer Hoog Mog. aenbiedinge gedaen, van de Mediatie, soo als U Ed. uyt de bygeleyde Memorie breeder sal gelieven af te nemen; hebbende ook daer benevens overgelevert de Missive van den Koningh syn Meester, mede copyelyck hier nevens gevoeght. Wat by haer Ed. Groot Mogende daer op provisionnelyck is geresolveert, sal Uw Ed. uyt het bygeleyde Extract gelieven te bemercken.

De Heeren Staten Generael hebben op Vrydagh voorleden, door een Trompetter, aen den *Koningh van Engelandt* gesonden de bygaende Missive, * raekende het doode Lighaem van den geweesene Vice-Admirael *Berckley*; daer van ook alvoorens communicatie is gegeven aen den Ambassadeur d'*Estrades*.

Ik hebbe uyt den selven Heere gemerkt, dat hy door ordre van den *Koningh van Vranckryck*, sig heeft geinformeert op de practycque, voor desen geobserveert, ontrent het strycken van de Vlagge, in ontmoetingen van de Vlooten van Engelandt ende van desen Staedt; ende dat hem soodanige informatie soude syn gegeven, dat den Admirael van haer Ho. Mog., syn Mars-zeyl hebbende laten lopen, de Vlagge gestreecken ende elf, dartien of vyftien schoten met kanon gedaen, den *Admirael van Engelandt* daer op alleenlyck met kanon soude hebben geantwoort, sonder de Vlagge te strycken; daer ick noghtans wel seeckerlyck wete, dat den Vice-Admirael *Lauson*, jonghst met 's Koninghs Vloote in de Middellandtsche-Zee geweest synde, *ni fallor*, leggende voor Tanger, ende den Vice-Admirael *de Ruyter*, met de Vloote van haer Ho. Mog. daer voorby komende, ende eerst de Vlagge gestreecken ende de behoorlycke Eerschoten gedaen hebbende, hy *Lauson*, tot resalutatie, mede syn Vlagge gestreecken ende de gewoonelycke Eerschoten tot antwoorde gegeven; dogh gelyck in sulcken cas by de onse het eerste salut wert gedaen, soo wert ook by deselve de Vlagge wederom laetst opgeheven. Wel is waer, dat de Engelschen ook somwylen, voornaementlyck als sy de sterckste waren, haere Vlagge wel hebben blyven laten wayen; maer daerentegen is mede waer, dat de onsen wederom de sterckste synde, ook somwylen de Engelschen wel eerst hebben doen strycken; gelyck my nogh onlanghs door den Lieutenant-Admirael *Tromp* verhaelt is, een *casus*, daer hy sulcks selfs hadde gepleeght; dogh op soodanige voorvallen en moet men sigh, naer myn oordeel, niet fonderen; maer wel op 't geene in een paisible tydt, met ontrent egale Maght, ende naer reden is geschiedt; gelyck het notoirlyck de reden conform is, dat iemandt, hoe grooten Monarch hy ook soude mogen syn, gesalueert wordende, syn hoet weder aflighte, ende dat het een groote, alhoewel betaemelyke deference is, dat de mindere de hoet afhoude, tot dat den anderen sig wederom eerst gedekt hebbe; Uw Ed. gelieve hier op de vereyste reflexie te maecken, ende 't selve te passe

* Siet *Aitzema's* vyfde Deel in Folio, pag. 723.

passe te brengen daer 't behoort, op dat daer over, by conjunctie van wedersydts Vlooten, geen misverstandt en kome te rysen. My is ook verseeckert, dat sulcks is conform de practycke, voorheenen tusschen de Vlooten van Vrankryck ende van desen Staedt geobserveert, ende onder anderen mede in specie in de conjunctie van wedersyds Navale maghten voor Rochelle. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 22. July 1666.

P. S.

Hier nevens gaet het gerequireerde bericht, op 't subject van de Lakenbereyderye; 't welck alhoewel ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. nogh niet voorgelesen synde, ick eghter van myn plight geaght hebbe, Uw Ed. hier nevens by copye te laten toekomen, omme te strecken tot desselfs naerightinge. Uyt het nevensgaende advis huyden alhier uyt Engelandt ontfangen, sal Uw Ed. gelieven te bemercken de considerable Zeemaght, daer mede men aldaer in 't korten vermeyndt in Zee te komen; 't welck ick wil hoopen, dat den Koningh aldaer sal doen resolveren, om de gerequireerde Branders, met alle promtitude te doen prepareren.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 29. July 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Edts. Missive van den 23. deser lopende maendt, met de byleggende copyen van eenige ordres aen den Heere Hertogh van *Beaufort* afgegaen, is my naer 't afgaen van de myne van den 22. daer bevorens, wel ter handen gekomen; wy sullen daer op de komste van de Fransche Vloote, met verlangen te gemoedt sien, bedught synde, dat wy voorseecker sullen genootsaeckt wesen, nogh een tweede Bataille alleen te hazarderen. Het uytblyven van deselve Vloote, gevoeght by 't advis van die zyde voor desen, met empressement gegeven, om haer Ho. Mog. Vloote te doen inblyven, doet alhier seer quade operatie in de gemoederen; ende voorwaer, indien wy sedert het begin van Juny voorleden, ons tot de komste van den gemelden Hertogh hadden laten van de Engelschen geblocqueert houden, wy hadden nu mogelyck al de knodse op de straet gehad.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* ontfangen hebbende de calculatie, U Ed. met de jongste post *in antecessum* toegesonden, heeft my huyden geseyt, desel-

ve seer exorbitant te vinden, * ende niet gemeynt te wesen daer over alhier in debat te treden, latende 't voorsz. werck U Ed. aldaer aenbevolen. Ick wil hoopen dat U Ed. 't selve sonder aenstoot, sal konnen doen voorkomen, voornaementlyck in een tydt dat ons 't voorsz. uytblyven van de Fransche Vloote soo seer smert, ende kan U Ed. naer waerheyt wel allegueren, dat het hier met reden seer surprenant is voorgekomen, dat men ons in handen stelde eene reeckeninge, waerby wy tonnen gouts debiteurs bleven; ende hoe by haer Hoog Mog. de rupture van syne Majesteyt tegens haere Vyanden importanter geaght wert, hoe haer Ho. Mog. syne Majesteyt meerder eere aendoen; maer U Ed. kan de Ministers aldaer wel verseeckeringe geven, dat haer Hoog Mog. jegenwoordigh soo seer om penningen benodight syn, dat syne Majesteyt soo reghtvaerdigen schult, nu voor een kleyn kapitael soude konnen afmaecken.

Hier nevens gaen de jonghste advisen, ons uyt 's Landts Vloote toegekomen. Waer mede by defect van tydt, genootsaeckt werdende af te breecken, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 29. July 1666.

P. S.

Hier nevens gaet eene verklaeringe van den Lieut.-Admirael *Jan Evertsz.*, raeckende de practycque, voor desen geobserveert ontrent het strycken van de Vlagge, in de ontmoetingen van de Vloote van Vranckryck ende van desen Staedt; die ick van myn plight geaght hebbe U Ed. nevens de jonghste brieven van den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, ende verscheyde Resolutien, sedert myne jongste van den 22. deses by haer Ed. Groot Mog. genomen, mits desen te laten toekomen, omme te strecken tot dessels naerightinge.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 5. Augusty 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 29. der voorlede maendt, is my U Edts. Missive van den 30. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Ik hebbe deselve aen niemant gecommuniceert; † want de ombragie ende het naebedencken, dat alhier generaelyck ende met een ongenoegen over 't uytblyven van de Fransche Vloote opgenomen wert, is soo groot, dat de kennisse van soodanigen conduite ende Resolutie, als men aldaer op verscheyden onse billycke versoecken heeft gehouden ende genomen, daer by komende, capabel

* Siet *Lettres d'Estrades*, Tom. 3. pag. 310. &c. eerste Editie.

† Siet eghter den inhoudt daer van in *d'Estrades* Brief van den 5. Augusty 1666.

bel soude wesen, de gemoederen verder te verrucken, als ick oordeele met den dienst van 't Landt over een te komen; te meer, alsoo apparent weynigh dagen, immers weynigh weecken ons in 't meerendeel der voorsz. saeken, den grondt van syne Majesteyts intentie naeder sullen doen sien; die ick hoope ende ook vertrouwe, dat de effecten sinceerder sullen doen vertoonen, als de uytterlycke apparentien jegenwoordigh een ieder genoeghsaem doen geloven.

Ick hebbe aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* huyden verklaert, wel te wenschen, dat 'er nooit en was gesproocken geweest, van eenige nader seeckerheyt, die haer Ho. Mogende ten regarde van Sweden, door intercessie ende de goede officien van Vranckryck wel desidereren; om dat het my leet is, dat daer door occasie gesuppediteert is, om te ontdecken, met hoe grooten onderscheyt de saeken van Sweden tegens desen Staedt, ende die van desen Staedt tegens Sweden aldaer opgenomen ende behartight worden; tot soo verre, dat men aen Sweden wel kraghtige intercessie heeft willen verlenen over pointen, van de alderhooghste onreghtmatigheyt, als om naer de geaccordeerde recissie van de bewuste elucidatien, ook nogh een geheel Tractaet, voor desen by Sweden selfs seer gepousseert, 't haerder contemplatie mede den bodem in te slaen; ende 't geene nogh verder gaet, dat men 't selve ende meer andere diergelycke saeken soude inwilligen; ende nogh daer en boven aen dien Koningh een goede somme gelts geven, sonder dat wy directelyck daer tegens souden mogen bedingen; niet eenige reciproque avantagien, maer alleenlyk eene simple neutraliteyt, dat is, die faciliteyt omme de voorsz. somme gelts niet tot naedeel ende oppressie van desen Staedt selfs soude werden gebruyckt. Ick wil gaerne bekennen, dat ick nooit gedaght hadde, dat men soo billycken versoeck soude hebben derven declineren: 't welck de Sweden nu ook selfs voor billyck insien, ende in *amplissimâ formâ* willen accorderen, soo als U Ed. uyt de jongst ingekomen advisen van den Heere *Isbrandts*, copyelyck hier nevens gaende, breder sal gelieven te vernemen; daer by mede tot U Edts. naerightinge is gevoeght, 't geene by haer Ed. Groot Mog. jongst op desselfs Negotiatie is geresolveert; voor al heb ick den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* vertoont, de uytterste onredelykheyt van het refus van twee onnosele Brandtschepen, om gebruyckt te mogen werden tegens een gemeenen Vyandt, tot welckers afbreuck den *Koningh van Vranckryck* verobligeert is, in 't werck te stellen, al wat de forces van syne Rycken konnen uytbrengen.

Over de resalutatie met de Vlagge, syn tusschen ons mede verscheyden propoosten gevallen, ende dunkt my voorwaer, in dien deele ook gantsch vreemt, dat een Koning, die verbonden is om de vryheyt van de Zee te helpen defenderen, ende alle actien, defluerende uyt de geimagineerde Heerschappye over deselve, tegen te gaen, selfs aenleydinge soude willen geven, tot iets, 't welck ter werelt geen grondt hebben kan, dan deselve geimagineerde Heerschappye. Wy hebben aengenomen de Engelsche Vlagge te salueren; maer wy verstaen, dat sy in gelycker wyse moeten resalueren, gelyck ook doorgaens is geschiedt, ende als sy sulcks niet en doen, verstaen wy ons in 't point van civiliteyt ongelyck te geschieden, ende nemen dan daer uyt reghtvaerdige redenen, om haer niet alleen op andere tyden niet wederom te salueren; maer ook wel als wy de sterckste syn, haer selfs eerst te doen strycken, ende op dat wy niet

souden schynen aen de Engelschen iets te hebben toegestaen, het welck eenighsints soude deflueren uyt haer gepretendeert *Dominium Maris*, soo hebben wy altyts geobserveert twee saecken, de eene, dat onse Vlooten haer op deselve wyse salueren in alle Gewesten, te weten soo wel in de Noordt-Zee, de Spaensche-Zee ende de Middellantsche-Zee, als in de Britanische-Zee: Ende ten tweeden, dat wy de Officieren van desen Staedt ter Zee, even op deselve wyse doen procederen, ten aensien van de Vlagge van Vranckryck, ende van alle andere Koningen, die wy eenigh respect gewoon syn te defereren, als deselve Officieren haer ten respecte van de Engelsche Vlagge syn gedraegende; ende is sulcks ook de reden, waeromme wy in alle acten ende instructien, selfs ook in die geene, die op den 2. Juny laetstleden over 't selve subject aen den Heere *de Ruyter* gegeven is, expressely k doen influeren de clausule, *soo als ten aensien van Engelandt in gebruyck is*, of diergelycke, op dat wy niet schynen iets meer, of uyt eenige anderen hoofde aen Engelandt in dien deele toe te staen, dan wy ook doen aen andere Koningen, ende dat simpelyck ende alleenlyck uyt respect, ende geensints uyt reght. Weshalven ook syne Majesteyt wel volkomentlyck verseeckert magh syn, dat soo haer Hoog Mog. ooit, of ooit genootsaeckt worden, aen de Engelschen toe te staen het bekende salut, sonder de resalutatie te verwaghten; dat wy dan ook sulcks niet alleenlyck aen syne Majesteyt sullen accorderen; maer deselve ook versoecken, die ordre te willen geven, dat syne Admiraelen de onsen niet en resalueren; op dat wy andersints door de differentie, in dien deele geobserveert wordende, niet stilswygende en advoueren aen Engelandt in dien deele iets meer, als uyt respect, ende sulcks notoirlyck uyt eenigh reght over de Zee toe te staen.

Soo ontrent het werck van de Manufacturen, de tegenwoordige cours aldaer by continuatie wert gehouden, moet het selve infaillibelyck eerst abalienatie, ende vervolgens onlusten causeren; als synde eene indirecte, ende niet te min manifeste contraventie van het Tractaet, daer jegens by middelen van retorsie, sal moeten werden voorsien.

Gisteren heeft men alhier wederom sterck horen kanonneren, ende is daer optegens den avont ingekomen het bygaende advis van den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, daer uyt als mede uyt het rapport, 't welck den brenger desbriefs heeft gedaen, wel seecker is, dat beyde de Vlooten op gisteren voor de middagh ontrent tien ende elf uren aen den anderen syn geraeckt; soo ick voor 't afgaen deses daer van nogh iets naeders verneme, sal ick U. Ed. 't selve hier nevens mede deylen.

Ende voor dese reyse U Ed. niet anders van consideratie te communiceren hebbende, sal ick afbreecken, verblyvende,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 5. Augusty 1666.

P. S.

Naer 't schryven deses, hebben wy alhier nogh ontfangen een Missive van den

den Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, geschreven den 4. deses 's morgens ten negen uren, meldende dat apparentelyck de Bataille nogh voor de middagh soude aengaen. Hier nevens gaen eenige stucken, raekende 't werck van de Manufacturen, omme te strecken tot U Edts. naerightinge.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Fontainebleau den 6. Augusty 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste Missive aen U Wel-Ed. Gestrenge, van den 30. des voorleden maents, is my toegekomen U Ed., van den 29. daer bevoorens, nevens de verklaeringe van den Heere Lieutenant-Admirael *Jan Evertsz*, raeckende het geen ontrent het salueren ende resalueren van Oorloghs-Vlooten in Zee, tusschen die van den *Koningh van Vranckryck* ende van haer Ho. Mog. is voorgevallen, ende voor een vaste ende indisputable practycq is aen te sien. Ick heb daer uyt oorsaeck genomen, om den Heere *Colbert* ende de andere Heeren Ministers naeder over dese materie, ter intentie van haer Hoog Mog. te onderhouden; ende heb vervolgens ook in eene Audientie by desen Koningh, my soo van de voorsz. verklaeringe, als van alle 't geene U Wel-Ed. Gestrenge by syn voorgaende schryven my heeft gesubministreert, ten besten gedient, om syn Majesteyt wel te doen considereren, dat het geen van voorgaende practycque, uyt de voorsz. verklaeringe blyckt te syn, als seer voldoende by syn Majesteyt behoort te werden aengesien, ende dies soo wel by syn Admirael, als by die van haer Ho. Mog. moet werden ingevolght. Ick heb tot dien eynde aen syn Majesteyt, voor eerst voorgedragen, alle het geen ick heb geoordeelt te kunnen dienen, om alle meest volkomen geloof aen de voorsz. verklaeringe te doen defereren; insonderheyt, dewyle het selve niet alleen accordeerde met het geen men van elders, ontrent de voorsz. practycq in 't salueren ende resalueren heeft vernomen; maer ook, voor soo veel het resalueren aengaet, t'eenemael overeen stemt met de évidente redelyckheyt; want dat het notoir is, dat in de vrye Zee, het strycken van de Vlagge, tusschen Schepen van twee Staeten, van den anderen independent, niet konde aengesien werden, als een submissie van een inferieur, ten reguarde van een superieur; maer alleen als een respectueuse civiliteyt, van de geene, die in Souverainiteyt den anderen gelyck synde, in 't point van delatie van eer, eenige deferentie onder den anderen admitteerde; ende dat dit alleen genoegh was, om te doen oordeelen, dat men geen civiliteyt in desen moest pretenderen te ontfangen, sonder die te beantwoorden; dat allesints ook van meerder tot minder, gebruyckelyck is; dat noghtans in de manier van 't strycken van de Vlagge, in de voorsz. verklaeringe vermelt, mits de eerst stryckende, deselve niet eer ophaelt, voor dat se by de geene, die het strycken, met contra strycken beantwoordende, opgehaelt is, soo seer geavantageert is de laetst stryckende, dat het geen in de-

se wort gedaen, van de eene syde geheel een pleginge van respect, ende van de andere zyde van een civiliteyt alleen schynt te syn; sulcks dat in dese aen de Koninghlycke digniteyt seer liberaelyck wierde gedefereert; dat ick ook uyt alle het geen my in dese materie voorgekomen was, niet had konnen vernemen, dat in een vrye Zee, het eerste strycken van de Vlagge, iets anders was, als een Actie *liberi arbitrii*; ende dat daeromme ook door de geene, die in dit point haer 't meeste aenmaetigen, (gelyck de Engelschen doen) van haer Hoog Mogende Schepen niet meer wiert geëyscht, by bedingh, als het strycken *in Maribus Brittannicis*, invoegen als uyt het Tractaet met Engelandt blyckt; maer dat sy dit aldaer niet alleen van haer Hoog Mogende Schepen vorderden; maer van de Schepen van alle Koningen, tot een evident teecken, van dat se 't haer arrogeren, als pretense *Domini istorum Marium*; dat het soude kunnen syn, dat de Engelschen in de by haer soo geseyde Brittannische-Zee moghten, soo nu soo dan, hebben gemancqueert met de Vlagge het résalut te doen; maer dat sulcks voor een irregulariteyt ende onbehoorlyckheyt wiert aengesien, van dewelcke men sigh geressenteert hadt van haer, in andere rencontre, het eerste strycken, dat men anders gepresteert soude hebben, te weygeren; dat dit dies geen geacquiesceerde saek is, ende dat niet te min, als men die onbehoorlyckheyt tot een exempel soude willen nemen, daer niet anders soude uyt volgen, als dat in de Zee, in dewelcke syn *Majesteyt van Vranckryck*, *Dominium* soude willen pretenderen, dit gepractiseert soude werden, ende dat tegens een ieder, 't welck een nieuwigheyt van seer verre uytsien, ende van geen reden soude syn. Dat het interest van syn Majesteyt soo wel, als van haer Ho. Mog. was, dese ende diergelycke usurpatien, tegens te gaen, ende niet te styven. Syn Majesteyt heeft my op dit alles geantwoort; dat hy gantsch niet begeerigh was, aen haer Hoog Mog. in desen te weygeren, het geen hy soude bevinden haer toe te behooren; dat hy den Heere *Beaufort* had aengelast, sigh op de practycque te informeren, ende dat hy in de verklaeringe van den Lieutenant-Admirael *Jan Evertsz*, gesien hebbende, dat een van de casus by hem vermelt, was voorgevallen met den Commandeur *Neufchaise*; gelast had, dat men deselve daer op soude hooren; dat syne Majesteyt ook vertrouwde, haer Hoog Mog. hem niet soude willen weygeren, het geen sy aen syn Voorsaeten, ofte aen Engelandt souden hebben gedefereert; ende dit laetste my occasie gegeven hebbende, om 't geen van de Engelschen voorheenen geseyt is, wat naeder uyt te duyden, heeft syn Majesteyt my geschenen door de redenen by my in desen gebruyckt, wel gepersuadeert gebleven te syn; gelyck sy my ook schynen, by de Heeren Ministers plaetse te vinden. Ick sal dese saeke vervolgen, dewyle de tydt presseert. Ick twyffel, of den Heere d'*Estrades* ontrent het geen hy naeder sal verklaeren, raeckende het point van 't debit der Manufacturen, sig in geschrift sal uytten; want het scheen den Heere *Colbert* vreemt voor te komen, dat hy een schriftelycke Memorie overgegeven had; maer men kan het geen hy mondelingh seyt, in geschrifte eysschen, doen drucken, ende onder de Koopluyden distribueren; dat by nae soo goet als een insinuatie is. Den Procureur Generael van den Koningh tot Rouën, door welckers tusschen komste, de daer geconfisqueerde Lakenen ontslagen syn, heeft niet kunnen naelaten aen de geene,

aen

aen dewelcke hy die restitueerde, te gemoedt te voeren; dat sy immers geen meer vreemde Laeckenen wilden doen komen: dus soeckt een ieder den Heer, die dit werck meest dryft, syn iever te betuygen. Haer Ed. Groot Mogende dienen in desen te vigileren. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Den 6. Augusty 1666., te Landtwaert,
ontrent Fontainebleau.

P. S.

Ick bidde ter Generaliteyt te willen bevorderen, dat geen afschriften van myne Missive aen den Heere Griffier, gemaeckt mogen werden; immers niet van het Artikel inhoudende myne consideratien ontrent de Manufacturen.

Het Hof is gesint voor 't eynde van dese maendt, van Fontainebleau, nae 't Bosch van Vincennes te sullen opbreecken.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 12. Augusty 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, in dato den 5. deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den 6. daer aenvolgende, hier tot Vlissingen wel ter handen gekomen; middelerwylen sal U Ed. ontwyffelyck ook wel syn geworden, een Missive van den Heere Pensionnaris *Vivien*, afgesonden door een Expressen, by den Heere Ambassadeur d'*Estrades* op voorleden Sondag derwaerts gedepescheert, met verhael van 't geene volgens de ingekomen brieven, in de jongste Bataille ter Zee was gepasseert. Naer de receptie van deselve brieven, heb ik my aenstonts, door ordre van den Staedt, tusschen den 7. ende 8. deses, in de nagt, op de reyse herwaerts begeven, ende den voorsz. 8. naer de middag alhier in 's Landts Vloote gearriveert wesende, hebben wy op dese Reede gevonden 87. van de negenëntagtig Oorlogschepen, daer uyt 's Landts Vloote heeft bestaen, boven ende behalven de Advies-jagten, Branders, Galliots ende ander vaertuyg, synde in de voorsz. Bataille gebleven ende gesoncken twee Schepen, 't

eene

eene van den Vice-Admirael *Banckert*, ende 't ander gevoert geweest synde by den Kapt. *Ruyert Hillebrandtsz.* van Vrieslandt; sulcks dat de schade in der daet minder is aen dese, als aen 's Vyandts syde, van dewelcke mede twee Oorloghschepen syn gesoncken, ende daer en boven nogh een capitael Schip, genaemt de Resolution, door een van de Branders van desen Staedt verbrandt; hebbende, soo als 't Volk daer van gesalveert, verklaerde, gevoert 52. metale ende twaelf ysere stucken.

De Engelsche Vloote heeft haer naer de Bataille, nogh eenige dagen hier voor de wal onthouden, ende is eergisteren wederom onder zeyl gegaen, hebbende, soo de uytgesonden Advies-barcquen rapporteren, haer cours eerst Noordtwaerts, ende vervolgens Westwaerts aengeset; daer uyt wy presumeren, dat sy haer wederom naer de Riviere van Londen sal hebben begeven, om haere Schepen te repareren, ende alles wederom in goet postuur te brengen; gelyck wy ook daer mede alhier ernstigh besigh syn, met vertrouwen, dat wy al voor haer wederom sullen klaer ende in Zee syn; gelyck ick ook my vastelyck imaginere, dat de Fransche Vloote onder den Hertogh van *Beaufort*, al moghte deselve ook jegenwoordigh al tot Rochelle, of daer ontrent gearriveert wesen, nogh soo haest niet wederom van alle nootdruftigheden sal wesen voorsien, als de onse haer wederom in goet postuur ende in Zee sal bevinden. De avantage die de Engelschen in desen ontrent het point van reputatie op de onsen gehad hebben, is naer alle menschelycke apparentie, voornaementlyck daer uyt herkomen; eerstelyck, dat het Godt den Heere gelieft heeft de wint ten haeren voordeele te doen waeijen; ten tweeden, dat het daerenboven nogh seer stille was, sulks dat men beswaerlyck konde wenden om in den Vyandt in te breecken; maer dat men genootsaeckt was al over eene zyde, beneden de windt te blyven zeylen; waer door dan de loef aen den Vyandt dubbelde avantagie toebraghte.

Ten derden, dat de Avantguarde van de Vloote van desen Staedt, te veel vooruyt, ende de Arriereguarde te verre agter af was leggende; soo dat 't Corps de Bataille, mits de voorsz. stilte, nog van de eene, nog van de andere konde werden gesecondeert, & *vice versâ.* Ten vierden, ende wel voornaementlyk, dat in de Avantguarde de vier eerste ende voornaemste Hoofden in korten tydt, of doot gebleven, of buyten postuur geraekt syn, te weten den Lieutenants-Admiraelen *Jan Evertsz.* ende *Tjerck Hiddes de Vries*; mitsgaders den Vice-Admirael *Coenders*, alle doorschoten, ende den Vice-Admirael *Banckert* syn Schip in de grondt geraeckt; waer door de voorsz. Avantguarde in confusie ende op de vlught gebraght synde, de Avantguarde van den Vyandt, naementlyk het Esquadre van de Witte Vlagge, mede op 't Corps de Bataille van de Vloote van desen Staedt; te weten op 't Esquadre van den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, aengevallen is, 't welck niet konnende gesecondeert worden door 't Esquadre van den Lieutenant-Admirael *Tromp*, als vervolgende 's Vyandts Esquadre van de Blaeuwe Vlagge; soo heeft het selve sigh moeten vervoegen by de verstrooide Schepen van 't Esquadre van den Lieutenant-Admirael *Jan Evertsz*, die nu aen 't retireren synde, niet wederom aen 't staen gebraght hebben konnen werden.

Het

Het valt hier seer smertelyck, dat men nu twee soo capitaele Batailles, sonder eenige assistentie van de Geallieerden heeft moeten uytstaen, ende soude de voorsz. smerte nogh merckelyck vermeerderen, in cas ook voor de derde Bataille; die naer al apparentie nogh weder aenstaende is, de Vloote van den *Koningh van Vranckryck* onder den Hertogh van *Beaufort*, niet moghte te voorschyn komen ende in postuur gevonden werden, om sigh, met de onsen geconjungeert, tegens den gemeenen Vyandt in Actie te begeven.

Het soude ons sonderlinge wel gevalligh geweest syn, indien wy by copye gedient hadden mogen werden, van 't rapport gedaen door den Schipper van 't Portugeesch Scheepje, in een van U Edts. Missiven vermelt, of wel van den brief, die daer over door den Heere *de Colbert de Terron* Intendant van Poictou, aen den Koningh, of aen iemandt van de Ministers aldaer is geschreven, om daer uyt te mogen bespeuren, wat reden van wetenschap de voorsz. Schipper mogte hebben gegeven, ende waerom ook geen brieven van den Heere Hertog van *Beaufort* selfs, ook mede derwaerts overgekomen mogen syn; alsoo de voorsz. tydingen ende de seeckerheyt van deselve, ons tot een groot fondament in de deliberatien alhier souden konnen strecken.

Het geene U Ed. ontrent het point van 't strycken van de Vlagge, heeft gededuceert, is, myns oordeels, soo peremptoir ende ende soo kraghtig, dat ik geensints kan twyffelen, of daer aen sal werden geacquiesceert. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Vlissinge den 12. Augusty 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Fontainebleau den 13. Augusty 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste schryven aen U Wel-Ed. Gestrenge, van den 6. deser lopende maendt, is my toegekomen Uw Edts. seer aengenaeme van den 5. daer bevorens.

Ick heb gaerne vernomen, dat U Wel-Ed. den inhoudt van myne Missive van den 30. des voorleden maendts, heeft gesecreteert; want ick aght, dat het in dese tydt nodigh is, selve te dissimuleren met onse Vrienden, het geen men niet beteren kan; soo om in geen contestatien ende onlusten met haer te vallen, als om onse openbaere ende secrete Vyanden niet te laete sien, wat den Staedt kan toekomen, door een krenckingh van de vaste ende opreghte vriendtschap met dese Kroon. Ick aght ook, dat wy voor een onveranderlycke maxime moeten stellen, met dit Ryck in de verbintenisse van de Alliantie vast te verblyven, soo lange niets van dese syde ondernomen wert, dat met de gronden van deselve, ofte met de securiteyt van den Staedt incompatibel is; dat ik niet vertrouw, dat geschieden sal, soo langh men de vriendtschap

van haer Ho. Mog. sal aensien, als een saek, op dewelcke men vaste staet kan maecken. 362. heeft my onlangs mondelingh geconfirmeert, 't geen ick voor desen aen U Wel-Ed., ontrent de Spaensche-Nederlanden overgeschreven heb. Wy hebben reden om te klagen over 't uytblyven van de Vloote van Vranckryck, op de Riviere van Lissabon; maer ick houde voorseecker, dat men hier nooit gedaght heeft, dat het door 't geen men daer wilde verrigten, soo langwyligh soude syn geweest; ende ten anderen, dat het syn oorspronck niet heeft in eenige gedaghten, van haer Ho. Mog. met den *Koningh van Engelandt* alleen te laten worstelen; maer in een dessein, om Portugael toevoer te doen van nootwendigheden, ende den *Koningh van Portugael* aen de handt te houden; welke men seyt, dat regtvaerdige apprehensie heeft gegeven, van niet alleen Vrede, maer een Ligue offensive ende defensive met Spaigne ende Engelandt te maeken. Nu is die saeke uyt de wegh, ende men seyt my seer affirmativelyk, dat desen Koningh diermate ageren sal, dat men voortaen reden sal hebben, om niet alleen van de sinceriteyt, maer ook van de vigeur, met dewelcke syn Majesteyt het werck tegens de gemeene Vyanden sal pousseren, voldaen te syn. Ick segh niet, dat daer mede ons alle redenen van klagen werden benomen; maer ick sie soo weynigh sinceriteyt ende soo veel swackheyt in alle andere Geallieerden van haer Hoog Mog.; ende generaelyck in alle de Conseils van de Potentaten van desen tydt, dat ik van elders, niet beters soude derven hoopen, als 't geen ons van hier wedervaert.

Ick heb veeltyts in de debatten, die ick met de Heeren Ministers over de differenten met Sweden gehad hebbe, vermenght deselve klaghten, die Uw Wel-Ed. aen den Heere d'*Estrades* heeft gedaen, over de eensydigheyt, welcke men hier daer inne betuyght; maer sy seggen, dat haer ongelyk geschiedt, dewyle haer eenigh ooghmerck altyt is geweest, haer Hoog Mogende wel met Sweden te stellen, ende dat sy in dese niet anders hebben gedaen, als 't officie van de goede Mediateurs, die de een ende de ander van de partyen, niet altydt sterck aenraeden, het geen sy billick oordelen; maer 't geen sy nodigh aghten te syn, om deselve over een te brengen; dat ook daer uyt afgenomen kan werden, dewyle sy by Sweden nogh veel harder van eensinnigheyt voor haer Hoog Mog. werden beschuldight, dat ick weet seeckerlyk te geschieden.

Den Heere *Colbert* is dese weeck tot Paris geweest, soo dat ik in 't geen het strycken van de Vlagge betreft, geen finale resolutie heb konnen bevorderen. De Heeren *Turenne* ende *Lionne* seconderen ons hier inne, soo veel sy kunnen; ook in 't werck van de Manufacturen, ende generaelyk in alle de kleyne versoecken, jonghst by my gedaen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Te Landtwaerts ontrent Fontainebleau,
den 13. Augusty 1666.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 19. Augusty *1666.*

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAe 't afgaen van myne jonghste, van den 12. deses, uyt Vlissinge geschreven, is my Uw Edts. Missive van den 13. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen, gelyck ick ook lecture gehad hebbe van den brief, by U Ed. ten selven dage aen den Heere Pensionaris *Vivien* afgesonden.

Naer dat ick nevens andere Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden, in de Wielinge het myne gecontribueert hadde, om op de restauratie van de ingevallen Vloote, een goede voet ende methode te beraemen, ben ick op voorleden Saturdagh 's morgens, wederom alhier in 's Gravenhage gearriveert; ondertusschen heeft het gros van de Engelsche Vloote Zee gehouden, hebbende de Generaels van deselve, eenige van de meest beschadigde Schepen opgesonden, daer onder mede 't Schip de Royal Charles, ende syn sy voor haere Personen in de Royal Catharine overgegaen. Deselve Engelsche Vloote heeft haer sedert de voorsz. tydt, al langhs de Kust Noordtwaerts aen begeven, ende bevondt haer gisteren ten deele voor Texel, ende ten deele voor 't Vlie; of sy haer aldaer vooreerst sal blyven onthouden, dan of sy haer nogh verder Noordtwaerts aen sal willen begeven, moet den tydt ontdecken. Ondertusschen werdt in de Wielinge alle mogelycke diligentie aengewendt, om 's Landts Vloote wederom in goedt postuur buyten Gaets te helpen, ende nae de jonghste advisen van de Heeren Gedeputeerden aldaer medebrengen, soude deselve binnen veertien dagen wel ontrent de taghtigh Schepen van Oorlog sterck, nevens vierëntwintigh Branders, eenige Advis-jaghten ende ander kleyn vaertuygh, wederom konnen in Zee geraecken; ende of schoon die tydt al eenige dagen moghte overstrycken, gelyck sulcks somwylen in soo grooten beslagh kan geschieden, soo ben ick eghter bedught, dat de Fransche Vloote nogh niet spoedigh genoegh by der handt sal syn, om ons tegens deselve tydt te konnen bywesen; 't welck seer soude syn te beklaegen, ende ick eghter bynaer onfeylbaerlyck te gemoet sie, overmits tot nogh toe te water ofte te lande geene seeckere tydinge ingekomen is, wat dagh den Heere Hertogh van *Beaufort* staet maeckte, van voor Lissabon te vertrecken, welcke, myns oordeels, syne komste al eenige dagen sal voorlopen.

Hier nevens gaet onder N°. 1. copye van een Missive van den Heere *Isbrandts*, van den 28. July, met de pretense Acten van Neutraliteyt in Sweden opgesteld, welcke by haer Ed. Groot Mog. geëxamineert synde, voor seer captieus en geensints satisfactoir aengesien syn; begerende haer Ed. Groot Mog. eene klaere ende positive belofte, dat de Kroon Sweden, geduurende den jegenwoordigen Oorlogh jegens Engelandt, nogh haer Ho. Mog., nogh derselver Geallieerden, in den voorsz. Oorlogh mede geimpliceert, eenige hostiliteyt sal aen doen, of den *Koningh van Groot-Britannien* jegens haer assisteren, directe-

rectelyck, of indirectelyck, in eeniger manieren. Ick hebbe daer over op gisteren den Heere Grave d'*Estrades* in 't lange onderhouden, ende den selven klaerlyck aengewesen, ook, soo ick vertrouwe, overtuyght gelaeten, dat de voorgeroerde ontworpene Acte, alle beloften, verklaeringen ende contestatien, alleenlyck applicabel ende obligatoir maeckt, geduurende den tydt dat den *Koningh van Sweden*, als Mediateur ageren sal, als werdende de Mediatie, aldaer gesteldt voor een fondament ende oorsaecke van de beloofde Neutraliteyt; welcke oorsaecke mitsdien cesserende, 't effect van de belofte, daer mede ook notoirlyck komt te corrueren. Ick hebbe aen den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades*, in plaetse van de laetste woorden der voorsz. Acte, opgegeven een Formulier, vervattende haer Ed. Groot Mog. intentie op 't selve subject, soo als Uw Ed. 't voorsz. Formulier hier nevens sal vinden, onder N°. 2., 't welck deselve aengenomen heeft aenstonts aen den Heere *Pompone* over te senden. Ick kan geensints twyffelen, of Uw Ed. sal aen den Koningh ende syne Majesteyts Ministers aldaer, de onvolkomentheydt van de voorsz. Acte mede wel konnen doen begrypen, ende dienvolgende obtineren, dat gemelde Heere *Pompone* gelast moge werden, de intentie ende reghtmatige sustenue van den Staedt, in dien deele, kraghtighlyck te appuyeren.

Wat my belanght, ick wil gaerne bekennen, de voorgeroerde Acte van Neutraliteyt, soo als die jonghst by de Sweden ontworpen is, niet alleenlyck niet voordeeligh; maer de acceptatie van dien voor den Staedt selfs naedeeligh te oordeelen; ende dat ick veel liever my van de schriftelycke belofte van Neutraliteyt, soude willen passeren, als soo eene prejudiciable Acte aenvaerden: Maer haer Ed. Groot Mog. syn ende blyven vastelyck geresolveert, geen gelt te beloven, veel min van eenigh gelt te scheyden, voor ende al eer den Staedt door eene complete ende klaere Acte van Neutraliteyt, gerust gestelt sal syn, dat het voorschreve gelt tot afbreuck van haer Hoog Mogende niet sal werden gebruyckt.

Wat propositien de Heeren *Sweedtsche Ministers* in Engelandt, tot bevorderinge van de Vrede albereyts aen den Koningh aldaer hebben gedaen, ende hoe weynigh satisfactoir bescheyt deselve daer op ontfangen hebben, sal U Ed. ontwyffelyk albereyts syn bekent; hebbende den hooghstgemelden Koningh, tot nogh toe gedeclineert, openinge te geven, van de pointen ende Artikelen, waer op syne Majesteyt genegen soude mogen wesen de Vrede finaelyck te sluyten; ook gerejecteert de gedaene propositie van stilstandt van Waepenen, ende verklaert geene andere Handel-plaetse te konnen toestaen, dan London ende Westmunster.

Den Heere Envoyé *Fricquet*, die mits desen ook aen U Ed. syn dienst is aenbiedende, heeft my verklaert, dat den Keyser syn Meester, wel genegen soude wesen syne Mediatie ten *fine* voorsz., mede te laten gebruycken, versoeckende onder de handt te mogen verstaen, of sulcks wel aengenaem soude mogen wesen. Ick hebbe hem daer op geantwoort, niet te geloven, dat men alhier de Mediatie van den Keyser, meer dan die van Sweden soude refuseren; maer dat ick wel te gemoet sagh, dat deselve aen den *Koningh van Vranckryck* weynigh soude gevallen, ende dat wy nooit eenigh Mediateur souden admitteren, die niet te gelycke aen Vranckryck ende Denemarcken welgevalligh was;

ende

ende hebbe ick voorts aengenomen, Uw Ed. te versoecken, gelyck ick ben doende by desen, dat deselve de moeyte gelieve te nemen, van eens te sonderen, hoedaenig de Mediatie van den Keyser, aldaer aengesien ende opgenomen soude werden.

De Heeren alhier aenwesende Ministers van den *Keurvorst van Brandenburgh*, draegende tegenwoordigh de Caracter van Extraordinaris Gedeputeerden, versoecken voor Commissarisen van haer Ho. Mog. in 't point *Ceremoniael*, getracteert te worden als Koninghlycke Ministers van deselve quaeliteyt; namentlyck dat hun in de Conferentie, vallende op 't Hof, ende sulcks in haer Ho. Mogende eygen huys, gegeven soude werden de reghter zyde van de taefel. Wy hebben alhier daer jegens geene consideratien, by soo verre de Keurvorstelycke Ambassadeurs ende andere Ministers aen de Hoven van groote Koningen, in 't point *Ceremoniael* in gelyckheyt met die van Gekroonde Hoofden getracteert worden; het welck ick bidde, dat Uw Ed. aldaer eens gelieve te vernemen, ende my van U Ed. ondervindinge te syner tydt bericht te laten toekomen.

Gisteren is den Heere Ritmeester *Buat*, my komen communiceeren eenige brieven van den Grave van *Arlington*, ende van Sr. *Silvius*, dan alsoo ick seer gepresseert was, staende op 't uytgaen, soo liet den voornoemden Ritmeester my eenige brieven in handen, om die by myn selven te mogen overlesen, ende hadde hy, soo 't schynt, door inadvertentie, onder deselve brieven mede gelaeten eene, die tot opschrift droegh *pour voús même*, wesende van seer naedenckelyke ingredienten, soo als U Ed. uyt de copye van dien, onder N°. 3. hier nevens gaende, * breder sal gelieven te vernemen. De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, daer van communicatie ontfangen hebbende, syn daer over niet weynigh ontstight geweest, ende is den gemelden Ritmeester *Buat*, daer op gisteren in de Castelenye van 't Hof in bewaeringe gestelt, ende dessels vordere papieren in syn huys mede gesaiseert, die vervolgens doorgesien, ende hy selfs ook naeder geëxamineert sal worden; wat dienthalven verder soude mogen werden ontdeckt, sal ick U Ed. 't syner tydt adviseren.

Ten voorsz. daege is my mede ter handen gekomen, een Missive van den Resident *Davidson*, onlanghs uyt dese Landen vertrocken naer Londen; daer van mede copye hier nevens gaet, onder N°. 4. tot U Edts. naerightinge; daer inne U Ed. ontwyffelyck met verwonderinge, aenmercken sal de ingenuiteyt van den Scribent, soo naektelyk ontdeckende het desseyn van den *Koningh van Groot-Britannien*, om desen Staedt van de Geallieerden af te scheuren, daer toe men van die syde soo lange bedecktelyk heeft gelaboreert, ende nu siende, dat de Fransche Vloote niet te voorschyn komt, het masques begint af te trecken; in hoope, dat haer Ho. Mog., door 't voorsz. uytblyven gedepiteert synde, het oore souden lenen tot separate Tractaten; maer ick wil hoopen, dat door betere ende reëelder Proceduuren van Vranckryck, alle misnoegen, dat tegenwoordigh uyt saeke voorsz., veele gemoederen alhier heeft beset, sal komen te verdwynen.

Den Lieutenant-Admirael *Tromp*, sigh nogh naer myn vertreck uyt Zeelandt,

* Siet *Aitzema's* vyfde Deel in Folio, pag. 839.

landt, qualyck voldaen betoont hebbende over den Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, en haer Ed. Groot Mog. bedught synde, dat sulcks wel quade effecten in 's Landts Vloote soude baeren, hebben huyden ter Generaliteyt te wege gebraght, dat den gemelden Lieutenant-Admirael *Tromp*, by haer Ho. Mog. herwaerts is beschreven, om dan vorders soodanige ordre gestelt te worden, als men naer exigentie van saeken, ten meesten dienste van den Lande, sal bevinden te behooren. Alle de Leden van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge, syn dienthalven, Gode zy Lof, t'eenemael eenpaerigh, ende sullen geensints gedogen, dat de authoriteyt ende de reputatie van den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, tegenwoordigh Generael van 's Landts Vloote, in eenigen delen gekrenckt werde.

Waer mede besluytende, sal ick U Ed. in Godes Heylige Bescherminge bevelen ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. Augusty 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 26. Augusty 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MYne jonghste aen Uw Ed., is geweest uyt 's Gravenhage den 19. deses. Sedert heb ick met de laetste post van daer, niets van Uw Ed. in 't particulier ontfangen.

De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, syn voorleden Dingsdagh van den anderen gescheyden, ende heb ick my, volgens haer bevel, des daeghs daer aen wederom herwaerts vervoeght.

Op myn jonghste vertreck van hier, hadde den Heere Lieutenant-Admirael *Tromp*, sigh seer wel in syn devoir beginnen in te stellen, ende waeren de saecken tusschen hem ende den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, als doen in soodanigen standt gebraght, dat men, naer menschelycke apparentie, voor geen nieuwe simulteyten, nogh voor eenige ongehoorsaemheyd van de eerstgenoemde aen synen Generael, hadde te vresen; ende des niet te min, hebben haer Ho. Mog. ende haer Ed. Groot Mog., weynigh daegen naer myn arrivement in den Haege, ontfangen een Missive van den gemelden Lieutenant-Admirael *Tromp*, daer by hy den Heere *de Ruyter* accuseert van wandevoir, ende tegens den selven betoondt eene groote animositeyt; jae verbittertheyd; weshalven haer Ed. Groot Mog. bedught wesende, dat daer uyt wel groote ongelegentheyd in 's Landts Vloote soude konnen komen te ontstaen, voornaementlyck, als deselve wederom soude mogen wesen in Actie tegens den Vyandt, ende sulks als den Staedt daer door het hooghste prejuditie soude komen te ontfangen; heb-

hebben naer voorgaende rype overweginge van dien, ook in aghtinge genomen verscheyden voorgaende onordentelyckheden, ende inobedientien by den voornoemden *Tromp* gepleeght, dessels Commissie ingetrocken, ende hem van syn Lieutenant-Admiraelschap gedemitteert: mitsgaders in dessels plaetse, op voorgaende voorslag, van 't Collegie ter Admiraliteyt, residerende tot Amsterdam, tot Lieutenant-Admirael van Hollandt ende West-Vrieslandt, onder 't gemelde Collegie, geëligeert den Kollonel *Willem Joseph van Gendt.* De voorsz. demissie, *nemine contradicente*, gearresteert geweest synde op den 20. deses, wierde deselve gesecreteert, ende middelerwyle ter Generaliteyt uytgewerckt, dat den voornoemden *Tromp* by haer Ho. Mog. wierde beschreven, aensiens-briefs in den Haege te komen. Alwaer hy op Maendagh voorleden, 's morgens vroegh, gearriveert wesende, sigh seer submis ende humbel getoondt heeft, verklaerende bereydt te syn, aen den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* soodanige satisfactie te geven, ende aen hem alsulcken submissie te toonen, als haer Ed. Groot Mog. goedvinden; dat hy ook wel konde lyden, soo 't haer Ed. Groot Mog. moghte welgevalligh syn, dat syn Esquadre voor de aenstaende expeditie moghte werden gecommandeert ende geleyt door een ander, ende dat hy voor syn Persoon met syn onderhebbende Schip, te vrede was te ageren, als seconde van den gemelde Heere *de Ruyter*; dat hy in diervoegen met der daet soude betonen, den selven nooit te willen verlaten; maer syn leven gaerne voor hem te willen opofferen. Alle 't welcke door my des Dingsdaeghs 's morgens *in amplissimâ formâ* aen haer Ed. Groot Mog. gerapporteert geweest synde, met vertrouwen, dat daer op de voorsz. genomen Resolutie ingetrocken of gealtereert soude hebben geworden, is eghter dien onaengesien, daer by gepersisteert, in consideratie van 't veranderlyck ende brouillant humeur van den voornoemden *Tromp*, 't welk geallegeert wierde, dat hy in syn passien vervallende, sigh selfs niet capabel is te bedwingen, ende dat mitsdien in soodanige beloften geen seekerheyd, ofte gerustheyd te vinden is; van de Resolutie op 't voorsz. subject gevallen, daer van de extensie tot U Edts. naerightinge, copyelyk hier nevens gaet, ende van de electie van den Heere Kolonel van *Gendt*, daer op gevolgt, is op voorleden Dingsdagh, ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. *in solitâ formâ per* Missive communicatie gegeven, 't welck aldaer, naer gewoonte, voor Notificatie aengenomen is; gelyck ook de communicatie by de Heeren van Zeelandt gegeven, van haer Ed. Mog. gedaene electien van den gewesene Vice-Admirael *Banckert*, tot Lieutenant-Admirael van haere Provincie; van den gewesene Schout-by-Naght *Everts*, tot Vice-Admirael, ende van Kapiteyn *Jan Matthysz*, tot Schout-by-Naght.

Alhier werdt alle bedenckelycke deligentie aengewent, om 's Landts ingevalle Vloote wederom spoedigh in Zee te helpen, het welck, naer gissinge, nogh wel voor 't expireren van eene weeke soude konnen geschieden; ende alhoewel het ten hooghsten waere te wenschen, dat de Fransche Vloote alvoorens met deselve waere geconjungeert, soo sal daer naer niet konnen, ofte mogen werden vertoeft, eensdeels in consideratie, dat men gantsch geene gissinge kan maecken, tegens wat tydt de voorsz. Fransche Vloote sal konnen hier wesen; ende andersdeels, om dat de Engelsche Vloote haer voor Texel, 't Vlie

ende

ende daer ontrent gepofteert houdende, alle dagen voor groote fchade; ten opfighte van de verwaght werdende Ooft-Indifche Retour- ende andere ryck gelaeden Koopvaerdy-fchepen, werd gevreeft; die men noodfaeckelyck, door eene naedere Bataille, onder Godes Zegen, moet traghten te prevenieren.

Ondertuffchen haer Ed. Groot Mog. bedught, ende ook gepreadverteert fynde, dat de Engelfchen wel fouden mogen traghten de Gaeten van Texel, of 't Vlie, met eenigh light vaertuygh ende Branders in te lopen, ende de Scheepen aldaer ter Reede leggende, te verbranden, of anderfints te ruïneren; hebben de Schippers van alle defelve Schepen, tydelyck daer van doen waerfchouwen; ook tot driemael toe aen den anderen, by fchriftelycke infinuatie aen defelve geordonneert, ende door haer Ho. Mog. doen ordonneren, dat fy weder fouden hebben op te zeylen, naer de plaetfe, daer fy van daen waeren gekomen, ook kennende 't humeur van defelve Schippers, nogh tot meerder feeckerheydt ende geruftheyt, in aller fpoet derwaerts afgefonden, den Heere Burgermeefter *Haffelaer*, met expres bevel, om alle de voorfz. Koopvaerdy-fchepen de *facto* te doen opzeylen, ende de onwilligen met de maght van de Uytleggers ende Convoyers, daer toe reëlyck te bedwingen; hebbende daer toe ook voor fyn Ed. ende den Heere *Baert*, van Vrieflandt, Commiffie van haer Ho. Mog. beforgt. Dan de voorfz. Schippers, op de voorfz. waerfchouwinge ende infinuatien, ongehoorfaem gebleven fynde, ende de gemelde Heeren *Haffelaer* ende *Baert*, hunne Commiffie in Texel eerft volvoert hebbende, is den Vyand den 19. defes, even op haerluyder arrivement, in 't Vlie, alwaer over de anderhalf hondert Koopvaerdy-fchepen ter Reede lagen, ende voor het executeren van haere Commiffie, aldaer met fes Branders, een of twee Oorlogh-Schepen, ende veel Kitfen, of Galliots, in alles tot een of tweeëntwintigh Zeylen in getaele, geaccompaigneert met veel bemande Chaloupen, 't Gat ingekomen; ende heeft aldaer twee kleyne Convoy-fregatten, van 't Collegie ter Admiraliteyt tot Amftelredam, mitsgaders alle de voorfz. Koopvaerdyfchepen, twaelf van defelve alleen uytgefondert, ten eenemael verbrandt; ende ook nogh daerenboven op 't Eylandt van Terfchellingh, een Dorp aen brandt geftoocken; fynde, 't felve in dier voegen verright hebbende, van daer wederom naer buyten, by haere Vloote geretireert.

Korts daer aen, is feecker Engelfch Oorloghfchip, genaemt Breda, voerende 46. ftucken; komende met eenige Engelfche Provifie-fchepen, naer haere Vloote, dight voor Texel aen de grondt gezeylt, ende op de Keyfers-plate vaft blyven fitten; waer op die van de Helder ende van Texel, met kleyn vaertuygh gewapent uytkomende, de Engelfche gerefolveert hebben 't felve Oorloghfchip in den brandt te fteeken, ende fyn eghter daer van nog hondert-en feftigh gevangenen op de Helder aen Landt gebraght.

Het heeft haer Hoog Mogende fonderlingh wel gevallen, dat den *Koningh van Vranckryck*, op de klaghten, uyt haeren naeme aen den Heere Ambaffadeur d'*Eftrades* gedaen, heeft gelieven in te trecken, alle de Pafféporten, hier bevoorens uytgegeven, om met eenige Schepen naer, ofte van Engelandt ende Schotlandt, te mogen Traffycqueren; het welck Uw Ed. by gelegentheyt aen

aen syne Majesteyt, of desselfs Ministers, met een compliment gelieve te betuygen.

Alhoewel ick, volgens 't geene voorsz. is, weynigh apparentie bemercke, dat wy in 't kort het geluck sullen hebben, van eene conjunctie van beyde de Vlooten, soo sal het eghter, myns bedunckens, wel nodigh syn, tegenwoordigh te termineren ende schriftelyck te adjusteren, de maniere van het Salût, ende de beantwoordinge van dien, conform de verklaeringe van wylen den Lieutenant-Admirael *Jan Evertsz*, goeder memorie, voor desen aen U Ed. overgesonden; daer op ick met den naesten het effect van Uw Edts. aengewende ende nogh aen te wenden devoiren, sal te gemoedt sien. Ende sal het mogelyck niet ondienstigh wesen, dat Uw Ed. deselve brieven, naer gewoonte affendende, directelyck op 's Gravenhage, ook duplicaet van dien, mede aen my addressere tot Vlissingen in de Herberge van de Peer; dewyle het lightelyck soude konnen gebeuren, dat 's Landts Vloote door contrarie wint, stille, of eenige andere toeval, als dan nogh niet moghte wesen uytgelopen, ende dat wy dienvolgende ons dan alhier nogh souden mogen bevinden, in welcken cas de communicatie van eenige advertentie van 't arrivement van de voorsz. Fransche Vloote, ende van den tydt, tegens dewelcke deselve naer gissinge soude konnen hier wesen, ons alhier tot merckelyken dienst van 't Landt soude konnen strecken.

Wat tot laste van den Ritmeester *Buat*, tegenwoordigh gelogeert op de Voorpoorte van den Hove, zedert myne jongste van den 19. deses, naeder zy ontdekt, sal myn Commies U Ed. uyt 's Gravenhage, volgens myn ordre, breder adviseren. In de laetste examinatie, heeft deselve bekent, alle syne handelingen te hebben gedreven, met concert ende op 't advis van de Heeren *Kievit* ende *Vander Horst* beyde van Rotterdam, de laetste gewesene ende de eerste op May deses jaers, geworden Gecommitteerde Raedt van haer Ed. Groot Mog. Edogh op Saturdagh voorleden; mits ondervonden ende by hem bekent was, dat hy hadde geformeert ende met syn eygen handt geschreven, seecker pretens rapport, 't welck gedaen soude wesen door den Heere van *Sommelsdyck*, gekomen uyt 's Landts Vloote, ende geweest hebbende op 't Schip van den Lieutenant-Admirael *Tromp*, by haer Ed. Groot Mog. gestelt *in reatu* voor den Hove, met ordre, om middelerwylen gedagten Heere *Kievit* uyt het Collegie van de Gecommitteerde Raeden, uyt de Vergaederinge van de Heeren Staeten, ende uyt de Generaliteyt te onthouden; in consideratie dat het voorsz. rapport aengesien wierde, als fameus ende seditieus; dat ook den gemelden Heere van *Sommelsdyck* verklaerde, 't selve in veele ingredienten valsch te syn, ende dat het niet te min, door ordre van de Huysvrouwe van den Heere *Kievit*, synde een Suster van den gewesene Lieutenant-Admirael *Tromp*, nevens haere andere Susters, was doen drucken ende gedivulgeert.

De Heeren Staeten Generael hebben in de geconcipieerde Acte van Neutraliteyt, onlangs door den Heere *Isbrandts* overgesonden, geen contentement genomen; maer begeert, dat deselve soude werden geredresseert, conform 't geene ick U Ed. dienthalven met de voorleden post geadviseert hebbe. Weshalven U Ed. den Koningh ende de Ministers aldaer, de insuffisantheyt, van de

voorsz. ontworpene Acte, wel gelieve in te scherpen, ende haer te disponneren, om tot het redres van dien, door de Heeren syne Majesteyts Ministers tot Stockholm, kraghtighlyck te doen coöpereren. Waer mede dese besluytende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Middelburgh den 26. Augusty 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 20. Augusty 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myne jongste van den 13. deser loopende maendt, is my wel toegekomen, U Wel-Ed. Missive van den 12. daer bevoorens.

Voor gisteren is hier van Nantes vaste tydinge gebraght, van dat aldaer van de Riviere van Lissabon aengekomen is, een Oorloghschip, uyt de Vloote van desen Koningh onder den Heere Hertogh van *Beaufort*, genaemt St. Joseph, ende daer mede bericht, van dat de voorseyde Vloote den 22. van de voorlede maendt, van de voorsz. Riviere is vertrocken, sonder het voornoemde Schip af te waghten, dewyle het nogh eenigen tydt van node had, om sigh volkomen schoon te maecken, ende daeromme twee dagen later zeyl heeft gemaeckt. Den Heere *Beaufort* had ook niet afgewaght, de komste van de *Koninginne van Portugael*; maer die van 't voorseyde Schip St Joseph seggen, tien Schepen niet verre van de Barlings, ontrent 20. mylen van de Riviere van Lissabon, in 't gesight gehadt te hebben, welcke sy vertrouwen te syn die geene, die haere Majesteyt overbrengen. Men verwaght hier op van uur tot uur, de langh gewenschte tydinge, van dat deses Koninghs Vloote tot Belle-Isle gearriveert sal syn, ende dat men daer op in concert met haer Ho. Mog. sal kunnen treden, over de middelen ende wegen, welcke de bequaemste kunnen geagt werden, om met de meeste nadruck, de Zee-maght, die men soo hier, als in den Staedt van haer Ho. Mog. by der handt sal hebben, tegens den gemeenen Vyandt te emploijeren.

Ick heb daetelyck naer 't ontfangen van de voorsz. tydinge, aen den Heere *Colbert* voorgestelt; dat van hier in aller haest iemandt aen de Heeren haer Ho. Mog. Gevolmaghtighden in 's Landts Vloote, afgesonden moght werden, om van nu af *in eventum* soodaenige mesures te nemen, dat op de aenkomste van den Heere van *Beaufort*, met delibereren niet werde verloren den tydt ende de opportuniteyt, die tot het uytwercken van wedersyts ooghmerck sorghvuldigh gemesnageert dient te werden; ende syn Ed. heeft aengenomen, daer over met desen

desen Koningh te spreecken. Ick heb dese morgen te vergeefs getraght te vernemen, wat daer op geresolveert magh wesen; dewyle gedaghte Heere *Colbert* ende alle de andere Ministers, sedert gisteren naemiddagh, tot Vincennes ontrent den Koningh syn; maer ick sal nogh dese naermiddagh een reyse derwaerts doen, om U Wel-Ed. voor het sluyten van dese, dien aengaende te kunnen berighten.

Men verlanght hier seer te vernemen, dat de Engelsche Vloote (gelyck U Ed. Gestrenge schryft) den 10. van voor de Kusten van den Staedt onder zeyl gegaen synde, nae de Riviere van Londen magh syn gekeert, om haer te repareren; want in sulcken geval aght men, dat de conjunctie sonder groot gevaer kan geschieden, ende dat de gereetste wegh is, soo men op gisteren op nieuws met my gediscoureert heeft, dat de Vloote van haer Ho. Mog. liever, als sigh aen een separate Bataille te exponeren, soo haest doenlyck is, de Hoofden passere, om den Heere van *Beaufort* te rencontreren: nu ook te meer, om dat se die passage doende, ook securiteyt kunnen geven aen de Retourschepen van de Oost-Indische Compagnie, die alle dagen verwaght worden. Ick laet aen de consideratien van Heeren, die beter kennisse ende hier in te disponneren hebben, of dese voorslagh te verwerpen is; maer my dunckt het niet, nae dese tydts gelegentheyt.

Het is hier aengenaem geweest, dat men verstaen heeft, dat U Ed. Gestrenge met de andere Heeren Gevolmaghtigden, sigh daer aen laet gelegen syn, dat goede eenigheyt tusschen 's Landts Officieren op de Vloote gestight ende onderhouden magh werden, ende vooral verhoedt, dat ter oorsaeck van 't geen geremarqueert is, ontrent de conduite van den Heere Lieutenant-Admirael *Tromp*, in de laetste Bataille, geen onlusten ontstaen, die alle de Heeren hier, ende insonderheyt den Heere van *Turenne*, welckers oordeel in dit point sonderlingh van gewighte is, apprehenderen, dat seer gevaerlyck souden syn. Ick hoope, dat door U Wel-Edts. goedt beleyt, alles voorgekomen sal werden.

Ick heb het point van Resalueren van haer Hoog Mogende Vlagge, op gisteren voor de laetste mael wederom aen den Heere *Colbert* gerecommandeert, ende heb serieuselyck aengedrongen, het geen van de syde van haer Ho. Mog., daer ontrent gedesidereert wert, als een saeke die geen dispuut kan lyden; ende ick heb my onder andere redenen, sonderlinge gedient van 't geen U Ed. in syn voorlaetste schryven, wel *à propos* vermaent heeft, van dat men niet pretendeert onderscheyt tusschen desen Koningh ende de Engelschen te maecken. Ick heb ook vertoont, dat dese saeke geen langer uytstel konde lyden; ende ick heb niet anders kunnen oordeelen, of ick heb syn Ed. gepersuadeert gelaeten; immers sonder my tegen te spreecken, heeft hy aengenomen 't geen ick gemoveert had, den Koningh voor te dragen.

Men heeft hier het beletten van toevoer van allerhande saeken, nodigh tot Scheeps-bouw ende Scheeps-toerustingen, nae Engelandt, altyt aengesien, als een middel, dat seer veel soude kunnen contribueren, om de Engelschen den Oorlogh moede te maecken, ende dewyle die voor 't meeste gedeelte, komen uyt de Landen, onderhoorigh aen de Kroon Sweden, soo doet men by deselve

serieuse instantien, om den uytvoer daer van nae Engelandt, uyt de Sweedtsche Havenen te doen verbieden; maer men siet weynigh apparentie, om dat te obtineren, ende trouwhertiglyck te doen practiseren; insonderheyt, indien men gedaghte Kroon Sweden niet kan ontheffen van een grief, dat sy voorwenden, van dat by faute van het versenden van de voorschreve Waeren nae Engelandt, die haer Onderdanen voor een gedeelte in handen souden blyven, tot haer groote schade; ende komt dierhalve hier in gedaghte, of het niet raedtsaem soude syn, dat haer Hoog Mogende met desen Koningh over een quamen, om alle soodanige Scheeps-materiaelen, tot seeckere pryse, te contracteren, op alsulcken voet, als men bequaemst ende by de Kroon Sweden uytwerckelyck soude mogen aghten; 't welk my door den Heere *Colbert* voorgehouden synde, ick myn devoir heb geaght, over te schryven, laetende aen haer Ed. Groot Mogende oordeel, of sy raedsaem vinden, hier over eenige deliberatie aen te stellen. Ick ben:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 20. Augusty 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 21. Augusty 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn Heere van *Bellefont* Eerste Hofmeester van den Koningh, vertreckt desen avondt te post van hier, om over de conjunctie van de twee Vlooten met U Wel-Ed. ende de andere Heeren haer Hoog Mog. Plenipotentiarisen, in concert te treden. Ick heb by occasie van syn vertreck, op huyden wederom aen den Heere *Colbert* ende den Heere *de Lionne* gerecommandeert, dat het point van 't salueren, nae de reden tot contentement van haer Ho. Mog. gereguleert moght werden. Den eerstgedaghten Heere heeft daer op geantwoort, dat den Koningh het soude reguleren; maer niet meer, soo dat ik wil hopen, dat den Heere van *Bellefont* ordre sal hebben, om sig daer over te expliceren: die ick ook aen syn Ed. gerecommandeert heb, dat hy sigh soude procureren. * Het is een Heer die door syn Geboorte, door de Charges die hy in den Oorlogh bedient heeft, ende ten Hoof bedient, ook door syn capaciteyt

* Siet zyne Instructie in de *Lettres d'Estrades*, Tom. 3. pag. 353. eerste Editie.

paciteyt ende ervarentheyt, in groote estime ten Hoof ende in gunste by den Koningh is. U Ed. sal ontwyffelyck wel sorge dragen, dat hy van daer voor het geen syn Persoon aengaet, magh wederkeren, wel voldaen van 't onthael, dat hem is gedaen; ick hoop ook tot het geen hy te verrighten heeft. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 21. Augusty 1666.

P. S.

Ick hebbe eene Missive van den Heere *Beaufort* gesien, van den 17. der voorlede maendt, uyt dewelcke men confirmatie kan trecken, van het geen den Kapiteyn van 't Schip St. Joseph, tot Nantes van syn vertreck gebootschapt heeft; want men siet daer uyt, dat hy ontrent die tydt was geresolveert te vertrecken.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, in 't Bosch van Vincennes den 28. Augusty 1666.

EDELE MOGENDE HEEREN,

DEse voormiddagh is aen den Koningh gewisse tydinge gekomen, van dat eyndelyck syne Majesteyts Vloote, onder den Heere Hertogh van *Beaufort*, den 22. van de voorlede maendt, sonder af te waghten de komste van de *Koninginne van Portugael*, van voor de Riviere van Lissabon vertrocken synde, voor vier dagen behouden tot Rochelle is aengelant. Een van syn onderhebbende Schepen, genaemt de Cæsar, is op de reyse door storm van de anderen afgedwaelt, het welck men hoopt dat ook eerstdaeghs te voorschyn sal komen. De Vivres, hem nae Belle-Isle te gemoedt gesonden, op ordre van hier afgegaen (in middels haer Ho. Mog. Vloote de Rivier van Londen heeft beset gehouden) syn naederhandt gerevoceert, sulcks dat het revictuaillement tot Rochelle voornoemt, sal geschieden, ende soo den Heere *Colbert* vertrouwt, in twee ofte drie dagen sal bestelt syn.

Des Koninghs intentie blyft, de twee Vlooten, soo haest doenlyck is, met den anderen te conjungeren; maer dewyle die van syne Majesteyt alleen, niet maghtigh is de Engelsche het hooft te bieden, soo sal men verwaghten, dat

haer Ho. Mog. Vloote secure gelegentheyt geve, aen die van hooghstgedaghte syne Majesteyt, om de conjunctie te doen. Het veylighste middel daer toe, aght men te syn, dat 's Landts Vloote uyt de Wielinge aenstonts, nae 't overkomen van dese tydinge, met soo veel Schepen, als gereet syn, sonder de ongerede af te waghten, moght Zee kiesen, ende 't Kanael in, den Heere van *Beaufort* mogt te gemoedt zeylen ende recontreren, daer hy te vinden sal syn. Ick heb hier geremonstreert, dat meer gedaghten Heere van *Beaufort* moght gelast werden, van nu af den hoek van Bretaigne te passeren; maer den Heere *Colbert* aghte sulks niet veyligh genoegh te syn, ende meynde, 't waer by provisie genoegh, dat deselve tot aen Belle-Isle avanceerde, tot dat men weet, wat by haer Hoog Mogende, ontrent het uytcommanderen van haer Vloote, goedgevonden sal werden. Wat voor 't afgaen van dese, anders, of naeders by desen Koningh geresolveert sal werden, sullen haer Ho. Mog. uyt den Heere van *Bellefont* verstaen.

Ick heb wederom serieuselyck geurgeert, op 't resalueren van de Vlagge; maer heb tot myn leetwesen, nog geen nader bescheyt, dan dat den Koning binnen twee dagen ofte drie, eenige naeder informatien verwaght, ende dat men bevindt, dat de Commandanten van syn Majesteyts Esquadres in de Middelandtsche-Zee, die van haer Ho. Mog. alleen met het kanon hebben geresalueert, particulierlyck in een ontmoetinge van den Heere *du Quesne*, Commandant van een Fransch Esquadre, met een Esquadre van haer Ho. Mog. Ik seg, dat men dit als een contraventie aen de regul moet aensien, ende daer op geen regul moet bouwen; maer ick weet niet, of ick persuadere.

Daer is hoope, dat het Esquadre, 't welk de *Koninginne van Portugael* overbrengt, tydelyck genoegh soude mogen te rugh komen, om met de andere Schepen van syn Majesteyt onder den Heere Hertogh van *Beaufort*, te conjungeren; in welcken geval de Fransche Armade ontrent 46. Schepen van Oorlogh, gemandt met ontrent 15000. Man, ende geaccompaigneert door vyftien of sestien Branders, soude sterck syn.

Men sagh geerne middel, om dese tydinge ende dese consilie, aen de Engelschen te verbergen; maer dewyle men nae apparentie, geen secretesse sal konnen gebruycken, om haer te prevenieren, soo meent men hier, dat men het door accelleratie behoort te doen. Ick blyve met veel respect:

Edele Mogende Heeren,

U Ed. Mogende

Ootmoedigen Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

In 't Bosch van Vincennes den 28. Augusty 1666.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 31. Augusty 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UEdts. Missive van den 21. deser lopende maendt, aen my in 't particulier geaddresseert, ende die van den 28. daer aenvolgende, geaddresseert, aen de gesaementlycke Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden, over 't employ van 's Landts Vloote, syn successivelyck op voorleden Vrydagh ende op huyden alhier wel overgebraght, wat by ons op den innehoude van deselve, ende op 't arrivement van den Heere Marquis van *Bellefont* alhier, met den Heere Grave d'*Estrades*, ende den gemelden Heere Marquis zy geconcerteert, ende voorts in 't werck gestelt, sal U Ed. uyt onse gesaementlycke depêche gelieven af te nemen, daer toe ick niets en wete te voegen.

Uyt Hollandt is alhier affirmativelyck overgebraght, dat den Heere *Kievit* met pack ende sack, naer Brabandt soude wesen vertrocken; 't welck soo synde, schynt daer uyt niet anders te konnen werden geconcludeert, dan dat syn eygen gemoedt hem seer swaerlyck moet accuseren; te meer, om dat hy albereyts een brief van haer Ed. Groot Mog. hadde ontfangen, waer by hy gesteldt wierde ter judicature van den Hove, over het formeren ende schryven van seecker pretens rapport, van 't gepasseerde in ende ontrent het jongste Zee-geveght, tusschen de Vlooten van Engelandt ende die van desen Staedt voorgevallen, in myne Missive van den 26. deser lopende maendt, breder gementionneert; welcken aengaende, hy sigh in allen gevalle voor den gemelde Hove moeste komen verantwoorden.

Het is waerschynelyck, dat de Engelsche Vloote, het exploit in 't Vlie verright hebbende, naer Harwits ofte in de Riviere sal wesen gelopen, om haer wederom wat te herstellen, ende van alle noodtsaekelyckheden wederom wat te voorsien. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Vlissingen den 31. Augusty 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 27. Augusty 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAe dat ick jonghst aen U Wel-Ed. Gestrenge geschreven heb, den 21. van de loopende maendt, is my wel toegekomen U Ed. seer aengenaeme Missive van den 19. daer bevoorens.

Ick

Ik heb daer uyt, ende uyt het schryven van de andere Heeren haer Ho. Mog. Plenipotentiarisen over de directie van de Vloote, van voor Vlissingen, tot groot genoegen alhier gecommuniceert, de extreme naerstigheyt, die aldaer met groot succes, aengewent wert, om haer Hoog Mog. Vloote wederom in postuur te brengen; maer men verwaght hier, dat daer mede geen verder gevegt met de gemeene Vyandt, sal werden ondernomen, sonder voorgaende conjunctie met de Vloote van dese Kroon.

Ick heb aen den Heere *de Lionne* gecommuniceert, de redenen, waeromme haer Ed. Groot Mog. oordeelen, dat by den Staedt niet geacquiesceert kan werden de Acte van Neutraliteyt, door de Sweetsche Regeringe aen den Heere *Isbrandts* overhandight; ende syn Ed. heeft, op myne instantie, aengenomen aen den Heere van *Pompone* over te schryven, dat hy den Heere *Isbrandts*, in 't uytwercken van de last, welcke hy dien conform bekomen sal, gelieve te seconderen.

Het is niet buyten groote apparentie, dat de ongenegentheyt, welcke den *Koningh van Engelandt* betuyght, om tot geene ouvertures te komen, waer door men over een gemeene Handel-plaetse, soo voor hem, als voor haer Ho. Mog. ende haer Geallieerden, eens soude kunnen werden, syne voorname oorspronck heeft in eene ongegronde hoope, van haer Hoog Mog. ende haer Geallieerde, door separate Vredehandelinge te separeren; daeromme myns oordeels, te meer sorgvuldigh gearbeyt moet werden, om alle de minste apparentie daer toe, af te snyden. De Engelschen ende de Engelsch-gesinden tragten hier, daer mede dit Hof te alarmeren, ende waer het mogelyck, soo veel diffidentie over ende weder te verwecken, dat men den anderen soude tragten te prevenieren; maer ik kan niet mercken, dat men hier soo qualyk bedagt soude syn, dat men aen dese artificien soude plaetse geven, ten waer soodanige desseynen als scheynen te impliceren de quade menees, in 't Vaderlandt ontdekt, tot eenige apparentie van succes moghten werden gebragt; in welcken geval, alles soude te vresen syn. Ick heb, 't geen U Wel-Ed. my dien aengaende heeft toegesonden, hier gecommuniceert, ende dese vertrouwtheyt is aengenaem geweest; gelyck ook insonderheyt, het ontdecken van de saeke selve, dewyle men hoopt, dat het sal konnen dienen, om de onnoselen de oogen te openen, ende de quaedtaerdige af te schricken, om de gronden van securiteyt, ende 't welvaren van den Staedt, door haer particuliere ambitieuse driften, niet te turberen.

Ik heb gesprooken over 't geen U Wel-Ed. voorgekomen is, van de genegentheyt van den Keyser, om syne Mediatie aen te bieden; maer tot deselve, is hier gantsch geene genegentheyt, en men seyt my voor een reden, klaerlyck ontdeckt te hebben, dat het Huys van Oostenryck de continuatie van den Oorlogh aght haer interest te syn, ten grooten deele ook uyt een opgevatte vreese, van dat het eynde van deselve, een begin van die van desen Koningh tegens haer, soude mogen wesen.

Ick heb met de Heere *Girault* Commies van de Heeren Introducteurs van de Ambassadeurs, aen dit Hof, gesprooken, over 't geen de Ministers van de Heeren Keurvorsten betreft; ende heb uyt syn Ed. verstaen, dat in seer veel jaeren hier geen Ambaassadeurs van Keurvorsten syn aengeweest, ende dat,

de-

dewyle de Keurvorsten voor desen weygerden de Titul van Majesteyt, in haer schryven, aen desen Koningh te geven, deselve daer tegens heeft geresuseert, het decken aen een Ambassadeur van een van de Heeren Keurvorsten; maer dat dien aengaende, sedert aen syne Majesteyt contentement gegeven synde, ontwyffelyck het decken, dat aen de Ambassadeurs van de Republicke van Genua, ende ook aen die van den *Hertogh van Mantua* is vergunt, aen die van de Keurvorsten niet soude geweygert werden, sulcks, dat in het geen meest essentieel is, de Keurvorsten, als Gekroonde Hoofden souden werden getracteert. De verdere differentie, die men maeckt, is, dat Ambassadeurs van Koningen, in haer Audientie door Princen, en die van andere Staeten, door een *Mareschal van Vranckryck* werden ingeleyt; ook dat voor die van sommige Staeten ende Vorsten, de Guardes niet in de Wapenen werden gebraght; maer dat is min essentieel, ende my dunckt, het kan geen objectie macken, in het geen by de Keurvorstelycke Extraordinaris Gedeputeerden, ontrent de voorrangh, by Commissarissen van haer Hoog Mogende, in haer Hoog Mogende eygen vertrecken, werdt gepretendeert.

Het geen overgeschreven wert, van de oneenigheyt tusschen den Heere *de Ruyter*, ende den Heere Lieutenant-Admirael *Tromp*, wert hier seer bekommerlyck aengesien, dewyle daer nevens berigt wert, dat in dese tweespalt veel Officieren ende gemeene Matrosen op de Vloote, partye souden kiesen, ende dat dit quaedt ook soude overslaen, tot de gemeene Man aen Landt. Het geen men ernstigh wenscht ende hoopt, is, dat dese moeijelyckheydt, door de wysheydt van de Regeringe weghgenomen magh werden, ende de saeken tot eenigheyt gebraght; daer toe den Heere d'*Estrades* gelast is te contribueren alles wat doenlyck is; dogh met voorgaende communicatie ende concert met U Wel-Ed. Ick ben,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 27. Augusty 1666.

P. S.

Op het sluyte van desen, heb ick vernomen, dat ten Hoof nogh geen tydingh was aengekomen, van den Heere Hertogh van *Beaufort*.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, in 't Bosch van Vincennes den 28. Augusty 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEse voormiddagh is aen desen Koningh gewisse tydinge gekomen, van dat eyndelyck syne Majesteyts Vloote onder den Heere Hertogh van *Beaufort*, den 22. van de voorlede maendt, sonder af te waghten de komste van de *Koninginne van Portugael*, van voor de Riviere van Lissabon vertrocken synde, voor vier dagen behouden tot Rochelle is gearriveert. Een van syn onderhebbende Schepen, genaemt de Cæsar, is op de reyse door storm van hem afgedwaelt; het welck men hoopt, dat eerstdaeghs vernomen sal worden. De Vivres hem nae Belle-Isle te gemoet gesonden, op ordre van hier afgegaen, (in middels haer Ho. Mog. Vloote de Riviere van London beset heeft gehouden) syn naederhandt gerevoceert, sulcks dat het revictuaillement tot Rochelle voornoemt, sal geschieden, ende soo den Heere *Colbert* vertrouwt, in twee ofte drie dagen sal bestelt syn.

Deses Konings intentie blyft, om de twee Vlooten soo haest als doenlyk is, met den anderen te conjungeren; maer dewyle die van syn Majesteyt niet magtigh is, alleen de Engelschen het hooft te bieden, soo sal men verwaghten, dat door haer Hoog Mog. Vloote, secure gelegentheyt wert gegeven, aen die van hooghstgedaghte syne Majesteyt, om de conjunctie te doen. Het geen men de veyligste wegh aght, om sulcks te effectueren, is dat 's Landts Vloote uyt de Wielingen, datelyck nae 't aenkomen van dese tydinge, moght gelast werden, met soo veel Schepen, als reysvaerdigh syn, sonder de ongereede af te waghten, Zee te kiesen, ende 't Kanael in, den Heere Hertogh van *Beaufort* te gemoet te zeylen, ende te rencontreren, daer hy te vinden sal wesen; inmiddels de Engelsche met haer Vloote voor Texel syn. Den Heere van *Turenne* meent, dit expedient soo seer geraeden te syn, dat het syns oordeels, geen tegenspreecken kan lyden. Ick heb aen den Heere *Colbert*, soo haest ick kennisse van dese tydinge heb gehad, geremonstreert, dat het dienstigh soude syn, dat den Heere Hertogh van *Beaufort* gelast wiert, van nu af, den Hoeck van Heysant te passeren; maer syn Ed. aghte sulcks niet secuur genoegh, ende meynde, dat 's Koninghs Vloote by provisie, niet verder, als tot Belle-Isle moest gelast werden, sigh te avanceren, tot dat men weet, wat by haer Ho. Mog., ontrent het affenden van haer Vloote, goedgevonden sal werden. Wat voor 't afgaen van dese, welcke door een expresse Courier van den Koningh overgebraght wert, naeder ende verder by syne Majesteyt sal geresolveert syn, sal U Wel-Ed. uyt den Heere van *Bellefont* vernemen. Ick heb wederom serieuselyk geurgeert op 't point van contresalueren van de Vlagge; maer ik heb nogh niet meerder, als het voorgaende bescheyt, van dat den Koningh binnen twee dagen nogh eenige informatien verwaght, ende dat men bevindt, dat de Com-

Commandanten van ſyn Majeſteyts Eſquadre in de Middellandtſche-Zee, geen contreſaluatie, met de Vlagge hebben gedaen, particulierlyk in een rencontre, welke den Heere *du Quesne*, Commanderende een Franſch Eſquadre, met een Eſquadre van haer Ho. Mog. heeft gehadt. Ik ſeg, dat men dit, als een contraventie aen de regul moet aenſien, ende daer op geen regul moet bouwen; maer ik weet niet, of ik perſuadere. Daer is hoope, dat 't Eſquadre, 't welk de *Koninginne van Portugael* overbrenght, nog tydelyk genoeg ſal te rugh komen, om met de andere Schepen van ſyn Majeſteyt, onder den Heere Hertogh van *Beaufort*, te conjungeren; in welcken geval, de Franſche Armade ontrent 46. Schepen van Oorlogh, gemandt met over de 13000. Man, ende geaccompagneert door vyftien of ſeſtien Branders, ſoude ſterk ſyn. Het ſal nu tydt ſyn, om den *Koningh van Denemarcken* te diſponeren, om ook een gedeelte van ſyne Zee-maght, met die van haer Ho. Mogende te conjungeren, tot welcken eynde deſe tydinge aen het Deenſche Hof in haeſt dient overgeſchreven te werden, om daer op preparatorie ten voorſz. eynde, te arbeyden. Ick weet niet, of men van hier derwaerts direct ſchryven ſal; want ick heb ſeer weynigh tydt gehad, om den Heere *Colbert* te onderhouden, ende heb geen andere Miniſters ten Hoof gevonden.

Het is by my ook gemoveert, of men de brieven, welcke van daegh nae Engelandt gaen, niet behoort op te houden, om de ſaeke, ſoo veel als doenlyck is, aen de Engelſchen te ſecreteren; hoewel het mits de commoditeyt, die ſy hebben, om alles uyt de Spaenſche-Nederlanden te vernemen, niet wel doenlyck ſal ſyn: Men ſal over ſulks haer met accelleratie dienen te prevenieren, dewyle men door ſecreteſſe het niet ſal kunnen doen. Ick blyve:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. van BEUNINGEN.

Deſen 28. Auguſty 1666. in 't Boſch van Vincennes.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. van Beuningen, den 3. September 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

HUyden komt my wel ter handen U Edts. Miſſive van den 28. der voorlede maendt, voor 't meerendeel van eenen inhoudt, met die van den ſelven da-

te, aen de Heeren Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden over 's Landts Vloote, geaddresseert geweest synde; waer op uyt den name van deselve gesaementlycke Heeren geantwoort geweest synde, weet ick dienthalven niets van consideratie te voegen.

De Vloote alhier gereet leggende, ende die, weder ende windt dienende, morgen staet Zee te kiesen, sal bestaen uyt tagtig goede Oorlogschepen ende Fregatten, behalven vyftien Branders, eenige Advis-jagten, Galliots ende ander kleyn vaertuygh: Daer by nogh negen Branders uyt Texel, haer staen te voegen; aen dewelcke wy gisteren ordre gesonden hebben, sigh ten spoedighsten herwaerts te vervoegen, om hier voor de Wielinge naeder informatie ende instructie te ontfangen, dewyle het nu niet apparent is, dat 's Landts Vloote haer cours voor eerst Noortwaers aen sal stellen; ende syn ook ten selven eynde, twee Fregatten met een Jaght derwaerts gecommandeert, om de voorsz. Branders naer de Vloote te convoijeren.

De bekommernisse, die men aldaer gehad heeft, over eenige apparente oneenigheyd in de Vloote, is, Gode sy lof, gantsch ongefondeert, ende heeft de veranderinge van den Lieutenant-Admirael *Tromp*; mitsgaders de verkiesinge van den Lieutenant-Admirael van *Gendt*, de gemoederen soo weynigh geaffligeert, dat, by soo verre ick het niet voor myn ogen selfs gesien hadde, naeuwlycks soude hebben kunnen geloven; voornaementlyck syn alle de Hoofd-Officieren ende Kapiteynen seer wel vergenoeght, ende onderlingh met den anderen levende in goede correspondentie; ook soo veel men kan bemercken, in broederlycke liefde ende affectie. Het eenige dat te verwenschen waere, is, dat de Matroosen die doodtgebleven ofte swaerlyck gequetst syn, voor 't meerendeel met Soldaten hebben moeten werden geremplaceert. Niet te min, indien Godt den Heere 't volck voor sieckten gelieft te bewaeren, die in 't nae-jaer al wat gewendt syn op de Schepen te regneren, soo sal de manninge nogh al konnen passeren.

Het is wel seecker, dat de Engelschen alle bedenckelycke vlydt sullen aenwenden, om promtelyck haer Waeter ende Victuaille in te nemen, ende alsoo, naer eene kleyne Restauratie ende ververschinge, soo haest doenlyck, weder in Zee te steecken, weshalven aen de spoedige herwaertskomste van den Hertogh van *Beaufort* met de Fransche Vloote, ten alderhooghsten is gelegen.

Wy syn gewoon de Instructie voor den Heere *de Ruyter*, als Generael van de Vloote, niet te arresteren, voor dat deselve buyten Gaets is, soo om ons diendthalven naer de laetste kondtschap te konnen reguleren, als ook om de nodige secretesse des te beter te betraghten; ende sal ick, naer gewoonte, besorgen, dat soo haest die gearresteert sal syn, U Ed. daer van eene copye werde toegesonden; al hoewel Wy ons ten hooghsten hebben te beklaegen, dat men daer ontrent ons tot nog toe van die syde geensints heeft voldaen; maer ick wil hoopen, dat men dienaengaende, voortaen beter sal procederen, ende daer van een aenvangh maecken, met het oversenden van de Instructie, daer mede den gemelden Heere Hertogh jegenwoordigh weder sal in Zee gaen, ende van de ordres die hem successivelyck sullen werden naergesonden; op dat men ons niet

en

en neceſſitere haer quaed exempel te volgen. Waer mede afbreeckende, ſal ick verblyven:

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Vliſſinge den 3. September 1666.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. VAN BEUNINGEN, den 5. September 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ALhoewel ſeer veele redenen ons hebben genodight, om 's Landts Vloote te doen cours ſetten Noordwaerds aen, ende deſelve te doen kruyſſen tuſſchen 't Landt ende 't Doggers-ſandt, tot protexie van de Schepen uyt de Noordt verwaght werdende, daer onder ſpeciaelyck mede ſyn alle de Ooſt-Indiſche Retourſchepen; aengeſien het ſulcks is, dat d'ordre Uw Ed. voor deſen door Bewindhebberen overgeſchreven ende geſonden geweeſt ſynde naer Fayal, deſelve Schepen niet ter handen gekomen is, door dien den Perſoon, die de voorſz. ordre overbraght, laſt hadde, om aldaer niet langer, dan tot den 25. July te waghten, voor welcken tydt de voorſz. Retourſchepen aldaer nogh niet gearriveert geweeſt ſynde, is den voorſz. Perſoon, met ſyne depêches weder herwaerts gekeert; ende is de voorſz. conſideratie, om de Vloote Noordwaerds aen te ſetten, des te ſtercker geweeſt, dewyle Wy advis bekomen hebben, dat op den 14. ofte 15. van de voorlede maendt, twaelf Engelſche Schepen, onder het Commandement van Major *Hollis*, van haere Vloote Noordwaerds aen geſonden ſyn, ſonder voor alsnogh te weten, of die in deſelve Geweſten verbleven, of by haere Vlagge weder gekeerdt mogen weſen; niet te min, dewyle Uw Ed. ons geadviſeert heeft, dat men aldaer ſtaet maekte, dat 's Koninghs Vloote onder den Hertogh van *Beaufort*, binnen twee of drie dagen ſoude konnen weſen gerevictuailleert ende in ſtaete om herwaerds te komen, hebben Wy alle de voorſz. conſideratien over het hoofd geſtapt, alleenlyk uyt die reflexie, dat de Engelſchen, ſoo wanneer 's Landts Vloote Noordwaerds aen ſoude weſen gelopen, middelerwylen het Kanael ſouden konnen inſnappen, ende de Franſche Vloote onder den Hertogh van *Beaufort*, ruïneren. Uyt alle 't welcke Uw Ed. lightelyck ſal konnen afnemen, hoe nodigh het ſy, dat de Franſche Vloote op 't alderſpoedighſte herwaerds kome; te meer, alſoo Wy nogh geene andere kondſchap hebben, dan dat de Engelſche Vloote ſig in haere Baeyen begeven heeft, om te ververſchen, ende te revictuailleren; ende dat ook het winter-ſaiſoen op de handt ſchiet. Weshalven Wy ook ten alderhooghſten ons laeten gelegen ſyn, aen ſpoedige advertentie, wat Wy van de voorſz. Franſche Vloote met volkomen ſeeckerheyd heb-

ben te verwaghten, om onse mesures daer naer te mogen nemen, ende onse eygen interessen naer behooren te konnen waernemen. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

In 't Schip de Seven Provincien, onder zeyl in Schoonevelt, ontrent drie mylen van het Landt van Walcheren, den 5. September 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 3. September 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste schryven aen U Ed. Gestrenge, van den 27. van de voorlede maendt, is my wel toegekomen U Edts. Missive van den 26. daer bevoorens.

Men heeft hier ongaerne vernomen, dat haer Ho. Mog., door de proceduren van den Heere gewesen Lieutenant-Admirael *Tromp*, in necessiteyt syn gebragt geweest, om haer selven van een Man van syn dapperheyd ende ervarentheyd, in Zeesaecken, te beroven; maer men verstaet met haer Ed. Groot Mog., dat de authoriteyt van een Generael tegens syn Onder-Officieren, ende 't respect van de Regeringe over de geene, die sy employeren, sorghvuldelyck geconserveert moet werden, ende dat het quaed minder is, als men had geapprehendeert; dewyle men uyt den Heere van *Bellefont* verstaen heeft, dat het geen haer Ho. Mog. in dese hebben gestatueert, geeniger hande commotie onder de Matroosen in de Vloote heeft veroorsaeckt. Daer souden hier, soo het my toeschynd, uyt eenige discoursen, wel gedaghten mogen syn, om gedaghten Heere *Tromp* hier in dienst te betrecken; maer niet anders, dan by aldien sulcks aen de Regeringe aldaer, ende particulierlyck aen U Wel-Ed., niet soude onaengenaem syn, ofte ongeraeden schynen.

Dit Hof sal seer het oogh hebben, op 't geen in de saecke van den Heere *Buat* ende syne Complicen, gedecreteert sal werden; dewyle haer menees schynen te impliceren, dat se de Engelschen in haer desseyn, om by factie haer Ho. Mog. van dese Kroon te separeren, hebben willen behulpelyck syn.

Den Heere *Bellefont* is seer voldaen, van de cordate sincere maniere, met dewelcke U Wel-Ed. ende de andere Heeren aldaer, ende particulierlyck ook den Heere *de Ruyter*, met syn Ed. gehandelt heeft, ende heeft een seer goede impressie aen den Koningh gegeven van de dispositie, in dewelcke hy U Wel-Ed. heeft gevonden, om trouwhertelyck in alles met desen Koningh te procederen;

deren ; dat men my verseeckert ende persuadeert, dat men ook van dese syde gemeent is, met haer Ho. Mog. te doen.

My dunckt, daer is niet heylsamer voor den Staedt, als dat Wy niet alleen wel vereenight blyven met dese Kroon ; maer dat onse eenigheyd ende de bestendigheyd van deselve, alomme bekend sy : Want hoewel Wy, niettegenstaende desen Koningh met Ons in den Oorlogh is ingetreden, tegens Engelandt, veel in deselve kunnen lyden ; soo dunckt my, dat Wy menschelycker wyse, met Vranckryck aen onse syde, in deselve niet kunnen succumberen ; ende dies, dat aen onse Vyanden door een vaste conjunctie met Vranckryck, benomen synde de hoope, om *bello superiores* te wesen, de gedaghten van Vrede sullen necessair beginnen te schynen.

Ick heb afgeleyt het Compliment van dancksegginge, dat U Wel-Ed. my heeft aenbevolen, over het intrecken van Paspoorten om Engelsche Waeren herwaerds over te brengen ; my is geseyt, dat des Koninghs Resolutie daer ontrent bestendigh sal blyven ; maer te gelyck klaeghs-wyse te gemoet gevoert, dat allerhande Engelsche Waeren in de vereenigde Nederlanden, door de Spaensche Provincien werden gebraght, diermate, dat de Engelschen seggen, by 't verbodt van 't invoeren van haer Waeren in den Staedt, niet, ofte seer weynigh, geprejudicieert te wesen. Ick bidde te mogen weten, wat hier van is ; want ick heb ook van elders verstaen, dat'er groot gebreck soude syn in desen deele, in 't naerkomen van haer Ho. Mog. Ordonnantien.

Wat den Heere *Zeestet* hier discoureert, ontrent het point van 't conjungere van de Vlooten, sal U Wel-Ed. uyt syn bygeleyde Missive aen my, kunnen sien. Syn Ed. heeft gewildt, dat ik die beantwoorden soude ; dat ick invoegen als de copye van myn antwoord, ook hier nevensgaende, is luydende, gedaen heb. Indien het selve met U Wel-Ed. intentie over een komt, bid ick, dat brief en antwoord aen den Heere *le Maire* mogen werden gesonden.

Den Heere *Colbert* heeft my geseyt, dat 's Koninghs Armade het Kanael sal inseylen, ende sig verder reguleren, nae de advertentien, welcke ontfangen sullen werden, volgens de mesures daer genomen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 3. September 1666.

P. S.

Den Heere Mareschal van *Villeroy* heeft my versoght, dat ick syn Soon, op de Vloote van haer Ho. Mog. komende, van eenigh addres ende recommandatie wilde dienen : Hy is haer Hoog Mogende saeken seer tee-

toegedaen, ende een van de voornaemste Heeren in dit Ryck. Ick bidde U Wel-Ed. gelieve dit diermate aen den Heere *de Ruyter* bekendt te maecken, dat hy wel voldaen van syn Ed., weder herwaerds magh komen.

Copye van de Missive van den Heere Hannibal Zeestet *aen den Heere van* Beuningen *geschreven, uyt Paris den* 31. *Augusty* 1666.

MONSIEUR,

LE Roi T. C. en conséquence des instances que vous aviez faites auprès de lui, pour la jonction d'une partie de la Flote du Roi mon Maître, à celle de Messieurs les Etats Généraux, ayant desiré que j'en écrivisse à Sa Majesté, je l'ai fait le 6. de ce Mois comme vous l'avez sçû; & Messieurs vos Supérieurs en ayant écrit à Sa Majesté, l'ordinaire d'hier m'a apporté des Lettres qui m'apprennent que Sa Majesté y a une si bonne disposition, que Monsieur le Résident le Maire *étant venu voir là-dessus Mr. le* Stathalter de Gabel, *pour sçavoir si Sa Majesté y avoit pris quelque résolution, & ledit Sr.* Stathalter *lui ayant demandé où se devoit faire cette jonction, & s'il étoit instruit des autres choses qui en dépendoient, ledit Sr.* le Maire *fit réponse que non, & qu'il en écriroit à Messieurs ses Supérieurs.*

Cependant je vous dirai, Monsieur, qu'encore que Sa Majesté ait toute la volonté possible, de complaire au Roi T. C. & à Messieurs les Etats Généraux, considérant fort bien la gloire & l'utilité de la conjonction demandée, néanmoins si Sa Majesté n'est pas payée dans les termes convenus, de ce qui lui reste dû des sommes que Messieurs vos Maîtres lui ont promises, par les Traitez du mois de Février dernier, & si elle n'est aidée en outre de quelque Subside d'argent, elle ne pourroit faire la dépense de cette jonction, qui non seulement sans cela lui seroit onereuse, mais même impossible; & j'estime que Messieurs vos Supérieurs qui en recevront l'utilité & l'avantage, se porteront d'autant plûtôt à satisfaire à Sa Majesté & à l'aider en cela, qu'ils sont assez convaincus, que cette jonction n'est point une chose, à quoi le Roi mon Maître soit aucunement obligé; Mr. Clingenbergh *me marquant expressément, que ni Monsieur* de Witt, *ni les autres Membres de Messieurs les Etats, n'interpretent pas lesdits Traitez de la maniére, que vous les faites en alléguant, que Sa Majesté par la disposition d'iceux, est tenuë de sortir hors de ses Mers, & de venir en celles de deça, combattre les Ennemis; mais comme l'affaire de cette jonction des Flotes a été remise par leurs Majestez à leurs Ministres à la Haye, pour en convenir, c'est de là d'où vous & moi devons attendre la derniére Résolution; & cependant je vous supplie, Monsieur, que pour vous conserver l'estime, que Sa Majesté a conçûë de vôtre zéle à son service, de vouloir plûtôt employer vos bons offices à ce que cette Résolution soit favorable, que de continuer vos argumens pour soûtenir, comme avez si souvent fait, que les clauses desdits Traitez engagent le Roi mon Maître à agir dans les Mers de deça contre l'Ennemi commun, sans que pour cela Mes-*

Messieurs les Etats soient tenus de lui rien donner, outre les six cens mille écus promis. Je suis parfaitement,

Monsieur,

Vôtre très-humble & très-obéïssant, très-obligé Serviteur,

Signé

HANNIBAL ZEESTET.

A Paris le 31. Août 1666.

A Monsieur Hannibal Zeestet *le 3. Septembre 1666.*

MONSIEUR,

JE vous prie de rejetter sur un Voyage, que je suis obligé de faire à Vincennes, & sur des affaires fort pressantes qui me sont survenuës, la faute que je fais de ne répondre pas à la Lettre que vous m'avez fait l'honneur de m'écrire sur la proposition de la jonction des Flotes, avec l'exactitude que vous aurez pû attendre, & que l'importance de la matiére semble exiger.

Il est juste que ceux qui proposent la jonction des Flotes, satisfassent aux demandes qu'on leur peut faire touchant le tems, le lieu, la maniére, & toutes les autres circonstances, qui doivent étre observées pour la mettre en effet; & ainsi si celles de Monsieur le Stadthalter *faites à Monsieur le Résident* le Maire, *ne visent pas à d'autres fins, il n'y a point de doute que c'est à Messeigneurs les Etats d'y répondre d'une façon, qui puisse faciliter la conclusion de l'affaire; mais si par des choses qui en dépendent comme vous parlez en vôtre Lettre, & sur lesquelles on veut être éclairci des intentions desdits Seigneurs Etats, on doit entendre les conditions d'un préalable payement de tous les Subsides, jusques à six cens mille écus, & le fournissement de quelque nouvelle somme d'argent comme vous expliquez, pardonnez-moi que je vous dise Monsieur, qu'en ce cas là je ne puis considérer les questions qu'on a faites à Monsieur* le Maire, *que comme une pure défaite.*

Je ne doute pas, Monsieur, que Messeigneurs les Etats ne satisfassent au Traité, qu'ils ont fait avec le Roi de Dannemarck, *comme en bonne raison il convient; mais il y auroit de l'injustice de leur demander d'avantage, & qu'après qu'ils ont soûtenu toute cette année avec des dépenses immenses & des dangers non moindres, eux seuls toutes les Forces de l'Ennemi commun, on fit difficulté de faire agir conjointement avec eux contre ledit Ennemi un nombre médiocre de Navires; si l'on n'y est invité par des nouveaux subsides.*

Principalement puis que selon les dernieres propositions de la France, la jonction des Navires Danois avec ceux de Messeigneurs les Etats, ne se feroit qu'a-

près que l'Armée Navale de Sa Majesté Très-Chrêtienne seroit déja jointe à celle desdits Etats, c'est à dire qu'après que le Roi de Dannemarck *la pourra faire avec une sûreté aussi grande qu'on peut raisonnablement souhaiter, & quasi sans aucun hazard.*

Je vous avouë franchement, Monsieur, que le zéle que j'ai pour le service du Roi vôtre Maître me donne des étranges peines, toutes les fois que je pense qu'on pourroit négliger cette occasion, & donner par là une impression très forte aux Alliez, qu'on ne peut tirer aucune utilité solide de son amitié; ce que vos Ennemis s'étudient de persuader par tout.

Je n'ai jamais dit, que le Roi de Dannemarck *est précisément obligé par le Traité de joindre sa Flote à celle de Messeigneurs les Etats; mais il est obligé de rompre, & ainsi de faire la Guerre contre l'Angleterre; & comme il paroît par le secret Article, dans l'une & dans l'autre Mer: & qu'on a pensé à une jonction, se voit évidemment parce qu'on est convenu dans lesdits Articles secrets, des ordres à observer, en cas que les Flotes viennent à se joindre. Je vous prie, Monsieur, de me dire après tout cela, si ceux qui veulent agir de bonne foi, peuvent satisfaire au Traité & n'agir point en cette occasion, avec des Forces qu'ils ont toutes pretes, & qui ont été équipées partie avec leur argent, partie avec celle de leurs Alliez.*

Monsieur, les Alliances sont de peu d'effèt si la bonne foi n'abonde en leur execution, & le Roi de Dannemarck *est mal assûré avec la Garantie de la France & de la Hollande & avec toutes les Alliances qu'il a, si l'on y peut satisfaire en déclarant une Guerre & ne la faisant pas.*

Que si l'on dit, que le Roi de Dannemarck *ne rejette pas la jonction; mais fait difficulté de la faire, sans convenir de quelques conditions qui lui sont avantageuses. Monsieur, vous sçavez les efforts que nous avons faits pour les obtenir ici; mais puis qu'ils ont été employez inutilement, & que le tems ne souffre pas de plus longues irrésolutions & deliberations, il faut n'accrocher pas l'affaire là-dessus; car si l'on introduit cette coûtume de faire des nouvelles Négotiations, pour tirer quelque avantage sur tous les incidents d'une execution du Traité, où nos Amis peuvent avoir besoin de nous, on ne fera jamais rien à tems; & on rendra quasi tout ce qui est le plus fort dans les Traités, illusoires.*

En un mot, Monsieur, mon sentiment est qu'on ne démande pas grand chose, quand on demande une jonction à la fin de la Campagne pour peu de semaines, d'un nombre médiocre de Navires dans une cause commune, où Messeigneurs les Etats ont donné deux, & auront, peut-être, donné trois Batailles, avant que la jonction se fasse; & quand on ne la presse, qu'en donnant au Roi de Dannemarck *la sûreté qu'il y trouvera, après que la Flote Françoise sera avec la nôtre; que pourtant les fruits de cette jonction seront fort considerables, puis qu'elle aidera à forcer les Anglois à la Paix, à ouvrir le cours au Commerce & à la Navigation, au profit du* Roi de Dannemarck *dans ses Gabelles; mais sur-tout qu'elle acquerira beaucoup de gloire & de réputation à Sa Majesté Danoise, & fera considérer comme une liaison indissoluble l'Alliance qu'il a avec la France, & avec les Etats des Provinces-Unies; & que tout le contraire arrivera, en cas qu'il continue à faire le difficile. C'est pour ces raisons & pour plusieurs autres que je vous ai dites, Monsieur, que je suis tout persuadé qu'on doit embrasser cette occasion pour bien faire en Dannemarck, comme la plus belle qu'on pourroit souhaiter, pour faire avec peu de peine & de fraix une action gran-*

grandement utile & avantagieuse; que si l'on en use autrement, le tems fera paroître que j'ai parlé pour le service du Roi, quand j'ai parlé comme j'ai fait.

Je considére que les difficultez qui paroissent jusques ici, dans le Conseil du Roi vôtre Maître, doivent être imputées aux dangers qu'on pourroit rencontrer en faisant la jonction avec la seule Flote de nôtre Etat; mais qu'elles ne subsisteront plus quand on sçaura que l'intention est, que la Flote de France se doit prémiérement trouver jointe avec elle. Je suis &c. Signé

C. VAN BEUNINGEN.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 9. September 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

OP den 5. deser loopende maendt, hebben de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden over 't employ van 's Landts Vloote, Uw Ed. uyt'er Zee geadviseert, hoe dat deselve Vloote ten voorsz. dage uytgelopen was, met toesendinge van de instructie aen den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* gegeven, t'eenemael conform; jae selfs relatif, tot 't geene met de Heeren Grave d'*Estrades* en de Marquis de *Bellefont* was geconcerteert. Zedert is my wel toegekomen Uw Edts. Missive, van den 3. daer bevorens; maer ick ben wel gesurprenneert geweest, daer by niet te vinden, nogh ook van den gemelden Heere Grave d'*Estrades* te hebben konnen ontfangen, copye van de brieven, die, soo van den Heere Hertogh van *Beaufort* selfs, als van Monsr. *Colbert de Terron*, of anderen, over de restauratie ende revictuaillement van de voorsz. Vloote eenigh bewindt hebbende, aen den Koningh, of dessels Ministers mogen wesen geschreven, raeckende den toestandt der voorsz. Vloote, ende de apparentie van den tydt, die deselve tot het voorsz. revictuaillement van noode hadde; nogh ook van de ordres ende instructien, die syne Majesteyt aen de gemelden Heere Hertogh van *Beaufort* afgesonden heeft; hoedanige omissien ons alhier ten alderhooghsten verdrietigh vallen, ende niet alleen alle goedt vertrouwen by veelen weghnemen; maer voor al in de uyterste perplexiteyt stellen de Heeren, die in soo kleynen getalle, sonder eenige ruggespraeck, op soo groote saecken ende van soo onseeckere uytkomste, moeten resolveren. Ick wil gaerne bekennen, indien Wy met de voorsz. post eenige volkomen seeckerheyd hadden konnen hebben, of dat den meergemelden Hertogh van *Beaufort* binnen soo weynigh dagen, naer syn arrivement als Uw Ed. voor desen geadviseert heeft, wederom sal hebben konnen onder zeyl gaen, gelyck ick niet en kan geloven, of wel, dat deselve vry wat langer tydt met syn revictuaillement sal doorbrengen, gelyck ick wel vertrouwe, dat sulcks ter eenre, ofte ter andere syde, wel een merckelyck gewighte in onse deliberatien soude hebben konnen toebrengen, 't sy om 't Kanael wat in te zeylen, ende de Fransche Vloote tot op de hooghte van Wight, of daer ontrent te gaen ont-

moeten, 't sy om geheel andere mesures te nemen; want ick aen de eene syde geensints geraeden vinde, sonder eenige notable avantage, tegenwoordigh met 's Lands Vloote tegens den Vyandt eene nieuwe Bataille te hazarderen, voor ende aleer de conjunctie onder Godes Zegen, soude mogen wesen geschied; ende aen de andere syde niet en kan begrypen, in cas de voorsz. Fransche Vloote niet seer haest het Kanael opkomt, dat het mogelyck sal syn, de Bataille te équiveren, sonder deselve Fransche Vloote aen 't uyterste gevaer te exponeren. Ende nu geen genoeghsaeme informatie hebbende, nogh van de constitutie van syne Majesteyts Vloote, nogh van de ordres aen den meergemelden Heere Hertogh van *Beaufort* toegesonden, konnen Wy nogh ter eenre, nogh ter andere syde eenige vaste mesures nemen; ende sullen daer door lightelyck, mits eene al te prematuren sorge, voor de Geallieerden, aen de eene syde 's Landts Vloote te veel pericliteren, ende aen de andere syde den ryckdom, die alle daege uyt de Noordt verwaght wordt, in 't geheel buyten alle beschermінge laeten. Uw Ed. gelieve den Koningh ende syne Majesteyts Ministers, onder behoorlyck respect, bekent te maecken, dat by soo verre, naer soo veele ende iterative, naer soo openhertige ende sincere communicatie van deser syde, naer soo langhwyligen frustratoiren verwaghtinge van syne Majesteyts Vloote, sonder ooit reght te hebben geweten, wat ordres aen deselve syn gegeven geweest, voornaementlyck ten aensien van 't inlopen in de Rivier van Lissabon, wy niet konnen verseeckert wesen, van de spoedige communicatie, selfs per expressen, soo aen de Regeringe alhier, ofte haere Gevolmaghtigden; alsmede aen den gemelden Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* à droiture, van 't verblyf, 't vertreck ende 't naederen van den gemelden Heere Hertogh van *Beaufort*; mitsgaders van de ordres ende instructien aen hem successivelyk afgesonden werdende; dat het de gemelde Heeren Gevolmaghtigden onmogelyck sal syn, in tyden ende wylen, voornaementlyk by quaden uytslagh, voor de hooge Regeringe te verantwoorden, haere Actien ende Resolutien in soo inportante materien, op soo losse gronden te hebben gedirigeert; ende dat deselve mitsdien voortaen meer het groote interest van desen Staedt, ende van de goede Ingesetenen van dien, als eenige andere reflexien sullen moeten in aghtinge nemen; ende voorwaer, indien Wy hadden konnen previderen, dat men ons soodanigh soude hebben genegligeert, ende den Heere Ambassadeur d'*Estrades* gelast ons op de versoghte communicatie van de ordres, aen den meergemelden Heere Hertogh van *Beaufort* afgesonden, te renvoyeren tot de naeste post, ende van de advysen uyt de Vloote ontfangen, niets ter wereldt te laten toekomen; wy souden ons ten hooghsten scrupuleus gevonden hebben, om soo periculeusen instructie aen den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* te geven, ende daer op onse saeken in onseeckerheyd te laten fluctueren. Ick en kan Uw Ed. ook niet verbergen, dat geduurende de laetste dagen van ons verblyf in Zeelandt, sigh al eenige siekten in 's Landts Vloote hebben beginnen te openbaren, ende by soo verre in Zee souden mogen komen toe te nemen, deselve Vloote niet lange sal konnen blyven in postuur, om Zee te houden; voornaementlyck niet, om alleen eene Bataille met den Vyandt te moeten uytstaen.

Ick hebbe gisteren met den Heere Ambassadeur d'*Estrades* eene lange conversatie gehad, in dewelcke deselve my onder anderen ook heeft aengeroert het point

point van den gewesen Lieutenant-Admirael *Tromp*, in de voorsz. Uwe Edts. Missive vermeld. Ick hebbe aengenomen daer over met eenige voornaeme Regenten te spreecken, gelyck ick daer toe de beste occasie sal hebben in de aenstaende weecke, als wanneer de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, wederom staen te vergaederen; maer voor, soo veel ick daer op het sentiment van eenige albereyds hebben gesondeert, meynen deselve best te wesen, dat den gemelden *Tromp*, immers by provisie, gelaeten werde daer hy is, om redenen, die ick als voor myn particulier, den gemelden Heere d'*Estrades* te gemoet gevoert hebbe.

Van gelycke heb ik met den meergemelden Heere d'*Estrades* in gesprek geweest, of het niet geraeden waere op soo menigvuldige protestatien van den *Koningh van Groot-Britannien*, van sig op 't werk van de Vrede favorabelyk te willen verklaeren, als men maer wilde senden tot Londen, van wedersyden een Persoon, sonder character derwaerts af te vaerdigen, om te versoeken schriftelyk antwoort op de propositie, door U Ed. aldaer aen den Heere Ambassadeur *Hollis* gedaen; met verseeckeringe, dat, by soo verre syne Majesteyt sigh daer op tot contentement gelieve te verklaeren, men in sulcken cas, het besluyt van 't Tractaet om de formaliteyt van eene neutrale plaetse, niet en sal aghterwege laeten; oordeelende, dat in sulcken cas Uw Ed. geauthoriseert soude konnen werden, om nevens een *Minister van den Koningh van Vranckryck*, beyde met behoorlycke character, nevens een gelyck *Minister van Denemarcken*, voor weynige dagen eens naer London over te stappen. Ick meyne, dat men daer door hier veel soude avanceren; want of de Vrede in korten waerlyck soude werden uytgewerckt ('t welck ick noghtans niet en gelove, als meynende wel geimformeert te syn, dat den *Koningh van Groot-Britannien* eerst alle de artificien van de werelt sal aenwenden, om ons ende onse Geallieerden te separeren) of andersints soude men aen veele, soo Regenten als Ingesetenen alhier, die voorgeven, of van opinie syn, dat men door soodaenigh envoy naer Engelandt, gewisselyck eene eerlycke Vrede soude bekomen, de mondt gestopt ende de oogen geopent hebben; 't welck ook veel faciliteyts ende gemacks soude bybrengen in 't point van consenten, ende in 't vigoureus uytvoeren van den Oorlogh. U Ed. gelieve hier op in secretesse, het sentiment van den Koningh aldaer, ende van syne Majesteyts Ministers, eens te sonderen, ende my te laeten toekomen, gelyck ick ook dese myne gedaghten t'eenemael secreet houden, ende aen niemandt ter werelt openbaren sal, om by gebreck van behoorlycke mesnage, de Vyanden daer door niet te styven.

De Heeren *Kievit* ende *Vander Horst*, syn beyde voorvlughtigh; sulcks dat 't Hof tegens haer verleent heeft *Mandament Crimineel*, 't welk by klockeslagh naer gewoonte, alhier ende tot Rotterdam is geëxploicteert, met annotatie ende inventarisatie van hun beyder goederen. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. September 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 10. September 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DE ingesloten aen de Heeren Plenipotentiarisen, tot directie van 's Landts Vloote, sal kunnen dienen tot beantwoordinge, soo wel van U Ed. Missiven van den 3. ende 5. deses, als van die van haer Ed. Mog. van deselve date. Ick sal alleen daer by voegen, dat ick my in de devoiren, in dese by my aengewent, seer heb gedient van de redenen, my door U Ed. gesubministreert.

Soo datelyck in den avont, ontfangh ick van den Heere *de Lionne*, de hier by geleyde copye, van des Koninghs schryven aen den Heere d'*Estrades*, op 't subject van 't geconcerteerde, over de conjunctie van de Vloote. U Wel-Ed. sal lightelyck bemercken, dat de eerste remarque, geformeert is by faute van aendaght, ofte memorie; dewyle in 't schriftelycke geconcerteerde, niet is, het geen men presupponeert, in 't selve te syn. Ick sal dese Heeren, daer ontrent esclaircisseren; ende meen, dat alles sigh wel schicken soude, op den voet van 't geen, uyt het gerapporteerde van den Heere *Bellefont*, is verstaen; indien deses Koninghs Vloote, maer tydelyck nae de Hoofden komt, aleer haer Hoog Mogende Vloote, tot een particuliere Bataille zy geobligeert; dat Godt geve.

Ick bidde, dat door U Ed. toedoen, den inhoudt van de voorsz. myne Missive, aen de Heeren Plenipotentiarisen, magh werden gesecreteert, soo veel doenlyck is; 't kan ons niet als seer schadelyck syn, dat'er gelooft werden diffidentie, ende doleantien te syn, tusschen dese Koningh ende haer Ho. Mog., insonderheyd over 't beleyt van de tegenwoordigen Oorlogh. Ick hoop dat als men eens samen in 't werck sal syn, alles sigh tot contentement wel sal schicken.

Het werdt hier by de Ministers aengesien, als een saeke, die niet met de Fransche style overeenkomt, dat de Heeren Plenipotentiarisen van haer Ho. Mog., aen den Grave van *Charost*, in haer Missiven aen deselve, de Eernaem van *Monsieur* stellen, op deselve regel met dewelcke de Missive begind, ende onderteyckent, *Vos biens affectionnez à vous servir*, ofte iets diergelycke. Men seyt dat Plenipotentiarisen, *ad certum actum*, ofte *causam*, geen Souveraine syn; ende dat Plenipotentiarisen *ad pacem*, in alle de termen van gewoonlycke beleeftheyd, soude schryven aen een Gouverneur van Kalais, van die qualiteyt synde, als den Heere Grave van *Charost*: Dit point, diendt onder verbeteringe, geremarqueert te worden; want de Heeren Franschen, syn Luyden, om op sulck een subject, een onwille op te vatten, die in de saeke selver, welke men met haer te doen heeft, van schaedelyck effect kan syn.

Den Heere *de Lionne* heeft my wederom gerecommandeert, de saeke van dien Koopman, over dewelcke, den Heere d'*Estrades* U Wel-Ed. meermael heeft onderhouden.

Ick

Ick laet geen occasie voor by gaen, om 't werck van de Manufacturen aen te binden, ende hoop 't selve in staet te hebben gebraght, om met eenige apparentie van succes, een uyterste tentatif te doen; maer apparentie kan bedriegen. Ick blyve met al myn hert,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 10. September 1666.

*Copie de la Lettre du Roi, à Monsieur d'*Estrades, *du* 10. *September* 1666. *

*MOnsieur le Comte d'*Estrades, *le Sr. van* Beuningen *m'ayant fait voir hier, un écrit contenant, à ce qu'il prétend, le concert qui a été pris entre vous, le Marquis* de Bellefonds, *le Sr.* de Witt, *& les Députez des Etats, pour la jonction des Flotes, pendant le reste de cette Campagne; j'ai été surpris, d'y trouver un Article, portant, qu'en cas que l'Armée d'Angleterre, se retire dans ses Ports, l'Armée des Etats, la suivra pour l'observer; & que cependant ma Flote, fera toutes diligences, pour se rendre sur les Côtes des Provinces-Unies. Le rapport qui m'a été fait, par ledit Marquis* de Bellefonds, *n'étant pas conforme, & n'y ayant nulle apparence, que vous ayez donné les mains à cet Article; vû le risque évident, que couriroit ma Flote en sortant de la Manche, sans la jonction de toute, ou partie de celle des Etats: Et pour faire connoître, combien ma surprise est bien fondée, & vous donner moïen d'en persuader le Sr.* de Witt, *je vous repeterai les quatre Points, ou quatre differentes actions de l'Armée Angloise, sur lesquelles le concert a été pris.*

Le prémier, en cas qu'elle demeurât devant le Texel, ou les autres Côtes de la Hollande, où elle se trouvoit pour lors, l'Armée des Etats ne pouvoit pas empêcher de la combattre, avant la jonction; & quelque succès qu'eût le Combat, l'Armée Angloise étant obligée de se retirer, & étant impossible qu'il ne restât toûjours un nombre considérable de Vaisseaux aux Etats, mon Armée les pourroit toûjours joindre, & composer une Flote, encore plus considerable que l'Angloise.

Le second, en cas qu'elle allât du côté du Nord, à la rencontre de la Flote des Indes, & de tous les autres Vaisseaux Hollandois, qui sont sur cette route; que la constitution de leur Païs, & de leurs Peuples étoit telle, qu'ils ne pouvoient pas s'empêcher de la suivre, sans attendre la jonction; & que l'éloignement des Flotes

* Welcken Brief niet te vinden is, onder de gedruckte *Lettres d'Estrades.*

tes pourroit donner lieu à mon Armée, de faire ſa route même hors de la Manche, pour ſe rendre ſur les Côtes de Zélande, & qu'en ce cas, comme l'Armée Angloiſe étant dans les vaſtes Mers du Nord, ſe pouvoit facilement dérober, & s'en venir avec un vent favorable, tomber ſur ma Flote, même à l'inſçû de celle des Etats, il faudroit être ſoigneuſement ſur ſes gardes, & employer tous moïens poſſibles, pour être bien avertis.

La troiſiéme, qu'en cas que l'Armée Angloiſe entrât dans la Manche, pour empêcher la jonction, & combattre mon Armée avec avantage, non ſeulement elle pourroit ſe retirer, en étant bien avertie; mais même que l'Armée des Etats y entreroit pour la combattre, ſuivant le conçert qui pourroit être pris ſur l'état & la ſituation des lieux, & des Armées.

Et la quatriéme, qu'en cas que l'Armée Angloiſe ſe retirât dans ſes Ports, ſoit pour s'armer, ſoit pour prendre des Vivres, comme les Flotes des Etats n'auroient rien à craindre, leur Flote s'avanceroit au Pas de Calais, pour y attendre la mienne; pour aller enſuitte attaquer l'Armée Angloiſe, par tout où elle ſe trouveroit. Vous jugerez aſſez facilement, que ce Projet étoit juſte & raiſonnable, & n'expoſoit pas ma Flote, au péril de trouver ſeule la Flote Angloiſe, en faiſant ſon paſſage dans la Manche, & continuant ſa route juſques ſur les côtes de Zélande, comme il arriveroit aſſûrément, ſi ce nouvel Article, de l'Ecrit dudit Seigneur van Beuningen *étoit executé.*

Vous ferez donc connoître au Sr. de Witt, *combien j'ai raiſon d'être ſurpris de ce changement, & le preſſerez fortement d'envoyer les ordres, à la Flote des Etats, à ce qu'elle ait à ſe rendre à l'embouchure de la Manche, pour y attendre la mienne; laquelle ne peut pas retarder long-tems à s'y rendre, ayant fait partir le Sr.* d'Eſtemarre, *ſur la fin de l'autre mois, pour en porter les ordres à mon Couſin le Duc* de Beaufort, *& depuis le 3. le Sr.* de Bellefonds, *qui les lui aura confirmez.*

Vous obſerverez de plus, que comme il ſeroit abſolument impoſſible, que mon Armée demeurât en Hollande pendant l'Hiver, ſans courir riſque de la perdre entiérement; je deſire que vous tiriez aſſurance préciſe, & poſitive des Etats, qu'en quelque état que leur Flote ſe trouve, elle ſera miſe en Mer pour aſſûrer le retour de la Mienne, dans mes Ports, ſorte qu'elle ne puiſe courrir riſque, en ſon paſſage dans la Manche.

Vous voyez ſi clairement, combien il eſt important que ma Flote ſoit ponctuëllement avertie, de l'Etat de celles d'Angleterre, & de Hollande, que je ne doute point, que vous ne teniez ſoigneuſement la main, à ce que tous les avis qui en viendront, ſoient envoyez à Calais, où je donne ordre au Sr. Comte de Charoſt, *d'en uſer ainſi qu'il eſt à propos, pour le bien de mon ſervice. Sur ce &c.*

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 16. September 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 9. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive van den 10. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; gelyck ons ook wel is geworden, U Edts. Missive van den selven date, aen de Heeren haer Hoog Mogende Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden over 't employ van 's Landts Vloote, met de respective bylaegen, daer toe specterende.

Het abuys begaen in 't stellen van *Monsieur*, met het begin van den text, op een ende deselve linie in den brief, afgegaen aen den Grave van *Charost*, is gecommitteert door den Copyist, buyten onse kennisse, ende wert in de minute met myne handt gecoucheert, 't begin van den text op een nieuwe regul bevonden. Wy sullen ter eerster occasie, in een volgende brief, daer op doen letten, dat het voorsz. abuys niet wederom gecommitteert werde.

Ick ben niet verwondert geweest, dat by den Heere Marquis van *Bellefont* overgebraght, ende geëxhibeert is geworden, het geschrifte, vervattende ons geconcerteerde, 't welck voor 't eyndigen van onse Conferentien met gemeen goedvinden, alsoo is gecoucheert, ende door den voornoemden Heere van *Bellefont*, met syn eygen handt van woorde tot woorde uytgecopieert. Wel is waer, dat hy sonder een gemeen geschrifte soude hebben vertrocken; indien ick op 't scheyden niet geseght hadde, dat het, myns bedunckens, nodigh was, het resultat van onse conferentie, immers de voornaemste substantie van dien, te stellen by geschrifte; gelyk ook aenstonts by onderlingh goedvinden, sulcks door my is geschiet, ende 't geschrifte geresumeert wesende, is 't selve in originaly gelaten in handen van den Heere van *Bellefont*, om daer van met syn eygen handt een copye te maecken, ende my de minute te restitueren; gelyck ook is geschiedt.

Het is my seer vreemt voorgekomen, dat men nu op 't alderlaetste, begeert eene precise verseeckeringe, dat 's Landts Vloote, in wat staedt die haer ook moghte bevinden, in Zee gesonden soude werden, om 't wederkeeren van de Vloote van Vranckryck seeker te maeken, in sulker voegen, dat deselve geen pericul soude konnen lopen in haere te rughreyse door 't Kanael. Het geene den Heere Ambassadeur d'*Estrades* dienthalven aengenomen hadde over te schryven, heeft hy my in projet gecommuniceert; 't welck ick geredresseert hebbe, soo als U Ed. het selve hier nevens toekomt, onder N°. 1. Waer uyt Uw Ed. sal gelieven af te nemen, wat ik den gemelten Heere Ambassadeur daer op te gemoet gevoert hebbe.

Den selven Heere Ambassadeur heeft my geen ander geschrifte vertoont, waer in vervat soude wesen, de substantie van 't gerapporteerde van den Heere van *Bellefont*; dan de Missive van den Koningh aldaer van den 10. deses, die

Uw Ed. my ook, nevens de voorgeroerde syne Missive van den selven date, toegesonden heeft.

In de attestatie by U Ed. overgesonden, raekende het doen van 't contresalut met de Vlagge, wert geallegueert een passage uyt seecker Tractaet, het welck Anno 1635. gemaeckt ende geteeckent soude wesen, by een Secretaris van Staedt aldaer; misgaders by den Ambassadeur van desen Staedt, die seer soude dienen tot avantage van syne Majesteyt; maer ick kan heylighlyck verklaeren, myns wetens, soodaenigh Tractaet nooit gesien te hebben; ook niet te geloven, dat het *in rerum natura* sal wesen; maer mogelyck wel een projet van sodanigen inhoudt, 't welck men van deser zyden difficulteyt sal hebben gemaeckt, alsoo te passeren. Het dunckt my nodigh te wesen dat syne Majesteyt, op de contresalutatie ordre stelle, dewyle het naerlaten van dien, op geen fondament kan steunen, dan op een gepretendeert *Dominium Maris*, het welck syne Majesteyt, volgens den reghten sin van de opgereghte Alliancie, niet alleenlyck gehouden is, nogh aen sigh selven, nogh aen iemandt anders toe te schryven; maer selfs de negative, des noodt synde, met de Waepenen te defenderen.

Het heeft my seer wonderlyck toegeschenen, dat den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, in soodanige termen geschreven heeft aen de Heere *Colbert*, als of wy versproocken waeren, dat 's Koninghs Vloote niet soude in Zee steecken, voor dat die van desen Staedt in 't Kanael was; dewyle het soo verre is, van alle waerschynelyckheyt, ook soo ick vastelyck gelove, van het rapport van den Heere van *Bellefont*, als het Oosten van 't Westen; maer dewyle daer over gesprooken geweest synde, verklaert syne eygentlycke meyninge geweest te syn, dat de Vloote van desen Staedt seeckerlyck al soude wesen ontrent de Hoofden, eer ende bevorens die van den Koningh in 't Kanael soude konnen wesen; alhoewel de woorden die sin niet wel konnen lyden.

Gisteren avondt is ons door de Heeren Gedeputeerden van Zeelandt, gecommuniceert het briefje van den Agent *de Glarges*, geschreven aen de Heeren Staeten van Zeelandt, ende copyelyck hier nevens gaende onder N°. 2. Welkers inhout my seer onverwaght is voorgekomen; te meer, vermits wy geen advis bekomen hebben van eenige deliberatie, of resolutie van den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, daer toe eenigsints aenleydinge gevende: Godt Almaghtigh gunne, dat wy daer op 't syner tydt, iets goedts mogen komen te vernemen.

Op de Missive hier bevoorens aen den *Koningh van Groot-Britannien* geschreven, over het doode ligchaem van den Vice-Admirael *Berkley*, heeft syne Majesteyt geantwoort, soo als U Ed. sal gelieven te bemercken uyt de copye, onder N°. 3. hier nevens gevoeght, ende hebben haer Ho. Mog. daer door occasie genomen, met voorgaende communicatie van de Heeren alhier aenwesende *Ministers van Vranckryck* ende *Denemarcken*, te coucheren den brief onder N°. 4. hier nevens gevoeght; die huyden by haer Ho. Mog. in dier voegen is gearresteert, ende vervolgens nevens het voorsz. doode ligchaem, in een Galliot, met een Trompetter afgesonden sal worden.

Den Heere *Appelboom*, heeft my gecommuniceert, de brieven van de Hee-

ren

ren *Sweedtsche Ambassadeurs* tot Londen; waer by onder anderen geadviseert wierde, dat den Koningh aldaer nogh niet hadde konnen gedisponneert werden, om sigh tot het openen van eenige particuliere conditien uyt te laeten; dat hy ook op 't gedaene voorstel, om een stilstandt van Wapenen te maecken, sulcks hadde gedeclineert, ende dat hy persisteerde, om tot geen andere Handel-plaetse, als London, te willen verstaen. Dat voorts den Heere Cancelier ende den Secretaris *Arlington*, in haere discoursen hadden laten influeren, dat haer Hoog Mogende aen syne Majesteyt satisfactie souden moeten geven, over de gedaene onkosten; dat men tot een recognitie over de Visscherye soude moeten verstaen; dat het interest van den *Prince van Orange*, als synde des Koninghs Neve, in consideratie soude moeten komen; ende diergelycke, boven ende behalven een Reglement op de Commercie, waer van voor desen te meermalen is gesprooken. Ick heb den gemelden Heere *Appelboom*, de notoire onbillyckheyt van soodaenige *postulata* aengewesen; die ook dienvolgende aengenomen heeft, myn gerepresenteerde op 't alder efficacieuste over te schryven. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. September 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 20. September 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

Gisteren ontrent vyf uuren naer de middagh, is alhier wel geweest den Expressen, by U Ed. van daer afgevaerdight den 16. daer bevorens; daer uyt wy met bekommeringe bespeuren, dat den Heere *de Ruyter* eenighsints indispoost soude wesen. Wy hebben een gelyckluydende brief van syn Ed. gehad, van den 12. deses, als is die geene, die U Ed. oversendt, ende daer benevens nogh een naedere van den selven date, ontrent den middagh, geschreven aen den Staedt; als mede een andere aen my in 't particulier, daer van de copyen hier nevens gaen. Wy hebben daer uyt te gemoedt gesien, dat syn Ed. met 's Landts Vloote, soo haest het weder wat bedaert was, den Vyandt soude hebben gaen attacqueren; sulcks dat hy onfeilbaerlyck seer importante redenen moet hebben gehadt, waerom hy nogh den 14. deses sig ontrent Boulogne heeft bevonden. Wy moeten het succes van syn vorder voornemen, van Godt den Heere verwaghten; van syn ongemack of indispositie, heeft hy in syne brieven aen den Staedt ende aen my, gantsch geene mentie gemaeckt, soo dat ick wil hoopen, dat sulcks niet veel sal wesen te beduyden.

Ondertusschen is het ons alhier seer verdrietigh voorgekomen, dat den Hertogh van *Beaufort*, die eerst in drie dagen naer syn arrivement tot Rochelle soude zeylvaerdigh wesen, ende die naederhant op den 6. deses selfs geschreven hadde, dat hy des anderen daeghs, of immers uytterlyck en sonder faute, des daeghs daer aenvolgende, soude vertrecken; niet voor op den 13. onder zeyl gegaen is; ende dewyle tot nogh toe, alle advisen van daer soo los geweest syn, kan ick ook nogh geene vaste impressie krygen, dat gemelde Hertogh met syn onderhebbende Vloote tot Brest niet sal aenspreecken, ofte sonder sig ergens te arresteren 't Kanael op zeylen; ende konnen nogh wy, nogh den gemelden Heere *de Ruyter*, soo doende, nooit eenige vaste gissinge, of staet maecken. Het heeft nooit tweemael vier en twintigh uuren gescheelt, of 's Landts Vloote is altyts uytgelopen op deselve dagh, als ick weecken, jae in 't begin van 't jaer, ook maenden te vooren, by gissinge, aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* opgegeven hadde; ende het is veyliger de tydt wat te laet, als soo veel te vroegh te nemen. Wy hebben nogh geene naedere brieven van den Heere *de Ruyter*, of anderſints uyt 's Landts Vloote, dan van den 12. deses bekomen.

Hier nevens gaet, tot Uw Edts. naerightinge, de rescriptie die ick van den Heere *Davidson* bekomen hebbe, op mynen brief, daer van ick Uw Ed. voor desen copye hebbe toegesonden. Ende voor dese reyse hier by niets van sonderlinge consideratie te voegen hebbende. Sal ick afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. September 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 17. September 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

HIer nevens gaet duplicata van 't packet, verleden-naght door een expresse Courier aen U Wel-Ed. afgesonden. Door abuys is by de geene, die het gesloten heeft, in plaetse van de bygeleyde Missive van den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, een andere gesubstitueert: Maer die faute sal niet veel duysterheyd veroorsaekt hebben, dewyle de periode, die ick in de voorsz. Missive heb willen aenwysen, in myn schryvens is geinsereert.

Ick send hier nevens copye van een Missive, van de Heere *Busquet*, welcke op 't Schip is van den Heere *de Ruyter*, aen den Heere Mareschal d'*Aumont*; in dewelcke ick niet weet te ontcyfferen, wat sin het heeft, dat den Heere *de Ruyter* werd geseyt brieven ontfangen te hebben van haer Hoog Mog., by dewelcke geseyt werdt, dat hem door my aengeschreven sal werden, wat hy sal heb-

hebben te doen, wanneer hy op de hooghte van Kalais ofte Bologne, sal syn gekomen. Ick geloof dat het de schryver qualyck verstaen heeft, ende dat het niet anders seggen wil, als dat hy advysen van de gelegentheyd van de Fransche Vloote, van my sal hebben te waghten, of iets diergelycke. U Wel-Ed. sal my dit eenige kunnen expliqueren.

Het geeft hier veelen wonder, dat den Heere *de Ruyter*, met 's Landts Vloote geplaetst synde, daer hy van de Engelsche met avantage aengetast schyndt te kunnen werden, by deselve ongemoeyt werdt gelaeten. Soo hy daer van stormwinden veyligh is, waer het myns oordeels, geen vreemt expedient, nae het tegenwoordige saisoen van 't jaer, dat soo de Fransche Vloote op uytgesonden waerschouwinge, sigh provisionnelyck tot Pontherieu in veyligheyd steld; niet soo seer wierdt gelaboureert, om de twee Vlooten te conjungeren, als om de Engelschen, sonder Bataille te hazarderen, op te houden; ende de Oost-Indische ende andere Schepen binnen synde, de groote Schepen op te leggen. Nederlage soude een seer quade saek syn; ende de Zee sal voortaen in 't Kanael, soo veel, als de Vyandt te vresen syn: ende my dunckt dat men, om vrede dese winter te hebben, niet veel hoeft te hazarderen, soo men maer t'huys, ende met Vranckryck eens kan syn. De Franschen kunnen ondertusschen de Engelschen plagen op den hals van 't Kanael, ende haer Ho. Mog. elders met lighte Schepen, om haer den Oorlogh suur te maeken. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 17. September 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 23. September 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't schryven van myne jonghste, van den 20. deser lopende maendt, daer van ten overvloet dubbeld hier nevens gaet, is my wel toegekomen, Uw Edts. Missive van den 17. daer bevorens, met de bygeleyde van Monsr. *de Busquet* aen den Heere Marefchal d'*Aumont*, van den 14. Ick kan nogh minder dan Uw Ed., ontcyfferen de Clausule, daer inne influerende; waer by geseyt wordt, dat den Heere *de Ruyter*, naer den 12. deses (die ick vertrouwe de dagh geweest te syn, dat den Soon ende Schoon-soon van denselven Heere *de Ruyter*, den gemelden Heere sullen gesprooken hebben) brieven van syne Heeren

ende Meesters ontfangen soude hebben, waer by hem aengeschreven soude wesen, dat Uw Ed. hem, met 's Landts Vloote op de hooghte van Kalais gekomen wesende, soude schryven, wat hem te doen stonde; aengesien ick Uw Ed. kan verseeckeren, dat hem sedert het uytlopen van de Vloote uyt de Wielinge, niets ter wereldt by haer Ho. Mog. aengeschreven is, nogh ook by de Heeren Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden over 's Landts Vloote, iets anders, dan een briefjen van den 17. deses, dienende alleenlyck tot encouragement, soo als U Ed. uyt de bygaende copye breder sal gelieven te bemercken; ende by my in 't particulier de drie distincte brieven, die ick van myn plight geaght hebbe, mede copyelyck hier nevens te voegen, op dat U Ed. uyt alle 't selve, klaerlyck soude mogen bespeuren, dat aen den gemelden Heere *de Ruyter*, niets ter werelt aengeschreven is, 't welck eenige relatie heeft tot eenig advis, en veel min tot eenige ordre, die hy van U Ed. soude hebben te gemoet te sien; gelyck Uw Ed. ook lightelyck sal hebben konnen concluderen, daer uyt, dat aen U Ed. dien aengaende geene de minste aenschryvinge is gedaen, soo als in sulcken cas ook voor al hadde moeten geschieden.

Eergisteren syn ons alhier ter handen gekomen, verscheyden brieven van den gemelden Heere *de Ruyter*, daer van de laetste syn geweest gedateert tusschen de Hoofden ende de Vlaemsche Kust, ontrent ses mylen van Duynkercke; waer uyt haer Hoog Mogende bespeurt hebbende de toenemende sieckte van den selven, mitsgaders de indispositie van den Lieutenant-Admirael *Banckert*, den Schout-by-Naght *Jan Matthysz*, ende andere Officieren; ook van seer veel Matrosen ende Soldaten in 's Landts Vloote; haer absolutelyck genecessiteert gevonden hebben, het gros van deselve Vloote te laten binnen komen, ende voorts een Esquadre van aght of tien Schepen nogh te doen kruyssen, in ende ontrent de Hoofden; mitsgaders een ander tusschen het Landt ende het Doggers-Sandt; ook voorts eenige vordere Schepen, te samen tot 10. of 12. in getalle, in andere districten, uyt, om den Vyandt alomme nogh soo veel afbreuck te doen, als het eenighsints mogelyck sal syn; waer toe de beraemde ordres gisteren van hier afgegaen syn.

Ende alhoewel haer Ho. Mog. haer verseeckert houden, dat den Koningh aldaer, nopende de redenen, die deselve bewogen hebben tot soodaenige dispositie te komen, genoeghsaem voldaen sal syn, door 't rapport van den Heere Grave *de la Feuillade*, soo hebben deselve eghter nogh ten overvloedt, ende om in desen ook de civiliteyt abundantelyck te voldoen, daer over geschreven een Missive aen syn Majesteyt, * die huyden mede van hier afgaet, door den expressen, welcke U Ed. den 16. deses van daer herwaerts overgesonden heeft. Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft my bekent gemaeckt, dat syne Majesteyt hem expresselyck gelast heeft, haer Ho. Mog. te exhorteren, om alles by tydts tegens de aenstaende Campagne tot eene considerable conjunctie te prepareren, gelyck haer Ho. Mog. ook geresolveert syn sulcks met allen doenelycken iever te doen; ende verwaghten, dat U Ed. syne Majesteyt mede daer toe ten besten sal animeren, als ook ende wel voornaementlyck, dat het syne Majesteyt mede gelieve in dit nae-jaer eenige van syne best bezeylde Schepen,
te

* Siet *Lettres d'Estrades*, Tom. 3. pag. 399. eerste Editie.

te doen kruyssen in 't opgaen van 't Kanael, om de Engelschen aldaer alle mogelycken afbreuck te doen. Waer mede dese in haest afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. September 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den eersten October 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer dat ick huyden aen U Wel-Ed. afgesonden hadde myne Missive, daer van dubbelt hier nevens gaet, komt ons alhier ter handen U Edts. brief, geaddresseert aen den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, als Generael van dese Vloote, over Zeelandt afgesonden, sonder expressie van dagh of plaetse, dogh soo als wy met den brenger vernemen, den 27. Sept. 's morgens ontrent aght uuren, van Paris afgelopen; mede brengende dat den Koningh 's daeghs te vooren gewisse tydinge hadde ontfangen, dat den Heere Hertogh van *Beaufort*, met syne Majesteyts Vloote naer Brest was verseylt. Wy werden daer in geconfirmeert, door de tydinge, ons toegebraght door de Zeeuwsche Commissie-vaerder, breder gementionneert in myne Missive aen haer Hoog Mog., nevens de voorsz. myne jongste aen U Ed. tot bylaege gevoeght, wel gegrondt ende waeraghtigh is geweest; maer dat seer abusif moet syn het beright van een Galliot-Schipper, den 27. dito alhier in de Vloote gebraght, van dat 'er op den 25. daer bevoorens, eenigh geveght tusschen de Fransche ende Engelsche Vlooten soude wesen voorgevallen. Wy syn eghter van intentie, met 's Landts Vloote nogh eenigen tydt Zee te houden, ende te vigileren op alle goede occasien, om onder Godes Zegen, den Vyandt nogh eenige afbreuck te mogen doen; ende willen hopen, dat de Schepen van syne Majesteyts Vloote, die nogh bequaem sullen syn, om voor eenigen tydt Zee te konnen houden, in 't opgaen van 't Kanael ende daer ontrent, mede haer devoir sullen doen, om de Engelschen soo veel doenlyck is, te incommoderen. De wonderbaerlycke toeval van den brandt binnen Londen ontstaen, soude haer seer sensibel maecken de minste ramp, of sinistre toeval, die haer tegenwoordigh in haere Vloote, of andersints soude mogen overkomen. Wy waeren van voornemen, met dese tegenwoordige Westelycke wint, een tentamen op haer te doen in Duyns; maer hebben huyden tydinge bekomen, dat sy haer van daer 't Kanael inwaerts, ende sulcks vermoedelyck binnen Portsmuyden, sullen hebben begeven; naer apparentie, mits den tegenwoordigen desolaten standt van Londen, beter geraeden vindende, aldaer, dan in de Riviere van

Lon-

Londen te overwinteren. Waer mede U Ed. in Godes Heylige Beschermingе bevelende, sal ick afbreecken, ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

In 't Schip de Seven Provincien, getystoppende ontrent 8. mylen van 't Zuydt-Voorlandt, het selve Zuydt-Voorlandt Zuydt-West ten Westen van ons, den eersten October 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den eersten October 1666. 't dubbelt.

EDELE GESTRENGE HEERE,

OP den selven dagh, dat haer Hoog Mogende eenige præcursoire advertentie hebben bekomen, van 't arrivement van den Heere Hertogh van *Beaufort*, tusschen Havre de Grace ende Diepe, geweest synde voorlede Sondagh den 26. Sept., hebben deselve goedtgevonden eenige Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden te senden naer 's Landts Vloote, soo als U Ed. uyt de Resolutie, aen deselve per Expressen toegesonden, sal hebben bespeurt; ende alhoewel doenmaels nog niemandt uyt Zeelandt of Vrieslandt genomineert wierde, heb ik, by haer Ed. Groot Mog. daer toe voorgedragen zynde, ende by de Provincien voor aengenaem verklaert wesende, my egter op 't moment van de receptie van de voorsz. haer Ho. Mog. Resolutie, sonder de commissie af te waghten, die my naergesonden is, op de reyse herwaerts begeven; ende ben, onaengesien een swaeren storm, die ons tusschen den 27. ende 28. 's nagts overviel, daer van Monsieur *de Villequier* aldaer breder sal weten te spreecken, den 29. daer aenvolgende, 's morgens vroegh, alhier wel gearriveert. Op het instant van myn arrivement in de Vloote, is deselve onder zeyl gegaen, met een favorable Ooste windt, in meyninge om 't Kanael in te lopen, ende den Hertogh van *Beaufort* tusschen Havre de Grace ende Bologne op te soecken, gelyck ick ook daer van, soo wel, als van myn arrivement in de Vloote, aenstondts kennisse gegeven hebbe, soo aen de Heeren *Gouverneurs van Calais* en *Boulogne*; mitsgaders aen Agent *de Glarges*, als aen den Heere Hertogh van *Beaufort* selfs, in voegen als U Ed. uyt de bygaende copyen breder sal gelieven te vernemen; maer naer dat wy eenige uuren cours gezeylt hadden, syn ons twee importante tydingen toegekomen, de eerste dat den gemelden Heere Hertogh van *Beaufort*, met syne onderhebbende Vloote, den 27. der voorlede maendt was gesien onder zeyl tusschen Wight ende Poortlandt, settende syn

cours

cours nog Westwaerts aen; ende de andere, dat de Engelschen den 28. 's naerdemiddaghs met haere gantsche Vloote, geposteert lagen, ten deele aghter de Cingels, ende voort in Duyns. Waer op naer ingenomen advis van den Krygsraet, goetgevonden is, ontrent aght mylen van 't Noordt-Voorlandt, het ancker wederom te laeten vallen; ende om naeder kondtschap, soo door brieven, als door Expressen, uyt te senden naer Duynkercke, Calais ende Boulogne. Van alle 't welcke alsoo ick aenstonts brede ende omstandige reeckeninge gegeven hebbe aen haer Hoog Mog., soo hebbe goedgedaght U Ed. daer van by desen copyelyck te dienen, ten eynde deselve alle 't gepasseerde, tot dese tydt toe, daer uyt omstandighlyck moge afnemen; waer toe ick my, om tydt te winnen, sal refereren, versoeckende, dat U Ed. sulcks ten goede gelieve te duyden, ende te geloven, dat ick waerlyck ben,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

In 't Schip de Seven Provincien, getystoppende ontrent 8. mylen van 't Zuydt-Voorlandt, het selve Voorlandt Zuydt-West ten Westen van ons, den eersten October 1666.

P. S.

Tot nogh toe hebben wy geen tydinge van Calais, Boulogne of Duynkercken weder te rugge bekomen; nogh ook eenige andere kondtschap ontfangen, of den gemelden Heere Hertogh van *Beaufort*, syne reyse Westwaerts vervordert, of wel sigh op de een of de andere plaetse in 't Kanael, weder opgehouden moge hebben.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 4. October 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

BY myne Missiven van den eersten deses, hebbe ick U Ed. reeckenschap gegeven, van 't geene ons alhier van remarcque was voorgekomen, ende van het geene by my aen den Staedt wierde geadviseert. Ick vinde my verplight daer inne te continueren, met het toesenden van de ingesloten copyen, daer toe ick my referere, met versoeck, dat desen ingeleyden aen den Heere Hertogh van *Beaufort*, daer van de copye mede is onder de voorsz. bylaegen, moge werden voort-bestelt.

Ende dese tot geenen anderen eynde dienende, sal ick U Ed. hier mede in Godes Heylige Beschermingе bevelen, verblyvende,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

In 't Schip de Seven Provincien, den 4. October 1666. 's avonts, ontrent 8. of 9. mylen *circum circa* Beoosten het Noordt-Voorlandt.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 14. October 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

GIsteren 's Landts Vloote ende de Schepen daer uyt deselve is gecomposeert, voor het meerendeel van den anderen gescheyden synde, om volgens de ernstige intentie van de Regeringe, ieder in syn distrikt in te vallen, ben ick nogh ten selven dage, met het Schip de Seven Provincien, nevens de verdere Schepen, in de Maes t'huys horende, in Goerée ingekomen, ende vervolgens huyden alhier, Gode zy Lof, in goede gesondtheyt gearriveert; synde 21. Schepen van de voorsz. Vloote geordonneert, nogh voor eenigen tydt in Zee te blyven, om den Vyandt alomme ende voornaementlyck ontrent het Doggers-Sandt, alle mogelycken afbreuck toe te brengen. Ick wil niet twyffelen, of sal syne Majesteyt van die syde, mede den gemeenen Vyandt soo veel doenlyk is, door syne Schepen van Oorloge tragten te incommoderen ende te beschadigen; daer toe ick hoope, dat Godt Almaghtigh syn Zegen sal gelieven te verlenen, in wiens Heylige Protexie U Ed. bevelende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 14. October 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 6. October 1666.

EDELE MOGENDE HEERE,

GIsteren nae de middagh, syn my onder couvert van den Heere Agent *de Glarges*, met de ordinaris post, te gelyk toegekomen den eersten ende duplicata

plicata van twee U Ed. Mog. Missiven van den eersten deses lopenden maendts, hebbende tot bylaegen copye van verscheyde andere U Ed. Mog. Missiven, van den 29. des voorleden maendts, ende van de geseyden eersten deses, aen haer Ho. Mog., aen den Heere Hertogh van *Beaufort*, aen den Heere *Gouverneur van Calais*, ende aen den Heere Agent *de Glarges*. Ik heb uyt alle deselve, met seer groote verwonderingh, gesien, dat in 's Landts Vloote tot op den voorseyden eersten deses laet in den dagh, nogh geen gewisse, ende geen andere, als casuele tydinge is geweest van den Heere Hertogh van *Beaufort* nae Brest, ende dat die aen den Heere *de Ruyter* van hier niet is toe gekomen, als door myn schryven den 27. 's morgens, door een Expresse afgesonden; Uw Ed. Mog. oordeele ook, hoe redelyck dese myne verwonderingh is, dewyle ick op den 26. 's middaghs, aenstonts nae dat ick van de voorsz. importante tydinge kennisse bekomen heb, deselve door een expresse myne Courier, heb overgeschreeven aen den Heere *de Glarges*, ende op dat syn Ed. te meer neerstigheyt soude mogen doen, ende ook soude kunnen doen, om se den Heere Admirael *de Ruyter* te doen toekomen; 't welck ick hem ernstelyck gerecommandeert heb; soo heb ick van desen Koningh geobtineert, ende aen gemelden Heere *de Glarges* door deselve expresse geaddresseert, drie deses Koninghs Missiven aen de Heeren Gouverneurs van Kalais, Boulogne ende Duynkercken, om hem Heere *de Glarges* tot het overbrengen van dese kondtschap, met soo veel vaertuygen, als hy soude mogen eysschen, te doen assisteren. Ick heb ook by rescriptie, van den Heere *de Glarges* verstaen, dat aen syn Ed. de voorsz. myne depêches op den 28. syn toegekomen, ende dat hy ook voor 't aenkomen van deselve, wegens den Heere Mareschal d'*Aumont* geadverteert was, van 't voorsz. vertreck van den Heere Hertogh van *Beaufort*, na Brest, ende geloofde daer mede, dat met soo veel vaertuygen de tydinge van een soo important incident, soude syn afgesonden aen den gemelden Heere Admirael, dat hem deselve niet souden hebben kunnen ontstaen van Kalais in alle haest toe te komen; insonderheyd, de wind daer toe hebbende gediend. Ick heb ook op den voorsz. 26. des middaghs, deselve tydinge door een expresse van desen Koningh, afgesonden, ende op Zeelandt gaende, overgeschreven, soo aen de Heeren Gecommitteerde Raeden van Zeelandt, als aen den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, ende ook aen haer Ho. Mog., ende is de voorsz. expresse den 27. des morgens, voor 't aenbreecken van den dagh, niet by my afgevaerdight, als uyt de eenige consideratie, van dat door ongeval de Courier, by den Koningh op Zeelandt afgesonden, soude mogen werden geretardeert. Ick danck Godt, dat die gedaghten myn ingevallen is, dewyle daer ten minsten op den eersten deses, Uw Ed. Mog. is toegekomen een tydinge, die al op den 29. van hier, ende veel eerder van elders in de Vloote had behooren te syn geweest. Ick had daer aen ook geen twyffel gesteld, wanneer my op den 2. deses is toegekomen, een Missive van den Heere Admirael *de Ruyter*, uyt dewelcke ick verstondt, dat syn Ed. met 's Landts Vloote syn uytterste vermogen aenwende, om tot de Fransche Vloote in 't Kanael te komen, ende met extreem verdriet verstaen had, dat deselve met de Engelsche in geveght soude syn geraeckt, dat een puure abusive tydinge is geweest; ende dewyle gemelden Heere Lieutenant-Admirael, daer over sigh seer bekommert toonde; mits aen dit Hof 't aghterblyven

 van

van 's Landts Vloote, tot ongenoegen moght werden opgenomen, soo heb ick op den voorsz. 2. deses, met de ordinaris post, aen syn Ed. gerescribeert, dat men hier haer Ho. Mog. Resolutie, om haer Vloote uyt Zee te doen opkomen, had gelaudeert, ende van syn Ed. voldaen was; gelyck Uw Ed. Mog. ook uyt de bygeleyde Missive van desen Koningh, aen haer Hoog Mog., sal kunnen sien. Ick heb verders op Maendagh den 4., onder couvert aen den Heere *de Glarges*, aen meergemelden Heere Lieutenant-Admirael geschreven, dat my geseyt wierdt, dat 'er tydinge ten Hoof was, dat de Heere Hertogh van *Beaufort*, tot Brest was aengekomen; hoewel my sedert door den Heere *Lionne* is bericht, dat die niet berustte, als op een calculatie, welcke men maekt uyt de cours, die deses Koninghs Vloote heeft gesteld nae Brest, ende de winden, die hebben gewaeydt, ende de oorden daer hy is ontmoet; maer dat men ook had verstaen, dat 12. Schepen door duysternisse ende hart we'er, van 't gros van de Fransche Vloote waeren versteecken. Ende ick heb by de voorsz. Missive, naeder geseyt, dat men hier wenschte, dat haer Hoog Mog. Vloote in salvo moght syn, buyten 't gevaer van de daegelyks te vresen, ende alrede ervaren ongemacken ter Zee.

Edele Mogende Heer, ick heb aen Uw Ed. Mog., die met soo veel courage, trouwhertigen iever, ende een onvermoeyden arbeydt, den dienst van 't Landt glorieuselyck betraght, dit verhael geaght te moeten doen, op dat ick niet mogt schynen eenige schuld te hebben aen 't uytblyven van de voorsz. advisen; dat by nae sonder seer schultbaer versuym, niet kan geschied syn; ende diend (myns oordeels) voor het toekomende, daer tegens met goede ordre voorsien te werden. Dat ick meer reden heb te seggen, om dat my voor desen van Calais, door den Heere *de Glarges*, een brief, geaddresseert aen den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, is te rugh gesonden, om dat 's Landts Vloote, in 't Kanael geavanceert synde, syn Ed. schreef, te oordeelen, dat ick die beter van hier soude kunnen doen bestellen, als syn Ed. van daer. Ick bidde, dit werde gemesnageert; maer kan evenwel tot advertentie strecken.

Ondertusschen sal ick continueren my te dienen, van het bericht, dat U Ed. Mog. my geeft, van de onvermoeyde neerstigheyd by 's Landts Vloote aengewendt, om met den Heere Hertogh van *Beaufort* te conjungeren, om die hier tot danck te doen opnemen, niet sonder te doen begrypen, dat'er wel wat beter sorge diende gedraegen te syn geweest, om 't vertreck van den Heere Hertogh van *Beaufort*, in haest over Zee, aen onse Vloote te doen toekomen; dat men seyt aghtergebleven te syn, door dien drie van haer Ho. Mog. Oorloghscheepen, met de Commandeur *Verburgh*, van den Heere Hertog van *Beaufort* gescheyden, door de Engelschen syn ontmoet, ende te rugh gejaeght, soo dat Kapiteyn *Roetcringh* met syn Schip, ontrent Rue, ende Kapiteyn *Ooms* ontrent St. Vallery aen de grondt syn geraeckt, met twee Koopvaerders, die haer selven in de brandt hebben geset. Wat van den Heere Commandeur *Verburgh* is gewerden, welckers volck hard hadde gedrongen, nae 't Vaederlandt te verseylen, is nogh niet vernomen. Maer ick bemerck wel, dat by dusdaenige voorvallen, tot het effectueren van de conjunctie, haer Hoog Mog. haer luyden wel dienen te hebben in de Zeeplaetsen, met goede instructie, ende ook op de Fransche Vloote; want de sorgh, die men anders voor haer Ho. Mog. Vloo-

Vloote draeght, in 't geven van advysen, schynd minder te wesen, als wel te wenschen was.

Dat U Ed. Mog. verder vermaendt, van de in 's Landts Vloote genome Resolutie, om nogh een wyle in Zee te blyven, ende den Vyandt alle afbreuck te doen; ende van een toelegh daer gemaeckt, om tot dien eynde deselve in Duyns te gaen soeken; het selve kan dienen, om aen haer Ho. Mog. Wapenen meer ende meer reputatie te geven; daer toe ick het ook aen dit Hof sal moeten doen gelden. Maer men heeft hier, gelyck als voorheenen geseyt is, het voor een goede voorsigtige Resolutie aengesien ende gelaudeert, dat haer Ho. Mog., haer Vloote hadden gerevoceert, soo om de sieckte van den Heere Admirael ende andere Officieren, ook van veel Matrosen, als mede om de rampen ende ongemacken, aen dewelcke de groote Schepen in dit saisoen van 't jaer, werden geëxponeert; ende om dat men meest siet op de gronden, in de nevens geleyde Missive van desen Koning, aen haer Ho. Mog., vervat; de saecke in die termen sullen kunnen werden gebraght, sonder meer gevaer ende bloedtvergieten in dit nae-jaer; dat den Vyandt sal gedwongen syn, of dese winter tot Vrede te komen, ofte in 't voor-jaer met meerder avantage, ende minder haer Ho. Mog. gevaer, sal kunnen in 't gemeen aengetast werden; ende dat in alle dit, het ongeval van de stadt London, niet sal laten te opereren, voor het toekomende ook kraghtiger als tegenwoordigh, dewyle men tot het vervolgen van den Oorlogh, in 't voor-jaer nieuwe toerustingen van de Engelsche syde sal moeten doen, in plaetse dat de Engelsche Vloote, die nu in Zee is, by de brandt van Londen geen gebreck lydt. Haer Ho. Mog. voorsz. schyne ook, den Vyandt langh genoegh gewaght, ende fierlyck genoegh tegens gegaen, ook gesoght te hebben, om met reputatie sigh te kunnen retireren, om dat de Fransche Vloote geretireert is, ende de Engelschen van 's Landts Vloote af 't Kanael syn ingezeylt. Desen Koningh heeft my ondertusschen doen seggen, ordre te hebben laten afgaen aen den Heere van *Beaufort*, om met bequame Schepen op den Hals van 't Kanael te doen kruyssen.

Drie van deses Koninghs Schepen, genaemt de Robyn, de Bourbon ende Mazarin, van de Vloote van den Heere Hertogh van *Beaufort* afgedwaelt, op syne komste nae Diepe, in de Engelsche Vloote vervallen synde, hebben een mannelycke resolutie genomen, om door de Engelschen te slaen; welke aen de twee laest genoemde Schepen is gesuccedert, die vermits de windt haer tegen liep, nae dat se de Engelsche Vloote gepasseert waeren, met seven Engelsche Oorloghschepen een hart geveght uytgestaen hebbende, ende twee van deselve hebbende ontmast, met de andere vyf opiniatrelyck veghtende, ende al veghtende haer retirerende, ende de Engelsche haer niet dervende aen boort komen, tot Havre de Grace behouden syn gearriveert; de Robyn tot sinckens toe gevoghten hebbende, met een wonderlycke vigueur, is genomen, dog soo men my seyt, niet voor daeghs nae 't aenvangen van 't gevegt; soo dat hier inne meer reputatie schynt gewonnen, als aen Schepen ende Volck verloren te syn. De Officiers van de Fransche behouden Schepen, spreecken seer veraghtelyck van de Engelschen, ende meenen, de Fransche Vloote waer alleen in staedt, om haer werck te geven, dat hier alacriteyt geeft, om op 't voor-jaer den Oorlogh met klem te vervolgen.

Het Volck van de Kapiteynen *Ooms* ende *Roetering*, is geberght, ook eenigh geschut; sy hebben my geschreven, om raed ende ordre. Ick heb gerescribeert, sy hadden raedt ende ordre, van de Heeren Raeden ter Admiraliteyt te verwaghten, ende heb haer geraeden, 't geberghde goedt wel te doen bewaeren; dat ook by desen Koningh aen de Gouverneurs van de voorsz. plaetse is aenbevolen, ende haer Volck by een te houden, ende sonder uytstel op Calais te doen komen, ende verder nae 't Vaederlandt; want het goedt bevaren Volck is. Ick heb ook gerespondeert, voor 't geen sy nodigh moghten hebben, ten voorsz. eynde. U Ed. Mog. sal weten, wat middel daer verschaft dient, ende sal kunnen werden, om dit Volck over te brengen. Ick ben:

Edele Mogende Heere,

U Ed. Mogende

Ootmoedigen Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den *6.* October *1666.*

P. S.

Soo dickmaels ick overpeynse, dat in dit saisoen alle daegen swaere tempeesten kunnen ontstaen, seer weynigh dagen tot een Bataille ter Zee bequaem syn, ende nogh minder om een complete Victorie te beveghten; dat ook een Victorie onseecker is, ende het verlies aen Volck, ende de schade aen Schepen genoeghsaem gewis; ook dat de vrughten van een Victorie in dit nae-jaer kleyn souden syn, om dat men deselve niet kan vervolgen, ende dat men schynt sonder bloedt-vergieten tot Vrede te sullen kunnen komen, ofte immers den Oorlogh met minder gevaer te sullen kunnen vervolgen; dat ook de eer van haer Hoog Mogende Vloote, in dese expeditie, ten vollen is bewaert, ende dat deselve sigh nae de Havens van 't Landt soude begeven, op 't aenraeden van desen Koningh; ende dat ick daer nevens overdenck, hoe veel den Staedt in Uw Ed. Mogende Persoon alleen pericliteert, soo moet ik bekennen, van harten te wenschen, dat dese, haer Hoog Mogende Vloote in de Havens, ende U Ed. Mogende in den Haege magh vinden. Dat Godt geve, die Uw Ed. Mogende ende alle die met Uw syn, neme in syne Heylige Bescherminge.

Lettre

Lettre du Roi à Messieurs les Etats Généraux du 26. Septembre 1666.

TRès-chers & grands Amis, Alliez, & Confédérez; nous avons reçû vôtre Lettre du 21. *de l'autre mois, par laquelle vous nous avez informez des raisons, que vous avez estimé vous devoir obliger à rappeller vôtre Flote dans vos Ports, nonobstant le concert qui avoit été fait en Zélande, avec le Comte* d'Estrades, *& le Marquis* de Bellefonds, *pour la jonction de nos Forces Maritimes, pendant le reste de cette Campagne: Nous y avons vû encore la peine que vous témoignez, du péril que nôtre Flote par cette retraite de la vôtre, pouvoit courir en s'avançant, suivant ledit concert, dans la Manche, où vous sçaviez qu'elle étoit attenduë à l'Isle de Wight par toute l'Armée Angloise; comme aussi la loüable disposition dans laquelle vous étes de faire de grands efforts, pour vous mettre en état au printems prochain d'aller attaquer l'Ennemi commun, & d'entreprendre quelque chose de grand & d'extraordinaire contre lui, avec nos Forces jointes ensemble; si pendant la saison de l'Hiver, Dieu ne lui a touché le cœur pour l'obliger à prendre des pensées plus pacifiques, qu'il n'a témoigné jusqu'à présent de les avoir, & qu'on n'ait pû entre ci & là, conclure une bonne Paix, au contentement de toutes les Parties intéressées; ce que vous nous assûrez avec toute sincérité & candeur, être vôtre plus ardent desir. Sur quoi nous vous dirons en premier lieu, qu'encore qu'à l'heure présente que nous vous écrivons cette Lettre, nous n'ayons point d'assûrance que nôtre Flote, qui s'étoit avancée jusqu'à Diépe, pour faire la jonction concertée, ne puisse recevoir quelque grand échec à son retour dans nos Havres, nous ne laissons pas d'avoir pris en bonne part, la rétraite de la vôtre dans vos Ports; ayant bien pesé la force des raisons, qui vous ont obligé à l'y rappeller, dont l'une entre les autres nous a même touché sensiblement, qui est la maladie de vôtre Amiral; quoi que nous espérons de de la bonté divine, qu'elle ne voudra pas ôter à la bonne cause, un Chef si brave & d'une experience si consommée: En second lieu, que les ordres que nous avions envoyez à nôtre Cousin le Duc* de Beaufort, *étoient si exprès & si indispensables de venir jusqu'au Pas de Calais, avec nôtre Flote, (laquelle, l'Escadre qui s'en trouvoit separée, avoit réjoint le* 15. *à Belle-Isle,) que sans aucune considération des embuscades que les Anglois pouvoient lui tendre, dans la Manche avec une grande supériorité de Forces, & lesquelles en effet ils lui avoient tenduës à l'Isle de Wight; nôtre dit Cousin après qu'un vent contraire, lui eût refusé la prémiére fois l'entrée de ladite Manche, ayant eu le tems plus favorable, quelques jours après, s'est avancé jusques à la Rade de Diépe, où il arriva le* 23. *au soir, ayant passé avec grande intrépidité à la vûë de toute l'Armée Ennemie, & il a sejourné un jour entier à la Rade dudit Diépe, qui n'est pas bonne, attendant d'apprendre quelques nouvelles certaines du lieu, où il pourroit joindre vôtre Flote; mais le* 24. *sur le soir il reçût avis par le Marquis* de Crequi, *qui revenoit de Dunquerque, que vôtre dite Flote n'étoit plus au poste, qu'en partant de la Rade de St. Jean, elle avoit dit qu'elle iroit prendre entre Dunquerque & le Nord-Voorland, & jugea de là qu'elle de-*

devoit s'être retiré dans vos Ports: & comme d'ailleurs, par la réponse par écrit, que le Conseil de vôtre Flote avoit quelques jours auparavant, donnée au Comte de la Feuillade, *dont nôtre dit Cousin reçût à Diépe une Copie, que je lui avois adressée, ledit Conseil avoit déclaré au termes formels qui suivent; qu'il jugeoit le plus sûr pour nôtre service, & pour le Bien commun que nous fisions retirer promptement nôtre Flote dans le Havre de Brest, en attendant un tems plus propre pour faire la jonction: & qu'enfin le vent qui l'avoit amenée jusqu'à Diépe, avoit entiérement changé, nôtre dit Cousin à pris la résolution de retourner traverser presque toute la Manche pour regagner Brest, & de passer pour la seconde fois devant l'Isle de Wight, où l'on présumoit que toute l'Armée ennemie étoit encore, puis qu'elle n'avoit point paru sur Mer, en aucun autre endroit; & comme nous avons déja dit, nous n'avons point encore d'assûrance qu'il ne puisse être arrivé quelque disgrace à nôtre dite Floté, à son retour vers les Côtes de la Bretagne: Si la chose arrive, (dont Dieu par sa bonté veüille préserver tant de braves gens, qui se trouvent de beaucoup inférieurs en nombre,) nous aurons du moins la consolation de vous avoir fait connoître évidemment, par un procédé tout plein de sincérité & de candeur, que si jusqu'ici certains contretems aüxquels nous n'avons pû pourvoïr assez-tôt, ont empêché nôtre Flote de partager, avec la vôtre la gloire & les périls des Combats, ce n'a jamais été nôtre intention de l'exempter de ceux-ci, ou d'épargner l'Ennemi; comme des personnes mal-intentionnées envers nôtre Alliance & nôtre Union, ont pris grand soin d'en semer calomnieusement le bruit dans le Monde; mais nous nous promettons, qu'outre la preuve contraire & si éclatante que nous venons d'en donner, la suite de nos actions & de toute nôtre conduite, détruira de plus en plus pleinement une si fausse malignité; & par avance nous voulons bien vous assûrer de trois choses, & y engager même nôtre honneur & nôtre foi, par cette Lettre: La premiére, que nous souhaitons sincerement & ardemment la Paix, au contentement de toutes les Parties intéressées, nommément à l'avantage & à la sûreté de vôtre Etat, qui a été attaqué; & que nous avons dû soûtenir & secourir en conformité de nos Traitez, & que nous contribuërons bien volontiers à l'accommodement (quand il se pourra traiter) toutes les facilitez qui dépendront de nous; n'ayant rien plus à cœur, qu'une prompte fin de cette Guerre: La seconde, que comme il se voit clairement que le dessein, & peut-être la principale espérance de l'Ennemi, est, de vous séparer d'avec nous, où de vous diviser en vous même; nous vous assûrons, pour ce qui nous regarde, que nous demeurerons constammant jusqu'au bout, dans la ponctuelle observation de tout ce qui à été stipulé entre nous, par nôtre Traité d'Alliance; & par-tant que nous ne serons jamais capables, non seulement de nous en separer ou de traiter rien à part, & bien moins de rien conclure, mais qu'après n'en avoir pû écouter les ouvertures, qui ne pourroient nous en être faites qu'avec une extrême indignation, comme une chose fort injurieuse à nôtre honneur, nons ne manquerons pas de vous les communiquer aussi-tôt; nous confiant d'ailleurs pleinement en vôtre probité & en vôtre bonne foi, que vous en userez de même, si on vouloit vous tenter & vous surprendre. La troisiéme, que si le* Roi de la Grande-Bretagne *persiste à avoir des sentimens si contraires à la Paix, qu'il ne veüille pas même la traiter, à moins que vous ne la lui alliez demander chez lui, & l'y négotier; ce que par nos Traitez vous n'aurez pas la liberté de faire sans nous, & d'un autre côté, nous n'y pouvons*

vons jamais confentir pour la dignité de nôtre Couronne, la premiére de la Chrêtienneté; auffi n'apprennons nous pas que ledit Roi ait voulu prétendre de nous une Pareille chofe, mais feulement tâcher de faire former deux Affemblées différentes, en deux endroits éloignez l'un de l'autre, afin d'avoir lieu de faire continuellement craindre aux Miniftres de l'une l'avancement du Traité, & même l'éminente conclufion de l'autre, pour obliger l'une des deux à fe hâter de conclure, & figner féparement; qui eft un piége fi aifé à voir, que l'imprudence même ne feroit pas capable d'y tomber. En ce cas-là, comme on devra pour long-tems défefpérer de l'accommodement, & même dès à prefent, afin de regler prématurement toutes chofes avec la prudence requife, il faudra que nous prenions conjointement de bons & vigoureux concerts fur deux chofes, dont de nôtre part nous vous donnons toute affûrance, l'une pour incommoder le plus qu'il fe pourra l'Ennemi pendant l'Hiver, nous à l'Embouchure de la Manche, & vous du côté du Nord, pour ruiner fon Commerce, & établir la fûreté du nôtre; & la feconde touchant l'action de nos Forces la Campagne prochaine, comme auffi tout ce qui concerne la conduite de la Guerre tant au regard de nos Alliez que de l'Ennemi, & de toutes les Nations neutres; en quoi nôtre intention feroit de regler tellement nos Confeils communs, & l'emploi de nos Armées, & même ce qui eft à obferver à l'égard des Nations neutres, que tout ce qui peut avoir rapport à la direction de la Guerre, fut plûtôt comme une réfolution d'un feul Etat, que de plufieurs Alliez joints dans une même Caufe. Cependant vous devez faire état certain, que nous n'obmettrons aucun des efforts qui feront en nôtre pouvoir, pour mettre en Mer dès le commencement du Printems prochain, une Flote plus confiderable en nombre & en qualité de Vaiffeaux, que celle que nous n'avons pû qu'avec précipitation, affembler cette année, & pour la faire joindre de la meilleure façon qu'il fe pourra, à celle que vous aurez auffi préparée, afin que nous allions conjointement & vigoureufement attaquer l'Ennemi, pour l'obliger, s'il eft poffible, à defirer la Paix, pour laquelle il fait paroître tant d'averfion, qu'il refufe même de la Traiter; & ce qui eft encore plus furprenant, & qui doit attirer le blâme de toute la Chrêtienté, il n'a jamais voulu, dépuis que la Guerre a commence, il y a près de deux ans, s'expliquer ni aux Parties intéreffées ni à aucun Médiateur, à quelles conditions il voudroit donner les mains à un accommodement. Sur ce nous prions Dieu &c.

Aen de Heer Raedt-Penfionaris J. DE WITT, Paris den 15. October 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk hoop ende wenfch van gantfcher herten, dat defe myne, U Wel-Ed. in den Haege, in goede gefondtheyt magh vinden. In de faeke van Bremen, vertrouw ik, dat men voor feecker kan houden, dat den *Koningh van Vranckryck* feer ongaerne foude fien, dat die Stadt foude komen in handen van den *Koningh van Sweden.* Ick fal gaerne vernemen, of het geen daer ontrent hier voorgeflagen wert, by manier van difcours, aen haer Hoog Mog. gevalligh is; dat wel te wenfchen waer, op dat men ontrent een emergent van die importantie, eens foude mogen fien.

Daer is niets in 't vervolgen van den Oorlogh tegens Engelandt, dat hier eenige bekommernisse geeft, als dat men verneemt, dat de Engelschen niet onderlaten te poufferen haer desseynen, om oneenigheyt in den Staedt te verwecken, ende haer Hoog Mogende van haer Geallieerden te separeren; welken aengaende den Heere d'*Estrades* last heeft, eenige particulariteyten te communiceren; 't sal niet ondienstig syn, dat by rescriptie op des Koninghs jongste Missive, tegens de inquietudes, welke men heeft over dit laetste, magh werden voorsien.

Het overwinteren, van eenige van de Deensche Schepen in Noorweegen, schynt my een seer geraeden saek te wesen, ende die by haer Ho. Mog. wel dienen opgenomen te werden.

Ick solliciteer nogh daegelyks, dat behoorlycke straffe werde gedecreteert, tegens de geene, die geweldaedelyck, een Galliot-schip, in de Vereenigde Nederlanden t'huys behoorende, voor Wisham, ontrent Boulogne, hebben aengehaelt, in de grondt gehakt, ende uytgeplundert; ende heb tot nog toe geen ander bescheyt, als dat den Koningh iterative geschreven heeft, aen den Lieutenant van de Admiraeliteyt tot Boulogne, om geinformeert te syn. Men geeft ook geen resolutie over verscheyde andere klaghten, die den Heere *Boreel* by geschrifte gedaen heeft, ende die ick stadelyck recommandere. Het soude niet ondienstigh syn, dat U Wel-Ed. over dese traegheyt, doleerde met den Heere d'*Estrades*, met wat ernst.

Ick sie uyt het geen by 't Hof van Hollandt, in de saeke van eenen *de Koningh*, Burger tot Rotterdam, gedecreteert is, dat by het selve Hof voor een grondt-regel wert aengenomen, dat alle Arresten, by Parlementen in dit Ryck gewesen tegens Ingesetenen van Hollandt *in Judicio Contradictorio* op letteren *requisitoriael* van deselve Parlementen, ter executie werden geleyt; maer ick weet niet of 't selve by de Reghters in dit Ryck, op Vonnisse in Hollandt gewesen, wert gepresteert; immers een Burger van Middelburgh, die op letters *requisitoriael* van den Hogen Raedt, executie van een sententie, in cas d'*Appel* gewesen, tegens een Inwoonder van Nantes solliciteert, bevind dat de gecondemneerde tegens de voorsz. sententie, heeft geobtineert, ick weet niet wat provisie van Justitie, van het Parlement van Bretaigne. Ick sal daer over klagtig vallen; maer soo myn klagten niet helpen, sal men daer niet dienen meerder toe te staen, als men hier obtineert; ende ick weet niet, of niet best geraden waer, te verdragen, dat de sententien over ende weder tegens des anders Ingesetenen gewesen, niet verder sullen executie hebben, als op de goederen, die in den Staedt, in dewelcke de sententie gewesen is, sullen werden gevonden. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 15. October 1666.

Aen

Aen de Heer Extr. Minifter C. VAN BEUNINGEN, den 21. October 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

OP den 14. defes, heb ick U Ed. in haeft myn wederkomfte alhier bekent gemaeckt. 't Zedert fyn my wel ter handen gekomen, eerft U Edts. Miffive van den 6. daer bevorens, die eenigen tydt gedwaelt heeft, ende naederhandt mede die van den 15. daer aenvolgende.

Haer Ho. Mog. hebben al voor eenige weecken, haere officien van intercesfie aengeboden, tot nederlegginge van het different tuffchen den *Koningh van Sweden*, ende de Stadt van Bremen trotterende; ook tot dien eynde haere brieven laten afgaen, niet alleen aen de voorfz. partyen; maer ook aen de nabuurige Princen, die tot nogh toe gelycke officien, door haere Minifters aengewent hebben, ende kan Uw Ed. figh verfeeckert houden; ook den Koningh ende de Minifters aldaer, met waerheyd verfeeckeren, dat haer Ho. Mog. voor haer intereft niets anders, of verders beoogen, dan 't geene U Ed. fegt in fyne Miffive van den voorfz. 15. defes, onder addres aen den Heere Griffier *Ruyfch* geadvifeert, diendthalven te wefen het fentiment van fyne Majefteyt; maer of ende hoe verre de Stadt tot iets meerder foude mogen wefen gereghtight, is my niet bekend. Haer Ho. Mog. fyn ook geenfints geintentioneert, om haer met Waepenen in 't voorfz. different te immifceren; maer meynen, des noodts fynde, daer mede te laeten gewerden de naebuurige Princen ende Vorften van 't Ryck, die daer toe, volgens Refolutie van de gefaementlycke Rycks-Standen, door den *Keyfer* fyn gecommitteert, ende geauthorifeert; waer onder, nae dien figh mede bevinden den *Keurvorft van Brandenburgh*; mitsgaders de Vorften van Brunswyck ende Lunenburgh, foo is te vermoeden, dat defelve, in cas den *Koningh van Sweden* tot geen raifonnabel accommodement moghte wefen te difponeren, nogh ook figh de ordinaris Juftitie van 't Ryck willen onderwerpen, maer abfolutelyck fig *viâ factâ* van de Stadt Breemen meefter maecken; in de executie van de voorfz. haere Commiffie wel lightelyck wat refoluter ende liberaelder fullen procederen, naer dat de geprojecteerde Alliancie tuffchen Denemarcken, defen Staedt ende defelve fal wefen gefloten; daer toe jegenwoordig feer goede hoope is; hebbende fyne Keurvorftelycke Doorlht. fig diendthalven van defe weecke mede foodaenigh verklaert, dat het feer apparent is, dat men nogh voor 't uytgaen van defelve weecke, de voorfz. Alliancie fal konnen fluyten ende teeckenen; fonder dat eghter daer inne iets influeert, of influeren fal, 't welck directelyck of indirectelyck, het werck van Bremen aengaet, of by den *Koningh van Sweden* met eenige reden tot offenfie foude konnen werden opgenomen, foo als U Ed. uyt het project, voor defen overgefonden, ook fal hebben afgenomen; maer het waere te wenfchen, dat den *Koningh van Vranckryck*, door eene aenfienelycke interceffie by Sweden, ook met

wat kraght ende naedruck, geliefde te laboreren, om 't werck in 't spoor van accommodement te brengen, ende alle feytelyckheden te voorkomen.

Ick en kan niet sien, dat d'artificien, die de Engelschen, by continuatie nog souden mogen gebruycken, om oneenigheyd in den Staedt te verwecken, ende haer Ho. Mog. van haer Geallieerden te separeren, van eenigh effect konnen wesen, soo langh Wy met'er daedt sullen bespeuren, dat den *Koningh van Vranckryck* met ernst den Oorlogh tegens Engelandt behertight, ende niet te min daer mede geen ander but heeft, als eene goede eerlycke ende verseeckerde Vrede te bekomen. Ick hebbe gisteren met den Heere Ambassadeur d'*Estrades* precursoirlyck gesprooken, over de équipagien, wedersyts tegens het aenstaende voor-jaer te doen, ende de conjunctie van wedersyts Vlooten, tot afbreuck van den gemeenen Vyandt, in 't werck te stellen; welcken aengaende eghter, met Gecommitteerde van de Collegien ter Admiraliteyt, die tegens den 26. deses herwaerts syn beschreven, naeder sal werden geconcerteert, ende 't selve gedaen synde, ook gedelibereert op de antwoorde, aen syne Majesteyt, op desselfs jongste Missive te geven. Den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* verklaerde my, dat het project aldaer, immers voor als nogh, niet verder gingh, als om van die syde tegens de naeste Campagne, in Zee te brengen veertigh Schepen van Oorloge, ende ick meynde, dat het selve getal wat diende te worden vergroot; gelyck ook voor desen hoope gegeven is, van tsestigh. Myns bedunckens, sal men van deser syde wederom een uyterste effort moeten doen, om soo considerabel in Zee te komen, als in den beginne van de voorleden Somer is geschied, in consideratie, dat het lightelyk soude konnen gebeuren, dat men genoodtsaeckt soude werden, al wederom alleen een Bataille te hazarderen.

Dat men eghter, om sulcks voor te komen, sigh ten uytersten behoordt te evertueren, om de Vloote van desen Staedt in Zee te helpen, eer ende bevoorens de Engelsche met de haere uytkomen.

Dat den *Koningh van Vranckryck* insgelycks de syne voor, of tegens deselve tydt behoordt gereed te hebben, om 't Kanael op te komen, soo haest als sy tydinge sal ontfangen, dat de Vloote van desen Staedt, in Zee ende ontrent de Hoofden is.

Dat de Vloote van desen Staedt, voor die van den Vyandt in Zee synde, met Westelycke winden haer ontrent de Hoofden; immers tusschen de Riviere van London ende de Hoofden, soude behooren te onthouden; ende dat de Vloote van syne Majesteyt met deselve winden soude behooren in alle diligentie 't Kanael op te komen, om met die van desen Staedt te conjungeren.

Maer dat in 't selve cas met Oostelycke winden, soo haest de Vloote van desen Staedt advis soude hebben, dat de Vloote van syne Majesteyt uyt de haeven van Brest uytgelopen was, sigh verder in 't Kanael soude konnen begeven, ende de Vloote van syne Majesteyt te gemoet zeylen, tot op de hooghte van Pontericux, of daer ontrent; alwaer syne Majesteyt voor desen bekend gemaeckt heeft, dat syn Vloote soude konnen komen; om alsoo de conjunctie, onder Godes Zegen, geëffectueert synde, den Vyandt gesaementlyck te gaen soecken, ende slagh leveren.

Maer

Maer indien de Engelsche Vloote eerder in Zee moghte wesen, als die van desen Staedt, soo schyndt het my toe, dat eene Battaille voor de conjunctie, seer beswaerlyck sal konnen werden geësquiveert; maer dat eghter deselve sal dienen te werden gedeclineert, soo veel sulcks, sonder quetsinge van de eer ende reputatie van den Staedt, sal konnen geschieden; ende dat men in sulcken cas, seer sorghvuldigh sal dienen te wesen, om den anderen te waeter ende te lande, pertinentelyck te adviseren, wat'er van tydt tot tydt passeert, ende wat de eene en de andere best sal konnen doen, ende by der handt nemen, om de conjunctie te faciliteren.

Dogh dat voor al diendt geadjusteert te werden, het point van 't strycken van de Vlagge, over dewelke men van die syde nog al eenige Attestatien overgesonden heeft, naer dat Wy alhier niet beter hebben geweten, of syn Majesteyt hadde in dien deele, aen de redenen van desen Staedt gedefereert; gelyck ook den Heere Marquis van *Bellefont*, op 't selve point t'eenemael overtuyght, uyt Zeelandt is vertrocken. Ick hebbe derhalven ook over 't selve point, nogmaels met ernst aen den gemelden Heere Grave d'*Estrades* gesprooken, ende hem bekendt gemaeckt, dat den Heere *de Ruyter*, den Lieutenant-Admiralen *Banckert* ende *Van Nes*; mitsgaders de Vice-Admiraelen *de Liefde*, *Cornelis Everts* ende *Schram*, eenpaerlyck hadden verklaert, ende met solemnelen Eede bevestight, dat in den jaer 1652. op de Reede van Palisse, het salut ende contresalut selfs naer voorgaende gespreck tusschen eenige Gedeputeerde Hooft-Officieren van de Vloote van desen Staedt, ende *le Sr. de Neuchaise*, doenmaels aldaer commanderende over een gros van syne Majesteyts Oorloghschepen, ende de Admiraels Vlagge voerende van de groote Stenge, daer over gehouden, waerlyck ende effectivelyck is geschiedt; soo als haer Ho. Mog. jegenwoordigh ook te vrede syn, dat de saeke gereguleert werde. Ick hebbe den gemelden Heere d'*Estrades*, op syne ondervraeginge, ook niet konnen verbergen, dat den Lieutenant-Admirael *de Ruyter* expressselyck gelast is geweest, daer op te blyven staen, ende dat ook by myn aenwesen in de Vloote, de meyninge ende resolutie was, conform de ordre van den Staedt, den Heere Hertogh van *Beaufort*, door twee of drie van de voornoemde Hooft-Officieren te hebben laeten ontmoeten, ende syn Hoogheyt bekent maecken, dat men van deser syde geresolveert was, ter eere van den Koningh syn Meester, de Vlagge te strycken ende syn Hoogheyt te salueren door ettelycke kanon-schooten, met byvoeginge, dat men daer op dan ook gelycke resalutatie soude te gemoedt sien &c. ende in cas den hooghgemelden Heere Hertogh van *Beaufort*, daer op niet categoryckelyck soude hebben geantwoort, dat hy de voorsz. verwaghte resalutatie soude doen; dat men in sulcken cas, de voorsz. gedaene aenbiedinge schriftelyck in handen van syne Hoogheyt soude hebben gestelt, ende de Vlagge van deser syde om hoogh gelaeten, ten tyden ende wylen toe, daer op de vereysche verseeckeringe van behoorlycke resalutatie, gegeven soude syn geweest, ende dat het onmogelyck was, in dien deele anders te procederen, om veele redenen, Uw Ed. bekent, ende die deselve ook voor desen kraghtelyck aen syne Majesteyt ende dessels Ministers, soo in geschrifte, als by monde voorgestelt heeeft.

Den Heere *de Ruyter* heeft in onse presentie, aen de Heeren d'*Estrades* ende

de *Bellefont* verklaert, dat den Admirael *Montagu*, voor hem *de Ruyter*, doenmaels maer Vice-Admirael synde, de Vlagge by resalutatie heeft gestreecken, ende van gelycken ook den Vice-Admirael *Lauson*, even ende in sulcker voegen, als haer Hoog Mogende tegenwoordigh desidereren; alhoewel het ook waer is dat in deselve voyage, den gemelden Vice-Admirael *Lauson*, naederhandt in gelycke occurrentie, de Vlagge om hoogh heeft laeten staen; maer hy en heeft ook sedert geen groedt meer met het strycken van de Vlagge ontfangen.

Het sal nodigh syn, dat syne Majesteyt haer Hoog Mog. in dien deele, by tydts de vereyschte gerustheyt geven; immers sigh, voor de ontmoetinge van wedersyts Vlooten, dienthalven positivelyck expliceren; gelyck het ook nodigh sal syn, dat syne Majesteyt niet en ignorere, dat by refus van contra salut, de Vlagge van deser syde sal blyven waeijen. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 21. October 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 22. October 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk heb met sonderlinge blydtschap, uyt U Wel-Edts. schryvens van den 14. deses verstaen, dat U Ed. met 's Landts Vloote, behouden in 't Vaderlandt is aengekomen, met den lof, van door een vigoureuse conduite, het aensien van haer Hoog Mogende Wapenen verheven te hebben, tot confusie van onse Vyanden.

Ick verlangh te vernemen, wat by haer Ho. Mog. geresolveert sal werden, op de presentatie van dese syde gedaen, om met deselve in concert te treden, over 't geen by dese winter-tydt ten besten van de Navigatie, ende tot naedeel van den gemeenen Vyandt, soude dienen te werden by der handt genomen. Indien desen Koningh konde gedisponneert werden, om ontrent twintigh, haer Ho. Mog. ontrent dertigh, ende den *Koningh van Denemarcken* om ses Schepen in 't vaerwaeter te houden; men soude een kleyn Corps tot Fleckeren in Noorwegen, ofte daer ontrent kunnen houden, om de Vaert van de Oost-Zee te bevryen: Die van de Engelschen op Gottenburgh, te incommoderen, ende de Schotsche Commissie-vaerders te opprimeren. Ende een ander Esquader kunnen destineren, om de Engelschen ontrent haer Kusten te incommoderen; ende een derde om in 't Kanael, ende in 't opgaen van deselve te kruyssen, ende den Vyandt uyt Zee te dryven, ofte tot groote kosten, die in dese

ſe haer ongelegentheyt, haer ſeer ſwaer ſouden ſyn, te obligeren. Soo haer Ho. Mog. haer Zee-volck in eenige gagie geduurende den winter houden; ſal deſen Koningh daer toe ook ernſtelyck dienen te werden aengemaendt: anders is hier een groot pencheant tot meſnage.

Dat Bremen in handen van Sweden ſoude vallen, ſoude men hier niet gaerne ſien; maer noder, dat het door de Waepenen van den Keyſer, op authoriſatie van 't Ryck ſoude werden geſecoureert: my ſoude wel de naeſte wegh ſchynen, dat de Ligue met de Duytſche Vorſten ende den *Koningh van Denemarcken*, tot concluſie wiert gebraght, ende met deſe Kroon wierdt in geſpreck getreden, over de conditien van een accommodement, ende als men daer ontrent in een gedaghte konde vallen, dat men drong de een ende de andere parthye om die te aenvaerden, ende dat Bremen door de Ligue wiert geguarandeert, ende geruſt geſtelt, van tuſſchen het gemaekte accommodement niet gegraveert, noghte geopprimeert te werden. Ick bidde U Wel-Ed. ſentimenten hier ontrent te mogen verſtaen.

Ick heb voor weynigh weecken, by myn ſchryven aen U Wel-Ed., verſoght, te mogen verſtaen, of men geen gedaghten meer heeft om te executeren de Reſolutie, om de Officiers van 't Franſche Secours eenige dadelycke civiliteyt te doen; my dunckt dat ſulcks behoort, ende dat men daer toe ſoude kunnen deſtineren een gedeelte van de waerde van de bewuſte goude Lampetten, die ook ſonder dat, hier geen nut doen; van een bekommerlycke bewaeringe ſyn; ende voordeelyck tot gelt gemaeckt kunnen werden, dewyle de Wiſſel ſeer hoogh is gelopen. Ick blyve:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 22. October 1666.

P. S.

De ſtraffe van den Heere *Buat*, is hier van ſeer goede operatie, ende confirmeert de gemoederen tegens alle diffidentie.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. VAN BEUNINGEN, den 28. October 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongſte van den 21. deſer lopende maendt, is my U Edts. Miſſive van den 22. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; uyt

uyt myne voorigen, sal U Ed. hebben bespeurt, dat van deser zyde provisionnelyck tot afbreuk van den gemeenen Vyandt, eenëntwintigh goede Oorloghschepen, drie Branders ende eenige Galliots in Zee gelaeten syn. Aen veertien van deselve is ordre gegeven, haer provisionnelyck te vervoegen op, ofte ontrent het Doggers-sant, ende voorts naer kondtschappen, ook naer beloop van weder ende windt haer te begeven ende te onthouden, daer sy den Vyandt de meeste afbreuck sullen konnen doen; voornaementlyck, om te mogen intercipieren een convoy van vier Engelsche Oorloghschepen, ende een notabel aental van Koopvaerdy-schepen, uyt Gottenburgh verwagt werdende; de resterende seven Schepen, met haere drie by hebbende Branders, is geordonneert langs de Engelsche ende Schotsche Kusten te lopen, tot Leith incluys, ende de Engelsche alomme op die Kusten alle mogelyke schade toe te brengen; in sonderheyt mede het ooge te houden, op eene notable Vloote, soo wy geinformeert syn, wel van 40. Schepen, van daer naer de Riviere van Londen verwagt werdende; welcke Vloote wy huyden bericht ontfangen hebben, mits contrarie windt, tot Tinmouth ingelopen te syn, ende van daer, de windt dienende, weder in Zee te sullen steecken. Wy sullen op morgen, soo ick vertrouwe, naeder adviseren met Gedeputeerden van alle de Collegien ter Admiraliteyt, of iets, ende wat geduurende de aenstaende winter, nog naeder ende verder in Zee gebragt ende onderhoude souden konnen werden; daer van tot nog toe geen aenvangh gemaeckt heeft konnen werden; vermits de Heeren van 't Collegie ter Admiraliteyt tot Amstelredam, alhier nogh niet waeren aengekomen, die eghter nogh van desen avondt verwaght worden. Maer ick wil geerne bekennen, niet te oordeelen, dat men in 't winter-saisoen, door het in Zee houden van Schepen van Oorlog, groote saeken kan uytreghten, ende dat eghter daer door het uytbrengen van de complete Vloote vroeg in 't voor-jaer, merckelyck wert geretardeert, door dien als dan de Schepen, 's winters in Zee geweest synde, te laet wederom gereet vallen, om met de Vloote in 't voor-jaer tydelyck, als naer behooren, Zee te kiesen.

Al in 't laetste van de somer, hebben haer Ho. Mog. vastgestelt, het Bootsvolck den gantschen winter over in dienst te houden, ende hebben ook zedert tegens het invallen van de Vloote, daer over op nieuws gereitereerde aenschryvinge gedaen aen de Respective Collegien ter Admiraliteyt, soo als U Ed. uyt de bygaende extracten breder sal gelieven te bemercken, tot soo verre, dat men selfs van nu af aen, al wederomme nieuwe wervingen doet, om te suppleren het Volck in Actie van Oorlogh gebleven, of andersints verstorven, of verlopen. Wy willen geensints twyffelen, of men sal aldaer van gelycken doen; te meer, alsoo andersints met reden te bedugten staet, dat een groot gedeelte van syn Majesteyts Scheeps-volck, in Provence ende andere verre afgelegene quartieren geworven, wederom derwaerts sal lopen, ende tegens het voor-jaer niet te recouvreren syn. U Ed. gelieve daer toe de nodige representatien ende aenmaeningen te doen, sulks ende daer 't behoort, ende my 't syner tydt van den uytslagh advis te geven.

De geconcipieerde Alliancie tusschen den *Koning van Denemarcken*, haer Ho. Mog., den *Keurvorst van Brandenburgh*, ende de *Vorsten van Lunenburgh*, is op den 25. deses eyndelyk Gesloten ende Geteeckent, soo als U Ed. daer van door

door haer Ho. Mog., met toesendinge van het Tractaet selve, notificatie wert gegeven. Het sal, myns oordeels, geraeden wesen, dat U Ed. daer van spoedige kennisse geve aen den Koningh, of syn Majesteyts Ministers aldaer, met reflexie op de eerste communicatie van 't concept van dien, hier bevoorens aldaer gegeven, ende de approbatie, die haer Ho. Mog. ooghmerck in desen, doenmaels by syne Majesteyt heeft gevonden. Daer is wel van ter syden eenigh aensoeck gedaen, soo van wegen den *Koningh van Spaigne*, als voornaementlyck van wegen den *Keyser*, omme in de voorsz. Alliancie mede te wesen begrepen; maer wy hebben 't selve beleefdelyck gedeclineert, ende ook niet konnen mercken, dat iemandt van de Geallieerden daer toe sy geinclineert, ten waere mogelyck den *Keurvorst van Brandenburgh*, sigh ten aensien van den *Keyser*, daer toe moghte laten disponeren. Maer indien den *Koningh van Vranckryck* geinclineert moghte wesen, om mede een Lidt van de Alliancie te werden, soo wenschte ick wel, daer van ten spoedigsten te wesen geinformeert, om by de mede Geallieerden de wegh te baenen, ten eynde syne Majesteyt daer inne moge werden geadmitteert. Wy verwaghten van de voorsz. Alliancie, ten aensien van de Stadt van Bremen, even het selve effect, daer van U Ed. in de voorsz. syne jongste mentie maekt, ende dat, soo ten aensien van een goet accommodement tusschen den *Koning van Sweden* ende deselve Stadt, als ten aensien van de Guarantie, die op soodaenigen accommodement noodtsaeckelyck sal moeten volgen. Ick vertrouwe dat haer Ho. Mog., om 't selve accommodement te helpen bemiddelen, mede haere Gedeputeerden naer de Handel-plaetse sullen affenden, ende waere het mogelyck niet ongeraeden, dat den *Koningh van Vranckryck* eenigh expedient bedaghte, om door syn Gemaghtigde de voorsz. Handelinge mede te doen assisteren, ende te helpen te wege brengen, dat soo wel syn Gemaghtigde, als haer Ho. Mog. Gedeputeerden, tot de Mediatie aldaer ordentelyck ende liberaelyck wierden geadmitteert, om alsoo des te beter te konnen ageren de concert, ende met efficacie, soo als U Ed. by de voorsz. syne Missive is voorslaende, het welck andersints, mits de afwesentheyt ende by onkunde van den reghten toestandt der verschillen, mitsgaders van wedersyts gelyck, of ongelyck, parthyen ongehoort, seer beswaerlyck sal konnen geschieden.

Ick hebbe niet beter geweten, of de Resolutie, genomen, om de Officiers van 't Fransche Secours eenige reële civiliteyt te doen, waere al lange geëxecuteert; maer nu uyt U Edts. schryvens het contrarie bespeurende, sal ick my dienthalven naeder informeren, ende soo veel mogelyk is helpen besorgen, dat de voorsz. Resolutie ten spoedigsten voldaen werde.

In de voorgeroerde myne jongste, heb ick onder anderen mede aengeroert, het point van het strycken van de Vlagge, in de ontmoetinge van syne Majesteyts Vloote, ende heb ick my daer ontrent voor desen gerust gehouden, door de laetste clausule van syne Majesteyts Missive, copyelyck hier nevens gaende; maer naedemael nogh zedert over dat point eenige attestatien van daer herwaerts overgesonden syn, soo hebben wy redenen, om dienthalven niet volkomentlyck seceur te wesen; weshalven ick my als nogh refereere tot het geene dien aengaende, in de voorschreve myne jonghste

Missive is vervat, ende gaet tot confirmatie van dien, hier nevens copye authentycq van de attestatie, daer inne vermelt, die by soo veel eerlycke ende opreghte Luyden, met solemneelen eede bevestight synde, kan ik niet twyffelen, of sal aldaer geloof vinden; maer het is ten hooghsten noodtsaekelyck, dat syne Majesteyt sigh dienthalven klaerlyck explicere, alsoo de retenue, daer ontrent tot nogh toe gepleegt, alhier seer quade operatien in veele gemoederen heeft gedaen, en dat men het niet wederom ongeadjusteert moet laeten tot het uyterste toe, gelyck voor desen was geschiedt; immers dient, myns oordeels, syne Majesteyt voor af te weten, dat men van deser zyde de Vlagge ongestreecken sal laten waeijen, soo men van het behoorlyck contra salut, niet en kan wesen verseeckert; ende het is onmogelyck in dien deele anders te procederen, dewyle andersints soodanigh exempel, haer Ho. Mog. in staedt soude brengen, om aen Engelandt nooit te konnen weygeren van gelycke te doen; waer toe men eghter niet en kan verstaen, om die Natie in haere imaginatie, ontrent het *Dominium Maris*, niet te stercken, gelyck ook syne Majesteyt verobligeert is, haer Ho. Mog. *Mare Liberum* te presteren, ende te helpen guaranderen.

Den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* begint van dagh tot dagh, alhoewel seer weynigh ende traegh, in syne dispositie ende sterkte te beteren, ende toe te nemen. Waer mede afbreeckende, verblyve:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28. October 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 29. October 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jongst aen U Ed. Gestrenge geschreven heb, den 22. van de voorlede maendt, is my wel toegekomen U Wel-Ed. geheel aengenaeme, van den 21. daer bevorens.

Ick heb uyt deselve seer gaerne verstaen, ende hier tot vernoegen van de Heeren Ministers gecommuniceert, dat de sentimenten van haer Ho. Mog., ontrent de Breemsche Oorloghs-beroerten, overeen stemmen met die van desen Koningh; maer heb nogh liever vernomen, dat deselve door een spoedigh accoord, in dewelcke haer Hoog Mogende interessen geconserveert werden, bevredight syn. Daer kan in tyden ende wylen gelet werden, of in de Alliancie, welcke wy maecken in het Duytsche Ryck, niet geconvenieert kan werden over middelen, die dienen kunnen om die Vrede bestandigh te doen blyven.

Het

Het is te geloven, dat de Resolutien by den Keyser ende de Standen van het Duytsche Ryck genomen, de Sweden in dese gelegentheyt hebben geobligeert water in haer wyn te doen; maer gelyck ons dat in dit geval kan behaegelyck wesen, soude het in een ander ons seer kunnen misvallen: wy hebben in 't voorleden jaer gesien, dat men in de questien, die wy met eenige naebuurige Vorsten hebben, het geheele Ryck heeft willen engageren; my dunckt onder verbeteringe, wy behooren die niet levendigh te houden, als men se met het inwilligen van soodaenige kleynigheden, als by den *Keurvorst van Keulen* versogt werden, in stilte kan brengen. Wy hebben het guarand van desen Koningh wel; maer om ons van 't effect van 't selve wel te verseeckeren, is het dienstigh, dat wy aen syn ernstige recommandatien ende aenmaeninge, die myns oordeels in dese salutair syn, plaetse geve. Soo den *Keurvorst van Keulen* kennelyck ongelyck heeft, 't waer goet, dat het selve aengewesen wiert, op dat wy niet in 't ongelyck gestelt blyven, tot ons naedeel.

De intentie is hier, het toekomende jaer in Zee te brengen, alle de Zeemaght, die mogelyck is; maer 't geen den Heere d'*Estrades* seyt, van 40. Schepen, is, soo my den Heere *de Lionne* bericht, te verstaen van een getal, dat men in 't begin van Maert seeckerlyck soude willen gereet hebben, ende als wy in deselve tydt seeckerlyck 60. wel gemande ende wel gecommandeerde Schepen vaerdigh hadden, om de conjunctie te doen, het soude misschien van meer dienst syn, als een grooter équipage, die langer soude traineren; maer men soude daerom niet laten meer équipagie te doen. Ick heb den Heere *Colbert* dese weeck niet kunnen aentreffen; als ick syn Ed. gesproocken heb, sal ick apparentelyck meer omstandelyck desen aengaende kunnen schryven, ende te gelyck kunnen antwoorden, op U Wel-Ed. considerat̄ien ontrent de middelen ende wegen, dienende om de conjunctie te effectueren.

Ontrent het salut ende resalut van de Vlaggen, heb ik den Heere van *Turenne* ende den Heere *de Lionne*, op nieuws in 't lang onderhouden, ende vind die Heeren voor haer particulier seer redelyck; maer sy seggen eghter, dat haer Officiers berighten, dat de Vlagge van den *Admirael van Vranckryck*, nooit selfs by resalutatie soude gestreecken hebben. Ick segge dat sulcks niet genoegh is voor te wenden, maer dat men moet aenwysen, waer sy van een Admiraels Vlagge van een Souverainen Staedt een salut onfangen heeft, sonder te resalueren; dat men moet sien, wat de reden wil, ende wat de coustume mede brenght tusschen Schepen ende Schepen, Commandeur ende Commandeur, om te weten wat tusschen Admirael ende Admirael moet geschieden, *ex paritate rationis*; dat men van de syde van Vranckryck eerstelyck niet produceert alle de bescheyde die men heeft kunnen bekomen, van dewelcke de meeste ons favorabel souden syn, dat ick daer wel uyt kan besluyten, om dat den Heere *Terron* heeft geschreven, dat de informatien, die sy konden bekomen, discrepant syn; ende ten anderen, dat haer voornaemste stuk, welck is een pretens extract van een Tractaet van 't jaer 1635. niet subsisteert, als *erroneus* synde; dat haer vordere bewysen bynae niet spreecken, als van 't geen op haer Reden is geschiedt; ende in alle geval, dat by haer Ho. Mog. bewesen synde, dat het resalueren verscheyde maelen is gedaen, met de Vlagge, ook

 volgens

volgens concert niet anders doceren, dan dat het somwylen is aghtergelaten, dat geen reght geeft. De bescheyden van hier, dienen geëxamineert; daer op dient in soo delicate saek niet by my, maer by den Staedt geantwoort te werden. Ick ben:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 29. October 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 4. November 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 28. der voorlede maendt, is my Uw Edts. Missive van den 29. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Wy hebben alhier van Stockholm, al over 14. dagen, nopende een accommodement met Bremen, gelycke tydingen ontfangen, als U Ed. adviseert aldaer aengekomen te wesen; maer tot ons leedtwesen, vinden wy het werck nogh soo nae niet; dogh willen hopen dat het overgeschrevene magh denoteren een goet voornemen, ende dat het over sulcks met 'er tydt nogh waeraghtigh sal worden; waer toe veel sal contribueren, de aenraedinge van den Koningh aldaer, ende voor al, dat syne Majestyt blyve persisteren by de negative antwoorde, aen Sweden gegeven, op 't versoeck van secours, aen syn Majesteyt gedaen, op 't fondament van de Rhynsche Alliancie; die dogh notoirlyck daer toe geensints applicabel is, aengesien alhier geen rebellie of ongehoorsaemheyt is, van Onderdanen tegens haeren wettigen Prince; maer different over de dispositie ende den waeren sin van 't *instrumentum Pacis*, die nogh daer en boven by 't gandtsche Ryck, ter intentie van de Stadt Bremen, is verklaert; ende welcken aengaende, den wegh van Reghten, boven die van amicable compositie, nogh open is.

Over de klaghten van den *Keurvorst van Keulen*, hebben wy huyden de vorige besoignes wederom beginnen te hervatten, ende dewyle het principaelste different dien aengaende, voor desen is geweest over de exercitie van de Gereformeerde Religie tot Issum, welcken aengaende hier bevoorens, geduurende myn afwesen, een voorslagh aen de handt gegeven is, dat naementlyck de Kercke tot Issum, die nu lange jaren by de Gereformeerden is gebruyckt, aen de Papisten soude werden in geruymt; des dat by 't accoort met den Heere Keur-

Keurvorst, over syne opgegeven grieven, te maecken, toegestaen soude werden, dat de Gereformeerden, die in 't voorsz. Dorp over de sevenhondert syn ende genoeghsaem het gantsche Ligchaem van de Gemeynte maeken, de vrye exercitie van haeren Godtsdienst, in 't Hof van den Heere *Issum*, of in eenige Lootse op syn Erf, daer toe te approprieren, souden hebben ende blyven behouden. De voorschreve voorslagh is voor desen, van de syde van den gemelden Heere Keurvorst selfs gedaen, ende ick hebbe den Ambassadeur d'*Estrades* toegeseght, de saeke daer toe te sullen helpen dirigeren, dat die alhier smaeckelyck gemaeckt, ende aengenomen werde. Dogh nu beginnen wy van ter zyden te verstaen, dat men van wegen syne Keurvorstelyke Doorlughtigheyt, wel soude willen declineren de voorschreve voorslagh in het accoort te laten influeren; maer dat den Heere van *Issum* sulcks soude ontfangen, als eene gunste ende gracie van syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt, die alle uren soude revocabel wesen, ende die naemaels als men van de possessie van de Kercke gerelacheert hadde, lightelyck by den tegenwoordigen Heere *Keurvorst van Keulen*, of wel by desselfs Successeurs, soude werden opgeseyt ende ingetrocken; weshalven ick niet en kan oordeelen, dat haer Ho. Mog. op soo lossen fondament, daer toe souden konnen ofte behooren te verstaen; ende sal 't over sulcks myns oordeels, niet ondienstig syn, dat U Ed. aldaer eens verneme, of de voorgeroerde gedaene voorslag, soo die leyt, niet voor satisfactoir geagt wert, ende of men het niet soude konnen doen aensien, als een point van faveur, dat haer Ho. Mog. daer toe, op de intercessie van den *Koningh van Vranckryck*, wierden gedisponeert: Dogh by soo verre men aldaer ook, buyten vermoeden, soude mogen spreecken van eene precaire concessie; dat sulcks door Uw Ed. ernstelyk moge van de handt gewesen worden.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft my geseght, dat het geene ick met deselve gediscoureert ende U Ed. voor desen overgeschreven hebbe, nopende de conjunctie van wederseyts Vlooten, syne Majesteyt in allen deele wel hadde bevallen. Ick sal dienvolgende traghten het selve werck ook aen de Heeren Gedeputeerden ende Gevolmaghtighden van haer Hoog Mogende, over het employ van de Vloote, smaeckelyck te maecken; maer het is absolute noodtsaeckelyck, dat syn Majesteyt sigh op 't point van de salutatie ende resalutatie met de Vlagge, vooraf, of immers te gelycke cathegoryckelyck verklaere; want de gemelde Heeren Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden eenpaerighlyck verstaen, gelyck het myns bedunckens, ook geen contradictie en lydt; dat wy van de geëyschte resalutatie moeten verseeckert syn, of dat andersints de Vlagge van deser syde sal moeten blyven waeijen.

Ick en kan niet sien, dat alhier eenigh emploi voor den Vriendt, geboortigh van Athenen, ende nu aldaer in ongelegentheyt synde, sal konnen werden geprocureert, ende sal hy dien volgende best doen, sigh met die hope niet te vergeefs op te houden.

Het geene U Ed. in syne Missive van de voorsz. 29., aen de Heere Griffier *Ruysch*, is aenroerende, nopende de voorgeslagen Handel-plaetsen van Antwerpen, Gendt of Hamburgh, ende dat den Heere *Koninghsmarck* dienthalven reflexie gemaeckt soude hebben, op de genegentheyt, die door den Heere *Appelboom* daer toe alhier soude wesen ontdeckt, en kan niet veel fondements

 heb-

hebben, aengesien den gemelden Heere *Appelboom* sigh, mits de fierheyt van den *Koningh van Engelandt*, ongequalificeert vindt, om als *Minister van Sweden*, over diergelycke saeken, alhier in 't publick, ofte in 't particulier te spreeken; maer ick vertrouw, dat sulcks syne relatie heeft op particuliere discourssen, die de een en de ander Heer van de Regeringe met hem moge hebben gehadt; waer uyt hy onfeylbaerlyck wel met waerheydt kan affirmeren, dat men sigh alhier ontrent de verkiesinge van de Handel-plaetse, niet, of weynigh sal formaliseren; maer ick heb hem tot verscheyde maelen geseyt, dat die saeke, als wesende meest een point van eere, voornaementlyck met den *Koningh van Vranckryck* diende te werden geconcerteert, ende dat haer Ho. Mog. geen swaerigheyt sullen maecken, haer te laeten vinden ter plaetse, waer over men met de geinteresseerde Koningen sal konnen vergelycken.

De advisen van de Heeren alhier aenwesende Gedeputeerden uyt de Collegien ter Admiraeliteyt, over verscheyden pointen, 't emploi van de Vloote, soo in de winter, als tegens het voor-jaer concernerende, syn nogh niet uytgebraght; ende syn deselve Heeren Gedeputeerden met het formeren van deselve, daegelycks besigh. Waer mede afbreeckende, verblyve,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. November 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 11. November 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn Heere Kolonel *de Mombas* heeft my bekent gemaeckt, dat syne saeken in Vranckryck wat beter plooi nemen, als voor desen; dat hy ook tot verder voltreckinge van 't werck, selfs in persoon derwaerts gaet, hebbende tot dien eynde alhier verlof geobtineert. Ick hebbe aengenomen U Ed. syn persoon ende interessen te recommanderen, die ick eghter wel wete, Uw Ed. niet min dan my ter herten te gaen; weshalven desen met niet veel raisonnementen of persuasiven sal vervullen; maer my verlaten tot U Edts. bekende affectie 't zynwaerts. Verblyvende,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. November 1666.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Paris den 5. November 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jonghst aen U Wel-Ed. geschreven heb, den 29. der verlede maendt, is my wel toegekomen syn aengenaeme Missive, van den 28. daer bevoorens.

Ick sie met verlangen te gemoet, den uytslagh van de besoignes ende deliberatien, aldaer op het tapyt synde, raeckende de équipagie geduurende de aenstaende winter te continueren, ende tegens het voorjaer aen te stellen. De devoiren die ick hier aenwenden sal, om dese Koningh te disponeren, om geen kosten te ontsien, om 't Bootsvolck vroegh-tydts by der hand te hebben, sullen van daer dienen te werden gesecondeert, met discoursen daer over te houden met den Heere d'*Estrades*, ende met remonstrantien, die U Ed. Gestrenge aen syn Ed. sal kunnen doen.

Het is hier van smaekelyke influentie, dat men de Engelschen in de équipagie prevenierende, ende tydelyck effectuerende de conjunctie van de twee Vlooten, in een seer aensienelyck getal, de saecken in die termen soude kunnen brengen, dat'er Maght ende Zeevolck soude mogen overblyven, om de dus langh by nae geinterrumpeerde Commercie ter Zee, onder geley van goede Convoyen wederom cours te doen hebben. Dit is een saeke, van dewelck geen gerught onder de Koopluyden diendt gemaeckt, om de wervinge van Bootsvolck niet difficil te maecken; maer die ick eghter aght, dat ons innerlyck ooghmerck moet syn; ende kon dese uytgewerckt ende bereyckt werden, Wy souden misschien onse reeckeninge dier mate vinden, met het ruineren van de alrede soo seer gedebiliteerde Engelsche Koophandel, door het verbranden van London veroorsaeckt, dat den Oorlogh ons niet langer soo lastigh, ende niet in allen deele schadelyck soude syn. Men is alhier over de stilstand van de Navigatie, door dewelcke, en door het verval van de prys van Wyn ende Koorn, in verscheyde Provincien, de Eygenaers van de Landen by nae van geheel hare inkomen berooft werden, niet weynigh gevoeligh.

Den Heere *Colbert* heeft my eeniger maete klaeghs-wyse geseyt, dat den Koningh niet soo veel faciliteyt ontmoet in de devoiren, die hy doet aenwenden, om de Oorloghschepen voor syn Majesteyt in Hollandt aengebouwdt, met geschut te doen monteren, als te wenschen waer. Ick bid te mogen weten wat subject dit heeft; want my schynt toe, dat ons niets meer geraeden is, als dat dese Schepen vroegh gereed syn, is het doenelyck, dewyle sy een gedeelte sullen maecken van de Maght, die men tegens den gemeenen Vyandt sal gebruycken, in dewelcke Wy niet periclitеren, ende door dewelcke onse saeken gevordert werden.

Ick geloof niet, dat men hier genegentheyd heeft, om sigh in de defensive Ligue met Denemarcken ende de bewuste Duytsche Vorsten, in te laeten; soo om

om andere redenen, als om dat se aen Sweden niet smaeckelyck is; ook meen ick onder verbeteringe, dat het voor het best van haer Ho. Mog. saeken is, dat niemandt in deselve trede, die sigh daer inne meer directie soude aenmaetigen, als haer Ho. Mog., ende dat het tot ruine van de voorsz. Ligue soude syn, dat Sweden daer inne soude werden geadmitteert.

Men sal hier afwaghten, wat van den uytslagh van een apparent accommodement met Bremen soude mogen syn, alvoorens over die saeke nader te delibereren. Indien het selve niet getroffen werdt, sal ick in aghtinge nemen, ende tot myne instructie gebruycken, 't geen U Wel-Ed. vermaendt ende hier gaerne sagh uytgewerckt.

Ick heb seer gaerne verstaen, dat U Wel-Ed. genegen is, de handt te houden aen het executeren van de Resolutie van haer Hoog Mog., om de Opper-Officieren van 't Fransche secours, met eenige reële civiliteyt te regaleren; 't is nodigh voor de eer van den Staedt, dat het selve niet langer uytgesteldt werde.

Ick heb met den Heere *Colbert* gesprooken, over het point van salutatie van de Vlagge; syn Ed. seyde my, dat hy myne redenen seer wel had begrepen; maer dat de Fransche Officiers konstantelyck seggen, dat de Fransche Admiraels Vlagge voor dese nooit heeft gestreecken. Ick heb voormaels geseyt, dat by aldien het strycken een indigniteyt was, 't selve haer Ho. Mog. niet konde werden geverght; ende dat by aldien het een respect ende civiliteyt is, het selve van Souverain, tot Souverain, niet konde onbeantwoord blyven. My is daer op voor desen gerepliceert, dat haer Ho. Mog. eerder konden sustineren, dat sy ongehouden syn te strycken, als dat den Koningh gehouden is, het strycken, met strycken te beantwoorden; maer als ick hier op te verstaen geef, dat haer Ho. Mog. te vreden syn, mits haer het eerste stryken niet werde geëyscht; soo werdt geseyt, dat men eens is, dat aen desen Koning niet min als aen den *Koningh van Engelandt* sal werden gedefereert. Ick heb my bediend van de jonghste Attestatie van den Heere *de Ruyter*, ende andere Zee-Officieren, my by U Wel-Ed. toegesonden; daer over den Heere *Colbert* heeft geseyt, aen den Heere *Neufchaise* te sullen schryven, daer byvoegende, dat men nogh tydt heeft, om den anderen naeder te verstaen.

Ondertusschen komt my dit point voor, als een saeke van teere ende bekommerlycke speculatien; want ick vermoede, dat'er geen apparentie is, dat de Engelschen, sonder daer toe by speciaele conventie geobligeert te werden, sullen verstaen, om in de Zeën die sy de haere noemen, het salut aen haer Vlagge gedaen, met een contra-salut van haer Vlagge te beantwoorden; ende dewyle men in dese voor een grondtregel leyt, aen Engelandt niet meer, als aen Vranckryck te sullen defereren; soo konde dat nae het sluyten van de Vreede, wel een saeke van geen geringh ongemack syn.

Ik geloof niet, dat het geraeden soude syn, van de Engelschen by onderhandelingh dit esclaircissement te eysschen, ende daer op haer pretense *Dominium Maris*, in dispuut te doen komen, ende over den voet, op dewelcke men met de Engelschen soude convenieren, met dese Kroon te verdragen; want soo Wy niet voor de Engelschen strycken, ook in de haer soo geseyde Zeën, als om dat se een Koninghryck syn, soo is Vranckryck niet gehouden

voor

voor haer die deference te hebben: in somma dit werck komt my wat splinteraghtigh voor, ende ick wenste daerom wel, dat ick niet alleen de instructie van den Staedt moght hebben, op de saek selve; maer op de middelen ende redenen, die men best gebruyckt, om die tot haer Ho. Mog. intentie uyt te wercken.

Daer syn 'er die seggen, dat men de Vlagge soude kunnen vouwen, ende niet strycken: daer syn 'er ook wel, die meenen men soude alleen met het kanon groeten; maer dit alles heeft syn swaerigheyt, om dat men in pariteyt met de Engelschen wil getracteert syn.

Soo 't waer is, dat den Heere *du Thou* my seyt, soo heeft den Heere *Obdam* voor een enckel Engelsch Schip gestreecken, ende heeft geleden, dat die syn strycken met geen contra-strycken heeft beantwoort. Ick ben,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 5. November 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 11. November 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, van den 4. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive, van den 5. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Ick hebbe al voorheenen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* onderhouden, over 't subject, om Boots-volck geduurende de aenstaende winter, in Vranckryck aen te houden, op 't exempel van 't gunt by haer Hoog Mogende alhier is geordonneert; ende heeft deselve aengenomen, sulcks te representeren daer 't behoort. Wy doen alhier verder alle bedenckelycke efforten, om tegens het voor-jaer suffisant Boots-volck te mogen by der hand hebben; maer de pressante instantien, die door de Geallieerden ende neutralen, voornaementlyck op de naem van Vranckryck, gedaen worden, om de Schepen, die men seyt dat aen haer Onderdanen toebehooren, daegelycks uyt dese Landen met alderhande Waeren ende Koopmanschappen te laeten uytgaen, maecken dat het haer Hoog Mogende onmogelyck is, te maintineren de Plakaeten, tegens de Vaert ende Traffyck uyt dese Landen, gedaen émaneren; aengesien een ieder op de naem van de een of de ander Geallieerde, of neutrael, weet uyt te geraecken; te meer alsoo den *Koningh van Vranckryck* selfs, ook permis-

sie begeert, tot het uytlopen van soodanige Schepen, als hier te Lande aen syne Onderdanen syn getransporteert, naer dato van 't verbodt, sulcks dat het genoegh is, om uyt te geraecken, maer een Fransche naem te leenen. Het heeft hier extreem groot schandael ende niet weynigh abalienatie gegeven, dat den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, over het voorschreve subject, van dese weecke ingelevert heeft, de twee Memorien, copyelyck hier nevens gevoeght, geconcheert in termen, als Uw Ed. ontwyffelyck niet sonder groote bevreemdinge, sal lesen. * Uw Ed. gelieve daer op te sonderen de innerlycke intentie van syne Majesteyt, ende soo wel de aenstootelyckheyt van de termen, als de schaedelyckheydt van de begeerde saeken, te representeren, sulcks ende daer het behoort. Haer Hoog Mogende hebben van tydt, tot tydt, de Fransche Schepen, met gepermitteerde Waeren, laeten uytlopen, ende dienthalven nogh op gisteren genomen de generaele Resolutie, copyelyck hier nevens gevoeght, omme met syn Majesteyt in geen naeder contestatie te vervallen, over den gemeynen sin van de Articulen van de Alliancie, hier op slaende; maer Uw Ed. kan aen syn Majesteyt met waerheydt representeren, dat het haer Hoog Mogende onmogelyck sal syn, op dien voedt haere Vloote tydelyck in het voor-jaer gereet te hebben, of ook geduurende den gantschen somer completelyck gereet te krygen, aengesien het hier aen Boots-volck sal mancqueren, die door de Navigatie van particulieren voor het meerendeel uyt het Landt sullen werden getrocken, dervende de Koopluyden wel tot twintigh jae tot vierentwintigh gulden ter maendt aen een bevaeren Man uytloven; daer de geordonneerde gagie van den Staedt maer is vyftien gulden, ende niet verwaght konnen werden, dat de Luyden haer met minder beloninge meerder periculen sullen willen exponeren; ende of wel de clausule, waer mede de permissie tot het uytvaeren aen neutralen wert vergunt; naementlyck, dat haere Schepen met hun eygen Volck, sullen moeten wesen gemant, nogh soo veel doenlyck, onaengesien de contrarie instantien van den gemelden Heere d'*Estrades*, wert gemainteneert; soo en konnen haer Ho. Mogende daer door eghter haer ooghmerck niet bereycken; want behalven dat het ondoenelyck is, die limitatie precieselyck te doen observeren, soo éluderen de Koopluyden de goede intentie van den Staedt, ook in dien deele, daer mede, dat sy eenigh weynigh Uytheemsch Boots-volck aen de handt houden; waer mede sy een Schip konnen in Zee helpen; ende huuren onder de handt eenigh Inlandts Boots-volck, het welck buyten het ressort van den Staedt aen boort komt, ende als dan komt het voorschreve kleyn getal Uytheemsche Mannen, wederomme binnen dese Landen, om andermael een Schip uyt te brengen, ende soo al vervolgens; in voegen, dat ick te gemoet sie, dat haer Hoog Mogende genootsaekt sullen werden, de Commercie weder op te stellen, alhoewel onder de meeste ende beste precautien, die het hun doenlyck wesen sal; maer het is seecker, dat alle bedenckelycke sorge de bevreesde inconvenienten niet sal konnen voorkomen. Ick wil hopen, dat Uw Ed. sal konnen uytwercken, dat den Heere

* Siet *Lettres d'Estrades*, Tom. troisieme, pag. 484. &c. eerste Editie.

Heere Ambassadeur d'*Estrades* sal gelast werden, diergelycke tael aen haer Hoog Mog. niet meer te voeren; want de continuatie van dien, onfeylbaerlyck alle goede correspondentie sal interturberen, ende de gemoederen alhier van syn Majesteyt t'eenemael vervreemden.

Ten reguarde van het Kanon, leggen wy alhier even in 't selve Gasthuys sieck, met syne Majesteyt, ende sullen seer beswaerlyck de nodige monture tot de nieuwe Schepen, die 't voorlede jaer albereyts aengebouwt syn, ende nu nogh op staepel staen, konnen magtigh worden; alhoewel wy alle de Gieteryen, die te bekomen syn geweest, al over lange geoccupeert gehouden hebben: al 't geene wy staet maecken uyt de voorsz. Gieteryen te sullen konnen hebben tegens den eersten April toekomende, selfs ook met 't geene nu albereyts in het Magazyn is, boven de stucken op de Schepen gebruyckt werdende, is vervat in de bygaende Lyste, daer uyt Uw Ed. sal konnen afnemen, hoe schaers wy selfs alhier sullen omkomen; in voegen dat haer Ho. Mog. niet en syn te culperen, maer te prysen, dat sy alles aenslaen, wat sy konnen magtigh worden. Ick en sie niet, dat daer inne remedie is te schaffen, ten sy syne Majesteyt, hoe eer, hoe liever, alhier ende elders Gieteryen doe maeken, ende werck beginnen. Indien de Heeren Gecommitteerde Raeden van Hollandt, niet al van langer handt gantsch Europa door, alle Kanon hadden aengeslagen, ende alle Gieteryen te werck gestelt, wy souden tegenwoordig alhier in grooter verlegentheyt syn, als syne Majesteyt; niet te min alles wat eenighsints moghte konnen gemist werden, sal ten dienste van syne Majesteyt wesen, voor deselve prys, als het ons gekost heeft.

Over het strycken van de Vlagge, sullen wy moeten d'accordt wesen, eer ende bevoorens eenigh adjustement over de conjunctie, sal konnen werden gesloten. Al 't geene ick U Ed. dienthalven voor desen te meermaelen geschreven hebbe, is geschiet met communicatie ende goedvinden van de Heeren haer Hoog Mog. Gedeputeerden ende Gevolmaghtighden over 't employ van de Vloote; maer ick sal ook daer over, tot Uw Edts. meerder gerustheyt, bevorderen speciaele aenschryvinge van haer Hoog Mogende selve. Waer mede afbreeckende verblyve,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. November 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 12. November 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste aen U Wel-Ed., van den 5. deser lopende maendt, is my wel toegekomen U Edts. aengenaeme van den 4. daer bevorens.

 Sedert

Sedert dat hier vernomen is, dat de geene, die by den *Keyser* ende by de Standen van het Duytsche Ryck geauthoriseert syn, ende gelast, om de Stadt Bremen te secureren, haer in devoir stellen, om met vigeur de ordre haer gegeven, naer te komen; soo begint men in vermoeden te komen, dat de Vrede wel soude mogen aghterblyven, om dat die van de Stadt, souden mogen blyven staen op eenige Gereghtigheden, die haer by de Sweden souden mogen gecontroverteert werden, ende die van soodanige natuur syn, dat daer inne toegegeven kan worden, sonder dat die geene, die tot haer eenige interest hebben, dat de Stadt niet kome in 't gewelt van Sweden, daer door souden werden benaedeelt; ende ick geloof, dat uyt dit insight, de besendinge om een accommodement te bevorderen, wert verhaest; ende dat in 't uytvoeren van deselve, wegens dese Kroon, seer gedrongen sal werden, Sweden te geval, om de Bremers tot alle meest doenelyck faciliteyt te disponeren; ende wert ten dien aensien, hier geseyt, dat men vreest, dat de Alliancie, jonghst by haer Hoog Mogende met Denemarcken ende eenige Duytsche Vorsten aengegaen, veroorsaeken sal, dat die van Bremen min tractabel sullen syn.

Ick heb aen den Heere *de Lionne* gecommuniceert, 't geen U Ed. my schryft, van het expedient, voor desen by de Ministers van den *Keurvorst van Keulen* voorgeslagen, om den anderen over de exercitie van de Gereformeerde Religie tot Issum, te verstaen, ende daer door een wegh te baenen, om alle differenten met gedaghte Heere Keurvorst, af te handelen; syn Ed. heeft my voorgeworpen, dat haer Hoog Mog. geen gesagh over Issum hebbende, niet konden, anders dan by intercessie, voor die van de Gereformeerde Religie aldaer, spreecken, ende dies niet behoorden te blyven staen, om 't geen haer ingewilligt wiert als een courtoisie, by forme van een verdragh te eysschen; maer alsoo ick daer op heb geantwoort, dat van de syde van den Keurvorst veel saeken wierden gevordert, in dewelcke hem ook van de syde van haer Ho. Mog. syn wille niet soude gedaen werden, by aldien men de geest van complaisance niet wilde admitteren, ende dat daer in geen saeke soo redelyck was, als in een versoeck, dat men doet, om sevenhondert Menschen, die genoeghsaem het geheel Corps van het Dorp in questie, maecken, niet sonder oeffeninge van Godtsdienst te laeten; soo heeft syn Ed. versoght, dat ick hem wilde geven copye van U Ed. Missive, voor soo veel dat point belanght, om het aen den Heere Grave *Guilliaume van Furstenbergh*, welcke nae Weenen vertrocken is, toe te senden; maer ick heb ongeraeden gevonden, dit te doen, sonder U Ed. ordre.

Het is aengenaem geweest, dat ick hier bekent heb gemaeckt, dat U Wel-Ed. soude traghten, de saeke van de conjunctie van de twee Vlooten, te doen nederstellen op een voedt, die men alrede heeft verklaert, hier welgevalligh te wesen; maer op alle myn redenen, met dewelcke ik appuyere onse seer gegronde sustenue, ontrent het salut ende resalut van de Vlagge, wert my niet anders geantwoort, als dat alle Officiers ter Zee, constantelyck seggen, dat de Vlagge van den Admirael van Vranckryck, dat is van 't Schip op 't welck den Admirael is, nooit heeft gestreecken. Ick segh hier op, dat des Konings Vlagh, ende niet des Admiraels Vlagh wert gevoert, ende dat het niets seggen

gen wil, of die by den Admirael en Chef, ofte by een Vice-Admirael gevoert wert, niet meer dan of een Ambassade by een Prins, of by een Persoon van minder conditie, wert bekleet : Maer soo het waer is, dat den *Admirael van Vranckryck* nooit heeft gestreecken; dat het ook waer is, dat hy nooit den Admirael van haer Hoog Mog. heeft ontmoet, sonder dat die gestreecken soude hebben, als op een presuppoost, ofte op een bedingh, van dat hy met contra-strycken soude beantwoort werden.

Ick ben blyde geweest, te verstaen 't geen U Ed. my beright, tot weghneminge van de persuasie, welcke den Heere *Coninghsmarck* hier heeft getraght te geven, van dat men in de Vereenigde Nederlanden aen den Heere *Appelboom*, Hamburgh, Gent ofte Antwerpen, tot een Handel-plaetse, buyten communicatie met dese Kroon, soude voorgeslagen hebben; te meer, om dat syn Ed. seyde, sulcks door Uw Ed. te syn geschiet. Dese Heeren laten haer lightelyck disabuseren, dewyle sy weten, dat de Sweetsche Heeren soo begeerigh syn, om hier ongenoegen tegens haer Hoog Mogende te verwecken.

Ick heb niet anders verwaght, als 't geen U Ed. schryft, voor den Vriendt van Athenen; maer 't is hier een inciviliteyt recommandatien te weygeren; ende ten dien aensien, bid ick U Ed., ten goeden te houden, dat ick syn gunste versoeck, om aen een Fransch Edelman genaemt *St. Michel*, dienende in de Compagnie van Monsieur *de Mombas*, geconfereert te hebben, een van de negen Vaendels, die men seyt te vaceren; hy heeft in Duytschlandt ende elders, met approbatie gedient. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 12. November 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 18. November 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 11. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive, van den 12. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Wy hebben alhier in de voorleden weecke, tydinge gehad, dat het ac-

accommodement tusschen Sweden ende Bremen, volkomentlyck was getroffen; maer de jongste advisen, medegebraght hebbende, dat de Sweden in 't opstellen van 't geene mondelinge was versproocken, haer t'eenemael buyten, jae tegens het veraccordeerde souden hebben uytgelaten, ende dat daer op de hoope van accommodement minder was, als voorheenen, hebben haer Ho. Mog., de Heeren *Cant*, *Van Haeren* ende *Gerlacius*, over weynigh daegen naer Oost-Vrieslandt Gedeputeert geweest synde, doen aenschryven; dat deselve haer aenstonts naer de Handel-plaetse over de voorsz. Breemsche differenten, sullen vervoegen, ende by alle mogelycke middelen traghten, de voorsz. differenten, door een minnelyck accommodement, uyt de wege te leggen; waer toe ook den *Koningh van Sweden*, haer Ho. Mog. Mediatie heeft geaccepteert, ende kan U Ed. den Koningh, mitsgaders syne Majesteyts Ministers aldaer, wel verseeckeren, dat van wegen haer Ho. Mog., alles wat redelyck ende mogelyck is, sal werden toegebraght, om de Stadt niet te doen opiniatreren, of 't accommodement te wederhouden; gelyck wy ook van syne Majesteyt verwaghten ende te gemoet sien, dat deselve, naer syn veel vermogent credit, ontrent de Heeren Sweden, 't selve ook van die syde, sal traghten te wege te brengen.

In de saeke van Issum, is aen de syde van haer Ho. Mog., vry wat meerder reght, dan eene simple recommandatie in faveur van die van de Gereformeerde Religie, synde de Heerlyckheyt van Issum, een Leen van Gelderlandt, over honderden van jaeren uytgegeven, met het Reght van Patronaetschap, soo als de Verly-brieven inhouden; ende daer by syn haer Ho. Mog. in continuele possessie ende onwedersprecckelyck gebruyck, van die van de voorsz. Gereformeerde Religie binnen Issum, met haeren Predikant aldaer; ook des van noden geweest synde, met de Waepenen te protegeren ende mainteneren, met veele andere saeken ende circumstantien, te lange alhier te verhaelen; weshalven die saeke, onder correctie, vry wat anders, dan als eene simple recommandatie moet werden aengesien. Ende naedemael ick oordeele dat, als de voorsz. saeke van Issum, door tusschenspreecken van syne Majesteyt, gebraght konde werden op het temperament, in mynen vorigen van den 4. deses, aengeroert, ende voor desen van de syde van den *Keurvorst van Keulen* selfs voorgeslagen, syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt in sulcken cas, daer over grooten danck aen Vranckryck soude schuldigh syn; soo dunkt my onder correctie, dat het tegens de intentie van haer Ho. Mog. soude wesen, dat U Ed. extract van de voorsz. myne Missive, soude geven tot sulcken eynde, om syne Keurvorstelycke Doorlughtigheyt, of dessels Ministers, daer door als van deser syde tot die voorslagh te locken; die alhier niet sonder groote moeyte smaeckelyck gemaeckt soude konnen werden; andersints maecke ick U Ed. van de voorsz. myne Missive absolut Meester, om daer van soodaenigh te mogen disponeren, als U Ed. selfs geraeden vinden sal.

Ontrent het point van 't salut, sullen wy de naedere intentien van syne Majesteyt explicite te gemoedt sien, volgens de Resolutie by haer Ho. Mog. jonghst op 't selve subject genomen. Wy hebben den innehoude van deselve Resolutie, op Dingsdagh voorleden in eene Conferentie, aen den Heere Ambassadeur

sadeur d'*Estrades*, uyt den naeme van haer Ho. Mog., aengeseyt, ende by die occasie met deselve ende den Heere *Clingenbergh*, discours gewyse, ook wat naeder over het point van de conjunctie gesproocken; welcken aengaende ick als nogh bespeure, tusschen Vranckryck ende desen Staedt geen verschil overig te syn, als maer het point van 't salut, naer reden aldaer kan werden aengenomen.

Voorlede Vrydagh, is my alhier door den Heere Borgermeester *Meerman*, van Leyden, gecommuniceert een brief van den Engelschen Resident tot Brussel, genaemt *Temple*, geaddresseert aen eenen *Oneale*, soo ick vertrouwe Roomsch Priester, sigh ordinaris onthoudende tot Brussel voorsz., ende nu eenige dagen aen den anderen alhier geweest synde, tot verrightinge van syne particuliere affaires; welcken voorschreve *Oneale*, door middel van seecker Koopman, kennisse gekregen hebbende met eenen *Carpenter*, wooniende tot Leyden, met deselve in gespreck was geweest over de inclinatie, die den *Koningh van Engelandt* tegenwoordigh hebben soude tot Vrede; ende op de discoursen die den voornoemden *Carpenter* daer op, naer syn beste verstandt, met den gemelden *Oneale* hadde gehouden, was gevolght de Missive hier boven geroert, die aen den selven *Carpenter* vertoont synde, hadde hy sigh genootsaeckt gevonden, aen den gemelden Heere Borgermeester *Meerman* te communiceren; die sigh daer van heeft willen dechargeren, met het overleveren van deselve in myne handen.

Wy hebben deselve van seer weynigh consideratie gevonden, ende eghter niet willen naerlaeten, daer van soo aen den gemelden Heere d'*Estrades*, als aen den voornoemden Heere *Clingenbergh* communicatie te geven, die beyde nevens ons, geoordeelt hebben, dat men de voorschreve Emissaris ende alle anderen van gelycke natuure, behoorde te antwoorden, dat by soo verre den *Koningh van Engelandt* de Vrede waerlyck begeerde, syne Majesteyt soude moeten resolveren tot een gemeen Tractaet met desen Staedt ende haere Geallieerden gesaementlyck, ende ook ten dien *fine* eene neutrale Plaetse tot eene gesamentlycke byeenkomste voor aengenaem houden. De voorgeroerde Missive gaet ook hier nevens by copye, tot Uw Edts. naerightinge, ende om sigh daer van te dienen, sulcks ende daer 't behoort. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. November 1666.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 19. November 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myne jonghste van den 12. deser lopende maendt, is my wel toegekomen U Edts. seer aengename van den 11. daer bevorens. Ick heb seer sorghvuldigh gweest, in het voorbrengen van alle de redenen, die my by U Ed. gesubministreert syn, ende by my verder uytgedaght hebben konnen werden, om te justificeren haer Ho. Mog., ontrent het verzeylen van de Fransche ende andere Geallieerde Schepen uyt de Haevenen van den Staedt, ende dat met het succes welck ick hier nevens overschryve. Indien ick ontrent alle de klaghten, welcke den Heere d'*Estrades* doet, soo dickmaels als haer Hoog Mogende daer op geen soodaenige satisfactie, als geeyscht wert, kunnen geven; even volkomentlyk ook van de redenen, die haer Hoog Mogende moveren, geinstrueert wiert; ik soude moet hebben, om deselve in dienste van haer Ho. Mog., ende tot weghneminge van alle verkeerde imputatie, te doen gelden.

Met het geen U Ed. my, ontrent het Kanon overgeschreven heeft, wert insgelycks satisfactie genomen, ende voornaementlyck met de complaisance, die haer Hoog Mogende hebben gehadt, van aen desen Koningh (soo den Heere *Colbert* my seyt) ontrent de vyftigh Gotelingen over te doen.

Ontrent de Missive van den *Koningh van Engelandt*, is my nog van wegens de Regeringe, nogh by iemandt uyt deselve, overgeschreven, hoe deselve aldaer aengesien wiert; dat my verlegen maeckt in 't beantwoorden van de vragen, welcke my daer over gedaen syn; ick geloof dat mondelyck daer over met den Heere d'*Estrades* wert gesproocken; maer de ervarentheyt leert my, dat het occasie tot inconvenienten geeft, dat ontrent saeken van belang, iets aen dien Heer geseyt wert, dat my niet wert overgeschreven.

Den Heere *de Lionne* heeft my gesproocken, over een saeke, raeckende 360.; maer ick heb syn Ed. versoght, dat hy des Koninghs sentiment daer ontrent, liever door den Heere d'*Estrades*, als door my geliefde bekent te maecken; soo dat ick my gedragen sal, tot het geen gedaghten Heere d'*Estrades* U Ed. sal communiceren.

Daer wert geklaegt, dat den Heere *Boreel* aen de Regeringe overgeschreven soude hebben, dat den *Hertogh van Savoyen*, met hulpe van desen Koningh, de Stadt Geneve soude belegeren, uyt kraght van een secreet Artikel van het Tractaet met Spaigne; dat men seyt niet alleen onwaer; maer spottelyck te syn. Den Heere *de Lionne* sal daer over schryven aen den meer gedaghten Heere d'*Estrades*.

Ick bid U Ed. gelieve niet te vergeten, 't geene hy my overgeschreven heeft, van syne goede intentie om te bevorderen, dat haer Hoog Mogende resolutie on-

ontrent het reguleren der Presenten, voor de Hooft-Officieren van 't Fransche Secours, ter executie werde geleyt. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 19. November 1666.

P. S.

Nae dat men verstaen heeft, dat Spaigne ende den *Keyser* genegen souden syn, in de hier boven gemelde Ligue te treden, begint men te spreecken, als of men alhier eenige gedaghten had, om aensoek te doen, om daer inne geadmitteert te werden. Ick vreese dat die seer geluxeert ende gedebiliteert sal werden; indien dusdanige admissien komen te geschieden. Ick blyve van al myn hart, U Ed. ootmoedigen dienaer, ende wensch U Ed. alle Heyl ende Voorspoet.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 25. November 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, van den 18. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive van den 19. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Over den innehoude van de Missive, by den *Koningh van Groot-Britannien*, jonghst aen haer Ho. Mog. geschreven, * is door Commissarisen van deselve, communicative gedelibereert met de Heeren d'*Estrades* ende *Clingenbergh*, of ende in wat manieren, de voorsz. Missive soude dienen te werden beantwoort; ende is vervolgens op gisteren by haer Ed. Groot Mog. geapprobeert het concept van rescriptie, daer op, met *adveu* ende conform 't sentiment van beyde de voornoemde Ministers, op 't papier gebraght; soo als Uw Ed. uyt het bygaende extract, naeder sal gelieven te vernemen. Waer op naeder, eerst door Gedeputeerden van de Generaeliteyt, ende vervolgens mede by haer Hoog Mog. selfs, gedelibereert ende gedisponneert sal worden.

De Heeren Gecommitteerde Raeden syn besig, om te handelen over de bewuste goude Lampetten, onder den Heere Ambassadeur *B*. . ., aldaer berustende; ende sal uyt het provenu van dien, voldaen werden, de Resolutie, no-

* Siet *Aitzema's* vyfde Deel, in Folio, pag. 752. &c.

pende het doen van eene vereeringe aen de Officiers van 't Fransch Secours, voor desen genomen; maer den gemelden Heere Ambassadeur is seer traegh, om deselve Lampetten te vertoonen aen die geene, waer mede over den prys van dien soude werden geconvenieert, ofte aen haere Gemaghtigden, onaengesien haer Hoog Mogende hem sulcks nu tot twee distincte reysen, by expresse aenschryvinge, hebben gelast. Het point van de inlaetinge van andere Princen ofte Staeten, in de Alliancie, onlanghs met Denemarcken, Brandenburgh ende Lunenburgh gemaeckt, alhier te reghte ingesien wesende, wert mede geoordeelt, dat de inlaetinge van alle Maghten, die considerabelder syn, als haer Hoog Mog., behoort te werden gedeclineert, ende dat ten respecte van anderen, daer inne ook niet anders, dan met groote circumspectie behoort te werden geprocedeert.

Den Heere Grave d'*Estrades* heeft my eergisteren onderhouden, over den innehoude van de depêches, by hem met den jonghsten ordinaris, van daer ontfangen, ende ingevolge van dien, onder anderen gedoleert, over twee saeken, die den Heere *Appelboom* op myn advis ofte voorstel, naer Engelandt soude hebben overgeschreven; de eene nopende het verkiesen van Gendt, Antwerwerpen ofte Hamburgh, tot eene Handel-plaetse; ende de andere, dat by soo verre den *Koningh van Groot-Britannien* tot het verkiesen van eene neutrale Handel-plaetse soude konnen verstaen, haer Ho. Mog. in sulcken cas, syne Majesteyt door een Gedeputeerde daer toe souden doen convieren; met excuse, reflexie nemende op de Geallieerden, van dat haer Hoog Mogende als nu naer Londen niet en konnen senden. Op 't eerste heb ick U Ed. voor desen 't begeerde bericht gedaen, ende wat het ander belanght, is het sulcks, dat ick eenigen tydt geleden, aen den gemelden Heere *Appelboom* bekent gemaeckt hebbe, dat ick wel voorheenen gedaghten gehad hadde, om den *Koningh van Groot-Britannien*, onder preallable verseeckeringe, van dat hy eene neutrale Handel-plaetse soude inwilligen, by forme van compliment, door een Gedeputeerde van desen Staedt, daer toe te doen versoecken; maer dat ick, insiende het fier humeur van die Natie, nooit hadde konnen goedvinden, dat sulcks aen den Koningh soude werden voorgedragen; om syne Majesteyt daer door niet meer op te setten; ende als den gemelden Heere *Appelboom* daer op sedert my in bedencken gestelt heeft, of soodaenigen voorslagh, door de Heeren *Sweedtsche Ministers* als nog niet aen den hooghstgemelden Koningh soude mogen werden gedaen, heb ick syn Ed. tot antwoort toegevoeght, dat sulcks alvoorens met den Koningh aldaer ende syne Majesteyts Ministers soude dienen te werden geconcerteert. Wel is waer, dat in de voorlede weecke den Secretaris van den gemelden Heere *Appelboom*, by indispositie van syn Meester, ten mynen huyse gekomen is, my communicerende, dat de Heeren *Sweedtsche Ambassadeurs*, uyt Londen, aen hem Heere *Appelboom*, geschreven hadden, aen den Koningh aldaer de voorgeroerde voorslagh te hebben gedaen; dan dat syne Majesteyt geoordeelt hadde, dat soodanigh envoy, boven het compliment, ook de materie selfs soude dienen aen te roeren, ende ten minsten eenige preallable gronden aldaer helpen leggen, waer door het werck ten principaelen in apparentie gebraght soude werden, om een goet succes te sullen ge-

win-

winnen. Ick hebbe daer op *illico* geantwoort, dat ick niet en wiste, by den gemelden Heere *Appelboom*, over soodaenigen voorslagh ooit naer Londen geschreven te syn, veel min, dat sulcks met goedvinden van iemandt uyt de Regeringe alhier, soude wesen geschiedt; dat myns oordeels, sulcks niet anders, dan naer voorgaende concert met Vranckryk, hadde behooren gedaen te worden; 't welck ick niet en wiste geschiedt te syn: Ende alhoewel, myns oordeels, den gemelden Heere *Appelboom* in 't geene voorsz. is, onvoorsightigh heeft geprocedeert, soo moet ick Uw Ed. eghter bekennen, de voorslagh in syn selven niet onbillick te oordeelen, in cas daer door het werck seeckerlyck ende gewisselyck in Negotiatie op eene neutrale plaetse gebraght soude werden; veel min dat ick soude konnen advoueren, 't gunt den gemelden Heere Ambassadeur my verklaerde, over 't selve subject mede aen hem geschreven te syn; dat naementlyck den Koningh syn Meester, sulcks nooit soude toestaen, ende dat dienvolgende haer Ho. Mog. sulcks ook nooit souden vermogen te doen, sonder manifeste contraventie van de Alliancie: Ende heb ick dienvolgende nodigh geaght, den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* aen te wysen, dat wy wel immers voor als nogh, niet geraeden vonden, soodaenige voorslaegen aen Engelandt te laten doen, ende voornaementlyck niet, buyten concert met Vranckryck, om dat wy niet en oordeelen, dat het werck van de Vrede, daer mede soude werden gevordert; maer geensints, om dat wy souden oordeelen sulcks sonder contraventie van het Tractaet, niet te konnen, ofte te mogen geschieden; daer op ick den gemelden Heere Ambassadeur aengewesen hebbe, hoe dat de Alliancie op het cas subject, niet anders en contineert, dan dat de een van de Geallieerden, geene Negotiatie van Vrede, sal mogen beginnen, sonder participatie van de andere, ende sonder voor syne Ministers mede te procureren de faculteyt ende seeckerheyt, omme insgelycks syne Ministers ter selver plaetse te mogen senden; ende sal het mogelyck niet ondienstigh syn, dat U Ed. by occasie, aldaer mede eens gelycke onderrightinge geve; op dat men geene verkeerde fondamenten op en neme, ende deselve sigh soo vast imprimere, dat die naederhandt niet wederom te eradiceren souden syn.

Gisteren hebben haer Ed. Groot Mogende, op den innehoude van U Edts. Missive van den 19. deses, geresolveert, 't gunt deselve uyt het nevensgaende Extract, breder sal gelieven te bemercken. Ende hier mede dese afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 25. November 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 26. November 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jongste schryven aen U Wel-Ed., van den 19. deser lopende maendt, is my wel toegekomen U Ed. van den 18. daer bevoorens. Indien wy ons verlaeten mogen, op 't geen, my hier geseght wert, van de ooghmercken van desen Koningh ontrent de Breemsche saeken, soo sullen haer Ho. Mog. reden hebben, om wel voldaen te syn, van 't geen by den Heere *Milet*, ingevolge van syn instructie, sal werden gedaen; ende ik wil hopen, dat daer op een goede vaste Vrede in die Quartieren sal volgen; immers ick kan niet anders vernemen, of die wert hier sincеerlyck gedesidereert, ende voor een seer quade saeke aengesien, dat de Sweden in een Oorlogh, in dewelcke 't geheele Duytsche Ryck soude gemenght syn, souden werden geëngageert, ende vooral in dewelcke haer Ho. Mog. souden gehouden syn parthye te kiesen. 't Is ook inderdaet voor alle Naegebuuren ende voor haer Ho. Mog. sonderlingh, bedenckelyck, dat dit groote Ligchaem, in de querelle die het opneemt, sigh soude beginnen met concert te weren, ende smaeck krygen in het ontsag, dat het daer door soude maeken. Daer syn'er hier, die 't humeur van den Generael *Wrangel* kennen, ende vresen, dat hy wel roekeloos genoegh soude mogen syn, om door een inval in de Landen van Lunenburgh, dese saeke tot een wytluftigen Oorlog te brengen; waeromme te meer sal dienen geyvert, om dit kint des verderfs, (ick spreeck van den Oorlogh) in de wiegh te smoren.

Ick sal my dienen van 't bericht, dat U Ed. my geeft, ontrent de saeke van Issum; indien ick 't selve in 't begin van dese debatten met den *Keurvorst van Keulen*, had ontfangen, ick soude naer apparentie, voorgekomen hebben de klaghten, die men hier heeft gedaen, als of haer Ho. Mog. in haer sustenue in dese, t'eenemael ongefondeert waeren.

Den Heere *de Lionne* heeft my gecommuniceert de Missive, welcke men geintentionneert is geweest, te doen schryven door den Heere *de Ruvigny*, deselve is gisteren morgen van hier gegaen, ende sal men dienvolgende in twee weecken antwoort op deselve konnen hebben. Indien 't selve soodanigh is, als te wenschen waer, sal het myns oordeels, dienstigh syn, dat men tydelyk bedagt sy, om my pertinentelyk van de uyterste intentie van den Staedt te instrueren; want het geen by de Missiven, die op dit subject verwisselt syn, is overgeschreven, is gecoucheert in generaele termen, die naeder explicatie vereysschen, wanneer men tot de extensie van een Tractaet soude komen. Daer is ook te letten, of men by deselve voorige Tractaten soude confirmeren; ende wat dient geobserveert, om te voorkomen, dat oude pretensien, uyt kraghte van 't selve, niet levendigh gehouden werden. Ick heb voor desen, nae de gehouden Conferentie in 't Hof van de *Koninginne van Engelandt*, verscheyden be-

bedenckingen in myn relatie van 't gepasseerde aldaer, aengeroert; ook particulierlyck ontrent het Eylandt Tabago, op 't welck den Staedt dient haer sentimenten *in eventum* te verklaren, ende soo my dunckt, in 't net te stellen, wat aen de een ende de andere, by een verdragh van Vrede soude behoren gelaten te werden.

Daer dient ook gelet, dat aen den *Minister van Denemarcken*, geen *pouvoir deficieren*, ende dat by confirmatie van de Alliancie tusschen dat Ryck ende Engelandt, niet geconfirmeert werde 't Artikel, van des anders Vyanden niet te assisteren; in somma, al dit geheel werck komt my voor, als een saek, welcke ryp overleg ende ondersoeck vereyscht.

Het is gelooffelyck dat de *Ambassadeurs van Sweden*, niet soo seer lightvaerdelyk, als malitieuselyk, hebben gedaen, den voorslag, om *pro forma* nae Engelandt te senden. Den Heere *Puffendorf* bekent, dat het discours, op 't welk men sigh fondeert, niet met U Wel-Ud. is gehouden; maer wel te vermoeden, dat die geene, die gesprooken heeft, het met U Ed. communicatie heeft gedaen. Het is seecker, dat ons een vertrouwde vriendtschap, ende goede correspondentie met Vranckryck, niet alleen by de Engelschen; maer ook by de Sweden bevreest wert; ende hebben wy daeromme te meer reden, om in dese gelegentheyt van de Sweedtsche Mediatie, naeuw toe te sien. Ick blyve, nae myne dienstige gebiedenisse:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed: Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 26. November 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 2. December 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 25. der voorlede maendt, is my U Edts. Missive, van den 26. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Voorleden Maendagh is alhier tydinge ingekomen, dat de Breemsche Tractaten eyndelyck waeren gesloten, ende geteeckent; d'extensie van deselve, heb ick nogh niet gesien; maer volgens voorgaende ingekomen advertentien, sal ontwyffelyck voor de securiteyt van den Staedt, genoeghsaem wesen gesorght.

Ick en verwaghte op 't biljet van den Heere van *Ruvigny*, soodaenigh gevolg niet, dat U Ed. aldaer in 't korten, by gebreck van breder instructie, soude mogen verlegen vallen; immers ende in allen gevalle, en kan daer op geene pertinente instructie van den Staedt versoght, veel min gearresteert worden, soo lange die saeke aen haer Ho. Mog. niet en kan werden gecommuniceert; gelyck deselve tot nogh toe onder secretesse, by eenige Gecommiteerden ende Geauthoriseerden gebleven is. Ende houde ick voor vast, dat sonder eene formele byeenkomste, op een neutrale Handel-plaetse, alle de brieven, die by haer Ho. Mog. met den *Koningh van Groot-Britannien* verwisselt worden, mitsgaders het envoy van soodaenige biljets ende diergelycke, de Vrede weynigh sal vorderen; niet te min sal ick ten overvloet, met de gemelde Heeren Gecommiteerden ende Geauthoriseerden, den innehoude van U Edts. Missive over 't voorsz. subject, in deliberatie leggen, ende U Ed. 't syner tydt dienen, van derselver consideratien ende advis.

Den brief aen den *Koningh van Groot-Britannien*, U Ed. nevens de voorsz. myne jongste toegesonden; is by haer Ho. Mog. in dier voegen mede goedgevonden, ende gearresteert; ook naer dat de Heeren d'*Estrades* ende *Clingenbergh* de extensie van dien geapprobeert hadden, aen den Heere *Appelboom* behandight, met versoeck, om deselve door de Heeren *Sweedtsche Ministers* tot West-Munster, als Mediateurs, te doen overleveren.

Den gemelden Heere d'*Estrades*, heeft my huyden gecommuniceert, seeckere voorslagh van den Koningh aldaer, om ieder ten spoedighsten te prepareren 18. kapitaele Oorloghschepen, ende deselve te senden naer de Middellandtsche-Zee, om aldaer te attrapperen een Esquadre Engelsche Oorloghschepen, 't welck, naer de advisen uyt Engelandt inkomende, eerstdaeghs met eene goede quantiteyt Koopvaerdyschepen, derwaerts staet te vertrecken; ende om met eenen de Engelsche Commercie in de voorsz. Zee-gaeten, te versparren, ende de onse te verseeckeren. Maer ick hebbe den gemelden Heere d'*Estrades* daer op te gemoedt gevoert, twee notable consideratien; waeromme op de receptie van gelycke tydinge alhier, geoordeelt was, best geraeden te wesen, het senden van eenige kapitale Oorloghschepen derwaerts, aghterwege te laten, naementlyck; in den eersten, om dat deselve Oorloghschepen hier te Lande niet soo tydelyck wederom gearriveert ende klaergemaeckt souden konnen syn, als wy hoopen 's Landts kapitaele Maght tegens het aenstaende voor-jaer gereet te hebben, om de conjunctie daer mede te doen, ende 't Hooft-werck te executeren, geconsidereert de voorsz. Schepen op haer retour, 't welck niet secreet soude konnen wesen, noodtsaeckelyck de lange reyse aghterom souden moeten nemen, om in 't Kanael geen desastre subject te worden: Ende ten anderen mede, om dat de Engelschen haer tegens soodaenige geconjungeerde Maght, als deselve in die gewesten soude komen, te swack vindende, hunne Oorlogh ende Koopvaerdyschepen, voor een tydt in eenige seeckere Havenen souden binnen houden, tot dat de onsen genootsaeckt wierden, *re infectâ*, te vertrecken; want ingevalle sy met hunne kleyndere Maght, de considerabele geconjungeerde Oorloghschepen van syne Majesteyt ende van haer Ho. Mog., in die gewesten souden konnen ophouden, souden sy notoirlyk tegens het aenstaen-

ſtaende voor-jaer, alhier ontrent de Hooft-ſaecke veel gewonnen hebben; behalven dat het onmogelyck is, alhier onder de reſpective Collegien ter Admiraliteyt, in ſecreteſſe Schepen tot ſoodanigen voyage te prepareren, die verdubbelhuyt, ende voorts ſoodaenig gevictuailleert ende toegeſtelt moeten worden, dat de ſaeke ſigh ſelven daer door komt te openbaren. Dat mede de Schepen tot Amſtelredam, in 't Noorder-Quartier ende in Vrieſlandt, lightelyck door de vorſt al beſet ſouden leggen, eer ende bevoorens ſy tot ſoodaenigen expeditie klaer gemaeckt ſouden konnen weſen.

Hier nevens gaet copye van de jongſte Miſſive, door den Heere *Isbrandts* aen my geſchreven; waer uyt U Ed. onder anderen, ſal gelieven aen te mercken, ende aldaer ſerieuſelyck te repreſenteren, hoe dat de Sweden uytſpringen uyt alle voorige gedaene beloften, ſelfs uyt die geene, die in 't reguard van den *Koningh van Denemarcken*, ſoo ſolemnelyck met de interpoſitie van 't Koninghlycke woordt van ſyne *Majeſteyt van Vranckryck*, ſyn bekraghtight; ende dient myns oordeels, die ſaeke by tydts met vigeur van de zyde van Vranckryck gereght, of anderſints ſtaet te bedughten, dat tegens het toekomende voor-jaer, van Denemarcken in deſe geweſten geen Navale forces ſyn te verwagten; daer anderſints ſeer goede apparentie toe ſchynt te weſen. Waer mede deſe afbreeckende, ſal ick verblyven:

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 2. December 1666.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, Paris den 3. December 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongſte van den 26. des voorleden maendts, heb ick ontfangen U Wel-Edts. Miſſive van den 25. daer bevorens.

Ick heb den Heere *de Lionne* voorgeleſen de concepte Miſſive aen den *Koningh van Engelandt*, ende ſy heeft hem welbevallen.

De Lampetten ſyn eyndelyck aen de Koopluyden vertoont; ik verſtae gaerne om veel redenen, dat haer Ho. Mog. intentie is, uyt een gedeelte van 't provenu van deſelve, te voldoen haer Reſolutie, om den dienſt van de Hooft-Officieren van het Franſche Secours, met eenige civile realiteyten te erkennen. Het ſelve is eerlyck voor den Staedt, ende niet ondienſtigh.

Daer wert ſatisfactie genomen, met het eſclairciſſement, dat U Wel-Ed. aen den Heere d'*Eſtrades* heeft gegeven, ontrent het bewuſte point van 't beſenden nae Engelandt: Ick had alrede hier aengeweſen, 't geen U Wel-Ed. vermaendt, van dat men die ſaecke niet van contraventie tegens het Tractaet van Allian-

Alliancie, konde tauxeren; maer ick doe dit niet, als seer teerlyck, op dat men sigh van dese zyde niet toelaete, saeken, die in syn selven wel geoorloft syn; maer eghter capabel om diffidentie ende jalousie te verwecken.

Hier lopen sterke gerughten, van dat by Sweden aen den Heere van *Pompone* ouvertures soude gedaen werden, om de Troupes, welcke sy in Duytslandt op de been hebben, aen te houden, ende daer mede soodaenige desseynen, als desen Koningh in tyden ende wylen, te Landt soude mogen hebben, te seconderen; indien syn Majesteyt tot derselver subsistentie wil contribueren. U Wel-Ed. sal misschien van elders weten, wat staet op die gerughten te maecken syn.

Daer wert geseyt, dat Monsieur *Hamel*, welcke met een seer keurlycke styl, in de Latynsche Taele schryft, gebruykt wert, om 't geen men by een vergaedert heeft, om deses Koninghs pretensien op Brabandt ende Henegouwen te justificeren, in een corps by een te stellen. My is, voor eenige tydt gecommuniceert, het bygeleyde geschrifte, op dat subject ingestelt by de een, of de ander, die daer mede gunst ten Hoof gesoght heeft; maer soo ick verstae, syn ooghmerck niet bereyckt heeft; dewyle daer inne seer kleyn behaegen is genomen.

Ick sal myn werck maecken, om in 't geen in dese saeken voorvalt, naeder te penetreren; ende ondertusschen blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 3. December 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 3. December 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAe dat ick myn pacquet op huyden had gesloten; is my indaghtigh geworden, dat ick ten versoek van verscheyde Heeren ende Vrienden, ben te raede gewerden, in een Volume te doen drucken de stucken ende munimenten, welcke dienen, om de reghtvaerdigheyt van haer Ho. Mog. Wapenen aen te wysen, tegens de Engelsche onreghtmatige beschuldigingen. Haer Ho. Mog. Gedeputeerden remarques successive op de Memorie van Monsieur *Downingh*, ende haer replicque ofte remarques op de duplycque van de geseyde

Dow-

Downigh, syn alrede onder de Persse; maer ick heb niet de voorsz. Memorie van *Downingh*, nogh syn duplycque, ofte replycque, ende die is evenwel nodigh om 't werck syn perfectie te geven. Waerom ick U Ed. bid, deselve my te willen laten toekomen. Het sal dienen, om de werelt meer ende meer te disabuseren. Ende ick sal blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 3. December 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 9. December 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, van den 2. deser lopende maendt, syn my U Edts Missiven van den 3. daer aenvolgende wel ter handen gekomen, met het raisonnement over 't reght van den *Koningh van Vranckryck*, tot de Spaensche-Nederlanden, of eenige van deselve.

De Missive aen den *Koningh van Groot-Britannien*, conform 't concept, U Ed. voor desen overgesonden, by haer Ho. Mog. gearresteert synde; naer dat ook de extensie van deselve aen de Heeren alhier aenwesende Ministers, was gecommuniceert ende by haer geapprobeert, is in 't begin van de voorleden weecke, gestelt in hande van den Heere *Appelboom*, om door hem aen de Heeren *Sweedtsche Ministers* tot Londen ende door deselve, als Mediateurs, vorders aen den *Koningh van Groot-Britannien* overhandight te worden. Den gemelden Heere *Appelboom*, is op 't goet vinden van den *Koningh van Vranckryck*, daer benevens versseeckeringe gegeven, dat haer Ho. Mog. gedisponeert sullen konnen worden, eene beleefde Missive aen den *Koningh van Groot-Britannien* te schryven, daer inne verklaeringe sal werden gedaen, dat haer Ho. Mog. sigh souden gedisponneert vinden, om door hare Ministers tot Londen, te konnen tracteren, ten waere de verbintenisse, die deselve hebben met twee gekroonde Hoofden, nu mede met haer in den selven Oorlogh geimpliceert synde, haer sulcks belettede; mits dat de gemelde Heeren Mediateurs, alvoorens van den hooghstgemelden Koningh verseeckeringe ontfangen, ende ons haer woort doen geven, dat den selven Koningh, op soodaenigen brief, sal bewilligen een neutrale plaetse, tot contentement van de hooghstgemelde *Koningen van Vranckryck* ende *Denemarcken*. Van wat operatie het selve wesen

ſal, moet den tydt openbaeren; gelyck wy ook met verlangen te gemoedt ſien, van wat effect ſal ſyn geweeſt, het bewuſte biljet, door den Heere van *Ruvigny* aen den Grave van *St. Albans* geſchreven.

De Heeren van de Ridderſchap, hebben voorleden Dingsdagh haer Ordre vermeerdert van vyf, tot tien Perſonen, ende dienvolgende beſchreven de Heeren *Van Sliedreght*, Soone van den overleden Heere *Van Schagen*; *Van Mathenesse*; *Van Wassenaer*; *Van Zevender*, ende *Van Werckendam*. Ende voor deſe reyſe, ſoo by defect van tydt, als ook van conſiderable ſtoffe, deſe hier mede afbreeckende, ſal ick verblyven:

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. December 1666.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, Paris den 10. December 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghſte aen U Wel-Ed., van den 3. deſer lopende maendt, is my wel toegekomen U Edts. aengenaeme Miſſive van den 2. daer bevorens: Edogh geheel open ende geſcheurt, door dien den Courier, die deſelve overgebraght heeft, door drie Ruyters ontrent Valenciennes afgeſet is, ende dat de pacquetten ende brieven, die hy in ſyne valiſe heeft gehadt, door deſelve ſeer mishandelt, ende ſoo geſeyt wert, voor een gedeelte gerooſt ſyn.

Ick heb aen den Heere *Colbert* te gemoet gevoert, U Wel-Ed: bedenckingen, tegens het affenden van een geconjungeerde Vloote nae de Straet, welke ſyn Ed. geſeyt heeft, conſiderabel te aghten; hoewel hy van de uyterſte inportantie oordeelde te ſyn, dat men de Engelſche in het deſſeyn, dat ſy werden geſchreven te hebben, om met 30. Schepen van Oorlog, Tanger te voorſien, ende te gelyck een ſeer conſiderabel getal Koopvaerders nae de Middellandtſche-Zee te rugh te brengen, een gevoeggelycke ſlagh konde geven. Men heeft hier ſeer goedt vertrouwen op de natuur van de Officieren ende Matroſen van deſe Natie; ſoo verre ook, dat op de difficulteyten, die ick hebbe gemoveert, ontrent het veyligh te rug komen van de Schepen van den Staedt, die volgens den voorſlagh, door den Heere d'*Eſtrades*, gedaen, met die van deſe Kroon de toght nae de Middellandtſche-Zee ſoude doen, by den Heere *Colbert* geantwoort wiert, dat ſyns oordeels, den Koningh alle de Schepen die hy in 't voor-jaer gereet ſal kunnen hebben, by den anderen hebbende, met aghtien goede Schepen van haer Hoog Mog., jae alwaer het maer met twaelf, verſterckt ſynde, geen ſwaerigheyt ſoude maecken, de Engelſche Maght alleen

leen tegen te gaen, ende de conjunctie met haer Hoog Mog. Vloote, te doen voor onse Stranden; maer dit kan geen effect hebben, dewyle men met reden, onder de Schepen van desen Koning, die by een souden moeten syn, ook begrypt de geene, die in den Staedt getimmert, ende uyt Denemarcken ende van elders, aldaer gekomen syn.

Daer is nogh geen antwoort gekomen, op het schryven van den Heere *Ruvigny*.

Ick heb den Heere *Colbert* in 't langh onderhouden, over het point van 't salueren van de Vlagge. Syn Ed. ende alle de Heeren alhier, voelen wel de kraght van de redenen, die in dese wegens haer Ho. Mog. werden gebruyckt, ende staen ook gestandt, 't geen van 't gepasseerde met den Commandeur *Neufchaise*, in 't jaer 1652. door de Hooft-Officieren van haer Ho. Mog. is geattesteert; maer den Heere *Colbert* blyft stadigh seggen, dat 'er geen andere exempelen syn; dat de Tractaten met Engelandt ende met dese Kroon, geen mentie van contra strycken maeckende, klaerlyk te kennen geven, dat het strycken alleen van de syde van haer Ho. Mog. geschiet, ende dat dit de ordinaris practycque conform is; in alle geval, dat alle de Officieren ende Zeevaerende Luyden daer inne overeenkomen, dat den *Opper-Admirael van Vranckryck* nooit heeft gestreecken, ende dat 'er geen apparentie is, dat men sal kunnen verstaen, om die te doen strycken; maer dat men sal dienen, op andere expedienten bedaght te wesen: Ick kan niet anders mercken, ofte de saek sal daer heenen komen; hoewel dit een point is, van sonderlinge bedenckinge, myns oordeels, om redenen, voor desen by my overgeschreven. Ick blyve nae myn dienstige gebiedenisse:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 10. December 1666.

P. S.

In de Missive van den Heere *Ruvigny*, wert onder een reciproque rejectie van de geoccupeerde plaetsen, verstaen, dat het gedeelte van 't Eylandt St. Christoffel, door de Fransche geoccupeert, ende andere Canarische Eylanden, door deselve verovert, aen desen Koningh sullen blyven; tegens Acadie, by de Engelschen, langh voor desen Oorlog, op de Fransche geoccupeert.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 16. December 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myne jonghste van den 9. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den 10. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Het point van 't strycken van de Vlagge, ende 't contra salut, soo al blyvende fluctueren, doet alhier geen goede operatie in de gemoederen; ende ick moet ook bekennen, niet te konnen begrypen, waerom men van die syde de voorsz. saeke soo in longueur treckt, aengesien het niet en kan gewaght, nogte verdaght worden, dat haer Hoog Mog. daer inne sullen relacheren. Het beste dat ick my daer ontrent kan inbeelden, is, dat men misschien wil sien, of voor de aenstaende Campagne, de Vrede mogte werden getroffen, ende dat men in sulcken cas, liever het voorsz. point ongedecideert, of ongereguleert soude laeten. Maer het sy, hoe 't sy, het waere notoirlyck beter, dat men daer ontrent, van de syde van Vranckryck, rondt ginge, als dat men ons, van tydt tot tydt, al ophoudt, sonder de waere oorsaecke van dien te openbaren.

Ick hebbe niet wel konnen begrypen, wat U Ed. eygentlyck verstaet, met de woorden in 't eynde van de voorsz. U Edts. Missive influerende, naementlyck dese: *Ick kan niet anders bemercken of de saek sal daer heenen komen*; niet wel vattende, of het woort *daer heenen*, wil seggen, tot 't geene *haer Hoog Mog. ontrent het strycken redelyck aghten*; of wel tot *expedienten ende temperamenten:* Daer op men aldaer wil dat men sal moeten bedaght wesen. U Ed. gelieve my dien aengaende, syne meyninge ende gevoelen, naeder bekent te maecken; gemerckt de voorschreve saeke ons sonderlinge importeert, ende dat wy geensints gemeynt syn, de Vlagge te doen strycken, sonder van gelyk contra salut verseeckert te wesen.

Wy sullen gaerne het onse, naer vermogen, helpen contribueren; dat den *Koningh van Vranckryck*, by Tractaet moge behouden 't geoccupeerde, in, ende ontrent St. Christoffel; maer ick ben bedught, dat sulcks seer beswaerlyck sal willen vallen; ende U Ed. weet, dat volgens de Alliancie, de Vrede daer aen niet en kan geaccrocheert blyven, synde haer Ho. Mog. alleenlyck verobligeert, den *Koningh van Vranckryck* te doen herstellen in dien standt, als hy was, even voor den Oorlogh.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft my gecommuniceert, dat den Koningh aldaer, ieverigh is, om alle Commercie uyt de Landen van de Geallieerden op Engelandt, te beletten; ter welcker occasie U Ed. sigh aldaer sal konnen bedienen, van de bygaende Resolutien van Hollandt; waer uyt blyckt, wat ernst by haer Ed. Groot Mog. in dien dele toegebraght wort; ende hebben deselve ook, alhoewel tegens wigtige considератien, by de Admiraliteyten

ter contrarie gemoveert, ten versoecke van den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, toegestaen, de wervinge van 400. Matrosen, binnen desen Landen; in maniere, als U Ed. uyt het bygaende extract, breder sal gelieven af te nemen.

Wy syn van ter syden bericht geworden, dat den Koningh aldaer, met de Kroon Sweden soude hebben gecontracteert, om haere Troupes by Bremen ende daer ontrent, in haere voorige Quartieren by een te doen blyven, ende dat syne Majesteyt tot haere subsistentie, soude hebben belooft een millioen guldens; ende alhoewel haer Ho. Mog., op die advertentie geene publycque Resolutie genomen hebben, soo hebben haer Ho. Mog. my versoght, gelyck ick ook hebbe aengenomen, daer over aen U Ed. met dese post te schryven, versoeckende derhalven, dat U Ed. sigh op de waerheyt van dien, pertinentelyck gelieve te informeren, ende my met den eersten dessels ondervindinge, dien aengaende, over te schryven; aengesien sulcks, inderdaet waer bevonden wordende, de gemoederen alhier daer door niet weynigh ontrust ende geallarmeert souden werden, konnende haer Ho. Mog. geene volkomene gerustheyt hebben, soo lange de voorsz. Troupes, haer in haere voorige Quartieren, ende niet verre van de Grensen van desen Staedt, blyven onthouden.

Hier nevens gaet de gedesidereerde Memorie van den Heere *Downingh*, die ick by inadvertentie vergeten hebbe, U Ed. met de voorgaende ordinaris, te laten toekomen. Ende voor dese reyse Uw Ed. niet anders van inportantie te communiceren hebbende, sal ick afbreecken ende verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. December 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 17. December 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, van den 10. deses, is my wel toegekomen U Wel-Ed. Missive, van den 9. daer bevoorens.

Den Grave van *St. Albans*, heeft aen den Heere van *Ruvigny* gerescribeert, dat hy sigh vervaerdight, om een reyse herwaerts te doen, tot syn Meestresse, ende dat hy gelast sal komen, om positive te antwoorden, op alle de pointen, in de bewuste Missive, van gedaghte Heere *Ruvigny*, vervat; in sulker voegen, dat het blycken sal, dat de verklaerde genegentheyt van den *Koningh van Engelandt*, tot Vrede, sinceer is. Hy versoeckt wyders een Passeport, ende seyt; naer dat hy het bekomen sal hebben, syn uyterste vlyt te sullen aen wenden, om met den eersten hier te syn. Het voorsz. Passeport is daer op geëxpedieert, ende voorleden Woensdagh naer Engelandt gesonden.

 Den

Den Heere *Ruvigny* heeft my uyt last des Konings, de voorsz. Missive voorgelesen; maer heeft geëxcuseert my copye van deselve te geven, om dat den Schryver seer versoeckt, dat voor syn overkomste, niet magh elumineren.

De Heeren Ministers, welcke ick over den inhoudt van deselve gesprooken heb, twyffelen seer, of gedaghten Heere sal komen, om te handelen ende te sluyten; soo om dat hy de Man daer toe niet schynt te syn, als om dat haer toeschynt, dat in sulcken geval, hy sigh wat breder soude hebben verklaert, om de saeke meer geprepareert te vinden. Den Heere *Ruvigny* beright my noghtans, dat de *Koninginne* Moeder van *Engelandt* vertrouwt, om te tracteren, ende dat hy geen andere particuliere reden heeft, om dese reyse op te nemen, als die hem door 't schryven van hem Heere *Ruvigny*, is gegeven; welcke twee saeken, myns oordeels, eenigh vermoeden van last om te handelen, kunnen veroorsaecken; kunnende het geen men in de Persoon van den Heere van *St. Albans* soude mogen desireren, door adjunctie van een bequaem Man gesuppleert werden.

U Wel-Ed. sal kunnen oordeelen, of hier uyt geen oorsaeck dient genomen, om de ordres ende instructie om te tracteren, te verhaesten; in dewelcke, myns oordeels, de Landen ende Plaetsen die men wedersyts behouden sal, dienen te werden gedesigneert ende gespecificeert: ook gelet, of niet dient gestelt, dat men cedeert het Reght, dat men op soodaenige plaetsen heeft, ten aensien van Cabo Corso; ook dat by renovatie van 't voorige Tractaet, in agtinge werde genomen, dat geannulleert werde 't geen daer inne, raekende openstaende pretensien, is gereguleert. Dat wyders ontrent 't vrystellen van Gevangenen, ontrent de tydt van cessatie van hostiliteyt, in, ende buyten Europa, aen dees ende aen geen syde de linie; ook ontrent het uytwisselen van de Ratificatie, ende diergelycke saeken meer, dienen generaele of speciaele authorisatie ende ordre te werden gegeven. Het sal ondertusschen, onder verbeteringe, best syn, dat dese saeken in secretesse geprepareert werden, ende niet eerder werden gebraght, daer se kunnen elumineren, voor dat men seecker weete, of de intentie van den *Koningh van Engelandt* gaet, om hier te handelen. U Wel-Ed. gelieve ook te considereren, of het niet tydt is, dat dit alles aen Denemarcken werde gecommuniceert; want ick weet niet, of dit hier, ofte van hier geschiet is, ende het manquement van sulcks, soude noghtans oorsaeck tot delayen kunnen geven; ook tot klaghten.

Ick heb aen den Heere *Ruvigny* geinsinueert, dat nae dat parthyen haer tot een handelinge, op een neutralen Bodem genegen hebbende getoont, het verkiesen van 't Hof van gedaghte Koninginne Moeder, tot meerder commoditeyt ende acceleratie, geen naebedencken in Engelandt kan syn; ende die heeft aengenomen, dat te doen considereren. Ik meen, wy sullen in dese toestandt van saeken, wel daer toe, ofte tot eene neutrale plaetse komen, sonder 't expedient, by U Wel-Ed. aengeroert, te werck te leggen; ende ick wenschte wel, dat het aghter wege moght blyven.

St. Christoffel moght wel eenige hacquetten causeren: 't waer te wenschen, wy daer inne de intentie van den *Koningh van Vranckryck* konden doen reusseren, soo om deselve te obligeren, als om dat de rancune, welcke den *Koningh*

van

van Engelandt daer naer foude opvatten, in feeckere refpecten ons niet fchaedelyck is.

Het geen men in Duytflandt machineert, van haer Ho. Mog., over differenten met Duytfche Vorften, met Commiffarifen van het Duytfche Ryck te doen handelen; is van een feer verre uytfiende gevolgh, ende wert als foodanig ook hier aengefien, ende geheelyck verwaght, dat haer Ho. Mog. fulcks fullen declineren; ende met reden fullen antwoorden, dat fy daer over fullen handelen met de Vorften, die de faeke immediaetelyck concerneert. My dunckt, men behoort in defe den raedt van defen Koningh te verfoecken, als in een faeke, in dewelcke fyn Majefteyt niet alleen ten aenfien van de quade confequentien, welcke in defe refideren, maer ook directelyck is geintereffeert; dewyle fyn Majefteyt, haer Hoog Mog. is gehouden te helpen befchermen, de plaetfen met haer Ho. Mog. Guarnifoen in 't Duytfche Ryk befet. Het fal ook aenfien aen onfe Refolutien geven, dat die met communicatie van Vranckryck fyn genomen.

Ick ben van feeckere handt bericht, dat op ordre van defen Koningh, door een Geleert Man, feer in de Hiftorien ervaren, is opgeftelt, een Tractaet van 't reght ende 't gebruyck van 't falueren in Zee, ende dat onder anderen, in 't felve vermelt wert, dat het ftrycken van de Vlagge, by de Engelfchen feer onlanghs is ingevoert, ende in de tyden van de Koninginne *Elifabeth* niet gebruyckelyck is geweeft. Ick fal traghten het Tractaet te fien, is het doenlyck; maer ick wil aen beter bedencken laeten, of, dewyle in het Tractaet met Engelandt, het refalueren niet duydelyck is geëxpreffeert, 't felve by renovatie van het felve Tractaet, als een efclairciffement, niet foude kunnen geeyfcht werden. Ick erkenne wel, dat defe voorftel te doen, is een faek van feer groote importantie ende tedere fpeculatie; maer wy lyden veel kleynigheyt in dit ftuck, ende 't fchynt nu, foo ooit, tydt te fyn, om daer inne te remedieren.

Den Heere van *Bellefont*, komt te rugh van Breft; men feyt fyn Ed. gerevoceert is, om te gemoet te gaen den Hertogh van *Beaufort*, welcke fyn komfte aenfagh, als een faeke ftreckende tot fyn kleynigheyt. Ick blyve van al myn hart:

Edele Geftrenge Heere,

Uwe Ed. Dienftwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 17. December 1666.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 23. December 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 16. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive, van den 17. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Ik hebbe den innehoude van deselve, aen eenige voornaeme Regenten, onder behoorlyke secretesse, gecommuniceert, ende is by deselve nevens my, geoordeelt, dat het nogh te prematur was, om U Ed. met eenigh pouvoir ofte instructie te versien; soo om geen ongeregelden appetyt tot Vrede te betoonen, ende daer door de Vyanden op te setten; alsmede om dat daer door rughtbaer soude werden, dat men alhier preallable communicatie gehad hadde van 't biljet, door den Heere *Ruvigny* aen den Grave van *St. Albans* geschreven ende van antwoorde daer op ontfangen; 't welck ick oordeele, niet te konnen geschieden, sonder aen den Koningh aldaer, oorsaeke van wel gefondeerde klagten te geven. Wy sullen dan naeder te gemoedt sien, wat het aenbrengen van den gemelden Grave van *St. Albans*, sal wesen, ende of daer op eene ordentelyke Negotiatie sal konnen werden geëntameert, om dan voorts op 't toesenden van instructie ende pouvoir aen U Ed., volgens de ordre van de Regeringe alhier, gedelibereert te werden.

Ick hadde wel gewenscht, copyelyck gedient te mogen geweest syn, van de Missiven door den Grave van *St. Albans* derwaerts geschreven, soo van dese laetste, als ook van de voorgaende; ende insonderheyt mede van die geene, die tot het affenden van het gecommuniceerde biljet, oorsaecke heeft gegeven, om gerust te mogen wesen, ende anderen te konnen gerust stellen; dat men rondt ende opreght gaet, ende indien het doenlyck is, soo gelieve U Ed. te besorgen, dat het als nogh moge geschieden; insonderheyt, dat sulcks niet naegelaten werde; ten aensien van 't geene voortaen; op 't selve subject, soude mogen werden verhandelt.

Ick hebbe al op de receptie van de eerste ouverture van 't voorsz. werck, den Heere Grave d'*Estrades* in bedencken gegeven, of het niet nodigh was, de saeke aen den Heere *Clingenbergh* te communiceren; maer gemelden Heere d'*Estrades* verklaerde my, daer toe niet gelast te wesen; ende ick konde sulcks uyt mynen hoofde, sonder syn permissie, beswaerlyck ondernemen. Ick sal met den selven Heere d'*Estrades* andermael in overlegh brengen of sulcks niet sonder langer uytstel behoorde te geschieden, ende voor myne opinie verklaeren, dat ick 't selve absolute noodtsaeckelyck aghte; maer mits pressante occupatien, die my, voornaementlyck op 't scheyden van haer Ed. Groot Mog. Vergaederinge, welcke gisteren laet in den avondt is gesepareert, gedruckt hebben, is 't selve my tot nogh toe onmogelyck geweest.

Wy

Wy hebben verscheyden advertentien gehad, eerst, dat een Broeder van den Heere *Colbert*, ende naederhandt dat den Heere van *Bellefont*, *incognito* naer Londen souden syn vertrocken, ende eyntlyck is ook die tydinge, ten aensien van Monsieur van *Bellefont*, van den ordinaris Correspondent, uyt Paris herwaerts overgeschreven; 't welck veele gemoederen alhier vry wat heeft gealarmeert. U Ed. gelieve sigh eens perfectelyck te informeren, of iets ende wat daer van moge wesen; te meer, aengesien 't selve soo positivelyck, ende van soo veele kanten wert geschreven.

Men is hier geensints gemeynt te luysteren naer de voorgeslaegen besendinge, om tot Regensburgh te handelen, over de pretensien ende klaghten van eenige naebuurige Vorsten; maer eghter en sal men ook den *Keyser* ende het Ryck, in middelmaetige saeken niet negligeren, om, des noodt synde, van die kant ook tegen de Sweden eenigh guarand te mogen hebben, ingevalle dien Koningh desen Staedt soude mogen komen te attacqueren, ofte verongelycken, daer jegens wy tegenwoordigh op ons hoede moete syn, aengesien de versoghte Acte van neutraliteyt niet geobtineert kan worden. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. December. 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 24. December 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 17., is my wel toegekomen, U Wel-Ed. Missive van den 16. deses.

My wert niet langer dilatoir, maer declinatoir antwoort gegeven, ontrent het contra strycken van de Vlagge. De Ministers blyven sustineren, dat het van de Fransche syde nooit is geschiet, als misschien in het geval van het jaer 1652. met den Commandeur van *Neufchaise*; dat het by de Tractaten met Engelandt, noghte met Vranckryck bedongen is, ende dat het ook by de Engelsche Oorloghschepen niet wert gepractiseert; ende daer omme, dewyle haer Hoog Mogende verklaert hebben, niet meer van Vranckryck, als van Engelandt te sullen begeren; van Vranckryck niet geëyscht kan worden: in alle geval, dat den *Admirael van Vranckryck* nooit gestreken heeft, ende dat den *Koningh van Vranckryck* t'eenemael ongenegen is om in dese, nieuwigheden te admitteren. Myn replycque hier op, is, dat haer Ho. Mog. geen contra strycken eyschen sullen, indien haer 't eerste strycken niet wert geverght; maer dat volgens de reden ende de practycq, het een het ander volgt. Dat den *Ko-*

ningh van Vranckryck in open vrye Zee, het eerste strycken van onsen Admirael, niet hoger kan opnemen, als voor een demonstratie van eer ende civiliteyt, die tusschen de geene die den anderen niet subject syn, nooit onbeantwoort wert gelaten. Dat in andere Ceremonien tusschen Ministers, ofte representativen, die van Gekroonde Hoofden, van die van Souveraine Staeten alleen de Rangh genieten; ende dat hier meer geschiet, om dat haer Ho. Mog. Vlagge blyft gestreecken, tot dat de Fransche wederom is opgehaelt; sulks dat men meer als reden heeft, om sigh te contenteren; maer indien men het strycken, wil considereren, als een Acte van submissie, ende gelyck het schynt een indigniteyt; dat die haer Hoog Mogende niet geverght kan werden; dat de attestatien wegens haer Hoog Mogende geëxhibeert, niet alleen specificeren het casus van het jaer 1652.; maer veel andere, ende speciaelyck medebrengen, dat het contra strycken in soo liquide gebruyck is, dat de oudtste ende geëxperimenteerste Zee-Officieren niet weten, dat het wert geconteſteert; dat sy Heeren Ministers weten, dat den Heere *Terron* geschreven heeft, dat de depositien van de Fransche Officiers niet consonant syn, ontrent het gebruyk; ende dat het reght klaer zynde, eenige Acte van omissie 't selve niet subverteert. Dat haer Ho. Mog. nogh in dese voor haer hebben, een conventie tusschen een van de oudtste Zee-Officieren van Vranckryck, ende haer Admirael, die alleen meer importeert, in cas van bewys, van 't geen behoorlyck is, als alle het aghterlaten van het contra stryken, dat onbehoorlyck soude mogen syn geschiet; dat men wegens haer Ho. Mog. doceren kan, dat het contra strycken by Engelsche Commandanten is geprefteert, ende daer door, ende door de évidente redenen, op dewelcke het contra strycken geëyscht wert, geëvinceert kan werden, dat het een saeke is, van soo klaer een reght, dat die niet nodig heeft uytgedrukt te werden, ende verstaen wert door de woorden, van dat men op 't strycken antwoorden sal, volgens 't oude gebruyck: dat eenige Engelsche Oorloghschepen in die Zeën, die sy haer 't onreght toeëygenen, nu ende dan konnen het contra strycken aghterwege gelaeten hebben; maer dat haer Ho. Mog. verstaen, dat haer daer mede ongelyck geschiedt; ende dat haer nogh groter by Vranckryck geschieden soude, welcke geen pretensie op de eygendom van de Zee maekende, haer soude perssen om voor een reght te erkennen, 't geen sy voor een ongelyck keuren. Dat het niet genoegh is te seggen; dat den *Admirael van Vranckryck* niet gestreecken heeft; maer dat men moest bewysen, dat hy gesalueert synde door haer Ho. Mog. Vlagge, niet had geresalueert met de syne, ende dat haer Ho. Mog. sucks als wettigh gedaen, hadden geacquiesceert. Ick doe hier nevens considereren, dat haer Ho. Mog. te willen overdringen, 't geen sy, om soo veel klaere redenen, niet toestaen kunnen, nogh nooit toegestaen hebben, een saeke van seer quade operatie is; ende dat in al het geen men van de syde van Vranckryck soude willen urgeren, geen essentiele avantage voor den Koningh ende de Kroon resideert; maer wel in de équiteyt ende reckelyckheyt, met dewelcke men den anderen behoort te gemoet te gaen, in een point, in 't welck wy meer nodigh hebben, den anderen de handt te bieden tegens de Engelschen, als onder den anderen te disputeren, ende te hacquetteren; ende dat het niet gevoeglyck is, te helpen stabilieren een maximen, welcke 't interest van den *Koningh van Vranckryck* is, te-

tegens te gaen. Men is niet t'eenemael ongevoeligh aen dese redenen; maer men seyt, dat het gebruyck in dese eenighsints moet werden geconsidereert; ende men wil, dat dit voor de sustenue van Vranckryck is, dat alle de Zee-Officieren eenpaerlyck seggen, dat het stryken van de Admiraels Vlagge, in geeniger maniere toegestaen kan werden: dat men het salut niet wil onbeantwoort laten; en dat 't lossen van 't kanon daer op voldoet. Eyndelyck nae veel contestatien, heeft my den Heere *de Lionne* geseyt; men moght sien, hoe men den anderen konde verstaen; ende moveerde, dat haer Ho. Mog. Admirael soude mogen de Vlagge strycken, ende de Fransche by contra salut deselve vouwen; maer dat hy geen last had om sulcks voor te slaen.

Het is te geloven, gelyck U Wel-Ed. vermoet, dat indien den *Koningh van Vranckryck* dit point tegenwoordig tot syn contentement, niet kan adjusteren, 't selve sal uytstellen, tot dat gesien wert den uytslagh van de Vrede Tractaten. Dit schynt my voor haer Ho. Mog. ook meer geraeden, als in contestatien te vallen over een saek, die wy niet weten, of exteren sal. Het is, soo ick verneem, genoegsaem publycq, dat hier over dispuut is; onse Vyanden kunnen haer malitie in dese doen ageren, ende die soude mogen van quade operatie syn. De sin van myn schryven van den 10. deses, op dit subject, is; dat ick vermoede, dat de saek door expedienten sal moeten werden getermineert. Het geen my meest in dit werck bekommert, is of haer Ho. Mog. sullen resolveren, in geen districkt van de Zee, voor de Engelschen te strycken, in dien se niet weder strycken; ten anderen Vranckryck tegens de pretensie van Engelandt, van de Fransche Schepen de eerste te doen strycken in de soo geseyde Brittische, te guaranderen. My dunkt, dat soo wy 't eerste willen doen (want 't laetste syn wy volgens onse maximen gehouden) dat het in sulcken geval, een goede saek soude syn, dit werck in syn grondt met Vranckryck neder te stellen; want uyt geen andere oorsaeck kan lighter, als uyt dese, een nieuwen Oorlog ontstaen, in dewelke geen uytvlughten dienen gelaeten, om de obligatie van de Alliancie te kunnen disputeren. Ick heb dese consideratien ook aengeroert, by myn schryven van den 5. November laetstleden; maer U Wel-Ed. heeft die onbeantwoort gelaeten. Ick bidde te mogen weten, of het is, om dat se U Ed. van geen gewigt oordeelt, of om dat gy te gedenkelyck aght, sigh daer op te uyten. Ick sal afwaghten te verstaen, of U Wel-Ed. eenige redenen heeft te voegen by de voorseyde, ende sal daer nae een uyterst effort doen in dese saek; indien 'er meer attestatien te bekomen syn, om het contra strycken van de Engelschen, ofte Franschen te doceren, het sal seer dienstigh syn, dat die uytgebraght werden. Men soude ook door Luyden in de Historien ervaren, dit werk in syn grondt konnen doen naespeuren, gelyk men hier gedaen heeft. Ick sal ondertusschen traghten 't geen hier opgestelt is, te mogen sien.

Den Grave van *St. Albans* heeft met de jongste post aen den Heere *Ruvigny* geschreven, dat hy syn Passeport verwaght, ende dat men daer gesint blyft, als hy voor dese heeft geadviseert. De *Koninginne* Moeder van *Engelandt*, wert my bericht, geseyt te hebben aen een Dame, die een Passeport, om goederen uyt Engelandt over te brengen, in plaetse van een present versoght, soodaenigh

nigh Passeport was van weynigh waerde, dewyle de Vrede in ses weeken soude syn gemaeckt; 't welck confirmeert, 't geen ick by myn laetste geschreven hebbe, van dat haer Majesteyt van gevoelen is, dat *St. Albans* last heeft om te handelen.

Dat Vranckryck gelt contribueert, om de Sweedtsche Troupes te doen subsisteren, wert voor seecker gehouden by de geene, die hier van publycque saeken met eenige kennisse spreeken. 't Geen my particulierlyk tot confirmatie van 't selve is voorgekomen, is, dat *Koninghsmarck* aen een van syn Vrienden hier, heeft overgeschreven, daer waren ten voorsz. eynde, hondert-vyftigh-duysent kroonen tot Hamburgh, die hy seyt; maer niet doet geloven, uyt Sweden geremitteert te syn. Een Minister die het seer importeert, sig desen aengaende te conformeren, seyt, seeckerlyk vernomen te hebben, dat het gelt van hier komt; ende een ander, dat hy 't heeft uyt de mondt van de Koopluyden die de remises hebben gedaen; maer dat de subsistentie van de voorsz. Troupen, geen relatie heeft tot den tegenwoordigen Oorlogh. Ick geloof dit alles te meer, om dat ick uyt de mondt van een van de Heeren, die dit seecker weten, verstaen heb; dat aen Sweden onlanghs vyftighduysent kroonen syn geremitteert, ende dat het geensints te vermoeden is, dat sulcks alleen soude geschiet syn, gelyck dien Heer my wilde persuaderen, om Sweden in dese tydt te beter te mesnageren. *De Lionne* dissimuleert dese subsidien; maer seyt ook, dat se in alle geval, haer Hoog Mogende niet concerneren. Syn Ed. assureerde met execratie, dat het onwaerheyt is, 't geen van eenige particuliere voorstellen van Vrede wert geseyt; maer als ick vraeghde, of ick met gelycke seeckerheyt konde overschryven, dat 'er niets is van de voorsz. subsidien; ben ick onbeantwoort gebleven; dat my niet weynig in myn gevoelen heeft geconfirmeert; gelyck ook doet, dat my uyt de mondt van een van de naeste Vrienden van *Pompone*, overgeseyt is, daer wierde over een seer naeuwe Alliancie, met Sweden gehandelt. Het is seer apparent, dat het selve alles gaet, om sigh van de hulpe van Sweden te verseeckeren, in de saeken die men tegens Spaigne, ende tegens 't Huys van Oostenryck in 't hooft heeft. De gemeene opinie is, dat men die van dese syde pousseren sal, soo haest de Vrede met Engelandt is gemaeckt, ende dat men uyt den eenen Oorlogh, in den ander sal treden, ofte immers, die aen Spaigne dreygen sal, om eenige satisfactie op de pretensien op Brabandt te hebben. De beste raed in dese, myns oordeels, is te dissimuleren, dewyle klaegen te vergeefs soude syn, ende misschien van quade operatie. Geduurende den Engelschen Oorlogh, sal in dese niet geschieden. Als die geëyndigt is, sullen wy sien kunnen, wat ploy de saeken nemen, ende onse raedslagen daer naer kunnen reguleren. Patenten tot wervinge van nieuwe Troupen, syn hier nogh geen gegeven; maer daer wert veel gesproocken onder de Militaire, van dat se met den eersten gegeven sullen werden; ook dat 'er gesprooken wert, van een seer groot getal Artillerye-paerden te doen inkopen: In somma de Luyden van dit Ambaght, hebben een Oorlogh te Landt seer in 't hooft, hoewel 'er ook syn, dogh weynige, die meenen, dat men hier niet Oorloghs gesint is.

De Heeren Ministers stellen geen geloof aen 't geen, van een apparente Vrede,

de, tusschen Spaigne ende Portugael, wert geseyt, ende daer syn tamelycke versche brieven, uyt Portugael, die niet, als van een continuatie van Oorlogh spreecken.

Men heeft van hier voor eenige tydt aen Spaigne, Ligue offensive tegens Engelandt, doen voorstellen; soo om de Engelsche Navigatie te traverseren, als om in Spaigne te voeden de opinie, van dat het selve Ryck van dese kandt geen extremiteyten te vresen heeft. My is geseyt, dat de Spaenschen souden geantwoort hebben, sy souden eerst arbeyden om haer saeken met Engelandt te vergelycken, alvooren sigh in handelinge tegen dat Ryck in te laeten.

De advisen over Brussel gekomen, aengaende voorslaegen, tot separate Vrede, syn malitieuselyck geinventeert, ende abusivelyck geformeert op iets, dat uytgeleckt magh syn, raeckende de correspondentie met *St. Albans*. U Ed. gelieve daer van (dat is van 't gepasseerde in de correspondentie met *St. Albans*) soodaenige communicatie te geven, daer 't behoort, dat my niet gereprocheert kan werden, dat ick aen de Generaliteyt niet heb geschreven, over soo een notabel incident.

De Spaensche en Sweden, hebben voor desen getraght Engelandt tegens te maecken 't handelen hier, ende is 'er dies te meer redenen, om in desen de uytterste secretesse te gebruycken. *De Lionne* heeft met de voorleden post naer Denemarcken geschreven, dat het goet soude syn, dat de authorisatie, die *Zeestet* gehad heeft, om hier te mogen handelen, op een ander hier *in loco* synde, wiert vernieuwt; sonder te melden de particulariteyten, in dese gepasseert. Ick blyve nae myne dienstige gebiedenisse:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. van BEUNINGEN.

Tot Paris den 24. December 1666.

Aen de Heer Extr. Minister C. van Beuningen, den 30. December 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 23. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive, van den 24. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Ick hebbe deselve aen de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden tot de secrete handelingen ende desseynen, gecommuniceert, die eenpaeriglyck

geoordeelt hebben, dat het best geraeden sal wesen, dat U Ed. by alle goede occasie, volgens haer Ho. Mog. voorgaende Resolutie, ende myne successive brieven, met kennisse van de gemelde Heeren Gedeputeerden geschreven, continueere in 't aenhouden by den Koning ende syne Majesteyts Ministers aldaer, om te mogen hebben verseeckeringe van het begeerde contra salut, alvoorens de Vlooten sigh met den anderen komen te conjungeren; ende dat op 't fondament van de redenen, by U Ed. ter intentie van de wel gemelde Heeren Gedeputeerden, tot verscheyden reysen kraghtighlyck geappliceert; verhopende, dat de saecke daer door, eyndelyck nogh tot een gewenscht eynde gebraght sal worden, sonder dat men genoodtsaeckt sal syn, die scabreuse materie verder te verhandelen, of dieper op te haelen; waer ontrent in sulcken cas, wel formele Resolutie van den Staedt soude van noden wesen; 't welck dan ook, gelyck U Ed. wel te reghte conjectureert, de oorsaeke is geweest, dat ick my voor myn particulier, daerontrent voor desen niet verder hebbe geëslargeert.

Indien U Ed. oordeelt, dat het van vrught kan wesen, eenige attestatien in geschrifte te doen vervatten, ende derwaerts over te senden, dat nog onlangs voor den tegenwordigen Oorlogh, de Engelschen onder den Admirael *Montague*, ende ook onder den Vice-Admirael *Lauson*, by contra salut de Vlaggen gestreecken hebben voor den Heere *de Ruyter*, doenmaels maer wesende Vice-Admirael onder 't Collegie ter Admiraliteyt tot Amsterdam; 't selve sal sonder difficulteyt ter eerster byeenkomste van de Hooft-Officieren alhier, of andersints door vermaeninge van de respective Collegien, ter Admiraliteyt konnen geschieden.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft my bekent gemaekt, dat den Koning aldaer, door een expressen, aen den *Koningh van Denemarcken* hadde doen weten, het gepasseerde tusschen den Heere *Ruvigny* ende den Grave van *St. Albans*; ende hebben wy beyde van eenpaerigh advis geweest, dat het meer dan tydt was, dat syn Ed. daer van mede communicatie dede hebben aen den Heere *Clingenbergh*, te meer, alsoo van die saeke al iets uyt Engelandt overgeschreven is, ende dat by sommigen nogh veel daer by gehangen wordende, 't selve capabel was in den gemelden Heere *Clingenbergh* ombrage ende diffidentie te verwecken.

Wy sullen alhier met verlangen te gemoedt sien, wat den gemelden Grave van *St. Albans* sal mede brengen, om onse deliberatien verders daer naer te mogen rigten, ende U Ed. dan vorders soodanig pouvoir, ende naedere instructie toe te senden, als men sal bevinden, nodigh te wesen. Welcken aengaende, ick bidde, dat U Ed. my, nevens de advertentie van 't aenbrengen van den Grave van *St. Albans*, alle syne consideratien ende desselfs advis, by Articulen gelieve over te senden; om ons in de voorschreve te houden deliberatien, daer van te mogen dienen. Ondertusschen heb ick van al het geene, dien aengaende is voorgekomen, communicatie gegeven aen de Heeren haer Ho. Mog. secrete Commissarisen tot de Engelsche saken, tot U Edts. ende myne decharge.

Ick bidde, dat U Ed. gelieve te continueren, een waeckent ooge te houden, op 't geene by den *Koningh van Sweden* aldaer, albereyts moghte wesen, ofte

ofte nogh naermaels werden gehandelt, ende in specie, of wy van deser zyde mogen gerust wesen, dat by haer niets tegens den Staedt of 't geene by naer het selve is, op Oost-Vrieslandt sal werden getenteert ende ondernomen. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 30. December 1666.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 31. December 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste schryven van den 24., is my toegekomen dat van U Wel-Ed., van den 23. daer bevorens.

Ik agt seer wel gegrondt te syn, de redenen, om dewelke U Wel-Ed. oordeelt, dat de deliberatien over Vrede Tractaten, hier aen te stellen, uytgestelt behooren te werden, tot dat men weet, wat den Graef van *St. Albans* sal aenbrengen. Met de jongste post (soo den Heere van *Ruvigny* my seyt) syn geen tydingen van hem ingekomen, ende wert daer uyt by syn Ed. besloten, dat hy voor 't vertreck van deselve, op de reyse is geweest. De gedaghten Heere heeft aengenomen, met goedvinden van den Heere *de Lionne*, my copye van de bewuste brieven te behandigen; maer hy soude tot dien eynde op gisteren hier syn, ende is tot nogh toe tot St. Germain verbleven; dat my oorsaeck heeft gegeven, om van daegh een Expresse aen syn Ed. ende *de Lionne* derwaerts te senden, om deselve my te doen toesenden. Ick weet niet, of sy my voor 't afgaen van de post sullen gewerden; maer in allen geval, sy sullen met de naeste volgen, ende ondertusschen kan U Wel-Ed. gerust syn, dat den inhoudt van de laetste Missive by my wel gevat ende overgeschreven is. De eerste heeft U Wel-Ed. in handen van den Ambassadeur d'*Estrades* gesien; ende dewyle niets geresolveert sal werden, tot dat den Man overkomt, ende gehoort sal syn, soo verhoop ick, dat hier inne geen prejudicie geleden sal werden, schoon my de voorsz. copyen nogh op huyden niet moghten gewerden.

Ick heb aen den Heere *de Lionne* geremonstreert de redenen, waeromme communicatie van dese saeke behoort gegeven te werden aen Denemarcken; ende ick vertrouw, dat den Heere Ambassadeur d'*Estrades* daer op gelast sal werden met dese post, om de communicatie toe te staen, ten minsten voor soo veel, als het substantieel aengaet. Ick heb tydelyck aen den Resident *le Maire* geschreven, hy wilde besorgen, dat de *Deensche Ministers* moghten werden gelast, de Vrede Tractaten, soo sy in Vranckryck onverwaght voorvielen, by te

te woonen : Ende met de laetste post rescribeert syn Ed. my, dat hy sulcks sal bevorderen.

U Wel-Ed. sal uyt myne nevensgaende verstaen, dat het geen van het afsenden van iemant van hier naer Engelandt, niet min valsch, als ongelooffelyk is; indien men ons hier wilde bedriegen, men soude het soo groffelyk niet doen; maer ick vertrouw gantschelyck niet, dat sulcks de intentie is, ende dat haer Ho. Mog. sigh kunnen verlaten, op de solemneele belofte van desen Koningh, jongst by syne Majesteyts Missive aen haer Ho. Mog. gedaen, van niet te sullen handelen, als in conformiteyt van de Tractaten. Maer U Wel-Ed. ende alle de Heeren van de Regeringe aldaer, dienen voor seker te houden, dat de tydingen die uyt Paris overgeschreven werden, ende niets tot fondament hebben, als 't geen van Luyden, die geen part aen de affaires hebben, geseyt wert, in saeken die niet geheel publick syn, niet alleen los; maer doorgaens t'eenemael verdight syn. Ick soude, wanneer ick die munte voor goet wilde ontfangen, seer groote welgeraisonneerde brieven, van post tot post kunnen schryven; maer ick soude, sucks doende, in verscheyde gelegentheden seer groote ondienst doen. Ick weet niet, wat den Correspondent is, die U Wel-Ed. seyt, het voorseyde overgeschreven te hebben; maer deselve die voordesen my syn advisen heeft doen toekomen, doet het nogh, ende nae dat ick die examineer, passeren sy by my niet anders, als voor seer losse gerughten.

Ick heb brieven uyt Engelandt gesien, welcke melden, dat aen den *Spaensche Ambassadeur* in dat Ryck soude gedenuncieert syn, dat indien den Koning syn Meester, langer differeert, tot een Vrede met Portugael te verstaen, ende syn saeken met Engelandt te adjusteren, den *Koningh van Engelandt* sigh met desen Konigh, tot naedeel van Spaigne sal accommoderen, ende in Alliancie met deselve treden; ende dat gedaghten Heere Ambassadeur, daer op een courier naer Spaigne heeft afgesonden. U Wel-Ed. sal misschien van elders eenigh bericht hebben, waer uyt geoordeelt kan worden, of dese tydinge waer is, ofte waerschynelyck kan geaght werden.

Ick kan seer wel begrypen, dat haer Ho. Mog. reden hebben, om notable reflexie te maecken op den *Keyser*; maer ick weet, dat de Vrede alle deliberatien daer over, gelyck over alle saeken, daerheenen specterende, in ordre moet voorgaen.

Den Heere *de Mombas* heeft my gecommuniceert, 't geen U Wel-Ed. met syn Ed. heeft gesprooken over het Kolonelschap, vacant door 't overlyden van den Heere *Verneuil*. Ick aght, dat het voor den dienst van 't Landt soude syn, dat by aldien men in het desseyn, van den Grave van *Waldeck* daer toe te vorderen, niet reusseren kan, syn Ed. daer toe gevordert werde, ende heb myn devoir geaght, dit te vermaenen, om Uw Ed. de saeke indaghtigh te maecken.

Den Heere van *Beringan*, eerste Stalmeester van den Koningh, welcke met al syn hart onse saeken affectionneert, ende aen dit Hof helpt draegen by alle gelegentheden, heeft my wederom gerecommandeert, dat by de Heeren Gecommiteerde Raeden, door verplaetsinge op een ander Comptoir, ordre moght werden

werden geftelt, tot betaelinge van de aghterftallige gages, van fyn Broeder den Heere van *Armainvilliers*; hy heeft my ook verfoght, by myn Vrienden het daer henen te helpen bearbeyden, dat gedaghte fyn Broeder by overlyden van den Heere Kolonel *Durfort*, tot fyn Charge in confideratie moght werden genomen. Ick kan nooit foo feer ernftelyck recommanderen, als ick behoor, 't geen my by gedaghte Heere wert verfoght, ende bidde dies met de uyterfte ernft, dat U Wel-Ed. foo veel doenlyck is, aen 't geen hy verfoeckt, favorabel gelieve te fyn.

Ick fende U Ed. hier nevens een advis, my defen morgen toegekomen, van 't welck het eerfte Artikel myns aghtens, niet anders is aen te fien, dan als een productie van speculative geeften, fonder fondament. Ick blyve,

Edele Geftrenge Heere,

Uwe Ed. Dienftwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 31. December 1666.

P. S.

Ick bekoom foo datelyck de klocke tien uren in den avondt, een biljet van den Heere *de Lionne*, by 't welck fyn Ed. my adverteert, dat den Koningh myn Memorie aengaende de Manufacturen, heeft gegeven in handen van den Heere *Colbert*, met ordre, om my fatisfactie daer op te geven; dat U Ed. gebeden is, foo ter Generaliteyt, als in Hollandt, bekent te maecken; alfoo de brieven aen den Heere Griffier, gecachetteert fyn.

Aen de Heer Extr. Minifter C. VAN BEUNINGEN, den 6. January 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MYne jongfte aen U Wel-Ed., is geweeft van den 30. der voorlede maendt. Sedert is my U Edts. Miffive, van den 31. daer aenvolgende; dogh niet eerder dan van defen morgen, ter handen gekomen; gelyck my ook daer benevens wel fyn geworden de copyen, foo van 't biljet, aen, als van den brief by den Grave van *St. Albans* gefchreven. Ick bidde dat ons by continuatie, alles wat daer ontrent foude mogen voorvallen, met de meefte opmerckinge, ende van 't geene by gefchrifte geftelt wort, in copye moge toekomen. Uyt U Edts. voorgaende brieven, ende ook uyt de overgefonden copye, heb ick be-

bemerckt, dat nogh een voorgaende brief van den gemelden Heere Grave van *St. Albans* ontfangen is geweest; dogh aengesien den innehoude van deselve, niet kan wesen van merckelyck belangh, dunckt my, dat die voor dese reyse wel daer gelaeten kan worden; maer dat het in 't toekomende best sal syn, dat wy van alles desen aengaende, hoe veel het ook soude mogen contineren, exactelyck gedient werden.

Het werck van de Manufacturen, gaet haer Ed. Groot Mog., ende bysonderlyck de Steden daer die Handtwercken meest vallen, ten hooghsten ter harten; weshalven het wel nodigh sal syn, dat U Ed. met allen ernst ende iever aenhoude, dat den Staedt daer inne volkomen contentement moge erlangen, ende dat ook haer Ho. Mog. ende haer Ed. Groot Mog., van 't succes van dien, accuratelyck mogen onderright worden.

Ick hebbe nooit eenigh gelove gedefereert aen de gerughten, die sedert eenigen tydt herwaerts uytgestrooit syn; eerst dat een Broeder van den Heere *Colbert*; daer naer dat Monsieur *de Ruvigny*, ende eyndelyck dat Monsieur *de Bellefont*, van daer naer Engelandt gesonden was; ende ben verblydt, dat anderen, die in dien deele al wat twyffelaghtigh gemaeckt waren, nu mede van de onwaerheyt van dien, overtuyght syn.

Den Correspondent, waer van ick in myne van den 23. December mentie gemaeckt hebbe, is den Heere *Wicquefort*, of syn Man tot Paris, my onbekent; ende continueert den gemelden Heere *Wicquefort* weeckelycks aen haer Ho. Mog. over te geven, een specie van Gazette, continerende verscheyden facken, aldaer voorvallende.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft my, over 't subject van de voorsz. gerughten, gecommuniceert een Missive, waer by deselve gelast wort, daer over nogh naeder verseeckeringe, is 't doenlyck, aen den Staedt te geven; selfs om syn Persoon en leven, met renunciatie van syn Caracter, daer voor te willen te pant setten ende verbinden. Ick hebbe daer van communicatie gegeven aen de Heeren haer Ho. Mog. Gecommitteerden, tot de secrete saeken, ende is mits solemnele verbintenisse van 't Tractaet, de naeder aengeboden verbintenisse onnodigh geaght.

De saeke van den Heere van *Armainvilliers.*, is soo verre gebragt, dat syne Compagnie al over lange van 't Comptoir van Gornighem verplaetst is, op dat van den Briele, alwaer overschot gevonden wierde, daer hy dienvolgende prompte betaelinge sal erlangen; ende nopende syne aghterstallen, sal hy ook ten besten doenlyck, geholpen worden. Ick sal ook gaerne by voorvallende gelegentheden, soo veel my toestaet, de hand helpen houden tot syne promotie, eenige goede occasie daer toe voorvallende, om redenen, in U Edts. Missive vervat; maer ick en kan niet naerlaeten U Ed. bekent te maecken, dat hy voor desen in veele gelegentheden, ende nogh jongst in de expeditie tegens den *Bisschop van Munster*, de beste inclinatie tot de Regeringe niet en heeft getoont; voorheenen plaght hy een geduurigh correspondent te wesen met den Heere van *S.* . . . . . ende andere; maer ick wil hopen, dat hy nu andere influentien sal ontfangen, ende by hem laten gelden.

U Ed. vermaendt aen de voet van de voorsz. syne Missive, van een advis, 't welck U Ed. daer nevens soude oversenden; maer 't selve advis is in 't couvert

vert niet gevonden, 't welck ick alleenlyck aenroere, tot U Edts. naerigtinge. Ende voor dese reyse hier by niets van consideratie te voegen hebbende, sal ik afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 6. January 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 7. January 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jongste schryven, van den 31. des voorleden maendts, is my toegekomen U Wel-Edts. Missive van den 30. daer bevoorens. Het is seer te vresen, dat de redenen, met dewelcke ick hier beweer haer Ho. Mog. sustenue, ontrent het contra salut van de Vlagge, in het toekomende van geen meer operatie sullen syn, als voor het gepasseerde; maer 't sal in alle geval dienstigh wesen, dat het geen wy allegueren, van het contra strycken van *Montagu* ende *Lawson*, met attestatien bevestight werde, ende dat men ook met alle te bekomen contrarie bewysen, destruere het geen men hier stadigh seyt, van dat nooit van Vloote tot Vloote, nogh van Esquadre tot Esquadre, nogh van Schip tot Schip, van de Fransche syde contra salut met strycken van de Vlagge, is gedaen, als misschien in 't geval van 't jaer sestienhondert-tweeënvyftigh. De attestatie van *Evertsz* seyt het contrarie; maer is singulier, ende dewyle sy poseert, dat die saek syns wetens, nooit in dispuut is getrocken, so behoort het niet difficil te syn, bewys van particuliere gevallen uyt te brengen, waer door dit generael seggen werde geconfirmeert. Soo haest ick de bescheyden, die in dese naeder te bekomen syn, ontfangen sal hebben, sal ick dese saeke hervatten, ende soo veel my doendelyck is, traghten tot contentement van haer Hoog Mog. te doen uytvallen.

Den Heere *de Lionne* heeft my geseyt, dat al met de voorgaende post is afgegaen aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, om toe te staen, dat de bekende saeke aen den Heere *Clingenbergh* werde gecommuniceert.

Met de jonghste post uyt Engelandt, syn aen den Heere van *Ruvigny* overgekomen, twee Missiven, de eerste van den 27. ende de andere van den 30. des voorleden maendts; de eerste melt, dat den volgenden dag over 't vertreck van *St. Albans* ende de last aen hem te geven, in den Raedt soude gedelibereert werden, ende de ander, dat syn vertreck ten uytersten binnen agt dagen soude syn, ende 't geen te noteren is, dat het niet eerder heeft kunnen vallen, om hem te munieren met alle het geene hy nodig heeft, ende dat hy gelast sal komen, om te antwoorden op alle de pointen van de bewuste Missive van den 24. November. De *Koninginne* Moeder van *Engelandt* seyt, geen tydingen te hebben,

die kunnen dienen om te voorspellen, wat hier op te verwaghten is; ook niet om te kunnen seggen, of gedagten Heere verzelt sal komen; hoewel van *Coventri*, ofte des laetst gewesen Kanceliers Soon, gesprooken wert.

Ick sal geerne voldoen aen U Wel-Ed. begeerte, om te sien myne consideratien, indien ick eenige heb op 't werck van Vrede-handel, wanneer het op 't tapyt sal komen; maer 't sal wesen, om U Ed. te gehoorsaemen, ende niet uyt eenige presumptie, van dat deselve eeniger mate gerequireert syn.

Ick sal continueren een waeckent ooge te houden, op 't geen van wegens dese Kroon, met Sweden gehandelt magh werden; my dunckt, dat waer tot Stockholm wel te penetreren, daer het aen een Collegie van veertigh Rycks-Raeden moet werden gecommuniceert. Hier is dat seer difficil aen een Hof, daer alles seer secreet gehouden wert. De opinie van veele is, dat al dit geheele werck, syn relatie voor eerst heeft tot Polen; ende my is door een Uytheemsch Minister geseyt, dat hy sulcks seecker weet, met veel *particularia*, die hy niet communiceren kan, ende dat'er niet aen te twyffelen is. Van een andere tamelycke goede, maer niet volkomen seeckere handt, is my bericht, dat het verdragh met Sweden mede brengt, dat die Kroon sestienduysent Mannen sal by een brengen, ende voor ieder Regiment Voet-kneghten van 1000. koppen, sal genieten 4000. guldens ter maendt, ende voor ieder Regiment Ruyters, van gelyck getal, 12000. guldens, ook ter maendt; ende dat de Troupen ten overstaen van een *Minister* van den *Koningh van Vranckryck*, sullen moeten gemonstert worden. Het kan syn, dat men te gelyck op Polen ende op andere saeken siet; maer indien den *Koningh van Vranckryck* de handt in 't werk heeft, gelyk men seyt, soo kan ik niet vermoeden, dat haer Ho. Mog. eenige moeyelyckheden van die kant hebben te vresen, gedurende den Engelschen Oorlogh; ook niet soo dit alles geschiet sonder participatie van den *Koningh van Vranckryck*: In 't eerste geval niet, om dat men daer inne van dese kant niet soude consenteren; ende in 't tweede niet, om dat men de maght van haer Hoog. Mog., ende van haer Geallieerden, ende particulierlyck van desen Koningh, sal ontsien.

Desen Koningh heeft, soo haest hy gevangenen in Engelandt heeft gehad, ordre gestelt tot haer onderhoudt, ook tot haer kledinge ende decksel.

Ick bidde myn Heere, U Ed. gelieve te considereren, of den Staedt niet het selve behoort te doen, soo om den dienst van 't Gemeen, als conscientie halve; ende ick weet niet, waerom men de Engelschen in ons Landt niet stelt op gelyck gelt, als de onse in Engelandt gehouden werden, met intentie om 't geen wy daer by proffiteren, tot onderhout van onse Luyden, over te maecken. De Engelsche kunnen insgelycks voor de haere sorgen. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 7. January 1667.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 13. January 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 6. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den 7. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; waer uyt, als mede uyt de communicatie door den Heere Ambassadeur d'*Estrades* aen my gegeven, wy bespeurt hebben, dat den *Sweedtsche Minister* aldaer, gelycke kennisse gegeven hadde, als wy hier door den Heere *Appelboom* hebben ontfangen, naementlyck, dat den *Koningh van Groot-Britannien* genegen is, tot eene neutraele Handel-plaetse te verstaen, als hy daer toe van wegen haer Ho. Mog., by Missive sal werden versoght, in maniere als voor desen aen de handt gegeven is geweest. Wy hebben daer op, met voorgaende communicatie, ende concert, soo van den gemelden Heere d'*Estrades*, als van den Heere *Clingenbergh*, ingestelt; ook met der selver adveu, gearresteert de Missive aen den *Koningh van Groot-Britannien*, daer van copye hier nevens gaet, tot U Edts. naerightinge; ende op dat wy in alle manieren verseeckert moghten wesen, dat naer de overleveringe van de voorsz. Missive, aenstonts eene neutrale Handel-plaetse sal werden geaggreëert, die ook aen den *Koningh van Vranckryck* ende *Denemarcken* moge aengenaem syn, soo heb ick, met goedvinden van Commissarisen van haer Hoog Mog., ende met concert van de gemelde Heeren *Ministers van Vranckryck* ende *Denemarcken*, gecoucheert de bygaende rescriptie aen den Heere *Coyet*, op desselfs brief van den 14. December laetstleden, aen my in 't particulier geaddresseert geweest synde; daer van mede tot U Edts. informatie, copye hier nevens gaet. U Ed. gelieve de moeyte te nemen, van den Heere *de Lionne* uyt de voorsz. rescriptie aen te wysen, met hoedaenigen sorghvuldigheyt haer Ho. Mog. laboreren, om de saeke soodaenigh te doen uytvallen, dat voor al den *Koningh van Vranckryck*, in de te verkiesen Handel-plaetse, moge vinden syn contentement. Wy syn van meyninge de voorgeroerde Missive aen den *Koningh van Groot-Britannien*; mitsgaders ook de voorschreve myne rescriptie aen den gemelden Heere *Coyet*, op morgen den Heere *Appelboom* te behandigen, om deselve met de post, die ten voorschreven daege van hier naer Engelandt afgaet, derwaerts over te senden.

Den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades*, heeft my huyden gecommuniceert syne advisen, van daer ontfangen; waer uyt wy bespeuren d'intentie van den *Koningh van Vranckryck*, in 't formeren van de voorsz. rescriptie, seer wel te hebben gerencontreert; maer aangesien by de voorsz. advisen onder anderen mede wierde geposeert dat syne Majesteyt, op de voorslag door de Resident *Puffendorf* aen den Heere *de Lionne* gedaen, sigh wel hadde laten gevallen, of dat den *Koning van Engelandt* soude voorslaen drie neutrale Plaetsen,

ende dat de *Koningen van Vranckryck* ende *Denemarcken* daer uyt eene souden verkiesen; of wel, dat de twee laetstgenoemde Koningen, drie soodanige Plaetsen souden voorslaen, ende den *Koningh van Groot-Britannien* eene daer uyt verkiesen: soo heb ick voor myn geringh sentiment geseght, dat ick oordeelde verre het avantagieuste te wesen, de nominatie ende de bepaelinge van de neutrale Handel-plaetse in drie Steden, aen sig te hebben; ende dat voor den geenen, die voor sigh niets gereserveert ofte bedongen hadde, als de gelimiteerde verkiesinge van eene der selver drie Steden, ofte Plaetsen, seer weynigh overbleef. Dogh naedemaal haer Hoog Mog., selfs tegens het leggen van de Handel-plaetse in Engelandt, niet souden formaliseren, dat deselve ook derhalven lightelyk met het verkiesen van eene bequaeme Plaetse daar buyten, sullen wesen te contenteren, en sigh mitsdien daer ontrent gaerne sullen voegen, met het geene dienthalven by de *Koningen van Vranckryck* ende *Denemarcken* sal werden goedgevonden; sulcks dat ook by deselve Koningen eygentlyk stonde te overwegen, of sy aen den *Koningh van Groot-Britannien* niet te veel avantage overgaven, als sy aen den selven defereerden het nomineren van drie Plaatsen, ende haer selven lieten bepaelen, om eene van de selve drie te moeten voor aengenaem houden.

By de voorsz. advisen, scheen den Heere *de Lionne* in eenigh bedencken te wesen, of ook de brieven, die my soo nu, soo dan, door de Heer Ambassadeur d'*Estrades* copyelyck gecommuniceert werden, wel behoorlyck werden gemenageert, in specie verhaelende, dat onlanghs een van de brieven, door hem Heere *de Lionne* herwaerts overgeschreven, ontrent ses dagen naer dat deselve hier in den Haege was gearriveert, gekomen soude syn in handen van den *Koningh van Groot-Britannien*, repeterende kortelyck de materie, die in de voorsz. Missive was vervat; maer Uw Ed. kan den gemelden Heere *de Lionne* verseeckeren, dat nooit eenige brieven die den meergemelden Heere d'*Estrades*, my de eere doet van te communiceren, aen iemant ter werelt wederom gedivulgeert werden; jae dat meer is, dat ick meene seer wel te weten, de voorgementionneerde Missive nooit by copye, maghtigh geweest te syn, ende staet my ook niet voor, daer van visie of lecture gehad ofte gehoort te hebben; in voegen dat 'er gantsch geene oorsaeck is, om voortaen hier ontrent meerder retenue of reserve te gebruyken, gelyk in effecte by de voorsz. Missive van den Heere *de Lionne* geinsinueert wert, te sullen moeten geschieden.

Uw Wel Ed. schryft wel, over het contenu van de twee jongste brieven van den Grave van *St. Albans*, aen Monsr. *de Ruvigny*; maer ick wenschte, gelyck ick ook voor desen versoght hebbe; dat wy t'elckens in saecken van diergelycke nature, van de copyen selve moghten gedient werden; 't welck, myns oordeels, ons niet en kan werden geweygert, gelyck wy ook van onser zyde, in gelyke gelegentheyt, met de Heer Ambassadeur d'*Estrades*, geene reserve ter werelt en gebruycken.

Ick sal by de eerste gelegentheyt, den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* versoecken, behoorlycke attestatien te willen passeren, nopende 't gene ontrent het contrasalut door de Heeren *Montagu* ende *Lawson* is gedaen; ook voorts traghten te recouvreren verdere attestatien, nopende gelycke occurrentien,

tien, die met Fransche Schepen, Esquadres of Vlooten soude mogen wesen voorgevallen. Sullende ook ter aenkomste van den Grave van *St. Albans*, verwaghten Uw Edts. consideratien *Articulatim*, van 't geene haer Hoog Mogende aen Uw Ed. op 't selve subject soude konnen toesenden, voor Instructie.

Wy hebben hier altyts veele onredelyckheyt ende bedenckelyckheyt bevonden, om de Gevangenen van desen Staedt in Engelandt, te kleden ende te onderhouden; mitsgaders ook om de Engelschen hier soo Barbarisch te tracteren, als door de Engelsche aen de onsen in Engelandt geschiet; soo om dat den *Koningh van Engelandt*, mits de gelegentheyt van syne Havenen ende Landen, veel meer occasie hebbende om Nederlandtsche Gevangenen te bekomen, als wel haer Hoog Mog. om Engelschen te attraperen; daer uyt onfeylbaerlyk soude resulteren, dat den *Koningh van Groot-Britannien* doorgaens een groot gedeelte van de Manschap deser Landen, in syn Ryck, buyten syne kosten, jae tot groote kosten van haer Hoog Mog. soude ophouden, ende sulks den Staedt tweesints, te weten, en in Manschap en in gelt, merckelyck verswacken, ende dienvolgende ook nooit tot eenigh rançoen willen verstaen; gelyck dan den hoogstgemelden Koningh, soo 't schynt, daer op hoopende, tot nogh toe niet gedisponeert heeft konnen werden, om tot vrylaetinge van eenige Gevangenen op rançoen te condescenderen. Ende ten anderen, souden in sulcken cas, de Matrosen, dienende op de Schepen van desen Staedt, nogh facilder worden om haer aen de Vyanden over te geven, wetende dat sy aldaer wel gekleet ende gevoedt souden worden; gelyck dan ook het harde tractement, 't welck by retorsie alhier aen de Engelschen soude werden te wercke geleyt, haere Compaignons soude necessiteren om te hardneckiger te veghten, ende haer te difficilder over te geven. Waer by voor dese reyse niets van sonderlinge importantie te voegen hebbende, sal ick hier mede afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. January 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 14. January 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MYne jonghste aen U Wel-Ed., is geweest van den 7. Sedert 't afgaen van dewelcke, my wel toegekomen is, U Ed. aengenaeme Missive van den 6. deses.

My wert geseyt, dat met de jongste post uyt Engelandt, een pacquet aen desen

desen Koningh uyt Londen is toegekomen, ick weet niet of het waer is, ende heb geen gelegentheyt, om het te vernemen, dewyle het Hof nogh tot St. Germain is; maer soo 'er iets is, U Ed. sal het selve uyt den Heere d'*Estrades* kunnen verstaen, alsoo myns vertrouwens, niets van die kant sal voorkomen, dat ongecommuniceert sal blyven.

Ick heb geen saeke, geduurende myn aenwesen aen dit Hof, met meerder iever ende applicatie gehandelt, als die van de Manufacturen; want ick begryp seer wel de importantie; ick vind ook dat myn redenen, by dewelcke ick persuadere, dat het voor dit Ryck ongeraden is, die koorde soo sterck te recken, by meest alle de Heeren van des Koninghs Raedt, van soo goede operatie syn, als ick kan desidereren: ook dat se by den Heere *Colbert* wel geapprehendeert werden; dogh niet soo seer, dat syn Ed. daer door bewogen soude werden, om niet te handthaven de nieuwe aengestelde Laecken-Bereyderye, die hy niet sonder reden, geloven kan, geen succes te sullen hebben, by aldien het debit van onse Laeckenen vry ende overhindert sal kunnen geschieden. Ick vrese, men sal genoodtsaekt syn tot retorsionele middelen te komen; dat evenwel myns oordeels, best tot nae de Vrede verschoven dient te werden.

Ten Hoof syn onder de Militaire, alle monden vol; van een apparente aenstaenden Oorlogh met Spaigne, ondertusschen dat onder de speculative geesten veel gesproocken wert, van een Negotiatie, welcke met Spaigne op 't tapyt soude syn, over een verwisselingh van de Spaensche-Nederlanden tegens Elsas, Roussillon, ende een groote somme gelts; dat ick alle aensie als productien van Luyden, die de tydingen formeren, die sy aen andere vertellen.

Ik weet niet waerom den Heere *Hasselaer*, in syne Missive aen my, over het verkopen van de goude Lampetten, vermelt; dat de penningen daer van procederende, by wissel overgemaeckt sullen werden, indien men gesint is, uyt een gedeelte van deselve de presenten van de Fransche Officieren, die hier syn, te voldoen. Daer is niet lighter, als de uyterste waerde daer voor te krygen, of op de Munte, ofte elders, indien my toegelaeten waer, soo veel gout van de een ofte de ander schotel te mogen uytsteecken, dat ick een essay door het vuur daer van konde doen maecken. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 14. January 1667.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. van Beuningen, den 20. January 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 13. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den 14. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft met de jongste post van daer, soo deselve my heeft doen weten, niets van sonderlinge importantie ontfangen; invoegen dat apparentelyck buyten fondament sal wesen, 't geene aldaer gedebiteert is, van dat een pacquet uyt Engelandt, aen den *Koningh van Vranckryck* soude wesen overgekomen; maer uyt 't geene den gemelden Heere Ambassadeur, met de voorgaende post van daer was aengeschreven, heeft deselve van dese weeck den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter* ende my, in 't lange onderhouden, op de precautien, te gebruycken, tot verseeckeringe van 't retour der Fransche Vloote naer Brest; ende dienthalven voorgestelt, dat haer Hoog Mog. by de conventie, over de conjunctie van wedersyts Vlooten te maecken, souden mogen belooven, dat deselve te syner tydt, de Fransche Vloote, met haere Zee-maght souden reconduiseren door 't Kanael, ten minsten tot voorby de Engelsche Vloote, in cas deselve haer onder Wight, in Portsmouth, of elders in 't Kanael, moghte hebben gepostеert. Wy hebben syn Excellentie daer op te gemoet gevoert, dat men van nu af aen, niet en kan te gemoedt sien, wat naer een Bataille met de Vyanden gehouden, sal konnen geschieden ofte niet: Dat het soodaenigh soude konnen uytvallen, 't gunt Godt verhoede, dat de gecombineerde Vlooten van Vranckryck ende Nederlandt in 't geheel ofte ten deele, de nederlaege moghten hebben gehadt, ende dat mitsdien de deliberatie door de noot, daer heenen soude moeten werden gericht, hoe men sigh voor eerst, best soude salveren in de eerste ende bequaemste Havenen: dat het ook soodanigh soude konnen uytvallen, 't welck Godt gunne, dat de Engelschen wierden uyt'er Zee geslaegen, ende dat'er mitsdien geen bekommernisse ter werelt voor de Fransche Vloote soude overigh syn, om haer wederom door het Kanael te begeven, sonder eenige escorte of assistentie: Dat'er hondert voorvallen tusschen de voorsz. twee extremiteyten, konnen bedaght worden, ende ook nogh veel meer onbedaght voorkomen, naer de occurrentie van dewelcke, de Fransche Vloote, of door de geheele Navale maght van desen Staedt, of door eenigh gedeelte van deselve soude konnen ende behooren te werden gereconduiseert tot voorby de plaetse, van het gevreesde gevaer, of ook wel, dat reciproquelyck de Franschen eenigh renfort souden moeten geven aen de onsen, in 't wederkeren, ende diergelycke: Dat mitsdien daer ontrent van nu af aen niets positive kan werden ter nedergestelt; maer dat men sigh naer de voorsz. occurrentien *sur le champ*, sal moeten reguleren; weshalven ick met kennisse ende goedvinden van de Heeren haer Hoog Mo-

Mogende Gedeputeerden tot de secrete Zee-saecken, aen den meer gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* ter handen gestelt hebbe, de Memorie, copyelyck hier nevens gevoeght, waer inne de verklaeringe van 't ooghmerck in 't generael vervat synde, deselve Heeren Gedeputeerden nevens den Heere *de Ruyter* ende my, oordeelen, dat nopende de *particularia*, niet verder gegaen kan worden, dan tot eene authorisatie op de Chefs, om deselve te syner tydt *pro re nata* te reguleren. *

Op 't werck van de Manufacturen blyft hier de voorige bekommernisse nogh al overigh, ende de Koopluyden van Leyden, in Laeckenen handelende, verklaren eenstemmighlyk, dat de subjecten van den *Koningh van Vranckryck* nooit publickelyk sullen derven koopen, of verkoopen eenige Hollandtsche Lakenen, ten sy de bekende interdictie aen haer, hier bevoorens gedaen, publickelyk, 't zy by geklanck van Trompetten, of anders, volgens de ordre aldaer gebruyckelyk, afgedaen werde; affirmerende, dat de voorsz. interdictie solemnelyck is geinsinueert, niet alleenlyck aen de Koopluyden; maer ook selfs aen de Winckeliers. De middelen van retorsie sullen alhier van difficile executie wesen, mits de diversiteyt van de Collegien ter Admiraliteyt, die de eene tegens de andere lightelyck de handt wat lighten, om de neringe ende het debit in den haeren te trecken, gelyck, Godt betert, ook in 't reguard van de Engelsche Manufacturen, die soo strictelyck verboden syn, daegelycks niet dan al te veel geschiet.

Ick hebbe huyden aen de Heeren Gecommitteerden Raeden voorgedraegen, of het niet best geraeden waere U Ed. te authoriseren, om soo veele penningen van 't Provenu der bewuste Lampetten aldaer te behouden, als tot betaelinge van de presenten voor den Heere *Pradel*, ende andere Fransche Officieren van 't Secours sullen van node wesen, 't welck haer Ed. Mog. ook hebben goedt gevonden, gelyck ick vertrouwe dat U Ed. 't selve hier nevens naeder door den Heere *Hasselaer* bekent gemaeckt sal worden; maer ick hebbe huyden in de registers van de Generaliteyt doen naersien, in wat termen de resolutie dienthalven genomen, moghte wesen gecoucheert, ende tot myne verwonderinge, niet anders konnen vinden, dan een concept van Resolutie, 't welck U Ed. ontwyffelyck door den gemelden Heere *Hasselaer* mede sal werden overgesonden, edogh kan ick geensints twyffelen of de intentie van haer Ho. Mog. sal syn, dat de presenten dien comform gereguleert ende effective voldaen werden. Waer by voor dese reyse niets van importantie te voegen hebbende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. January 1667.

* Siet *Lettres d'Estrades*. Tom. 4. pag. 12. eerste editie.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 21. January 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 14., is my wel toegekomen U Wel-Ed. Missive van den 13. deses. Haer Ho. Mog. jongste schryven aen den *Koningh van Engelandt*, over het verkiesen van een neutrale plaetse door my aen den Heere *de Lionne* gecommuniceert, is hier geapprobeert; ende is by gedaghten Heere seer wel opgenomen, 't geen U Ed. vermaent van de merckelycke meerder avantage, die 'er is, in 't noemen van drie plaetsen, als in het verkiesen van een van de genoemde: wy syn daer over met den anderen in discours geweest, ende by my gemoveert wesende, dat men eens synde over 't excluderen van de Steden in de Spaensche Nederlanden, (gelyck men presupponeert te sullen syn) van de een ende de andere kant een Handel-plaetse soude kunnen voorslaen, ende dat men op die voet niet kunnende overeen komen, de electie of absolutelyck, of met eenige precautie aen de Mediateurs soude kunnen laten, soo heeft syn Ed. sulcks niet vreemt geschenen, dewyle hy met my considereerde, dat nae het uytsluyten van de Spaensche Nederlanden, geen apparente oorsaek scheen tot dissentie te sullen overblyven, ten waer de Engelschen sonder reden, Bremen, Hamburgh ofte andere afgelegen plaetsen moghten eysschen, ende andere, voor dit Ryck ende haer selfs beter gesitueert, souden willen ter syden stellen; dat niet schynt te verwaghten te syn. Aen den Heere d'*Estrades* sal misschien naeder geschreven werden, wat het sentiment van den Koningh desen aengaende is, ende sal U Ed. het selve uyt hem konnen vernemen.

Ick heb aen gedaghten Heere *de Lionne* overgeseyt, het geen U Ed. my bericht, tot weghneminge van de opinie by syn Ed. gevat, ontrent het divulgeren van eenige syn advisen aen den Heere d'*Estrades*: hy heeft niet kunnen gepersuadeert werden, dat'er door communicatie, welcke U Ed. van deselve gegeven moght hebben, niets soude uytgeleckt syn. Maer dewyle de klaghte, die syn Ed. ditmael heeft gedaen, niet verder gaet, als dat de Engelschen van 't geen tot het desabuseren van haer Ho. Mog., tegens 't bewuste advis van een separate handelingh, uyt Brussel van hier aen den Heere d'*Estrades* is geschreven, in de omstandigheden iets meer geweten hebben, als men hier nut oordeelt, ende dat syn Ed. nevens my toestaet, dat de saeke selve is van die natuur, dat se publick gemaeckt behoort te wesen; soo twyffel ick niet, of 't esclaircissement, hem in dese gegeven, sal genoegh syn, om voor te komen, dat 'er geen veranderinge valle in de vertrouwtheyt, welcke met U Wel-Ed. aldaer wert gebruyckt.

Gedagte Heere seyde my, dat het geen aen 't Hof van Engelandt overgebragt was, diermaete was uytgeduyt, als of het seer te twyffelen waer, of den *Koningh van Vranckryck's* verklaerde lust tot Vrede, sinceer is, ende dat

ter dier oorsaecke, was gesprooken van het vertreck van *St. Albans* te retarderen.

De *Koninginne* Moeder van *Engelandt*, heeft met de jongste post brieven van den *Koningh van Engelandt*, ook van *St. Albans*, welcke melden; dat de intentie daer deselve blyft, die voor desen is overgeschreven. Aen den bekenden Heer syn geen tydingen gekomen. Ick had copye van syn voorgaende, van syn Ed. geëyscht; maer hy daer ontrent scrupule tonende, om dat se hem van een Vriendt quamen, ende dat se niet nieuws, noghte iets dat oorsaecke tot deliberatie konde geven, inhielden; soo heb ick my moeten contenteren, met de substantie over te schryven.

Het geen geschreven is van 't overkomen van *Coventry*, ofte iemandt anders, van die natuur, beruft niet als op geruchten ende advisen van particulieren uyt Londen; hier ten Hoof is dien aengaende geen tydinge. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 21. January 1667.

P. S.

Het voornaemste daer op dese Heeren haer gedaghten bouwen, van een accommodement tusschen Savoyen ende Geneve, beruft op 't onvermogen van gelt-middelen, in dewelcke den Hertogh is, om die maght by der handt te brengen, die groot genoeg soude kunnen syn, om soo een stercke Stadt te dwingen:

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 27. January 1666.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, in dato den 20. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den 21. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Het is my seer aengenaem geweest daer uyt te vernemen, dat den Koningh ende syne Majesteyts Ministers aldaer, een goedt gevallen gehad hebben, in de extensie van de brieven aen den *Koningh van Groot-Britannien*, ende aen den Heere *Coyet* geschreven; wy sullen nu met verlangen te gemoedt sien, wat op de voorsz. brieven, nopende het inwilligen van eene neutrale Handel-

del-plaetse, ende op de komste van den Grave van *St. Albans*, ten aensien van de conditien selfs, sal komen te volgen.

Dese voorledene daegen, is alhier seer weynigh van consideratie, nopende uytheemsche saeken, gepasseert ende voorgevallen, sulcks dat wy dien tydt meest geëmployeert ende gemenageert hebben, om de traegh betaelende Provincien, tot wat prompter ende beter furnissementen te disponeren, ofte te obligeren; mitsgaders ook om deselve door 't licentieren van eenige der nieuw aengenomen Militie, daer toe bequaemer te maecken, ende voor al mede, om de Geallieerden ende onder anderen den *Koningh van Denemarcken* by anticipatie, de beloofde subsidien te betaelen; welcken aengaende, de inclinatie van de meest ende best contribuerende Provincien, gaet, tot het afdancken van de nieuw geworvene Regimenten, ende tot het continueren by provisie, van de Recrutes geduurende desen Oorlogh gedaen; ook tot het oversetten van eenige Compagnien van Hollandt op Gelderlandt ende Over-Yssel, om daer jegens wederom tot laste van Hollandt, te nemen de quotes van deselve Provincien, aen de Geallieerden belooft.

Den Agent *Vander Veecke* heeft my verklaert, geauthoriseert te wesen tot de afhandelinge van de differentiale poincten, Rhynberck ende Issum concernerende, sonder eenige remarques te moveren op het concept, hem dienthalven jonghst door Commissarisen van haer Hoog Mog. ter handen gestelt; soo dat ick wil vertrouwen, dat die saeke nu syne rightigheyt sal vinden.

Ten aensien van de presenten aen den Heere *Pradel* ende andere Fransche Officieren te doen, sal Uw Ed. van den prys van de Lampetten gelieven af te houden een somme van 35000. guldens, soo als Uw Ed. door andere wegen breder sal hebben verstaen.

Ende hier by voor dese reyse, niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick dese afbreecken, verblyvende:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 27. January 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 28. January 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, van den 21., is my toegekomen U Ed. Missive, van den 20. deses. Den Heer van *Ruvigny* heeft geen schryvens van den Heer van *St. Albans*; maer aen de *Koninginne* Moeder van *Engelandt* syn vervolgens toegekomen drie desselfs Missiven van den 11, 14 ende 17. deses lopende maendts; haere Majesteyt heeft deselve aen gedaghten Heer van

Ruvigny, ende syn Ed. aen den *Koningh van Vranckryck* gecommuniceert, welcke goedgevonden heeft, dat daer van ook communicatie aen my soude werden gegeven; maer aleer sulcks heeft kunnen geschieden (dewyle ick tot St. Germain was, als ick tot Parys wiert gesoght) heeft gedaghte Koninginne haere brieven te rugh getrocken, sonder dat daer van, soo my geseyt wert, copyen genomen syn, ende heb ick my dierhalven moeten vergenoegen, met het beright van den inhoudt, dat my door meergedaghten Heer *Ruvigny* is gegeven. Aghtervolgende het selve, hebben de twee eerst gedateerde brieven in substantie gemelt, dat men aen 't Engelsche Hof in andere gedaghten was gevallen, ende ontrent het bewuste subject van voornemen was verandert; maer de laetste Missive seyt, dat den *Koningh van Engelandt*, nae gehouden Raedt met den Cancelier *Hide* ende andere Heeren, in 't huys van hem Heere Cancelier, alsoo deselve aen de jigt onpasselyck was, aen bovengedaghten Heer van *St. Albans* geseyt heeft, de Instructie voor hem gearresteert te syn, tot syn satisfactie: De gesyde Missive melde verder, dat hy se soude naesien, ende alsdan iets naeders met seeckerheyt soude kunnen schryven; maer hoewel hy nogh naederhant geschreven heeft, soo vermaent hy dienaengaende niets, ende seyt alleen, dat hy op syn vertreck staet, ende geen brieven meer in Engelandt, maer tot Calais sal waghten. 't Wert gelooft dat de Heer *Isola* arbeyt, om de Vrede te retarderen; of dat met succes geschiet, sullen wy misschien na de overkomste van gedaghten Heer komen te vernemen. Ick wil hopen, dat eyndelyck het werck van de Manufacturen in een goet spoor gebraght ende gehouden sal kunnen werden; maer dat geschiet niet anders, als op reflexien, welcke gemaekt werden op retorsionele middelen; sulcks dat het geen Uw Ed. dienaengaende vermaent, seer ontveynst ende gesecreteert dient.

Hier nevens gaet een voorslagh, tot het uytvinden van geltmiddelen, tot minder belastinge van 't Landt, als by ordinaris lightinge van penningen geschiet; ick heb eenige *telle quelle* communicatie van deselve gehad, ick twyffel seer, offe practicabel is op de voorgeslagen voet, van de laege interest van vier ten hondert; maer indien men die een weynigh verhogen wilde, soude daer door misschien wel een goede somme gelts met voordeel gevonden kunnen werden. 't Secreet daer van is, dat men gelt van luyden van ontrent gelyck getal van jaeren soude lighten, met conditie, dat de interessen van de afstervende, op de overlevende souden komen, met eenige temperamenten ende restrictien, waer door weghgenomen wert het inconvenient, dat my gedenckt voor dese aengemerckt te syn in diergelycke voorslagh, gedaen in besoignes met de Heeren Gecommitteerde Raeden. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 28. January 1667.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 28. January 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk bid Uw Wel-Ed. vergun my, dat ick, alvoorens dit pacquet te sluyten, syn gunste, ende door syn middel die van de Heeren Gecommitteerde Raeden magh versoecken ende verkrygen, in een saecke, die my niet minder ter herten gaet, als offe myn welvaren ende eer betrof, dewyle in 't een ende ander met een gevoelige slagh gedreygt wert een van myne vrienden, die ick als myn selve bemin. Uw Wel-Ed. sal uyt den Heer *Vossius* verstaen hebben, wat hem uyt de naem van de Heeren Gecommitteerde Raeden is voorgehouden; indien dat is geschiet om syn Ed. op te wecken, om syn arbeyt liever te besteden tot het beschryven van de Historie, tot het welcke hy geroepen is, als ontrent andere saeken, die de curieusheyt van geleerde Luyden voldoen, hy sal gaerne aen de Heeren Gecommitteerde Raeden contentement geven, ende ick, nae 't geen my onse vriendtschap toelaet, de handt daer aen houden, dat sulcks geschiede: maer indien het oogmerck is, om hem met de slagh te waerschouwen, ende hem te versteecken van een *honorarium*, dat hem, nae dat hy syn leven van syn eerste kintsheyt, tot over syn veertigh jaeren, met een ongemeene neerstigheyt in de studien heeft toegebraght, ende nae dat hy het klaerste van syn middelen in het byeenbrengen van een raere Bibliotheque van geschreven ende andere Boecken, heeft besteet; in consideratie van syn sonderlinge meriten, ende die van syn Vader en Broeders, meer als uyt eenigh ander ooghmerck, is toegestaen. Soo dunckt my dat 'er oorsaeck ende occasie is, om te bidden, dat soo hart met de eenige ende soo waerdige naesaet, van dat geleerde huys, niet magh gehandelt werden. Ende dat de geene die vreemde Koningh ende Koninginne, sonder daer toe versoght te syn, met haere liberaliteyten hebben verçiert, met het onttrecken van het geen hem toegestaen is in syn Vaderlandt, niet gedishonoreert magh worden. 't Wert onder de çier-orden, van een Landt gereeckent, dat het selve geleerde Luyden heeft voortgebraght, die boven anderen uytsteecken. Ick meen niet, dat die avantage aen myn vrient gedisputeert kan werden; ende ick wil hoopen dat het selve genoegh sal zyn, aen hem Uw Wel-Ed. voorspraecke te obtineren. Ick bidde dat van Uw Ed. met alle de ernst die my doenlyck is, ende blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 28. January 1667.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 3. February *1667*.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, in dato den 27. der voorlede maendt, is my Uw Edts. Missive, van den 28. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Dat men aldaer het point van de Manufacturen wat met een saghtere handt heeft beginnen te handelen, sal ontwyffelyck alhier van seer goede operatie wesen, tot stremming van de Resolutie van Retorsie, die by Commissarissen van haer Ed. Groot Mog. albereyts waeren geprojecteert, ende by dese jegenwoordige Vergaederinge, die huyden aenvangh genomen heeft, ontwyffelyck finaelyck gearresteert, ende vervolgens ter executie geleyt soude syn geworden. Ick bidde Uw Ed. adverteere my met ten eersten, of wy oock volkomen staet mogen maecken ende ons gerust houden dat de voorige quellingen niet wederom op nieuws in 't werck gestelt sullen worden, op dat ick onder beneficie van de voorsz. verseeckeringe, onbekommert moge laboreren om de voorsz. Projecten van retorsie te laeten buyten arrest ende executie; 't welck ick oordeele tot conservatie ende vermeerderinge van de onderlinge vriendtschap te sullen stercken.

De voorslagh tot uytvindinge van geltmiddelen in de voorsz. Uw Edts. Missive geroert, sal ontwyffelyck in substantie deselve syn met die geene, die voor desen hier onder examinatie is geweest, welcke my ook altyts niet vreemt ende wel practicabel toegeschenen heeft; maer de meeste redenen die, myns bedunckens, daer tegens militeren, syn, dat men kan ende behoort te hoopen, dat de gelden die men nu opneemt, tegens vier ten hondert, hier naer in korten, by vreedige tyden, sullen konnen worden gereduceert tot drie ten hondert, ende 't profyt van de selve reductie geëmployeert tot aflossinge van de opgenomen kapitaelen, daer van men door dat middel, in den tydt van ontrent eenenveertigh jaer, in 't geheel soude konnen werden ontlast; daer men ter contrarie dese nieuwe voorslagh geamplecteert wordende, aen de eene syde wat hooger interest soude dienen te beloven, om 't werck in train te brengen, ende aen de andere syde, niet dan ontrent de taghtigh, tnegentigh of meer jaren gedechargeert soude konnen worden; niet te min is goedgevonden dat de Heeren Gecommitteerde Raeden op de periode dienthalven in Uw Edts Missive influerende, en op 't overgesonden biljet, haer Ed. Groot Mog. sullen dienen van haere consideratien ende advis.

De saecke van den Heere *Vossius*, en lyt myns oordeels, geen groote last, aengesien het resultat van 't gegeven alarm, alleenlyck is geweest, dat hem seer serieuse recommandatie is gedaen, om effectivelyck te presteren, het werck, waer voor hem een jaerlyks pensioen van den Staedt is toegevoeght; ende naedemael hy Heere *Vossius* daer op gealleguеert heeft gebreck van kennisse, ende faute van acçes tot de registers ende archiven, om daer uyt kennisse te mogen

be-

bekomen, soo is by haer Ed. Mog., Resolutie genomen, daer by den Heere Secretaris van *Beaumondt*, als Charterbewaerder, ende ick als Raedt-Pensionnaris, geauthoriseert worden, den gemelden Heere *Vossius* te suppediteren 't gunt hem tot uytvoeringe van syne Charge soude mogen nodigh wesen, ende onder ons respectivelyk gevonden worden: Ik hope dat hy daer op de verwaghtinge van den Staedt sal voldoen; want buyten dat, sal hy ontwyffelyck de blasme ende ongunste, van de Regenten, tot syne disreputatie ende schade incurreren.

Waer by voor dese reyse niets van sonderlinge consideratie te voegen hebbende, sal ick dese hier mede afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 3. February 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Paris den 4. February 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myne jongste schryven aen U Wel-Ed. Gestrenge van den 28., is my wel toegekomen U Edts. van den 27. des voorleden maents. Ick heb seer gaerne uyt het selve verstaen, dat de differenten tusschen haer Hoog Mogende ende den Heere *Keurvorst van Keulen* eyndelyck in apparente termen syn, van in der minne vergeleken te werden; dat hier ook aengenaem sal wesen.

Den Heer *de Lionne*, approbeert Uw Ed. gedaghten, van dat aen de Sweden by het inwilligen van de Acte van Neutraliteyt niet kan toegestaen werden de vryheyt, om aen den *Koningh van Engelandt* een secours van vier duysent man te geven, als met expres bedingh dae die nae Engelandt sullen moeten werden geschickt, ende niet tegens den *Koningh van Denemarcken*, ofte tegens haer Hoog Mog., ofte in Oost-Vrieslandt souden mogen werden geëmployeert; maer syn Ed. meent daer nevens, dat Uw Ed. voorsightelyck considereert, dat het best sal syn, dat men de komste van den Heere *Isbrandts* afwaghte, alvooren in desen materie dieper te treden.

Daer syn weder nieuwe machinatien in til, om tusschen desen Koningh ende haer Hoog Mog. diffidentie ende ombrage te verwecken. *De Lionne* heeft my getoont een Missive van de Heer van *Gremonville*, uyt Weenen, welke spreekt van de Ambassade, welcke haer Hoog Mog. projecteren, te senden aen den *Keyser*; ende melt, dat de Heeren van den Raedt van den Keyser, souden onder den anderen geseyt hebben, dat den Heere *Friquet*, vermaende met reden, dat de saecke (men weet niet van welcke gesprooken wert) gesecreteert moet

werden; want dat men andersints aen Engelandt verliesen soude 't geen men aen Hollandt soude komen te winnen. Gedaghten Heer heeft my ook geseyt, dat de Spaensche voorgeven dat Uw Ed. haer soude aenraeden een ligue met Engelandt te maecken, tot defensie van de Spaensche Nederlanden, ende dat ik soude geseyt hebben dat 20 jaeren Oorlogh met Engelandt, beter waeren, als een jaer Oorlogh in Nederlandt. Dit laetste is puyrlyck valsch, ende ick twyffel niet of het eerste is het insgelycks, ende is met deselve intentie verdight. Ik heb aen den gedaghten Heere aengewesen, dat alle dese ende diergelycke rapporten, niet anders als voor Engelsche ende Spaensche artificien moeten werden aengesien, ende dat hier deselve niet meerder moeten gelden, als andere discoursen van dat men minuteert een ligue tusschen Vranckryck, Engelandt ende Sweden in de Geunieerde Provintien. Ick heb dien Heer tamelyck redelyck op dat subject gevonden; maer hy meende, dat het niet mogelyck soude syn, dat haer Hoog Mog. in dese tydt aen den *Keyser* souden senden een solemnele Ambassade, sonder inquietudes hier te geven ende voetsel aen alderhande impressien, die onse gemeene vyanden souden willen geven, om quade gronden tusschen haer Hoog Mog. ende dit Ryck te leggen: Dat den *Koningh van Vranckryck* geen oorsaeck gaf tot de gerughten van een Oorlogh, tegens de Spaensche Nederlanden, ende dat haer Hoog Mog. kunnen gerust syn, dat dienaengaende volgens de belofte, door den Ambassadeur d'*Estrades* aen Uw Ed. gedaen, niet geresolveert sal werden, sonder voorige communicatie met haer. Ick moet bekennen, dat ick ook van opinie ben, dat de voorsz. Ambassade in desen tydt soude behooren te werden verschoven; want indien wy althans met Vranckryck in diffidentie quamen te vallen, ende daer uyt tot een separatie, daer is niets soo ergh, of het soude te vresen syn. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Haege den 4. February 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 10. Eebruary 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 3. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive, van den 4. daer aen volgende, wel ter handen gekomen.

De saeken met den *Keurvorst van Keulen*, laeten sigh aensien, van in korten by onderlinge conventie, in 't geheel getermineert te sullen konnen worden; daer-

daer toe den Agent van syne Keurvorstelyke Doorlughtigheyt my ook verklaert heeft, satisfactoirlyck te wesen geauthoriseert, naer dat hy alvoorens overgesonden hadde het Project van de Conventie, ten dien fine, alhier ontworpen.

Over de gedaene voorslagh, om aen Sweden te permitteren de executie van haere pretense gedaene belofte, van 4000. mannen tot secours te senden aen Engelandt, sonder dat het selve sal mogen werden opgenomen voor contraventie van soodaenige belofte van neutraliteyt, als by de selve Kroone, ter begeerte van haer Hoog Mog., soude mogen werden gepasseert, heb ick met Commissarissen van haer Hoog Mog. tot de secrete saecken, communicatie gehouden, die geoordeelt hebben, dat soodaenige conditie, sonder *læsie* van de reputatie van den Staedt, ende sonder contradictie te impliceeren, niet en konde werden ingewillight, selfs niet met de voorgeslagen limitatie, van 't voorsz. secours nergens elders, dan in Engelandt selfs te sullen fourneren; maer by soo verre Sweden tot soodaenige assistentie aen de vyanden van den Staedt, quame te treden, directelyck tegens de Tractaten met deselve opgeright, in kraghte van dewelcke sy notoirlyck assistentie aen haer Hoog Mog. schuldigh syn; dat in sulcken cas, haer Hoog Mog. niet alleen haer reght ende actie tot reparatie van dien; maer ook buyten dat, haer reghtvaerdige pretensie over de non prestatie van beloofde secoursen, dienen open te houden; soo dat naer apparentie, nogh beter sal inglyden de voorslagh, hier bevoorens door Uw Ed. overgesz., ende daer op den Heere Ambassadeur d'*Estrades* my huyden wederom heeft onderhouden, naementlyck dat Sweden aen den *Koningh van Vranckryck* solemnele verseeckeringe geve; van geduyrende den Oorlogh met Engelandt, desen Staedt, nogh directelyck, nogh indirectelyck te sullen beledigen, veel min de vyanden van haer Hoog Mog. eenige assistentie doen; ende dat Vranckryck daer op, sulcks aen haer Hoog Mog. in de bondighste ende kraghtighste forme schriftelyk quame te verseeckeren, ende syn geinterponeerde woort, met eene belofte van guarantie, te bekraghtigen, in dier voegen, als het ten aensien van den *Koningh van Denemarcken* is geschiedt. Ick sal occasie nemen daer op te penetreren het sentiment van de notabelste Leden van Hollandt, ende van de Heeren Gedeputeerden van de andere Provintien, om Uw Ed. alsdan daer op naeder ende fondamenteelder te konnen berighten.

De machinatien, die aldaer wederom schynen in 't werck gestelt te worden, om diffidentie te verwecken, komen ons wel niet vremt voor, om dat die ressorten nooit sullen naelaeten te speelen; maer wy syn verwondert, dat die soo lightelyck impressie geven, sonder eenige welgegronde redenen. Ick hebbe by occasie van eenige versoecken, die van wegen den *Koningh van Spaigne* somwylen alhier gedaen worden, wel verscheyde maelen aen de Heer Ambassadeur *Gamarra* gedoleert over de handelingen, die sy met de publycke vyanden van desen Staedt waeren houdende, ende dat het besluyt van soodaenigen handelingen, niet anders dan nadeelige gevolgen voor haer Hoog Mog. soude konnen mede brengen. Waer op, als den gemelden Heere Ambassadeur my verseeckeringe heeft gegeven, dat sy met Engelandt geen andere verbintenisse souden aengaen, als defensive, sonder haer eenigsints in te laeten tot iets, 't welck directelyck of indirectelyck tot offensie van haer Hoog Mog. soude konnen strecken; hebbe ick by antwoordt wel getemoigneert, dat haer Hoog Mog.

haer in sulcken cas, daer jegens niet souden konnen formaliseren, als dickmaels verklaert hebbende, dat defensive verbintenissen, aengegaen met eenige Koningen, of Staeten, geen reden van offensie gaven aen die geene, die met soodaenige Koningen of Staeten, in misintelligentie wesen moghten; sonder dat ick soodaenigen familiariteyt of credit hebbe ontrent de Spaensche Ministers, dat ick my met eenigh fatsoen soude konnen, ofte ook andersints soude willen uytlaeten, om haer eenige raedt of advis te geven, nopende het beleyt van haer eygen saeken.

Hier wort aen de andere syde wederom gedebiteert, dat den *Koningh van Vranckryck* tegens het voorjaer syne Vloote, of een considerabel gedeelte van deselve, andermael sal senden naer Portugael. Ick en kan daer aen geen geloof ter werelt defereren, aengesien 't selve notoirlyck soude stryden tegen alle goede trouwe, ende dat wy in sulcken cas, merckelyck naedeel souden hebben ontfangen van de Declaratie van Rupture, tegens Engelandt by Vranckryck gedaen, aengesien de Engelschen daer door gepermoveert, jae genecessiteert syn geworden, vry grooter effort te doen, ende mogelyck wel twintigh Schepen meerder in Zee te brengen, als sy andersints niet souden hebben gedaen; ende dat haer Hoog Mog. door soodanigh esloignement van de Fransche Vloote, by gevolge alleen tegens meerder maght souden werden geëxponeert, als of sy 't geluck van syne Majesteyts Alliancie ende guarantie niet gehadt hadden. Het sal eghter niet ondienstigh syn, dat Uw Ed. sigh door de gerequireerde informatien bequaem maecke, om door syne advisen soodaenige uytstrooysselen van onwaerheyt te konnen overtuygen, ende daer door alle sinistre impressien te voorkomen.

Den *Koningh van Denemarcken* is seer benodight om geldt, te meer dewyle eenige Provincien nogh in gebreecken syn haere subsidien over 't voorledene jaer te betaelen. Haer Ed. Groot Mog. hebben geresolveert tot anticipatie van den eersten termyn van 't toekomende jaer, soo als U Ed. uyt de bygaende der selver Resolutie breder sal gelieven af te nemen; maer het sal by naer onmogelyck syn de andere Provincien tot gelycke promptitude, jae selfs tot betaelinge van haere aghterstallen te disponneren ofte te obligeren; weshalven U Ed. in aghtinge gelieve te nemen of het niet mogelyck soude syn den Koningh ende de Ministers aldaer te disponneren, om wederom, als in 't voorleden jaer, aen haer Ho. Mog. of voor reeckeninge van deselve, aen den *Koningh van Denemarcken* te fourneren een somme van driemael hondertduysent guldens, in minderinge van 't geene haer Hoog Mog. van syne Majesteyt nogh hebben te pretenderen. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 10. February 1667.

P. S.

Boven de informatien U Ed. hier bevorens van wegen haer Ho. Mog. toegesonden, raeckende 't Schip de Valck, daer uyt U Ed. de reghtmatig-

matigheyt van die ſaeke ten vollen gebleecken ſal ſyn, dunckt my dien aengaende ſeer conſiderabel te weſen, dat den nemer niet en is geweeſt een Fransman, maer een Onderdaen ende Ingeſeten van deſen Staedt; dat mede het Schip by den voorſchreven nemer gevoert geweeſt ſynde, niet en is geweeſt een Franſch Schip; maer een Engelſche pryſe, by Ingeſetenen deſer Landen op den Vyandt verovert, ende die naer de ordre alhier gebruyckelyck, geproclameert ſynde, naederhandt by publycque venditie tot Vliſſinge verkoght, ende ſulcks in eygendom van de pretenſe Franſche Commiſſie-vaerder, of ſyne Reders overgegaen is, eerſt aght daegen, *quod notandum*, naer dat het voorſchreve Schip de Valck daer mede albereyts in Zee was genomen; gelyck ſulcks uyt de orginele Acte van verkoopinge, aen den Heere Ambaſſadeur d'*Eſtrades* alhier vertoont, klaerelyck is gebleeken; ſulcks dat, myns oordeels, het eene harde ſaeke, ende tegens alle reden ſtrydende ſoude ſyn, dat die ſaeke van hier afgetrocken ende aldaer verantwoort ſoude moeten worden; 't welck ick verſoecke dat U Ed. ſyne Majeſteyts Miniſters aldaer, wel gelieve in te ſcherpen, ende de onreghtmatigheyt van dien ten beſten te repreſenteren.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, Paris den 11. February 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghſte van den 4., is my wel toegekomen U Wel-Edts. Miſſive van den 3. deſes.

Het is ſeecker (ſoo ick beright ben) dat het vry debiet van de Hollandtſche Laeckenen in dit Ryk, niet tegenſtaende de ſwaere Tollen, die voor 't inbrengen van deſelve werden betaelt, aen de Franſche Drappiers geen middel laet, om haer Laeckenen met het voordeel, dat ſy verhoopt hadden, uyt te ſlyten; ende dat ſy derhalven ſeer ſullen woelen, om aen de onſe, de vryheyt, die ſy tegenwoordig genieten, directelyk of indirectelyk te ontſetten; ende dewyle het gepaſſeerde heeft geleert, hoe ſeer men haer te geval is geweeſt, tot nogh toe, ſoo weet ick niet hoe verre men 't in het toekomende nogh ſoude mogen ſyn. Maer het verbot van alderhande Franſche waeren by retorſie, in Engelandt gedaen, heeft hier omſien veroorſaeckt, ende ick vertrouw vaſtelyck, dat den Staedt die impreſſie hier latende, welcke ick op 't kraghtigſte heb gegeven, van dat ſy tot diergelycke Reſolutie ſoude voortſtappen, indien haer in deſe materie meer ongelyck geverght wiert, 't ſelve voorgekomen ſal kunnen werden.

Ick heb op de voorſlagh tot uytvindinge van gelt-middelen, by myn voorgaende overgeſchreven, deſelve conſideratie gehad, van een meerder voordeel dat by een naeder reductie ſoude kunnen gedaen werden, welcke U Wel-Ed.

in syn schryven heeft aengeroert; ende heb ik die aen den voorsteller van deselve voorgeworpen. Hy meent dat men de jaeren van de geene die geadmitteert soude werden, om haer gelt in te leggen, soo hoogh kan stellen, ende dat men daerenboven soude kunnen stipuleren, dat het getal van deselve tot op drie ofte vier ofte vyf uytgestorven synde, een gedeelte van de interessen souden syn gemortificeert, ende 't overige aen de langhstlevende alleen soude werden gelaeten, ende dat daer door, ofte door andere diergelycke expedienten, nogh meerder op de penningen, die men op dese voet soude kunnen vinden, op de reductie van drie ten hondert, soude kunnen werden geproffiteert; maer ick vrese, dat men op die voet niet heel veel penningen soude bekomen, ende soude een reductie die over alle de genegotieerde gelden gaet, onvergelyckelyck avantagieuser aghten: maer de reductie op drie ten hondert, is misschien meer te wenschen, als te hoopen, ende soo se eghter apparent geoordeelt wert, soude dit middel tot nae de reductie konnen werden verschoven, ende misschien op de gereduceerde voet practicabel syn, dewyle veel Luyden op soo kleyne interessen qualyck souden kunnen henen komen, ende daeromme lightelyck souden resolveren tot voorslagen, by dewelcke sy meer avantage soude kunnen waghten. Ick sal afwaghten de consideratien, die de Heeren Gecommitteerde Raeden syn versoght op te stellen, ende sal, soo 't nodigh is, occasie nemen, om met myn Man nader te spreeken.

Het is by nae in de mondt van een ieder, ook van verscheyde van de gequalificeerste Heeren van dit Hof, dat nae 't eynde van den Oorlog met Engelandt, een ander met Spaigne te wagten is. Het is nogtans de opinie van anderen, dat den *Koningh van Vranckryck* den Oorlog aen Spaigne niet sal doen in 't leven van den *Koningh van Spaigne*; insonderheyt; soo verdrag met Portugael getroffen wert. Maer myn gevoelen is, dat men de pretensie op Brabandt ende Henegouwen op de baen sal brengen; maer dat het tot geen Oorlog sal komen, soo Spaigne met het afstaen van een hoeck van de Spaensche-Nederlanden, die van de *bienseance* van Vranckryck is, 't geheel wil salveren; ook onder de Ligue defensive ende Guarantie van haer Ho. Mog., die men toestaen sal; want men verseeckert my, dat men hier by de voorige gedaghten blyft, die ick voor desen aen U Ed. heb overgeschreven. Myn wensch is, dat wy die saek soo uytgevoert mogen sien, om te bereycken twee ooghmercken, die myns oordeels, by naer even important syn; naementlyck de conservatie van een vertrouwde vriendtschap met Vranckryck, ende het vermyden van dessels buurschap: haer Hoog Mogende sullen Mediateurs kunnen syn, ende met cordate Resolutien veel doen, om die saek te doen reusseren, sonder krenckinge van haere ware ende meest essenticele interessen.

Mevrouw van *Flanacourt* heeft schryvens van haer Broeder, den Heere van *Sauvetat*, van dat den Heere d'*Estrades* genegen soude syn, syn Charge van Kolonel te resigneren, ende dat het daer op aengeleyt wert, dat hy niet tegenstaende syn 40. jarigen dienst, van alle verhoopt avancement by dese gelegentheyt sal werden uytgeslooten. Den Heere Mareschal d'*Albret*, ende verscheyde Heeren van consideratie, hebben my voor desen versoght, de interessen van de voorsz. Heere van *Sauvetat*, aen U Ed. ende andere myne Vrienden, serieuselyck

lyck te recommanderen: dit versoeck is by dit incident aen my gereitereert, ende geeft my oorsaek, om U Ed. daer mede lastigh te vallen, ende dienstelyck te recommanderen, dat den gemelden Heere van *Sauvetat*, by de voorsz. veranderingh, is het doendelyk, tot eenigh avancement, door U Ed. toedoen magh komen, of geadmitteert magh werden, om over het resigneren van syn Charge van Kapiteyn, te mogen handelen. Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* het Regiment quitterende, sal apparentelyck geen reden meer aghten te hebben, om hem in dese te opposeren. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. van BEUNINGEN.

Tot Paris den 11. February 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. van Beuningen, den 17. February 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UEts. Missive van den 11. deser lopende maendt, is my wel ter handen gekomen, ende hebbe ick daer uyt met aengenaemheyt verstaen, dat de saeken, raeckende de Spaensche-Nederlanden, sigh aldaer soodanigh beginnen te schicken, dat men magh hoopen, dat die tot geene feytelycke verwyderinge sullen komen uyt te bersten.

De bewuste voorslagh tot uytvindinge van nieuwe gelt-middelen, vinden alhier geene goede ingressie; ten deele om redenen, in myne voorgaende Missive van den 3. deser loopende maendt, breder gementionneert, sulcks dat ik geene apparentie sie, om die alhier te doen amplecteren; immers niet met de nieuwe ampliatien ofte veranderingen, die daer by werden geprojecteert; ende ik oordeele derhalven, dat U Ed. wel sal doen, den Inventeur van dien, niet met hoope aen te houden; maer hem af te wysen.

Men is daegelycks seer besigh, om de extraordinaris équipagie, tegenwoordigh alhier onder handen synde; mitsgaders die van Denemarcken, door anticipatie van den eersten termyn van de beloofde subsidie-penningen, soo veel doenlyk, voort te setten, om by tydts gereet te syn. Ende aengesien eenige van de andere Provincien, haer in dien deele met fournissement van haere quotes, in de albereyts gedraegene consenten tot de saeken van de Zee, soodaenigh niet en évertueren, als het te wenschen waere, soo werden by haer Ed. Groot Mog. al-

le mogelyke middelen aengewent, om deselve defectueuse Provincien, tot suyveringe van haere defecten, door efficacieuse middelen te obligeren. Ende voor dese reyse U Ed. niets van importantie te communiceren hebbende, sal ick afbreken, verblyvende:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. February 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 18. February 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 11., is my wel toegekomen, U Ed. Missive, van den 10. deses.

Ick neem de vryheyt, van Uw Ed. te beswaeren, met de ingeleyde Missive aen den Heere Griffier, dewyle ick U Ed. cyffer, als secuurder, als dat van de Griffie, in dese gelegentheyt, heb gebruyckt, ende daerom nodigh heb, dat het ontcyfferen, door iemandt van de uwe geschiet.

Het is, myns oordeels, seer geloofelyk, dat de intentie van den *Koningh van Engelandt* niet is, om de saeken hier door den Grave van *St. Albans* af te handelen, ende dat daeromme in syn commissie Denemarcken is geommitteert; ook is hy de Man niet, om soodanig een werck uyt te voeren; ende ick verneem van seer goede handt, dat hy onder syn Domestycquen, ook niemandt heeft van genoeghsame capaciteyt, om hem daer inne te assisteren. Het schynt, dat men voor heeft, met syn voorstel debatten te verwecken, ofte wel door hem, 't geen men elders tot een besluyt wil brengen, te prepareren. Het soude noghtans kunnen syn, dat den *Koningh van Engelandt*, die ick aensie, als genootsaekt tot de Vrede, indien hy alles tot sluyten toe, geprepareert sagh, om tydt te winnen, soude mogen ter syde stellen de formaliteyt van een neutrale plaetse; ende indien 'er geen ander different is, als dat van de Caribische Eylanden, by de Fransche geoccupeert; soo vertrouw ick, dat het selve gevonden soude kunnen werden, indien de Engelschen alleen willen quiteren haer helft van St. Christoffel; daer sy te min behooren tegens te syn, om dat nae 't veroveren van 't selve, veel van de Engelsche Opgesetenen, haer wooningen aen Franschen hebben verkoght. Ick gebruyck ondertusschen, met behoorlycke circumspectie het Tractaet; de consideratien op de beswaernisse ende kosten van den Oorlogh, ende particulierlyck op de subsidien van Denemarcken; ook de glorie die het aen desen Koningh is, constanter te blyven by de gedaene professie, van desen Oorlogh alleen te voeren voor syn Geallieerde; 't goet dat sulcks by de-

deſelve ſyn Geallieerde, ende ook by de Engelſchen veroorſaeken kan, ende diergelycke motiven meer; om ſaghjes alhier te inſinueren, dat ſyn Majeſteyt geen gedaghten behoort te hebben om de Tractaten op dit point af te breeken, ofte merckelyck te retarderen; ende ick heb oorſaek om te vermoeden dat deſe redenen wel gehoor ſullen vinden. Ick dringh ook op het betaelen van de ſubſidien, ende vergeet niets, van 't geen dienen kan, om den wegh tot de Vrede te applaneren. Het is ondertuſſchen, myns oordeels dienſtigh, dat haer Hoog Mogende by proviſie tonen reſolutie om den *Koningh van Vranckryck* tot ſyn ooghmerck te helpen, ende daer van niet afgaen, voor dat men ſiet dat Engelandt op dit point niet te verſetten is; want daer is dapper aen gelegen, dat dit werck met contentement van Vranckryck afgeſponnen wort; ende ick vertrouw, dat men hier equitabel ende redelyck ſal ſyn, ende om veel reden geen Oorlogh, alleen om de helft van St. Chriſtoffel, ſal willen voeren.

Het geen my gedaght heeft, dat in 't opſtellen van een Tractaet met Engelandt, onder verbeteringe behoort te werden geobſerveert, is, dat *nominatim* uytgedruckt werden de Landen ende Plaetſen, die by 't ſelve over ende weder gecedeert moeten werden; met een generaele byvoeginge, van dat daer nevens, nogh over ende weder werden afgeſtaen de geene, die buyten Europa aen deſe ſyde van Cabo de Bonne-Eſperance, binnen den tydt van.... maenden, (nae verloop van dewelke, de Vrede aldaer ſyn aenvangh ſal nemen, ende aen geenſyde van deſelve Cabo, binnen. . . . maenden, in dewelcke den Oorlogh aldaer geextermineert ſal ſyn,) de een op den ander verovert ſoude mogen hebben; alwaer het ook de plaetſen by dit Tractaet uytdruckelyck afgeſtaen; ofte dat anderſints geſtipuleert werde, dat alle Landen en Plaetſen, nae 't uytwiſſelen van de Ratificatie op den anderen geconqueſteert, gereſtitueert ſullen werden.

Ten tweeden dat, by renouvellement van het Tractaet van 't jaer 1662. dient gelet, dat het 15. Artikel, ſpreeckende van 't afhandelen van de openſtaende pretenſien tuſſchen de twee Natien, geen plaetſe heeft; dewyle alle ſoodaenige pretenſien, ende alle andere over ſchade den anderen, voor ende in deſen Oorlogh aengedaen werden, verſtaen te ſyn, gecompenſeert, ende gemortificeert.

Ten derden, dat by explicatie van 't 14. Artikel tot voorkominge van ſoodaenige diſputen, als men aen haer Hoog Mogende heeft willen moveren, over de commiſſie aen den Heere *de Ruyter* gegeven, om te recupereren de Plaetſen, haer Hoog Mogende in Guinéa afgenomen; werde verklaert, dat het geen in het voorſchreve Artikel is verdragen, van nae gedaene klaghten, ſeeckere tydt, binnen dewelcke daer op ſatisfactie moet werden gegeven, af te waghten; niet belet aen de geene, die met gewelt, ofte by ſurpriſe, uyt eenige Landen, ofte Sterckten verjaeght, ofte in deſelve geopprimeert ſoude mogen ſyn; de maghtige handt te gebruycken, om ook binnen deſelve tydt de geene, die met gewelt ofte ſurpriſe haer meeſter van ſoodaenige Landen, ofte Plaetſen hebben gemaeckt, uyt deſelve te verdryven.

Ten vierden, dat ook by 't Tractaet werde vaſtgeſtelt, het vrygeven van de gevangenen ſonder ranſoen, mits betaelende, ofte mits niet betaelende de verteerde koſtpenningen, den tydt van de ceſſatie van hoſtiliteyt nae de gelegentheyt

van de Gewesten; als mede de tydt van 't uytwisselen van de Ratificatien, ende wat van diergelycke saeken meerder is.

Staet verders te considereren, of nae 't aengaen van de Tractaten van Vrede niet over deselve behoort te werden gemaeckt een Guarantie tusschen Vranckryck, Denemarcken ende haer Ho. Mog., welcke in effect een Ligue defensive van die drie Staten tegens Engelandt soude syn.

Wyders, of niet dient gelet, dat by 't aengaen van de Tractaten van Vrede, het Tractaet tusschen Engelandt ende Denemarcken niet werde vernieuwt; immers niet sonder daer uyt te lighten 't geen strydigh is met de Tractaten tusschen Denemarcken, ende haer Ho. Mog. als is een generale belofte van des anders Vyanden niet te assisteren.

Eyndelyck dat het sluyten van het Tractaet van Guarantie met dese Kroon ende Denemarcken soo soude mogen werden verhaest, dat het getroffen sy, voor 't uytwisselen van de Ratificatien, om te ontgaen dat de Engelschen niet mogen pretenderen daer inne begrepen te moeten werden, uyt kraghte van 't 13. Artikel van het Tractaet in 't jaer 1662. met haer opgereght.

Ick sie tot myn leetwesen, geen apparentie, om hier, op haer Hoog Mog. billycke instantien tot voldoeninge van de overige subsidien, eenigh contentement te bekomen, ende werden alle myne aenmaeningen daer toe met generaele discourssen van de handt gewesen ende geëludeert. Ick ben:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 18. February 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 24. February 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, in date den 17. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den 18. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; alsmede die aen den Heere Griffier *Ruysch*, van den selven dato, die ick alvoorens ontcyffert wesende, aen hem behoorlyck behandight hebbe. Wy konnen uyt alle de circumstantien, die sigh in ende ontrent de Negotiatie van den Grave van *St. Albans* vertoonen, nevens U Ed. niet anders besluyten, dan dat het daer mede niet reght gemeent is; waer inne wy naeder geconfirmeert geworden syn door de tydinge, uyt Engelandt ontfangen, van dat het den *Ko-*

ningh

ningh van Groot-Britannien belieft hadde den Haege te noemen tot de generale Handel-plaetse, soo als U Ed. ook buyten twyffel, al voor de receptie deses aldaer sal hebben vernomen; het eerste advis dienthalven, is ons voorleden Saturdagh door den Heere *Appelboom* gecommuniceert, ende gaet het selve hier nevens tot U Edts. naerightinge. Zedert is ons nogh op gisteren ter handen gekomen de rescriptie van den *Koningh van Groot-Britannien* selfs, mede het voorsz. subject raeckende, daer van insgelycks ten eynde als vooren, copye hier nevens gaet.

De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, hebben op de receptie van 't voorsz. eerste advis, de voorsz. saeke door Commissarisen doen examineren; die eenpaerelyck van opinie syn geweest, dat de presentatie om alhier in den Haege te komen tracteren, alleenlyck gedaen wort met insight, om door middel van de *Engelsche Ministers*, die in sulcken cas hier souden resideren, ende onder dewelcke den Heere *Downingh* sigh ontwyffelyck mede soude bevinden, ons te brouilleren, de swackste Regenten ende Luyden, geen grondige kennisse hebbende, te debaucheren, ende op haer syde te trecken; omme alsoo eerst de Provincien onderlinge, ende vervolgens mede, soo 't doendelyk was, den Staedt met de Geallieerden over hoop te werpen; ende dat mitsdien die specieuse aenbiedinge, op de glimpelyckste wyse behoorde te werden gedeclineert. Aenstonts naer de receptie van de voorsz. Missive van den hooghstgemelden *Koningh van Groot-Britannien*, hebben haer Ho. Mog. daer van door Gecommitteerden uyt den haeren kennisse gegeven aen de Heeren alhier aenwesende *Ministers* van de *Koningen van Vranckryck* ende *Denemarcken*; die beyde voor haer particulier gevoelen verklaert hebben, de saeke te begrypen in substantie conform het oordeel van de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden, hier boven sommierlyck verhaelt. Wyders ook van den uytval der voorsz. besoigne van Gecommitteerden van haer Ed. Groot Mog. aen der selve volle Vergaederinge rapport gedaen synde; hebben haer Ed. Groot Mog. haer daer mede ook geconformeert ende sigh wel laten gevallen het concept van Missive op 't papier gebraght, om te dienen tot rescriptie op de voorgeroerde Missive van den meer hooghstgemelden *Koningh van Groot-Britannien*, soo als U Ed. uyt de bygaende copye breder sal gelieven af te nemen; maer U Ed. sal ook ontwyffelyck wel te gemoet sien, dat die saeke by veele van de andere Provincien soo effen niet en sal leggen, gelyck wy dan ook inderdaet niet dan met veele moeyelyckheyt ende contradictie by Commissarisen van haer Ho. Mog. de saeke soo verre gebraght hebben, dat by pluraliteyt van stemmen onder deselve goedgevonden is, aen haer Hoog Mog. voor der selver advis, by rapport over te brengen het concept van Missive hier vooren geroert; maer dat het selve met communicatie van de gemelde Heeren alhier aenwesende Ministers van de Geallieerden, soude werden gearresteert ende aenstonts naer Engelandt afgesonden, heeft ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. geensints konnen werden te wege gebraght, hebbende de andere Provincien het gedaene raport en 't ingestelde concept van Missive overgenomen, om aen de Heeren haere Principaelen gecommuniceert te werden, buyten welckers participatie ende Resolutie sy verklaerden, in een saeke van soo hoogen importantie, ende daer door lightelyk alle begin van Handelinge nogh voor een langen tyt soude konnen werden te rugge geset, niet te konnen helpen resolveren;

ren; in voegen dat wy nu de last daer op uyt de respective Provincien hebben te gemoet te sien; die Godt Almaghtigh geve dat soodanigh moge syn, dat alle discrepantie daer door moge werden geprevenieert. Het is, myns oordeels, een fyne treck van de Engelschen, ende een steeck die niet als met groote dexteriteyt sal konnen werden verset ende afgekeert. Ick wil hoopen dat het ingestelde concept*, den Koningh ende de Ministers aldaer wel sal gevallen, ende dat wy het sentiment van onse Geallieerden buyten, beter als het gevoelen van onse Bondtgenoten binnen sullen hebben gerencontreert; ende soo wy in Hollant die selvige standtvastigheyt by continuatie mogen behouden, die sigh desen aengaende tot nog toe aldaer, ten besten van den Staedt vertoont, hoope ick dat het werck nogh eyndelyck wel een goeden uytslagh sal nemen.

De considératien die U Ed. by de voorsz. syne jongste Missive overgeschreven heeft, ontrent de conditien ende clausulen die in 't Tractaet selfs in behoorlycke aghtinge sullen staen te nemen, syn by haer Ed. Groot Mog. mede gestelt in handen van Commissarisen; dogh de voorgeroerde eerste saeke heeft soo veel occupatie ende overlegh gegeven ende subject geweest, dat op de voorsz. poincten nogh geene deliberatie aengestelt heeft konnen worden.

Wy sullen van deser syde alle bedenckelycke officien toebrengen, ende alle doenelycke *fermeté* betonen om de Eylanden door de Franschen op de Engelschen verovert, onder het gebiet van den Koningh aldaer te doen verblyven, het welck wy ook aensien, als een point van interest van desen Staedt, om verscheyden reflexien, ende voornaementlyck, om dat de Engelschen naer 't eyndigen van den Oorlogh, t'allen tyde uyt die merckteeckenen souden sien, dat sy door den selven Oorlogh niet veel hebben geproffiteert, ende dat sy ook mitsdien soo lightelyck geen nieuwe querelle souden beginnen. Daer ter contrarie, als sy alles hadden behouden, 't welck sy geduurende den Oorlogh hadden geoccupeert, ende daerenboven nog eenige Plaetsen wederom gekregen van de geene, die sy geduurende den Oorlogh hadden verloren, haer als dan den appetyt lightelyck wederom soude groeyen om, t' syner tydt een nieuwen Oorlogh te beginnen.

Niet te min kan ick ook geensints sien, dat de saeke daer op moetende aenkomen, Vranckryck met eenigh fondament ende sonder de grootste blasme van de werelt op sigh te laden, daer op soude konnen opiniatreren; gelyck Uw Ed ook genoeghsaem insinueert, dat sulks met reden niet en staet te bedughten: 't welck alhoewel het in sigh selfs seer behaegelyck is, ick eghter niet geraeden gevonden hebbe, aen de Heeren haer Ho. Mog. te communiceren, op dat door onvoorsigtige verbreydinge van dien, den *Koningh van Vranckryck* ende desen Staedt van 't voorsz. eerste oogmerk niet versteecken mogen werden. Waer mede by defect van tydt, in haest afbreckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. February 1667.

* Siet *Secrete Resolutien*, tweede Deel, pag. 525.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 25. Eebruary 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEse dient alleenlyck in haest, om Uw Ed. te adverteren, dat huyden door de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, en Corps ter Generaeliteyt verschenen weesende, met groote moeyte soo veele is te wege gebraght, dat eyndelyck het concept van Missive, aen den *Koningh van Groot-Britannien* te schryven, nevens de myne van gisteren Uw Ed. toegesonden, huyden is gearresteert ende naer Engelandt afgesonden; die van Zeelandt ende Vrieslandt alleen doende aenteeckenen, daer inne niet te hebben geconsenteert, als ongelast; soo als Uw Ed. alle het selve uyt de publicke depêche breder sal vernemen; daer toe ick my referere, ende blyve,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 25. February 1667.

P. S.

Haer Ed. Groot Mog. syn genootsaekt geweest en Corps ter Generaeliteyt te denuncieren, geensints te sullen gedogen, dat Ministers van den Vyandt komen in haer Souverain territoir; ende dat de andere Provincien daer over geen reght van deliberatie competeerde; immers dat daer inne in haer weerwil niet konde werden geconcludeert.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 25. February 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MYn laetste schryven aen U Wel-Ed. Gestrenge, is geweest van den 18. Sedert heb ick wel ontfangen U Edts. van den 17. deses.

De opinie, van dat dit jaer geen Oorlogh tusschen Vranckryck ende Spaigne sal syn, begint te predomineren, ende my syn sedert eenige daegen ook verscheyde saeken voorgekomen, die my deselve seer aennemelyck doet schynen.

Ick heb de voorstellen van 't bewuste middel om penningen uyt te vinden, buyten hoope gestelt van dat het aen de Regeringe aldaer smaeckelyk gemaeckt soude kunnen werden, gelyck U Ed. my aenbevolen heeft.

Onder de redenen, waeromme men hier niet smaeckelyk vind de voorslagh, om

in den Haege te handelen, geloof ick wel de voornaemste te syn, dat men hier vreest, dat den *Ambassadeur van Engelandt* aldaer soude mogen te weegh brengen, dat de instantie, by dewelcke men hier seyt te willen blyven van St. Christoffel te willen behouden, van daer niet wierden geapuyeert gelyck sy behooren. My dunckt dat se uyt tè wercken sal syn; want de Vrede is aen Engelandt al te necessair geworden, om se hierom aghter te laten jae, langh uyt te stellen. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 25. February 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 3. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 24. der voorlede maendt, is my U Edts. Missive van den 25. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; ende hebbe ick daer uyt, niet buyten verwaghte bespeurt, dat men aldaer mede geen gevalle gehad heeft, in de voorslagh by den *Koningh van Engelandt* gedaen, om den Haege voor een Handel-plaetse te laeten gebruycken; maer ick wil hoopen, dat den Koningh ende de Ministers aldaer, neffens haer Hoog Mog. sullen oordeelen, dat alle gevreesde inconvenienten, sullen wesen voorgekomen, soo wanneer de handelinge aengestelt wort in de een of ander Frontier-plaetse van de Generaliteyt, ende dat sulcks al voor de receptie deses, aen de Heeren Mediateurs, bekent gemaeckt sal syn. Ondertusschen is huyden door den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, aen haer Hoog Mog. overgelevert een Missive van den Koningh syn Meester, waer by syne Majesteyt haer Ho. Mog. bekent maeckt, syne bekommeringe ontrent het gedaene voorstel, om hier in den Haegh de handelinge aen te stellen, met aenbiedinge, om tot voorkominge van dien, syn Ambassadeurs te senden naer Douvres, om aldaer in 't territoir van den *Koning van Engelandt* te komen handelen; waer van ick ook wil vertrouwen, dat syne Majesteyt aen de Heeren Mediateurs kennisse sal hebben doen geven. Het sal haer Hoog Mog. indifferent syn, of den *Koningh van Groot-Britannien* de aenbiedinge van haer Hoog Mog. of wel dese laetste voorslagh van Vranckryck, sal gelieven in te willigen, soo als ook van deser syde *in fortioribus terminis* aen den *Koningh van Groot-Britannien* by Missive verklaert ende bekent gemaeckt is.

On-

Ontrent de geprojecteerde ftilftandt van Wapenen, kan ick niet anders oordeelen, of defelve foude voor haer Hoog Mog. ende derfelver Geallieerden, ten hoogften fchadelyck wefen, ten aenfien dat, myns oordeels, de goede apparentie, die figh jegenwoordigh vertoont, om by refus van Engelandt, van een eerlycke Vrede, door geconjungeerde waepenen, onder Godes zegen, iets notabels te verrighten; den Koningh van dat Ryck, lightelyck fal difponeren tot reden ende tot een prompt befluyt van de handelinge ten principaelen; 't welk door een ftilftandt, mits eenige nieuwe incidenten, wederom op de lange baen, foude konnen werden verfchoven.

Ten anderen, om dat het humeur van defe Natie, ende de conftitutie van defe Regeringe, foodaenigh is, dat men eens in ftilte of in flaep geraeckt fynde, feer befwaerlyck weder bewogen, of wacker gemaeckt kan worden; te meer, als onder beneficie van de ftilftandt, veele ryckdommen op Zee fouden mogen dryven, of uyt andere Landen herwaerts verwaght worden, die men door 't hervatten van de waepenen, niet gaerne fubject foude willen maecken het pericul, om genomen te worden; ende dat men fulcks lightelyck door de apprehenfie van foodaenigh pericul, meerder foude toegeven, als de eere ende den welftandt van 't Landt, foude konnen lyden.

Daer by ook nogh geconfidereert, dat haer Hoog Mog. ende haere Geallieerden, bereyt fyn, de Vrede te maecken, op defelve conditien, als een ftilftandt aengegaen wert; naementlyck, dat een yder fal blyven befitten, 't geene hy tegenwoordigh poffedeert, waer toe, by foo verre den *Koningh van Engelandt*, ten principaelen meede condefcendeert, de Vrede felfs, even foo haeft, als een ftilftandt van Wapenen, aengegaen fal fyn; ende foo hy eenigh avantagieufer but foude mogen beoogen, haer Hoog Mog. ende haere Geallieerden, onder verbeeteringe, hem geen ftilftant van Waepenen behooren in te willigen, om door middel van defelve, tot foodaenigh but te geraecken.

Ick vinde de cordaetfte Regenten alhier, van 't voorfz. gevoelen mede niet alleen; maer ook nogh, dat fulcks niet feer rughtbaer behoort te werden gemaeckt, omme den *Koningh van Engelandt* te laeten in die perfuafie, die ick vertrouwe, dat de ingeboren prefumptie de gantfche Engelfche Natie ingeeft, dat naementlyck, den felven Koningh altyts ftilftant van Waepenen fal konnen hebben, als 't fyne Majefteyt belieft; op dat men in Engelandt, vermits die inbeeldinge, in 't ftuck van de efquipage, des te flapper foude mogen voortgaen.

Het fal, myns bedunckens, geen langer uytftel konnen lyden, dat men concertere ende fluyte, op de forme van de conjunctie van wederfyts Vlooten, ende dienvolgende ook, dat men over het ftrycken van de Vlagge eens werde. Uw Ed. gelieve derhalven die facke aldaer wederom levendigh te maecken, ende, is 't doenlyck, tot een goet ende kort eynde te poufferen.

Wy ftaen in poincten, om van defe weecke in de Vergaederinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende Weft-Vrieflandt te concluderen, ontrent feven millioenen, aen extraordinaris middelen, fynde nu alle de Leden, tot de voorflagen daer toe dienende, geauthorifeert, uytgefondert dat nogh eenige naerfittende Leden, tot het inwilligen van 't Haertftede-gelt, moeten werden ge-

gedisponeert; soo dat ick wil hoopen, dat wy, onder Godes zegen, tot de Vrede sullen geraecken, in beter postuyr van Waepenen ende Financie, als wy nogh ooit, geduurende desen gantschen Oorlogh met Engelandt, geweest syn; daer toe Godt de Heere, syne genaede gelieve te verlenen, in wiens heylige protectie, ick Uw Ed. bevele ende blyve:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 3. Maert 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Paris den 3. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongsten van den 25. des voorleden maents, is my met de ordinaris Post toegekomen, U Wel-Ed. Missive van den 24., ende naederhandt door een expresse Courier, een ander van den 25.

Ick heb my wel geluckigh te aghten, dat het geen ick hier met meer goede intentie, als met voorsightigheyt, heb voorgedraegen, om sonder alvooren te vernemen haer Hoog Mog. Resolutie, niet geheelyck te verwerpen de voorslagh, van in den Haege te tracteren, by desen Koningh ende de Heeren syne Ministers geen gehoor heeft gevonden, dewyle de ernst, die men van hier daer tegens getoont heeft, niet weynigh sal dienen, om die van haer Ed. Groot Mog., daer mede overeen stemmende, by de geene die in andere Provincien, met andere gedaghten ingenomen syn geweest, te doen approberen; ende dewyle het eenige meerdere kraght geeft, in dese, aen de Resolutien van desen Koningh, datse verhaest syn, niet tegenstaende myne consideratie ter contrarie, om die op te houden.

Ick ontdeck hier tegenwoordigh soodaenigh chaleur tot Vrede, dat het my meer te vresen schynt, dat men haer Hoog Mog. te hart op 't afstaen van Pouleron sal dringen, om die te verhaesten, als dat men op St. Christoffel deselve merckelyck soude reculeren; soo dat het my ende anderen geloofslyck wert, niet tegenstaende 't geen ick onlanghs overgeschreven heb, dat men yvert, om de Vrede soo spoedigh te hebben, op dat 'er tydt overigh zy, om werck tegens Spaigne te beginnen.

Daer is, myns oordeels, geen ofte weynigh apparentie, dat hier eenige handelinge van Vrede sal vallen; maer het soude eghter hier seer stooten, dat haer Hoog Mog. weygerden of delayeerden, Instructie daer toe over te senden, ende een volkomen pouvoir. Ick vertrouw niet, dat by iemandt van de Regeringe gedaghten syn, om my tot eenige handelinge voor te slaen, die elders als hier soude mogen vallen; maer dewyl 'er syn van myne vrienden, die het con-

contrarie meenen; soo kan ick niet naelaten te vermaenen, dat het in dese tydt meer als ooit nodigh is, dat iemant hier sy, die alle daegen ten Hoof kan wesen, ende dat in weynigh tyds, by absentie van een soodaenige, haer Hoog Mog. seer merckelycke prejuditien in haer saeken, hier souden kunnen lyden; want aen den Heere *Boreel* is het niet mogelyck buyten Paris te gaen. Ende 't is wel gesien, dat het Hof daer dit voorjaer ende de geheele somer niet sal komen. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. van BEUNINGEN.

Tot Paris den 3. Maert 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Paris den 4. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

Ick heb gisteren aen Uw Ed., door een expresse Courier geschreven: ick vertrouw, dat die Missive U Wel-Ed. wel ter handt gekomen sal syn, en heb tegenwoordigh niet anders tot deselve te voegen, als dat den Heere *de Lionne*, my uyt den naem van den Koningh, heeft voorgedragen, dat den Heere *Don Estevan de Gamarra* sigh liet verluyden, als of hy op 't inkomen van den Ambassadeur, die uyt Sweden verwaght wert in den Haege, de rangh van die van Vranckryck, met syn Carosse wilde disputeren; ook te gelyck verstaen had, dat men in den Haege sprack, als of haer Hoog Mog. haer daer mede behoorden te mengen, ende de een ende de ander Ambassadeur te versoeken, haer Carossen te huys te laeten; dat syn Ed. uyt den naem van syn Majesteyt, daer over schreef aen den Heere d'*Estrades*, om aldaer te remonstreren, dat soodaenigh versoeck, hier seer qualyck soude werden opgenomen, ende ben ick versocht, sulcks aen Uw Ed. over te schryven; want dewyle Spaignen, nae de bejegeningen tusschen de Carossen van den Heere d'*Estrades* ende *Batteville*, by schriftelycke Acte heeft verklaert, dat het nooit de rangh aen Vranckryck sal disputeren; soo verstaet men hier, dat dit reght aen dese Kroon moet ongekreuckt blyven, ende dat selfs door een versoeck aen een Spaensch Minister, geen occasie moet werden gegeven, om te kunnen seggen, dat hy sigh absenteert, meer om dat hy aen 't selve versoeck defereren wil; als om dat hy, uyt het geen de *Koning van Spaigne* toegestaen heeft, daer toe gehouden soude syn. Ick twyffel niet, ofte men sal desen Koningh daer inne seer

seer gaerne believen, ende houde voor seecker, dat den Heere *de Gamarra* aen dese koort niet trecken sal. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 4. Maert 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 10. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 3. deser loopende maendt, is my eerst Uw Edts. Missive van den selve date, ende 's daeghs daer aen mede die van den 4. daer aen volgende, wel ter handen gekomen. De kraght van redenen, daer mede Uw Ed. gerefuteert heeft de ongegronde sustenue van den Grave van *St. Albans*, ontrent het poinct van Pouleron, heeft alhier sonderlinge welgevalligh geweest, ende hebben haer Hoog Mog. oversulcks ook geraden gevonden, Uw Ed. expresselyck aen te schryven, haere goede intentie in dier voegen, ook voortaen te willen appuyeren.

Het heeft my niet weynigh gesurprenneert, dat den Heere Grave d'*Estrades*, my door speciaele last, ende volgens expresse aenschryvinge, getraght heeft te persuaderen tot afstant van 't voorsz. Eylandt Pouleron, met aenbiedinge, van gelycke faciliteyt ontrent St. Christoffel. Ick hebbe hem daer op bejegent met soodaenige ernst, als, myns oordeels, soo voorbaerige ende indigne ouverture meriteerde; hem klaerlyck onderwysende, dat in dier voegen met Engelandt te handelen, notoirlyck was *traiter en vaincus*, contrarie de ronde verklaeringe, in 't biljet van den Heere *Ruvigny* gedaen; dat naementlyck den Koningh niet verstont, met syne Geallieerden in dien stant gebraght te syn, dat sy souden moeten de wet ontfangen, *& souffrir qu'on les traitât en vaincus.*

Dat ick niet soude durven dencken, Vranckryck aen te raeden de restitutie van St. Christoffel, indien den *Koningh van Engelandt*, geduurende desen Oorlogh, of sedert de Alliancie, met haer Hoog Mog. gemaeckt, aen Vranckryck eenige Landen ofte Plaetsen afgenomen hadde, die hy soude blyven behouden; voornamentlyck, in cas Vranckryck het afnemen van soodaenige Landen of Plaetsen, hadde verklaert voor eene attacque ende rupture, by Engelandt tegens Vranckryck begonnen; gelyck in desen wert gepresupponeert, dat Engelandt soude blyven behouden Nieuw-Nederlandt, Cabo Corps, &c. die

die haer Hoog Mog. soo onreghtvaerdighlyck, ende sonder eenige voorgaende petitie, ofte gemaeckte pretensie van eygendom, by sinistre surprise afhandigh syn gemaeckt; daer tegens haer Hoog Mog. de possessie van Pouleron, voor date van de voorsz. rupture altyts gepresenteert, ende de Bedienden van de Oost-Indische Compagnie, 't selve ook aen de Engelschen effectivelyck overgelevert hebben; hoe verre het nu gegaen sy met de corporele apprehensie, ende 't nemen van possessie, door de voorsz. Engelschen; daer van en ben ick niet ten vollen onderright; dogh eenige willen seggen, dat de possessie selfs, ook door de Engelschen aenvaert sy; maer aengesien de tydinge daer van, hier te Lande niet eerder kan wesen gekomen, als naer de voorgevallen rupture; soo hebben wy ons daer op niet exactelyck geinformeert; ende wat my aengaet, ick en kan niet sien, dat haer Hoog Mog. eenigh minder reght hebben *ex retensione factâ post indictum Bellum*, van een Eylandt, daer van d'Engelschen voor date van dien, altyts de possessie hadden konnen nemen, soo als Uw Ed. uyt de schriften, voor desen uytgegeven, in 't brede sal hebben vernomen; als den *Koningh van Engelandt* kan pretenderen op Nieuw-Nederlandt, 't geen hy ten opsighte van syne situatie, en de maght van syne Onderdaenen daer ontrent, genoeghsaem even soo wel in syn gewelt hadde, als haer Ho. Mog. in haer gewelt mogen gehadt hebben Pouleron; gelyck dan ook, soo veel myne memorie bedraeght, Nieuw-Nederlandt niet en is overwonnen met gewelt van waepenen, ofte met het storten van een eenige druppel bloedts; maer alleenlyck op eene simpele sommatie, met bedreyginge, dat alle de naebuyrige Onderdaenen van den *Koningh van Engelandt*, haer souden op den hals komen, indien sy eenige resistentie wilden doen; boven ende behalven dat haer Hoog Mog. oneyndighlyck beter reght hebben op Pouleron, als den *Koningh van Engelandt* kan pretenderen op soo veele Schepen van de subjecten van desen Staedt, die onder de publycke trouwe van de Tractaten, in syne Haevenen, ende binnen syn eygen Landt waeren gekomen; die men niet en heeft genomen, maer gehouden; jae selfs, onaengesien sy alle het inkomende, ende veele van deselve nogh daerenboven het uytgaende Convoy aen den Koningh; mitsgaders haere inhebbende waeren aen syne subjecten voldaen hadden.

Ick oordeele dat het argument, 't welck haer Hoog. Mog. t'elckens voorgeworpen wort; naementlyk, of men dan om Pouleron, &c. de Vrede soude willen naelaeten, insupportabel is, ende dat het selve niet anders behoort beantwoort te worden, dan met eene contra vrage, namentlyck; of Engelandt dan de Vrede sal willen naerlaten om Pouleron, ende dat die twee vraegen den anderen balanceren; ten waere gepresupponeert wierde, dat haer Hoog Mog. de wet mosten ontfangen, ende niet souden konnen obtineren, dat redelyck was; maer is de conditie van haer Hoog Mog. daer inne soo veel favorabelder, dat Engelandt daerom de Vrede naerlatende, eghter Pouleron niet en sal krygen, ende sulcks nogh de Vrede, nogh Pouleron hebben; daer haer Hoog Mog. de Vrede, om soo indigne conditie, niet begerende, ende op geen eerlycke voorwaerden konnende consequeren, Pouleron sullen behouden, ende sulcks, is 't niet de Vrede, ten minsten haere eere ende Pouleron te samen sullen conserveren.

Huyden wort Uw Ed. toegesonden het gerequireerde Pouvoir; mitsgaders

eene rescriptie op de jonghste Missive van den Koningh aldaer; die ick wil hoopen syne Majesteyt sonderlingh welgevalligh te sullen wesen.

Op de pointen, by Uw Ed. voor desen aengeroert in dessels Missive van den 18. der voorlede maendt, is nogh geene besoigne gehouden, voornamentlyck in consideratie, dat de Vergaderinge van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, voor eenige daegen van den anderen gescheyden, ende tegen Dingsdagh aenstaende, wederom by een geconvoceert is; ende alhoewel eenige van deselve pointen haere solutie ontfangen uyt de voorige retroacta, ofte de gemeene practycke; dat ook, myns oordeels, het 3. Artikel best aengeroert bleve; dewyle noghtans op 't eerste ende eenige andere der voorsz. pointen, wat naeder elucidatie dient te werden gegeven; sal ick den voortgangh van 't voorsz. besoigne presseren, soo veel de gelegentheyt 't selve sal konnen lyden.

Dese dus verre geschreven synde, komt my ter handen een Missive van Burgemeesteren ende Regeerders van Amsterdam, met verscheyden Bylaegen, inhoudende pertinent berigt, in wat voegen 't voorsz. Eylandt Pouleron effectivelyck aen de Engelsche ingeruymt, ende by hunlieden de possessie daer van corporelyck genomen is, met insertie van de woorden der recepisse, ofte Acte van bekentenisse van die geene, die de possessie daer van in den naeme van de Engelsche Oost-Indische Compagnie heeft ontfangen, ende eenige andere omstandigheden. Dan alsoo gemelde Heeren Burgemeesteren my mede adviseren, Uw Ed. met de Post van huyden, gelyck bereght te sullen toesenden, sal ick my daer toe gedragen.

Ick hebbe al over eenige daegen, den Heere Grave d'*Estrades* bekent gemaeckt, hoe dat ick uyt den Heere Ambassadeur *Gamarra* verstaen hadde, dat deselve syn Carosse niet soude senden op de receptie van den Grave van *Dhona*, als Ambassadeur van den *Koningh van Sweden*, sulcks dat dienthalven ook geen contestatien staen te bedughten.

Haer Ed. Groot Mog. hebben op voorlede Saturdagh voor de middagh, finaele ende eenpaerige Resolutie genomen, tot het inwilligen van een anderen hondertsten penningh, van nogh een halve verpondinge, ende van een tweede Haertstede-gelt, met nog een negotiatie van een millioen guldens, over de Collegien ter Admiraliteyt; als mede tot het verkopen van eenige Domainen, synde te saemen een consent van ontrent de aght millioenen guldens over de Provincie van Hollandt ende West-Vrieslandt alleen; 't welck ick wil hoopen, dat een goet stilswygent argument sal wesen, tot bevorderinge van de Vrede; gelyck haer Hoog Mog. ook niet naer en laten, tot accelleratie van de équipagie, tegenwoordigh onder handen synde, alles te contribueren, wat eenighsints doenlyyk is.

Den Heere *Isbrandts* heeft huyden syn rapport afgelyt, daer uyt wy ook meer ende meer hoope geschept hebben, dat Sweden sigh niet lightelyck tegens desen Staedt ende dessels Geallieerden, in verwyderinge sal involveren. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 10. Maert 1667.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 13. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

GIsteren heeft den Heere *Appelboom* alhier gecommuniceert, het bygaende advis van de Heeren *Sweedtsche Ambassadeurs* uyt Londen. Ick hebbe huyden den Heere Ambassadeur d'*Estrades* over den innehoude van dien, in 't lange onderhoude; ende naer dat ick hem voor ooge gestelt hadde de inconvenienten, die soodaenige proceduuren van de Heeren Sweden, onfeylbaerlyck alhier onder de Provincien, ende mogelyck ook wel onder de Leden van Hollandt staen te produceren, soo hebbe ick syn Excellencie in bedencken gegeven, of het niet best waere, dewyle dogh den *Koningh van Vranckryck*, by syne Missive van den 26. February laetstleden, ende andersints, opentlyck verklaert heeft, dat 'er nu geen competentie, of point d'honneur meer en was over de Handel-plaetse, noghte in wiens territoir deselve geleyt soude werden; dat men de Tractaten aenstelde binnen Londen, indien de Handelinge tot Paris geen voortgangh kan komen te gewinnen; ende hem in 't breede voorgestelt hebbende de redenen, die myns oordeels, daer toe militeren; mitsgaders de avantagien die de Geallieerden daer uyt onfeylbaerlyck sullen trecken, heeft syn Excellencie getemoigneert, de saeke mede in dier voegen te begrypen; ook wyders op myn voorstel ende versoeck, aengenomen de voorsz. voorslagh, ende de substantie van de discoursen tusschen ons, daer over gewisselt, per Expressen aen den Koningh syn Meester over te schryven, welcken Expressen dan dese mede derwaerts brenght.

De voornaemste redenen die my bewogen hebben 't voorsz. voorstel ende versoek te doen, syn de naervolgende: In den eersten soo bevinde ick, dat de propositie, door Engelandt gedaen, alhier wel aenstonts is gerejecteert, eerst by Resolutie, genomen ter Vergaederinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, ende vervolgens door 't gewighte ende den ernst van haer Ed. Groot Mog., by pluraliteyt van stemmen ter Generaliteyt doorgedrongen; maer dat de saeke gekomen wesende in de Vroetschappen, ende in de Provincien, aldaer niet allenthalven ten besten opgenomen wert; hebbende al voor 't scheyden van haer Ed. Groot Mog. jongste Vergaederinge, die van Alckmaer ende Enckhuysen publikelyk verklaert; dat haere Principaelen van ander verstandt waeren, ende hun gelast hadden, haer misnoegen over 't voorsz. gepasseerde ter Vergaederinge bekent te maecken; wat verder gevolgh soodaenige denunciatie ook in andere Vroetschappen soude mogen gehad hebben, op het rapport van haere Gedeputeerden, van de daghvaert t'huys gekomen, sullen wy 't haerder wederkomste in de volgende Vergaederinge, die geconvoceert is tegens Woensdagh aenstaende den 16. deses, naeder vernemen; ende is soodaenig onaengenaem gevolg, des te meer te apprehenderen op de voorgeroerde Missive, en de daer inne begrepene raisonnementen van de Heeren Sweedt-

sche Mediateurs. Daerenboven hebben de Heeren Staeten van Vrieslandt, by Staetschgewyse Resolutie, op haere Landt-dag verstaen, dat men de gedaene aenbiedinge, om in den Haege te komen handelen, behoorde te amplecteren; haer ook seer misnoeght toonende over de denunciatie, by Hollandt ter Generaliteyt gedaen, van geduurende den Oorlogh, de Ministers van de Vyanden op haer territoir niet te willen dulden; ende daer tegens in haere Resolutie hebbende laeten influeren, dat sy met gelyck reght konden denuncieren ende verklaeren, dat sy niet en wilden dulden, dat haere Onderdaenen souden werden belast ende geschat op de particuliere sinnelyckheyt van Hollandt, nogh consenten draegen, tot onderstandt van een Oorlog, die voortaen om een formaliteyt soude werden gevoert, ende gecontinueert; van die van Zeelandt, belooven ons de præcursoire tydingen niet veel beters, alhoewel veele notable Regenten, aldaer, in de saeke ten principaelen, van ons gevoelen syn; dog haer genoegsaem alle seer geschandaliseert toonen over de precipitantie, soo sy het noemen, in desen by Hollandt gebruyckt. Ende naedemael dese beginselen albereyts gebleecken syn, eer ende bevoorens men konde geinformeert syn, hoe de saeke in Engelandt soude werden opgenomen, soo kan daer uyt lightelyck besllooten worden, wat ons te waghten staedt; naer dat het voorgeroerde advis der Heeren Sweedtsche Mediateurs in de Provincien sal komen te arriveren, gelyk de Heeren Gedeputeerde van ieder Provincie, daer van copye genomen hebben, om haere Principaelen daer van te dienen. Ende of mogelyck het eerste geresolveerde ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog., ende vervolgens mede door haere constante negative ter Generaliteyt, wel buyten contrarie conclusie, immers buyten contrarie effect soude konnen gehouden werden, soo sal U Ed. eghter lightelyck konnen apprehenderen, dat seer groote prejudicien geleyt, ende seer schadelycke effecten veroorsaeckt souden werden, door de alteratien, die daer over souden mogen vallen, ende de traegheyt die daer op in 't fourneren van pennigen ende andersints, by eenige Provincien, ende voornaementlyck by Zeelandt ende Vrieslant, souden mogen volgen, in welke beyde Provincien, daer door alle equipagien souden konnen stille staen; jae dat in dier voegen den *Koningh van Groot-Britannien*, soo wel, als door 't admitteren van syne Ministers hier *in loco*, bereyckt soude hebben het ooghmerck, 't welck hy ontwyffelyck daer inne heeft; naementlyck, divisie ende discrepantie, soo tusschen de Provincien onderlingh, als tusschen den Staedt; ende desselfs Geallieerden.

Indien den Koningh aldaer, door eenige middelen weet uyt te wercken, dat de Negotiatie moge vallen binnen Paris, soo sullen alle de voorgeroerde bekommeringen komen te evanoueren, van 't moment af, dat den *Koningh van Groot-Britannien* syn adveu daer toe sal hebben bekent gemaeckt; ende op dat aen het selve eerste ooghmerck, geen prejudicie moge werde geleyt, is de voorsz. andere voorslagh, om tot Londen te mogen tracteren, alleen tusschen den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* ende my, verhandelt, sonder dat aen iemandt ter werelt, daer van communicatie sy gegeven; gelyck het ook van myne syde onnodigh was, vermits haer Hoog Mog. iterative Resolutien daer toe genomen, ende nogh jongst by haere Missive van den 8. deses, aen den *Koningh van Vranckryck* gerenoveert. Maer ingevalle de Handelinge tot Paris geen voortgangh neemt, sal het, myns oordeels, ten hooghsten nodigh wesen,

wesen, tot het ander expedient te resolveren; ende dunckt my, voor de Geallieerden veel meerder avantage te resideren in de Handelinge tot London, als tot Douvres; daer het in 't point d'honneur geen sonderling verschil heeft (synde Douvres soo wel in 't territoir van den *Koningh van Engelandt*, als London) voornaementlyck, naer dat den *Koningh van Vranckryck* als boven verklaert heeft, dat 'er nu geen point d'honneur over de Handel-plaetse meer overig is. In allen gevalle, soo lange als den Graeve van *St. Albans*, met pouvoir van den *Koningh van Engelandt* te Paris is, en kan het den *Koningh van Vranckryck* tot geen kleynigheyt geduyt worden, dat hy mede syne Ministers hebbe binnen Londen, maer voor al dunckt my, dat in desen geconsidereert behoort te werden de reële utiliteyt, die de Geallieerden notoirlyck uyt eene Handelinge binnen Londen trecken sullen; alwaer de Ministers van Vranckryck, van Denemarcken, ende van desen Staedt, daegelycks den Koningh selfs, den Kancelier, de Secretarissen van Staedt, ende andere hooge Ministers in Persoon sullen konnen onderhouden, ende meer andere middelen gebruycken, om de Negotiatie te faciliteren, ende tot de meeste eere ende avantage van de Geallieerden, te doen uytvallen; daer wy andersints seer lightelyck het ongeluck sullen hebben, dat de Ministers van de Geallieerden, die van den *Koningh van Groot-Britannien* op de Handel-plaetse wel sullen hebben gepersuadeert; maer dat Messieurs *Isola*, *Molina*, ende anderen, die in allen gevalle niet en wercken om de Vrede te bevorderen, op gronden van eene naedere verbintenisse, en eeuwighduurende confidentie tusschen ons ende onse Geallieerden, de geest van den Koningh selfs, ende van syne voornaemste Ministers binnen Londen, sullen hebben gepreoccupeert met andere voorslaegen, de Geallieerden min dienstigh wesende; welckers officien, door de presentie van habile Ministers van drie soo notable Staeten, sullen konnen werden gecontrebalanceert, soo niet t'eenemael geënerveert.

Indien dan den *Koningh van Vranckryck* soodaenige sentimenten mede soude mogen vatten, gelyck ick wil verhoopen van jae, soo sal by syne Majesteyt staen te pondereren, in wat manieren die saeke tot de meeste avantage van syne Majesteyt, sal konnen gevordert worden; 't sy dat deselve moge goedvinden, die aenbiedinge liberaelyck aen den *Koningh van Groot-Britannien* te doen, om spoedigh in 't werck ten principaelen te geraecken; 't sy dat syne Majesteyt liever daer toe door haer Ho. Mog. moghte wesen versoght, om alsoo daer door ook alhier eenige dank te behaelen, ofte andersints. Wat my belanght, ick soude oordeelen, eene explicatie ofte ampliatie van syne Majesteyts voorgaende presentatie van Douvres, minst subject te sullen wesen eenige misduydinge, tot naedeel van syne Majesteyts eere ende reputatie; gelyck in effecte de gedaene aenbiedinge, om te komen Handelen in het territoir van Engelandt, behelst een stilswygent adveu van die plaetse, die den *Koningh van Groot-Britannien* in syn territoir bequaemst aght, mits niet vermenght synde met eenigh notabel ongemack, of disavantage van die geene, die de aenbiedinge doet; gelyck ten reguarde van Londen, myns oordeels, niet en kan geseyt werden. Maer by soo verre de saeke getrocken kan worden binnen Paris, is het werck ook daer mede gevonden; te meer, aengesien Uw Ed. albereyts pouvoir tot de Handelinge aldaer, toegesonden is; alhoewel ik de saeke regt ponderende, buy-

buyten het point d'honneur, dat men nu over is, veel meer avantagie vinde voor de Geallieerden, ende notanter mede voor Vranckryck selfs, om te Londen te tracteren, als binnen Paris. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 13. Maert 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 11. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste van den 4., is my wel toegekomen Uw Ed. Missive van den 3. deses.

U Ed. sal uyt myn voorgaende gesien hebben, dat 'er geen discrepantie blyft in de sentimenten van desen Koningh, ende van haer Ho. Mog., ontrent het verkiesen van een Handel-plaetse. Ik wenschte dat men met deselve faciliteyt eens konde werden, over 't strycken van de Vlagge. Ik heb op nieuws die saeke levendig gemaeckt; maer geen ander bescheyt daer op gekreegen, als dat den Heere *de Lionne* heeft aengenomen, nader daer over met my te spreeken, alsoo hy gepreſt was om nae den Koningh te gaen. Het soude seer dienstig syn, dat ick mogt hebben de attestatien van dat de Engelschen in de Middellandtsche-Zee, of elders, 't strycken van onse Vlagge met contra strycken beantwoort hebben, die U Ed. my heeft doen hoopen.

Ick weet niet of 'er iets anders, ontrent de conjunctie van de Vlooten, nogh ongeadjusteert is, ende dewyle de laetste handel daer over, met den Heere van *Bellefondt* is gehouden, sal ick dien aengaende gaerne onderrigt syn, om geen misslagh hier te doen.

Ontrent de voorgeslagen stilstandt van Waepenen, werden U Ed. consideratien hier geacquiesceert. De Engelschen schynen opgeset te werden door de genegentheyt, die men hier ende in den Staedt van haer Hoog Mog., tot Vreede is toonende, ende ick sie niet, dat sy op ietwes anders fonderen kunnen haer hoope, om ons Pouleron af te knibbelen.

Den Heere Grave van *St. Albans*, heeft sigh met den Heere *de Lionne* seer ernstelyck beklaeght, dat men van hier overgeschreven heeft, dat hy last had, om te handelen; dat dit een sacke was, die hem in ongenaede by syn Koningh konde brengen, ende syn leven raeckte; ende is daer door soo opgeset geweest, dat hy niet als met veel moeyte, door den Heere van *Ruvigny* aengewent, sigh heeft laten disponeren, om de Expresse, in myn nevensgaende vermelt, af te vaerdigen; ende dewyle de *Koninginne* Moeder van *Engelandt*, met hem syn querelle opnam,

opnam, soo heeft ook den Heere Hertogh van *Orleans* sigh in dese gemengt, om die Majesteyt te disponneren, om van de oppositie, die sy tegens 't affenden van een Expresse maeckte, te desisteren. Myn raed is in dese niet versoght geweest; die soude andersints niet gegaen hebben, om de Engelschen te pressen op een propositie, waer by men haer aenbiet tot Douvres te gaen handelen. Ick admireer 't geluck van de Engelschen, die in dese toestandt van haer saeken, niet alleen tot een eerlycke Vreede kunnen komen; maer schynen aengesoght te moeten werden, om die aen te nemen. Myns oordeels, is de beste wegh, om tot een accommodement te geraecken, dat haer Hoog Mog. met desen Koningh, soo haest de Vlooten gereet syn, in concert treden, over Oorloghs desseynen, die Engelandt aen 't hert sullen gaen, ende dat men haer beneemt het vertrouwen, van dat sy dit altyt soo goet kunnen hebben, als het haer althans aengeboden wert.

De geene, die met den Heere *Ambassadeur van Spaigne* confidentie hebben, seggen; dat syn Ed. seyt, dat Spaigne niet sal verstaen, om eenigh Landt, ofte Plaetsen, aen Vranckryck af te staen, om de bewuste pretensie af te koopen; als dat soo is, sie ick den Oorlogh te gemoet, andersints waer se myns aghtens, wel voor te komen. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 11. Maert 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 17. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 13. deser lopende maendt, daer van ten overvloet duplicata hier nevens gaet, is my U Edts. Missive van den 11. daer bevoorens, wel ter handen gekomen.

Ick weet niet beter, of is alhier tusschen ons ende den Heere Grave d'*Estrades*, alles, de conjunctie van wedersyts Vlooten raeckende, geadjusteert, * in substantie conform de pointen, in myne voorgaende van den 21. October laetstleden vervat; uytgesondert alleenlyck het point van 't salut met de Vlagge, daer over ick onlanghs occasie gehad hebbe, den Lieutenant-Admirael *de Ruyter* alhier in 't brede te onderhouden; die doenmaels ook aengenomen heeft, het gepasseerde ontrent het salueren met de Vlagge, in de ontmoetinge van den Hee-

* Siet *Secrete Resolutien*, tweede deel, pag. 526.

Heere *Montague*, en den Vice-Admirael *Lawson*, met 's Landts Vloote pertinentelyck in geschrifte te sullen vervatten, ende by forme van verklaeringe, my laten toekomen; ende sal ick nogh huyden, den welgemelden Heere *de Ruyter* by Missive aenmaenen, 't selve ten spoedigsten te willen voltrecken; hopende U Ed. met de volgende post, deselve verklaeringe te sullen konnen toesenden, omme te strecken tot dessels informatie ende naerigtinge. Ende voor dese reyse, boven 't geene U Ed. by de voorsz. myne Missive van den 13. deses, geadviseert is geworden, niets van sonderlinge consideratie te voegen hebbende, als de nevensgaende Resolutie, die haer Ed. Groot Mog. gisteren, op de eerste cessie van haere byeenkomste genomen hebben, ter occasie van de lecture van de bewuste Missive van de Heeren *Sweedtsche Ambassadeurs* in Engelandt, sal ick afbreecken, verblyvende:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. Maert 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 18. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongsten van den 11., is my wel toegekomen, U Wel-Ed. Missive van den 10. deses.

De bescheyden my toegekomen, nevens het schryven van de Heeren Burgermeesteren van Amstelredam, syn seer ampel, ende bewysen klaerelyck, dat Pouleron voor het aengaen van den Oorlog, de Engelschen is overgelevert geweest. Den Heere *de Lionne* heeft my geseyt, dat dit aen den Heere Grave van *St. Albans* te gemoet gevoert synde, syn Ed. geantwoort heeft, dat in gevalle sulcks is, ende dat het Eylandt in den Oorlog by die van onse Natie is geoccupeert, op haer Hoog Mog sustenue niet te repliceren valt, gelyck ick ook niet mercken kan, of sy wert hier voor geheel billykmatig aengesien; hoewel seekere heete begeerte, om haest uyt desen Oorlogh te syn, heeft doen doen de voorslagh, welcke U Wel-Ed. uyt den Ambassadeur d'*Estrades* heeft verstaen. Ick segge dat het beter waer, door 't afstaen van St. Christoffel, 't behouden van Pouleron te faciliteren, als op die manier, als voorgestelt wert, die saeke te handelen; ende ick geloof, dat ick soude gehoor vinden, indien de saeken tot Tractaten werden gebraght.

Ick verlangh te vernemen, hoe het onverwaght ende vreemt antwoort, van de Engelschen, ontrent het verkiesen van een Handel-plaetse, aldaer opgenomen sal werden; het behoort te dienen, om goede eenigheyt te verwecken, dewyle men soo klaerelyck siet, dat onse Vyanden dus wonderlyck ende be-

bespottelyck met ons handelende, op geimagineerde hoope, van oneenigheyt in den Staedt te causeren.

De tydingen, die voor desen gelopen hebben, van een Alliancie, welcke tusschen desen Koningh ende Sweden soude gesloten syn; syn, soo ick van goede handt verneem, in 't begin niet waer geweest; maer eyndelyck waer geworden. Ick ben besigh om de particulariteyten, dienaengaende, te vernemen; maer ick heb tot nogh toe geenige kunnen weten, als dat deselve Alliancie by den Heere van *Pompone* geteyckent is, ende herwaerts overgesonden synde, hier wel bevallen heeft; maer nogh niet is geratificeert.

Ick recommandere my dienstelyck in Uw Ed. goede gunste, ende blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 18. Maert 1667.

P. S.

Het is hier seer ongevalligh, ende my ook verdrietigh, ende haer Hoog Mog. prejudiciabel, dat het geen ick van de Conferentie tusschen den Heere *de Lionne* ende den Grave van *St. Albans*, nae de jonghste overkomste van de laetst genoemde, overgeschreven heb, door den druck is gemeen gemaeckt. Ick wenschte, dat hier tegens konde werden voorsien. *

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 24. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 17. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den 18. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; ende hebben wy daer uyt, als mede voornaementlyck uyt de publycke depêche, daer benevens overgekomen, met leetwesen bemerckt, de cours, die den *Koningh van Groot-Britannien* in 't stuck van de Vrede-handelinge, gelieft te houden. Ick hebbe sulcks wel eeniger maete te gemoedt gesien, ende daeromme Uw Ed. op den 13. deses per Expressen, door den Heere Ambassadeur d'*Estrades* afgesonden, in 't lange overgeschreven myne bekommernissen, met een voorslagh, om door 't verkiesen van Londen, tot eene Handel-plaetse, alle verdere woeleryen alhier te voorkomen; ende hadde ik verhoopt, dat deselve

 Mis-

* Siet *Lettres d'Arlington*, page 167. gedruckt te Utreght, 1701.

Missive U Ed. al voor 't afgaen van de voorsz., desselfs depêche van den 18. deses, ter handt gekomen soude syn geweest; synde nu bedught, dat naer dese bizarre proceduuren van den *Koningh van Engelandt*, den Koningh aldaer des te minder gedisponneert sal konnen werden, om in de voorsz. voorslagh te condescenderen. De sentimenten in Hollandt blyven, volgens de évidente reden, op de onbehebbelycke instantie van den *Koningh van Engelandt*, wel resolut, soo als U Ed. uyt de bygaende Resolutien, gisteren op 't selve subject genomen, breder sal gelieven te bemercken; maer ten selven daege hebben de Heeren Gedeputeerden van Zeelandt, ter Generaliteyt geopent het advis, in eene van de voorsz. Resolutien vermelt, ende hier copyelyck mede bygevoeght, tot U Edts. naerightinge. *

Het sal myns oordeels, ten hooghsten nodigh syn, dat men hoe eer, hoe liever, een eynde maecke van het different, over het salueren ende contrasalueren met de Vlagge; dewyle men dogh nu wel bemerckt, dat de Vrede sal moeten gehaelt worden; gelyck ook dat men op 't vigoureuste de esquipagien voortsette, soo als van deser syde geschiet, ende kan ick niet anders prevoieren, of sullen wy considerabelder in Zee komen, als nogh ooit voor desen.

Hier nevens gaen ook de Attestatien van den Heere *de Ruyter*, raeckende het gepasseerde met *Montague*, ende *Lawson*; 't welck door meerder Officieren sal konnen werden geconfirmeert, soo Uw Ed. sulcks nodigh aght; gelyck mede daer by gevoeght is, Extract uyt een Fransch Autheur, in folio gedruckt, daer uyt, myns oordeels, af te nemen is, dat in desen qualyck geappliceert wort het gemeen seggen, *le Pavillon de France, ne se baisse jamais*; dewyle het selve eene notable exceptie subject is, naer de getuygenisse van den voorsz. Autheur, die geseght wert, aldaer wel geëstimeert te wesen.

Voorlede Sondagh, heeft den Heere Ambassadeur d'*Estrades* my gecommuniceert, het bygaende Advis van den Heere Ambassadeur *Pompone*; welckers inhoudt gecommuniceert geweest synde, soo aen haer Ed. Groot Mog., als aen haer Hoog Mog. Gecommitteerde tot de secrete saeken; hebben soo de een, als de ander, op my begeert, Uw Ed. serieuselyck te recommanderen, gelyck ick ben doende by desen, dat deselve den Koningh ende de Ministers aldaer, vigoureuselyk gelieve aen te wysen de onlydelycke proceduuren ende dreygementen van de Sweden; ende te versoecken, dat den *Koningh van Vranckryck* daer op met deselve vigeur gelieve te doen antwoorden, als syne Majesteyt op gelycke dreygementen van de Sweden, over het Deensche Tractaet, genereuselyck ende obligeantelyck heeft believen te doen. In welcken cas buyten alle twyffel, de saeken alhier met den Grave van *Dohna*, wel tot een goedt eynde sullen uytvallen; synde 't voorsz. dreygement onfeylbaerlyk alleenlyck aengeleyt in hoope, van daer door haer Hoog Mog. te disponneren tot eenige meerder complaisance, als deselve albereyts door den Heere *Isbrants* betoont hebben; maer Uw Ed. kan sigh verseeckert houden, dat haer Hoog Mog. niet een stip verder sullen avanceren; jae dat de notabelste Leden in Hollandt, verklaert hebben, liever eene seeckere rupture met Sweden te willen afwaghten, als haer lachement te laeten afpersen de vernietiginge, of veranderinge van solemnele Tractaten, met Sweden in een goeden standt van haere sae-

* Siet *Aizema's* sesde deel in folio, pag. 93.

saeken gemaeckt, ende daer op sy selfs de Ratificatie, nogh wel ontrent vier jaer langh met empressement hebben gesolliciteert: Of ook bewogen om te relacheren in haeren billycken eysch, van Acte van neutraliteyt, alvoorens op het uytloven van eenige penningen, ende 't inwilligen van andere favorable conditien, een finael besluyt te maecken.

Huyden is ter Generaliteyt geopent, het voorsz. geresolveerde van haer Ed. Groot Mog., op 't boven geroerde advis van de Heeren Staeten van Zeelandt; maer alsoo de Heeren Gedeputeerden van Gelderlandt, op 't laetste Lit van dien; naementlyck, om tegens het genotuleerde van Zeelandt, te doen de contra verklaeringe, aldaer vermelt, naer eene opereuse deliberatie, hun advis nogh uytgestelt hebben tot morgen, soo is ook dienthalven nogh niets gedisponeert.

Ick kan wel oordeelen, dat het nu wat tegens de reputatie stryden soude, dat den *Koningh van Vranckryck* sigh liete disponeren om binnen Londen te laten handelen; maer egter, soo daer toe eenige naedere occasie aen de hand komt, sal het myns oordeels, voorsightiglyck dienen te werden overwogen, of het niet beter sal syn, door 't arripiëren van soodaenigen occasie, alle verdere woeleryen alhier te voorkomen, dan het werck aldus in boghten te laten staen. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 24. Maert 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, St. Germain den 22. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Wel-Ed. schryven van den 13., is my niet voor op den 20. des morgens, door den Heere *de Lionne* toegesonden, apparentelyck, om dat den Heere d'*Estrades* syn courier langer opgehouden heeft, dewyle hy ook brieven van den 15. heeft overgebraght.

De saeke by den Heere d'*Estrades* overgeschreven, heeft hier doen opvatten, een seer prejudiciable opinie, ontrent de Constitutie van den Staedt, welke haer Hoog Mog. niet alleen in het demeleren van de saeken, die althans op 't tapyt syn, maer in andere meer kan schadelyck wesen, en dienthalven sorghvuldelyck weggenomen dient: soo my middelen daer toe gegeven worden, sal ick se naer myn vermogen wel gebruyken, ende ten besten doen gelden.

Londen staet my niet aen tot een Vrede-Handel-plaetse. Contestatien over de Handelingen tusschen Vrankryk en Engelandt, souden de saeken van haer Hoog Mog. kunnen doen lyden: Niet te min is te weegh gebraght, dat den *Koningh*

van Vranckryck den Haeg niet wil, indien den *Koningh van Engelandt* die wederom voorslaet; gelyck U Wel-Ed. uyt den Heer d'*Estrades*, sal verstaen.

Dat men spreeckt, van my *in eventum* derwaerts te senden, wil ick hoopen, dat de meeninge niet is, ofte niet sal blyven. Dit Hof kan in dese conjuncture van tyden; niet wesen sonder een Minister van haer Hoog Mog., ende den Heere *Boreel* is in geen staet van gesontheyt, om het te kunnen volgen; ick kan in Engelant niet tracteren, sonder te hazarderen, dat door artificien verbrooken werde, 't weynigh crediet, dat wy hier hebbe; dat voor de Geunieerde Provincien geheel schadelyk kan syn. Daer is hier op groote saeken aght te geven. Ick stae qualyck te boeck in Engelandt, heb geen humeur, om met die Luyden te kunnen handelen, ende ben minder bequaem tot de Handeling, als die geen, die versch uyt den Staedt komen, ende alle deliberatien hebben bygewoont. Ik bidde, Uw Ed. gelieve dies dese last van my af te houden. Ik weet dat het tegens den dienst van 't Landt is, dat se my op soude geleyt werden, ende soude dies onder respect, niet kunnen resolveren se op te nemen. Ick blyve met al myn hart,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot St. Germain den 22. Maert 1667.

P. S.

Hier nevens gaet een Missive aen den Heere Griffier, in dewelcke ick wederomme tot meerder gerustheyt, Uw Ed. cyffer heb gebruyckt.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, St. Germain den 25. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert het afgaen van myne jongste, van den 18. van de loopende maendt, is my op Sondagh den 20. wel toegekomen, Uw Ed. Missive van den 13., met de Courier, van den Heere Grave d'*Estrades* afgesonden, ende naederhandt op den 21. syn 2de van den 17. deses, met de ordinaris post afgegaen, tot bylaege hebbende duplicate van syn eerste. Het geen ick tot beantwoordinge van de een, ende den ander op gisteren, by occasie van het te rug gaen van den voorseyde Courier, gerescribeert heb, vertrouw ick, dat Uw Ed. voor 't over-

overkomen van dese, ter handt gekomen sal syn. Ick sende niet te min, tot meerder gerustheyt, op huyden duplicaet van 't geen ick aen de Regeringe geschreven heb, onder addres aen den Heere Griffier; ende sal onder U Wel-Ed. gevalle, om deselve reden hier repeteren, den inhoudt van de voorsz. myne rescriptie, welcke is: dat U Wel-Ed. voorseyde schryven van den 13., niet voor den 20. my toegekomen is, om dat de Courrier nogh eenige daegen is opgehouden geweest door den Heere d'*Estrades*, dewyle hy dessels schryven van den 15. heeft overgebraght.

Dat de tydinge van de contestatien, door den Ambassadeur d'*Estrades* overgeschreven, hier doen opvatten een seer prejudiciable opinie, ontrent de Constitutie van den Staedt, welcke de Geunieerde Provincien, niet alleen in 't demeleren van de saeken, die althans op het tapyt syn; maer in andere meer, kan schadelyck wesen, ende dierhalven soigneuselyck weghgenomen dient.

Dat Londen aen van *Beuningen* niet aenstaet tot een Vrede-Handel-placts; dat contestatien over de handelingen tusschen de *Koningen van Vranckryck*, ende *Engelandt*, haer Hoog Mog. saeken doen lyden, ende dat te weegh gebraght is, dat den *Koningh van Vranckryck* den Haegh niet aennemen sal, indien die door den *Koningh van Engelandt* wederom voorgestelt wert.

Dat ick wil hoopen, dat het geen men seyt, van my *in eventum* nae Engelandt te doen gaen, de meeninge niet is, ofte immers niet sal blyven; dat dit Hof, sonder de grootste ondienst, niet kan gelaten werden, geduurende desen Oorlogh, sonder Minister van haer Ho. Mog., ende dat den Heere *Boreel* in geen ligchamelycke dispositie is, om 't selve te volgen; dat ick in Engelandt niet gebruyckt kan werden, sonder te hazarderen, dat door artificien myn weynigh credit hier verbroocken werde, dat noghtans voor haer Hoog Mog. van eenigen dienst kan syn.

Dat de saeken daer heenen sigh schynen te schicken, dat hier op importante conjuncturen te vigileren sy; dat ick in een geheel quaet concept ben in Engelant; geen humeur heb om met die Luyden te handelen, ende onbequamer ben tot dien handel, als die versch uyt den Staedt komen, ende alle Resolutien daer hebben bygewoont; dat ick dies bid, Uw Ed. gelieve my die last af te houden, ende dat ick se my niet soude kunnen laten opleggen, om dat ick gepersuadeert ben, dat het tegens den dienst van 't Landt soude syn.

Ontrent het point van de Vlagge, blyf ick verwaghtende de verklaeringe van den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*: ende blyve nae myne dienstige gebiedenisse:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot St. Germain den 25. Maert 1667.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 31. Maert 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, in dato den 24. deser lopende maendt, is my eerst U Edts. Missive van den 25. daer aenvolgende, ende korts daer na ook die van den 22. daer bevoorens, wel ter handen gekomen. Ik hebbe naer resumptie van myne voorige Missive, van den 13. deses, aen U Ed. met den Expressen van den Heere Ambassadeur d'*Estrades* derwaerts overgebraght, niet konnen bevinden, dat daer uyt met reden oorsaeke konde werden genomen, om van desen Staedt soo quaden opinie op te vatten, als U Ed. adviseert, op 't overkomen van den voorsz. Expressen, aldaer opgevat te syn; aengesien ick niet alleen van geen vier of vyf Provincien mentie maecke, die 't refus van den Haege tot een Handel-plaetse, souden hebben geimprobeert; maer alleenlyck van eene, naementlyck van die van Vrieslandt, met byvoeginge, dat van die van Zeelandt het selve mede stonde te apprehenderen, gelyck ook naederhandt is geschiedt, in voegen als U Ed. uyt de voorsz. myne depêche van den 24. deses sal hebben bemerckt; maer tot nogh toe is geen van de andere Provincien, die van Zeelandt of Vrieslandt toegevallen; ende ick wil ook hoopen, dat sulcks niet en sal geschieden; te meer, alsoo door de Heeren Gedeputeerden van haer Ed. Groot Mog., naer Gelderlandt afgesonden ten fine, als U Ed. sal hebben gesien uyt haer Ed. Groot Mog. Resolutie, die deselve nevens myne depêche van den 17. deses, toegekomen sal syn, aen de Heeren Staeten van de welgemelde Provincie, in dewelcke soodaenige swackheyt nogh wel meest stonde te apprehenderen, op dat subject gerepresenteert ende wel ingedruckt sullen syn de redenen, die soo tastelyck militeren, om ontrent het voorschreve point, van den Haege, aen den *Koningh van Groot-Britannien* geensints iets toe te geven.

Haer Ed. Groot Mog. blyven daer ontrent ook constant, ende onbeweeglyck; tegens welckers welgefondeerde ende cordate opinie, myns oordeels niet seer is te dughten, dat de Provincien souden willen traghten by overstemminge, in de voorige Resolutie eenige veranderinge te maecken.

De Heeren Gedeputeerden van Zeelandt, niet hebbende konnen gepermoveert worden, om haere aenteeckeninge ofte Resolutie van den 16. deses, in de registers niet in te lyven, hebben haer Hoog Mogende daer tegens gedaen soodaenigen verklaeringe, als U Ed. uyt de bylaege, onder N°. 1. hier nevens gevoeght, breder sal gelieven af te nemen.

Ende naedemael den Heere *Appelboom*, nae de receptie van syn jongste depêche uyt Londen, haer Ho. Mog. niet heeft konnen verseekeren, of derselver Missive van den 25. der voorlede maendt, aen den *Koningh van Groot-Britannien* overgelevert was, ofte niet, * soo hebben haer Ho. Mog., daer inne ten besten niet gestight synde, dienaengaende op gisteren hem doen aenseggen, het geen

* Siet *Aitzema's*, sesde deel in folio, page 16. en 17.

geen U Ed. uyt de Resolutie, onder N°. 2. hier by gevoeght, breeder sal gelieven te bemercken.

Wyders sal U Ed., soo uyt de Resolutie van de Heeren Staeten van Zeelandt, nevens de voorsz. myne jongste, aen deselve toegesonden, als uyt myne voorige depêches, wel hebben konnen afnemen, dat de klaghten van deselve Provincie, meer gefondeert worden op de forme ende de maniere van procederen, als op de materie selfs. Welcken aengaende, alhoewel de gemelde Provincie, gelyck ook die van Vrieslandt, niet soo seer over haere Bondtgenoten, als over haer eygene Gedeputeerden souden hebben te doleren, vermits deselve de conclusie, sonder eenige oppositie hebben laten nemen, ende haer alleenlyck met sagte aenteekeningen, voor haere Principaelen tragten te salveren; soo is het egter wel te begrypen, dat haer Ed. Mog. haer niet t'eenemael buyten alle reden geformaliseert vinden, dat aen deselve, Staetschgewyse vergaedert synde, in een saeke van die importantie ende waer over die van Zeelandt, op de precursoire tydinge, door den Heere *Appelboom* al eenige daegen voor de receptie van de Missive van den *Koningh van Groot-Britannien*, alhier gecommuniceert, ook speciaelyk ende expresselyck waeren beschreven, geen tydt van deliberatie gelaeten, of haer lieden advis ende Resolutie mede afgewaght geweest is.

Ick hebbe de condescendencie van den *Koningh van Vranckryck*, op 't gedaene versoeck, om sigh de Stadt van Londen mede wel te willen laten gevallen, gecommuniceert, daer ik gemeynt hebbe soodaenige communicatie schuldigh te syn, ende daer deselve geen pericul subject was, om qualyck gemesnageert te sullen worden. Wy syn over de voorsz. condescendence, aen syne Majesteyt ten hoogsten verobligeert, oordeelende eghter, dat nu den *Koningh van Groot-Brittannien* soo grooten obstinaetheyt heeft beginnen te betoonen, niet alleen ontrent de Handel-Plaetse, maer ook ten aensien van Pouleron ende St. Christoffel, dat men hem in 't reguard van syne begeerte, om tot Londen te tracteren, voor als nogh niet en behoort te gemoedt te gaen, om die hovaerdige Natie daer door niet te meer op te setten, ende haer ook op de conditien selfs, tegens alle reght ende reden te doen opiniastreren; maer dat het absolute noodtsaeckelyck is, door een contrarie fermeté, ende door 't voortsetten, van wedersyts esquipagien, met alle vigueur, den *Koningh van Groot-Brittannien* voor eerst tot moderater gedaghten te reduceren, ende als dan te overleggen, wat den tydt daer ontrent naeder soude mogen aen de handt geven.

In allen gevalle dunckt my, dat het op een naeder instantie van den *Koningh van Groot-Britannien*, om Vranckryck met Denemarcken, nevens haer Hoog Mog. tot Londen te trecken, geensints van goede gratie, ofte van interest van de Geallieerden soude wesen, den selven Koningh sulcks in te willigen, op dat men sigh aldaer niet meer ende meer soude inbeelden, dat men ook door naeder ende gereïtereerder instantien, alle onbillycke postulate in de handelinge selfs, soude overhaelen; maer dat het onder verbeeteringe van soeter ende fatçoenelycker ingressie soude wesen, dat den *Koningh van Vranckryck*, die van Engelandt door een kraghtigh raisonnement in 't ongelyck stellende, van dat hy sigh in 't territoir van de Geunieerde Provincien, die authoriteyt willen aenmatigen, dat hy in weerwil van haer Hoog Mog., begeerde, syne Minis-

 ters

ters in te dringen in een Plaetse, die haer Hoog Mog. onbequaem aghteden; daer hem in 't selve territoir een bequaemer aengewesen wierde. Daer by tot meerder overtuyginge soude hebben konnen voegen, dat den *Koningh van Vranckryck* ter contrarie voorslaende de Stadt van Douvres, geensints gemeynt was den *Koningh van Engelandt* daer mede de wet voor te schryven in syn eygen territoir; maer dat hy sigh uytgelaeten hebbende tot een Plaetse, gelegen onder het territoir van den *Koning van Engelandt*, verstonde, daer mede gestelt te hebben aen de dispositie van den selven Koningh, om syne Ambassadeur te accommoderen in een andere commodieuser plaetse, binnen 't selve territoir; mits in 't reguard van Vranckryck, ende van desselfs Geallieerden, niet subject synde eenige inconvenienten, ten aensien van 't overbrengen van de advisen, of andesints; ende sulks, dat ook den *Koning van Groot-Britannien* daer mede geopent was den wegh, om de handelinge selfs tot Londen te konnen doen overbrengen, onder beneficie van behoorlyke securiteyt op 't overbrengen van de depêches, ende de precautie daer toe tot contentement van Vranckryck, ende van de Geallieerden gerequireert; gelyck ick myn gevoelen dienthalven ook eeniger maeten in de voorsz. myne Missive van den 13. deses, in dier voegen uytgedruckt hebbe; 't welck mogelyck als nogh by veranderingh van 't humeur van den *Koningh van Groot-Britannien*, 't syner tydt in consideratie sal konnen werden getrocken.

Maer voor al magh, myns oordeels, niet langer geleutert worden, met het adjustement over de conjuctie van wedersyts Vlooten, ende van 't point van 't stryken van de Vlagge; 't welk tot nog toe, alleen die saeke heeft doen blyven buyten besluyt. Ik sie daer op met alle posten, de gerequireerde authorisatie op den Heere Ambassadeur d'*Estrades* te gemoedt; gaende ook tot U Edts. naedere informatie, hier nevens onder N°. 3., het adveu van haer Ed. Groot Mog., onder secretesse gegeven, op 't geene dienthalven met den Heere Ambassadeur d'*Estrades* al voor lange is geadjusteert geweest.

Ick hebbe op gisteren in 't lange gecommuniceert met den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, over den innehoude van syne depêches, die in substantie conform waeren, het geene Uw Ed. met deselve post aen de Regeringe overgeschreven heeft; ende hebbe geoordeelt, dat de saeke gelegen synde, soo als hier vooren breder staet verhaelt, het niet geraeden sal wesen, soo éclattanten denunciatie te doen ter Vergaderinge van haer Hoog Mog.; als waer toe den selven Heere Ambassadeur d'*Estrades* sigh, des noodt synde, gelast vondt; maer dat het beter soude syn, eene Conferentie met Commissarisen te versoeken, ende aen deselve in sagtigheyt te representeren de beweginge, die de jongste tydingen in 't gemoedt van den Koningh aldaer, hadde gecauseert, vertrouwende, dat daer door veel beter, als door eene hooge taele, uytgewerckt sal konnen werden, 't geene den Koningh voor conclusie desidereert; dat naementlyck haer Ho. Mog. aen den *Koningh van Groot-Britannien* doen denuncieren, dat sy geensints sullen veranderen haere genomen Resolutie, om den Haege niet in te willigen tot een Handel-plaetse. Gemelden Heere d'*Estrades* heeft sigh ook daer mede geconformeert, ende sal dienvolgende, op huyden de voorsz. Conferentie versoecken.

Aen wien van wegen desen Staedt, de handelinge, in cas van byeenkomste, sal

ſal werden toevertrouwt, ſal 't ſyner tydt naeder moeten werden overwogen, naer dat men ſal geſien hebben, in wat plaetſe de byeenkomſte ſal vallen; ende gelyk ik gaerne U Edts. meeſte ſatisfactie in dien deele geprocureert ſaege, ſoo wil ick ook vertrouwen, dat by ſoo verre haer Ed. Groot Mog., ende ook haer Hoog Mog., hier naer moghten oordeelen, dat de voorſz. Negotiatie U Ed. mede, met den meeſten dienſt van 't Landt, konde ende behoorde te werden toevertrouwt, deſelve ſig in dien deele ſal gedraegen, als een goet Patriot ende gehoorſaem Onderdaen toeſtaet.

Hier by gaen ook, onder N°. 4., tot U Edts. naerightinge, verſcheyden Reſolutien ende ſtucken, raeckende 't ſubject van de commiſſie, by haer Ed. Groot Mog. naer Gelderlandt ende Over-Yſſel gedecerneert, of mogelyck ook daer van iets breder derwaerts overgeſchreven moghte ſyn; om ſigh t'allen tyde daer van tot goede onderrightinge, te konnen dienen. Waer mede deſe afbreekende, ſal ick verblyven:

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 31. Maert 1667.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, St. Germain den eerſten April 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghſte van den 25., is my wel toegekomen U Ed. Miſſive, van den 24. des voorleden maendts.

Ick heb ſeer gaerne geſien, de atteſtatien, ontrent het ſtrycken van de Vlagge, daer nevens overgeſonden; maer ick heb geoordeelt, dat alvooren dit point wederom op 't tapyt te brengen, de gemoederen alhier dienen weder tot haer gekomen te ſyn, van de ontſteltenisſe ende 't onbenoegen welcke de onverwaghte conteſtatien, over het excluderen van den Haege tot een Handel-plaetſe, veroorſaeckt hebben; ende ick hoop, dat wy met de naeſte poſt, binnen vier daegen tydingen van de verrightinge van den Heere d'*Eſtrades* ſullen hebben, die ons dat goet hier ſullen procureren; want ick kan niet geloven, dat de ernſt die hy is gelaſt te toonen, ende de kraght van de redenen, welcke hy heeft te gebruycken, reſiſtentie vinden kunnen.

De jongſte adviſen van gedaghten Heere, ſyn ſoo vol bekommerniſſe geweeſt, dat ſyn Ed. by 't ſluyten van deſelve, ſoude gemoveert hebben, dat de ſaeken in die termen ſoude kunnen komen te vervallen, dat den *Koningh van Vranckryck* ſoude te delibereren hebben over middelen, om met Hollandt alleen den Oorlogh uyt te voeren, indien de andere Provincien daer toe niet wilde contribueren.

Ick heb my van U Wel-Ed. Miſſive, ende van de Reſolutie van de Heeren

Staeten van Zeelandt, bedient, om aen te wyſen, dat 'er geen reden was, tot ſoo verre uytſiende apprehenſien.

Ick heb gecommuniceert, 't geen U Ed. my overgeſchreven heeft van de Sweedtſche bedreyginge, ende heb geen difficulteyt gevonden, om te obtineren, dat men daer op, ſoo hier aen den Heere Secretaris *Puffendorf*, als in Sweden door den Heere *Pompone* ſal ſpreecken, ende blyven ſpreecken, ſoo als het conform de Alliantie met haer Hoog Mog., behoort; maer den Heere *Puffendorf* verheft ſeer de klaghten, over 't aenhaelen ende aenhouden van Sweedtſche Schepen, ende 't ſal dienſtigh ſyn, dat men haer dienaengaende haer ongelyck aenwyſe, diermaete, dat het ook aen deſen Koningh conſtere, dat haer klaghten ongegrondt ſyn. Ick blyve:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot St. Germain den eerſten April 1667.

P. S.

Uyt het huys van den Heere Prince van *Turenne*, is my verſoght, aen U Wel-Ed. te recommanderen, dat eene Juffrouw *Senry* welcke reviſie heeft te verſoecken van een Proces, voor den Hoogen Raede verloren, van U Ed. gunſte magh obtineren, al het geen de Juſtitie kan lyden; dat is, dat goede adjunĉten uyt de Vergaederinge mogen werden gekoren.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. VAN BEUNINGEN, den 7. April 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongſte van den 31. der voorlede, is my U Edts. Miſſive van den eerſten deſer loopende maendt, wel ter handen gekomen. Ik wil hoopen ende vaſtelyck vertrouwen, dat de gemoederen aldaer, voor de receptie deſes, al wederom tot haer gekomen ſullen ſyn, van de ontſteltenisse, daer inne U Ed. adviſeert, dat deſelve geraeckt waeren, ſoo door de adviſen, die deſelve met de jongſte poſt, door den Heere Ambaſſadeur d'*Eſtrades* ſullen hebben ontfangen, als door de Miſſive, by my met deſelve poſt, aen U Ed. geſchreven; ende dat U Ed. mitsdien de ſaeke, van 't ſtrycken van de Vlagge met contra ſalut daer op naer gewoonte te volgen, ſal hebben konnen op 't tapyt

pyt ende ten eynde brengen; gelyck myns oordeels, de tydt sulcks wel op 't alderhooghste vereyscht, op dat het werck van de conjunctie, daer op eenmael eyndelyk, gesloten ende geperfectionneert mogen werden; daer inne het my toeschynt, dat albereyts al te veel tydts is versuymt.

Ondertusschen hebben de Heeren Staeten van Vrieslandt, haer ontrent het refuseren van den Haege tot een Handel-plaetse, mede met de andere Provincien geconformeert, in termen, als U Ed. uyt derselver Missive, onder N°. 1., hier nevens gaende, particulierder sullen gelieven te vernemen.

De Heeren Gedeputeerden van Zeelandt, om aen de Bondtgenoten, ende voorts ook by verbreydinge, verders te betoonen, dat haere discrepantie met de andere Provincien, geensints geprocedeert heeft uyt eenige genegentheyt om de Engelschen in de saeke ten principaelen, iets te wille te wesen; hebben op gisteren, ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. doen lesen, de Resolutie, van de Heeren haere Principalen, onder N°. 2. hier by gaende, ende daer benevens de andere Provincien versoght, dat tot betoninge van de nodige fermeté, mitsgaeders om de Vyanden alle andere hoope ende gedagten te benemen, by eene generaele Resolutie van haer Ho. Mog. positivelyck vastgestelt moghte werden, dat de Engelschen geensints verder te gemoedt gegaen soude werden, als 't geen haer albereyts over lange is gepresenteert geweest; daer mede haer die van Hollandt aenstonts hebben geconformeert, ende syn de andere Provincien versoght, haer insgelyks daer mede te willen voegen. Ende naedemael by haer Ed. Groot Mog. geoordeelt is, dat de Engelschen haer wel moghten inbeelden, altyts, selfs by ongeluckige toevallen, tot de Vrede te sullen konnen geraecken op de voorheenen aengebodene conditien, als sy die maer souden gelieven te accepteren, ende dat sy ter contrarie, by een goeden uytval, wel meerder avantages souden konnen bedingen; soo hebben haer Ed. Groot Mog., om de Vrede door soodaenige inbeeldingen niet langer te doen protraheren, in den haeren geresolveert, ende ter Generaliteyt doen inbrengen, 't geene U Ed., onder N°. 3. hier nevens ingesloten vinden sal; waer van by de andere Provincien copye versoght is, om de intentie ende Resolutie van de Heeren haere Principalen, daer op mede te mogen vorderen.

Ende hebben haer Ed. Groot Mog. wyders, tot meerder vastigheyt van het geene met den *Koningh van Groot-Britannien* soude mogen werden verhandelt, noodtsaeckelyck geaght, dat eene speciaele Guarantie daer over, met Vranckryck ende Denemarcken, moghte werden aengegaen, volgens de Resolutie, onder N°. 4. hier nevens gevoeght: daer op de andere Provincien versoght syn, haer mede ten spoedighsten te willen verklaeren; op dat soo salutairen werck, tydelyck voor 't besluyt van eenigh Tractaet met den *Koningh van Groot-Britannien*, tot perfectie gebraght moge werden.

Ick kan wel bemercken, dat de swackheyt ende verkeerde dispositie van eenige Provincien, by den Heere Grave d'*Estrades*, uyt bekommernisse over arger gevolgh, al vry uytgemeten moet syn, ende dat dienvolgende, ook den allarm aldaer al wat te groot is geweest; maer nu de saeken sigh alhier soo wel geschickt ende gereddert hebben, wil ick hoopen, dat de sinistre ende naedeelige impressie die daer over, aldaer was opgevat, geen gevolgh sal hebben, ende dat het gevoelen, 't welck den Koningh aldaer, over soo ongefondeerde

discrepantie tusschen de Provincien getoont heeft, haer te beter in de Negotiatie ten principaelen sal by den anderen houden; soo dat ick my daer uyt niet dan goede effecten belove; gelyck ick ook wel verseeckert ben, de voorsz. advisen by den gemelden Heere d'*Estrades* niet anders, dan met eene opreghte meyninge, te wesen gegeven.

Ondertusschen is op eergisteren door den Heere Envoyé *Appelboom*, hier geëxhibeert, een Missive van den *Koningh van Groot-Britannien*, daer by syne Majesteyt accepteert de Stadt van Breda tot eene Handel-plaetse, soo als U Ed. uyt de bygeleyde copye onder N°. 5., particulierlyck sal gelieven af te nemen. Haer Ho. Mog. hebben nogh ten selven daege daer over door Gedeputeerden uyt den haeren, doen spreecken met den Heere Grave d'*Estrades*, ende de Heeren alhier aenwesende *Deensche Ministers*, ende eenpaerlyck verstaen synde, dat daer mede de Resolutie, soo wel van den *Koningh van Vranckryck*, daer mede sigh die van Denemarcken geconformeert hadde, als van haer Ho. Mog. was voldaen; is op 't rapport van dien van huyden ter Vergaederinge van haer Ho. Mog. ontfangen, geresolveert, dat aen den hooghstgemelden *Koningh van Groot-Britannien*, de gerequireerde Passeporten by rescriptie van haer Ho. Mog., door de Heeren Mediateurs sullen werden ter handen gestelt. Ende naedemael uyt alle ingekomen advisen klaerlyck af te nemen is, dat de Heeren *Hollis* ende *Coventry* sigh ten uytersten sullen verhaesten, om herwaerts over te komen, soo sal het ook ten hooghsten nodigh syn, dat den hoogstgedaghten *Koningh van Vranckryck* de nodige authorisatie, pouvoir ende instructie, mede op het aldersspoedigste herwaerts sende, gelyck dan de Heeren *Clingenbergh* ende *Charisius*, daer toe al by avance pouvoir ende instructie van den *Koningh van Denemarcken* ontfangen hebben, ende sigh dienvolgende van nu af aen gereet houden, om sigh ten dien *fine*, naer Breda te transporteren.

Het soude myns oordeels, tot eene goede uytkomste seer veel konnen contribueren, dat men aller syden sig ten uytersten évertueerden, om de Vlooten van de Geallieerden binnen korten tydt in Zee te hebben; gelyck dan haer Hoog Mogende daer toe alle bedenckelyck empressement aenwenden, ende ten dien *fine* expresse Gedeputeerden naer de Respective Collegien ter Admiraliteyt afsenden.

Den Heere Grave van *Dohna*, Extraordinaris Ambassadeur van Sweden, heeft aen haer Hoog Mog. overgelevert eene Memorie, met een bygevoeght Project, daer van ick my verplight vinde, U Ed. hier nevens onder N°. 6. copye toe te senden; ende naedemael den Heere Ambassadeur d'*Estrades* my verklaert heeft, speciaelyck gelast te syn, desselfs Negotiatie alhier te appuyeren, ook informatie versoeckende, nopende de klaghten van de syde van Sweden gedaen werdende, over 't opbrengen van Schepen, ende 't incarcereren van eenige Schippers &c. Soo hebbe ick van myn pligt geaght, Uw Ed. hier by mede onder N°. 7., te communiceren de Resolutie, by haer Hoog Mog. den 5. Augusty laetstleden, over diergelycke Project genomen; mitsgaders ook onder N°. 8., het advis Provinciael van Hollandt, over de voorsz. Sweedtsche klaghten geformeert; met versoek, dat Uw Ed. de moeyte gelieve te nemen, van de tastelycke ongefondeertheyt van 't gesustineerde ende begeerde der Heeren Sweden, aen de Heeren Ministers aldaer aen te wysen, ende te versoecken,

dat

dat den gemelden Heere d'*Estrades* gelast moge werden, ter contrarie te appuyeren de regtmatige sustenue ende intentie van haer Ho. Mog.; immers de Heeren Sweden met haer te appuyeren, in 't geene hy Heere Grave d'*Estrades* de een en de ander gehoort, sal oordelen onbillyck te wesen, niet meer ende meer, tegens alle reden te doen opiniastreren. Het waere myns oordeels, de équitabelste ordre, die aen den gemelden Heere d'*Estrades* konde werden gegeven, dat syn Excellencie de moeyte gelieve te nemen, van de Heeren Sweedtsche Ministers aen de eene, ende my of iemandt uyt haer Hoog Mogende Vergaederinge, aen de andere syde te hooren, ende dien hy nae soodaenigh verhoor, soude oordelen in syne sustenue ongefondeert te syn, kraghtighlyck in het ongelyck te stellen; ende de authoriteyt van den Koningh syn Meester te employeren, niet om door patrocinie van ongelyck, de Sweden te doen roideren; maer door 't tegenspreecken van die geene van parthyen, die ongelyck heeft, het accommodement te faciliteren. De Heeren Sweden seggen nu, het Elbingsche Tractaet te willen laeten in syn geheel; ende casseren het selve in 't geheel door 't 1. 2. ende 3. Artikel van dien. Ende ontrent de billycke begeerte van haer Ho. Mog., om te hebben de bewuste verklaeringe ende belofte van Neutraliteyt, schynen sy mede nogh even soo fier, als voorheenen, tegen alle reden te willen blyven aenlopen.

Aen den Heere *de Mombas*, is by haer Ed. Groot Mog. vergunt, een naeder voorschryvens, soo als aen Uw Ed. sal werden vertoont. Ick vinde my ten versoecke van de Vrouwe van *Mombas*, verplight, U Ed. die saeke mede ten besten te recommanderen. Ende hier mede afbreeckende sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. April 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, St. Germain den 8. April 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jongste aen Uw Ed., van den eersten van de loopende maendt, is my wel toegekomen U Ed. Missive, van den laetsten van de voorlede maendt.

De quade opinie, tegens den Staedt opgevat, over de contestatien tegens 't geresolveerde, raeckende 't excluderen van den Haege, syn geensints ontstaen, uyt het geen Uw Ed. my overgeschreven heeft; maer 't selve is in tegendeel by my gebruyckt, om de bekommernissen ende sinistre impressien, welcke de advisen van den Heere d'*Estrades* gegeven hadden, te mitigeren, ende te versaghten; gelyck U Ed. uyt myn schryven sal hebben gesien. Maer dewyle de eerste

eerste advisen van gedagten Heere op dit subject, twee dagen jonger waeren, als die van U Ed., ende mentie maeckten, van dat vier ofte vyf Provincien, tegens 't voorsz. geresolveerde in oppositie quamen, soo ben ick onseecker geweest, of dit quaet by contagie, niet grooter moght syn geworden, als U Ed. berighte, ende heb dierhalve voor goet aengesien, dat kraghtige aenmaeningen gebruyckt wierden, om dat te stuyten; die ick ook tegenwoordigh aght niet onnut te syn, op dat de geene, die met wat te grooten faciliteyt disputen ende debatten in groote tedere saeken, in de Regeringe veroorsaeken, mogen sien, van hoe prejudiciabel effect, die buytens Landts syn.

Met het éligeren van Breda, komen de consideratien van U Ed., raeckende Londen, te vervallen, andersints soude ick die in tyden ende wylen, tot myn instructie op dat subject, hebben gebruyckt.

Ick heb den Heere *Colbert* onderhouden, over het geen betreft de conjunctie van de Vlooten, ende heb, soo syn Ed., als den Heere *de Lionne*, by mondelinge aenspraek, ende den Koningh by schriftelycke Memorie aengemaendt, om sonder uytstel, de nodige ordres te depêcheren, om die saeke tot een finael besluyt te brengen; ende heb te gelyck wederom geurgeert op 't point van de salutatie, met alle de redenen, die U Ed. in de hier nevensgaende Memorie, sal vinden; die ik gemunieert met de atteftatien daer toe dienende, den Heere *Colbert* voorgelesen, ende aen desen Koningh overgelevert heb. My is daer op geseyt, dat men met haer Ho. Mog. considereert, dat dit werck geadjusteert dient te werden, sonder langer trainissement, ende dat men sigh laet gevallen 't geen met den Heere d'*Estrades* daer over geconcerteert is; maer dat men by ampliatie desidereert een belofte, van dat by 't eyndigen van de Campagne, de Vloote van haer Ho. Mog., die van syne Majesteyt securiteyt sal procureren, om nae de Fransche Havenen te keren, ende om niet genootsaeckt te syn, om in Nederlandt te overwinteren.

Ick geloof niet, dat haer Ho. Mog. swaerigheyt sullen maecken, om daer ontrent toe te seggen, 't geen in goede reden van haer geëyscht kan werden; waer ontrent ick heb gesprooken in gelyken sin, als U Ed voor desen met den Heere d'*Estrades* heeft gedaen, en heb te gelyk aengewesen, dat in dese constitutie van saeken, ende dus vroeg in 't jaer, die bekommernisse hier ontrent niet groot konde syn; insonderheyt, dewyle men naederhandt gelegentheyt soude hebben, om dat werck te reguleren. Ick vertrouw, dat op dit alles den Heere d'*Estrades* met dese post ordre sal entfangen.

Ontrent het point van de Vlagge, blyft men tegens alle redenen, daer op staen, dat nae de informatien, die men hier heeft, de Vlagge van den Admirael en Chef, nooit heeft gestreecken, ende die van een minder Commandant en Chef, niet als in de rencontre van den Heere *Neufchaise*; ende seyt den Heere *Colbert*, dat hy dies den Koningh niet kan aenraeden, het contra salut van de Vlagge. Ick urgere haer Ho. Mog. billycke begeerte, met redenen ende met exempelen; maer men seyt voor alle antwoort, dat dewyle haer Ho. Mog. lyden, dat haere Vlagge de Engelsche groet in de Britannische-Zee, sonder hergroete; ende den *Koningh van Engelandt* noghtans niet en verstaet, daer meerder te seggen te hebben, als den *Koningh van Vranckryck*; dat sy in reden, ende volgens 't geconcerteerde, niet meerder by forme van conventie, van desen

sen

ſen Koningh, als van Engelandt eyſſchen kunnen. Indien haer Ho. Mog. te vreden waren, het ſalut van de Vlagge, ſonder ſtrycken; maer alleen met vouwen te doen, ſonder contra ſalut; ofte haer contenteerden met een contra ſalut, dat alleen door 't vouwen ſoude geſchieden, nae dat haer Admirael geſtreecken ſoude hebben; de ſaeke waer miſſchien te vinden.

Ick heb deſe morgen geweeſt, om by den Heere *de Lionne*, of by den Heere *Colbert* te onderſtaen, wat op 't geene voorſeyt is, naeder gereſolveert ſoude weſen; maer die beyde Heeren ſyn, mits deſe daegen van devotie, op giſteren nae Paris vertrocken; ſoo dat ick my moet gedraegen, tot het geen aen den Heere d'*Eſtrades* ſoude mogen overgeſchreven ſyn. Ick blyve:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot St. Germain den 8. April 1667.

Raiſons par leſquelles il paroît, que le contre-ſalut du Pavillon, aux rencontres des Flotes de Sa Majeſté Très-Chrétienne & des Etats Généraux, eſt d'une juſtice toute évidente.

IL eſt conſtant que le Salut, que les Flotes & les Navires de Guerre de deux Etats Souverains, rendent l'un à l'autre en pleine Mer, n'eſt pas un acte de ſoûmiſſion d'un Inferieur à un Superieur; puis qu'ils ſont independants l'une de l'autre, & que leurs Flotes ou leurs Navires ſe rencontrent dans un lieu neutre; mais une civilité & une déférence d'honneur & de reſpect, que de Prince à Prince, & d'Officier de Prince à Officier de Prince, n'eſt jamais reçû, ſans qu'on le rende.

Il paroit auſſi par l'atteſtation du Lieutenant Amiral Jean Everſen, *un des plus vieux Officiers de Mer de notre temps, que ce qui eſt conforme à la raiſon en ceci, l'eſt auſſi à la pratique; & que les Amiraux des Flotes de France, ont répondu, non ſeulement de leur Canon, mais auſſi de leur Pavillon, au ſalut qui leur a été fait, par le Pavillon & le Canon des Amiraux des Flotes des Provinces-Unies; comme il le montre dans ſon Atteſtation par pluſieurs exemples; ſans qu'au dire dudit Lieutenant Amiral & de pluſieurs autres Officiers de Mer, cette façon de ſaluer & de réſaluer entre Flotes & Flotes, Navires & Navires, de l'un & de l'autre Etat, ait jamais été ſujet à conteſtation.*

Il eſt de même vrai, que ce qui a été obſervé par les Amiraux des Flotes Françoiſes, l'a été auſſi par ceux des Flotes Angloiſes, aux rencontres qu'ils ont faites des Flotes des Etats des Provinces-Unies, comme il s'eſt vû ſpécialement peu de tems avant la preſente Guerre, quand la Flote deſdits Etats, ſous le Lieutenant

Amiral de Ruyter, (*alors étant Vice-Amiral*) *rencontra celle du Roi d'Angleterre, sous le Vice-Amiral* Lawson *proche de Tanger; & l'an* 1661. *à Frangerola, quand ledit Lieutenant Amiral* de Ruyter, *alors Vice-Amiral, y vint à l'ancre, auprès de Mr. de* Montague, *Amiral du Roi d'Angleterre.*

Et s'il se trouve qu'en d'autres rencontres, les Anglois n'ont pas fait de même, cela ne peut pas servir à changer ce qui est de la raison & de la coûtume, mais à faire paroître qu'on y a contrevenu, quelquesfois.

Outre qu'on trouvera que ces contraventions, ont été commises par les Anglois dans les Mers, que les autres Nations appellent Britanniques, parce qu'elles sont voisines de la Grande-Bretagne; & que les Anglois dénotent du même nom, parce qu'ils prétendent en être les Maîtres & les Seigneurs; d'où dérive, qu'y voulant faire passer le salut du Pavillon, pour un tribut de soûmission qu'ils prétendent être dû à la superiorité & souveraineté qu'ils s'attribuent auxdits Mers, il n'est pas étrange que leur injustice les porte, à faire des actions que ceux qui maintiennent la liberté des Mers, contre ladite usurpation, doivent contrecarrer en toutes manieres, & nullement authoriser par leur imitation.

Ce qui est d'autant plus évident, parce que les Rois d'Angleterre ne prétendent pas seulement, que les Etats qui leur sont posterieurs en rang, leur doivent la déférence du premier salut du Pavillon; mais tous les Rois & Monarques, dont les Flotes & Navires sont rencontrez par les leurs, dans les Mers dites les Britanniques; mêmes de ceux, dont ils n'auroient pas droit de disputer la primauté du rang.

Aussi, aux conventions faites avec lesdits Seigneurs Etats, sur ce qui concerne le premier salut du Pavillon, ils n'ont pas seulement demandé cette déférence en toutes les Mers indistinctement, mais dans les Mers Britanniques; comme il paroît par le 16. *article du dernier Traité, entre le présent Roi d'Angleterre & lesdits Seigneurs Etats.*

Et quoi qu'il ne soit pas exprimé audit article, que les Navires Anglois doivent rendre le salut du Pavillon, qu'ils reçoivent, on présuppose avec justice du côté desdits Seigneurs Etats, que cela s'entend, pour les raisons qui ont été dites ci-dessus.

De sorte que toutes les fois que les Anglois y ont manqué, on a consideré ce qu'ils ont fait, comme un manquement à ce qu'ils devoient faire; & on a pris sujet de là de leur refuser en d'autres rencontres, le premier abaissement du Pavillon, qu'autrement on leur devoit selon ledit Traité.

On ne contredit point, que dans une ceremonie qui est établie par la coûtume, & qui n'a pas été réglée precisement dans les instructions, qui de tems en tems ont été données aux Amiraux, & autres Officiers de Mer du Roi, dans leurs expeditions maritimes, il n'y ait pu avoir de tems en tems des omissions, & des manquemens au contresalut du Pavillon.

Mais, tant s'en faut que ces omissions puissent alterer ou obscurcir le droit, qu'au contraire elles ont servi d'occasion à l'éclaircir, puis qu'ayant donné lieu à feu Mr. le Lieutenant Amiral Tromp *de ne saluer pas du Pavillon, le Pavillon du Roi porté par le Commandeur* Neufchaise, *qu'il ne fût auparavant assuré du contresalut; ledit salut & contresalut s'est fait après une convention formelle là-dessus, par deux vieux Officiers de Mer, qui ne pouvoient pas ignorer ce qui est de la raison & de la coûtume; & avoient du garde de se charger de decider des formalitez aucunement disputables, en une matiere si delicate.*

On

On peut tirer de ce qui vient d'être dit les confequences qui s'en fuivent ; à fçavoir,

I. *Que l'on ne peut pas alleguer une feule bonne raifon, pourquoi le falut du Pavillon en pleine Mer puiffe être autrement, confideré qu'une acte volontaire de refpect & de civilité qu'on peut refufer, & qu'on refufe quand on n'y répond pas par le contrefalut.*

II. *Que les Anglois mêmes s'ils refufent en certaines occafions le contrefalut du Pavillon ne le refufent que dans les Mers qu'ils difent leur appartenir & fur leur pretendue Seigneurie desdites Mers, & non ailleurs, & qu'ainfi les Princes & les Rois, qui voudroient fuivre leur exemple ne le pourroient refufer, que dans les Mers, dont ils fe voudroient attribuer la Seigneurie, & feroient obligez d'en ufer ainfi contre tous Princes & Etats, & non feulement contre ceux qui leurs font pofterieurs en rang. Car, fi c'eft un effet de la Seigneurie de la Mer, il fe doit exercer contre tous étrangers; & fi c'eft un acte de refpect & de civilité feulement, on doit entre deux Souverains la reciprocation de la civilité qu'on reçoit. L'avantage de celui qui eft le premier falué n'étant que trop confiderable, quand même il refalue du Pavillon, puifque felon la coûtume qui eft établie, celui qui falue le premier laiffe fon Pavillon bas jufques à ce que l'autre l'ait baiffé & rehauffé. De forte que cette ceremonie femble d'un côté être un acte de refpect, & d'autre côté une fimple civilité; au lieu que dans les autres occurences d'honneur entre les Etats, il n'y a que la feule difference de la primauté.*

III. *Que Meffeigneurs les Etats des Provinces-Unies n'ayant pas reconnu comme une action legitime les excès que les Anglois ont fait en cette matiere, mais comme un fujet de jufte retorfion, ne pourroient pas regarder autrement ce qui feroit fait à leur exemple fans fe faire un prejudice très notable.*

IV. *Et d'autant plus fi l'on vouloit exercer cette nouveauté contre eux, & non contre d'autres Princes, puis qu'en ce cas-là, on feroit une difference à leur defadvantage, que les Anglois mêmes ne font pas.*

V. *Que ce tort feroit non feulement contre la raifon, mais fans exemple, fi l'on le veut exercer dans les Mers où on ne s'attribue point de Seigneurie, puifque dans ces Mers-là les Anglois mêmes; comme dit eft, ne l'exercent pas.*

VI. *Que les omiffions du contrefalut faites en certaines rencontres ne donnent aucun droit, mais bien fujet de s'en precautionner contre ces abus par des conventions préallables.*

VII. *Que les Seigneurs Etats des Provinces-Unies n'ont jamais accordé aux Anglois qu'ils falueroient du Pavillon fans être refalue du Pavillon, & qu'ils ne doivent pas attendre que faifant la Guerre conjointement avec le Roi pour affurer la liberté de la Mer; Sa Majefté les voudroit obliger à des conventions qui n'ont pas été faites avec ceux qui affectent de la mettre en fervitude par leur domination pretendue.*

Lefdits Seigneurs Etats font fort éloignez de difputer au Roi le rang & la prééminence de fa Couronne, ou de manquer au refpect, puifque, comme dit eft, le Pavillon des Etats n'abbaiffe pas feulement le premier, mais demeure abbaiffé jufques à ce que le Pavillon du Roi foit rehauffé; & qu'ainfi de n'y repondre pas de la civilité qu'on fait par un abbaiffement reciproque du Pavillon, pafferoit le droit qu'on peut

fonder sur la prééminence, à des prétensions qu'on voudroit établir sur la domination.

Il n'est pas necessaire après ce qui vient d'être dit, de répondre specifiquement aux écrits qui ont été exhibez pour disputer en quelque maniere la coûtume & l'obligation du contresalut du Pavillon; il suffit de remarquer que ce que l'Instruction de Mr. le Cardinal de Richelieu *dit être convenu touchant la ceremonie du salut & contresalut ne se trouve point dans le Traité qu'il accuse; & que cette Instruction ne peut pas ôter à Messeigneurs les Etats un Droit fondé en raison, justice, & coûtume, & confirmé par la convention faite entre deux des plus experimentez Officiers du Roi & desdits Seigneurs Etats.*

Les autres exemples alleguez ne sont verifiez par aucuns témoins, à l'exception de celle qui est arrivé l'année passé quand six Navires de Messeigneurs les Etats se sont joints à Toulon avec la Flote du Roi, sous Mr. le Duc de Beaufort; *lequel pourtant n'est d'aucune consideration, puisque lesdites Navires venoient à Toulon, pour être joints à la Flote du Roi sous le commandement dudit Duc de* Beaufort, *& pour respecter ses Ordres.*

Les autres exemples, quand ils seroient très-bien vérifiez, ne prouveroient sinon qu'il y a eù des omissions & des manquemens, qui ne fondent aucun Droit contre ce qui est évidemment de la raison & de la justice, & même de la coûtume, comme l'on prouve par des exemples en bien plus grand nombre que ceux qu'on a citez d'autre part.

Et Mr. de Terron Colbert *ayant écrit, que les informations qu'on a pû recouvrir sur le fait du salut des Pavillons étoient fort diverses, a bien fait entendre parlà qu'il y avoit bien des exemples au contraire, qui font paroître, que les autres ne sont, comme dit est, que des omissions.*

Il sert pour répondre à quelques illations qu'on fait dans lesdits écrits, que la qualité de celui qui commande n'altere point ce qui s'observe dans cette ceremonie; comme il paroît par le contresalut du Pavillon rendu par Mr. de Montague, *qui étoit Lieutenant Amiral du Roi d'Angleterre, à Mr. de* Ruyter, *qui n'étoit que Vice-Amiral desdits Seigneurs Etats.*

A St. Germain ce 5. Avril 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 14. April 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 7. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive van den 8. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; ende naedemael den Heere d'*Estrades*, met deselve post, tot onse groote verwonderinge, ende tot merckelycke prejuditie van de gemeene saeke, nogh geene ordres heeft ontfangen, over het point van de conjunctie, ende 't strycken

ken van de Vlagge; soo sal het nodigh wesen, daer op van tydt, tot tydt, ten uyterſten te preſſeren. Ende wat belanght de ampliatie, die men van die ſyde heeft gedeſidereert, dat gedaen ſoude mogen werden in 't project van conjunctie, ten aenſien van 't retour van 's Koninghs Vloote naer ſyne Haevenen; dienthalven heb ick U Ed. in 't breede geſchreven, 't gevoelen van de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden tot de ſecrete Zee-ſaeken, by myne Miſſive van den 20. January laetſtleden; daer by, als weſende de reden conform van deſer ſyde, ſal werden geperſiſteert.

Ick wenſchte ook wel gedient te mogen weſen, van een perfecte lyſte der Schepen, waer uyt de Vloote van den *Koningh van Vranckryck* tot Breſt, is beſtaende met byvoeginge, van der ſelver Monture ende Manninge.

Het raiſonnement, door U Ed. op nieuws overgegeven, raeckende 't voorſz. point van 't ſtrycken van de Vlagge, is hier ſonderlingh welgevalligh geweeſt, als geoordeelt ſynde, dat 't ſelve met groot jugement ende in ſeer goede ordre, op 't alderbondigſte ende kraghtigſte was gecoucheert.

Wy hebben gaerne geſien, dat de Heeren d'*Eſtrades* ende *Courtin*, tot de aenſtaende Vrede-handelinge waeren Gedeputeert, ende dat de laetſtgenoemde, in korte daegen, van daer ſoude vertrecken. Alhier wert mede alle nodige ordre tot de gerequireerde preparatorie geſtelt; ſynde ten dien *fine* twee Gecommitteerden uyt den Raedt van Staeten, naer Breda geſonden, om de Handelplaetſe van alles naer behooren te doen accommoderen.

Hier nevens gaet tot U Edts. naerightinge, copye van 't Paſſeport voor de Heeren Engelſche Ambaſſadeurs; mitsgaders van de Miſſive, waer mede 't ſelve den *Koningh van Groot-Britannien* toegeſonden is; ſynde daer toe niet geresolveert, als met voorgaende adveu ende approbatie van den gemelden Heere Grave d'*Eſtrades*; mitsgaders van de Heeren alhier aenweſende Deenſche Miniſters; gelyck ook de extenſie van dien, aen deſelve gecommuniceert, ende by haer reſpectivelyck voor goet gekeurt is. Wy hoopen, dat alles voorts met gelyck concert, ten goeden eynde gedirigeert ſal konnen worden; daer toe de gemoederen alhier volkomentlyck ſyn gediſponneert, ſoo als Uw Ed. ook eenighſints ſal kunnen afnemen, uyt de ordre van haer Hoog Mogende, die deſelve hier nevens ſal toekomen, nopende het ſubject van de Guarantie, preallablement aen te gaen. Ick hebbe daer toe, ter begeerte van de Heeren haer Hoog Mogende Gedeputeerden over 't ſelve ſubject, preparatoirlyck een concept op 't papier gebraght, 't welck hier nevens gaet, tot Uw Edts. naerightinge; maer aengeſien 't ſelve door de gemelde Heeren Gedeputeerden nogh niet en is gereſumeert, ende dat ick onſeecker ben, of daer toe nogh huyde voor 't afgaen van de poſt, occaſie ſal dienen, ſoo gelieve Uw Ed. 't ſelve naer ſyne gewoonlycke diſcretie, met de vereyſchte circumſpectie te gebruycken, ende my ſyne conſideratien daer over, met de naeſte poſt, over te ſchryven.

De Heeren Staeten van Hollandt ende Weſt-Vrieſlandt, ſyn geconvoceert tegens Dingsdagh aenſtaende, om over het Committeren van Gedeputeerden ende Plenipotentiariſen tot de aenſtaende Vrede-handelinge, ende 't geven van de nodige laſt aen deſelve, te helpen diſponeren, ende de nodige ordre ſtellen.

Wy hebben nu twee langhduurige Conferentien gehad, met den Heere Grave

ve van *Dhona*, over het project van *redintegratie*, Uw Ed. voor desen overgesonden, ende hadden haer Hoog Mog., in consideratie van Vriendtschap ende naeuwe Alliancie, tusschen den *Koningh van Vranckryck* ende desen Staedt intercederende, den Heere Grave d'*Estrades* doen versoecken, de voorsz. Conferentien, met syne personele presentie te willen honoreren, soo om een levendigh getuyge te mogen syn, van de redelyckheyt ende complaisance, die daer inne by haer Ho. Mog. soude werden betoont, als om, des noodt synde, door syn goede officien, alle difficulteyten te helpen surmonteren; ende sulcks by den gemelden Heere Grave d'*Estrades* niet gedeclineert wesende, hadden haer Hoog Mog. daer van advertentie doen geven aen den gemelden Heere Grave van *Dhona*; met versoeck, dat hy sigh 't selve mede wel soude gelieven te laeten gevallen, ende den gedaghten Heere d'*Estrades* daer toe van syne syde insgelycks te versoecken, soo als, onses oordeels, 't selve by hem niet gevoeghlyck konde werden gedeclineert, om verscheyden respecten, ende wel voornaementlyck, in consideratie van de Missive, door den *Koningh van Sweden*, over 't subject van syne Negotiatie, aen den *Koningh van Vranckryck* geschreven den 8. December des voorleden jaers, die ick vertrouwe, U Ed. voor desen te hebben toegesonden, ende die ten overvloedt noghmaels copyelyck hier nevens gaet; maer dien onaengesien, heeft den gemelden Heere Grave van *Dhona* sulcks, naer eenige deliberatie ende consultatie, t'eenemael gedeclineert, selfs naer dat hy 't selve al eens formelyck aen de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden hadde geaccordeert. Ende naer dat wy in de voorsz. Conferentien hebben bespeurt, dat hy by soo veele onbillykheden heeft blyven persisteren, onaengesien hy klaerlyck van syn ongelyck is overtuyght geweest, sigh t'elckens op 't laetste beroepende op syne last; soo moet ick bekennen, dat hy eeniger maeten voorsigtiglyk gedaen heeft, de presentie van den Heere Grave d'*Estrades*, in soodaenige Conferentien te declineren. Wy konnen niet anders afnemen, jae myns oordeels, wel klaerlyck bemercken, dat het ooghmerck der Heeren Sweden sy geweest, den gemelden Heere Grave van *Dhona* alhier te doen verschynen, tegens den tydt, dat sy seeckerlyck gepresumeert hebben, dat de Engelsche hier mede tot eene Handelinge soude wesen geadmitteert, om dan met onderlinge coöperatie, alhier cabales te maecken; ten welcken eynde, het ook schynt aengesien te wesen, dat de Persoon van den gemelden Heere Grave in de voorsz. Negotiatie wert gebruykt, die men onfeylbaerelyk geoordeelt heeft, door 't appuy van syne hooge Verwandtschap alhier, daer inne best te sullen konnen reusseren, dewyle hy andersints t'eenemael onkundigh is, ook vermits syne professie ende langhdurige absentie van 't Sweedtsche Hof, moet wesen, van veele essentiele saeken, tot syne Negotiatie specterende; ende nu 't desseyn haer voor soo verre ontset is, sal de tydt moeten leeren, wat verdere mesures sy sullen willen nemen; waer inne alsoo seer veel sal contribueren, dat den *Koningh van Vranckryck* haer vigoureuselyck haer ongelyck vertoone, ende haere dreygementen inbinde, met eene resolute tale van syne beloofde Guarantie, haer Hoog. Mog. cordatelyck te sullen presteren; soo oordeele ick, dat het ten hooghsten nodigh sal syn, dat U Ed. syne Majesteyt ende dessels Ministers, klaerlyk ende kraghtiglyk aenwyse, de klaerblyckelycke onbillykheyt van der Sweden tegenwoordige begeerte; ende wel voornaementlyck, dat sy haer

haer Hoog Mog. gedisponeert hebben, tot het inwilligen der begeerde cassatie van de bewuste élucidatie van het Elbingsche Tractaet, onder solemnele ende gereïtereerde schriftelyke verklaeringe, van dat het Elbingsche Tractaet by sigh selfs was een compleet Tractaet, ende een gewenscht fondament van de Vriendtschap, daer by alles was gereguleert, 't geene men konde desidereren, met belofte van 't selve, onaengesien de voorsz. cassatie, heylighlyck te sullen naerkomen; ende dat sy nu daer tegens, het selve Tractaet in 't geheel ende al willen weghnemen, ende alles op schroeven stellen; jae van haere syde veel arger élucidatien, of veel eer élusien maecken, als voor heenen van de syde van haer Ho. Mog. syn geobtineert geweest, ende die men als nu te vreden is te casseren. Dat door deselve cassatie haer Ho. Mog. ontset werden, van de eerste vrught, by 't voorsz. Tractaet bedongen; naementlyck, dat in de Tollen, die alsdoen geheven wierden, ende welckers exces gedoleert was, eenige moderatie ende een billyck redres soude geschieden; welck redres als nu, mits de obscuriteyt van de voorsz. clausule, ende 't fameuse woordeken *circiter*, geene effect sal hebben. Dat de tweede stipulatie, daer by bedongen is, dat de Onderdanen van dese Provincien niet hooger in de Tollen sullen mogen werden beswaert, *quam conjunctissima gens peregrina qua potissimâ fruitur aut in posterum fruetur avectigalibus immunitate*, door de laetste woorden van 't 3. Artikel van 't voorgeroerde project, t'eenemael wert gemortificeert; ende dat de derde stipulatie; dat naementlyk, alle nieuwe Tollen of verhooginge van de oude, die naer date van 't voorsz. Tractaet opgestelt, ofte geintroduceert souden werden, t'eenemael égael souden mogen wesen, over wedersyts subjecten; door het tweede Artikel van 't voorsz. project mede wert gesubverteert ende weghgenomen; ende sulcks in effecte al 't geene haer Ho. Mog. by 't voorsz. Tractaet beooght hebben, gerenverseert, om eene wydere deure te openen, tot het verbannen van alle Navigatie van de Ingesetenen deser Landen, op 't Ryk van Sweden, ende dessels onderhorige Landen, door introductie van verdere inégaliteyt; waer toe haer Ho. Mog. in allen gevalle, selfs de handt niet sullen willen lenen; maer wel sulcks met alle eerlycke ende geoorloofde middelen tragten te beletten. Dat men daerenboven, haer Ho. Mog. derft vergen, de confirmatie van een Tractaet, met haere Vyanden gemaeckt, sonder dat men, des geverght synde, 't selve Tractaet derft exhiberen, ende dat men in 't selve Artikel, door de woorden *de cætero*, gevoeght by de voorgaende Artikelen, in effecte om verre smyt, alle voorige Alliancien ende Tractaten, tusschen Sweden ende desen Staedt intercederende.

Ende dewyle my de tydt ontbreeckt, om alle verdere exorbitantien van 't voorsz. project alhier te verhalen, soo referere ick my, dienaengaende, tot de lecture van dien, ende tot U Edts. volkomene kennisse, ontrent de materien daer inne vervat. Dese mitsdien hier mede af breeckende ende verblyvende:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 14. April 1667.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT,
St. Germain den 15. April 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 8., is my wel toegekomen, U Ed. geheel aengenaem schryven, van den 7. deses.

Ick ben van een gevoelen met U Ed., dat het by den uytval, meer voordeelyk, als naedeelyk is, dat by de advisen van den Heere d'*Estrades*, de daer ontstaene dissentien, voor gevaerlycker syn aengebraght, als sy inderdaedt niet syn geweest; maer ik kom daer uyt in vermoeden, dat 'er moeten syn, die hem de saecken, de innerlycke constitutie van den Staedt raekende, ten arghsten ende met exaggeratie aenbrengen, ende dewyle sulcks in verscheyden gevallen seer ondienstigh kan wesen; dient die Heer gewaerschouwt, ende tegens de abusive persuasien met dewelcke hy soude mogen ingenomen werden, met goedt contrarie beright gevigileert; want meest alle groote deliberatien, ontrent uytheemsche saecken. werden getermineert op de impressien ende opinien, die de Buytenlandtsche Ministers, door haer advisen, vooraf komen te geven.

Alle de Heeren hier, syn ten vollen overtuyght van de billyckmatigheyt van haer Ho. Mog. sustenue, ontrent het Eylandt Pouleron, ende my dunckt niet, dat 'er te twyffelen is, of de Engelschen sullen daer inne de reden plaetse geven, soo haest haer geheel benomen sal syn de hoope, van in den Staedt oneenigheyt te verwecken, ofte soo groote swackheyt, dat sy souden kunnen vermoeden, dat men soude kunnen gedisponneert werden om in dese, ter liefde van de Vrede, nae te geven; ende gevalt my dierhalven seer de Resolutie, van myn Heeren de Staeten van Hollandt ende Zeelandt, op dit subject; sy wert hier ook aengesien, als een middel, om de Engelschen promptelycker te doen resolveren, ende ick heb se met dat ooghmerck, aen den Heere *Ruvigny* bekent gemaeckt.

Den Heere *de Lionne* meent, dat wy ongelyck hebben te klagen; dat den Heere d'*Estrades* gelast is, Sweden in haere Negotiatie aldaer te appuyeren; want dat den Heere *de Pompone* gelyke ordre heeft, om haer Ho. Mog. saeken aen 't Sweedtsche Hof te ondersteunen; dewyle dat dit de gebaende weg is, om syn Vrienden de accord te doen vallen; maer dat de Sweden souden ongelyk hebben, indien se daer uyt oorsaeck namen, van sigh te persuaderen, dat desen Koningh haer parthye kiest, ofte niet verstaet wat sy met reden, ofte sonder reden, van haer Ho. Mog. vorderen. My dunckt dat de reden wil, dat wy de Heeren Sweden glimpelyck handelen, ende *cunctando* winnen het eynde van de Vrede-handel, tot Breda aen te stellen; dat myns oordeels, goedt ende van geen lange uytstel sal syn. Den Heere d'*Estrades* sal uyt dit seggen van den Heere *de Lionne*, sien, hoe wy syn officien ontrent de Sweedtsche saeken, syn gehouden te considereren, ende ook te gelyck, dat geen last van den Koning hem verbindt, in dese eeniger maete voor Sweden partydigh, ofte te-gens

gens de reden te ſyn; dat ick heb verſoght, dat den Heere *de Lionne* ſyn Ed. geliefde aen te ſchryven. Ick ſal vernemen ende overſchryven, wat daer op ſal weſen gedaen. Ondertuſſchen kan dit dienen, om de Heeren Sweden te benemen de opinie, van dat Vranckryck in deſe tot haer voordeel partiael ſoude ſyn, ende om haer Ho. Mog. daer ontrent geruſt te ſtellen.

Het geen ik voor deſen overgeſchreven heb,van dat den *Koning van Vranckryck* ſyne pretenſie op eenige van de Spaenſche-Nederlanden, met de Waepenen ſal pouſſeren, indien den *Koningh van Spaigne* die niet afkoopt by compoſitie, is tegenwoordigh een gemeen gevoelen, dat bynae niet tegengeſprooken wert; ende die met kenniſſe van ſaeken ſpreecken, aghten dat men hier in ſtaet is, om met 50000. Mannen de Spaenſche-Nederlanden in te trecken. Daer ſyn 'er die ſeggen, dat de gedaghten lopen, om over de Sambre reght op Bruſſel aen te gaen; maer dit wert by andere tegengeſprooken. Daer ſyn 'er die alrede inkoop van paerden doen, tot haer équipagie, ende, 't geen my helpt perſuaderen, dat men in deſe ievert, is, dat ick merck, dat *Turenne* ende andere, wonderlyck ylen ontrent de Vrede met Engelandt. Ick ſommeer deſe Heeren, om haer tydelyck met haer Hoog Mogende te uytten, volgens 't geen ſy door d'*Eſtrades*, ende door my, U Ed. hebben verſeeckert. Men ſeyt my, dat men in die gedaghten blyft; maer dat het voor de Vredė met Engelandt de tydt nog niet is; jae men ſoude wel willen veynſen, dat de intentie tot geen Oorlogh gaet. Ick geloof dat niet; maer wel, dat Spaigne die kan, ende behoort tydelyck voor te komen, ende met het overgeven van 't een ende 't ander, dat van de *bienſeance* van deſen Koningh is, door een goet Tractaet, ende door de Guarantie van haer Hoog Mog., ende van andere, welcke hier toegeſtaen ſal werden, haer behooren te bevryden van deſe ſwaeren aenſtoot. Ick laet tot U Ed. bedencken, of het niet tydt begint te werden, om dit den Duytſchen Keyſer, ende door den Keyſer, Spaigne aen te raeden; jae ook allerwegen daer toe, ſoo veel doenlyck is, Spaigne te obligeren. My dunckt dit is haer Ho. Mog. intereſt, en welweſen ſoo ſeer, dat op geen ſaek meer ieverlyck, ende met meer applicatie dient gevigileert. Den *Ambaſſadeur van Spaigne* heeft by het nemen van ſyn afſcheyt, aen verſcheyde Heeren geſeyt, dat hy wel voorſiet, dat Vranckryck tot een rupture met Spaigne wil komen; maer hy wil ook doen geloven, dat men aen de ſyde van Spaigne, die liever ſal afwaghten, als afkopen: Sy ſullen miſſchien by dat gevoelen niet blyven; maer by proviſie, kan dat gefondeert ſyn, op hoope, van dat andere haer parthye ſullen nemen. My dunckt, het dient ten beſten, dat die haer benomen wert; jae, dat men haer doet apprehenderen, dat men liever de beuyt ſoude willen deelen, als daer toe te willen verſtaen, ſoo langh ſy verwerpen in compoſitie te komen, als dat met een Guarantie geſchieden kan. Engelandt wert geſeyt, de incluſie van Spaigne te ſullen brengen op 't tapyt; dat ſal hier aen de man niet willen; maer my dunckt, men behoort die occaſie waer te nemen, om de compoſitie aen te raeden, ende haer Ho. Mog. Mediatie daer toe, in tyden ende wylen aen te bieden.

Ick heb deſe weeck wederom geurgeert, met alle iever, op 't point van de Vlagge; maer den Koningh heeft het verſchoven, tot de volgende, om het te

te termineren. Ondertusschen wert hier wel opgenomen, haer Hoog Mogende iever, om haer Vloote in Zee te brengen, ende met die van desen Koningh te conjungeren, gelyck ook wel opgenomen wert, het geen haer Ed. Groot Mog. geresolveert hebben, ontrent een Guarantie tusschen Vranckryck, Denemarcken ende haer Hoog Mog. op te reghten, over de Vrede, die met Engelandt soude mogen werden gesloten. *

Den Heere *Petkom* doet hier considereren; dat soo wel dese Kroon, als den Koningh syn Meester, dienen haer gedaghten te laeten gaen, om haer gerust te stellen tegens de insulten, die sy op 't stuck van de Vlagge, van tydt, tot tydt, van de Engelschen hebben te waghten; dit soude wel kunnen contribueren, om haer Hoog Mog. satisfactie te geven, op het geen sy desidereren; maer dewyle de gronden, op dewelcke wy ons fonderen, mede brengen, dat Vranckryck niet gehouden is, de eerste voor Engelandt in geenige Zeën te strycken, soo soude het wel mogen syn, dat men hier sal willen gerust gestelt wesen, van dat haer Hoog Mogende syn Majesteyt tegens alle Engelsche insulten in dese, sal appuyeren; dat ik niet kan sien, dat geweygert kan werden. Wy sullen mede heul vinden aen dese Kroon, in onse sustenue, dat de Engelschen alomme het contra salut sullen moeten doen; ende wanneer wy wel geconjungeert blyven, behoeft geen swaerigheyt gemaeckt te werden, in alle redelycke saeken, den anderen resolutelyck de handt te bieden; dit sal dienen om de Vriendtschap ende de Alliancie meer ende meer, onder een nauw verbandt te brengen, ende om de Engelsche dwingelandye het hooft te bieden; want uyt schryven van de Heeren van Amstelredam, verstaen hebbende, dat den *Koningh van Engelandt* heeft toegestaen, repressalien aen de Geinteresseerden in de Schepen de Bonne-Aventure, en de Bonne-Esperance, om se ook nae het cesseren van de tegenwoordige hostiliteyten, te mogen executeren, soo dunckt my, dat met de Engelschen geen mesures syn te nemen, endat wy in haer reguard, ons alleen op Godt, op onse, ende op onser Vrienden maght, kunnen verlaeten. Ondertusschen dient gelet, dat by de Tractaten alle repressalien ingetrocken, ende alle dusdanige irregulariteyten geaboleert werden. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot St. Germain den 15. April 1667.

De Missive van den Raedt-Pensionaris *J. de Witt*, geschreven aen den Heere van *Beuningen*, in dato den 21. April 1667. wert niet gevonden, sulcks alhier mankeert: Het contenu daer van, is eghter te sien in syn Edts. Brief van den 28. deeses.

Aen

* Siet *Secrete Resolutien*, tweede Deel, pag. 528.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, St. Germain den 22. April 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 15. deser lopende maendt, is my wel toegekomen U Ed. schryvens, van den 14. daer bevoorens.

De ongemeene ardeur, die ick eenige tydt hier bespeurt hebbe, om de Vrede met Engelandt te precipiteren, schynt daegelycks toe te nemen; ende dewyle die tot syn voornaemste oorsaek heeft, een formeel desseyn, om met de minste uytstel, den Oorlogh tegens Spaigne op te nemen, ende dat men oordeelt, dat haer Hoog Mogende die gaerne voorgekomen, ofte verschoven sagen, soo is men in naebedencken gekomen, van dat haer Hoog Mogende wel souden mogen best voor haer aghten, den Oorlogh tegens Engelandt te recken, ende de Tractaten tot Breda slepende te houden. Men considereert ook daer nevens, dat het wel nodigh ende behoorlyck is, den Oorlogh met Engelandt, op de gronden van de Alliancie, ten eynde te brengen; maer men aght daer nevens, dat het voor de interessen van desen Koningh, in dese tydt, geraden is, sulcks te doen met soo weynigh exacerbatie van den *Koningh van Engelandt*, als doenlyck is; ende soodanige conduite te gebruycken, dat alle het geene hard is, by haer Ho. Mog. schynt gedreven, ende by desen Koningh alleen uyt kraghte van syn engagement met haer Ho. Mog., ingevolght te werden; ende 't kan wel syn, dat sulcks niet geschiedt, sonder eenige reflexie te maecken op de hostiliteyten, die tusschen Spaigne ende Engelandt in America blyven continueren, en de daer uyt opgevatte hoope, van Engelandt in de desseynen tegens Spaigne favorabel, ofte immers niet tot parthye te hebben, daer men ter contrarie vreest, dat het exacerberen van Engelandt, soude kunnen occasie geven, tot naeder vereeniginge van dat Ryck met Spaigne; daer syn ook eenige discoursen by den Heere van *St. Albans* gehouden, uyt dewelcke men vertrouwt, dat Engelandt, 't geen tot een Vredeslot nodigh is, sal faciliteren; ende dit te meer, om dat sy haer équipagie schynen te negligeren, ende daer op geformeert werdende een opinie, van dat de Negotiatie tot Breda, by provisie, genoegh ondersteunt is met de gereetheyt van de Vlooten van Vranckryck, ende haer Ho. Mog. in de Havens; soo begint tot naedeel van de resolutien, die gaen om de saeken door de conjunctie van de twee Vlooten meerder naedruck te geven, seer te wercken, dat sulcks niet kan geschieden, sonder haer Ho. Mog. contentement te doen ontrent het contra salut van de Vlagge, ende dat men geen reden siet, om dat te weygeren, ende qualyck resolveren kan om het toe te staen; insonderheyt, by manier van bedingh; ende komt daer nevens in de gedaghten, dat haer Ho. Mo. haer Vloote met die van Vranckryck, meester in Zee siende, souden wel mogen resolveren, niet by de voorgaende aen Engelandt geoffereerde conditien, te blyven; niet met intentie om die te gereder te bekomen; maer met

voornemen, om haer eerste eysch te amplieren, ende by de ampliatie te persisteren, dat niet soude geschieden konnen, sonder nieuwe longueurs; jae sonder dese somer het voorsetten van 't desseyn tegens Spaigne te verliesen, dat seer onbehaeghlyck hier soude syn.

Ick heb hier seer instantelyck aengehouden, op 't affenden van de nodige ordres, tot het conjungeren van de twee Vlooten, ende heb by die gelegentheyt, alle het geen voorsz. is, klaerlyck gepenetreert; niet, dat men my desen pressanten iever, om tegens Spaigne te Velt te komen, bekent maeckt; maer die is kundigh uyt andere kenteeckenen, ende wert geconfirmeert uyt de extreme heete genegentheyt, die men tot de Vrede met Engelandt heeft. Ick heb dan dese Heeren aengewesen; eerstelyk, hoe grooten ongelyk men soude hebben, van voor een oorsaeck van retardement van Vrede, aen te sien, het conjungeren van de Vlooten; 't welck gedaen wiert, om die te verhaesten, ende in der daet het secuurste middel daer toe is. Ick heb daer nevens doen considereren, dat de redenen, die een stilstandt van Waepenen hebben doen declineren, nogh stercker behooren te wercken, tegens 't inblyven van de Vlooten, dewyle daer door aen Engelandt de Zee vry gelaeten wert, om de Ingesetenen van Vranckryck ende haer Ho. Mog. te beschadigen, ende aen Vranckryck ende haer Ho. Mog., de handen als gebonden blyven. Ick heb aengewesen, hoe prejudiciabel ende schadelyck sulcks is; ende dewyle men gehouden is, met alle syn maght den Oorlogh voort te setten, tot dat de Vrede uytgewerckt is, dat het niet als schade, onbenoegen ende naebedencken kan veroorsaeken, dat men soude negligeren de avantages, die men heeft te menageren; ende Oorlogh voeren met een retenue, in dewelcke men meer 't humeur van den Vyandt soude schynen te flatteren, als het beste van de gemeene saek te vorderen. Ick heb aen dese Heeren ook voorgehouden, hoe rouw het werck van de Vrede sigh nogh vertoonde, ende hoe seer Engelandt gesoght hadde, occasie van discrepantie ende jalousien; ende dat op dese voet de meest schadelycke soude werden verweckt; insonderheyt, dewyle men op dese manier brack alle verwaghtingen, die men tot nogh toe had gegeven: dat vorder Engelandt tydt genoegh soude hebben, om haer soo ontrent de Vrede te verklaeren, op de eerste ouverture van de Vrede-handel, dat, alwaer het tegenwoordigh de ordres tot de conjunctie, afgingen, de Vrede geslooten soude kunnen syn, eer die geschiede; maer dat de conjunctie dienstigh was, ook om alle naebedencken van min volkomen sinseriteyt tusschen de Geallieerden wegh te nemen; welcke in den boesem van veele was veroorsaeckt, door 't gepasseerde in 't voorleden jaer, ende nogh alomme niet soo seer was weghgenomen, ofte dus doende geresuffiteert konde werden. Dat men de conjunctie niet konde doen, sonder obstacul van den Vyandt, ende misschien hier nae niet sonder een separate Bataille te hazarderen, met diergelycke redenen meer. Ende voor soo veel 't salut van de Vlagge aengaet, dat de reden évidentelyck voor haer Hoog Mog. is, ende dat dit werck niet alleen om de voorsz. conjunctie; maer ook ten aensien van Schepen, die den anderen dagelycks ontmoeten, moet werden gereguleert; ende schoon het voorheenen niet is geschiet, ende dat daer uyt geen ongemacken syn ontstaen, dat sy in 't toekomende daer uyt ontstaen souden, dewyle men dese saeke tegenwoordigh met reflexie aensiet, ende

ende daer ontrent ordres ſal geven, die als ſe niet overeen quamen, moeyte ſouden baren; dat Engelandt in ſyn oude maximen ſal blyven tegens Vranckryck, ende andere; ende dewyle nu dagelycks Oorloghſchepen van Vranckryck, de ſoo geſeyde Britanniſche-Zee, meer als voor deſe ſullen bevaeren, dat men wil conſidereren, als daer uyt eenige verwyderinge ontſtondt, hoe weynigh reden men ſoude hebben, om haer Ho. Mog. te ſommeren, op de Alliancie, in een ſaek, in dewelcke men haer Ho. Mog. geen gelyck heeft gedaen; ende heb ick daer ontrent ſoo veel geſeyt, dat ick eyndelyck vertrouw, *Turenne* ende *de Lionne* wel geperſuadeert te hebben gelaeten. Ick heb den Heere *Colbert* niet kunnen ſpreeken, dewyle hy ſtaedig abſent, ofte ſoo belet is geweeſt, dat hy van niemandt geen viſite heeft ontfangen; ende heb ick dies deſe ſaek nogh op huyden wederom geurgeert by Memorie, ende heb te gelyck audiente verſoght by den Koningh, indien buyten verwaghten, dit werck nogh de minſte difficulteyt ſoude mogen hebben. Den Heere Grave van *St. Albans* heeft ondertuſſchen wederom een lange viſite gegeven aen den Heere *de Lionne*; maer de laetſtgenoemde heeft my verſeeckert, dat daer inne niets verhandelt is, den Oorlogh ende Vrede aengaende, als een ophaelinge van voorige diſcourſſen over Pouleron. Den Heere *de Lionne* heeft my belooft, deſe ſaeke by den Koningh te ſullen bevorderen; maer indien die op huyden tot geen beſluyt konde komen, dat men haer Hoog Mog. de uytſlagh by een Courier, ſoude kunnen doen weten. My is van ſeer gewiſſe handt belooft, een Lyſte van 't getal, Monture ende Manninge van de Vloote van deſen Koningh; indien ick die nogh op huyden bekom, ſal ſe hier nevens gaen; anderſints met de naeſte poſt volgen. My is gerapporteert door een Heer, die het affirmeert gehoort te hebben uyt de mondt van den Koningh; dat ſyn Majeſteyt op giſteren collationerende in een tente, aen den Hertogh van *Anguien* heeft geſeyt; hy konde ſigh tot dat leven wennen; want dat binnen een maendt geen ander ſoude te leyden hebben. My is hier geſeyt, dat den Heere *Petkom* ſigh mede ſoude hebben laten verluyden, als of het uytlopen van de Vlooten, wel niet nodigh moght ſyn. Ick heb ook nogh geen volkomen beſcheyt, ontrent het point van de Guarantie; maer ſal daer op ook blyven aenhouden. Ick blyve:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot St. Germain den 22. April 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 28. April 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, in date den 21. deser loopende maendt, met grooten haest afgesonden, ende die meest gedient heeft, tot geleyde van de instructie voor de Heeren Plenipotentiarisen, tot Breda te senden; * syn my boven ende behalven het ordinaris dubbelt van de Missive, onder addres aen den Heere Griffier *Ruysch*, overkomende, nogh gewerden U Edts. twee distincte Missiven, aen my in 't particulier houdende; alle gedateert den 22. deses. Ik hebbe de eene gecommuniceert aen de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden tot de secrete saeken, ende hebben deselve haer, nevens my ten hooghsten verwondert, dat den Koningh aldaer, die haer Ho. Mog. soo menigmael heeft aengemaendt, ende door schriftelycke Memorien, van synen Ambassadeur doen aenmaenen, tot vigoureuse équipagie, ende het prompt in Zee brengen van eene capitale Vloote, tegenwoordigh van syn syde, indien deele begint te verflauwen, ende ons necessiteert, om tegenwoordigh by reciprocatie gelycke exhortatien aen syne Majesteyt selfs te doen, waer inne Uw Ed., myns oordeels, allen betaemelycken ernst sal dienen te gebruycken; ende voor al mede, soo sulcks, buyten vermoede, nogh niet moge wesen geschiedt, dat den Heere d'*Estrades* de vereyschte last moge bekomen, om over het werck van de conjunctie der Vlooten te sluyten, ende haer Hoog Mog. ontrent het contra salueren gerust te stellen, is 't niet voor eerst door eene schriftelycke conventie, ten minsten door eene secrete verseeckeringe, op de bequaemste wyse te geven. Ick sie nogh te gemoedt, dat by langer uytstel, veele alhier de conjunctie onnodigh; jae mogelyck, ook ondienstigh aghten sullen, daer ick noghtans van opinie ben, dat het sluyten van de conventie over de voorsz. conjunctie, de Vrede sonderlinge accelereren, ende de effective conjunctie selfs, die niet alleen in korten tot een spoedig ende reputatieus besluyt brengen; maer ook voor al tot seeckerder observantie, van deselve voor 't toekomende dienen sal.

Het point van de Guarantie, is aen haer Ed. Groot Mog. voorgedraegen, ende vervolgens van wegen deselve, by de andere Provincien geurgeert geweest, voornaementlyck om den *Koningh van Engelandt* alle hoope te benemen, dat de drie Staeten, die tegenwoordig hem met soo goeden concert beoorlogen, naer den getroffen Vrede, niet lightelyck eenige verflauwinge in haere vriendtschap subject worden souden; ende voor al, dat eenige menschen van verkeerde maximen, hier in den Staedt selfs, ons naer de gemaeckte Vrede, niet met apparentie van succes, souden traghten den Staedt meerder heul aen Engelandt, als aen Vranckryck te doen soecken; soo dat, myns oordeels, het interest van Vranckryck, in een prompt besluyt van dien, veel meer als dat

* Siet *Secrete Resolutien*, tweede Deel, pag. 531.

dat van desen Staedt is gelegen; te meer, alsoo sigh nu goede apparentie vertoont, om de voorsz. Guarantie selfs te laten extenderen tot maintenue van de Koninghlycke Vlagge, tegens de geimagineerde Engelsche Heerschappye over de Zeën; soo als Uw Ed. uyt het bygaende geamplieerde concept, eerst by haer Ed. Groot Mog., ende vervolgens mede by Gedeputeerden van haer Hoog Mog. geapprobeert, breder sal gelieven te bemercken. * De gemelde Heeren haer Hoog Mog. Gedeputeerden, hebben haer ook wel laten gevallen, het bygaende geresolveerde van haer Ed. Groot Mog., ontrent de *redintegratie* van eenige artikelen van 't voorgaende Tractaet, dogh naedemael de Resolutien van eenige Provincien, daer op nogh verwaght werden, is op 't een, of 't ander ter Generaliteyt nogh geen finael Arrest gevallen.

Ontrent het getal van de Gedeputeerden, wegens haer Hoog Mog. als Plenipotentiarisen, naer Breda te senden, is tusschen de Provincien eenige discrepantie, oordeelende haer Ed. Groot Mog., nevens eenige Provincien, daer by sigh ook voegen die van Utreght, die te vreden syn, dat geen van de haeren daer toe geëligeert werden; dat het getal de nombre van drie personen niet en behoort te excederen; ende anderen daer op insterende, dat de Deputatie bestelt werde, soo als de Vredehandelinge tot Munster, wegens desen Staedt bestelt is geweest. Wat uytslagh daer op nog staet te volgen, sal ick Uw Ed. t'syner tydt adviseren.

Het geene U Ed. in desselfs andere Missive, met eygen hand geschreven, aenroert, sal ick 't syner tydt ook gaerne, naer U Edts. intentie, soo veel in my is, helpen dirigeren. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28. April 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, St. Germain den 29. April 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste schryven, van den 22. deser loopende maendt, is my wel toegekomen dat van U Ed. Gestrenge, van den 21. daer bevoorens.

Dat alles hier tot een Oorlogh met Spaigne, met seer grooten iever opentlyck voortgeset wert, als U Ed. uyt myn hier nevensgaende schryven sal vernemen, aghten veele niet te geschieden, sonder dat men onder de handt meer gerustheyt van de kant van Engelandt heeft, als in 't openbaer niet bekent is; wat daer van is, weet ik niet, maer den Heere Grave van *St. Albans*, heeft dese weeck een audientie by den *Koningh van Vranckryck* gehadt, ende heeft ook de

* Siet *Secrete Resolutien*, tweede Deel, pag. 538.

de Lionne gesien; ende men is tegenwoordigh soo verre van de punctualiteyt afgeweecken, die men voor dese heeft geobserveert, van my aenstonts kennisse te geven, van het geen op die manier voorquam; dat ick op myne ernstige instantie, om die te hebben, geen ander bericht bekom, als dat haer Ho. Mog. gerust konnen syn, dat men de Vrede niet sonder haer, ofte anders als nae het voorschrift van de Alliancie, sal maecken; ende dat men met den Heere Graef van *St. Albans*, blyft urgeren op de saeke van Pouleron. Ondertusschen wert my niettemin in generaele termen geseyt, by de geene die part in dese saeken hebben; dat men niet moet vreemt vinden, dat men sonder prejuditie van de Alliantie met haer Hoog Mog., sigh ook van de vriendtschap van andere, dat is, soo ick het interpretere van Engelandt, soude mogen traghten te verseeckeren; ende hoe verre dit inderdaedt geschiedt, magh uyt het geen ons ontrent de Guarantie, ende de conjunctie van de Vlooten althans bejegent, afgenomen werden. Den Oorlogh tegens Spaigne, is tegenwoordigh het radt, naer dewelcke haer de mouvementen ende neyginge van andere raedtslagen, sig hier reguleren; ende hoewel men voor dese, gesint was, die eeniger maeten te dissimuleren, tot dat de Vrede met Engelandt bereyckt soude syn; soo werden tegenwoordigh alle respecten, die sulcks hadden aengeraeden, min betraght, als het voordeel, dat men aght daer inne te resideren, dat de tydt van de aenstaende Campagne, in de Spaensche-Nederlanden, nauw gemesnageert werde; ende ook misschien, dat door het verhaesten van desen Oorlogh, den *Koningh van Portugael* gediverteert werde, van alle gedaghten, om separatelyck syn saeken te accommoderen. My is geseyt, datter alrede eenigh engagement daer ontrent, tusschen Vranckryck ende Portugael, soude syn gemaeckt. Ick weet niet of het waer is; maer 't is niet onwaerschynelyck.

Het eenige, waer op ick vertrouw, dat wy staet kunnen maecken, is, dat men haer Hoog Mog. genoegh considereert, om in de Vredehandelingh niet te doen tegens de Tractaten. Den Heere d'*Estrades* kryght met dese Post, last, om te adjusteren, 't geen vereyscht is, tot de conjunctie van de Vlooten, op de voet, als daer met syn Ed. versprooken is; maer men verschuyft het uytlopen van de Vlooten, tot op den 25. van de volgende maendt, op een voorgeven, van dat die van haer Hoog Mog. niet wel eer gereet sal kunnen syn; hoewel d'*Estrades* schryft, dat haer Hoog Mog. staet maecken, dat se den 15. soude kunnen Zee nemen. De waerheyt is, dat men wil traghten Vrede te maecken, sonder in Zee te komen, ende die door te dringen, alleen met een bedreyginge van se in Zee te sullen brengen; ende soo 'er apparentie tot Vrede is, sal men traghten ook nae gelegentheyt, de voorsz dagh van den 25., te prolongeren; ende dewyle men dusdanige retenue gebruyckt, om Engelandt te mesnageren; soo siet men misschien niet ongaerne, dat haer Hoog Mog. op het aenwenden van stercke middelen dringen, om haer voor de quade man te doen passeren. My dunckt, wy behooren nu van stilstand van Wapen te spreecken, die soude men hier node sien, uyt vrese van traisnissement, ende men moet evenwel toestaen, dat die beter is, als in de Havens te blyven, inmiddels den Vyandt de Zee kan deprederen.

Ick heb getraght te doen considereren, dat men ongelyck heeft, de saeke van den Oorlogh te Lande, diermate te precipiteren; maer daer kan niets

op

op dat subject geseyt werden, dat gehoor kan vinden, in dese ardeur van gemoederen.

Ick heb ook seer ernstige instantie gedaen, ten eynde haer Hoog Mog. geprested moght werden, 't geen men voor dese belooft heeft, van in dese niet te doen, sonder præadvertentie, om mesures met haer te mogen nemen; met aenwysinge, van dat het meer als tydt is, in dese klaer te spreecken. Men blyft daer op allen seggen, dat men het sal doen; maer dat het nogh niet kan geschieden, ende dat haer Hoog Mog. kunnen verseeckert syn, dat men niets immoderaets voor heeft, ende niet prejudiciabels aen de gronden van een vaste vrientschap met haer Hoog Mog.; ende men seyt my, dat men daer over naeder aen den Heere d'*Estrades* sal schryven; maer ondertusschen wert my ook geseyt, dat men met de Negotiatie, 't employ van de Waepenen niet wil laten uytstellen.

Het is tydt, myns oordeels, dat haer Hoog Mog. in desen doen spreecken, ende dat ook anderen nevens haer concurreren, om dit opgaende vier, in syn begin uyt te blussen; ende niemandt vertoont sigh als nogh daer toe.

Ick bid, U Ed. gelieve in goede recommandatie te hebben, 't geen ick by myn separaet schryven, voorleden week vermaendt heb, ende te bevorderen, dat ik permissie mag bekomen, om een keer derwaerts te mogen doen; soo wanneer ick sal aghten iets aen te brengen te hebben, dat myns oordeels, mondelingh behoort te geschieden; want dese saeke schynt voortaen seer vyandt van alle uytstel te sullen syn.

Ontrent het strycken van de Vlagge, krygh ik geen ander bescheyt, als dat daeromme de conjunctie niet sal aghterblyven, ende dat haer Hoog Mog. kunnen geven aen haer Admirael, de ordres, die sy geraeden vinden. Ick seg, dat syn ordres apparentelyck sullen syn, niet te strycken, ten sy hy voor af van contra strycken is verseeckert; ende den Heere *de Lionne* seyt, dat hy daer op niet te seggen heeft: 't schynt daer uyt, dat men, of sonder voorgaende verspreck, ordre wil geven tot het contra strycken, ofte dat men te vrede is, dat nog van de eene, nogh van de andere kant, anders als met het kanon gesalueert werde; ofte men vertrouwt, dat de Vrede bereyckt sal werden, eer de Vlooten in Zee komen.

Het convenieren over de Vlagge, soude wel ten aensien van Engelandt, aengenaem syn; maer om deselve redenen, om dewelcke men de Guarantie verschuyft, wil men in dese tydt sigh daer toe niet inlaten.

Het komt my wonderlyck voor, dat men in dese conjuncture, het indirect verbieden van onse Laeckenen, ende veel andere Manufacturen heeft geprecipiteert; niettegenstaende ick in myne remonstrantien had vermenght, dat men ten minsten dit werck, tot nae de Vrede verschuyven wilde; maer de saecken, die door de handen gaen van den Heer, die in dese ende diergelyke, meest vermagh, werden met meer resolutie, als circumspectie gehandelt. Ick hoop haer Ho. Mog. sullen middel vinden, om te voorkomen, dat de Franschen, geen Manufacturen van ons bynae ontfangende, ende met hare Manufacturen ons Landt vervullende, niet sullen continueren het klaerste van ons contant geldt tot haer te trecken. Klaegen in desen is onnut; daer inne moet geremedieert worden.

Uw Ed. oordeele, of men niet diendt haer Ho. Mog. Mediatie, ſoo in Spaigne, ende aen 't Keyſerlycke Hof, aen te bieden; dat is officien te doen, ſoo aen die Heeren, als hier, om de ſaken tuſſchen 't Huys van Ooſtenryck ende Vranckryck, tot een accommodement te brengen, ende waer het doenlyck, buyten rupture te houden; hoewel dat voortaen onmogelyck ſchyndt. Het geen reſteert, is, dat den Oorlogh niet verre ſoude mogen gaen.

Wanneer ick dickmael heb verſoght communicatie, van 't geene den Heere Grave van *St. Albans* ſoude mogen voortgebraght hebben, is my met weynig reden, ten eerſten geantwoord, dat U Wel-Ed. geen beright gaf, van 't geen in ſecrete viſite, hem by den Heere *Iſola* voorgedragen wierdt. Ick blyve,

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot St. Germain den 29. April 1667.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. VAN BEUNINGEN, den 5. May 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongſte, van den 28. der voorlede maendt, is my U Edts. Miſſive van den 29. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Ick moet bekennen, ſeer geſurprenneert te ſyn geweeſt, daer uyt vernemende, dat men van de ſyde van Vranckryck, de voorgeſlaegen Guarantie was declinerende, om redenen, in de voorſz. myne voorgaende kortelyck aengeroert; ende meyne, dat deſelve redenen, alsnogh by den Koningh, of ſyne Majeſteyts Miniſters kraghtelyck geinſinueert, ende op 't ſluyten van ſoodanigen Guarantie, efficacieuſelyck aengedrongen ſal dienen te werden; met verklaeringe, dat haer Hoog Mog. daer door, met des te minder ſcrupulen, in de handelinge verſcheyden pointen ſouden konnen overſtappen, ende in ſpecie ook het Reglement van Marine, tot eene naedere onderhandelinge laeten uytſtellen; daer men ter contrarie, by defect van ſoodanigen gemeene Guarantie, ende voor al, by ſoo verre die van de ſyde van Vranckryck gedeclineert word, allenthalven ſeer cauteleus ſal dienen te handelen, ende geen ſaecken *indecis*, of open te laten, die naermaels tot nieuwe verwyderinge occaſie ſouden konnen geven.

Van gelycken heeft het ons alhier ſeer geſurprenneert, dat men Uw Ed. geen ronde ende naeckte communicatie geeft, van 't geene aldaer met den Grave

ve van *St. Albans* werdt verhandeldt, dewyle 't selve, volgens het voorschrift van de Alliancie, noodtsaeckelyck is, ende dienvolgende sonder quetsinge van dien, niet en kan werden naergelaeten; 't welck des te aenstootelycker voorkomt, om dat men ook eeniger maeten insinueert, daer toe, als by retorsie te komen, op pretext, dat ick geen bericht soude geven, van 't geen in secrete visite my, by den Heere *Isola* soude werden voorgedraegen; welken aengaende, Uw Ed. magh verseeckert syn; ende anderen in waerheyd verseeckeren, dat ick den voornoemden Heere *Isola* nimmermeer, nogh nu, nogh voor desen gesien hebbe, nogh ook syne visite begeere te ontfangen; sulcks dat ook derhalven syne voorgenomen reyse naer den Haege, is gestaeckt geworden.

Ick hoore, dat men aldaer voorgeeft, dat ick den gemelden Heere *Isola*, buyten den Haege, by der Goude, of daer ontrent soude hebben ontmoet; maer het contrarie is waeraghtigh, ende heb ick ook altyts aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* oprecht ende getrouw rappert gedaen, van 't geene by my succçessivelyck met den Heere *Friquet*, raeckende d'Engelsche saeken, of andere, tot Vranckryck eenige relatie hebbende, gediscoureert is geweest.

Wy konnen wel concluderen, dat men aldaer vertrouwt, onder de handt met Engelandt eens te wesen, ende dien Koningh geobligeert te hebben, of immers te sullen obligeren, om aen Vranckryck, in de uytvoeringe van haer dessein op de Spaense-Nederlanden, favorabel te syn; want andersints waere het, myns oordeels, onmogelyck, dat men geen meerder iever, tot het in Zee brengen van wedersyts Vloote soude betoonen; maer ick houde het voorseecker, dat men sigh aldaer eyndelyck met d'Engelsche sal bedrogen vinden; dewyle ick onmogelyck aghte dat de Engelsche Natie het Conquest van de Spaensche-Nederlanden, voor de Franschen, met goede oogen sal konnen aensien, al waer het schoon soo, dat den Koningh sulcks op de alderbondighste ende solemneelste wyse belooft hadde; houdende voor gewis, dat de eenpaerige drift van de gantsche Natie, hem soodaenige gegeven belofte sal doen fausseren.

Uw Ed. pardonnere my, dat ick my niet en kan conformeren met Uw Edts. voorslagh, om nu, wegens haer Hoog Mog. te doen spreecken van een stilstandt van Wapenen; want alhoewel ick mede een stilstant min schadelyck aghte, dan de Vlooten van Vranckryck ende van desen Staedt in de Havenen te houden, soo vinde ick nogh niet, dat wy genecessiteert syn een van de voorsz. quaden te kiesen; aengesien de middelwegh is, dat haer Hoog Mog. haere Vloote konnen, ende ook, myns oordeels, behooren te doen Zee kiesen, al wilde den *Koningh van Vranckryck* de syne, tegens alle reden ende verbintenisse, binnen houden. Men soude ons, onder correctie, als wy van stilstandt van Wapenen spraecken, wel op 't woort konnen vatten, ende alsoo Engelandt haer wil doen hebben.

Den Heere d'*Estrades* heeft my ook in substantie gereïtereert, voorgaende gedaene verseeckeringe, van niets op de Spaensche Nederlanden te attenteren, sonder preadvertentie &c. Maer my dunckt, dat Uw Ed. wel te reghte daer op aengewesen heeft, dat het meer als tydt is, dat men klaer spreecke; ende dewyle men iterative verseeckeringen doet, dat men niets immoderaets voor

heeft; soo meyne ick, onder verbeeteringe, dat Uw Ed. in confidentie ouverture behoordt te versoecken, waer eygentlyck de gedaghten van den Koningh sigh borneren, ende te traghten syne Majesteyt te induceren, omme in allen gevalle, sigh te voegen tot soodanigen moderatie, dat haer Hoog Mog. bequaem gemaeckt mogen werden, om de saeke by Spaigne, ende elders daer 't behoordt, ter intentie van syne Majesteyt, ten besten te helpen dirigeren; mits dat daer jegens, van de syde van Vranckryck, eene generale overgifte moste geschieden, van daer mede te nemen volle satisfactie, ende nu, nog naermaels, eenige pretensien te reserveren, ofte te sullen maecken op de Spaensche Nederlanden, of eenige van deselve; met bewilliginge, dat soodaenige overgifte, door den *Keyser* ende de *Princen* van 't Duytsche Ryck; mitsgaders door den *Koningh van Engelandt*, ende haer Hoog Mo., wierde geguarandeert, in de bondigste ende kraghtighste forme, tot securiteyt, conservatie ende defensie van de voorsz. Nederlanden; ende dat haer Ho. Mog. ook, om de saeke daer toe ordentelyck te konnen dirigeren, hare Mediatie aen Vranckryck ende Spaigne, dienen te presenteren. Ick en kan niet oordeelen, dat buyten soodaenige, of diergelycke uytkomste, de jegenwoordige solide vrindschap ende Alliancie, tusschen Vranckryck ende desen Staedt intercederende, in cas van Attacque der Spaensche Nederlanden, sonder voorgaende concert ende overeenkominge met desen Staedt, sal konnen blyven ongekrenckt ende ongelabefacteert; 't welck voorwaer ten hooghsten soude wesen te beklaegen. Ick hebbe al van den beginne van de aenkomste van den Heere Grave d'*Estrades*, in dese Landen, denselven daer ontrent myn gevoelen geopenbaert, ende meyne als nogh, dat het best is, tusschen vrienden opentlyck ende ongeveynst te gaen; immers is 't selve myn humeur conform; ende soo Uw Ed. geene bedenckelyckheden ter contrarie, moge hebben, meyne ick, dat het ook meest geraeden sal syn, dat Uw Ed. daer ontrent met alle confidentie ende openhartigheyd kome te procederen. Ick sal Uw Edts. gedaghten ende begeerte, gaerne, soo veel in my is, allenthalven op volgen; maer ick oordeele ende vertrouwe ook, dat by den Staedt verstaen sal worden, dat by soo verre Uw Ed. jegenwoordig aldaer niet moghte wesen, het meer dan tydt soude syn, Uw Ed. in alle diligentie af te vaerdigen, ende dat die post Uw Edts. afwesen, nu geensints sal konnen lyden.

Wy vertrouwen nogh huyden, met den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades*, te sullen sluyten ende teeckenen, de conventie over de conjunctie van wedersyds Vlooten, conform 't concept, copyelyck hier nevens gevoeght; ende sullen Wy daer benevens, aen denselven Heere Ambassadeur duydelyck denuncieren, dat by soo verre het Chef van haer Ho. Mog. Vloote, voor af van 't vereyste contrasalut niet verseeckert is, de Vlagge van 's Landts Vloote niet gestreecken; maer wel het salut met kanon gedaen sal worden; ende gelieve Uw Ed. 't selve aldaer mede discretelyck bekendt te maecken, op dat sulcks, buyten vermoede, komende te gebeuren, aldaer niet onverwaght voor en kome.

Ontrent de voorgenomen beswaernisse, of veel eer indirect verbodt, van de Hollandtsche Manufacturen, schyndt nu niet anders overigh te syn, als de wegh van retorsie.

Huy-

Huyden ter Generaeliteyt wederom in deliberatie gebraght ſynde, het point, raeckende 't getal der Commiſſariſen, naer Breda te ſenden; is eyndelyck conform de voorſlagh, hier bevoorens by haer Ed. Groot Mog. gedaen, goedgevonden, dat de Deputatie derwaerts, alleenlyck door drie perſonen waergenomen ſal worden; te weten door de Heeren van *Beverningh*, den Raedt-Penſionaris d'*Hubert*, ende *Jongſtal*; edogh ſullen dien onvermindert, aght Perſonen in 't *pouvoir* geſtelt, of de namen *in blanco* gelaeten worden, die mede, alles afgehandelt ſynde, het Tractaet ſullen onderteeckenen. De inſtructie voor de Heeren Gedeputeerden, met ampliatie van dien, U Ed., nevens myne voorgaende van dato den 28. der voorlede maend, toegeſonden, is vermits de ongereetheydt van de Heeren Gedeputeerden van Gelderlandt, tot nogh toe buyten conclusie gebleven. Waer mede afbreeckende, ſal ick verblyven:

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 5. May 1667.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, St. Germain den 6. May 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk kan qualyck ſeggen, met hoe groote vreugde ende danckbaerheyt tegens Uw Ed., by my uyt U Ed. jongſte ſchryven verſtaen is, dat gy gunſtelyck aenneemt te ſeconderen myn hertelycke begeeren ende wenſchen, om met den eerſten nae 't Vaderlandt te mogen keeren, ende dat U Wel-Ed. ook deſelve gedaghten met my heeft, ontrent het beſtellen van de poſt aen dit Hof, door een ander; maer het geen U Ed. ſeyt, in tyde ende wyle te ſullen bevorderen, aght ick, onder verbeteringe, dat ſonder langer uytſtel, behoort te geſchieden. Ick ben voornemens, den Koningh by proviſie tot Amiens te volgen, ende my dunckt, dat het wel nodigh ſal ſyn, dat ick permiſſie moght hebben, om van daer een keer naer den Haege te doen, my in dusdanige ſwaere conjuncturen, wat omſtandiger by monde te mogen rapporteren, 't geen ik geobſerveert heb, ontrent de toeſtandt van ſaecken en de gemoederen in dit Ryck, ende aen dit Hof. Ende om ondertuſſchen hier iemant te hebben, die de ſaecken ſoude mogen waernemen, ſoo ſoude onder de naem van Secretaris, een bequaem Man van daer herwaerts kunnen geſonden worden, inmiddels haer Ho: Mog. uytſien, om deſe poſt nae behooren te beſtellen. My dunckt, daer ſal daerenboven iemandt dienen te ſyn, die in ſaecken van Oorlogh ervaren is, ende met fondament daer ontrent kan adverteren; het geen hy, het Franſche Leger volgende, ondervinden ſal. Den Heere van *Mombas* is hier, ende ſoude die laſt wel op hem willen nemen, als hy permiſſie daer toe moght

hebben, ende dat hem syne Tractementen ende Gages, niet tegenstaende syne absentie, wierden gecontinueert. Myn Heer, ick bidde U Ed. gelieve dit te apprehenderen, ende toe te laten, dat ick vrymoedelyck segge, dat ick oordeel, om verscheyde redenen, in dese tydt, van meer nut daer, als hier te sullen syn; want andersints heb ick geen reden, om my te laeten verdrieten, het verblyf aen een Hof, voor myn particulier meer beleeftheydt, vriendschap, ende marques van affectie ende estime gevende, als my nieuwers elders wedervaren syn. Ick blyve met al myn hert,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot St. Germain den 6. May 1667.

P. S.

Ick bidde seer ernstelyck, U Ed. gelieve my permissie, om een keer derwaerts te doen, sonder lange uytstel, te bevorderen; want ick geloof, dat het voor den dienst van 't Landt soude syn.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, St. Germain den 6. May 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jonghst aen U Ed. geschreven heb, den 29. van de voorlede maendt, is my wel toegekomen Uw Edts. Missive van den 28. daer bevorens.

Ick aenschouw met swaere bekommernisse, de hier voorgenomen Oorlogh, tegens den *Koningh van Spaigne*, niet alleen om de seer prejudiciable veranderingen, die by uytval daer door kunnen veroorsaeckt werden, in de toestandt van de saeken in Europa; maer ook, om seer bedenckelycke inconvenienten, die provisionelyck daer uyt te bevresen syn, ende wel voor eerst souden kunnen gaen, om door opgevatte ombrages, ende daer uyt voortkomende diffidentie, ende verder verwyderinge, alle mesures, die haer Hoog Mogende hebben met Vranckryck, te subverteren, ende de saeken van den Staedt, in gevaerlycker termen te doen vervallen, als die ooit sigh hebben bevonden.

Uw Ed. sal kunnen bemercken, uyt het geen ick sedert eenige daegen overge-

geschreven heb; dat men hier alrede begint Engelandt te ménageren, ende dat men niet ontkent, reden te aghten te hebben, om 't selve, soo veel doenlyck is, ende niet strydigh met de Tractaten met haer Hoog Mogende, aen de handt te houden, om het in den Oorlogh met Spaigne niet tegen te hebben; ende alwaer 't dat men het ontkende, de reden soude doen geloven, dat soodaenig ontkennen niet ter goeder trouwen geschiede. In de discoursen, die ick hier over heb, doen de Ministers influeren, dat men voor dese Engelandt in de Alliancie heeft willen includeren, ende dat een Ligue defensive, niet contrarieert eenigh engagement, met een partye, op dewelcke die soude mogen sien.

De Engelschen hebben voor dese carte blanche ontrent de Spaensche-Nederlanden aengeboden, indien desen Koningh sigh de saeken van haer Ho. Mog. niet wilde aennemen; ende daer syn 'er, die meenen, dat se capabel souden syn, om sulcks nogh een tweedemael aen te bieden.

Den Heere Graeve van *Furstenbergh*, heeft my in 't langh verhaelt, alle de devoiren, by hem aengewent by den Duytschen *Keyser*, om de saeken met Spaigne tot een transactie te brengen; ende heeft my geseyt, dat hy gantsch geen gehoor heeft gevonden, ende dat in den Raedt van den *Keyser*, onder anderen, reflexie gemaekt soude werden op 't schryven van den Heere *Fricquet*; 't welck soude medebrengen, dat haer Ho. Mog. de Spaensche-Nederlanden niet sullen laten verloren gaen. Syn Ed. heeft my ook geseyt, dat *Carlington* seer qualyck te Vrede ende met sleghte opinie van de saeken van 't Huys van Oostenryck, van Weenen vertrocken, ende aen den *Keurvorst van Mentz* geschreven heeft, dat hy den Koningh syn Meester, de Vrede soude aenraeden; ende dat hy elders sigh soude hebben laten verluyden, dat sigh in 't korte een beter occasie soude kunnen presenteren, om den Oorlogh tegens haer Hoog Mog. te hervatten; wanneer die, 't werck van de Spaensche-Nederlanden opnemende, Engelandt sigh met Vranckryck soude kunnen voegen, tegens deselve. Ick vind wel reden, om dit seggen te suspecteren; maer 't wonderlyck humeur van Engelandt, ende desselfs animositeyt tegens haer Ho. Mog., geeft reden, om alles te vresen. Het geen by provisie naedeeligh is, is, dat dusdanige rapporten hier overgebraght werden; want sy laten niet quade impressien te doen, ende kragt te geven aen anderen, ook gefingeerde suggestie, waer mede men haer Ho. Mog, by desen Koning in diffidentie wil brengen; ende hoewel men deselve dissimuleert, soo laet men niet, wanneer ick hier segh, dat haer Ho. Mog. haer saeken met dese Kroon, in alle voorvallen sullen traghten te adjusteren, soo nu, soo dan, tot antwoordt daer op te geven, dat men dat wenscht; maer dat myn seggen niet geheel over een komt met de gerughten, die men van daer bekomt, ende specialyck, dat U Ed. schynt immers soo seer genegen te syn, om door vrese ende diffidentie in 't werck van de Spaensche-Nederlanden, hier te wercken, als door andere meer vriendelycke wegen; ende dat men niet moet geloven, dat men hier soo lightelyck te persuaderen is, als men daer schynt te vermoeden. Myn Heer, ick aght bynae alle saeken, in delicate conjuncturen tusschen twee Staeten, bedorven; wanneer sy op diergelycke manier tot diffidentie vervallen, ende dat men daer op be-

begint te precautioneren; ende heb geen ander expedient kunnen vinden, om alle de gevaerlycke consequentien, die daer uyt te bevresen syn, voor te komen, als dat het daer toe moght werden gebragt, dat den *Koningh van Vranckryck* aen haer Ho. Mog. moght vertrouwen, waer mede hy in cas van transactie, soude te vreden syn; ende dat men aen nam, Spaigne daer toe, by alle meest efficacieuse middelen te helpen obligeren; ende ick aght, dat de Alliancie die justificieren soude kunnen; ende men heeft soo naeuw niet te examineren een saeke, waer door de beste ende vredigste toestandt in Europa, soude bevordert worden, die men kan desidereren; ende onder Godts hulpe, ontgaen werden de arghste, die men kan vresen. Ick heb hier met alle de Heeren Ministers gesproocken, ende heb seer geurgeert, dat men wilde presteren, 't geen voor dese belooft was, van de voorsz. confidentie met haer Ho. Mog. te gebruycken; ende heb aengewesen met demonstratien, die my kraghtigh schenen, dat het redelyck ende nodigh is; ende ick heb geen quaedt gehoor gevonden in 't begin, soo 't scheen; maer de saeke in den Raedt voortgebraght synde, is men in generaele termen verbleven, van dat men niets immoderaets voor heeft; dat de hardigheyd van Spaigne te beschuldigen is; dat men propositie van Spaigne verwaght; dat deses Koninghs pretensien klaer syn, en dat men niet weet, of haer Ho. Mog. dit werck, als sy wel souden behooren, met Vranckryck souden willen opnemen; ende dat men soude dienen by provisie, te weten, waer heen de gedaghten daer leggen. Ick bidde dies, dat Uw Ed. my eenigermaete dienaengaende gelieve te esclaircisseren; want my dunckt, dit werck kan niet langer buyten serieuse applicatie gelaeten werden, ende ick blyf, by myn voorgeroerde gedaghten; ende indien die van de Geallieerde Vorsten soodanigh syn, als ick op het seggen van den Heere Grave van *Furstenbergh* hier nevens overschryve, soo is'er geen andere goede uytkomst, als op die voet te vinden.

My is door den geseyden Heere ook in vertrouwen geseyt, dat het Leger onder den Heere *de Crequi*, soude in apparentie gedestineert syn nae Poolen, ende dat men voor 't selve, doortoght aen de Geallieerde Keurvorsten soude versoeken; maer dat men soude gemeent syn, die geobtineert hebbende, indien den *Keyser* sigh roert, daer mede in desselfs Landen te vallen; ende Sweden misschien tot sigh te trecken. Dit magh syn, maer 't komt my waerschynelycker voor, dat men dese doortoght versoeckt, om daer uyt, indien de Geallieerde Keur-en Vorsten, gelyk apparent is, deselve declineren, aen haer te meer oorsaeck te geven, om se ook aen den *Keyser* te weygeren.

Den Heere *de Choupes*, welcke nae het Sweedtsche Leger reysende, in passant Bremen heeft gesien, seyt; dat hy in desselfs fortificatie, notable defecten heeft aengemerckt, ende onder anderen, dat de Graghten seer ondiep, de Wallen laegh syn, ende dat de grondt van de Graghten hooger is, als 't waeter in de Rivier, ende dat dies deselve afgetapt kunnen werden; dat de Fausse Braey niet deckt de face van de Bastions, ende diergelycke saecken meer; ende dies syns oordeels, die plaetse met een Leger van 10000. goede Mannen, vigoureuselyck aengetast werdende, soude kunnen t'ondergebraght werden, in drie weecken: Hy heeft in die sin met *Wrangel* gesproocken, ende heeft hier in

in confidentie geseyt, dat die, de Stadt Bremen met apparentie van Vrede, in slaep gebragt hebbende, en de geene die haer interesse souden opnemen, elders geoccupeert, ofte geintrudeert siende, schynen die kans te sullen wagen. Het is een Man van verstandt, ende groote experientie, in 't geen de belegeringen van Steden betreft.

Ick aght seer redelyck, alle de remarques, die op 't voorgaende Tractaet met Engelandt syn gemaeckt; maer insonderheyd considerabel, die geene, die het salueren betreffen; maer myn raedt soude syn in dese conjuncture, faciliteyt toe te brengen, om redenen, die lightelyck te begrypen syn.

Den Heere *de Lionne* heeft my geseyt, dat over den Oorlogh met den *Koningh van Spaigne*, ende over deses Koninghs pretensien, de volgende weeck geschreven sal werden aen den Ambassadeur d'*Estrades*; wanneer men misschien iets naeders sal verstaen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot St. Germain den 6. May 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 12. May 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 5. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive van den 6. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen; ende sal Uw Ed., uyt 't geene deselve hier nevens van wegen den Staedt toekomt, konnen afnemen, in wat voegen over de conjunctie van wedersyds Vlooten, met den Heere d'*Estrades* alhier is gehandeld ende gesloten; wat haer Hoog. Mog. finale Resolutie is, ontrent het salut ende contrasalut met de Vlagge; mitsgaders in welcker manieren haer Ho. Mog. gaerne de voorgenomen Oorlogh tegens de Spaensche-Nederlanden, tot redelyck contentement van Vranckryck, sagen geprevenieert; ende hoe men diendhalven voor al mede confidentie wil plegen, met den *Koningh van Vranckryck*. Ick en kan niet sien, dat men aldaer langer kan declineren de beloofde communicatie, ende het toegeseyde concert; meyne ook, dat daer op ernstige sommatie behoord gedaen te werden, met representatie, dat haer Ho. Mog. gesurprenneert staen over de groote veranderingen, die sedert eenige weynige weecken herwaerts, al-

daer bespeurt worden; als dat men haer Ho. Mog. op 't ernstigste animeerde tegens Engelandt; dat men over al 't geene eenige aenleydinge scheen te geven tot handelinge met die Kroon, als d'entreveue van de Heeren *Vane* ende van *Beverningh* tot Cleef, de sotte ouvertures van *Buat* ende *Silvius*, of diergelycke, ombragieus was, ende ongenoegen scheen op te nemen, alhoewel van alles opreghte communicatie aen den Heere d'*Estrades*, ende voorts door Uw Ed., aen den Koningh, ofte de Ministers aldaer, gegeven wierde; dat men het vigoureus équiperen, ende het tydigh in Zee brengen van wedersyds Vlooten, met groote drift pousseerde; dat men het maken van eene naedere Guarantie, ende speciaelyck mede over 't point van de Vlagge, scheen te affectionneren, ende meer andere diergelycke sacken, die, nevens de solemnele toeseggingge over 't werck van de Spaensche-Nederlanden gedaen, alle de wegh schenen te banen tot eene intime confidentie, ende indessoluble vriendschap. Daer men nu ter contrarie groote complaisance gebruyckt, soo 't schynt, om Engelandt niet te offenseren; met deselve bynaer opentlyck handeld, sonder participatie van haer Ho. Mog., ende sonder aen deselve te geven de gestipuleerde communicatie; de Fransche Vloote genoeghsaem schynd te willen te rugge houden; 't maecken van eene naedere Guarantie, declineert; de voornaemste Manufacturen deser Landen, in effecte verbied; ende de gedaene toeseggingen, ontrent 't werk van de Spaensche-Nederlanden, niet en voldoet. Ick hoope, dat Uw Ed. 't geluck sal hebben, den Koningh ende syne Majesteyts Ministers te doen begrypen, dat alle 't selve geensints voldoet aen de vriendtschap, tusschen Vranckryck ende desen Staedt intercederende; maer ter contrarie, niet anders, dan tot verflauwinge van deselve kan strecken, ook by gevolge, haer Ho. Mog. meer ende meer de aengrensende naebuurschap, ende continguiteyt van Vranckryck, moet doen apprehenderen, ende dat het mitsdien ook ten hooghsten noodtsaeckelyck is, dat alle 't selve, door eene openhertige communicatie van syne Majesteyts uyterste meyninge op 't een en 't ander, geredresseert werde. Ick aghte mede den grondslag geleyt, by haer Ho. Mog. Resolutie, van huyden, ende van den 5. deser, de eenigste te wesen, daer op iets goeds kan werden gebouwdt, ende hoope, dat men aldaer met Uw Ed. confidentie sal willen plegen; gelyck ick de dispositie alhier compleet bevinde, om deselve met reciproque confidentie ende solide vriendschap, te bejegenen. Uw Ed. weet, uyt 't geene over die materie voor desen gepasseert is, dat myne opinie met Uw Edts. gevoelen t'eenemael conform is: Dat naementlyck Vranckryck ende haer Ho. Mog., het in vertrouwen moghten eens worden op de saeke van de Spaensche-Nederlanden, ende dat haer Ho. Mog. daer op moghten aennemen, Spaigne daer toe by alle meest efficacieuse middelen te helpen obligeren, om soo doende, het werck door ontsaggelyckheyd, tot eene transactie te helpen brengen.

Gisteren is d'instructie voor de Heeren Plenipotentiarisen van desen Staedt, haer jegenwoordigh tot Breda bevindende, by haer Ho. Mog. gearresteert, met de remarques, op 't voorgaende Tractaet van den jaere 1662. gemaeckt; als ook het concept van Guarantie, soo als ick alle 't selve Uw Ed. voor desen overgesonden hebbe, uytgesondert alleenlyk, dat het point van resalut met de

Vlag-

Vlagge, nogh tot naeder examen, aen Commiffarifen verfonden is, ende dat d'inftructie in eenige pointen, naer de ingebraghte remarques van Zeelandt, is verandert; als eerftelyck, dat de Plaetfen, Landen ofte Eylanden, die d'een of d'ander, naer 't fluyten van 't Tractaet foude mogen komen te veroveren, reciproquelyck fullen werden gereftitueert, blyvende eghter by de eerfte opftellinge, ten aenfien van de Schepen ende alle andere roerende goederen; die, alhoewel naer 't fluyten van de Vrede, noghtans binnen de geëxprimeerde termyne, foude moge genomen fyn; ende ten anderen, dat de gevangenen wel fonder rançoen; dogh mits betaelende de verteerde koften, fouden werden gerelaxeert; gelyck ook op 't gemoveerde van de gemelde Provincie van Zeelandt, goedgevonden is, in de voorfz. inftructie, met eenige ampliatie, te laten influeren, de fubftantie van haer Ho. Mog. Refolutie van den 3. Maert, nopende de verfoghte reftitutie van Tabago, St. Euftache, Baumerona ende andere Eylanden van defen Staedt, die by de Franfchen, uyt handen van de Engelfchen fyn gelibereert. Ick oordeele, dat het geraeden fal fyn, dat Uw Ed. van alle d'ingredienten van de voorfz. inftructie, aldaer confidente communicatie geve; ende verfoeke, dat de Heeren d'*Eftrades* ende *Courtin*, gelaft mogen werden, de handt kraghtiglyck daer aen te helpen houden, ten eynde haer Ho. Mog. in foo liberale ouvertures, ende aenbiedinge; van de fyde van Engelandt, geen traverfien of oppofitien mogen ontfangen; maer dat de Vrede daer op fpoedighlyck moge gefloten werden, met verfoek, van gelycke communicatie ende aenbiedinge van de cooperatie van haer Ho. Mog.

Met Sweden, ftaen de faeken alhier nogh in voorige termen, ende vertrouwe ik, dat de Heeren Grave van *Dhona*, en den Envoyé *Appelboom*, om naeder laft op de faeke, ten principaelen gefchreven hebbende, defelve te gemoet fien; maer over hare inftantien, tot relaxatie van eenige gearrefteerde Schepen ende goederen gedaen; als ook op haer bekende verfoek, nopende de bewufte vyf Koorn-Schepen, fyn by haer Hoog Mog. genomen de bygaende Refolutien; welckers inhoudt Uw Ed. aldaer mede ten beften gelieve te juftificeren.

De Heeren Staten van Hollandt ende Weft-Vrieflandt fyn extraordinarie befchreven, tegens toekomende Dingsdagh, ende fal ik in geen gebreeke blyven, alsdan aen defelve voor te ftellen, U Edts. intentie ende verfoeck, in deffelfs particuliere Miffiven van de laetfte ende naeft laetfte poften. Waer mede defe afbreeckende, fal ick verblyven:

Edele Geftrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 12. May 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT,
St. Germain den 13. May 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste schryven, van den 6. deser loopende maendt, is my toegekomen Uw Edts. van den 5. daer bevoorens.

Het is met reden, dat U Wel-Ed. is gesurprenneert, dat het Tractaet van Guarantie, door den Koningh wert gedeclineert; want haer Ho. Mog. Ambassadeur heeft het voorgeslagen, met applaudissement van desselfs Ministers. Het werck van de Spaensche-Nederlanden, dat men om Portugael, ende 't saisoen van de Campagne te mesnageren, precipiteert, ende misschien eenige hope van den *Koningh van Engelandt* aen den *Koningh van Spaigne* geheel te ontrecken, hebben dit compas verstelt; ende doen voor alle saeken prevaleren, de gedaghten, om Engelandt te winnen, soo veel 't kan geschieden, sonder haer Ho. Mog. geheelyck te verliesen; welck laetste men aght, niet lightelyck te sullen gebeuren, soo langh den *Koningh van Vranckryck* niet opentlyck de Alliancie breeckt; ende soo langh men kan doen apprehenderen, dat in sulcken geval, Vranckryck ende Engelandt sigh met den anderen souden verstaen; insonderheyt, dewyle de reputatie ende 't aensien van de Geunieerde Provincien, seer verminderd door de opinie van derselver oneenigheyt, ende van de slegte toestandt van haer Leger te Lande, vermits gebrek van bequame Officieren. Men heeft ook een pretext, om dese voorstel glimpelyck te excuseren, dewyle ten aensien van haer Ho. Mog., de Alliancie het Tractaet van Vrede Guarandeert, als een Tractaet conjunctim gemaekt; ende men considereert min het gerust stellen van Denemarcken, als het contenteren van Sweden; welk Ryck sedert lange tydt klaegt, over de Alliancie tusschen Vranckryck ende Denemarcken; buyten dat, men oordeelt dat den *Koningh van Denemarcken* genoegh verseeckert is, door 't verbondt met Vranckryck ende haer Ho. Mog. separatelyck gemaeckt; sulcks dat men my seyt, wanneer ick op dit werck dringh: dat het ooghmerck van haer Ho. Mog. schynt te syn, sonder eenige pressante reden, de saeken van den *Koningh van Vranckryck* met Engelandt te corrumperen. Myn Heer, ik vrese, dat onse al te stercke ende openbaere instantie op dit subject, niet alleen vrughteloos sal syn, (dat ick seecker houde) maer dat het oorsaeck geven, tot naeder verstandt tusschen Engelandt ende Vranckryck te stighten.

Maer dese saek is volontatis, ende kan U Wel-Ed. oordeelen, hoe weynig satisfactie wy daer inne te verwaghten hebben, dewyle men om deselve reden, die in dese is *causa impellens*, declineert 't geene is *necessitatis exprecedenti obligatione*, als in der daet 't dadelyk employ van de Vloote van haer Ho. Mog. ende van Vranckryck, het welck wy, niettegenstaende alle onse remonstrantie, verschuyven sien, soo langh men kan.

De defecten, die men remarqueert in de communicatie van 't aenbrengen van *St.*

St. Albans, spruyten myns oordeels, uyt een ander beginsel, ende werden niet seer gedissimuleert; jae veel eer geaffecteert, ten eynde, als in myn nevensgaende werd vermelt; indien ick my niet bedriege.

Ick sie in alle dese verwarringen, geen naeder uytkomst, als de geene, die ik voorgeslaegen heb by myn voorgaende; ende my dunckt dat Wy provisionnelyck, even circumspect, als Vranckryck behooren te syn, om Engelandt te mesnageren; ende ick kan alsnogh niet anders oordeelen, of een voorslagh van stilstandt van Waepenen voor weynigh dagen, is niet simpliciter best geraeden; maer wel nae de dispositie van gemoederen ende saeken; ende ook om Vranckryck tot vigeur op te wecken.

Uw Ed. siet, hoe qualyck men presteert de gedaene belofte, van niet op de Spaensche-Nederlanden te attenteren, sonder preadvertentie; maer ick heb geleert, dat niet vreemdt te vinden, *in tanta negligentiâ bonæ quantum hic deprehendi.*

Uw Ed. esclaircissementen tegens de imputatie van gehouden secrete communicatie met den Heere *Isola*, werden geheelyck aengenomen; maer syne sinceriteyt werdt daeromme niet ingevolght. Ick vind nogh geen beter uytkomst in alle de bekommerlycke gedaghten, die hier uyt resulteren, als dat men sigh aenbiedt, om met kraghtige middelen Vranckryck contentement te doen hebben van Spaigne; mits men hier moderaet sy, ende niets begeert, dat de interesse van haer Hoog Mog. chocqueert; ende ick sie niet, wat'er aengelegen waer, dat Vranckryck hadde la Franche-Comté, Cambray ende nogh de een, of de andere Plaetse daer ontrent, ende dat alle de rest waere geguarandeert door den *Keyser*, ende haer Hoog Mog.: Want het is te geloven, dat dit jaer door des Koninghs Leger, 't selve, of 't équivalent van dien, sal werden geoccupeert; ende indien men van vaste gronden met dese Kroon afgaet, is 't seer te bevresen, dat de geene, die secretesse in haer raedtslagen hebben, ende weynig werck maecken, op morale omstandigheden; de geene, die in alles opentlyck gaen, ende haer binden aen de regulen van morale, te kloeck sullen syn.

De Grave van *Furstenbergh*, heeft in myn bywesen aen den Resident van den *Keyser*, hier geseyt; dat syn Ed. aen den *Keyser* had verklaert, de Vorsten aen den Rhyn, geen passage aen syn Troupen nae de Spaensche-Nederlanden souden geven; indien Spaigne tot geen verdragh met Vranckryck wilde verstaen; ende ick sie niet, of Spaigne sal sigh daer toe moeten verklaeren, wil het eenige goede genegentheyt verwecken.

Het geen ick overschryf van een Tractaet met Portugael, is my overgeseyt, als komende uyt de eygen mondt van Sr. *la Negue*; welcke een vermaert Koopman is, ende hier de saeken doet van Portugal, in kleyne voorvallen; deselve spreeckt van een *Minister van Portugal*, welcke naer Breda soude gaen, om over de saeken van Coçhin te spreecken; dat ick naeuwlycks kan raeden, wat het seggen wil.

Hier is een doof gerught, van dat tot voordeel van dese Kroon, een saeke van importantie binnen weynigh weecken sal esclatteren, welcke de werelt surprenneren sal.

Daer sal iemant, ontrent Oorlogh saecken ervaren, ende die Habitudes heeft,

met de Fransche, in 't Fransche Leger nodig dienen te syn; om met haer Hoog Mog. ende met derselver Ministers hier, te correspondeeren. Ick sal geerne verstaen, hoe daer gevalt den Heer, tot dien eynde by my voorgeslagen.

Ick bidde U Ed. besorge, dat myn schryven aen den Heere Griffier, door copyen niet publyck werde. Ick blyve met al myn hardt:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot St. Germain den 13. May 1667.

P. S.

Ick bidde my magh toekomen 't cyffer, dat den Staedt heeft met den Heere Ambassadeur van *Rheede*, in Spaigne.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 19. May 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 12. deser loopende maendt, is my U Edts. Missive van den 13. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Op Sondagh voorlede, wesende den 15. deses, is den Grave d'*Estrades*, van Breda herwaerts overgekomen, ende met my nog ten selven dage in conversatie getreden synde, heeft hy my gecommuniceert, ende 's daegs daer aen volgende in eene audientie aen haer Hoog Mogende overgelevert, een Missive van den *Koningh van Vranckryck* aen deselve haer Ho. Mog.; addresserende, met ende nevens deselve, eene copye van seeckere brief, by syne Majesteyt ten selven dage gedepêcheert naer de *Konniginne van Spaigne*, van welcke beyde ten overvloedt, copye hier nevens gevoegt is, * tot U Edts. naerigtinge; in de voorsz. conversatie, heeft den gemelden Heere d'*Estrades* my verklaert, expresse ordre te hebben, eerstelyck; om aen haer Ho. Mog. te exhiberen, een gedruckt exemplaer, van de justificatie van syne Majesteyts Reght, ofte pretensien tot die Plaetsen, waer van deselve jegenwoordigh possessie gaet nemen. Ten anderen, om haer Ho. Mog. te verseeckeren, dat syne Majesteyt als nog tot een vredigh accommodement genegen is; ook sigh daer ontrent in alle moderatie sal laten vinden, ende sigh wel willen vergenoegen met eenige Landen, of Plaetsen, verre van de grensen van desen Staedt geëloigneert, daer op haer Ho. Mog. geen reden van ombrage souden konnen hebben; wel te vreden syn-

* Siet *Lettres d'Estrades*, Tom. 4. pag. 189. &c. eerste Editie.

ſynde, dat ſoodaenigen conventie by haer Ho. Mog. ende andere naegebuuren, in de bondigſte ende kragtigſte forme werde geguarandeert. Ende ten derden, om haer Hoog Mog. geruſt te ſtellen, dat ſyne Majeſteyt geene pretenſien maeckt op eenige Landen, onder 't gebiedt van haer Ho. Mog. reſſorterende, ende des noodt ſynde, daer van ſchriftelycke Acte in de bondigſte forme uyt te geven; gelyck den gemelden Heere Ambaſſadeur, alle de voorſz. pointen ook 's anderen daeghs, in ſyne mondelinge propoſitie aengeroert heeft, ſonder noghtans boven ende behalven de voorſz. twee Miſſiven, iets in geſchrifte over te leveren. Ick heb ſyn Excellentie gerepreſenteert, dat ſoodaenige generaele verklaeringen, ons niet bequaem maeckten, om daer op iets met effect ende naedruk, ter intentie van ſyne Majeſteyt by Spaigne te konnen dirigeren, veel min uytwercken; maer dat het abſolute noodtſaekelyk was, om 't werk in 't regte ſpoor te brengen, dat ſyne Majeſteyt ons in confidentie, ſyn uyterſte meyninge betrouwde; waer over ende over 't gene daerontrent is, veele diſcourſen gewiſſeldt ſynde, in dewelcke ick ſyn Excellentie met ernſt voorgehouden hebbe, in ſubſtantie, al 't geene aengaende de jegenwoordige conduite van Vranckryck, in myne voorige van den 12. deſes ſtaet vervat; is het beſluyt geweeſt, dat den gemelden Heere d'*Eſtrades* aengenomen heeft, door ſyne reſcriptie aen den Koningh, naer ſyn uyterſte vermogen, de ſaeke daerheenen te dirigeren, dat ons, tot voldoeninge van voorige beloſte, alsnogh confidente openinge moge werden gegeven, van 't geene, waer op tot extinctie van ſyne Majeſteyts pretenſien, ſoude konnen werden gehandeld, ende met genoege van ſyne Majeſteyt finaelyck geſloten ('t welck hy voor ſyn particulier vertrouwde, op Kamerick, St. Omer ende Arien te ſullen uytlopen) onder bondige Guarantie, als boven, ende voorts in alles conform Uw Edts. voorſlagh, vervat ſoo in deſſelfs Miſſive van de 6., als in de myne van den 12. deſes; dat hy ten dien fine, aen ſyne Majeſteyt op 't alderkraghtigſte ſoude voorſtellen, de alteratie, die hy alhier generaelyck in alle de gemoederen beſpeurde, ende de ſchadelycke effecten, die voor ſyne Majeſteyt daer uyt ſtaen te redouteren; met ſerieuſe aenraedinge, om de ſchadelycke effecten, door eene confidente ouverture, ende een vriendlyck concert, te willen prevenieren. Ick hebbe ook aengenomen, Uw Ed. daer van met deſen ordinaris te ſullen kenniſſe geven, op dat Uw Ed. mede in gelycke wyſe, aen den Heere *de Lionne*, niet als een publick Miniſter; maer als een opreght vriendt, ende geaffectionneerde, voor 't beſte van Vranckryck ende van deſen Staedt, in alle confidentie kenniſſe moge geven, dat de jegenwoordige conduite van den *Koningh van Vranckryck*, ende voor al de non preſtatie van de beloſte, hier bevorens ſoo ſolemnelyck gedaen, ende tot verſcheydenmalen gereitereert; mitsgaders d'apprehenſie van de toekomende naebuurſchap ende de overwegende maght van Vranckryck, de gemoederen alhier wonderlyk heeft ontſet, ende dat men by gevolge, alle doenlycke directie ſal moeten bybrengen: om ſoodaenige gepaſſeerde onbehoorlykheden, niet op 't alderhoogſte op te nemen; maer dat men voor al om ſoodaenige directie te doen reuſſeren, door eene nette ende confidente openinge; mitsgaders door eene opreghte aenbiedinge van een onderlingh concert, daer toe met geruſtheyt ieverigh ende bequaem gemaeckt ſal moeten werden: dat ook den tyt daer ontrent ten uyterſte ſal dienen te werden gemeſnageert, met ver-

verseeckeringe, dat soodaenigen confidenten ouverture, aen Uw Ed. aldaer gedaen, ende door deselve aen my overgeschreven, of ook wel door den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, bekent gemaeckt wordende; met de gerequireerde secretesse gemesnageert, ende niet anders, dan tot wedersyts beste gebruyckt sal worden.

De Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt syn jegenwoordigh alhier wederom completelyck aengekomen; dogh naedemael, het huyden Hemelvaerts-dagh is, sullen de besoignes, ten principaelen niet voor morgen konnen aenvangh nemen. Waermede besluytende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. May 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 20. May 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE

HEt geen U Wel-Ed. in 't eynde van syn jongste Missive vermaendt, van dat hy 't geen in myn particulier schryven aen hem, vervat is, aen de vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. sal voorstellen, is by my in die sin verstaen, dat syn meyninge is, ook in deliberatie te brengen, myn versoek om een reyse derwaerts te doen; ende heeft dit my geanimeert, om het selve in myn Missive hier nevensgaende, aen de Regeringe in onderdaenigheyt voor te draegen; ende U Ed. gunste wederom te imploreren, om daer op met favorabele Resolutie bejegent te werden.

Ick pretendeer niet, het geen tot de commissie, met dewelcke ick herwaerts gekomen ben, specteert, dat is het geen het beloop van den Engelschen Oorlogh belanght, door een abrubt vertreck van hier, onvoltrocken te abandonneren; maer ick bid alleen door nieuwe ordres, ontrent saeken, die met de voorsz. Oorlogh niet gemeens hebben, niet tot langer afwesen buyten myn Vaederlandt, geobligeert te mogen werden.

Het is seecker, dat de geene, die haer Hoog Mog. saeken in dese tydt, hier nae behooren sal doen, den Koningh in 't Leger behoord te volgen; ende 't is te gelyck waer, dat om reden, in myn bygaende vermaendt, sulcks my onmogelyck is, indien het my tot groote fatigues te paerdt soude obligeren, gelyck militairen, die myn vrienden syn, seggen, dat het onvermydelyck doen sal; want dat het in haer Hoog Mog. Legertoghten anders practicabel soude syn, kan tot de geene, die de Fransche doen, met soo grooten Armée, tot geen consequentie getrocken werden, buyten dat het my veraghtinge soude toebrengen, indien ick met alle de apparentie van een seer goede gesondtheyd,
my

my in karos of kales dede trecken, wanneer het geheele Hof te paerdt is; ende daer is hier niet prejudiciabelder, als veraght te wesen.

My dunckt dies, dat de reghte tydt geboren is, om het Landt te verlighten, van de dubbelde swaere kosten van een ordinaris, ende extraordinaris Minister aen dit Hof, ende om herwaerts een ordinaris Ambassadeur te senden, die in de Stadt ende op 't Landt, in Legertoghten ende elders, ontrent de Koningh, ende ontrent de Heeren Ministers kan syn, om den dienst van haer Ho. Mog. waer te nemen; ende dat men dit point, 't welck seer hoogh 't welwesen van haer Ho. Mog. saeken betreft, nooit beter, als tegenwoordigh tot conclusie sal kunnen brengen.

Ick heb aen dit Hof wel eenige meerder habitudes, als die geene die versch uyt den Staedt sullen overkomen; maer gelyck dat van de eene kant oorsaeck geeft, om meer familiair acces te hebben, soo geeft het groot familiair acces, dickmael oorsaek, om den anderen moede te werden, ende werde ick van verscheyden kanten gewaerschouwt, dat de genegentheyd, welcke men voor desen hier voor my gehad heeft, seer verflauwt.

Ook pretendeer ick niet, in dus een importante conjuncture, de Fransche saeken, voor soo veel ick daer ontrent van eenigh nut, ten besten van 't Vaderlandt kan syn, te abandonneren; maer ick sal geerne daer synde, alle het geen van myn opmerckinge ende arbeydt verwaght kan werden, toebrengen, om Uw Ed. sorge, die sigh over alle het geen de Republicke aengaet, is uyt streckende, in dit deel te verlighten; met het geen in deliberatie kan vallen, U Wel-Ed. voor te draegen, met alle het geen ick daer ontrent heb kunnen uytdencken, door groote applicatie; ende vorders met geraisonneerde depêches ende instructien te helpen formeren, om door de geene, die hier sal syn, haer Ho. Mog. saeken beter te doen waernemen, ende ick weet niet, of ick op die manier niet meer dienst daer, als door myn verblyf hier, sal doen; want om de waerheyd te seggen, ick ben uyt myn natuur een quaedt sollicitant, ende dies een sleght Minister, sonderlingh daer te solliciteren valt, gelyck bynae gestadigh hier moet geschieden.

De saeke die op 't tapyt is, vereyscht soo my toeschyndt, dat nae 't sluyten van de Vrede, de extraordinaris Ambassade aen 't Keyserlycke Hof, niet langer uytgesteldt werde; ende my dunckt, dat men in sulcken geval, om een compliment van dancksegginge te doen, ende om 't werck van 't bevredigen van dese verre uytsiende Oorlogh, met wat meer demonstratie ende naedruck te entameren, een extraordinaris Ambassade, ook derwaerts soude kunnen werden geschickt, niet om die seer weynigh weecken hier te laeten; maer om de saeke vorder te doen verblyven in handen van die nieuwen ordinaris Ambassadeur, dewelcke aldus met de extraordinarisen soude overkomen.

Indien den Koningh kan gedisponneert worden, om van nu af, te doen aen haer Ho. Mog. de confidente openinge van syn uyterste meeninge, welcke sy versoecken, soo sal het werck meer aenkomen op Resolutien, die daer uyt te wercken syn, als op devoire, hier aen te wenden; ende waer misschien ten dien aensien myn aenwesen daer, meer dienstigh, als hier, in sulcken geval; ende by provisie genoegh, dat iemand onder de naem van Secretaris, aen 't Hof was, om de saeken waer te nemen, ende haer Ho. Mog. van alles te informeren;

ren ; ende indien de voorsz. confidente openinge geweygert werdt, ende alles verschoven, tot dat Spaigne sigh in Negotiatie inlaet, ende offertes doet; soo sal dit werck vallen in een langen train, ende nae dat het sigh schickt, vereysschen gehandelt te werden, door Ministers, die met de caracter van Ambassadeur syn versien ; soo om de digniteyt van de saeke, als om met Ambassadeurs te konnen handelen, dat door simpele Gedeputeerde van haer Hoog Mog., om de rangh die sy in huysen van Ambassadeurs, soo wel buyten 's Landts, als binnen 's Landts, eysschen, niet kan geschieden.

In summa, my dunckt; dat dit myn versoeck, om een reyse naer 't Vaderland te mogen doen, met den dienst van 't Landt niet strydigh is ; jae aen deselve voordelyck geaght kan worden, ende my soude in 't particulier mede geen grooter gunste ende weldaedt konnen geschieden, als dat het my geaccordeert wierd. Ick blyve met al myn hert, dit myn interest aen Uw Ed. dienstelyck recommanderende,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 20. May 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 20. May 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 13. is my wel toegekomen Uw Ed. Missive van den 12. deses. Ick doe sedert eenige daegen, staedelyck deselve klaghten aen dese Heeren, welcke U Ed. énumereert; maer op dat sy souden mogen sien, dat die ook daer ter herten werden genomen, heb ick se aen ieder van haer, uyt U Ed. schryven voorgelesen, en heb te gelyck in 't breede aengewesen, niet alleen, hoe opreght ende net haer Ho. Mog. proceduren syn; maer ook hoe standtvastelyck sy tot nogh toe blyven op de oude gronden, niet tegenstaende sy soo groote reden hebben, om te oordeelen, dat men hier van deselve heeft begonnen af te wycken; ende hoe gantsch onredelyck het is, dat men min ieverigh soude syn, in 't aenwenden van vigoureuse middelen, om te acçellereren een Vrede, in dewelcke haer Hoog Mog., haer contenteren, nae dat desen Koningh sigh voor haer verklaert heeft, ende nae alle de groote schade, die haer Vyanden hebben geleden, met deselve conditien, tot dewelcke sy ooit, wanneer sy alleen in den Oorlogh, ende door veel ongevallen gedruckt, ende door andere gedreyght waeren, gedisponeert hebben

ben konnen worden. Ick heb te gelyck doen considereren, hoe seer men sigh hier te loven had, dat haer Hoog Mogende, om de gemeene saek facilder uyt te voeren, tot haer private swaere kosten, den *Koningh van Denemarcken* in parthye hebben getrocken, ende hoe seer men sigh betrouwen kan op een Staedt, die niet bedriegen wil, ende selfs in groote saeken, die de Vrienden aengaen, vermits geen secreet voor deselve is, niet bedriegen kan. Ick heb ook verder geinsinueert, dat de Engelschen het haer selven moeten wyten, ende aen haer uytblyven op de Handelingh tot Breda, imputeren, dat de Vrede niet alrede gemaeckt is; ende dat het seer te twyffelen is, of soodaenigh uytblyven, niet wel meer suspect aen desen Koningh, als aen haer Hoog Mogende behoort te syn. Dit alles wert beantwoordt met generaele woorden, van dat haer Ho. Mog. seeker kunnen syn, dat desen Koningh, nogh in de Vrede-handel, nogh in 't vervolgen van den Oorlogh, niet sal afgaen van de Alliancie, met haer Hoog Mog.; dat men geen ombrage aen de syde van haer Hoog Mogende behoort te nemen, ende dat men hier seer wel weet, dat haer Hoog Mog. Vriendtschap en de Alliancie van desen Koningh considerabelder is, als eenige andere; maer dat het reden is, dat haer Hoog Mog. lyden, dat syne Majesteyt eenige voorsightigheyt, ontrent de Engelsche gebruyckt, om die buyten de partye van Spaigne te houden, soo veel 't selve sonder quetsinge van de engagementen, met haer Hoog Mog., kan geschieden; ende dat het niet ongewoon is, dat men in een genoeghsaeme vaste verwaghtinge van een ophandt synde Vrede, niet meer vyantschap gebruyckt, als nodigh is, om tot syn ooghmerck te geraecken. Maer de waerheydt, is, dat men hier met 'er tydt, sal traghten Engelandt te gewinnen, om het niet alleen van Spaigne gesepareert te houden; maer ook tegens de ombrages, die men in dese conjuncture, van haer Hoog Mog. soude mogen hebben, te gebruycken. Ende is by een van de Heeren Ministers geseyt: (*si les Hollandois se remuent on leur jettera sur les bras le Roi d'Angleterre*;) ende men soude het apparentelyk in sulken geval doen, indien men konde, ende ook Sweden ende den *Bisschop van Munster*. Ontrent alle het welcke waerschynelyck is, dat men hier sigh ten grooten deele op syn gelt verlaet, ende op de kraght, die 't selve in Engelandt heeft, door de wegh van corruptie. Het is niet te min ook waer, dat men Engelandt niet vertrouwt, ende wel siet, dat men groote reden heeft, om sig meer op haer Hoog Mog. te konnen verlaeten; ende een van de Ministers heeft my geseyt, dat hy niet soo seer wenschte, als dat men op den voet, in Uw Ed. Missive vervat, het afhandelen van de pretensien van desen Koningh, eens konde werden. Maer ick bemerck, om redenen, in myn nevensgaende vermelt, dat men hier tegenwoordigh seer wyt gaepen sal; ende ick sie soo veel Distelen, Doornen ende precipicen in al het geene in onse Resolutien, van Vrankryck soude afgaen, ende ook soo veel bekommernisse in den voorslagh, van dit werck op syn beloop te laeten, ende met de armen over den anderen aen te sien; dat ick geen andere uytkomst sie, als dese; die is? Indien wy met dese Heeren geen vaste mesures nemen, sy sullen het met Engelandt doen. Den Heere *Furstenbergh* heeft my geseyt, men soude sig voor desen met la Franche-Comté, Cambray, Aire ende St. Omer, vernoeght hebben; maer dat men

 nu,

nu, ſoo hy oordeelen kan, ook Luxembourgh ſal deſidereren. My dunckt dat voor Spaigne ſelve, beter is, Vrede ende des Rycks Guarantie te hebben, met deſe afbreuck; als deſen Oorlogh af te waghten, by dewelcke ſy apparentelyck, nogh meer ſullen verlieſen. Daer ſyn twee wegen, van compulſie tot Vrede, aen de ſyde van Spaigne; de eerſte te verklaeren, dat men Vranckryck, volgens de Alliancie, ſal moeten aſſiſteren tegens de geen, die Spaigne byſpringen; het ander, dat men Vranckryck in het voortſetten van ſyn pretens Reght, ſal aſſiſteren. Het eerſte is het redelyckſte, ende ſchynt genoegh te ſyn; en 't twede niet geweygert te kunnen werden, ſonder offenſie, klagten ende abalienatie; dat ook een groote reden is, om niet irreſolut te ſyn.

Het engagement met den *Koningh van Portugael*, ende dat het deſtrueren van de Renunciatie, by het afſterven van den *Koningh van Spaigne*, nieuwe moeyte ſoude maecken; ſyn twee ſaeken, van groote conſideratie, in dit werck.

De Marquis *de la Fuente*, ſeyt tegens het geen hem aengaende, in de voorreden van 't Manifeſt vermaendt is, niet alleen, het geen ick hier nevens ſchryve; maer ook nogh, dat hy de Koninginne Moeder gevraeght hebbende, of ſy het voorſtelde uyt den naem van den Koningh, ofte uyt haer eygen motif; deſelve daer op geantwoort heeft, het waeren alleen haer gedaghten ende bekommerniſſen, ende dat men dies nooit wegens deſen Koningh, geſommeert is geweeſt.

Ick verneem, dat gedaghte Heere Marquis ende de Heere *Wickka*, ſeer perplex ſyn, ende daer ſyn 'er, die meenen, dat de Spaenſchen wel tot eenige ouverture van Negotiatie, ſullen komen.

De Marquis *Caſtel-Rodrigo*, wert geſeyt, by ſyn ſchryven aen deſen Koningh, in myne nevensgaende vermelt, onder anderen nogh te vermaenen; dat den Koningh ſyn Meeſter, ſoude bewogen kunnen werden, de pretenſie tegens hem geformeert te laten komen tot kenniſſe ende examen van den *Keyſer*, Engelandt ende haer Hoog Mogende, ofte aen de byeenkomſte, welcke tot Breda aengeſtelt is. Aen den Heere *de la Fuente*, is daerop een ſchriftelyck antwoort ter handt geſtelt, dat declinatoir werdt geſeyt te weſen. Den Courier, met de nevensgaende Miſſive, na Spaigne afgegaen, is nogh niet te rug gekomen. Ick blyve,

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 20. May 1667.

Aen

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 26. May 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 19. deser lopende maent, syn my Uw Edts. Missiven van den 20. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Ick vinde haer Ed. Groot Mog. wel geinclineert, om de saeke ter Generaliteyt daer heenen te helpen beleyden, ten eynde haer Ho. Mog. sigh over een raisonnable satisfactie, by Spaigne aen Vranckryck te geven, souden mogen verstaen, * ende alsdan het geconcerteerde, by Spaigne, efficacieuselyck te helpen uytwerken. Den Heere Ambassadeur d'*Estrades* heeft aen my, ende anderen, iterativelyck verklaert, dat den Koningh syn Meester, naer syne particuliere kennisse ende oordeel, sigh met Kamerick, St. Omer ende Arien soude laten vergenoegen, sonder noghtans daer toe eenige ordre te hebben van syne Majesteyt. Ick hebbe daer over aen syn Excellencie geschreven op Breda, in antwoorde op een Missive, daer bevorens van deselve ontfangen; gelyck Uw Ed. uyt de bygaende copyen, soo van de voorsz. Brief, als van de voorsz. antwoorde, sal gelieven te bemercken. Op 't geene daerinne influeert, aengaende den Commandeur *la Roche*, hadde ick nevens de voorsz. antwoorde, aen den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* toegesonden, het bygaende project; maer de réplique daer op, is geweest délatoir, soo als Uw Ed. uyt de bygaende rescriptie van den 23. deses, my daer op toegekomen, sal konnen afnemen. Ick wil hoopen, dat de last van den Koningh op 't voorsz. project, al voor de receptie deses, wederom aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* sal wesen afgesonden; maer soo sulcks buyten vermoede, nogh niet mogte wesen geschiedt, bidde ick, dat Uw Ed. de goede handt daer aen gelieve te helpen houden, ten eynde sulcks alsnogh, sonder uytstel, geschieden moge. De opiniastre Weste winden, houden den Heere Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, met de Schepen van de Maeze, in 't Goereesche-gat besloten; ende de gepasseerde harde winden, syn oorsaeke, dat nogh eenigh kanon ende andere behoeften, voor de Schepen, jegenwoordigh in 't Texel leggende, nae dat deselve de Vlaecken gepasseert waeren, daerinne niet hebben konnen werden overgenomen; andersints soude de Vloote van desen Staedt, albereyds in Zee syn. Ick wenschte wel met eenige seeckerheyd ende particulariteyten, geimformeert te wesen, hoe het eygentlyck met de Fransche Vloote onder den Hertogh van *Beaufort*, is gelegen; waer deselve haer onthoudt, ende wat Wy daer van hebben te verwaghten, om onse mesures daer naer te mogen nemen.

De Heeren Staten Generael hebben geresolveert, dat wederom Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden met 's Landts Vloote in Zee gesonden sullen worden; ende hebben haer Ed. Groot Mogende, uyt haere Provincie, daer toe gedestineert myn Broeder, den *Ruwaert van Putten*; soo als Uw Ed. uyt

* Siet *Secrete Resolutien*, tweede Deel, pag. 552. &c.

uyt de bygaende Resolutien van de een en de ander, breder sal gelieven te verstaen. *

Eergisteren syn de Heeren Engelsche Ambassadeurs, eerst publickelyck binnen Breda gekomen; hebbende soo lange in de Jaghten, ende ter seyde blyven leggen. De Heeren Sweedtsche Mediateurs leggen ook sedert eenige daegen herwaerts, in de Jaghten voor Terheyde voorsz., werdende haer équipagie alhier in den Haege gereed gemaeckt; maer sullen, soo als geadverteert wordt, dien onvermindert, met ten eersten mede haere intrée doen binnen Breda; alwaer de Heeren Plenipotentiarisen van desen Staedt, preparatoirlyck met de Heeren Fransche ende Deensche Ministers, in Conferentie syn geweest; in dewelcke de Heeren *Fransche Ambassadeurs* aengenomen hebben, de intentie van desen Staedt ontrent Pouleron; de mortificatie van alle voorige pretensien, ende de remarques over de 6, 7 ende 8. Artikelen van 't voorige Tractaet, de Ao. 1662. ten besten te seconderen. Maer aengaende de begeerde intreckinge van 't Placaet over de Schipvaert, ende 't Regelement van Marine, hebben deselve verklaert, van opinie te wesen; dat die pointen, tot een naeder Onderhandelinge, behoorden te werden geremitteert. Ende op de restitutie van Tabago, St. Eustache, Baumerona &c. gesommeert geweest synde, hebben sy die saeke traghten te renvoyeren, naer 't Hof aldaer, seggende, daer op niet gelast, of geinstrueert te syn; weshalven Uw Ed. de moeyte sal gelieven te nemen, om den Koningh ende de Ministers aldaer, op 't een en 't ander, ter intentie van haer Ho. Mog., te disponneren, ende op 't eerste te helpen procureren de vereyschte aenschryvinge aen de Heeren *Fransche Ambassadeurs*, om desen Staedt te appuyeren, conform den text van de Instructie; ten minsten tot intreckinge van 't voorsz. Placaet, ende om te obtineren het voorgeslaegen *interum*, uyt het Tractaet van Entrecours de Anno 1495. sullende haer Hoog Mogende in sulcken cas, geen swaerigheyd maeken, om naer de getroffen Vrede, over het Tractaet van Marine, naer Engelandt te senden, ende het selve te London te gaen Tracteren, conform 't bewuste Biljet van den Heere *Ruvigny*.

Uw Edts. versoek, om te mogen herwaerts keeren, by haer Ed. Groot Mog. huyden wederom in déliberatie gebraght synde, hebben de Leden geoordeeld, dat eerst ende alvoorens, den uytslagh van de Handelinge tot Breda, sal moeten gesien wesen; dewyle aldaer wel eenige incidenten souden konnen voorvallen, die noodtsaeckelyck door Uw Edts. wyse conduite ende grondige kennisse van saecken, by 't Hof aldaer, sullen dienen te werden geredresseert ende gesurmonteert. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 26. May 1667.

Aen

* Siet *Aitzema's* sesde Deel in Folio, pag. 108.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Amiens den 26. May 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 20. van de loopende maendt, is my hier tot Amiens, toegekomen, Uw Ed. Missive van den 19.

Den Heere Grave van *Furstenbergh*, heeft my voor myn vertreck van Paris, een lange visite gegeven; ende heeft in deselve my een confident rapport gedaen, van 't geen syn Ed. tot Weenen heeft genegotieert, om door middel van den *Keyser*, de saeken tusschen Vranckryck ende Spaigne, tot een minnelyck accommodement te brengen, om dese wydtuytsienden Oorlogh voor te komen; hy schyndt niets vergeten, nogh gespaert te hebben, van 't geen uytgedaght kan werden, om syn Keyserlycke Majesteyt de nutheydt ende noodtwendigheydt van soodaenigh een accommodement te doen apprehenderen, ende om deselve te persuaderen, dat by ontsteltenisse van 't selve, den Oorlogh inevitabel soude syn, ende niet langer als, tot op dit voorjaer uytgesteldt soude werden. Hem is geantwoord, dat den *Koningh van Vranckryck* syn pretensien niet voorstelde, ende dat het voor den *Keyser*, in Spaigne hatelyck soude syn, te urgeren, dat sy over een transactie souden willen handelen, van een saeke, over dewelke sy niet gemoeyt wierden. Gedagten Heere heeft groote obligatien, over genoten weldaden, aen dese Koningh; ende 't soude wel kunnen syn, dat sulcks 't credit aen de redenen van persuasie, by hem gebruyckt, vermindert heeft, ende heeft doen geloven, dat hy by Vranckryck geëmployeert wierd, om door communicatie, iets aen den *Koningh van Spaigne* te extorqueren, sonder te gelyck voorseecker te houden, dat die communicatien met daedelyckheden soude gevolgt werden; welcke een blindtheyd van Spaigne schynd geweest te syn, die ick niet begrypen kan; dewyle genoeghsaem alle anderen, uytgeseyt de Spaensche, schynen gesien te hebben, wat by Spaigne behoorde gedaen te werden, om dit onwe'er af te wenden; ofte met meer apparentie van niet te secomberen, te kunnen tegenstaen. Gedaghten Heere *Furstenbergh*, heeft my verder geseydt, dat men hier sigh niet openen sal, ontrent het geen waermede men hier sigh altans soude vernoegen, voor dat Spaigne sigh tot een transactie genegen verklaert, ende dat men daer over ordentelyck in Negotiatie sal syn getreden; ende dat hy nevens my merckt, dat dese saek van dagh, tot dagh, difficilder werdt.

Syn Ed. vertreckt nae den Heere *Keurvorst van Keulen*, ende meent, dat de Duytsche Vorsten wederom aen den *Keyser*, op 't voorsz. subject sullen senden; ende heeft my geseyt, dat hy devoiren sal aenwenden, om ontrent deselve genegentheyd te verwecken, om met haer Hoog Mog. in confidente communicatie te treden.

My schynt toe, dat Engelandt desen Oorlogh heeft helpen faciliteren; misschien op hoope, van dat de Franschen in Nederlandt notable tegenstandt souden vinden, om daer naer syn personage te spelen; misschien ook, om onse vriendt-

viendtschap met Vranckryck te turberen, ende ook misschien, om een beter Vrede uyt te wercken. In alle geval, ick weet, dat *St. Albans*, aen den Prins van *Condé* geseyt heeft, syn Koningh soude sigh dit jaer met Spaigne niet moeyen.

Of men haer Ho. Mog. de versoghte openinge doen sal, weet ick niet; maer ick heb reden, om te vermoeden, dat men se niet gaerne sal doen, ende de eerste belofte tot dien eynde gedaen, soude wel mogen sinceer syn geweest; maer door dat daerover engagement met Portugal, door aenwas van hoope, om in 't korte grooter progressen, met meerder faciliteyt ende met minder oppositie te doen, als men gemeent hadde; soude wel veranderinge van *consilia* mogen veroorsaekt hebben.

Turenne seyt men, dient eerst in Handelinge te syn, eer den Koningh eerst een groote eysch kan doen; dat die haer Hoog Mog. konnen matigeren, ende dat men den anderen eyndelyck kan verstaen; dat seer bedenckelycke trainissementen syn, ende waer tegens ick aengewesen heb, dat dese saek van soodaenigen natuer is, dat se als in een slagh moet gedaen werden.

Ick heb gaerne gesien, dat de Instructie voor de Plenipotentiarisen tot Breda, soo gestelt is, dat de Vrede soo veel doenlyck is, werd gefaciliteert; maer ick wil U Ed. in bedencken laten, of het bedingen van een soo generaele clausule, als in 't laetste van 't 6. Artikel is gestelt, met een soo twistige Natie, is een goede saek voor haer Hoog Mog., dat my onder reverentie, niet dunckt; ende soo het Tractaet van Entrecourse niet is bevestight, door het jongst gemaeckte, soo soude ick geen tydt verliesen willen, met daer op te staen. U Ed. vergeve my dit vrypostigh seggen van myn gevoelen; dat ick altydt aen 't Uwe onderwerp.

Den Heere d'*Estrades* heeft beter opinie van de moderatie van syn Koningh, als ick; ende ick meen, dat men seer verre is, van sigh met de drie Steden, by hem genoemt, te vernoegen. Hy soude het misschien voor desen gedaen hebben; maer niet tegenwoordigh, soo als sigh de saeken vertoonen.

Men spreeckt van Troupen, die den *Bisschop van Munster* aen desen Koning sal overdoen, voor gelt.

Met Sweden seyt men, is niet gesloten, ende het different soude over min, of meer gelt syn.

Den Koningh schynt over alle saeken, dewelcke 't beleyt van den Oorlogh concerneren, bynae geen andere raedt te gebruycken, als die van den Heere Prince van *Turenne*; welcke seer gestadigh ontrent syn Majesteyt is.

Ik recommandere U Ed. Gestrenge nog gedienstiglyk, myn voorgaende versoek, om met den eersten een keer na 't Vaderlandt te mogen doen, ende blyve,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Amiens den 26. May 1667.

P. S. Ick bidde Uw Ed. gelieve copye van de nevensgaende, te doen heb-

hebben aen de Heeren van Amsterdam, aen dewelke ick niet kan schryven, om dat een van myn Copyisten tot Paris is gebleven, ende my herwaerts volgen sal.

A Monsieur le Marquis de Lionne, *le* 25. *May* 1667.

MONSIEUR,

*JE suis au desespoir de n'avoir pû mettre mes affaires en état de partir d'ici, avec l'Armée du Roi, pour avoir l'honneur de vous joindre au plûtôt, & de vous entretenir de bouche sur les ordres, qui me sont venus par le dernier ordinaire; je ne perdrai point la premiére occasion qui se presentera, pour m'y trouver, & vous supplie cependant d'agréer, que je vous renouvelle ici mes très-humbles instances, pour obténir par vôtre moyen, une résolution prompte & favorable de Sa Majesté, sur les affaires d'avec l'Espagne; Sa Majesté m'a fait la grace de m'écouter sur ce sujet, & de me faire espérer qu'il pourra répondre aux sollicitations de Messeigneurs les Etats mes Maîtres, après qu'elle aura vû les derniéres Dépêches de Monsieur le Comte d'*Estrades, *qui sont entre vos mains; vous sçavéz, Monsieur, que Sa Majesté a eu la bonté de declarer en diverses occasions, que ses pensées se trouveront moderées, & de faire assurer Messeigneurs les Etats qu'il leur en fera confidence, quand les affaires seroient en état où nous les voyons presentement. L'impatience avec laquelle nous attendons l'accomplissement de cette promesse, nous fait grande peine, & puis qu'il nous semble très convainquant, qu'il est difficile de trouver un moyen plus prompt, plus sûr & plus utile pour déméler cette grande affaire, que celui qu'on propose; on ne peut pas considérer qu'on les voulût exposer, par des délais non nécessaires, à l'hazard d'être détourné par des incidents, auxquels les choses humaines sont sujettes, sans entrer en quelque appréhension de changement d'intention & de mesures; je ne vous ai pas pû dissimuler, Monsieur, les inquiétudes que l'on a sur l'altération qu'on a remarqué depuis quelque tems, dans la conduite qu'on a ci-devant observé avec les Anglois, il semble que tout veuille contribuer plûtôt à les augmenter, qu'à les ôter des esprits: Sa Majesté m'a dit hier, qu'elle n'a pas encore pris aucune résolution pour l'execution de la Convention, faite avec Monsieur le Comte d'*Estrades, *touchant l'employ & la jonction des deux Flotes, mais qu'elle le feroit dès que vous seriez arrivé à la Cour; je vous suplie, Monsienr, d'avoir cette affaire à cœur, & de considérer combien est nécessaire l'exactitude dans l'execution des desseins & Fonctions militaires; la lenteur avec laquelle les Anglois procédent, dans la Négotiation de la Paix, ne devant pas peu contribuer à exciter nôtre application à la Guerre contre eux.*

J'ai des nouveaux ordres pour réitérer les instances de Messeigneurs les Etats, sur la restitution des Isles St. Eustache, Tabago, & la Colonie de Beaumerona; je vous prie, Monsieur; de faire considérer, que l'on ne la peut pas refuser avec aucune ombre de justice, & d'estimer combien il est nécessaire que ceux qui ont des grandes affaires entre eux, soient persuadez que l'on la prend pour régle, pour les déméler & terminer

*miner comme il convient. Messeigneurs les Etats ont donné ordre à leurs Plenipotentiaires à Breda, de communiquer à Messieurs les Ambassadeurs de Sa Majesté, l'instruction qu'ils portent avec eux, pour la Négotiation de la Paix, en espérance qu'ils useront d'une confidence réciproque avec eux. Je dois aussi prier Sa Majesté de la part desdits Etats, qu'il lui plaise d'ordonner à sesdits Ambassadeurs d'appuyer fortement dans la Négotiation de Paix, le contenu desdites instructions de nos Plénipotentiaires, & de leur communiquer les leurs; je serois en peine sur l'execution de ce commandement, durant ma séparation de la Cour, si elles n'étoient pas conformes en toutes choses essentielles, à ce que Sa Majesté a déja sçû par la part que lui en a donné Monsieur le Comte d'*Estrades, *& par ce que je vous ai dit ci-devant moi-même, des intentions & résolutions de mesdits Seigneurs les Etats, pour l'accommodement de l'Angleterre; ce qu'étant il y a lieu de confier que le Roi ne fera nulle difficulté d'accorder aux dits Seigneurs Etats, cette leur priére. Monsieur de Louvois a entre ses mains, deux Mémoires que j'ai presentez à Sa Majesté, l'une sur la Négotiation avec la Suéde, l'autre touchant la Convention sur l'employ des Flotes, que je vous prie d'avoir pour recommandez; je vous envoye avec celle-ci une Copie de ladite Convention, pour servir aux Dépêches que l'on envoyera à Monsieur le Duc de* Beaufort, *en cas que celle que vous avez de Monsieur d'*Estrades, *ne fût point entre vos mains. Je suis &c.*

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 2. Juny 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer het afgaen van myne jongste, van den 26. der voorlede maendt, is my Uw Edts. Missive van den selven date, wel ter handen gekomen.

Het is ons van herten leet, dat wy nogh niet mogen genieten de confidente communicatie, ontrent het werck van de Spaensche-Nederlanden, ons soo solemnelyck belooft; het sal, myns bedunckens, niet ondienstigh syn, dat U Ed. den Koningh ende syne Majesteyts Ministers, met communicatie van de ingesloten copye, die my door expresse last van syne Majesteyt, voor desen ter handen gestelt is, informere, hoe grosselyck te kort is gedaen aen de solemnele beloste, daer inne geinsereert; of mogelyck die saeke, haer wat uyt de memorie gegaen synde, de verversching van deselve konde te wegen brengen, dat men immers als nog door eene openhertige ende confidente communicatie, ende concert, de gepleeghde faute quame te redresseren.

Ick ben mede wel van U Ed. gevoelen, ontrent de bevorderinge van de Vrede met Engelandt; mits dat haer Hoog Mog. niet en werden geweygert die essentiele pointen, sonder dewelcke eygentlyck geen Vrede; maer een stilstant van Waepenen tusschen beyde de Natien, geintroduceert soude werden. Dogh tot nogh toe is van de zyde van Engelandt, niet veel ernst tot het werck getoont; het schynt dat het uytlopen ende de naedruck van haer Hoog Mo-

Mogende Vloote, het werck wat beter sal moeten aensetten. Wy hebben alhier met impatientie te gemoet gesien, de nodige advertentie, dat den Koning aen den Hertogh van *Beaufort* de gesloten conventie soude hebben toegesonden, met ordre, om sigh daer naer precieselyck te reguleren, ende dienvolgens aenstonts op de receptie, uyt de Haevenen in Zee te steecken, om sigh volgens de voorsz. conventie, in staet te houden, om 't casus exterende, 't Kanael te konnen opkomen.

Wy beginnen te geloven, dat het nogh dese Campagne wederom 't lot van desen Staedt sal syn, het werck tegens Engelandt alleen af te haspelen, ende dat 't mancquement van de executie der jongst getroffene conventie, het subject van reghtmatige klaghten, by haer Ho. Mog. sal verdobbelen. Ondertusschen hoopen wy eghter, met geen minder vigueur op den gemeenen Vyandt te ageren; ende vertreck ick huyden mede naer Texel, om 's Landts Navale maght, aldaer leggende, te helpen uytpersen, ende aen deselve de laetste ordres geven.

Over het project, waer op den commandeur *la Roche*, sigh by 's Landts Vloote soude mogen voegen, U Ed. voorheenen toegesonden, heeft den Heere Ambassadeur d'*Estrades* geschreven aen den Koningh, ende nogh geene rescriptie te rugge ontfangen; immers en is my dienthalven, van Breda nog niets toegekomen.

Ick hebbe met vermaeck gesien de nette, kraghtige ende niet te min succincte erinneringe, door U Ed. by Missive gedaen aen den Heere *de Lionne*, van verscheyden saeken, die U Ed. by haer Hoog Mog. in mandatis gegeven syn.

Indien den *Koningh van Vranckryck*, by continuatie blyft refuseren, de versoghte confidente communicatie, ende het beloofde concert; wenschte ick wel, van U Edts. advies gedient te mogen wesen, in wat voegen haer Hoog Mogende haer in dese importante conjuncture, sullen behooren te gedraegen.

Waer by voor dese reyse, niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick dese afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 2. Juny 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 6. Juny 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

HUyden is de Vloote van den Staedt, ter nombre van vyf, of ses-en-festigh Schepen, Fregatten ende Jaghten van Oorloge, uyt het Texel in Zee

 ge-

gestoocken; daer by sigh nogh staen te voegen, soo wy vertrouwen, aght kapitale Schepen van Zeelandt, uyt de Wielinge verwaght wordende; tien van 't Collegie ter Admiraliteyt in Vrieslandt, ende ook nogh aght van 't Collegie ter Admiraliteyt in West-Vrieslandt ende den Noorder-Quartiere. De eerste vertrouwen Wy, in de Wielinge zeylrede te leggen, de tweede sullen, naer gissinge, binnen twee à drie daegen van dese Reede konnen vertrecken, ende op de laetste, is vooreerst nogh weynigh staet te maecken, alsoo die ontmant syn, om het defect van andere albereyts uytgelopen Schepen, daer mede te suppleren. Wy hebben daer van, ende van de cours, die de voorsz. Vloote, in aghtervolge van de gemaeckte conventie, staet te nemen, huyden aen de Heeren Gouverneurs tot Calais ende Boulogne, advertentie gegeven; soo als Uw Ed. uyt de bygeleyde copye, naeder sal gelieven te bemercken, ende voorts van onsen plight geaght, Uw Ed. daer van by desen te informeren, om te mogen strecken, tot dessels naerightinge. Waer mede Godt Almaghtigh biddende, Uw Ed. in syne H. bescherminge te willen nemen, sullen Wy verblyven;

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaers,

De Gedeputeerden ende Gevolmagtighden &c.

In 't Nieuwe Diep by den Helder,
den 6. Juny 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Peronne den 5. Juny 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jongste schryven, van den 26., is my toegekomen dat van Uw Ed. Gestrenge van den selven date.

Het is my seer leet, dat ick, om redenen by my overgeschreven, den Koningh op syn vertreck van Amiens, niet heb kunnen volgen, ende dat ick my, dies moet gedraegen tot het geen aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* overgeschreven sal wesen, ontrent alle de saecken, die ick in myne jongste Audientie aen syne Majesteyt, wegens haer Ho. Mog. voorgestelt heb, ende voornaementlyck, raeckende de desseynen tegens de Spaensche-Nederlanden.

Ick twyffel niet, of gedaghte Heere d'*Estrades* sal Uw Ed. Missive, op dat subject, herwaerts overgesonden hebben, ende ick kan niets uytdencken, dat gevoeght soude konnen werden, tot het geen Uw Ed. geschreven heeft, ende ick mondelingh geremonstreert heb, om een goet concert met haer Ho. Mog., over dat werck, te doen aensien, als seer dienstigh, t'eenemael behoorlyck, ende genoeghsaem noodtsaeckelyck, om veel swaere inconvenienten ende difficul-

culteyten te vermyden , ende te surmonteren : Maer het kraghtigste middel van persuasie, soude syn, dat de train van saeken ende van Consilia, in Europa sigh soo quamen te schicken, dat dese inconvenienten wat meer hier moghten geapprehendeert werden, ende de voorsz. desseynen van difficiler uytkomst moghten werden geoordeeld, als voor als nogh niet schyndt te geschieden.

Godt geve, dat het Vredeverdragh tot Breda, tot een goet ende spoedigh besluyt magh komen. Dit diendt myns oordeels, voor alle andere saecken, ernstelyck bevordert, ende het sal misschien daer nae niet onmogelyck syn, middelen ende wegen van inductie uyt te vinden, om hier genegentlyck te doen aennemen, 't geen men nu schyndt te verwerpen. Ick sal niet onderlaeten, soo haest ick ontrent het Hof ben, in schuldige gehoorsaemheyd myn uyterste vlyt aen te wenden, om te obtineren, dat de Heeren *Fransche Ambassadeurs* tot Breda, mogen werden gelast, haer Ho. Mog. intentien, ontrent het intrecken van 't Engelsche Placaet over de Schipvaert, ende ontrent het Tractaet van Entrecourse te appuyeren ; maer ick vrese seer, dat dit te vergeefs sal syn; insonderheyd, indien de Franschen voor haer selfs, op 't intrecken van 't Placaet in Engelandt, tegens haer Manufacturen gemaeckt, geduurende desen Oorlogh, niet insisteren; ook soude ick bynae derven twyffelen, of het nae 't humeur van de geene, met dewelcke men te doen heeft, geen bequaemer middel is, om in dese te reusseren, dat men haer Ho. Mog. retorsionneel Placaet van verbodt van Engelsche Manufacturen, tegens 't Engelsche ontrent de Schipvaert, doe subsisteren ; ende die dwangh, ende te gelyck vriendelycke persuasien ende inductien gebruycken, om den anderen over dese saeken, by Tractaten, in Engelandt aen te stellen, in der minne te verstaen; daer toe ick te meer inclinere, om dat my, onder verbeetering, seer ondienstigh schynen, alle traisnissementen in de Vredehandel, ende te gelyck niet sonder reden suspectere, dat de Franschen, 't geen daer sy niet precise in gehouden syn, ons, volgens de Alliancie, ofte op voorgaende verspreck, te appuyeren, in dese tydt ons niet appuyeren sullen; maer misschien danck by Engelandt sullen affecteren in te leggen, met aen haer te doen imputeren, dat haer Hoog Mog. van haer eysch ende sustenue, komen te desisteren.

Myn afwesen van 't Hof, heeft my tot myn leedtwesen belet, ontrent 't geen de rang van den Commandeur *la Roche* aengaet, en 't project by U Ed. opgestelt, hier te helpen smaeckelyk maeken; ende 't is apparent, dat die saeke, op het schryven van den Heere d'*Estrades*, op de een, ofte andere manier, tot conclusie sal syn gebraght, alvooren ick ontrent den Koningh sal kunnen syn. De decisie van het different, myns gedaghtens, schynt seer daer aen te hangen, dat men den voorsz. *la Roche*, eensdeels kan aensien in de simple qualiteyt van Commandeur, ende andersdeels hem kan considereren, als in Chef commanderende een notabel Esquadre, dat in syn selven independent is; ende kan dese verscheydentheyt van respecten, wel eenige dispariteyt causeren, waer inne gegevoeghlyckheyt ende condescendentie, sonder grote prejuditie, plaetse kan hebben.

Ick bedanck Uw Ed. seer, voor de communicatie van de Missive van den Heere d'*Estrades*, uyt Breda; 't geen daer inne vervat is, van syne conferen-

tie met Coventry, gevalt my wel; ende kan, soo my dunckt, dienen, om sigh niet te laeten allarmeren door de gerughten, die tot Paris loopen, van secrete conventien tusschen Vranckryck ende Engelandt. My dunckt schier, dat'er reden is, om te vermoeden, dat de Franschen willen schynen, in beter verstandt met Engelandt te wesen, als sy niet syn; om haer Ho. Mog., ontrent de saeken van de Spaensche-Nederlanden, te intimideren ende scrupuleus te maeken, en om niet met Engelandt, des noodt synde in eenig vertrouwen te treden over saeken, daer onse interessen, met die, van dat Ryck, gemeen souden konnen werden.

De Fransche Vloote, onder den Heere Hertogh van *Beaufort*, is my door den Secretaris van de Admiraeliteyt alhier, tot meermaelen geseyt, 45. Schepen van Oorloge, effective sterck te wesen; 't welck ook overeen komt, met het geen ick uyt den Heere *Colbert* heb verstaen. My is een Lyste van deselve belooft geweest; maer myn dickmaels gereitereerde sommatien, om die belofte gepresteert te hebben, syn met gesoghte excusen ende uytstellen, geëludeert. Het meeste gedeelte van de Vloote, 't welck voor Rochelle was, wert geschreven voor eenige daegen, van daer in Zee gegaen te zyn, om by provisie onder Bel-Isle sigh neder te setten, ende daer alle de Schepen by een te vergaederen. Uw Ed. sal uyt den Heere d'*Estrades* kunnen verstaen, of dat niet geschiedt, gelyck het behoort, met intentie, om trouwelyck te executeren, 't geen met haer Ho. Mog., raeckende 't employ van beyde de Vlooten verdraegen is. Daer wert ondertusschen sterck geseyt, dat een Esquadre van de meer geseyde Vloote, nae de kust van Portugael sal gaen. Ick weet niet, of dit waer is; maer dewyle de Engelschen geseyt werden geen Zeemaght gereedt te hebben, sterck genoegh, om de Vloote van haer Ho. Mog. ende 't Fransche Esquadre, dat met deselve Zee kiesen sal, het hooft te bieden; soo dunkt het my in dese conjuncture van tyden, van geen seer groot belangh te syn, of de Fransche Vloote wat min, ofte meer sterck is; 't voornaemste is, dat se opreghtelyck ende trouwhertighlyck, nevens die van haer Hoog Mog., tot een eynde geëmployeert werden.

Indien Nameur, gelyck geschreven werd, belegert is, ende vervolgens in handen van desen Koningh komt te vallen, sal deselve daer door doen verre considerabelder Conquesten, als met het aentasten van eenige andere Plaetsen in Nederlandt, te obtineren is; dewyle deselve daer door geheel meester soude syn, van alle de Landen tusschen de Sambre ende de Maeze; Charlemondt, 't welck alleen aen de Spaenschen in die streecke resteert, van geen groote resistentie synde, ende dies haest vermeestert sullende werden, buyten dat door het occuperen van Nameur, de Provincien van Luxembourgh ende Limburgh, als geheelyck van de andere Spaensche-Nederlanden werdt afgesneden, de passage van Duytschlandt, nae de Spaensche-Nederlanden, bynae werden gesloten, ende in handen van de Franschen komt een groote Plaetse de Armes, van dewelcke se reght in Brabandt, tot Brussel, Leuven ende andere groote Steden, drooghs-voets kunnen intrecken; soo dat dit desseyn by de geene, die aen de conservatie van de Spaensche-Nederlanden gelegen leyt, met opmerckinge is aen te sien.

My

My komt dickmaels in den fin, niet fonder bekommerniffe, dat ick, geduurende myn aenwefen aen dit Hof, van allerhande militaire Stands-Perfonen eenftemmelyck heb hooren feggen : dat in 't eynde van de voorleden Oorlog, de Spaenfche-Nederlanden geen volle twee jaren fouden hebben geresifteert; ende dat een van de alderervaerenfte ende moderaetfte, by defe gelegentheyd, my meer als eens heeft gefeyt : *Affeurement, la Conquefte des Païs-Bas, n'eft pas une grande ni difficile affaire.* De geene die meer kenniffe, als ick, van dusdaenige faeken hebben, fullen kunnen eftimeren, wat hier van te oordeelen fy, ende wat de Geunieerde Provincien in defe gelegentheyd in aght te nemen hebben. My dunckt de Vrede met Engelandt diendt verhaeft, ende defe faeke vervolgens gehandeld met alle de applicatie, omfightigheyd ende alle vigueur, die de grootheyd van defelve vereyfcht.

Dat de fimple deliberatie over myn ernftig verfoeck, om een keer nae 't Vaderlandt te mogen doen, verfchoven is, tot dat den uytflag van de Handelinge tot Breda fal wefen vernomen; kan ick wel geduldelyck aenfien, met onderdanige onderwerpinge van myne wille, aen 't goedvinden van de geene, aen dewelcke ick alle gehoorfaemheyt fchuldigh ben. Maer ick hoope, dat derfelver goedtheyt figh foo verre fal extenderen, dat nae het eyndigen van de voorfz. Handelinge, 't voorfz. myn verfoeck, my gunftelyck toegeftaen fal werden; infonderheyd, dewyle ik, om redenen by my overgefchreven, in der daedt oordeel, dat het met den dienft van 't Landt niet ftrydigh; maer daer mede overeen komende is. Ick bid, Uw Ed. doe in fyn naefte fchryven aen my, een goet woord, tot confirmatie van defe myne hoope, influeren, om myn faeken daer nae van nu af aen, wat te konnen fchicken. Ick blyve altydts,

Edele Geftrenge Heere,

Uwe Ed. Dienftwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Peronne den 5. Juny 1667.

P. S.

Hier nevens gaet een cyffer, in haeft by my opgeftelt, dat wel wat pertinenter foude kunnen fyn; maer evenwel rycker is, ende completer van woorden, als dat van de Griffie: de woorden hebben geene numeros; maer die fyn opengelaten, om, of dit packet geopent wiert, het cyffer egter niet bekent foude werden. Uw Ed. gelieve aen het eerfte woort, het felve getal te geven, 't welk het eerfte woort van 't cyffer van de Griffie, dat is, Duytflandt, heeft. Ende gelieft vorders de getallen op ie-

ieder volgend woordt, te doen stellen, sonder interruptie. Ick sal myn sleutel, op die voet formeren, ende sullen den anderen kunnen verstaen. U Ed. schryve my, of 't selve overgekomen is.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, La Fere den 8. Juny 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk heb tot Peronne ontfangen Uw Ed. schryven van den 2., nae dat ick van daer aen hem, heb geschreven, den 5. deses.

Ick sal, soo haest ick ontrent den Koningh ende de Heeren Ministers ben, het Extract van de Missive, by U Ed. overgesonden, ende alle meest kraghtige redenen van inductie, gebruycken, om gepresteert te hebben de positive belofte, aen haere Hoog Mogende gedaen, op het bewuste subject; ende sal te gelyck dringen op andere saeken, my in last gegeven, ende het succes van myne devoiren aen Uw Ed. overschryven, ende te gelyck beantwoorden het laetste importante Artikel van Uw Ed. voorseyde Missive; daer op ick by provisie, niet anders seggen sal, als dat my meer ende meer nodigh schyndt, dat de Vrede met Engelandt, en het accoort met Sweden werde verhaest, ende vervolgens de wegh gebaendt tot goede intelligentie met beyde; dat men door bequaeme Luyden, met de meeste secretesse traght te ontdecken, wat is van de Resolutie, desseynen ende ook van het vermogen van verscheyden Staeten, die in dese, gelyckheydt van interest met de Geunieerde Provincien hebben; dat Spaigne werde aengemaendt, om te capteren het geen Vranckryck voorgeeft van syn moderatie, om de saeke te brengen tot een Negotiatie; ende tot dien eynde, den Ambassadeur de *la Fuente*, in Vranckryck, wel geauthoriseert te laeten. Dat men vorder bedaght sy, om eenigheydt in de Geunieerde Provintien te stighten, ende de Militie te Lande in seer goede standt te brengen; ende dat men vervolgens *pro re nata*, resolvere, *non calide*, *sed neque timide*, *neque segniter*, *ut convenit in rebus in quibus de summa rei agitur*, *sed hæc in ternos pereant & Vulcano mandentur.* Ick sal by occasie van het vertreck van de volgende post, breder aen U Ed. schryven.

De Spaensche woelen seer, door den Broeder van den Heere van *Vatteville*, om de Switsersche Kantons tot haer voordeel te engageren, ende particulierlyck tot de protectie van de Fransche Compté; maer de geene, die de constitutie van de Switsersche Regeringe kennen, meenen; dat Vranckryck daer lightelyck sal konnen destrueren, het geen de Spaensche soude mogen komen op te bouwen.

Ick recommandere Uw Ed. wederom op het alderdienstighst, ende serieust, myn

myn verſoek, om nae het eyndigen van den Engelſchen Oorlogh, een keer na het Vaderlandt te mogen doen, ende blyve,

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. van BEUNINGEN.

Tot La Fere den 8. Juny 1667.

Aen de Heer Extr. Miniſter C. van Beuningen, den 16. Juny 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MEt de voorleden ordinaris, heb ick geintermitteert aen Uw Ed. te ſchryven, vermits ick door eene reyſe naer Texel, ſes daegen, ende door eene naer de Mondt van de Maeze, twee daegen abſent geweeſt hebbe; behalven dat ick ook geen notabel ſubjećt hadde, waerdigh om Uw Ed. daer mede te onderhouden. Ondertuſſchen ſyn my wel ter handen gekomen, Uw Edts. Miſſiven, van den 5. ende van den 8. deſes; de eerſte met het overgeſonden cyffer, 't welck ick volgens Uw Ed. voorſlagh, hebbe doen perfećtionneren, met byvoegingh, van de aengeweſen cyffer getallen.

Soo haeſt 's Landts Vloote uyt Texel in Zee geſtooken is geweeſt, hebben de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerden in Texel, Uw Ed. daer van advertentie gegeven; gelyck mede ten ſelven tyde, daer van advis gegeven is, aen de Heeren Gouverneurs van Calais ende Boulogne; mitsgaders ook aen den Heere Grave d'*Eſtrades* tot Breda. Ick hebbe 't myner wederkomſte alhier, daer over nogh aen den gemelden Heere d'*Eſtrades* geſchreven, de Miſſive, daer van copye hier nevens gaet, tot Uw Ed. naerightinge, ende hebbe daer op tot reſcriptie ontfangen, den brief, met de bylaege, mede ten ſelven eynde hier nevens gevoeght. Het waere te wenſchen, dat wy van de Franſche Vloote onder den Heere Hertogh van *Beaufort*, wat beter waeren geinformeert, voornaementlyck van de ordres, die den Koningh aen deſelve moge hebben gegeven, ende van 't geene wy daer van hebben te verwaghten. Het overgeſonden Extraćt, nevens de voorſz. Miſſive van den Heere d'*Eſtrades* gevoeght, ſpreekt dienaengaende wel klaer ende poſityf; maer den brief ſelfs, is eene ſeer magere antwoorde, op eene ſoo ample vrage; ende nae dat ons niet en is gepreſteert ſoo cathegorycquen belofte, gedaen van eene preallable communicatie ende concert, over het werck van de Spaenſche-Nederlanden, ſo en derven wy ons niet

niet meer op extracten van brieven, met goede toeseggingen betrouwen. Ick hoope, dat Uw Ed. aldaer ten Hove sal konnen penetreren, wat eygentlyck het desseyn van syne Majesteyt, met de voorschreve Vloote wesen moge; want ick ben seer bedught, dat soo deselve, *rebus sic stantibus* herwaerts komt, de Spaensche-Nederlanden daer van wel light meer afbreuck, als wy hulpe sullen hebben te verwaghten. Uw Ed. gelieve den Koningh ende de Ministers aldaer, volkomentlyk ende opreghtelyck te verseeckeren, dat men alhier in dispositie is, om in de uyterste confidentie, het werck met Vranckryck te manieren ende in te schicken, indien men ons alsnogh met confidentie handelt, ende syn gegeven woort voldoet; ende dat wy niet en konnen begrypen, waerom men ons, als met desseyn schynt te willen voor 't hooft stooten, ende van Vranckryck alieneren.

Den Commandeur *la Roche*, is in Denemarcken, om de twee Koninghs Schepen, aldaer leggende, herwaerts te brengen; maer tot nogh toe, en vernemen wy hem niet weder te rugge. Van ses Fransche Schepen, hier te Lande geéquipeert, sitten twee aen de grondt voor Pampus, ende de vier andere onder de Vlieter; soo dat van die geprojecteerde conjunctie, ook nogh weynig is te hoopen.

De saeken tot Breda, vorderen nogh seer weynigh; de Engelschen blyven tot nogh toe opinastreren, dat alle de oude pretensien, voor den 16. Maert 1664. geboren geweest synde, ende naementlyck mede alle die geene, die in 't 15. Artikel van 't Tractaet de Ao. 1662. syn begrepen, moeten, levendigh blyven. De Heeren *Fransche Ministers* stellen haer dienaengaende wel in 't ongelyck; maer in plaetse van ons in de vordere ingredienten van de instructie, by te springen, vallen sy ons opentlyck hardt tegen. De Engelschen moeten op ieder incident, om nieuwe last schryven, ende alsoo staet de Handelinge telckens veele dagen stille.

's Landts Vloote heeft door contrarie winden ende hart we'er, nogh niet verder konnen avanceren, als tot voor Blanckenburgh; van waer de jongste brieven, uyt deselve den Staedt toegekomen, geschreven syn geweest, ende gedateert den 14. deses.

Met Sweden syn Wy nogh daegelycks in Handelinge, ende is men op 't stuck van de contrabande Koopmanschappen; mitsgaders op de versoghte relaxatie van haere gearresteerde Schepen ende Goederen, de Heeren *Sweedtsche Ministers* soo verre te gemoet gegaen, als Uw Ed., uyt het bygaende concept, sal konnen afnemen; maer tot nogh toe hebben deselve daer mede geen contentement gelieven te nemen; ende op 't point van de redintegratie van vriendtschap, staen de saeken nogh in termen, als Uw Ed. uyt de overgesonden deductie, van den 26. April lestleden, sal hebben gesien. *

De inclinatie van de Regeringe, gaet daer heenen, dat men de Lunenburghsche Vorsten, de helft van de vorige subsidien soude mogen accorderen, om haere Troupen tot gemeenen dienst, nogh vier maenden op de been te houden.

Ick oordeele U Edts. versoek, om naer de gesloten Vrede met Engelandt, te

* Siet *Aitzema's* sesde Deel in Folio; pag. 209. &c.

te mogen repatrieren, t'eenemael reghtmatigh ende gefondeert, fal ook dienvolgende de handt naer vermogen, daer aen houden, dat 't felve Uw Ed. moge geaccordeert werden; ende my voorts refererende tot 't geene Uw Ed. hier nevens van wegen den Staedt toekomt, fal ick afbreecken, verblyvende:

Edele Geftrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 16. Juny 1667.

Aen de Heer Extr. Minifter C. VAN BEUNINGEN, den 19. Juny 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

OP den 16. defes, heb ick Uw Ed. gefchreven, door de ordinaris poft. Sedert den Heere Ambaffadeur d'*Eftrades* my bekendt gemaekt hebbende, dat defelve nevens den Heere *Courtin*, morgen een expreffe foude affenden, heb ick die gelegentheyd niet willen verfuymen, van Uw Ed. kenniffe te geven, dat de conventie over het voegen van den Commandeur de *la Roche*, by de Vloote van defen Staedt, voltrocken ende geteeckend is, even in defelve forme ende woorden, als fe Uw Ed. voor defen toegefonden is geweeft. Insgelycks ook, dat ick huyden aen den gemelden Heere Ambaffadeur d'*Eftrades* gefchreven hebbe, de Miffive, daer van copye hier by gevoeght is, tot Uw Edts. naerightinge.

De Heeren Staten van Hollandt ende Weft-Vrieflandt, hebben al voorheenen geresolveert ende goedgevonden, dat van wegen defelve, ter Generaliteyt de faeke daer heenen fal worden gedirigeert, ten eynde als nogh by, ofte van wegen haer Ho. Mog., ingevolge van derfelver Refolutien, in dates refpective den 5. ende 12. der voorlede maendt, by continuatie alle betaemelycke devoiren aengewent mogen werden, om van den *Koningh van Vranckryck* ronde ende confidente openinge te ontfangen, waer eygentlyck de gedaghten van fyne Majefteyt, ontrent een minnelyck Accommodement, aen te gaen over desfelfs pretenfien op eenigh gedeelte van de Spaenfche Nederlanden, die men iterativelyck verfeeckert, niet immoderaet te wefen, komen te termineren; ende dat wyders foodaenige openinge ontfangen werdende, ingevalle die wat te verre uytfiende moghte wefen, met allen ernft by haer Ho. Mog., ofte uyt derfelver naeme, getraght moge werden, defelve te reduceren tot termen van meerder moderatie; ende by foo verre den meer hooghftgemelden *Koningh van Vranckryck*, gedifponneert kan worden, om haer Ho. Mog. behoorlyck te ververfeeckeren, dat hy, konnende by verdragh obtineren, Camerick, St. Omer, ende Arien; mitsgaders la Franche-Comté de Bourgogne, figh daer mede volkomentlyck fal te vrede houden, ende toeftaen dat alle de vordere Nederlanden, door eene formele Guarantie van den *Keyfer*, met de aengrenfende Princen

van het Duytsche Ryk, van Engelandt ende van desen Staedt, voor alle toekomende attacques of swaerigheden werdende geruft gestelt; dat in sulken cas, van wegens desen Staedt reciproquelyk moge werden belooft ende aengenomen den *Koningh van Spaigne* tot het inwilligen van deselve conditien te helpen dispicieren, om soo doende het werck tot eene transactie te helpen brengen, ende de Grensen van desen Staedt van alle feytelyckheydt en verdere gerughten van Oorlogh te helpen bevryden; des dat ook by alle bedenckelycke wegen ende middelen getraght moge werden, het werck is 't doendelyck, nogh tot meerder securiteyt voor de voorsz. Spaensche-Nederlanden, ende bygevolge mede van desen Staedt te helpen beleyden; het welck ick van myn schuldige pligt geagt hebbe, Uw Ed. mitsdesen bekent te maecken. * Verblyvende voorts, die ick waerlyck ben,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 19. Juny 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, La Fere den 16. Juny 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE

ICk heb op dese myne reyse, geen tydt kunnen vinden, om ditmael iets meerder te schryven, als 't geen in myne twee depêches aen den Heere Griffier, is vervat, ick refereer my dies tot deselve, ende sal alleen versoecken, dat U Wel-Ed. gelieve my de gunste, ende 't Gemeen den dienst te doen, van te besorgen, dat het gene daer inne van die natuur is, dat het gesecreteert behoort te werden, niet kome by copye gemeen gemaeckt te werden. Ick sal met de naeste gelegentheydt, over verscheyde saeken seer omstandigh aen Uw Ed. schryven, ende bidde, dat het my niet tot schult magh werden gereeckent, dat ick het tegenwoordigh niet kan doen. Ick heb myn pacquet, met de jonghste post uyt Hollandt afgegaen, nogh niet bekomen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot La Fere den 16. Juny 1667.

Aen

* Siet *Secrete Resolutien*, tweede Deel, pag. 552. & 553.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 23. Juny 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UYt Uw Edts. depêches van den 16. deser lopende maendt, hebben wy met leetwesen bespeurt, dat van de Moderatie van den *Koningh van Vranckryck*, ten aensien van syne Majesteyts pretensie op de Spaensche-Nederlanden, ende van 't gehoopte accommodement, over deselve, by intercessie van haer Ho. Mog., seer weynigh is te verwaghten. Ick hebbe Uw Ed. op den 19. deses, geadviseert, wat daer ontrent jonghst by haer Ed. Groot Mog. was geresolveert, daer van ter Generaeliteyt geene openinge is gedaen; gelyck ook de meyninge niet en is geweest, dat daer van aldaer ouverture gedaen soude werden, voor en aleer men bemerckte, dat 'er apparentie was, dat het werck op dien voet, of daer ontrent, ingeschickt soude konnen werden. Nu wenschte ick wel, van Uw Edts. advis gedient te mogen wesen; wat mesures Uw Ed. oordeelt, dat dienaengaende by den Staedt souden dienen genomen te worden.

Ick wil hoopen, dat Uw Ed. wel toegekomen sullen wesen de brieven, aen deselve geschreven by mynen Broeder, die tot nogh toe op 's Landts Vloote, als Gedeputeerde ende Gevolmaghtigde van den Staedt, alleen gelaeten wordt. Onse jonghste advisen uyt deselve Vloote, syn geweest, van den 17. deses, gedateert voor de Rivier van London. Hebbende sedert, mits de contrarie Oostelycke winden, soo wy vertrouwen, uyt de voorsz. Vloote niets vernomen; gelyck ons ook van de Vloote van Vranckryck, niets authentikelyck toekomt. De gerughten hebben hier eenige daegen herwaerts gelopen, dat 24. Schepen van deselve waeren gesien voor Pleymuyden, ende dat'er geseyt wierde, nogh een grooter getal te volgen; maer wy en weten niet, wat wy daer van hebben te geloven, ofte te vertrouwen, werdende ons dienthalven van wegen den Koningh, nogh door Uw Ed., nogh door den Heere d'*Estrades*, nogh door iemandt anders, iets bekendt gemaeckt. Het accoort over 't Esquadre onder den Commandeur *la Roche*, is met den gemelden Heere Ambassadeur d'*Estrades* mede wel gesloten ende geteeckent, soo als het concept van dien, Uw Ed. voor desen toegesonden is geweest, sonder eenige veranderinge; maer onaengesien de heldere Noord-Ooste-winden, die nu al veele daegen aen den anderen gewaeydt hebben, en komt den voornoemden Commandeur met de bewuste twee Schepen, uyt Denemarcken, nog niet te voorschyn.

De *Engelsche Ministers* te Breda, en verklaeren haer tot nogh toe niet op onse propositie, seggende ende blyvende seggen, nogh naeder last te gemoet te sien; ende naer wy konnen vernemen, en vinden de Heeren *Fransche Ministers* van die kant mede nogh haere reeckeninge niet; maer het heeft ons vry wat ontstight, uyt den mondt van den Heere *Flemmingh* tot Breda, ende uyt den mondt van den Heere Grave van *Dhona* alhier, in eene publicke Conferentie

te verstaen, dat den *Koningh van Vranckryck* een Envoyé naer London gesonden hadde, om syne saeken aldaer te adjusteren, ende dat de Engelschen te Breda, naer den uytslagh van die Negotiatie te London, moesten waghten ende stille staen. Gemelden Heere Grave van *Dhona* voeghde daer by, dat den Heere *Courtin* selfs, sulcks aen den Heere *Flemmingh* verklaert hadde; maer den Heere d'*Estrades* heeft aen den Heere van *Beverningh* gesegt, het selve te ignoreren. Uw Ed. weet, hoe circumspect haer Ho. Mog. in gelycke gelegentheyd geprocedeert hebben, ende hoe hoogh den *Koningh van Vranckryck* soodaenigh apart Envoy gewogen heeft; selfs soo verre; dat syne Majesteyt, nog om te handelen over de gevangenen, nogh om den *Koningh van Groot-Britannien* te versoecken, syne Ministers op eene neutrale plaetse te willen senden, sonder in het minste over eenige saeken te Tracteren, daer in heeft willen bewilligen; weshalven ook haer Ho. Mog. het selve naergelaeten hebben, ende dat men nu selfs, om te handelen, derwaerts sent, sonder de minste communicatie met haer Hoog Mog. daer over te houden, 't selve is voorwaer onverantwoordelyck. Hier by gaet Extract uyt een Brief, van den Koningh aen den Ambassadeur d'*Estrades*, in date den 17. September 1666., daer uyt Uw Ed. sal gelieven te bemercken, hoe diergelycke saeken voor desen, by syne Majesteyt syn aengesien ende opgenomen, of mogelyck Uw Ed. daer mede eenige vrught soude konnen doen.

Hier by gaet ook copye van de antwoorde, die den Heere Ambassadeur d'*Estrades* my heeft laten toekomen, op de Missive, daer van ick aen Uw Ed., nevens de voorsz. myne jonghste van den 19. deses, copye toegesonden hebbe, om te strecken tot dessels naerightinge.

Met de Heeren alhier aenwesende *Sweedtsche Ministers*, hebben wy eene conventie over de specificatie van contrebande Koopmanschappen, ende over de klaghten, by deselve sedert eenigen tydt herwaerts, gedaen, over opgebraghte Schepen ende goederen, geadjusteert; die ick vertrouwe, dat eerstdaeghs geperfectionneert, ende met de onderteeckeninge bekraghtight sal worden. Waer by voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick afbreecken, ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 23. Juny 1667.

De twee Missiven van den Heere van *Beuningen* aen den Raedt-Pensionaris geschreven; beyde gedateert den 24. Juny 1667., gementionneert in de hier naer volgende Missive, syn vermist, sulcks alhier niet geregistreert.

Aen de Heer Extr. Minifter C. VAN BEUNINGEN, den 27. Juny 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

HUyden fyn alhier ingekomen, de bygaende advifen, van myn Broeder den Heere *Cornelis de Witt*, Gedeputeerde ende Gevolmagtigde van haer Ho. Mog. op 's Landts Vloote; * die ik van myn plight geaght hebbe Uw Ed. ten alderfpoedigften te laten toekomen; Godt Almaghtigh danckende voor fyn verleende genade, ende defelve biddende, fynen Zegen verder te willen continueren, tot eene goede, eerlycke ende verfeeckerde Vrede. Verblyvende:

Edele Geftrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 27. Juny 1667.

Aen de Heer Extr. Minifter C. VAN BEUNINGEN, den 30. Juny 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Edts. twee diftincte Miffiven, beyde van den 24. defer lopende maendt, wefende gelyckluydende als die aen den Heere Griffier *Ruyfch*, fyn my, naer 't afgaen van myne jongfte van den 23. daer bevoorens, wel ter handen gekomen. Sedert heb ick Uw Ed. nogh op den 27. daeraenvolgende, geadvifeert, van 't goedt fucçes, by 's Lants Vloote geobtineert tegens den gemeenen Vyandt; gelyk U Ed. ook daer-van, door haer Ho. Mog. directelyk advifen toegefonden fyn; hoopende dat defelve U Ed. wel fullen wefen ter handt gekomen, ende Godt Almaghtigh biddende, dat het voorfz. fucçes moge dienen tot vernederinge van de hoovaerdige Engelfche Natie, ende vervolgens tot eene eerlycke verfeeckerde Vrede.

Het is ons van harten leet, dat den *Koningh van Vranckryck* den Staedt foo weynigh contentement geeft, op foo veel importante ende wel gefondeerde faecken; ook fchynt met haer Ho. Mog. geen mefures te willen nemen, ontrent het groote werck van de Spaenfche-Nederlanden; daer men eghter van defer fyde opreghtelyck geinclineert blyft, figh daer over met fyne Majefteyt in billyckheyt te verftaen; fullende alsnogh te gemoet fien, wat den Heere *de Lionne* dienthalven fal konnen, ofte willen uytwercken.

Wy en konnen niet anders befpeuren, of het werck ftaet tuffchen Vranckryck

* Siet *Aizema's* fesde Deel in Folio, pag. 117. &c.

ryck ende Engelandt, soo effen niet, ende soude misschien den Koningh tegenwoordigh wat beter luysteren, naer de Guarantie, van deser syde voorgeslaegen; voornaementlyck ontrent het salut ende contra salut met de Vlagge, welcken aengaende haer Ed. Groot Mog. in haere jongste Vergaederinge, genomen hebben, de Resolutie, copyelyck hier nevens gevoeght; edogh en is deselve tot nogh toe, ter Generaliteyt niet ingebraght, ende wenschte ick wel, daer op van U Edts. consideratien gedient te mogen werden. Het schynt my toe, dat de Franschen lightelyck hier naemaels souden willen sustineren, dat wy haer die Guarantie van haere Vlagge, gehouden syn te presteren, gelyck het, myns oordeels, in effect syn fondement heeft; maer by soo verre hier naermaels tusschen Engelandt ende desen Staedt, eerst eenige feytelyckheydt, ende vervolgens een Oorlogh moghte komen te ontstaen uyt saeke, dat de Engelschen, weygerende het contra salut, haer Hoog Mogende, of der selver Officieren, vervolgens het salut niet wederom moghten willen doen; dat Vranckryck alsdan sigh van de prestatie van de Guarantie wel soude mogen excuseren; 't welck voorwaer gantsch onredelyck soude syn, ende my dunckt, dat in allen gevalle, de eene van de partyen, in dat stuck soo wel syn gerustheyt moet hebben, als de andere.

Wy houden alhier een continueel waeckend ooge tegens de desseynen van Sweden, ende met deselve is alhier nogh niets finaelyck gesloten. Het geene over het werck van de Marine, provisionnelyck geadjusteert was, gaet hier nevens, tot Uw Edts. naerightinge. Alle de Commissarisen van haer Hoog Mogende, die met de Heeren *Sweedtsche Ministers* in de conferentien geweest syn, hebben het voorschreve werck eenpaerighlyck voor geadjusteert gehouden; dog deselve Heeren *Sweedtsche Ministers* seyden, de extensie nogh eens by haer selven te sullen naerlesen; ende sedert hebben sy verklaert, daer over het sentiment ende de resolutie van haeren Koningh te moeten vorderen, ende afwaghten, daerby die saeke is gebleven.

Op den 28. deses, hebbe ick aen den Heere Ambassadeur d'*Estrades* geschreven, de twee Missiven, die ick van myn schuldige plight geaght hebbe, Uw Ed. met de antwoorde, daer op by my ontfangen, hier nevens copyelyck te communiceren, of mogelyck Uw Ed. iets tot uytwerckinge van het geene, daer inne vervat, ten besten konde contribueren. Ende voor dese reyse hier by niets te voegen hebbende, sal ick afbreecken, verblyvende,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 30. Juny 1667.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den eersten July 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jongste schryven, van den 24. der voorlede maendt, syn my door den ordinaris ende expresse Couriers, ter reghter tydt wel toegekomen, drie U Ed. seer aengenaeme Missiven, de eene van den 16., de andere van den 19., ende de derde van den 23. daer bevoorens. Maer ick heb niet ontfangen de depêches van de Heeren haer Hoog Mog. Gedeputeerden, uyt Texel, nogh eenigh ander bescheyt van 't uytlopen van de Vloote, als 't geen my gegeven is, door communicatie van Uw Ed. Missive aen den Heere d'*Estrades*, op dat subject, ende door copyen van de depêches van myn Heer Uw Ed. Broeder, uyt de Vloote aen haer Hoog Mog., welcke my uyt de Griffie werden toegesonden. Ick vreese, dat die van de gedaghte Heeren Gedeputeerden sullen syn, in 't pacquet van den 9., dat my wesende gaen soeken in het Fransche Leger, van daer nogh niet te rugh gekomen is. Edogh het heeft desen Koningh aen geen advertentie van 't uytlopen van onse Vloote, ontbroocken, om tot het conjungeren van de syne, met deselve, volgens het geconvenieerde, ordre te stellen; nogh aen gestadige aenmaeninge, welke ick ten dien eynde gedaen heb, uyt den naem van haer Ho. Mog.; maer het selve is tot nogh toe van geen operatie geweest, om redenen, by my overgeschreven, ende sal ons de tydt leren, of het voor het toekomende van meerder effect sal syn. Ick moet bekennen, dat ick liever soude sien, dat de Franschen separatelyck ageerden, ende in het Kanael ende verder, daer het dienstigh is, kruysten, om de Commercie ende Navigatie te bevryden; want haer Hoog Mog. Vloote, met de negen Fransche, ende aght, uyt Denemarcken te verwaghten Schepen, is meer als sterck genoegh, om 't geen de Engelschen in een Corps vergaderen kunnen, het hooft te bieden; ende indien sy stercker werden, als men vermoedt, de conjunctie kan altydt geschieden. Ick bidde, Uw Ed. gelieve dese saeken een weynigh tot syn bedencken te nemen. De conjuctie van twee groote Maghten, syn in alle tydt, saeken, die bekommerlyke incidenten onderworpen syn, ende besonderlyck, in dusdaenige conjuncturen, als de tegenwoordige.

Den Heere *de Lionne* doet gestant, het extract van de Missive, van desen Koningh aen den Heere d'*Estrades*, van den 13. May, by het welck syne Majesteyt schryft, dat een copye van 't geconvenieerde, aengaende de conjunctie van de Vlooten, aen den Heere Hertogh van *Beaufort* afgesonden is, om sigh daer naer te reguleren; maer seyt, dat het selve aenschryven sedert gecontramandeert is, op hoope van Vrede, ende om dat de Engelsche ongereetheydt, de conjunctie onnodigh maeckte; maer syn Ed. protesteert met seer hooge ende dierbare eeden, dat het absolutelyck valsch is, dat van hier eenigh mensch

naer Engelandt soude gesonden syn, veel min een formeel Envoyé, om daer iets te tracteren; ende ick geloof syn seggen te meer volkomentlyck, om dat de *Koninginne* Moeder van *Engelandt*, met verscheyde Engelsche Heeren hier synde, men niet nodigh soude hebben, om apart te wille handelen, iemandt nae Londen te senden.

Het is ondertusschen wonderlyck, dat men den Heere Ambassadeur *Courtin*, autheur van dit seggen wil maecken; maer 't komt my nogh vreemder voor, dat een Vriendt van den Heere *de Lionne*, my geseyt heeft in 't begin van dese weeck, dat den *Koningh van Engelandt* het oversenden van drieduysent Soldaten, aen Vranckryck belooft, excuseert, op de komste van de Armade van haer Hoog Mog., voor de Riviere de Teems; ende dat ick uyt gedaghte *de Lionne*, sedert seeckerlyck heb kunnen bemercken, dat hy wist, dat dit my was gecommuniceert, ende dat ick daer op geantwoort had, dat het discoursen waeren, die geen fondament hebben, ende uytgestroyt wierden, om ombrage te geven; dat ick inderdaet te meer gelove, om dat my de voorschreve saeke, in 't aenhooren van andere, is overgeseyt, ende genoegsaem publick wert gemaeckt.

Het geen my daer nevens surprenneert, is, dat *de Lionne* aen deselve Heeren gecommuniceert heeft, het geen syn Ed. met my gesprooken heeft, van mesures te nemen met haer Hoog Mog., ook aengaende een partage, den Staedt van Milanen, ende andere diergelycke saeken, ende dat dit door dese wegh, bynae niet langer een secreet is. Uw Ed. considerere, of dit niet wel soude mogen geschieden, om hier mede, gelyck met andere saeken, met ons te spelen; alles om voor te komen, dat de geene, die in de conservatie van de Spaensche-Nederlanden interest hebben, den anderen daer over niet souden mogen verstaen. De desseynen syn hier seer groot, ende men aght allé middelen goedt, die dienen kunnen, om deselve voort te setten.

Den Sweedtschen Secretaris in Vranckryck, heeft my geseyt, dat syn laetste brieven van den Cancelier uyt Stockholm, melden; dat men daer seer blyde is, van geen engagement met Vranckryck te hebben gemaeckt; ende dat *de Lionne* dese weeck heeft geobjicieert, dat *Wrangel* voortaen sprack, als of het niet alleen mogelyck waer; maer ook nodigh was, dat Sweden de partye van 't Huys van Oostenryck kiese. Het is seecker, dat den selven Heer ook geseyt heeft, dat by aldien de Sweden wilden maligneren, men soude middel vinden, om haer in haer Rots-steenen te jaegen; maer dit alles wert ook seer opentlyk geseyt, ende herseyt; dat in een Hof, daer men gewoon is seer secreet te wesen, suspect soude kunnen werden, indien het door andere wegen niet geloofelyk waer, dat Sweden met Vranckryck qualyck staet.

Men begint nu te seggen, dat men voor 't opnemen van de Waepenen tegens de Spaenschen, geen mesures met haer Ho. Mog. heeft kunnen nemen, om dat men het desseyn van desen Koningh, gehouden is geweest te secreteren; ende dat men geschroomt heeft, met U Ed. daer over te spreecken, uyt oorsaeke, U Ed. aen den Ambassadeur *Gammarra* ende aen *Fricquet* soude hebben geseyt, *dat men wel soude mogen sien, dat Spaigne sigh met Engelandt Allieerde*; ende met my, om dat ik veel maenden voor 't aengaen van den Oorlogh,

aen

aen den Marquis *de la Fuente* heb doen ſeggen, ende aen andere geſeyt heb, *dat ſe onvermydelyck te waghten was, indien ſy door geen Transactie wierdt geprevenieert.* Ick beken dit laetſte waer te ſyn; maer ick heb niet meer gedaen, als den Grave van *Furſtenbergh*, welcke, niet ſonder kenniſſe, aen den *Keyſer* in perſoon even ſoo veel heeft gedenuncieert; ende 't was nodigh, om de ſaeken tot een accommodement te acheminéren, ende niet by ſurpriſe te gaen; dat men belooft had, niet te ſullen doen. In ſomma, het ongelyck ſal nogh moeten aen onſe ſyde weſen.

Dat haer Ho. Mog. vooraf ſouden verklaeren, met Spaigne te ſullen breeken, ofte my een formeel *pouvoir* ſouden overſenden, om hier te tracteren, alvoorens de beloofde ouvertures te doen; heb ick aengeweſen, dat ſonder reden ende oorſaeck geëyſcht wert; ende ick meen, dat het alleen geſchiedt, om ons ten toon te ſtellen. *De Lionne* ſchynt my dienaengaende, goet gehoor te geven, ende wil my perſuaderen, dat hy ſeer ſterck geſchreven heeft, om ter goeder trouwe, met haer Hoog Mog. in concert te treden', ende dat hy oordeelt, dat met een Natie, ſoo vreemt als de Engelſchen, geen meſures te nemen ſyn; maer uyt 't geen geſeyt wert, kan men, ſoo my toeſchynt, in deſe tydt niet langer beſluyten, het geen gemeent magh werden. De tydt ſal ſulcks leren.

Ik houde voor ſeeker, dat men ſig hier met la Franche-Compté, Cambray en St. Omer niet ſal laten vergenoegen; ende de Spaenſche ſaken komen my ſoo deſperaet voor, dat ik om iets meer, wel ſoude weygeren in concert te treden, ende haer Ho. Mog. te engageren, tot het compulſoir middel, in eenige van myn voorgaende ſchryven vermelt.

Ondertuſſchen dunckt my, dat in deſe perplexe conjuncture van tyden, de Vrede met Engelandt verhaeſt, ende deſſelfs Vriendſchap, ſoo veel doenlyk is, geménageert dient; dat ook alle differenten met Sweden, ende anderen, vereffent dienen, ende goede intelligentie met de Naebuuren geſtight; ende dat men de Munſterſche wervinge ſoude kunnen gebruycken, om de Duytſche Vorſten te beſenden, ende derſelver inclinatie ontrent het groote werck, te ontdecken, ende met addreſſe ten goede te buygen; dat men vorder voor ſeer apparent, jae by nae ſeeker heeft te houden dat het overige dient gereſerveert, tot dat de Vrede met Engelandt is geſloten. U Ed. weet, welcke myne opinie van den beginne aen is geweeſt, van de ſlegte reſiſtentie, welke de Spaenſchen in de Nederlanden ſouden kunnen doen, tegens de groote Maght van deſen Koningh; ende dat derſelver conqueſte, by Krygskundige Luyden, in het korte niet difficil geoordeelt wert. Ick ben meer ende meer van dat gevoelen, ende aght, om verſcheyde reſpecten, dat het ons niet ongevalligh moet ſyn, dat Vranckryck aen den Staedt, in verſcheyde ſaeken mancqueert; indien haer Ho. Mog. in 't point van de Spaenſche-Nederlanden niet willen voldoen; ende dat wy daer over niet eens kunnen werden.

De Franſche Vloote, onder den Heere Hertogh van *Beaufort*, is ſedert eenige weecken, van Rochelle tot Breſt aengekomen, ende heeft beſtaen in 45. Schepen van Oorlogh, van dewelcke, ſoo nu ende dan, Eſquadres werden gedetacheert, om daer ontrent te kruyſſen. Daer is my geſchreven, dat eenige-

ge Schepen van deselve, nae Portugael souden syn versonden; maer den Heere *de Lionne* seyt, dat de geheele Vloote nogh by den anderen is; ende dat uyt Engelandt geschreven wert, dat se ontrent Wigt soude syn gesien, welck laetste ick eghter niet gelove.

Ick heb seer dienstigh, ende bynae nodigh geoordeelt, dat ick in dese tydt, nae het Leger gaende, ende ook hier soude mogen hebben, het geselschap van den Heere van *Mombas*, door welckers middel ick verscheyde saeken konde vernemen, ende doen, welcke directelyck door my niet wel konden vernomen, ofte gedaen werden. Ick heb syn Ed. voor eenige weeken, wanneer hy op syn vertreck naer Hollandt stondt, versoght, nogh hier te willen blyven; ende heb hem hoope gegeven, van dat het van de goedheydt van de Heeren Gecommitteerde Raeden te obtineren soude syn, dat de continuatie van syn afwesen, boven de gewoonnelycke tydt van verlof, hem in het genieten van syn tractementen, niet prejudiciabel soude wesen. Ick heb dit laetste niet versoght, om hem hier niet verdaght te maecken; maer ick heb gemeent, dat het naederhandt lightelyck te verkrygen soude syn. Gedaghte Heere heeft tot de voorschreve Veldt-toght, voor syn particulier, een depense gedaen van ontrent duysent Rycksdaelders, ende ik verneem nu uyt syn Vrienden, dat Uw Ed. verstaet, hy behoorde daer te syn, om in dese conjuncture, syn dienst in de Militie waer te nemen. Hy kan hier, soo ick vertrouw, meer dienst doen; maer als men syn vertreck wil, sal hy vertrecken; dogh ick hoope, dat Uw Ed. sal kunnen verkrygen, dat het hem niet prejudiciabel sal syn geweest in dese conjuncture, myn versoek, om sigh hier op te houden, ingewillight te hebben. Hy verstaet ook, dat men uyt soude syn, om hem te ontdoen van syn Majoors-plaetse te Paerdt: Uw Ed. sal indaghtigh kunnen wesen, dat hy selfs hem geraeden heeft, die te conserveren, om hem in de Cavallierie te avanceren: Hy heeft die Charge gekoght, ende is een Man van courage ende beleydt, gelyck Uw Ed. weet, die men in dese tydt behoort te soecken, ende niet te verliesen. Ick recommandere Uw Ed. op het alderdienstighst, syn interesse.

Ick kan niet uytdrucken, hoe seer ick Uw Ed. ben verobligeert, voor de toesegginge, die Uw Ed. my doet, van myn versoeck om te repatrieren, te sullen appuyeren, soo haest de Vrede met Engelandt sal syn gemaeckt. Ick vertrouw Uw Ed. sal ondervinden, op myn overkomste, dat het niet tegens den dienst van het Landt is, dat het my geaccordeert werde.

Den Heere *de Lionne* heeft my al lagchende geseyt, dat de Fransche Vloot, by die van haer Hoog. Mogende komende, soude byderhandt wesen, tot de Belegeringe van Oostende ende Nieuwpoort; ende heeft my gevraeght, of haer Hoog Mogende die niet soude seconderen. Ick heb al lagchende geantwoordt, dat men die in den Staedt bynae even gaerne soude sien, als de Belegeringe van Vlissinge, ende dat men geen pretensie op die Stadt hebbende, beter een ander équivalent soude soecken; ende syn Ed. vraegende, of haer Hoog Mogende die Belegeringh souden willen beletten, heb ick ge-

gerepeteert, dat ick seer te bidden had, dat men die niet wilde ondernemen, ende heb het daer by gelaeten. Ick ben,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den eersten July 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 7. July 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den laetsten der voorlede, is my U Edts. Missive van den eersten deser lopende maend, wel ter handen gekomen. Wy syn hier mede absolutelyck van U Edts. gevoelen, naementlyck, dat het beter sal syn, dat de Vloote van den *Koning van Vranckryck*, des noodt synde, met eenige van de onsen gesterckt, blyve kruyssen in 't opgaen van het Kanael, soo als U Ed. uyt de voorsz. myne voorgaende depêches, albereyts sal hebben bespeurt; ende kan U Ed., de saecken daer heenen dirigerende, gerust syn, dat het sal wesen conform de intentie van haer Hoog Mogende.

De exceptien voorgewent, om te excuseren, dat men ons geen preallable communicatie heeft gegeven, van 't desseyn op de Spaensche-Nederlanden, ende veel min, daer over eenigh concert gemaeckt; syn, myns oordeels, alsoo frivool, als het is tegens alle redenen van betaemelyckheyt, dat men een ordre, gegeven aen syn Generael, tot executie van eene gemaeckte conventie, alleen ende buyten bewilliginge, jae selfs buyten communicatie van syn mede contractant, heeft gelieven te contramanderen.

De Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt, syn wederom beschreven, tegens Woensdagh toekomende, ende sal ick verlangen, om Uw Edts. considieratien ende advis te mogen verstaen, hoedaenigh deselve oordeelt, dat den Staedt sigh in dese wightige conjuncture van saeken, ten aensien van Vranckryck, soude behoren te draegen; alsmede, of U Ed. niet geraden aght, dat over het point van de Guarantie van de Vlagge, gedaen werde de vraege ende denunciatie, in haer Ed. Groot Mog. Resolutie, van dato den 17. der voorlede maendt, gementionneert. Alle de vordere pointen, in de voorsz. U Edts. Missive geroert, vinde ick salutair.

Het werck van den Vrede tot Breda, begint sigh, naer het jongst gepasseerde op de Riviere van Londen, wat beter te schicken, hebbende de Heeren Mediateurs al soo veel van haer gegeven, dat de mortificatie van alle voorige

pretensien, geene van dien uytgesondert, nu sonder verder debat, schynt te sullen passeren. Op de verdere ingredienten van de Instructie, geeft den Heere van *Beverningh*, by syne jongste Missive van den 5. deses, hoope, dat het werck ook al ten besten ingeschickt sal konnen werden.

Met Sweden staet het nogh in termen, als ick U Ed. jongst geadviseert hebbe, ende kan ook, mits het verblyf van de Heeren Grave van *Dhona*, ende de Extraordinaris Envoyé *Appelboom* tot Breda, daerinne tegenwoordigh niets gevordert werden.

Tot besendinge aen den *Keyser*, ende de Duytsche Vorsten, sullen geen oorsaken manqueren.

Het geene U Ed. aenroert, van den Heere van *Mombas*, sal ik gebruycken ende behertigen, soo als hy van een opreght vriendt kan verwaghten; dewyle hem aenschryvinge gedaen is, soo my uyt syn Familie berigt wort, om sigh hier te laten vinden by syn Regiment; 't welk mede by een getrocken wort; om, des noodt synde, in employ gebraght te konnen werden; soo hebbe ik, daer op gevraeght synde, geantwoort, dat hy, myns oordeels, dan wel soude doen, sigh in synen dienst in te stellen. Indien Uw Ed. dien onverminderd, vermeynt, dat hy aldaer van meerder dienst soude syn, sal ick gaerne de handt daer aen houden, dat hem daer toe het gerequireerde verlof gegeven werdt.

's Landts Vloote, volgens de jongste advisen in dato den 3. deses, van daer ingekomen, hielde de Riviere de Theems nogh buyten de gronden beset, van voor het Noordt-Voorlandt af, tot Olfernesse incluys, het Volck in deselve, was frisch ende gesondt; dogh schryven de Heeren Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden seer serieuselyck, om supplye van deficierende victuaille, in het reguard van de Schepen van eenige Collegien, daer toe deselve Collegien ter Admiraeliteyt yverigh besigh syn, de vereyschte ordre te stellen.

Aengesien de tegenwoordige tyden seer fertil syn, ende veel stoffe suppediteren, soo van publicke, als secrete saeken, soo hebbe ick Uw Ed. mits desen wel willen in bedencken stellen, of deselve niet soude konnen goedvinden, de materien voortaen te separeren, schryvende aen haer Hoog Mogende alleenlyck publicke, ende andere saeken, die geen secretesse vereysschen, om de curieusheydt van de Provincien te voldoen; ende saeken van meerder importantie, ende die gesecreteert ende buyten de publicke deliberatien gehouden behoren te werden, aen de Heeren Griffier *Ruysch* ende my. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven.

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 7. July 1667.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Paris den 8. July 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste aen Uw Ed., van den eersten deses, is my toegekomen U Ed. seer aengenaeme Missive, van den 30. des voorleden maendts.

Godt sy danck, voor de Heerlycke Victorie, op de Engelschen behaeldt, ende lof ende eere aen Myn Heere Uw Edts. Broeder, ende aen andere cordate Mannen, door welckers beleyt ende dapperheyd, dat groote werck geluckelyck is uytgevoert. Ick vertrouw, het sal ons de Vrede voortbrengen, ende aght, onder verbeteringe, dat haer Hoog Mog. die meer als ooit behoren te faciliteren; dewyle sy het in dese tydt, sonder eenige krenckinge van haer reputatie, kunnen doen; ende dat de avantages, die wy met hard op ons stuck te staen, by 't aengaen van een Vredes-Tractaet, met verlies van tydt, souden kunnen bedingen, niet opwegen de prejudicien, die wy door de continuatie van Oorlogh, in onse meest importante interessen, souden kunnen komen te lyden; insonderheyd, dewyle in de proceduuren van Vranckryck, weynigh opregtigheyd ontdeckt, ende groote genegentheydt om Engeland te winnen; ende dat over 't werk van de Spaensche Nederlanden; nae de Vrede, met andere klem, als in den Oorlogh, gehandeld kan werden. Ick considereer ook seer, dat den *Koningh van Engelandt* in desen tydt werdt geseyt, seer te klagen, dat den *Koningh van Vranckryck* met hem ter quader trouwen gehandeld heeft; want indien het miscontentement, daer uyt opgevat, Engelandt inciteert tot een naeuwer intelligentie met Spaigne, ende om de vriendtschap van haer Hoog Mog. aen te soeken; daer soude middel syn, om haer Ho. Mog. buyten swaere bekommernisse te stellen, ontrent de Spaensche-Nederlanden.

Het kan syn, dat men dese ende andere saeken van die natuur, als gebeurlyck, hier begint te apprehenderen, ofte dat men vreest, haer Hoog Mog., door manquement aen een formele belofte geheel te abalieneren; immers *Lionne* heeft my op gisteren geseyt, dat aen de Heeren *Fransche Ambassadeurs* tot Breda, ordres sullen afgaen, om aen den Raedt-Pensionaris van Hollandt te communiceren, op wat conditien men van dese syde, den Oorlogh met Spaigne soude willen eyndigen. Maer met voorbedingh, van dat den *Koningh van Vranckryck* daer aen niet gebonden sal wesen, indien haer Hoog Mog. haer daer over in seekere tydt, met syn Majesteyt niet verstaen, ende dat se in seecker ander tydt, by den *Koningh van Spaigne* niet aengenomen werden; sullende de Geunieerde Provincien gehouden syn, op 't alderkraghtigst daer toe te coöpereren. Gedaghten Heere heeft my daer bygevoeght, geen verder particulariteyten te kunnen seggen, ende ick ben ook niet begeerigh geweest, om se te weten, dewyle myns oordeels, dese saeke met de uyterste secretesse diendt gehan-

handeld te werden; insonderheyd, om dat se uytleckende, andere gaende soude kunnen maeken, om se te turberen.

Ick moet bekennen, dat ick in dese tydt niet seer qualyck vind, dat men in andere saeken haer Hoog Mog. ondertusschen geen contentement doet; want kunnen wy den anderen over 't voorsz. werck verstaen, alle andere openstaende pointen, ende misschien ook dat van de Nederlandtsche Manufacturen, sullen lightelyck konnen vereffent werden; soo niet, kan 't ons nut syn reden te hebben, om te klaegen.

My is door een Heere, op dewelcke ick my seer vertrouw, in confidentie geseyt, dat hy seekerlyck weet, dat men hier begint susceptibel te werden van begeerte, om uyt dit werck te geraecken; maer ick weet niet, waer op dese seekere wetenschap magh berusten.

Het geen in haer Ed. Groot Mog. Resolutie vervat is, raekende 't salut van de Vlagge, is seer gefondeert; ende 't is dienstig dat die saek ten een, of ten anderen nedergestelt werde; maer of het niet meer geraeden is, dat de voorstellen daer ontrent, ende ontrent de Guarantie, uytgesteldt werden, tot nae de Vrede, ende tot dat men sie, of men den anderen over 't groote werck verstaen kan, weet ick niet wel te oordeelen; maer meen van ja.

Men blyft hier als nogh seggen, dat *Vranckryck* met *Engelandt* in geen goedt verstandt syn. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 8. July 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 14. July 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UW Edts. Missive van den 8. deser loopende maendt, is my wel ter handen gekomen.

Gisteren-avondt is alhier gearriveert den Heere van *Beverningh*, uyt welkers rapport, huyden ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. gedaen, van 't geene tusschen de Plenipotentiarisen van desen Staedt, ende van die van Engelandt, op den tienden daer bevorens, tot Breda is geadjusteert; Ick bevinde het werck verder gebraght, ende voor den Staedt by provisie, avantagieuser uyt-

uytgewerckt te ſyn, als wy, ſonder de jongſte avantagie, op den Vyandt verkreegen, niet ſouden hebben derven verwaghten. Onder anderen ſouden van nu af aen, tot dat een naeder ende completer Tractaet van Commercie, ſal weſen gearreſteert, voor een Reglement van Marine, vaſtgeſteldt worden, de Artikelen, waer over dienthalven tuſſchen deſen Staedt ende de Kroone van Vranckryck, is geconvenieert.

Het Placaet op de Schipvaert, ſoude by proviſie, ſoo verre werden gemitigeert, dat het aen de Ingeſetenen van deſen Staedt vry ſoude ſtaen, met haere eygene Schepen naer Engelandt te voeren, niet alleenlyck alle gewaſſchen ende Manufacturen deſer Landen; maer ook allerhande Waeren ende Koopmanſchappen, die uyt Duytſchlandt ende van elders, langs de Rivieren, in deſe Landen ingebraght werden.

De alternative ſoude completelyck, volgens de Inſtructie, geaccordeert worden, met eene generale ende abſolutie mortificatie, van alle pretenſien; die van de Schepen de Bonne Eſperance, ende de Henry Bonne Aventure, daer onder begrepen; in ſomma, alles wel, avantagieus ende reputatieus.

Den Heere *Coventry*, is in alle diligentie naer London vertrocken, om van den Koningh laſt te mogen bekomen, tot de Onderteekeninge; die wy niet en twyffelen, of ſal volgen, alſoo hem klaerlyck is gedenuncieert, dat de ſaeke daer op geſloten, of anderſints den Oorlogh gecontinueert ſal worden; daer toe de Heeren *Franſche Ambaſſadeurs*, met die van Denemarcken ende van deſen Staedt, haer volkomentlyck hebben verobligeert.

Uw Ed. gelieve by continuatie, alle goede ende kragtige officien ende devoiren aen te wenden, ten eynde de Eylanden St. Euſtache ende andere, by de Engelſche op deſen Staedt verovert, ende naederhandt by de Franſche hernomen, gereſtitueert mogen werden.

Wy ſyn hier mede van gevoelen, gelyck ick Uw Ed. by myne voorgaende van den 7. deſes, geadviſeert hebbe, dat het beter ſal ſyn, dat de Vloote van den *Koningh van Vranckryck*, blyve kruyſſen in 't opgaen van 't Kanael, om den Vyandt aldaer alle mogelycke afbreuck te doen, ende het inkomen van 't Kanael te beletten, ende kan Uw Ed. de ſaeke daer henen dirigerende, geruſt ſyn, dat het ſal weſen conform de intentie van haer Ho. Mog. Waer mede afbreeckende, ſal ick verblyven:

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 14. July 1667.

P. S.

Huyden heeft de Heere Ambaſſadeur d'*Eſtrades* my by monde gedaen, de ouverture, in Uw Edts. voorſz. Miſſive gementionneert; maer ſy gaept al

al wat te wydt. Ick hebbe den eysch van den Koningh, met expressie van de plaetsen, in geschrifte versoght, soo als syn Excellentie my ook belooft heeft, deselve te sullen toesenden; maer ick en hebbe die nogh niet ontfangen; als my die toegekomen sal wesen, ende als ick daer over met eenige Leden sal hebben konnen confereren, sal ick Uw Ed. daer van breder bericht, als mede van de sentimenten van de Leden, daer ontrent, laten toekomen.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 15. July 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jongst aen U Wel-Ed. geschreven heb, den 8. van de loopende maendt, is my toegekomen syn aengenaeme Missive, van den 7. daer bevorens.

Op 't geen Uw Ed. my bericht, van de sentimenten van de Regeringe, ontrent de onnodigheyd van de conjunctie van de twee Vlooten, in dese toestandt van saeken, heb ick naegelaten deselve langer te urgeren, ende heb in myne converfatien met den Heere *de Lionne*, te verstaen gegeven, dat haer Hoog Mog. souden kunnen involgen deses Koninghs goedvinden, om syn Vloote in 't opgaen van 't Kanael te doen kruyssen, soo langh sigh geen meer noodsaekelyckheyd vertoondt, als tegenwoordigh, om de twee Zeemaghten samen te voegen.

Uw Ed. sal ontwyffelyck uyt den Heere Ambassadeur d'*Estrades* ontfangen hebben, de ouverture, welcke hy met de voorgaende post is gelast te doen, raeckende de conditien, op dewelcke den *Koningh van Vranckryck*, soude willen afhandelen de pretensie tegens Spaigne. * *De Lionne* wil my doen geloven, dat hy ignoreert waer inne die bestaen, ende ick heb geen reden, om te willen weten, 't geen ick niet sonder endienst, aen de Regeringe overschryven, ende niet sonder bekommernisse, aen dessels kennisse onthouden kan. Ick heb gedaghten Heere in 't langh onderhouden, over twee groote difficulteyten, die my in 't selve werck voorkomen; van dewelcke de eerste is, de Tractaten tusschen Vranckryck ende Portugael: Ende de andere, dat syn Excell. my voor desen geseyt heeft, dat den *Koningh van Vranckryck*, by de aen te gaen transactie, soude willen reserveren syne pretensie van nulliteyt van de Renunciatie; ende alsoo syn Excellentie antwoorde, dat ontrent de eerste van de voorsz. difficulteyten geen veranderinge konde werden gemaeckt, ende dat sulcks qualyck is tegen te spreecken; soo heb ick by manier van discours, seer getraght te persuaderen, dat ten minsten de Vrede met Portugael, welcke men Spaigne, tegens de Vredes-Tractaten in de Pyreneen, wilde overdringen, moest aengesien werden, als een goedt gedeelte van de satisfactie,

* Siet *Lettres d'Estrades*, Tom. 4. pag. 342. eerste Editie.

factie, welcke dese Koningh pretendeert; synde bekendt, hoe dier men die in de voorsz. Vredes-Tractaten heeft willen koopen; ende hoewel men dit dooden wil, mits de presentatie, die Spaigne werdt geseyt althans te doen, van met Portugael te sluyten; soo moet men noghtans erkennen, dat het een groot onderscheydt heeft, of dit separatim, of conjunctim geschiedt. Ontrent de tweede difficulteyt, heb ick aengewesen, dat het niet mogelyck, noghte redelyck soude syn, den *Koningh van Spaigne* te dringen tot een Tractaet, waer by het soude in twyffel stellen de validiteyt van de Renunciatie, ende dies materie te laten, om de geheele Christenheydt hier nae in Oorlogh te doen branden. Ick heb ook geremonstreert, hoe weynigh dit aen andere Staten konde gevallen, ende hoe veel het mispassen soude, aen haer Ho. Mog., de handt daer aen te houden; als ook, dat de saek van die natuur is, dat de reden wel wilde, dat men in dese desisteerde. Gedaghten Heere heeft dit alles gedebatteert, ende heeft geseydt, dat men expedienten soude kunnen vinden, ende eyndelyck, dat het een saeke is, op dewelcke men deses Koninghs goedtvinden soude moeten verstaen; in welcke sin my ook daer op geantwoordt is door den Heere *Colbert.* My is bericht, dat dese laetste soude te verstaen hebben gegeven, den Koningh soude sigh vernoegen met Cambray, St. Omer, Ayre ende la Franche-Comté; maer ick weet niet, of dit waer is. My dunckt, dat men moet over veel saeken heen stappen, om de Vrede onder een Guarantie te hebben, ende dat die ook voor Spaigne best, ende voor de Christenheydt nodigh is; soo dat ick om daer toe te komen, de oogen aen veel dingen soude sluyten; want geen ofte weynigh Staeten sullen haer in den Oorlogh tegens Vranckryck, inlaeten, om aen 't selve dusdanigh een accroisissement te ontsetten; ende soo als het selve sigh gaet vast maeken in de Spaensche-Nederlanden, soude het ook niet light te doen wesen. Daer staet te delibereren, of by gevolgh van saeken, haer Ho. Mog. met kennisse van Vranckryck, niet souden willen treden in communicatie van Consilia, met andere Staeten; ende ick meen, dat sulcks geraeden is, om 't werck vaster te nemen, ende te min haet op sigh te haelen, ende alle disturben te vermyden.

Nae dat ick wel overdaght heb, 't geen Uw Ed. vermaendt heeft van de Vlagge, dunckt my seer klaer te syn, dat het selve point in dese tydt, insonderheydt, mits 't op handt synde Parlement in Engelandt, niet diendt geroert; maer uytgesteldt, tot dat men over de Spaensche-Nederlanden eens is; ende meen ick U Ed. van nu af, wel te kunnen verseeckeren, dat het selve point, ende dat van de Guarantie, ons alsdan sonder eenigh tegenspreecken, nae onse wensch en begeren, toegestaen sal werden, cesserende de oorsaek, waer omme het nu werdt gedifficulteert, ofte verschoven.

Ick ben U Ed. seer verobligeert over de gunstige genegentheydt, met dewelcke hy myn interesse in de saeken van den Heere van *Mombas*, wil amplecteren. Gedaghten Heere vertreckt binnen twee ofte drie daegen, nae het Vaderlandt, alsoo ick hem tegens een particulier aenschryven aen syn Ed., van den Raedt van Staete gedaen, niet langer heb derven ophouden.

 Den

Den Heere *de Lionne* is nogh bed-rede aen een accident, ende houdt myn hier, alsoo ick sonder hem, in de groote saeken ten Hove, niets kan vorderen. Ick blyve met al myn hart:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 15. July 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 21. July 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, in date den 14. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive van den 15. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

De ouverture, door den Heere Grave d'*Estrades* aen my gedaen, heeft hier inne bestaen, dat den *Koningh van Vranckryck* soude mogen bekomen, ofte behouden de Fransche-Comté, het Hertogdom Luxembourgh, de Stadt met de Provincie van Kamerick, Arien, St. Omer, Wynoxbergen, Charleroy, Doornick, Douay, met de Plaetsen ende Landen, respectivelyck daer aen dependerende; dat men sigh daer over in diervoegen soude mogen verdraegen, dat aen den *Koningh van Vranckryck*, binnen drie maenden, soude werden behandight eene obligatoire Acte van de Heeren Staeten Generael, by dewelcke haer Ho. Mog. haer souden verbinden, de *Koninginne van Spaigne* te disponneren, tot cessie ende overgifte van de Provincien, Steden ende Plaetsen, hier boven genumereert, in voldoeninge van 't Reght, de *Koninginne van Vranckryck* jegenwoordigh opengevallen; ende in cas de *Koninginne van Spaigne* die satisfactie soude blyven refuseren, den tydt van drie maenden naer date van de voorsz. gepasseerde belofte van de hooghgemelde Heeren Staeten; dat in sulcken cas, haer Hoog Mog. haere Waepenen, met die van Vranckryck sullen voegen tegens de Spaenschen, om de voorsz. pretensien van de *Koninginne van Vranckryck*, te doen gelden; ende in cas de voorsz. belofte binnen den tydt van de eerste drie maenden, niet gepasseert werde, ofte ook wel de voorsz. belofte gepasseert synde, de *Koninginne van Spaigne* haer niet en laete disponneren tot de cessie ende overgifte, als voorsz. is, dat in sulcken cas, den *Koningh van Vranckryck* sal wesen in syn geheel, ende wederom treden in de pretensien, die hy uyt den hoofde van de Koninginne, daer bevoorens gehad heeft. Dat eghter hier door niet en soude werden geprejudicieert het Reght, 't welck de *Ko-nin-*

ninginne van Vranckryck soude competeren, in cas den *Koninginne van Spaigne* sonder wettige deffendenten naer te laten, quame te overlyden.

Ick hebbe over 't geene voorsz. is, met de voornaemste Regenten in Hollandt geconfereert, ende met goedvinden van de deselve, den gemelde Heere Ambassadeur d'*Estrades* te gemoedt gevoert; eerstelyck, dat den eysch te groot ende te excessif was; dat in allen gevalle de Provincie van Luxembourgh, mitsgaders de Stadt Doornick, als te verre geavanceert, ende Charleroy, als in 't hardt van Brabandt, ende maer ontrent negen mylen van Brussel gelegen, daer uyt soude dienen te werden geëximeert; immers de laetstgenoemde Plaetse wederom geraseert.

Ten andere, dat men soude dienen geinformeert te syn, als haer Ho. Mog. sigh hier over met syn Majesteyt souden vergelycken, ende tot soo stercken engagement inlaeten, of syne Majesteyt te vrede soude syn, nae de getroffen conventie, met syne Waepenen te supersederen geduurende de drie maenden, binnen dewelcke men traghten soude die saeke by de *Koninginne van Spaigne*, a l'amiable uyt te wercken.

Ende ten derden, dat ook van nu af aen, te gelyck vastgestelt soude moeten worden, dat by soo verre den *Koningh van Spaigne*, sonder wettige deffendenten quame aflyvigh te werden, men alsdan de Nederlanden soude doen cantonneren, volgens het project, daer van in den jaere 1663. gemaeckt, ende op 't papier gebraght.

Wy hebben over al 't geene voorsz. is, in 't lange gediscoureert, ende het besluyt is geweest, dat den Heere Ambassadeur d'*Estrades* van onse conversatie, aen den Koningh syn Meester soude reeckenschap geven, ende daer op desselfs antwoorde afwaghten.

Ick hebbe in de voorsz. conversatie, ook niet duysterlyck konnen mercken, dat den *Koningh van Vranckryck* al vry wat ombragieus begint te worden van de Engelschen, ende soo ick vertrouwe, dat men al berouw heeft, van die Natie soo seer gecageoleert, ende daer door, aen de Geallieerden reghtvaerdig misnoegen gegeven te hebben.

Over het point van de Guarantie van de Vlagge, was haer Hoog Mogende Resolutie al Donderdaeghs afgesonden, als ick de voorschreven U Edts. Missive, Dingsdaegs daer aenvolgende, ontfangen hebbe; de reden is geweest, om dat geaght is, die saeke voor 't besluyt van de Vrede, beter, als daer naer verhandelt te konnen worden, ende dat men niet en begeert te blyven in een engagement, om aen Vranckryck het salut te guaranderen, als men niet verseeckert is, van de Guarantie van Vranckryck, op 't contrasalut. Waer by voor dese reyse niets van consideratie te voegen hebbende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 21. July 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Paris den 22. July 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert dat ick jonghst aen U Ed. Gestrenge geschreven heb, den 15. van de lopende maendt, is my toegekomen syne Missive, van den 14. daer bevoorens.

Godt zy gedanckt, dat de Vredehandel met Engelandt, is gebraght tot soo groote apparentie, van een goedt besluyt; ende geve, dat het selve niet ontstaen magh, gelyck nogh eenige hier willen vermoeden.

Ick antwoord hier nevens niet, op de ordres, my van haer Hoog Mog. toegekomen, raeckende de Vlagge; deselve syn van die natuur, nae my dunckt, dat ick dien ontrent de Koningh te syn, om se voor af te onderbouwen by alle de Heeren Ministers, al vooren daer op Resolutie te bevorderen. Ondertusschen sal ick gaerne vernemen, of haer Ho. Mog. oordelen, dat se sonder uytstel geëxecuteert dienen te werden, ofte nogh eenigen tydt verschoven, tot dat men sie, of men ontrent het werck van de Spaensche-Nederlanden, kan eens werden. U Ed. heeft uyt myn voorgaende schryven, gesien, dat ick voor het verschuyven ben; de redenen daer toe my moverende, syn, dat men hier voor dese dit point heeft gedeclineert, in particuliere discoursen, daer over gehouden, om Engelandt niet te chocqueren, ende dat men tegenwoordigh meer als ooit, uyt is, om dat Ryck te mesnageren; 2. Dat men hier voor een kapitael interest voor dit Ryck, in dese tydt estimeert, dat alle goed verstandt tusschen Engelandt ende haer Ho. Mog., magh werden verhindert, ende dat ick dies geloof, dat men aen dese Heeren niets in handen moet geven, waer door sy sulcks eeniger maete kunnen bevorderen; jae alles moet schicken, om dat goed verstandt te weegh te brengen, soo veel doenlyck is. 3. Om dat wy, soo langh wy ontrent de Spaensche-Nederlanden, niet eens syn; jae soo langh dat werck niet afgedaen is, ons in 't minste niet souden mogen verlaeten, van 't effect te sullen hebben, van 't geen in dese hier soude werden belooft. 4. Om dat ick meen, dat het van de wysheyd van de Regeringe is, althans haer eenigh kapitael werck van 't voorsz. groote point te maecken, ende alle andere sacken ter syde te stellen ende te dissimuleren, ende vastelyck te geloven, dat het eenig middel, om dat te boven te komen, is, dat men hier gepersuadeert sy, dat haer Ho. Mog. haer met Engelandt souden konnen verstaen. 5. Om dat het by 't Parlement verkeerdelyck, als een nieuwigheyd soude kunnen werden opgenomen, ende aen ons desavantagieuse beweginge van gemoederen soude kunnen causeren; maer ick sal gaerne door Uw Ed. vernemen, of de Regeringe van ander verstandt is, ende sal my nae desselfs goedvinden in onderdaenigheyd reguleren; ende sal ondertusschen, om redenen, boven vermelt, van dat ick om haer Ho. Mog. ordres in desen uyt te wercken, ontrent den Koningh dien te syn, niets versuymt hebbe.

Het verwondert my niet, dat dese Heeren in 't bewuste point, wat wyt gae-

gaepen; Ick vrese dat se het meer ende meer sullen doen, ende soude soo seer niet considereren, wat min, ofte meer in dese gelegentheyt, als dat in het verdrag daer over, de Renunciatie soude mogen werden vastgestelt; ende dat 'er middel konde werden gevonden, om gerust te syn, van dat ons verdragh met den anderen, effect sal hebben, ende niet dienen sal, om ons te circumvenieren. Ick ben geheel wat misvertrouwende geworden.

Ick recommandeer U Ed., op 't alderdienstelyckst, myn versoeck, om een reyse derwaerts te mogen doen, ende gelove die niet ondienstigh sal syn. Ick blyve met al myn hart.

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 22. July 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 28. July 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 21. deser lopende maendt, is my U Edts Missive, van den 22. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Ende heb ick daer van niet alleenlyck aen Commissarisen van haer Ho. Mog. maer ook aen de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt; communicatie gegeven; die daer op eenpaeriglyck van verstandt geweest syn, dat het spenderen, of niet spenderen, van de last over de Guarantie van de Vlagge, aen U Edts. voorsightige conduite gedefereert ende toevertrouwt gelaeten soude dienen te werden, soo als U Ed. uyt de bygaende, haer Ed. Groot Mog. Resolutie, van gisteren, breder sal gelieven te vernemen; * daer van wy niet goedgevonden hebben, ter vergaederinge van haer Ho. Mo., eenige ouverture te doen; oordeelende, dat dese ende het goedvinden van haer Ho. Mog. Gedeputeerden, genoegh soude wesen, tot Uw Edts. decharge, ende dat ook het retracteren, ofte forceeren van voorgaende haer Ho. Mog. Resolutie, komende te esclatteren, ontrent den *Koningh van Vranckryck* ende desselfs Minister, lightelyck niet soude wesen van de beste operatie; als dewelcke ontrent de redenen van soodaenige veranderinge, onfeylbaerlyck soude formeren, gedaghten, die haer Ho. Mog. prejudiciabel souden konnen syn; te meer, alsoo ick, naer 't nemen van de Resolutie, occasie gehad hebbe, daer over met den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, in mondelinge conversatie te komen, sonder dat hy eghter, myns wetens, de Resolutie selfs gesien heeft; die mits dien ook

* Siet *Secrete Resolutien*, tweede Deel, pag. 576.

ook niet ingebreecken gebleven sal syn, ten Hove bekendt te maeken, dat Uw Ed. over de mutuele Guarantie van 't salut ende contresalut, eenige ordre toegesonden is; 't welck ick van myn plight geaght hebbe, Uw Ed. mits desen bekendt te maeken, om syne mesures daer naer te konnen nemen, ende de saeke niet in 't geheel onaengeroert te laten; maer daer ontrent circumspectie ende dexteriteyt te gebruycken, soo als Uw Ed. ten meesten dienste van den Staedt, bevinden sal te behooren.

Den Heere *Coventry* is eergisteren tegens den avondt, weder binnen Breda gearriveert, naer alle advisen uyt Engelandt melden, met authorisatie en last, om 't geadjusteerde te sluyten ende te teeckenen.

Wy hebben hier ook huyden met de Heeren Sweedtsche Ministers gesloten, ende geteeckent, het Tractaet van vriendschap, in goede termen ende conform voorgaende haer Ho. Mog. Resolutien, gecoucheert; daer van hier nevens nogh een afschrift gevoeght sal werden, indien ick het voor 't afgaen van de post sal konnen maghtigh worden.

De finaele dispositie, op Uw Edts. gerenoveerde versoek, om te mogen repatrieren; is uytgesteldt, tot dat den uytslagh van de Handelinge binnen Breda gesien sal syn; als wanneer ick ook met ernst de goede handt daer aen sal helpen houden, dat 't voorschreve versoek Uw Ed. geaccordeert moge werden.

Een gedeelte van 's Landts Vloote, is den 16. deses gescheyden van 't gros, leggende voor de Riviere van London, ende voorts het Kanael afgeseylt, om aldaer eenige avantage op den Vyandt te mogen bekomen, in consideratie dat men kondtschap hadde, dat een Engelsch Convoy van vier Oorloghschepen, met veertigh ende meerder Koopvaerdyschepen, uyt de Straet verwaght wierde; dat ook de Vloote onder Sr. Jeremias *Smith*, sterck ontrent 17. Oorloghschepen, den 3. deses uyt Lieth in Schotlandt uytgelopen is, met intentie, soo men meynt, om agter Ierlandt om, naer Pleymuyden te verzeylen, ende mitsdien ook het Kanael op te komen; ende dat nogh verscheyden andere Engelsche Koopvaerdyschepen, soo Barbados-als Virginie-Vaerders, te huys verwaght worden. Dogh huyden werden wy geadverteert, dat de voorsz. Straetsvaerders, voor de aenkomste van 't voorsz. Esquadre van desen Staedt, in die Gewesten, behouden in Pleymuyden syn binnen gekomen. Het gros van 's Landts Vloote, blyvende gepotteert voor de Riviere de Theems, veroorsaeckt groote incommoditeyt binnen de Stadt van Londen. Maer van 't Esquadre, onder den Lieutenant-Admirael van *Gent* naer de Noordt gesonden, hebben wy niets vernomen, dan dat 't selve op den 9. deses een Schotsche Kaper, syn Prys, wesende een Nederlandtsche Fluyt, ontjaeght heeft; ende dat het selve Esquadre den 13. deses was geavanceert tot aen de Noordt-punt van Hitlandt. Wy verhoopen, dat het voorsz. Esquadre sal aentreffen, ende in salvo helpen brengen de verwaght wordende Oost-Indische Retourschepen.

Uyt de bylaegen, hier nevens gevoegt, sal Uw Ed. gelieven af te nemen, wat fortuyn de Schepen, uyt Zeelandt naer de Gewesten van America uytgevaren, gehad ende gelopen hebben; mitsgaders in wat manieren vergaen zy het combat, 't welck sy naer gemaeckte conjunctie met de Franschen, aen de Engelschen gegeven hebben. Ick sal verlangen te mogen vernemen, wat tydinge

dinge men dienthalven aldaer moge hebben ontfangen. Ende dese hier mede afbrekende, verblyve:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28. July 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Paris den 29. July 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Wel-Ed. heeft my soo genegentlyck, ende soo volkomentlyck verseeckert van syne gunste, in 't uytwercken van myne demissie, nae 't sluyten van de Vrede met Engelandt, dat ick niet twyffel, of ick sal, nae een oneyndigh getal van genoten weldaden, op nieuws dese aen Uw Ed. schuldigh syn, van door syn toedoen, te verkrygen een favorable toestemminge van de Regeringe, op een bede, die my, om verscheyde pregnante redenen, seer ter herten gaet. Myne Commissie heeft syn eynde met het eyndigen van den Engelschen Oorlogh, ende kan dierhalve de althans, soo ick verhoop, gesslooten Vrede, aengesien werden als een stilswygent verlof, om te repatrieren, ende als eene authorisatie, om de saeken die tot den Engelschen Oorlog niet specteren, ende my maer incidentelyk aenbevolen syn, aen den Heere *Boreel* over te geven, als eygentlyck tot syn bedryf specterende. Ick kan niet ontveynsen, dat dien Heere door ouderdom, ende door lighamelycke swackheyd, als huysvast gemaeckt synde, niet in staet is, om in dese swaere conjuncture in alle deelen den dienst van 't Landt waer te nemen. Maer ick meen te gelyck, dat deselve voortaen behoordt waergenomen te werden door een of meer Heeren, die is, of syn bekleet met de Character van Ambassadeur, soo om dat de waerdigheyd van de saeken, die te negotieren syn, ontrent het bevorderen van de Vrede tusschen de twee Kroonen, sulcks vereyscht; als om dat in die materie communicatie sal moeten werden gehouden met Ambassadeurs van andere Staeten, ende dat de disputen, welcke ontrent de receptie vallen tusschen Ambassadeurs ende de Ministers van minder Character, alle reciproque visiten tusschen deselve verhinderen. Ick heb ten dien aensien, ook geen Ambassadeurs gesproocken, als op neutrale plaetsen; ende daer werdt geseyt, dat hier eerstdaeghs eenige uyt Engelandt sullen syn, om de Mediatie van den *Koningh van Groot-Britannien* aen te bieden. My dunckt dies, dat haer Ho. Mog. behooren een extraordinares Ambassade te decreteren, ende onder anderen, in deselve Ambassade te stellen een Heere, welcke den Heere *Boreel* soude van hier verlossen; ende dat om groote kosten te vermyden, de complimenten ende 't eerste werck van de Ambassade afgeleyt synde, dese nieuwe Ambassadeur alleen hier

hier soude kunnen aenblyven, ende aen den Heere *Boreel* een eerlycke en voordeelycke Commissie soude dienen te werden gegeven. De winter sal haest op de handt schieten, ende buyten dat diendt dese saeke verhaest; maer ick laet dit alles tot Uw Ed. wyser bedencken, ende heb alleen voor, in dit myn schryven, U Wel-Ed. myn interesse, dat is myne demissie op 't alderserieuste te recommanderen. Ick verlaet my soo volkomen op U Ed. gunst, ende op syn vermogen, dat ick my alrede begin tot de reyse te prepareren.

En ick hoop, dat ick in dese tydt daer, ontrent de publicke deliberatien, niet geheel onnut sal syn. Ick blyve, nae myne ootmoedige gebiedenisse:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 29. July 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 29. July 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE.

SEdert dat ick jongst aen U Wel-Ed. geschreven heb, den 22. van de loopende maendt, is my toegekomen U Ed. Missive van den 21. daer bevoorens.

Uyt de conversatie, welcke ik over den inhoudt van deselve, met *de Lionne* heb gehad, kan ick mercken, dat het geen den Ambassadeur d'*Estrades* overgeschreven heeft, daer mede over een komt in substantie, uytgeseyt, dat ick uyt Uw Ed. Missive niet kan bespeuren, dat den eysch van 't gedeelte van Luxembourgh, onder Spaigne speciaelyck is gedifficulteert, ende dat gedaghten Heere my seyt, niet te weten, waeromme Uw Ed. sigh daer tegens opposeerde.

Het is voor den Minister van haer Ho. Mog., seer bedenckelyck, sigh in dese, sonder last van haer Ho. Mog., te mengen, ende heb ick daeromme aen meergedaghten Heere versoght, dat ick hier ontrent gantsch niet moght werden gemeldt, ende niet anders aengesien, dan als iemandt, die over een saeke, welke buyten hem werd gehandelt, discours wyse syn gevoelen seyt. Ende heb ik nae dit voorbedingh, in de materie tredende, voornaementlyck geurgeert, dat men sigh van dese syde tot veel meer moderatie wilde laten disponneren, allegerende tot dien eynde, dat men voor dese met my niet anders heeft gesproocken, als van de Frontieren tegens de Spaensche-Nederlanden, wat te verouden, ende dat niemandt onder die termen iets meer begrepen heeft, als Cambray, St. Omer

Omer ende Aire; dat inderdaet den Graef van *Furstenbergh*, aen dewelcke men het secreet, soo ick geloof, meest vertrouwt heeft, my naederhandt daerenboven de la Franche-Comté heeft genoemdt, ende eyndelyck ook Luxembourgh, onder Spaigne; als het uyterste, waer toe de pretensien souden mogen werden begroot. Ick heb verder vrymoedelyck aengewesen, dat men met seer concludente redenen, alle de pretensien kan tegenspreecken, als ongegrondt, ende dat dies, als se nog veel laeger gesteldt wierden, sy niet souden laeten seer excessif te syn: Ende dat men wel diende te besessen, hoe hatelyck ende beswaerlyck voor haer Hoog Mog. was, 't geen men haer vergde, van dat sy des niet te min souden resolveren, die des noodt synde, met haer Waepenen te helpen opdringen; ende wat moeyelyckheden ende gevaer sulcks haer, by onverwaghte toevallen, aen dewelcke de Menschelycke saeken onderworpen syn, op den hals soude kunnen brengen. Dat daerenboven met reden konde werden geseyt, dat wanneer men de Frontieren verder, als met Cambray, St. Omer ende Aire, wilde vergrooten, niet voldaen wierdt aen de belofte, van dat men sigh soude convenieren met Landen ende Steden, welcke aen haer Ho. Mog. geen ombrage souden geven; want dat de ervarentheyd wyst, hoe seer de Spaensche-Nederlanden, ook met de voormuur van die sterke Steden openleggen, ende tot in syn hart aengetast, ende in der haest, ook in confusie gebragt kunnen werden; ende dat dies nogh Douay, Tournay ende Charleroy te begeren, is niet te willen gerust syn in Vranckryck, maer meester in de Spaensche-Nederlanden; deselve berooft wesende van alles bynae, dat sy in staet kunnen brengen, om eenige wederstandt te doen. Dat Uw Ed. seer goede iever had; maer dat ick moest seggen, dat wanneer dit werck aen haer Ho. Mog. soude werden voortgebragt, ende ondersteunt wiert door alle die het soude willen opbouwen, het selve, ten sy men veel meer maetigheyd gebruyckt, niet uytgewerckt sal kunnen werden; ende dat ick my nooit had ingebeeldt, dat self in een eerste voorslagh, meer als la Franche-Comté, Luxembourgh ende de voorsz. drie Steden souden syn geëyscht; ende dat ick ook had vertrouwt, men soude aengeraeden hebben, de Renunciatie vast te stellen, sonder het welke ick niet verstae, hoe dese saek tot verdragh kan werden gebraght. Ick heb ook verder vermaendt, dat den Heere Ambassadeur d'*Estrades*, niet heeft gesproocken van Portugael, ende dat sulcks noghtans een kapitael point is, ende als een groot gedeelte van satisfactie, moest werden aengesien, als men niet als gesaementlyck met Portugael soude willen handelen, ende sulcks Spaigne soude willen overdringen, dat men om verscheyde pregnante redenen, diende in dese gelegentheyd korte besoignes te maeken; ende dies de saek soo voor te stellen, dat men daer over, sonder lange train, eens kan werden; recommanderende dies seer ernstelyck, dat men aen den Ambassadeur d'*Estrades* de laetste ende veel moderater ordre, wilde geven. Gedagten Heere heeft op dit alles, in substantie geantwoord, dat indien men wil considereren, in wat staet de saeken van dese Kroon, ende die van Spaigne syn, 't geen den Ambassadeur d'*Estrades* voorgestelt heeft, seer moderaet sal werden bevonden; ende dat het niet buyten apparentie is, dat den Koningh voor 't eynde van dese Campagne, soodaenige Conquesten sal hebben gedaen; dat syn Majesteyt misschien in de keure van

 Spaigne

Spaigne sal stellen, de gedaene Conquesten aen hem te laeten, ofte te cederen 't geen althans geëyscht werd, ende dat men in sulcken geval, bynae seekere hope van meerder groote avantages aen de Vrede soude sacrificeeren; dat den Koning is gepersuadeert van syn Regt, ende indien haer Ho. Mog. met syne Majt. op de voorgeslagen voet, niet goedvinden in concert te treden, hooghstgedaghte Majt. sal kunnen lyden, dat 't niet geschiede; vorders, dat uyt 't geen aen d'*Estrades* voorgehouden is, blyckt, dat U Ed. ende de Heeren, aen dewelcke dese saeke is gecommuniceert, het vaststellen van de Renunciatie, by het aen te gaen verdragh, te boven syn, dewyle sy eysschen, dat men van nu af soude willen overeenkomen, over het doen cantonneren van de Spaensche-Nederlanden, ingeval den *Koningh van Spaigne* sonder wettige Naesaten, komt te overlyden; ende dat syn Ed. van opinie is, dat, den *Koningh van Vranckryck* daer toe sal kunnen werden gedisponneert: dat buyten twyffel syne Majesteyt sonder Portugael niet sal sluyten met Spaigne; maer dat het niet nodigh schynt, sulcks in 't accoordt met haer Ho. Mog. te doen influeren; dewyle dat niet behoort aengesien te werden, als een difficulteyt, mits de *Koninginne Regente van Spaigne*, althans separatelyck aen Portugael aenbiet, het geen, waer mede dat Ryck, nevens Vranckryck gelyckelyck tractererende, te vrede sal syn. Gedaghten Heere heeft wyders niet seer tegengesproocken het raseren van Charleroy, en 't restitueren van Tournay; ende heeft in 't eynde gevraegt, of ik aghte, dat haer Ho. Mog. tot 't cederen van la Franche-Comté, Luxembourgh, Cambray, Aire, St. Omer, ende Wynoxbergen, souden kunnen verstaen; sonder noghtans sigh verder uyt te laten; ende wilde syn Ed., het geen Uw Ed. aen Monsieur d'*Estrades* heeft geseyt, diermate interpreteren, als of alle het geen, tegens 't welck U Ed. geen speciaele oppositie gedaen heeft, moest verstaen werden, toegestaen te syn; dat ick heb geremonstreert gantsch niet alsoo te wesen. Ick vertrouw seer weynigh myn oordeel, in soo groote saeken; maer ick geloof, ende bemerck ook uyt discoursen, met den Heere *Wikka* gehouden, over het tegenwoordigh Oorloghs wesen, dat indien men kan te weegh brengen, dat de Renunciatie voor het toekomende vastgestelt wierde, Duytslandt liever sal sien, dat de Vrede althans dier gekoght werde, als dat den Oorlogh werde gecontinueert: ende my dunckt, dit waer ook aen Spaigne wel te persuaderen, om de gerustheyt, welcke sy in de Guarantie soude vinden; maer indien de Guarantie sigh niet extendeert tot de Renunciatie, in 't voorsz. geval van 't overlyden van den *Koningh van Spaigne*, soo sal dat werck een ander aensien hebben, ende men sal seer weynigh vertrouwen setten op de geene, die van nu af in dat cas souden willen doen cantonneren de Spaensche-Nederlanden; dat my onder verbeteringe, ook dunckt een saeke te syn, die al te hatelyck is te bedencken, ook misschien van hazardeuse uytwerckinge is. 't Schynt my dies, dat het beter waer, daer over althans niet te verdragen, ende liever syn gerustheyt te soecken, in een generale Guarantie van alle de Staeten, die tegens het exorbiteren van de Maght van Vranckryck, een interest met haer Hoog Mogende hebben. Maer de voornaemste bekommernisse, die ick ontrent dit geheele werck heb, is, dat wy door artificien in dese banden souden mogen werden verstrickt, gelyck als par-

particulierlyck soude kunnen geschieden, indien het werck aen een soo korte tydt, als voorgestelt is, soude werden gebonden, ende dat ondertusschen de Vrede-handel soo wytluftigh soude werden, als se allenthalve schynt te sullen syn. Ick geloof niet, dat het eenige oppositie hier soude ontmoeten, dat de voorschreve tydt, tot het aengaen van de Campagne in het volgende jaer, wiert geëxtendeert; maer dat kan ook nogh niet tydts genoegh wesen; ende dunckt my dies, dat iets anders uytgevonden dient te werden, als by exempel, ses ofte meer maenden, naer dat men met den anderen over een Vrede, in onderhandelingh sal syn getreden; ofte soo het puurlyck door faute van Spaigne geschiede, dat in de voorschreve Onderhandelinge niet getreden werde; dat dan plaetse ende tydt daer toe tot genoegen van de Mediateurs, by Vranckryck genoemt synde; ofte het neemen van deselve aen de Mediateurs wesende verbleven; ofte iets diergelycks. Ick meen ook, dat men serieuselyck behoort te delibereren, of men alvoorens tot besluyt van dese saek te komen, die niet behoort te communiceren met andere Staeten *ad declinandam invidium*, ende om in dese niet geturbeert te werden door deselve; maer eer geholpen, ende particulierlyck, dat men hoort te sonderen, hoe de Duytsche Vorsten daer ontrent gesint syn; want ick geloof, dat die op dese voedt wercken, ende eenige communicatie met deselve, heeft voor dese haer niet misvallen; ook considereer ick, Sweden ende Engelandt in dese gelegentheydt, ende alle die, met dewelcke wy ons soude moeten verstaen, als men ons hier bedriegen wilde. Ick aght ook, dat met het affenden van een Minister, door dewelcke men dit werck pousseren wil, met goede bondige Instructie, niet het alderminste vertoeft dient te werden, ende dat vooral, ook het afgaen van een Ambassadeur naer Engelandt, dient verhaest; insonderheydt, indien het Parlement vergaedert op de bestemde tydt. Dat men ook dient ordre te stellen, ende wel vooral, om de Militie in goede standt te brengen, ende sigh door Militaire Maght aensienelyck te maecken, ook door het vermeerderen van de Troupes van den Staedt; want in dese wert myns oordeels, bynae de geheele Staedt in hazard gestelt, ende dient daeromme naerstigheydt, sorghvuldigheydt ende vigueur gebruyckt, soo seer als doenlyck is. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 29. July 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 4. Augusty 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UW Edts. twee distincte Missiven, van den 29. der voorlede maendt, syn my, nevens die geene die gelyckluydende is, met de Missive, aen den Heere Griffier *Ruysch* geschreven, sedert het afgaen van myne jongste van den 28. daer bevorens, wel ter handen gekomen; ende naedemael ick doenmaels, by defect van tydt, Uw Ed. niet hebbe konnen dienen van het Tractaet, alhier met de Heeren *Sweedtsche Ministers* gesloten, soo gaet daer van tegenwoordigh copye hier nevens, tot dessels naerightinge. *

Op het versoeck by Uw Ed. gedaen, om te mogen repatrieren, hebben de Heeren Edelen, die van Amstelredam ende nogh eenige andere Leden, ter intentie van U Ed., favorabelyck geadviseert; maer by de vordere Leden de deliberatie verschoven wesende, tot dat de Vrede met Engelandt, door de uytwisselinge van de Ratificatie soude wesen geperfectionneert, is de conclusie dus gevallen; dat soo wanneer gehoort sal syn het rapport van de Heeren Gedeputeerden Plenipotentiarisen tot Breda, de Negotiatie bygewoont hebbende, het welck huyden, of uyterlyck morgen ter Vergaederinge van haer Ed. Groot Mog. staet te geschieden, alsdan 't voorsz. Uw Edts. gedaene versoeck, in naedere deliberatie gebraght sal worden.

De voorsz. Negotiatie tot Breda, is op den 31. der voorlede maendt, onder Godes Zegen, geluckiglyck geëyndight, ende het Tractaet met de gewoonlycke onderteeckeninge ende bezegelinge, bekraghtight.

Ick vinde Uw Edts. consideratien, ontrent het werck van de Spaensche-Nederlanden overgeschreven, van gewighte; alleenlyck dunckt my, dat, ingevalle het Godt Almaghtigh soodaenigh moghte laeten uytvallen, dat den *Koningh van Spaigne*, sonder wettige Erfgenaemen, quame aflyvigh te worden; het in sulcken cas, meerder met 't interest van den Staedt soude overeenkomen, dat de voorsz. Nederlanden quamen te cantonneren, onder de verseeckeringe aen den Staedt te geven, met het inruymen van de Frontieren, ende 't vaststellen van de Conditien, breder uytgedruckt in 't concept, daer van Ao. 1663. geformeert; dan dat in 't selve geval, de voorsz. Spaensche-Nederlanden, met de geheele Spaensche Monarchie, soude overgaen in handen van den *Keyser*, om veele redenen van securiteyt ende Commercie, die ick wil vertrouwen, dat Uw Ed. by naeder overlegh, ook sullen toeschynen te wesen van gewighte; dogh het geene ick meest apprehendere, is, dat alle de Fransche voorstellingen maer syn amusementen, ende van deselve alloy, als geweest is de verseeckeringe voor desen gegeven, van niets in de Spaensche-Nederlanden by surprise te sullen ondernemen, ende daer over alvoorens met haer

* Siet *Aizema's* seste Deel in Folio, pag. 225.

haer Hoog Mogende te fullen concerteren. Waer mede defe afbreeckende, fal ick verblyven:

Edele Geftrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 4. Augufty 1667.

Aen de Heer Raedt-Penfionaris J. DE WITT, Paris den 5. Augufty 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghfte fchryven van den 29. van de voorlede maendt, is my toegekomen, dat van Uw Edts., van den 28. daer bevoorens.

Dewyle het fpenderen, ofte niet fpenderen van den laft, over de bewufte faek, by haer Ed. Groot Mog. aen myne conduite werdt gedefereert, foo fal ick by provifie ftilfitten, om redenen, by my overgefchreven. Te meer, dewyle *de Lionne* in difcourffen, op 't geen defelve vervat, voor 't overkomen van Uw Ed. laetfte fchryven, met my gehouden, gefeyt heeft; dat het goet, maer ontydigh is, daer over den anderen te verftaen; foo dat de faeke aengeroert, ende eghter niet geurgeert is; jae niet voorgefteldt is, om daer op Refolutie te hebben; ende dat het verfchuyven van defelve, hier niet anders kan aengefien werden, dan als een deference, die men heeft voor de prefentimenten, welcke hier fyn ontdekt; daer mede ik dan aght voldaen te fyn, aen 't geen U Ed. ter oorfaek van difcourffen, met de Ambaffadeur d'*Eftrades* gehouden, heeft gemoveert.

Het verwondert my, dat den Heere *Coventry* den 27. van de voorlede maendt, tot Breda aengekomen fynde, met foo volkomen goede laft tot het teyckenen van de Tractaten, als uyt Engelandt ende uyt Breda overgefchreven werdt, ook door de Heeren Franfche Ambaffadeurs, nae dat fe met fyn Ed. hadden gefprooken; ende dat wy eghter, tot nogh toe, geen tydinge van 't voorfz. teekenen hebben; niettegenftaende den Heere *Pelletier* figh gereed hieldt tot Breda, om de geteeckende Tractaten, foo haeft fe gefloten fouden fyn, te poft over Bruffel over te brengen. Ick wil hopen dat dit goede werk, door nieuwe difficulteyten niet fal wefen geretardeert, ende dat de naefte poft my de blyde tydinge van 't voltrecken van 't felve, fal brengen, ende my verlof, om te repatrieren, voor 't welk ik Uw Ed. ten hoogften verpligt fal fyn; maer 't was miffchien niet ondienftig, dat het waer gecouchеert in terme, van een keer derwaerts te doen, foo om andere redenen, als om dat myn overkomfte daer door verhaeft foude konnen werden, dewyle ick in apparentie, niet als een keer te doen hebbende,

my soude kunnen dispenseren van de necessiteyt, van den Koningh in het Leger te gaen vinden. Ondertusschen sal ick niet te min myne saeken schicken, om daer te verblyven; ende soude wel wenschen, dat haer Hoog Mogende moghten goedvinden my de eer te doen, van my een Jaght, ofte Schip van Oorlogh toe te senden, tot myn Transport, voor Boulogne, ofte elders, daer sy geraden moghten aghten, ende ick sal het gaen vinden, soo dra het aengekomen sal syn; maer indien ick tot den Koningh in syn Leger, sal dienen te vertrecken, soo soude het seer goedt wesen, dat ick van een Paspoort van den Heere Marquis *Castel-Rodrigo* soude mogen werden voorsien, dat door den Heere *Sasburgh*, op ordre van haer Ho. Mog., soude kunnen werden versoght, soo haest my myn verlof wert geaccordeert, ende van Brussel herwaerts kan gesonden werden.

Ick heb aen den Heere *de Lionne* verhaelt, de onbehaeghelycke tydinge, welcke men daer heeft, van het geen in het geveght tusschen eenige Fransche Schepen, ende vier van haer Ho. Mog., tegen de Engelsche Vloote in de Caribische Eylanden, is voorgevallen, ende van de wandevoiren daer inne, by meest alle de Fransche gepleeght; ende heb syn Ed. gevraeght, wat advisen dienaengaende herwaerts souden mogen syn overgekomen; maer syn Ed. seyt, dat'er geen syn, ende dat de actie seer te blameren is, indien se soodaenigh is, als haer Hoog Mog. berigt werden.

In ons groote werk, dunkt my, dat van onse syde met loode schoenen dient gegaen te worden, ende geen occasie gegeven om te breecken; maer veel liever om te styven de *Consilia*, die in train souden mogen syn, om dese Luyden water in haer wyn te doen doen, want sy syn hoogh opgeset ende niet te vertrouwen; ende haer Vyanden hebben goede hoope, van Vrinden te sullen vinden. Ick ben:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 5. Augusty 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 11. Augusty 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer het afgaen van myne jongste van den 4. deser loopende maendt, is my Uw Edts. Missive, van den 5. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Het

Het rapport van den Heere van *Beverningh*, ter Vergaederinge van de Heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt gehoort synde, is aen haer Ed. Groot Mog. wederom voorgestelt Uw Edts. gedaene versoeck, om te mogen repatrieren; daer toe de Heeren Gedeputeerden van Amsterdam, haeren goeden iever mede sonderlinge betoondt hebben; ende is daer op vervolgens geresolveert, soo als Uw Ed. uyt het bygaende Extract sal gelieven te bemercken; 't welck voor Advis Provinciael van Hollandt, ter Generaliteyt ingebraght wesende, is daer op gevallen de conclusie, die Uw Ed. hier nevens van wegen haer Hoog Mogende toekomen sal. Ick hoope, dat Uw Ed. op 't affscheyt met den *Koningh van Vranckryck*, of syne Majesteyts Ministers, iets finaelyck sal konnen concerteren, nopende het werck van de Spaensche-Nederlanden, ingevolge van haer Hoog Mogende Resolutie van den 5. ende 12. May laestleden, ende 't gunt ick Uw Ed. successivelyck, met kennisse van haer Ed. Groot Mog., of derselver Gecommitteerden tot de Fransche saeken, bekend gemaekt hebbe.

Wy sien volgens gemaeckte affpraeck, de Ratificatie uyt Engelandt, tegens huyden over aght daegen te gemoedt, jegens welcke tydt, de Heeren haer Ho. Mog. Gedeputeerde Plenipotentiarissen, haer mede wederom aldaer sullen laeten vinden.

Op de Riviere van London, syn tusschen het Esquadre, onder den Lieutenant-Admirael van *Nes*, ende eenige Engelschen, onder Sr. *Eduward Sprangh*, eenige schermutselingen voorgevallen, te weten, meest tusschen wedersyds branders, soo als Uw Ed., uyt de bygaende Missive van den gemelden Lieutenant-Admirael, breder sal gelieven af te nemen. Het Esquadre onder den Lieutenant-Admirael *de Ruyter*, houdt sigh nogh in 't Kanael, ende soude op voorleden Donderdagh, van ontrent de Hoofden (tot hoe verre 't selve Esquadre opwaerts gekomen was) naer de mondelinge advisen, ons toegekomen, weder Westwaerdts aen verzeyldt syn.

De Heeren d'*Estrades* ende *Courtin*, syn een speel-reysjen gaen doen naer Amsterdam. Ick hebbe haer, geduurende haer verblyf alhier, somwylen over het werck van de Nederlanden onderhouden, sy betoonen voor haer particulier, groote genegentheyd tot accommodement; maer verklaeren, seer langhsaem van rescriptien ende ordres te konnen gediendt worden. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. Augusty 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 12. Augusty 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste schryven, van den 5. van de lopende maendt, is my toegekomen, dat van Uw Ed., van den 4. Ick verheugh my in de blyde tydinge, van het teyckenen van de Vredes-Tractaten; maer my gevalt niet de Acte wegens Hostiliteyten, sedert gepleeght; ende ik vreese dat die prejudiciabel sullen kunnen syn aen 't goedt verstandt, dat men in dese tydt behoord te traghten, met Engelandt te stighten.

Den Heere *de Lionne* seyt my, geen bescheyt te hebben van den Koningh, op 't geen den Heere d'*Estrades* van Uw Ed. discoursen, met hem gehouden over de bewuste saek, overgeschreven heeft; ick pryse die tegenwoordigh, dewyle het manqueren van 't desseyn op Dendermonde, ende eenige apparentie van dat *Spaigne* ende den *Keyser*, wel meer vrienden soude mogen vinden, als men in 't begin verwaght heeft; my doen vertrouwen, dat'er met een weynigh temposeren, niets verlooren werdt; maer ter contrarie, dat het soude kunnen dienen, om hier wat meerder matigheyd te verwecken, ende den anderen dies te beter te verstaen. Den Heere van *Lerode* heeft my geseyt, dat voor 't aengaen van den Oorlogh, den *Koningh van Vranckryck* hem verklaert heeft, sigh te sullen vernoegen met la Franche-Comté, Cambray, St. Omer ende Aire, ende dat hy vertrouwde, men soude te vreden syn geweest, de twee laetste met anderen te wisselen; maer den Heere *Wikka* seyt, dat indien men benodight wierd de Vrede te kopen, dat het in alle geval, niet sal syn met la Franche-Comté.

Ick ben niet buyten hope, dat de saeken, in cas van Accordt, daer heenen sullen kunnen werden gedisponeert, dat de Renunciatie voor het toekomende, vastgesteldt werde. Ick heb nogh gisteren daer over onderhouden den Heere *de Lionne*, ende heb hem niet intractabel op dat subject gevonden. Het cantonneren kan geaght werden, een saeke van convenientie voor haer Ho. Mog.; maer 't is myns oordeels, te seer aenstootelyck, ende nogh meer bedenckelyck; Uw Ed. sal lightelyck met my eens syn, dat de geene, die het selve souden te gemoet sien, haer daer tegens souden verstercken in de Spaensche-Nederlanden, ende tydelyck door Alliantie, ende door andere wegen, souden traghten haer Reght te beschermen, tegens de geene, die haer op soo ongewoone manier, de wet souden willen stellen; soo dat het geen een verseeckeringh van de Vrede soude syn, een nieuw subject van Oorlogh soude werden, in dewelcke haer Ho. Mogende haer reeckeninge niet souden vinden. Maer het geen het voornaemste is, ende dat ick merck, dat U Ed. nevens my, apprehendeert, dese Luyden syn *fide nimis fluxâ*, om met haer een saeke van die natuur, te doen, ende sigh over al gehaet te maeken; ten welcke aensien, ick

ick ook meer ende meer inclineer, om het geen in dese te doen is, te doen met concert, met andere mede Geinteresseerden; maer dit syn alle materien, ontrent dewelcke veel te bedencken valt, ende die niet grondelyck op 't papier kunnen verhandeld werden; dat my te meer doet wenschen, 't geluck te mogen hebben, van met den eersten te mogen ontfangen de permissie, om te repatrieren; welck ick op Uw Ed. laetste schryven, als ontwyffelyck met den eersten te gemoet sie.

Daer syn veele, die meenen, dat den Koningh, nae 't veroveren van Ryssel, 't welck ten uytersten aengesien wert als een werck van drie weecken, wel soude mogen herwaerts komen, ende de conduite van den Oorlogh, voor de resterende tydt van de Campagne, laten aen den Heere Prince van *Turenne*, door wiens raedt ende goedvinden, ook nu alles beleyt wert.

Den Heere Mareschal *de Grammondt*, den Heere *de Lionne*, ende verscheyde andere Heeren, hebben my seer gerecommandeert de bewuste saeke van een Schip van Bajonne, 't welck door sententie van de Admiraliteyt tot Amstelredam, is geconfisqueert, om dat het sigh tegens de Placaten, soude hebben uytgerust in den Staedt, om op de groote Visscherye te gaen; sy seggen voor haer, dat se geen Volck hebben ingehuurt; maer met haer eygen Volck haer souden hebben beholpen, ende dat sy dies niets tegens de intentie van de voorsz. Placaten hebben gedaen, ende andere redenen meer, die ick eghter niet soo seer considerere, als dat het een kleyne saek is; dat se aengaet Luyden uyt de Magistraet van Bajonne, dat de onse door hulpe van de Basques, de groote Visscherye hebben aengestelt, ende tot Bajonne met voordeel ende Vriendtschap, meer, als elders in Vranckryck, werden geseyt te Negotieren, ende dat de ervarentheyt my leert, dat wy met soodaenige Luyden de saek niet moeten trecken; sy souden, soo sy my seggen, voor 't uytwysen van de sententie, hebben kunnen verkrygen, dat haer Schip haer wiert gerestitueert, indien se op geen reparatie van geleden schade hadden geinsisteert. Ick wenschte seer, dat men daer heenen althans de saeke konde disponneren, over welke den Heere d'*Estrades* U Ed. sal onderhouden. Ick ben ende sal altyt blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 12. Augusty 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 18. Augusty 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste van den 11. deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive van den 12. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. De Heeren d'*Estrades* ende *Courtin*, die een tourtjen naer Amsterdam &c. gedaen hebben, syn al in 't begin van dese weeke, wederom hier gearriveert; maer hebben op 't point, om een accommodement ontrent 't groote werck van de Spaensche-Nederlanden, uyt te vinden, tot nogh toe geen naeder last ontfangen.

De Ratificatie van Engelandt, is al op Saturdagh voorlede, tot Breda aengekomen geweest, ende hopen wy, die van haer Ho. Mog. mede nogh van dese weecke derwaerts te senden; manqueerende nogh dienthalven, het adveu van Gelderlandt, Utrecht ende Vrieslandt; 't welck alle dagen te gemoet gesien wordt.

Op de spoedige cessatie van hostiliteyt, is by haer Ho. Mog. voorleden Maendagh genomen de Resolutie, copyelyck hier nevens gaende, die ik geensints twyffele, of sal van aller syde gevolght, ende aengenomen worden.

Ende naedemael Wy nu Uw Edts. overkomste herwaerts, in korten sullen gaen te gemoet sien, daer naer ick ook van herten verlange, soo hebben Wy meer uyt Uw Edts. rapport, voornaementlyck van 't geene deselve nogh laetst ontrent den Koningh sal hebben verstaen ende geremarqueert, te verwaghten, als Wy wel aen deselve van hier weten te adviseren. Weshalven dese hier mede afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 18. Augusty 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 19. Augusty 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk ben seer wel indaghtigh, wat Uw Ed. voor dese, my op 't subject van den Heere van *Armenvillers*, overgeschreven heeft; maer ick kan hoo-

hoopen, dat de ſaeken haer ſeedert ſoodaenigh mogen geſchickt hebben, dat 'er niet meerder overigh is, dat ten dien aenſien Uw Ed. kan wederhouden, om hem wel te willen. Ende dierhalven door den Heere van *Beringen* ſyn Ed. Broeder, verſoght ſynde, om ſyne ſollicitatien tot het vacerende Kolonelſchap over het Regiment, laetſt by den Heere *Durefort* gecommandeert, aen Uw Ed. te recommanderen, heb ick niet konnen weygeren, het met genegentheyt ende met ernſt te doen, dat is in gelycke voege, als gedaghten Heere van *Beringen* aen dit Hof, is gewoon haer Hoog Mog. intereſſen voor te ſpreeken, ende te draegen; waer inne hy ſigh dier mate acquiteert, dat hy meer voor een Hollander, als voor een Fransman bekent is; U Ed. kan oordelen, hoe ſeer dat te aghten ende te erkennen is, in een hert, die ſtadigh gehoor by den Koningh heeft, ende by ſyn Majeſteyt in ſinguliere gunſte ende aghtinge is. Ick ſagh dien gedaghten Heere *Armenvilliers* ſeer geerne reuſſeren in ſyn verſoeck, ende aghte, dat het ook voor den dienſt van 't Landt ſal ſyn, dat het geſchiede; indien U Ed. daer toe ſyn credit gelieve te employeren, ick ſal ſeer groot deel aen de Obligatie hebben ende altyt blyven:

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 19. Auguſty 1667.

Aen de Heer Raedt-Penſionaris J. DE WITT, Paris den 19. Auguſty 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghſte ſchryven aen U Wel-Ed., van den 12., is my wel toegekomen U Ed. van den 11. deſes. Ick ben Uw Ed. ten hooghſten verplight over de goede genegentheyd, met dewelcke hy myn verſoek, om te mogen repatrieren, heeft gelieven te ſeconderen, ende heb niets ſoo ſeer ter herten, als dat ick ooit ofte ooit gelegentheyd magh hebben, om deſe ende andere van Uw Ed. genoten weldaden, te verſchulden.

Uw Ed. ſiet uyt myn nevensgaende ſchryven, welcke myn gedaghten ſyn, ontrent het voortſetten van myne reyſe nae 't Vaderlandt, ende dat ick ſeer inclinere, om voor myn vertreck, de komſte van den Koningh tot St. Germain, af te waghten, indien het ſoo nae op handt is, als ſyn Majeſteyt geſchreven heeft. Ick vertrouw Uw Ed. ſal ſulcks approberen, dewyle ick daer toe

geinduceert ben door syne aenmaeninge, van dat hy gaerne soude sien, dat ick voor myn vertreck, iets soude mogen concerteren ontrent de bewuste saek. Den Heere *de Lionne* heeft my geseyt, daerontrent nogh geen bescheyd te hebben; ende 't is te vermoeden, dat syn Majesteyt voornemens synde, in soo korte dagen hier te wesen, wel soude mogen goedtgevonden hebben, de deliberatie tot die tydt uyt te stellen, om met meerder rypheyd, in 't bywesen van gedagten Heere *de Lionne*, daer over te resolveren; want al 't geene ik doen kan, is de eysch van desen Koning, soo veel als mogelyk is, te doen modereren, ende voor myn particulier te discoureren, ontrent 't geheele beloop van 't werk, als ik tot nog toe gedaen, ende aen Uw Ed. overgeschreven heb; maer ick begin seer in twyffelinge te komen, of het niet beter is, tegens de aenstaende winter, by provisie, alleen de Vrede te helpen bevorderen, nevens andere Mediateurs, ende staende de Onderhandelinge, ofte nae het eyndigen van deselve, Resolutien *pro renatâ* te nemen, dan ons voor af iewers toe te engageren; insonderheyt, tot iets dat hatelyck, ende by de een ofte ander partye aenstootelyck is; want ick sie niet, dat den *Koningh van Vranckryck* minder eyscht, ter contemplatie van een verwaghtinge van engagement met haer Ho. Mog., ende vermoede seer, dat het kan dienen, om hem hooger te doen spreecken; mits het strecken kan, om andere Staeten in haer deliberatie, tot syn naedeel te rug te houden; ende ick sie niet wel, wat voordeel het is voor haer Ho. Mogende, voor af te beloven, binnen seeckeren tydt Vranckryck by te vallen, indien Spaigne de conditien, hem aengeboden, niet aenneemt, ende dan Vranckryck ongeobligeert te laten, om niet verder te mogen pousseren; ende sal geerne vernemen, wat U Ed. gevoelen daer ontrent is, dewyl in dese saek geen kleyne misslaegen gedaen kunnen werden.

Men begint hier eenige inquietudes te vatten, van dat de saeken tusschen Portugael ende haer Ho. Mog., tot extremiteyten souden mogen komen; dat ick niet weet of gegrondt is.

My dunkt, dat myn Succçesseur, ofte Succçesseurs, my op de wegh bynae behooren te ontmoeten; want de saeken van haer Hoog Mogende, schynen beswaerlyck in dese conjuncture, gelaeten te kunnen werden aen een Heer alleen, welcke syn indispositie bynae stadelyck belet over syn drempel te komen. Ick blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 19. Augusty. 1667.

P. S.

Indien ick den Koningh hier waghten moet, gelyck apparent is, soo sal ick

ick de passage van de Zee, voor alle andere kiesen, ende vernieuwen myn versoek, om van een van 's Landts Schepen, ofte Jaghten, te mogen syn gedient; tot 't welck ick U Ed. voorspraeck versoeck.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 25. Augusty 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, van den 18. deses, is my Uw Edts. Missive van den 19. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Myne gedaghten hebben altyds daer heenen gegaen, ende ben ick als nogh van gevoelen, dat alsmen van desen syde, met Vranckryck soude konnen eens worden, ontrent moderate gedaghten van den Koningh aldaer, over 't assoupieren van 't werck van de Spaensche-Nederlanden, in manieren voor desen overgeschreven; alsdan ook onder beneficie van submissie, of andersints, positivelyck bedongen soude moeten worden, dat de Wapenen van Vranckryck van dat moment af, sullen moeten stille staen; gelyck ick 't selve in myne discoursen tegens de Heeren d'*Estrades* ende *Courtin*, altyds hebbe voorgesteldt ende vastgehouden, als eene conditie *sine quâ non*, soo als sy ook ontwyffelyck wel sullen hebben overgeschreven.

De recommandatie, gedaen in faveur van den Lieutenant-Kolonel de *Armenvilliers*, hebbe ick aen haer Ed. Groot Mogende voorgelesen, om de kraghtige expressien daer inne vervat. Wat reflexien daer op sullen gemaekt worden, moet den tydt openbaren.

Aengaende Uw Edts. transport herwaerts, hebben haer Ed. Groot Mogende provisionnelyck geresolveert, als Uw Ed. uyt het bygaende Extract sal gelieven te vernemen.

De Vrede met Engelandt, is gisteren binnen Breda gepubliceert, soo als Uw Ed. uyt het byleggende advis van den Heere van *Beverningh*, sal gelieven te vernemen; daer op ick Uw Ed. nu in 't korten te gemoet siende, dese sal afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Hage den 25. Augusty 1667.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 26. Augusty 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste schryven van den 19., is my wel toegekomen dat van Uw Ed., van den 18. daer bevorens.

Ick verlangh met meer yverige begeerte, ontrent U Wel-Ed. in den Haege te sien, als U Wel-Ed. kan wenschen, my daer te sien. Maer dewyle ick, voor het overkomen van de tydingen van het uytwisselen van de Ratificatien, niet van hier heb mogen vertrecken, ende dat die niet voor op Maendagh den 25. te verwaghten syn; soo heb ick met den Koningh tot St. Germain te verwaghten, geen tyd verloren, ende gelegentheyd gewonnen, om met syn Majesteyt ende de Heeren Ministers, over verscheyde saeken, voor myn vertreck te spreecken, welcke my in het Leger niet soude mogen hebben gebeuren.

Ontrent de Spaensche-Nederlanden, stel ick, dat op twee saeken gepersisteert behoord te werden; 1. Dat by 't aengaen van Vredes-Tractaten, de Renunciatie voor 't toekomende vastgesteld werde. 2. Dat soodaenige Voorwaerden werden gemaeckt, waer door den *Koningh van Vranckryck*, haer Ho. Mog. niet naeder magh komen, schoon door refus van Vrede, aen de syde van Spaigne, de rupture blyft duuren. Ende dat ontrent de forme van de Negotiatie, te observeren is; dat men daer inne soo veel doenlyck is, communicative gae met anderen, die een ende 't selve interest hebben; ende geen middel, nog oorsaek geven aen Vranckryck, van ombrage ende jalousie te kunne verwecken, daer het seer op uyt is; ende om sigh niet te seer gehaet te maken, ende oorsaek te geven tot Alliancie defensive, tegens de Geunieerde Provincien, als tegens Portugael in voortyden is gemaekt geweest; want ick aght dese Luyden slim genoegh, om die te helpen stighten. Men kan in dese niet te circumspect syn; want het is seer te vermoeden, dat in alle de gedaene voorstellen, niet sinceers is; insonderheyd syn Hoogheyds; soo meldt een antwoordt aen den Franschen Ambassadeur in den Haege, dus langh sonder replicq synde gebleven. Maer myn gevoelen is, dat men sigh meer koel voortaen, als heet moet toonen; ende dat een Minister van haer Hoog Mog., wel heeft toe te sien, dat hy sigh niet brande; dat ick seer in aghtinge sal nemen.

Daer is hier een sterk gerught, van dat den *Koningh van Engelandt*, door Madame aen dese Koningh soude hebben doen communiceren, een Missive, op het subject van de Nederlanden, aen hem geschreven; ende dat die door den Heere *de Lionne*, aen my soude syn vertoondt. Dit laetste is onwaer, en ick twyffel niet, of het eerste sal ook soodanigh syn. Ick sal op de aenkomste van den Koningh, van St. Germain, reys-reede syn, ende my niet laeten ophouden, als met de saeken van 't Landt, ende ook met deselve niet lan-

ge, dewyle ick se aen den Heere *Boreel* kan overgeven; maer die kan langer niet arbeyden, als door syn Secretaris; immers de meeste tydt van 't jaer. Ick verlangh te vernemen, wat ontrent een Oorloghschip sal syn geresolveert; maer sal my daer mede niet ophouden, ende liever over Charleville, de Maeze afkomen; als hier te waghten. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

C. van BEUNINGEN.

Tot Paris den 26. Augusty 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. van Beuningen, den eersten September 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

Uw Edts. Missive, van den 26. der voorlede maendt, is my wel ter handen gekomen.

Gisteren hebben haer Hoog Mogende de Raden ter Admiraliteyt in Zeelandt, aengeschreven, een bequaem Fregat, ofte Jaght van Oorloge, van haere directie, te senden naer Kalais, om Uw Ed. van daer af te halen; daer van Uw Ed. ontwyffelyck directelyck van wegen den Staedt, kennisse gegeven sal worden; ende gaet ten overvloet hier nevens, copye van de Missive, daer over aen 't gemelde Collegie ter Admiraliteyt geschreven, omme te strecken tot Uw Edts. naerightinge; weshalven Uw Ed. voor af 't selve Collegie gelieve te adverteren, tegens wat tydt deselve staet maeckt, tot Kalais voornoemdt, te sullen arriveeren, op dat Sy-lieden daer nae haere mesures, in het affenden van het voorschreven Fregat, ofte Jaght van Oorloge, mogen nemen.

Den Heere Lieutenant-Admirael van *Gendt*, die sedert eenigen tydt herwaerts, op de verwaghtwordende Oost-Indische Retourschepen, om 't Noorden heeft gekruyst, is by defect van Victuaille, met syn onderhebbende Esquadre, voor 't Texel gearriveert, om wederom gerevictuailleert te worden.

De jonghste advisen van de Heeren haer Ho. Mogende Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden in 's Landts Vloote, gisteren alhier ingekomen, syn van den 23. der voorlede maendt, ende deselve Vloot sigh doenmaels onthou-

dende ontrent Pleymuyden, sonder dat aldaer iets van consideratie was voorgevallen. Den Commandeur *la Roche*, met syn byhebbende Schepen, was eenige dagen te vooren 's Landts Vloote gepasseert, cours settende naer Brest; ende voor dese reyse niets van consideratie te communiceren hebbende, sal ick dese afbreeckende, verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den eersten September 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 2. September 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myn jonghste schryven, van den 26., is my wel toegekomen, dat van Uw Ed., van den 25., beyde van de voorleede maendt.

Ick verneem nogh geen naeder bescheydt, ontrent het bewuste werck, raekende de Spaensche-Nederlanden, ende werdt by den Heere *de Lionne* uytgesteldt, tot de overkomste van den Koning. Het uytwercken van een Stilstandt van Wapenen, schyndt my onmogelyck, immers niet voor 't eynde van dese Campagne; maer gemelden Heere heeft my in syn laetste discoursen, dese weeck, op 't voorschreven subject te verstaen gegeven; dat syn Ed. niet vreemdt soude syn, van haer Hoog Mogende gerust te stellen; dat naer de Conquesten dit jaer gedaen, ende nogh verder te doen, den Koningh deselve niet verder soude pousseren in de Spaensche-Nederlanden; maer syn Waepenen nae elders wenden, tot dat Spaigne, tot het geen men van 't selve desidereert, soude wesen gebraght; mits dat men expedienten konde vinden, om tegens de inconvenienten, die daer inne resideren, soude mogen te voorsien, door bequame wegen; maer seyde, dit waren syne particuliere gedaghten, die hy my verboodt over te schryven.

Ick sie in dit werck, van alle kanten veel difficulteyten, ontrent dewelcke ick my selve niet seer wel kan voldoen. Ick sal blyde syn, met ten eersten occasie te hebben, van Uw Ed. daer over te onderhouden.

Ick bidde, dat Uw Ed. het daer heenen gelieve te dirigeren, dat het Oorloghschip, tot myn transport gedestineert, magh gesonden worden nae de Reede van Diepe, om dat de wegen op Kalais, door de partyen, welck uyt St. Omer lopen, seer onveyligh syn; soo ick met de naeste post op Maendagh niet verneem, dat het voorschreve Schip ordre heeft herwaerts te komen; ende

ende waer, sal ick apparentelyck nogh antwoordt op dese, hier moeten afwaghten.

Den Heere *de Lionne* seyt, dat de Spaenschen ter quader trouwe debiteren, dat in seeckere depêches van 't Hof aen syn Ed., by de Spaenschen geintercipieert, souden influeren perioden, die impliceren souden, dat men hier de Vrede met Engelandt heeft willen retarderen, ende in 't hoofdt heeft, pretensien, op den Staedt van haer Ho. Mog.

Hier nevens gaet het Tractaet tusschen Vranckryck ende Portugael, op 't welck vry wat te considereren valt.

Den Heere Prince van *Furstenbergh* heeft my geseyt, dat den *Koningh van Engelandt*, aen Madame heeft overgeschreven, dat haer Hoog Mogende met hem in concert wilden treeden, over het werck van de Spaensche-Nederlanden; 't soude wel kunnen syn, dat dit soo geseyt werdt, om ombrage ende diffidentie te verwecken.

Ick ben meer ende meer van opinie, dat men in dese saeke diendt communicative te gaen, met de geen, die een interest hebben met den Staedt. Ick blyve met al myn hart,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. VAN BEUNINGEN.

Tot Paris den 2. September 1667.

Aen de Heer Extr. Minister C. VAN BEUNINGEN, den 8. September 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, van den eersten deser lopende maendt, is my Uw Edts. Missive van den 2. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen.

Ick hoope, dat Uw Ed. naer de aenkomste van den Koningh aldaer, eenmael eyndelyck bescheydt sal erlangen, ende wat klaerder konnen sien in de intrinsicque intentien, die men aldaer, ontrent het werck van de Spaensche-Nederlanden, soude mogen hebben; myns oordeels, sal Uw Ed. wel doen, van den Heere *de Lionne* niet te dissimuleren, dat de jonghste extraordinaris progressen van de Fransche Waepenen, door 't innemen van Ryssel, ende 't slaen van een gedeelte der Spaensche Cavallerye, in de gemoederen alhier meer

ende meer apprehensie heeft gegeven, van de apparente aengrensende naebuurschap van Vranckryck, aen de Frontieren van desen Staedt; ende dat dienvolgende ook daer door Vranckryck, meer ende meer aengesien begindt te werden, als een maght, die men voorsightiger heeft te vresen, als te beminnen.

Volgens Uw Edts. goedvinden, hebben haer Hoog Mogende op Dingsdagh voorleden, geresolveert, ende vervolgens aen die van de Admiraliteyt in Zeelandt, geschreven, dat deselve het Fregat, ofte Schip van Oorloghe, tot Uw Edts. transport gedestineert, te willen senden naer de Reede van Diepe, in plaets van naer die van Kalais; dogh ick wil hoopen, dat Uw Ed., volgens het eerste geresolveerde van haer Hoog Mogende, ook met de gemelde Admiraliteyt directelyck daer over sal hebben gecorrespondeert, synde andersints bedught, dat Uw Ed. wel light genoodtsaekt soude mogen werden, eenigen tydt tot Kalais, of Diepe vrughteloos op de komste van 't voorsz. Schip, te blyven waghten.

Indien Uw Ed. voor dessels vertreck, nogh occasie mogte hebben den Envoyé *Francisco Ferrera Rebello*, te sien, meyn ick, dat het niet ondienstigh sal wesen, dat Uw Ed. den selven eens voor oogen stelt, de inconvenienten ende swaerigheden, waer inne dat Ryck onvermydelyck sal werden ingewickelt, by soo verre haer Hoog Mogende geen contentement erlangen op de prestatie ende voldoeninge van het jonghst gemaeckte Tractaet, soo ten aensien van de bedongen Commercie in de Conquesten, als ten aensien van de beloofde geldt-termynen; ende dat sy haer van haere zyde, wat raisonnabel laeten vinden, ontrent de tegenwoordige Onderhandelinge over Couchin ende Cananor. Waer mede dese afbreeckende, in vertrouwen, dat dit myne laetste sal syn, die Uw Ed. aldaer kan aentreffen, sal ick verblyven;

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. September 1667.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Paris den 9. September 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk sal niets voegen tot de Missive, welcke hier nevens gaet, om dat my tydt ontbreeckt, ende om dat ick hoop haest mondelingh Rapporteur te sullen konnen syn, van het geen ick soude kunnen schryven. Den Heere *de Lionne* heeft my geraeden, den Heere *de Tellier* af te waghten, om met den anderen in de grondt te spreecken, over de bewuste groote saeck. Ick doe

doe het met bekommernisse, ende doe het eghter, om dat ick oordeel, dat den dienst van het Landt ende het welwesen van deselve, het vereyscht. Ick hoope, dat de naeste post my tydinge sal brengen, van dat het Oorloghschip, tot myn transport gedestineert, ordre heeft, om naer Dieppe te verzeylen, op dat ick my, sonder uytstel, derwaerts vervoege. Ick blyve met al myn hert:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

C. van BEUNINGEN.

Tot Paris den 9. September 1667.

P. S.

U Ed. schryven van den eersten deser, is my ter behoorlycker tydt, wel geworden.

Aen de Heer Extr. Minister C. van Beuningen, den 15. September 1667.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jongste, van den 8. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive van den 9. daer aenvolgende, wel ter handen gekomen. Ick wete niet, of dese Uw Ed. nogh voor dessels vertreck aldaer, sal aentreffen, dogh vinde my verplight deselve, *à tout hazard*, by desen bekent te maecken, dat den Heere Ambassadeur d'*Estrades* my eergisteren naeder onderhoudende, over het subject van de Spaensche-Nederlanden, noghmaels betuyght heeft, syne serieuse inclinatie, om het werk te dirigeren tot een accommodement, ende den Koning syn Meester te helpen disponneren, tot moderatie. Dat ook den Heere *Courtin* met gelyke dispositie was vertrocken. Dat hy gemeynt was door een Expressen, ten Hove te adverteren, hoe dat de saecken alhier, niet langer in dese termen konden werden gehouden; dat de Spaensche Ministers, door dese longueurs ende trainissementen, daegelycks meer ende meer gehoor begonden te vinden, ende diergelycke. Ick hebbe syn Excellentie daer inne versterckt ende gebeden, dat deselve de saeke dogh ernstigh wilde representeren, ende het werck dirigeren tot een stilstandt van Waepenen voor vier, vyf of ses maenden, om middelerwylen de wegh van

accommodement te tenteren; daer toe ick oordeele, dat Vranckryck, tegenwoordigh soo groote progressen gedaen hebbende met reputatie, ende mits het verloop van 't saisoen, ook sonder nadeel van syne saeken, kan ende behoorde te verstaen. Wy verhoopen in het korten uyt Uw Ed. te verstaen, wat dispositie aldaer, tot 't geene voorschreven is, bespeurt wordt, ende wat goede voorslagen tot een accommodement, aldaer gedaen mogen werden. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 15. September 1667.

Eynde der Brieven raekende de Fransche Zaeken.

BRIEVEN

BRIEVEN

Tusschen den Heer

JOHAN DE WITT

RAEDT-PENSIONARIS VAN HOLLANDT EN WEST-VRIESLANDT,

Ende den Heer

PIETER DE GROOT

Ordinaris AMBASSADEUR in SWEDEN.

Geschreeven ende gewisselt, sedert den 9. Juny 1668. tot den 29. May 1669. incluys.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Coppenhagen den 9. Juny 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

BEhalven de differenten, daer-van Uw Ed. in myn publicke Brieven mentie maeckt, heb ick hier nogh een verschil gevonden, nopende seeckere Salpeter, die geduurende den Engelschen Oorlogh, by een Engelsche Kaper genomen, ende tot Gluckstadt opgebraght; by seecker Engelsch Koopman, tot Hamburgh woonende, gekoght, ende by den Koningh, naederhandt met de Engelsche in rupture komende, geconfisqueert is geweest ende naederhandt, op 't versoeck van de Heeren Gecommitteerde Raeden, nae Hollandt versonden synde, by successie van Avonturen ende Arresten, het oordeel van den Reghter is subject gemaeckt; by aldien dat de saek soodaenigh is, soo en kan ick niet anders oordeelen, of sy kan politickelyck werden afgedaen, ter-

wyl die niet uyt de Civile Wetten; maer uyt de Artikelen van het Tractaet, moet werden gedecideert. Het interest, dat den Heere Stadthouder *Gabel* geseght werdt, daer in te hebben, doet my wenschen, dat sy door een aengenaeme ende gereghtige wegh magh werden uyt de wege geleyt; U Wel-Ed. en kan niet ignoreren wat credit dien Heere alhier, ontrent den Koningh heeft, ende alhoewel ick gepersuadeert ben, ende ook niet en hebbe gedissimuleert te seggen, daer ick het dienstigh hebbe geoordeelt, dat desen Koningh onsen Staedt ten minsten wel soo veel van doen heeft, als onsen Staedt desen Koningh; als ick eghter de gelegentheyd van dit Ryck, ende de maximen van onsen Staedt, die niet alleen de goede intelligentie met andere Staeten, voor haer selven; maer ook tusschen alle de Regeringen van 't Christenryck, soekt te conserveren, wel insie, soo ben ick van gevoelen, dat men nogh dese, nogh eenige andere Koningen ofte Staeten, en behoordt te negligeren in saeken, daer de apparentie van gereghtigheyd voor haer leyt, of ten minsten tastelyck ende publickelyk te toonen, dat haeren eysch ongefondeert is.

Doen ick eerst aen dit Hof ben gekomen, merckten ik wel, niettegenstaende de ongemeene civiliteyt, die my wegens myn Caracter wierde aengedaen, dat hier quade officien tegen haer Hoog Mog. wierden gedaen; ende was het werk te visibel, om niet te sien, dat het selve door den Heere *Terlon* wierde gestoockt, ende door den Heere Stadthouder *Gabel* voort wierde uytgewerckt. De gedaghten Heere *Terlon*, hadde hier het Hof doen geloven, dat de intentie van syn Koningh gantsch niet en was, de Vrede met Spaignen aen te gaen, nogh te lyden, dat hy, van wie het waere, daer toe wierde geobligeert; raillerende met al het geene ontrent die materie, konde voorkomen, ende ronduyt seggende, dat'er geen Alliancie meer tusschen syn Koningh ende haer Hoog Mogende en was. Ick beantwoorden doorgaens syn raillerien, met gelycke maniere van spreecken; maer komende op de materie van de Vrede, soo seyde ick, soo wel aen hem, als aen de Ministers alhier, dat sy seer qualyck onderreght waeren, indien sy geloofden, dat'er eenige de minste misintelligentie was tusschen haer Ho. Mog. ende den *Koningh van Vranckryck*; dat wy aen die van Spaigne, nooit eenige de minste avances en hadden gedaen, als met goedvinden, ende in conformité van den voorslagh van den hooghstgedaghten *Koningh van Vranckryck* selfs; voegende daer altyt by, dat die geene, die daer aen twyffelden, nogh de intentie, nogh de interesten van onsen Staedt bekent waeren, die ick wel verseeckert was, dat sigh inseparabelyck soude houden, aen de Alliancie, die sy met den *Koningh van Vranckryck* hadde aengegaen. De tydinge van de Ratificatie der bewuste Vrede overgekomen synde, kregen myn woorden wat meer geloofs, ende onsen Staedt alhier wat meer aensiens; 't sy dat men hier waerlyck geloofde, dat haer Hoog Mogende, in het maecken van de Vrede, sigh altydt met Vranckryck hadden verstaen; het sy dat men haer aensagh voor die geene, die het werck, ook in weerwil van Vranckryck, hadden konnen uytvoeren. Maer gisteren avondt, de brieven aengekomen synde, ende den Heere *Terlon* uyt een Missive van den Heere d'*Estrades* verstaen hebbende, dat'er eenigh bedenken was, dat de Engelsche équipagie wel tot naedeel van desen Koningh soude konnen werden gebruyckt, quam deselve nogh nae den eeten by my,

com-

communiceerde my syne tydinge, ende seyde my, dat hy daer over desen morgen tydelyk met den Koning soude spreeken; ende verklaerde, dat het welvaren van dit Ryck bestont in de Alliancie, die het hadde met onsen Staedt, met dewelcke synen Koningh gaerne alles soude contribueren, dat soude konnen dienen tot voorkoomingh, ofte afweeringh van eene soo schadelycken Oorlog. Desen morgen vroegh, quam hy wederom, om my te spreeken over het selve subject, ende nae dat hy by den Koning was geweest, quam hy my weder rapport doen van syn wedervaren, ende het antwoort van den Koningh, dat seer genereus was geweest, ende in 't korte begreep *impavidum ferient ruinæ*; weynigh daer nae wiert ick opgehaelt, om myn afscheyt van den Koningh te gaen nemen, daer ick wel sagh, dat men my met nogh blyder gelaet ontfingh, als men te vooren hadde gedaen, bedanckende den Koningh ten hooghsten haer Ho. Mog., over de communicatie, die sy syne Majesteyt, nopende de Sweedtsche Ambassade hadde gedaen, prysende ten hooghsten het dessein dat sy hadden genomen, om my daer te senden, ende voornaemelyck, de genereuse Resolutie, die sy hadden genomen, om de Vrede door gantsch Christenryk te bevorderen, ende te maintineren; versoeckende, dat ick ter plaetse daer ick nae toe gingh (want ick hadde in de aenspraek over myn afscheyt, geseyt, dat ick ten opsighte van de ingekomen tydinge, myn reys niet een uur meer en wilde vertoeven) haere interessen, ende de observantien van de gemaeckte Tractaten, wilde helpen mainteneren; ende ick hebbe sedert vernomen, dat seekere Tol-penningen, die door den Tollenaer tot Elseneur, een Sweedtsch Schipper t'onregt waeren afgenomen, ende gesien waeren, oorsaek tot groote misverstanden te kunnen baren, desen morgen wederom syn gesonden. Ick hoop dat Godt Almaghtigh, door het goet beleyt van haer Hoog Mog., de bewuste gevreesden Oorlogh sal steuyten; maer ben eghter van sentiment, dat men de differenten, die tusschen den Koning nogh over syn, behoort uyt de wege te leggen in een tydt, dat al het vertrouwen van dese Kroon, staet op onsen Staedt, ende dat de Financien hier seer schaers syn, soodaenigh, dat'er buyten de geordonneerde Militie, niet betaelt en worde. Den Heere *Clingenbergh* heeft my ook geseght, dat het niet quaet en soude syn, dat men by gelegentheydt, eens met den anderen accordeerde, over het gebruyck van een andere ende neutrale spraek, om voortaen de brieven in te schryven; het Latyn is inderdaet wel de neutraelste; maer ick houde de Fransche voor de civilste, ende daerom de bequaemste tot de correspondentie. Ick moet by dese occasie verklaeren, dat ick hier veele vrienden van onsen Staedt; maer geen grooter, als gedaghten Heere; en hebben gevonden. Waer mede afbreeckende, sal ick verblyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Coppenhagen den 9. Juny 1668.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{20}{30}$ Juny 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

VOor myn vertreck van Coppenhagen, had ick nogh eenige propoosten met den Heere *Clingenbergh*, raeckende de penningen, die de geinteresseerde Koopluyden in de goederen, in den jaere 1659. uyt haere Schepen gelight, op den *Koningh van Denemarcken* te pretenderen hebben, ende in specie raeckende die geene, die gedaghten Heere *Clingenbergh*, haer by renversael (alsoo sy een acquyt van deselve hebben gegeven) belooft heeft, haer van de Provincie van Gelderlandt, ten minsten in Obligatie, te doen erlangen; maer ick vonde, dat dien Heere, die ick noghtans soo seer als iemandt aldaer, den Staedt van haer Hoog Mogende, ende speciaelyck de Provincie van Hollandt, hebbe bevonden toegedaen te syn, sigh weynigh liet gelegen syn aen de belofte, die hy dienthalven hadde gedaen; presupponerende, dat het nae syn aengehoude devoiren, om de voorschreve Obligatien te bekomen, dependerende was aen een van de Provincien selve, dat de Ingesetenen van den Staedt der vereenigde Nederlanden niet en wierden voldaen; syn Koningh, ende Hy als dessels Minister, nogh min, sigh daer in te bekommeren hadde, soo langh als gedaghte syn Koningh, soo veel van de Provincien, als derselver Ingesetenen van syne Majesteyt te pretenderen soude hebben. Alhoewel dat de saeken niet van eene nature en syn, ende dat ieder in het syne behoordt te presteren het geene, hy by Contract belooft heeft, ende dat dienvolgende haer Ho. Mog. wel aen den Koningh; maer de Koningh niet te min aen de bewuste Koopluyden, syn geconvenieerde, schuldigh is; soo en kan ick evenwel niet looghenen, of daer is iets redelycks in de sustenue van den Heere *Clingenbergh*, dat naementlyck, de geinteresseerde het voorsz. gestipuleerde, door alle mogelycke middelen van de Provincie van Gelderlandt behooren te erlangen; ende hebbe dienvolgende van myne plight geaght, Uw Ed. mits desen ten opsighte van de voorsz. geinteresseerde, te versoecken, haer best te willen doen, dat sy de bewuste geassigneerde penningen op de Provincie van Gelderlandt, mogen bekomen; op dat sy door een al te voorbaerige betaelinge van deselve, ten behoeve van den *Koningh van Denemarcken*, van de voorsz. haere pretentie, niet t'eenemael versteecken en werden.

Op myn aenkomste alhier, heb ick bevonden, dat ick nogh in ettelycke weecken niet verwaght en wierde, ende dat daeromme het huys, daer inne ik soude gerecipieert werden, nogh t'eenemael imparaet was. De oorsaek daer van, komt uyt de verseeckeringh, die den Heere *Pompone* hier hadde gedaen, dat ick nogh in een geruymen tydt niet van Coppenhagen en soude vertrecken; of het selve nu is geweest, om dat syn Ed. daer van abusivelyck soodaenigh is onderregt geweest, of dat het selve uyt eenige andere politicke insighten is geschied, is my onbekendt.

Hier ontrent de Stadt gearriveert synde, gaf ick ordre, dat het ancker soude werden geworpen, effen buyten seeckere Schans, die niet annex, maer ontrent de

de Stadt is gelegen; dede de Vlagge facken, ende eenige eerschoten, nae het gewoon gebruyck geven, ende de Admiraels-Vlagge waeyen, gelyck tot nogh toe was geschiet. Een dagh à twee daer nae, in de Stadt gekomen synde, quam my van ter syden ter ooren, dat den Rycks-Admirael sigh formaliseerden over het waeyen van de voorsz. Vlagge, soo dight aen de Stadt, ende daer de Vlagge van den Rycks-Admirael selver, was waeyende van het Admiraels-Schip, dat met eenige andere van de grootste van 't. Ryck, hier voor de Stadt is leggende.

Maer alsoo ick daer op hebbe te gemoet gevoert; dat ick nogh was op myne reyse, soo lange als ick niet gerecipieert en was, ende voornaementlyk soo langh, als ick niet en was gekomen binnen de Fortificatie van eenige Stadt; ende dat ick dienvolgende van sentiment was, dat ick ten respecte van haer Ho. Mog., nog op deselve wyse moest werden getracteert, als alle reysende Ambassadeurs gedaen werden; en soo als ick in Denemarcken was geweest, niettegenstaende ick aldaer met haer Hoog Mog. Oorloghschip, binnen de Fortificatien van de Stadt selver hadde gelegen; ende als ick wiste, dat de Ambassadeurs van Sweden selver, ontrent de Stad van London gekomen synde, hadden gedaen; soo hebbe ick daer naer vernomen, dat daer inne contentement is genomen.

Het Fleuytschip, met myn paerden ende meubelen geladen, hier aengekomen ende voor myn arrivement gelost ende in myn huys gebraght synde, hadden de Tollenaers een gedeelte van gedaghte myne meubelen opgeslaegen; ende de rest in eenige van de kamers, met 't Signet van den Koning doen versegelen, willende op myne aenkomste, daer van de visie hebben, om dat hier veele verboden Waren syn, die daeghlyks onder 't goet van de uytheemsche Ministers werden ingevoert, ende met groot voordeel, tot naedeel van de Ingesetenen verkogt; maer alsoo ick verklaerde daer in, niet anders getracteert te willen syn, als andere Ministers, van deselve Caracter, waeren gedaen, ende dat ick ondervonden hadde, dat sulcks aen den Heere Grave van *Carlisle* niet en was geverght geweest, soo syn de voorsz. myne meubelen, op verklaeringe, dat se my ende myne Domestycquen toebehoorden, buyten verder recherche gelaeten; niettegenstaende den Heere *Pompone* my liet weten, dat syn Ed. de voorsz. ondersoeckinge hadde geadmitteert.

Op myn aenkomste alhier, vond ick, dat de Gedeputeerdens tot den Rycksdag, ten dien eynde al aengekomen waren; ende alhoewel de Ceremonien van de eerste Vergaederinge nog niet en waren gepleegt, dat evenwel den Heere *Zeve Boot*, tot de bedieninge van het vacante Rycks-Schatmeesterschap, was geëligeert, met een maniere van doen, die tot nogh toe ongebruyckelyck is geweest; dat naementlyk, den voorsz. Heer by den Koningh ende de Heeren Senateurs synde geëligeert, niet by forme van nominatie nevens eenige andere; maer by forme van presentatie was voorgebraght, ende alsoo door een specie van adveu, ende niet van vrye electie, was aengenomen.

Het schynt dat de intentie van de 5. Heeren, die de Vooghdye van den Koningh maeken, is, voortaen alle de hooge Charges, niet als voor desen in den vollen Senaet te brengen; maer met goedvinden van den Koningh, ofte tegenwoordigh de Koninginne Regente, die daer inne twee stemmen heeft, te ver-

vergeven. Of sulcks alleen geschiet, om den Heere Rycks-Kancelier in het beleyt der saeken, dat syn Ed. tot nogh toe heeft gehad, wat te besnoeyen, of dat de intentie is, om allengskens de nootsaekelykheyt van de Rycks-daegen, ende Regeringe van de andere Leden, wat te verminderen, sal den tydt leren. Maer wat den Heere Rycks-Kancelier aengaet, die schynt van intentie te syn, de disputen tegens syn Ed. gemoveert, door het temporiseren, te boven te komen: Dat wel het saghtste ende het apparentste middel tot het establissement van syn voorgaende authoriteyt wert geoordeelt. Op de kennisse, die ick hadde, dat Monsieur *de Pompone* op syn aenkomste alhier, een particuliere visite aen dien Heer, alvooren syne publycque receptie, hadde gedaen, soo liet ick eergisteren avondt syn Excellencie vraegen, of het haer niet onaengenaem soude syn, dat ick haer eene visite so der Ceremonie, quam geven; dan alsoo deselve my liet seggen, dat het haer by desen tydt eenige jalousie soude subject maecken, by aldien ick niet iets nootsaeckelyck aen haer te proponeren hadde; soo heb ick goedtgevonden, daer mede nae myne eerste Audientie te supercederen.

Tot nogh toe en heb ick hier niet, als een briefje van den Commissaris *Bisdommer*, ontfangen, soo dat niets interieurs van de intentie van den Staedt, ontrent dese Kroon, en weet; ende in 't begin vry wat verlegen sal syn. Voornaementlyck, als men my sal spreeken van het effect van de Triple-Alliancie, alsoo haer groote verwaghtinge is, eenige subsidien van de eene, of van de andere syde te ontfangen. Ende kan ick U Ed. verseekeren, dat de penningen hier niet ondienstigh en souden syn, als de oorsaek, waeromme desen Rycksdagh principaelyck is by den anderen gekomen. Alsoo de propositie die op woensdagh alhier in de Vergaederinge van alle de Leden, den Koning ende de Koninginne present, is gedaen, boven wytluftigh verhael, van alle het geene sedert den laesten Rycks-dagh, voornaementlyck in de Handelinge van de Vrede ende Alliancien, was gepasseert; niet anders en heeft gecontineert, als het vermeerderen van de Militie, door het aennemen van den tienden man; het obligeren van de particulieren, tot het betaelen van de schulden, die sy meenen impune te kennen; ende het uytvinden van penningen, om de voorsz. Militie daer uyt te onderhouden.

U Ed. sal my ten hooghsten verobligeren, soo sy my soo nu, als dan, iets van het geene, dat aldaer passeert van de saeken, dese Kroone eenighsints concernerende, gelieft te laten weten; ende voornaementlyck, wat hoop daer is, om dese Kroon eenige Subsidie-penningen te doen erlangen; want dat is de spil daer het hier al op draeyt.

Ick bid U Ed., verseeckert te willen syn, dat ick niet meer en wensche, als deselve te kunnen toonen, hoe seer dat ick ben,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{20}{10}$ Juny 1668.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{27\ Juny}{7\ July}$ 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

HOedaenigh myne receptie alhier is geweest, heb ick in een apart Memorietie vervat, aen den Heere van *Couwerven* toegesonden; om dat ick niet en hebbe geoordeelt, dat de *bienséance* toeliet, dat men daer van een publycque relatie maekte. Den selve Heere heb ik versoght, U Ed. daer van communicatie te geven; daer ick niet anders en sal byvoegen, als dat ick van goederhandt beright ben, dat de Koninghlycke Regeringe heeft begeert, dat myne receptie soo aensienelyck soude syn, als ooit aen een eenigh Koninghlyke Ambassadeur is gedaen geweest; ende dat daerom goedtgevonden is geweest, dat deselve soo wel te waeter, als te lande, soude geschieden; om dat sulcks ten regarde van den Grave van *Carlisle*, was gepractiseert; niettegenstaende de Ambassadeurs doorgaens niet als te lande, op den Ceremoniebergh, dat ontrent een half-uur buyten de Stadt is gelegen, werden te gemoet gereden ende gerecipieert. Ook soo hadde my de Ceremonie-Meester, door ordre van den Koningh, bekent gemaekt, dat syne Majesteyts intentie was, my ten respecte van haer Hoog Mog., geen minder eer aen te doen, als aen gemelden Grave van *Carlisle* was gedaen; ende vraegden my derhalven, hoe ick goedvonde, dat myne Huysvrouw soude werden getracteert; of aen deselve tafel met my, of by haere Familie in een appartement apart, gelyck de Gravinne van *Carlisle* was onthaeld geweest; maer alsoo ick oordeelde, dat myn Vrouw ende Kinderen, meer een gevolg van my, als wel particulier, of wel een gedeelte van de Ambassade waeren, ende dat dienvolgende het tractement, dat haer soude werden aengedaen, geen aensienelyckheydt aen haer Hoog Mog. konde toebrengen, ende evenwel kostelyck soude vallen ten opsigte van de presenten, die hier aen de Koninghlycke Officieren, in sulcke occasien, moeten werden gegeven, ende ten opsighte van dubbelde taffels, apparentelyck vermeerdert soude moeten hebben geworden; soo bad ick, dat syne Majesteyt sigh selven, my, ende myn Huysvrouw mede, van dat embaras geliefde te excuseren; ende wierde, nae nogh eens gaens ende komens, lightelyck verhoord in een versoek, dat ick daer nae gemerckt hebbe, wel opgenomen geweest te syn.

Den dagh dan gekomen synde, die tot myne receptie was bestemdt, dede ick, alvoren de Deputatie van den Koningh af te waghten, myn Huysvrouw ende Kinderen, met alle de Vrouwspersoonen, die tot de menage behoren, van boort ende naer het huys gaen, dat ick al tydelyck tegen myn overkomste, hadde laeten inhuuren, ende ben soo vier daegen in eene Stadt met myne Familie, ende noghtans daer van gesepareert geweest.

Ick hadde gaerne, volgens de gerecipieerde gebruycken, in andere Landen, den Heere Ambassadeur van Vranckryck, ende andere uytheemsche Ministers, op myne aenkomste in dese Stadt, van myne komste geadverteert; maer wierde

van

van den Ceremonie-Meester versogt, het selve niet te doen, onder pretext, als of men hier niet gaerne en sagh, dat de Ambassadeurs van gekroonde Hoofden, als die sigh hier souden kunnen komen te rencontreren, in eenige contestatie over den Rangh, souden komen; maer in effecte, om dat de vyf Hoofden van de Regeringe, die gewendt syn haer karossen by de bewuste receptien te hebben, weygeren deselve te cederen.

Geduurende verscheyde Maeltyden, die ick in compagnie van verscheyde aensienelycke Heeren, alhier hebbe gedaen, heb ick niet anders kunnen bespeuren, als een seer goede genegentheyd, van voortaen met haer Ho. Mog. in goedt verstandt te blyven; maer gelyck als het een Natie is, die het hert niet op de tonge en heeft, gelyck wy Hollanders veeltyds doen, soo en kan ick nogh niet verseeckeren, dat die genegentheyd in den selfden standt sal blyven, byaldien sigh dese Regeringe wat lange komt gefrustreert te sien van de verwaghte Subsidie-penningen; daer sy een groote staet op maeckt, ende soo ick kan oordeelen, ook wel van node heeft.

Op myn aenkomste, was hier een gerught gestrooyt, dat ick eenige tonnen gouds voor den Koningh medebraght, ende daerom met een Schip tot voor de Stadt was gekomen; apparentelyck door die geene die gaerne souden sien, dat het missen, van een verwaghte weldaet, de gemoederen weder soude verflauwen.

Ick en hebbe nogh geene visiten aen de Koninghlycke Regeringe gegeven, om dat ick eerst gisteren-avondt, myn schuldigheyd ontrent haere Majesteyt hebbe afgeleyt, ende dat desen dagh by veele andere, soo wel als by my, vry van visiten ten opsighte van de post, die tegen den avondt vertrekt, werdt gehouden; maer ick vrese dat my al iets op het stuck van de bewuste subsidien sal voorkomen, ende wenschten daerom wel op het stuck van de Triple-Alliancie, ende op de ingredienten van dien, daer ick nooit de Artikelen van gesien hebbe, van de intentie van haer Ho. Mog., geimbueert te syn. Men is hier met dat werck te meer bekommert, ten opsighte van het onverwaght overlyden van den Heere Grave van *Dhona*, daer sonder twyffel onsen Staedt, soo wel als dese aen verloren heeft; en heb ik bemerkt, dat men wel light den danck ofte ondanck over het succes van dat werck aen haer Ho. Mog. sal imputeren. U Wel-Ed. gelieve nae haer gewoone wysheyd de saeke te manieren, nae dat sy oordeeld dat onsen Staedt aen de vriendschap van dit Ryck gelegen is, alsoo ik gepersuadeert ben, dat de goede opinie, die sy tegenwoordigh van de intentien van haer Ho. Mog. hebben genomen, daer door sal geconfirmeert ofte weder weghgenomen werden. Ick blyf,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{27 \text{ Juny}}{7 \text{ July}}$ 1668.

Aen

Aen de Heer Ambassadeur P. DE GROOT, den 17. July 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MY syn wel ter handen gekomen Uw Edts. Missiven geschreven tot Koppenhagen den 9. ende uyt Stockholm den 30. der voorlede maendt. De sieckte, ende vervolgens mede het affsterven van myne waerde Huysvrouwe, Zaliger gedagtenisse, syn oorsaek geweest, dat ick aen Uw Ed. niet geschreven en hebbe, voor ende aleer de advertentie van Uw Edts. aenkomste in Sweden, alhier is overgekomen.

Ick sal gaerne de goede handt daer aenhouden, ten eynde de bewuste Crediteuren van den *Koningh van Denemarcken*, als nogh door de Provincie van Gelderlandt mogen werden voldaen; maer als sulcks, onaengesien alle aengewende devoiren, geen effect komt te sorteren, wil ick hoopen, dat men in Denemarcken niet gebelgd sal syn, dat haer Ed. Groot Mog., tot indemniteyt van haere Onderdaenen, volgens het uytgegeven Renversael van den Heere *Clingenbergh*, sullen hebben versien in dier voegen, dat den Heere Ontfanger-Generael *Spiegel* haer betaele, ende het selve syne Majesteyt in Reeckeninge brenge, nevens de vordere Posten, die uyt de ingehouden Tollen betaelt moeten werden.

Wy vernemen met leetwesen, dat de Spaenschen onbeweeghlyck blyven, om te voldoen haere beloften, ten reguarde van de subsidien aen Sweden te presteren, tot versterckinge van de Triple-Alliancie, onlanghs tot Londen gesloten; ende sullen haer Ho. Mog. daer ontrent punctuelyck aghtervolgen, 't gunt door de Heeren der selver extraordinaris Ambassadeurs in Engelandt, is belooft, ende ook dien conform naederhandt door den Heere Extraordinaris Envoyé *Appelboom*, alhier versogt ende gerecommandeert. Het principaele effect van de voorsz. Triple-Alliancie, sal, myns oordeels, wesen, dat by soo verre 't gunt Godt verhoede, Vranckryck wederom eenige nieuwe feytelyckheyt, met verbreeckinge van de Vrede, aen Spaigne soude willen aendoen, de drie Staten gesaementlyck haer *ilico* daer tegen met al haer maght ende vermogen sullen kanten, ende alsoo niet alleen de Kroon van Spaigne by haer reght ende possessie; maer ook hun selven van een te redoutablen naebuur sullen guaranderen.

Op 't versoeck van den Heere *Ambassadeur van Vranckryck*, hebben haer Ho. Mog. geresolveert, ten behoeve van die Kroone te passeren, eene guarantie, in forme, als U Ed. uyt de bygaende Resolutie, ende het daernevens gevoeghde concept, sal gelieven af te nemen. Edogh in aensien van den Triplen Bandt, hebben haer Ho. Mog. daer van niet alleenlyck aen den *Koning van Groot-Britannien*; maer ook aen den gemelden Heere *Appelboom*, als Minister van de Kroon Sweden, alvoorens communicatie gegeven; gelyck ook de voorsz. Acte, derhalven tot nogh toe niet en is geëxtradeert. Hier by gaen de advisen,

jonghst uyt Vranckryck ingekomen, tot Uw Edts. naerightinge; met de Resolutie op de naest laetste advisen van den Heere van *Beuningen* genoomen, ende hem per expressen toegesonden. Waer mede afbreeckende, verblyve,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 17. July 1668.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Stockholm den $\frac{4}{14}$ July 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UYt de visiten, die ick tot nogh toe hier gegeven ende gekregen, ende uyt de propoosten die ick met eenige Heeren van de Regeringe *in loco tertio* gehouden hebbe, en kan ik niet anders oordeelen, of derselver intentie is, voortaen een vertrouwde Alliancie met haer Hoog Mog. te onderhouden; voornaementlyck, byaldien door dessels conduite, ofte toedoen, de bewuste Subsidie-penningen aen dese Kroon werden geprocureert, die hier tegenwoordigh seer nootsaeckelyck syn; weshalven het te meer te verwonderen is, dat alle de tentativen ende presentatien die dus lange, ende soo my verseeckert werdt, nogh onlanghs door den Heere *Pompone*, een Persoon, die hier in een sonderlinge estime is, aen dese Regeringe syn gedaen, geen effect en hebben konnen sorteren. De oorsaek daer van, voor soo veel als ick kan penetreren, bestaet in dese twee redenen; vooreerst, om dat die geene, die tegenwoordigh het hooghste gesagh hebben, t'eenemael van sentiment syn, dat de limites van dit Ryck, niet verder en behooren te werden geëxtendeert, als sy alrede syn, ende dat sy daer om beter kunnen correspondeeren met een Staedt, die van deselve maximen is, als met die geene, die haer van den eenen Oorlogh in den anderen inwickelen, ende eghter soo veel niet en geven, of sy moeten daer nogh daegelycks meer byleggen, tot groote overlast van haer Ingesetenen, ende ten besten succederende, tot aengroeyinge van een gesagh, dat sy liever souden bepaelen, als verder extenderen. Ende ten anderen, om dat sy die authoriteyt, die sy niet gaerne in het Opperhoofdt selver en sien, nogh minder in een van haere Medeleden willen verdraegen; ende daerom is het qualyck te determineren, of het is geweest, om het crediet van den Ryck-Kancelier te besnoeyen, dat men het verder engagement met Vranckryck, heeft afgewesen, of dat men eygentlyck den Rycks-Kancelier heeft gecontrecareert, om in geen nieuwe desseynen met Vranckryck geëngageert te werden; want dat een van dese twee consideratien, soo niet alle beyde, daer ontrent hebben gespeelt, is seecker;

maer

maer of deſelve alleen op de Perſoon van den Rycks-Kancelier, ofte by reflexie ook op den Koningh, daer hy aengehuwde Oom van is, ſlaen, *altioris eſt indaginis.* Ondertuſſchen en ontbreecken der geen, nogh onder de Rycks-Raeden, nogh onder de vyf Heeren, die nevens de Koninginne, tegenwoordigh het bewint over het gantſche Ryck hebben, die niet en diſſimuleren dat de dood van haeren laetſten Koningh, haer een heylſaem verlies is geweeſt, ende dat haer geen grooter ongeluck en hadde konnen overkomen, als het Conqueſt van gantſch Denemarcken; als niet ſoo ſeer vreſende, als een deſpoticke Regeringe, die haer, door de al te grooten maght van een victorieus Koningh, ſoude kunnen opgedrongen werden. Deſe ſentimenten ende maximen vertrouwe ick, dat geduurende de minderjaerigheyd van den Koningh, niet veranderen ſullen, ende dat dienvolgende haere Alliancie met den Staedt der vereenigde Nederlanden, heel wel ſal kunnen beſtaen; voornaementlyck, gelyck ick hier voorgeſeght hebbe, byaldien door deſelve de bewuſte ſubſidien kunnen werden geprocureert in een tydt, dat die hier ten hooghſten nodigh ſyn. In welcken gevalle, mogelyck wel iet tot redres van de Commercie van de Ingeſetenen van Hollandt, ſoude kunnen werden uytgewroght; gelyck alrede niet buyten apparentie is, dat de Taback, Suycker, ende andere Compagnien, ſullen werden afgeſchaft, daer toe ick ſoo veel arbeyde, als my mogelyck is, voornaemelyck by de Gedeputeerdens van de Steden, die daer in wel de difficielſte ſyn; hebbende daer toe occaſie gekregen, door den eerſte in die deliberatie, die myn Huys-heer is, ende veel tyds aen myn Taefel eet. De Steden daer toebewogen ſynde, ſoude de reſt weynigh difficulteyt hebben, alſoo de Geeſtelyckheyd buyten intereſt, de Boeren daer toe geinclineert ſyn, ende het Ridderhuys alrede tot de voorſz. affſchaffingh heeft geopineert; als ick myne vordere viſites ſal hebben gedaen, ſal ick lightelyck occaſie vinden, om Uw Ed. wat particulierder adviſen over te ſchryven. Ondertuſſchen bid ick deſelve, dat deſe myne brieven, alhoewel die nogh ſeer ſteril ſyn, mogen werden gemenageert, alſoo ick anders onbequaem ſoude werden gemaeckt, om hier eenige goede correſpondentie te hebben. Eyndigende blyve,

Edele Geſtrenge Heere,

Uwe Ed. Dienſtwillige Dienaer,

Geteekent

P. de GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{4}{14}$ July 1668.

Aen de Heer Ambassadeur P. DE GROOT, den 30. July 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne van den 17. deser lopende maendt, is my U Edts. Missive, van den 14. der selver maendt, wel ter handen gekomen; waer uyt ick, soo wel als uyt de communicatie door den Heere *Appelboom* ontfangen, met sonderlinge satisfactie verneme de genegentheyt, die sig aldaer meer ende meer vertoont, om met desen Staedt in goede intelligentie ende naeuwe Alliancie te verblyven, ook het Tripel-Verbandt, onlanghs gesaementlyk met Engelandt gemaeckt, vast te houden, ende, des noodt synde, vigoureuselyck te helpen executeren. Wy en laten ondertusschen van onser zyde niet naer, alle occasien waer te nemen, om Spaigne te disponeren ende obligeren, tot reële voltreckinge van 't essentiele point der subsidien, met voorgaende concert van haere Ministers, ter nedergestelt; soo als Uw Ed. ook ten deele sal konnen afnemen, uyt de bygaende Resolutie van haer Ho. Mog., genomen op 't jongste versoeck van wegen Spaigne aen deselve gedaen, ter occasie van de pretensie, by Vranckryck gemaeckt wordende op Condé ende Linck, ende de apprehensie voor eenige feytelyckheyt, daer uyt ontstaen.

Gemelde Heere *Appelboom* heeft my huyden bekent gemaeckt, dat aldaer eenige consideratien gevallen waeren op de forme van de Acte van Guarantie, by haer Ho. Mog. voor Vranckryck ontworpen, ende in specie, dat daer inne Engelandt ende haer Ho. Mog. alleen gespelt wierden, als Mediateurs: daer noghtans by Vranckryck de Mediatie van Sweden, mede formelyck aengenomen was; andersints, dat de substantie van de voorsz. Acte, aldaer seer welgevalligh was geweest, ende dat Sweden ook ernstelyck genegen was, aen de executie van deselve, op 't alderkraghtigste de handt te houden. Wy hebben 't voorsz. concept soodaenigh ingestelt gehadt, om dat tot Aecken, onses wetens, geen Sweedtsch Minister present is geweest, ende dat het exemplaer van 't Tractaet, ons uyt Aecken toegekomen, by geene Ministers, dan by die van Engelandt ende van haer Hoog Mog., is ondergeschreven.

Ick hebbe niet anders geweten, of de copye van de Triple-Alliancie, was Uw Ed. alvoor dessels vertreck uyt dese Landen, door den Commies *Vanden Bosch* ter handen gestelt, ende gaet het selve, in voldoeninge van de Clausule dienthalven in de voorsz. U Ed. Missive begrepen, copyelyck hier nevens. *

Dewyle de Tractaten van Vrede ende Alliancie, over verscheyde Buytenlandtsche saeken gemaeckt, ons tegenwoordigh van binnen wat rust laten, appliceren wy onse gedaghten serieuselyck; om alles te brengen in de meeste effenheyt, ende om de menage, door cassatie ende reductie van Krygs-volck, te

* Siet *Aizema's* sesde Deel in Folio, pag. 913. &c. En *Secrete Resolutien* tweede Deel pag 669.

te betraghten, soo veel als het doenlyck is, ende de constitutie van tyden kan lyden.

Op 't eerste point konnen wy Godt Almaghtigh niet genoegh dancken, voor de eenigheyd ende goede harmonye, die'er jegenwoordigh in den Staet, ende voornaementlyck onder de Quartieren ende Leden van Hollandt- ende West-Vrieslandt bespeurt word; onder anderen is by Contract tusschen de Heeren Gecommitteerde Raeden in 't Zuyder- ende Noorder-Quartier, naer lange ende opereuse besoignes, ten overstaen van Gecommitteerde Leden gehouden, op approbatie van haer Ed. Groot Mog., eyntlyck uyt de wege geleyt, het oudt ende soo 't scheen, ongeneeslyck different over de egalisatie ende verdeelinge van de lasten, tusschen beyde de voorn. Quartieren. *

Op 't tweede is provisionnelyck uytgebraght het bygaende advis, † van den Raedt van Staete, daer op nogh eenige nadere besoignes sullen dienen gehouden te werden. Waer mede dese afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 30. July 1668.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{21}{31}$ July 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAe dat ick de aengeboden Conferentie, waer van ick in mynen laetsten aen den Heere Griffier *Ruysch*, mentie hebbe gemaeckt, beleefdelyck hadde gedeclineert; soo heb ik weynige daegen daer nae, een visite gekregen van den Secretaris van de Koninginne, ende uyt den naeme van deselve; die my seyde, om twee oorsaecken van haere Majesteyt by my gesonden te syn; de eerste, om my bekent te maeken de schaersheyd van geldt, die by de kasse van dit Ryck was, ende noghtans de noodtsaeckelyckheydt van deselve, om de nodige betaelinge te doen aen de Troupen in het Stift Bremen, tot nu toe, niet soo seer tot dienst van het Ryck, als om het interest van haere Geallieerden, tot groote kosten, ende ondraeghelycke lasten voor de Financien van dit Ryck, onderhouden; met versoek, dat ick aen haer Majesteyt openhertigh wilde bekent maeken, of'er iet voor dese Kroon, van haer Ho. Mog., op dewelcke, ende op den *Koningh van Engelandt*, deselve alleen in het aengaen van de Triple-Alliancie, hadde gesien, te verwaghten was. De andere, om my te klaegen, dat de Commercie van dit Ryck in Lyflandt, seer wierde gediverteert, tot

* Siet *Aitzema's* sesde Deel in Folio, pag. 573. &c.
† *Ad idem pagina* 575.

tot groot nadeel van de Financien van dit Ryck; mede met versoek, dat ick daer over aen haer Ho. Mog. wilde schryven, ende deselve versoecken, dat sy, als nae de redintegratie van de oude vriendtschap, weder een interest met dit Ryck hebbende, soo veel mogelyck soude syn, wilden helpen patrocineren, ende niet toelaeten, dat sy daer ontrent door den *Hertogh van Coerlandt* die hy speciaelyck noemde, wierde verhindert ende benaedeelt. Ick antwoorden hem, dat ick hem bad, haer Majesteyt te willen verseeckeren, dat my niet soo aengenaem en konde voorkomen, als de occasie, van iets tot haer dienst ende interest te kunnen contribueeren, gelyck ick vertrouwde, dat sy in tyd ende wyle, daer ontrent mynen iever, soo wel, als de opreghte intentie van haer Ho. Mog., soude bespeuren; dat ick wel niet en soude naelaeten daer over aen haer Ho. Mog. te schryven; maer dat ick ondertusschen moeste verklaeren, dat ick niet en wiste, waer in dat de interruptie van de Commercie in Lyflandt, bestondt, ende dat ick daeromme ontrent die saek, wel wat naeder bericht wilde ontfangen, om daer over met meerder omstandigheyd aen haer Ho. Mog. te kunnen schryven. Ende belangende het werck van de subsidien, dat my niet onbekend en waeren de excessive onkosten, die by den *Koningh van Groot-Britannien*, ende voornaemelyck by haer Ho. Mog., in haere équipagie, soo te water als te lande, waeren aengesteldt, niet om daer in iet tot haer eygen avantagie, dat sy in de Partage haer by den *Koningh van Vranckryck* aengeboden, wel souden hebben konnen vinden, te consequeren; maer om een minderjaerigen Koningh in het syne, alle de Keur-Princen ende Staten in gerustheyd, ende gantsch Europa in vrede te helpen houden. Sonder daer voor iets anders te pretenderen, als de satisfactie van haer eygen gemoet, ende de glorie, van de handt aen het succes van sulcken Christelycken werck, gehouden te hebben; daer ick vertrouwe, dat dese Kroon, die sigh door soo veel glorieuse Actien, hadde vermaert gemaeckt, niet en konde wenschen, niet aen geparticipeert te hebben, gelyck ick ook niet en konde geloven, dat het in iemands gedaghten konde komen, dat men haer Ho. Mog., boven alle deselve onkosten, die op verre nae by geene van de andere Geallieerden waeren geëgaleert, nogh soude vergen, iet vorder te contribueeren, tot ontlastinge van een derde, tot conservatie van dewelcke, sy haere Ingesetenen soo hooghlyck hadden belast, eer dat sy nogh adem hadden gehaeld, van de groote schade ende excessive lasten, die sy geduurende den Engelschen oorlog, hadden uytgestaen. Dat ick evenwel ook niet en ignoreerde, van wat een effect dat het was geweest, dat sigh syne Majesteyt by de andere Geallieerden hadde gevoeght, die weder alle devoiren hadden aengewend, ende nogh aenwenden, om aen deselve een équitable satisfactie te doen erlangen, uyt handen van die geene, die daer van haer behoudenis hadden getrocken. Nemende niet te min aen, haer Ho. Mog. over beyde de voorsz. subjecten, met de eerste post te schryven, ende haere Majesteyten een getrouw rapport te sullen doen, van het bescheyt dat ick daer op in tyd ende wyle, soude komen te ontfangen. De replique van dien Heere, was, dat dese Regeringe in het aengaen van de bewuste Alliancien, alleen op den *Koningh van Groot-Britannien* ende haer Ho. Mog. hadde gesien, dat sy 't haeren respecte, de vriendtschap, en de ongetwyffelde subsidien van Vranckryck, hadde gequiteert, ende een goed getal van militie, op haer eygen bodem

dem in dienſt gehouden, daer van ſy de laſten, ſonder aſſiſtentie van hare Geallieerden, niet draegen en konde; nemende eghter aen, hare Majeſteyt rapport te doen, van het gunt ick hem te gemoet gevoert hadde.

Ick vinde my geobligeert, by deſe occaſie noghmael te repeteren, 't gunt ick op dit ſubject, voor deſen al hebbe geſchreven; naementlyck, dat my deſelve propooſten daegelycks, ende by alle de Heeren van de Regeringe voorkomen; alhoewel daer onder geene en ontbreecken, die gaerne ſouden ſien, dat die geene, die het hier tegen Vranckryck hebben opgehaelt, in haer verwaghtinge, nopende de bewuſte ſubſidien, quamen bedrogen te werden, ende de Regeringe daer door genootſaekt, weder tot de oude Alliancie te keren; daer toe by Vranckryck onder de handt, nogh groote devoiren werden aengewend, ende daerom de Negotiatie, by de harangue van afſcheyd, door den Heere de *Pompone* gedaen, niet en werd afgeſneden; maer de Secretaris van deſelve, tot dien eynde hier gelaten.

Ik en kan inderdaet niet anders oordeelen, of die geene, die tegenwoordig verre Meeſters in de Regeringe ſyn, ſyn niet alleen tot de Alliancie met onſen Staet; maer ook tot de maximen van deſelve, ten hooghſten genegen; maer het is'er ſoodaenigh geſteldt, dat 'er noodtſaeckelyck geldt moet weſen, ende dat het van buyten moet komen; ende dat die geene, die dat ſullen kunnen beſchicken, het ſullen emporteren op die geene, die het niet en ſullen kunnen doen. By aldien dat nu haer Ho. Mog. geloven, dat ſigh aen het ſtabileren van een vaſte vriendſchap met deſe Kroon, gelegen is, ſoo vertrouw ick, dat ſy door het avanceren van een gedeelte der bewuſte ſubſidien, t'eenemael tot haer ooghmerck ſullen kunnen komen, om dat daer door de partye, die het hier tegenwoordigh mede te boven is, in het ſelve crediet ſal kunnen blyven, ende de Regeringe by de tegenwoordige maximen ſal kunnen houden; daer ſy anders groot pericul ſal lopen, van door onmagt te ſuccumberen, ende de overhandt te laten aen die geene, die een contrarie linie trecken. Ick ben ook geperſuadeert, dat men by die occaſie, wel een nader Alliancie met deſe Kroon ſoude konnen maecken, ende onder 't faveur van die Penningen, beter conditien bedingen, als men in andere conjuncturen van tyden ende ſaeken, ſoude kunnen krygen; voornaementlyck, ontrent de Negotie tot Riga, daer de Ingeſetenen van ons Landt, ſedert eenigen tydt, vry wat beſwaert ſyn geweeſt; ende mogelyck ook eenige ſeeckerheyt, nopende de immediaetheyt, ofte vryheyt van de Stadt Bremen; daer deſe Kroon by ſucçes van andere Alliancien, geſien is, altyt het oogh op te ſullen houden. U Edt. gelieve haere gedaghten hier ontrent wat te laeten gaen, ende my, hoe eer hoe liever, eens te laeten weten, hoedaenigh ick my ontrent de propooſten van deſe nature, die my daeghelycks voorkomen, ſal hebben te gedragen.

Den Heere *Baſſenrode*, die ick voor deſen aen den Heere Griffier *Ruyſch* hebbe bekent gemaeckt, dat alhier wegens den *Keyſer*, hadde getracteert, ende ook eene Alliancie geſloten, ende geteeckent; heeft eenige daegen geleden, gelyck ick mede hebbe geſchreven, den Expreſſen, die hy daer mede hadde afgeſonden, weder te rugge bekomen; dogh met een Ratificatie, die vry wat meer is geclauſuleert, als hy my hadde durven bekennen; om dat geaccuſeert wert, vry wat onbedaghtelyck ende ontydigh daer in te hebben geproce-
deert,

deert, ende syn Meester geëngageert in de kosten van een saek, waer van de noodt, die dese Alliancie voor het meerendeel hadde doen soecken, by het Hof te Weenen gelooft werdt, al verby te syn. De saek, soo die eygentlyck gelegen is, werdt by gedaghten *Bassenrode* soo wel, als by de Commissarisen, die hem syn toegevoeght, seer secreet gehouden; maer soo veel als ick heb kunnen penetreren, soo werdt, boven de alteratie, die ontrent de formalia sal moeten werden gedaen, de jaerlyckse subsidie van hondert-en-vyftigh-duysendt Ryckdaelders, besnoeyt tot op hondert-elf-duysendt-ses-hondert, en ses en sestigh Rycksdaelders; de calculatie gemaeckt synde op de wyse van de Duytsche guldens, die in sulcke occasien over de Vorsten ende Steden van het Ryck werden omgeslagen. Ende belangende de Stadt Bremen, daer van by dit Ryck was gestipuleert, dat de immediaetheyd, ofte immediate dependentie van het Keyserryck, soude werden te niet gedaen, en werdt niet verder toegestaen, als dat op de Requesten ofte Versoeken van die Stadt, by den *Keyser*, ofte het Hofgereght, niet en sal werden gedisponeert, ofte eenige provisie verleent, sonder dat daer van alvooren kennisse ende communicatie aen dese Kroon sal syn gegeven; hoedaenige forme van proceduren, in ons Landt ontrent de Steden van de Regeringe, niet ongebruyckelyck en is. Uw Ed. gelieve hier van communicatie te geven, daer sy sulcks oorbaer sal oordeelen, alsoo ick daer van, aen den Heere Griffier *Ruysch* niet en hebbe geschreven; ende te geloven, dat ick waerlyck ben,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{21}{31}$ July 1668.

Aen de Heer Ambassadeur P. DE GROOT, den 20. Augusty 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

UW Edts. Missive van den 31. der voorlede maendt, is my, naer 't afgaen van myne jonghste van den 30. daer bevorens, wel ter handen gekomen. Ick hebbe my verplight geaght, den inhoude van deselve, te communiceren aen de Heeren haer Hoog Mog. Gedeputeerden tot de Sweedtsche saeken, met welckers communicatie ende goedvinden, Uw Ed. daer op voor rescriptie gelieve gediendt te syn; dat haer Ho. Mog. mede wel konnen begrypen,

pen, niet buyten reden te wesen, dat de Kroon Sweden eenigh soulagement in hare Financien ontfange, over ende ter saeke, dat deselve Kroon, tot beter uytwerckinge van de Vrede tusschen Vranckryck ende Spaigne, hare troupen een geruymen tydt in 't Hertoghdom Bremen op de been gehouden heeft; maer dat Uw Ed. ook wel te reghte ende op solide gronden, geallegeert ende vertoond heeft, dat soodaenighe soulagement eygenlyck van Spaigne moet herkomen; immers ende in allengevalle, dat sulcks met geene reden ter wereldt, geverght kan worden aen desen Staedt, die, buyten ende boven alle anderen, tot facilitatie van het voorschreve salutaire werck, veele millioenen aen lasten gecontinueert ende gedragen heeft, daer van de smertelycke naeweën, nogh daegelycks in de ooren klincken; voornaementlyk, als het middel van den 200. Penningh wert geëxecuteert, 't welck nu nogh eens van desen lopenden jaere, ende dan nogh eens in het toekomende jaer sal moeten betaelt worden; ende dat alleenlyck over lasten in den voorleden Oorlogh, ende in de gepasseerde Fransche ende Spaensche swaerigheyt, albereyts gedraegen; sulcks dat een iegelyck daer uyt lightelyck kan besluyten, dat alhier de deliberatien jegenwoordigh wel moeten gaen, om den Staedt door notable cassatie, ende reductie van Militie, ende andersints, te ontlasten ende in staedt te brengen, om by nieuwe opkomende swaerigheden, de gemeene saeke wederom te konnen byspringen, ende sigh selve tegens gewelt verdedigen; konnende dese vreedige tyden geensints lyden, dat men op nieuws belofte van subsidien soude doen, ende tot betaelinge van deselve, ook op nieuws 200. Penningen, halve verpondingen, of diergelycke extraordinaris schattingen op stellen: jae het sal ter contrarie nog niet wel mogelyck syn, alhier in den Staedt selver soo veel Militie aen te houden, als tot besettinge van soo grooten aental van notable Frontieren, wel soude syn vereyscht, overmits de ordinaris inkomsten op verre nae ten selven eynde niet konnen toerycken. U Ed. sal ook uyt de Triple-Alliancie selfs, wel bespeurt hebben, dat den Staedt sig daer by, ofte by de separate Acte, daer toe specterende, niet verder heeft geëngageert, dan om devoiren aen te wenden by de Regeringe ende de Ministers van Spaigne, ten eynde die Kroone, met'er daet kome te presteren ende te voldoen, 't gunt met voorgaende concert ende goedt believen van haere Ministers tot London, is geadjusteert ende gesloten; ende gelyck haer Ho. Mog. geene de minste occasien hebben laten voorby gaen, om de Koninginne ende de hooge Ministers in Spaigne, soo wel als den Heere Marquis *de Castel-Rodrigo* Gouverneur Generael van de Spaensche-Nederlanden, daer toe te permoveren; als U Ed. uyt voorgaende retroacta, door haer Ho. Mog. ende door my in 't particulier, voor desen derwaerts overgesonden, sal hebben konnen bespeuren; soo sullen haer Ho. Mog. ook in geen gebreeke blyven, daer inne by alle gelegentheden, met allen bedenckelycken iever ende naedruck, te continueren.

Ontrent de geallegueerde diversie, van de Commercien in Lyflandt, ben ick mede niet ten besten geinstrueert, ende sal daer op mitsdien, 't syner tydt te gemoet sien, 't gunt Uw Ed. dienthalven naeder soude mogen werden gesuppediteert; maer ick vertrouwe, dat het by gelegentheyd van de voorgeroerde klaghten van schaersheyd van geldt, ende van verloop in de Commercien, niet ongerymt soude syn de verstandigste ende eerlyckste Regenten al-

daer, eens klaerlyck voor oogen te stellen ; dat haer Hoog Mogende niet onbekent is, dat sedert een geruymen tydt van jaeren herwaerts, de Navigatien ende Commercien uyt dese Landen, niet alleen op Lyflandt ende andere Sweetsche Conquesten ; maer ook op 't Ryck van Sweden selfs, merckelyck syn vermindert, ende dat daer door ook voor 't merendeel, de schaersheyd van penningen aldaer sal syn gecauseert ; verder, dat de voorsz. verflauwinge in de Commercie, ende de diversie van deselve, veroorsaekt is door de verflauwinge van vriendtschap ende affectie, in deselve tydt, van de syde van Sweden betoondt ; synde sulcks, dat ten tyde van den Oorlogh met *Cromwel* ; den Staedt ende de Collegien ter Admiraliteyt in Sweden, gecontracteert gehad hebbende over veele honderden stucken van kanon, van allerhande calibre, die men alhier in die tydt ten alderhooghsten van node hadde, ende daer mede men voor 't meerdergedeelte meynde te monteren festigh kapitaele Oorloghschepen, die men tot wederstandt van 't gewelt der Vyanden, met groote kosten hadde aengebouwt, het de Koninginne *Christina*, ofte de Regeringe van Sweden, in die tydt gelieft heeft, ter contemplatie van deselve Vyanden, den uytvoer ende het transport van de voorsz. stucken kanon naer dese Landen, van hoogerhandt te interdiceren ende te beletten. Waer door den Staedt gebraght wierde in de uyterste ongelegentheyd, jae in eene absolute noodtsaekelyckheyd ; om, daer door gedegouteert en gedeterreert synde, des te lighter te condescenderen in andere middelen ; en heeft den Staedt mitsdien van die tydt af, alle mogelycke devoiren aengewendt, ende alle bedenckelycke industrie bygebraght, om niet alleen het yzere kanon, uyt andere quartieren te bekomen ; maer ook om sigh, alhoewel tot meerder kosten, noghtans ook tot meerder gerustheyd ende seeckerheyd, van metael kanon te dienen ; gelyck dan in den jongst geëyndigden Oorlogh jegens Engelandt, door 't aenqueeken, het doen komen van Werklieden van buytens Landts, ende door 't bouwen van Giethuysen binnens Landts, het Ryck van Sweden t'eenemael voorbygegaen, ende bygevolge ontset geworden is van millioenen contante penningen, die anderfints tot inkoop van kanon alleenlyck, uyt dese Landen derwaerts gebraght souden syn geworden ; behalven dat dan de verplaetsinge van soo notablen handel, onfeylbaerlyck veele andere diversien met sigh gesleept heeft.

Daerenboven heeft men nogh de Ingesetenen van desen Staedt, uyt alle Navigatien op Sweden, ende vervolgens ook voor een groot deel, uyt haere Navigatien op de geconquesteerde Plaetsen van de Kroon Sweden, genoeghsaem verbannen, door de ongelyckheyt ontrent de Tollen in 't Ryck van Sweden geintroduceert, ten respecte van de goederen, met Nederlandtsche of Sweedtsche Schepen inkomende ; welcken aengaende, men nogh in de jongste Negotiatie met den Grave van *Dhona*, alhier in 's Gravenhage gehouden, sigh niet gecontenteert heeft met de cassatie van het Tractaet van elucidatie ; maer ook selfs het geheele Elbingsche Tractaet heeft traghten te doen den bodem in smyten ; gelyk wy dan nog daeghlyks, onaengesien het selve Elbingsche Tractaet met veele moeyten gesalveert, ende ook nogh op nieuws geconfirmeert is geworden, met leetwesen vernemen, dat de absolute esgaliteyt in 't stuck van de Tollen, die naer date van dien, soude werden opgestelt, by het voorsz. Elbingsche Tractaet, buyten alle controversie in de alderklaertste termen

men bedongen, niet en wert gepresteert; ende schynt het ons alhier derhalven, des te meer onredelyck, dat desen Staedt by subsidie, soude helpen suppleren de schaersheyt van Penningen, die wy oordeelen, voor een groot gedeelte door 't versparren ende verhinderen van de Navigatien ende Commercien, van de goede Ingesetenen van deselve op 't Ryck Sweden, te wesen gecauseert, ende daer inne nogh jegenwoordigh, met contraventie van 't voorsz. Elbingsche Tractaet, wert gecontinueert.

Uw Ed. sal, naer syne gewoonlycke wysheyt ende voorsightigheyt, de boven geëxpresseerde consideratien, aldaer konnen gebruycken ende appliceren; ook daer toe andere voegen, naer dat deselve ten meesten dienste van den Lande, sal bevinden te behooren; ende sal Uw Ed. de Regeringe aldaer, met waerheyt konnen verseeckeren, dat men alhier in de jongst herstelde vriendtschap, des te meer verheught is, om dat men voor infaillibel hout, dat, gelyck de verflauwinge in deselve, ten wedersyden soo nadeelige effecten gecauseert heeft, de redintegratie van dien, onfeylbaerlyck wederom aen beyder syde goede voordelen ende salutaire effecten voortbrengen sal; soo als men dan ook alhier in volle genegentheyt is, om tot meerder versterckinge van de voorsz. vernieuwde Vriendtschap, aen de Kroon Sweden ende de Onderdaenen van deselve, alle doenlycke satisfactie ende vergenoeginge toe te brengen, in het gunt met de gesonde reden eenighsints overeen gebraght sal konnen worden. Waer mede Uw Ed. in Godes Heylige Bescherminge bevelende, sal ick afbreecken ende verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 20. Augusty 1668.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den 8. Augusty 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk hebbe op gisteren wel ontfangen Uw Ed. Missive van date den 17. July *stilo loci*; bedancke Uw Ed. gedienstelyck over de moeyte van deselve, ende de communicatie daer in vervat; waer van ick niet en sal naerlaten, my naer gelegenheyt ter intentie van de hooge Regeringe, te dienen, voornaementlyck, ten opsighte van prestatie van de Triple-Alliancie, tot London gesloten, daer ick voor desen al versoght hebbe, ende nogh versoecke, dat my copye van toegesonden magh werden, nevens alle 't geene, dat nogh soude kunnen voorvallen, tot deselve materie specterende, op welck subject ick my gestaedigh geobligeert vinde te repeteren, 't gunt ick al meermael hebbe geschreven; naementlyck, dat hier een seer goede dispositie is, om met den Staedt der vereenigde Nederlanden, in een seer nauw verbont te komen; maer al-

soo dit Ryck niet wel sonder buyten-subsidien en kan bestaen, soo sal in het tydelyck geven van deselve, myns dunckens, een groote kraght gelegen syn; ende gelyck men hier in het bedingen van deselve, op Spaignen gantsch niet, op Engelandt weynigh, ende op haer Ho. Mog. meest heeft gesien; soo ben ick gepersuadeert, dat die geene, die het eerste geldt geeft, daer van niet alleen de meeste; maer ook de geheelen danck sal verdienen, als die haer, in haer meeste noodt, sal hebben bygestaen, ende als een motif sal geweest syn, waer door den anderen tot het selve devoir sal geport syn geworden; daer het ook te vresen is, dat men het gedesireerde effect van de Troupen van dese Kroon, niet en sal consequeren, byaldien dat hier nogh egeene penningen moghten getoucheert syn, voor ende aleer, dat men die Troupen soude mogen komen van doen te hebben.

Want behalven dat men sigh hier gelaet, dat men de Troupen in het Stift Bremen, door gebreck van geldt sal moeten afdancken, soo is het te vresen, dat men weder het oor aen Vranckryck geven sal, byaldien dat men sigh van de hoope van een seeckere betaelingh van de beloofde subsidien, gedestitueert vindt. By welcke occasie, ick Uw Ed. moet bekent maecken, dat den Heere de *Pompone*, nae dat hy seer hadde geinsisteert om een promte dimissie, eghter, nae dat hy huyden over 8. daegen, met de gewoone Ceremonien uyt de Stadt was geleyt, des avonds laet weder daer binnen is gekomen, ende secrete correspondentien heeft gehad. Ick weet ook, van goederhand, dat den Heere *Steno Bielke*, die wel de grootste partye van den Heere Rycks-Kancelier ende de Franschen is, tegens gedaghten Heere de *Pompone* heeft geseght, dat, byaldien hy alhier nogh twee maenden wilde blyven, men de saeken wel op een andere voet soude brengen; ende den Heere *Thinne* Extraordinaris Envoyé van Engelandt alhier, en heeft voor my niet gedissimuleert seer qualyck te spreecken van den Heere *Berenklauw*, die tot nogh toe, de grootste voorstander van de Engelsche alhier is geweest. Ick en kan ook niet naelaten, Uw Ed. bekend te maeeken, dat my meer als eens, van ter syden is te vooren gekomen, dat men hier, hoewel niet tegen, eghter buyten de Engelsche, wel een naeder verbondt met haer Hoog Mog. alleen soude willen maecken; sonder dat sy loogchenen, dat al het geene dat men hier tot nogh toe gedaen heeft, ten respecte van de Engelsche is geschiet: Maer of het is, om dat de Engelsche Alliancie haer al te imperieux is, ende dat sy geloven, dat die van haer Hoog Mogende, als egaelder, haer beter soude gelycken; of dat sy gepersuadeert syn, dat men meer staet op de duursaemheyd van de Alliancie, ende op de prestatie van haere beloften kan maecken. De voorslaegen daer van komen my daeglycks voor; maer alsoo ick daer ontrent geene de minste ordres en hebbe, soo en kan ick in die intentien niet verder penetreren; maer beantwoorde doorgaens deselve met beleefde, dogh generaele expressien, van haer Ho. Mog. goede genegentheyd tot dese Kroon.

De vrese, die men tot nogh toe hier gehad heeft, dat den *Prins van Muskovien*, in de electie van de Poolsche Kroone, wel moghte prevaleren, werdt wat getempert door de hoop, die men gekregen heeft, dat de tegenwoordige Koningh deselve niet en sal quiteren, voor dat hy verseeckert sal syn, dat sy in die handen niet en sal vallen.

De-

Desen 'Koningh is eenige daegen wat onpasselyck geweest; maer wort van dagh tot dagh, weder beter.

Ick en schryf aen haer Ho. Mog. niet, om dat hier niet en passeert, dat sigh tot vier regulen schrifts kan extenderen.

Gisteren had ick aen myn taeffel, de Gedeputeerdens van Upsal, Gottenburgh ende Landtskroon, die my alle verseeckeren, dat sy alle devoiren aenwenden, om de gepriviligeerde Compagnien, ofte Monopolien, te doen vernietigen.

Ik hebbe een letterken aen den Heere van *Asperen* geschreven, raekende de questie over het Stadthouderschap van Bergen-op-den-Soom; dat ik syn Hoog-Edht. versoght hebbe, Uw Ed. te communiceren. Ick bidde deselve, daer ontrent te willen helpen decerneren, 't geene sy naer examen der saeken, sal bevinden gereghtight te syn, ende sy sal daer mede verobligeren,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den 8. Augusty 1668.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{5}{15}$ Augusty 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk hebbe op den $\frac{3}{13}$ deses, wel ontfangen Uw Edts. Missive, van den 30. der voorlede maendt, met de nevensgevoeghde bylaegen, vervattende het advis van den Raede van Staete, van den 27. July, raekende de reductie van de Militie; de Resolutie van haer Ho. Mog., den 26. der selver maendt, raekende het verhandelde tot Londen, ten behoeve van dese Kroon, aen de Spaensche Ministers serieuselyck te recommanderen, ende het verwisselen van de onlanghs by Vranckryck geconquesteerde Steden in Vlaenderen, tegens de Fransche-Comté &c. mitsgaders het Tractaet van Triple-Alliancie, tot London gesloten den 25. April; met ende nevens de Acte, ten selven daege ter instantie van den Heere Grave van *Dhona*, gepasseert; welcke twee laetste copyen, hoewel die van een date syn, dat my deselve konden toegesonden syn geweest, ick eghter onder de andere papieren niet en hebbe gevonden; niettegenstaende my deselve hier ten hooghsten nodig waren; voornaementlyck, om dat my naeuwlycks eene visite gegeven werdt, daer in my van die materie niet en werdt gesproocken, ende dat in soodaenige termen, als of men hier verwaghte, dat de

 be-

bewuste Subsidie-penningen, by Spaignen langer gedifficulteert werdende te betalen, effectivelyck by den *Koningh van Engelandt* ende haer Ho. Mog., souden werden voldaen. Welck erreur my ook oorsaek gegeven heeft, om daer van in myne voorgaende brieven anders te schryven, dan ick wel soude hebben gedaen, als ick hadde geinformeert geweest. Waer uyt dat eygentlyck voorkomt, dat dese impressie soo kraghtig is, ende soo generaelyk plaets in de gemoederen, niet alleen van het gemeene volck; maer ook van de meeste Regenten, als syn de Gedeputeerdens op den tegenwoordigen Rycks-dag, heeft genomen, en kan ick niet wel vermoeden. Den Heere *Thinne* Extraordinaris Envoyé van den *Koningh van Groot-Britannien*, meent, dat het een inventie is, van die geene, die de vernieuwing van vriendtschap met haer Hoog Mog., hier hebben doorgedrongen, ende door dese hoope, deselve aen de gemeente hebben aengenaem gemaeckt; maer ick vrese, dat het veel eer een practyck van de andere partye is, om deselve gemeente, door de ontstentenisse van een soo sterck geimagineert voordeel, weder afkerigh van de nieuwe Alliancie te maecken; ende tot die te doen inclineren, die doorgaens nogh iets tot soulagement van de schaersche Financien van dese Kroon, heeft toegebraght.

Dat daer toe nogh by Vranckryck wert gearbeyt, is buyten twyffel; ende is men hier gepersuadeert, dat den Heere *de Pompone*, al eenigen tydt voor syn vertreck, ordre hadde gestelt, dat de brieven van het Hof van Vranckryck, aen syn Ed. geaddresseert, tot Hamburgh souden werden opgehouden, ende syne komste aldaer afwaghten, uyt vrese, dat syn vertreck van hier, daer nae hy seer verlangde, moghte werden gecontramandeert.

Hy passeert door Hollandt, en soude, voor soo veel als ick heb konnen bespeuren, niet droevigh syn, dat hy aldaer moghte werden geëmployeert; maer de veranderingen, die in de domestycque saeken van den Heere Grave d'*Estrades* syn gevallen, doen my geloven, dat die post niet vacant en sal werden gemaeckt. Ondertusschen is het seecker, dat hier van een groote operatie sullen syn de efficacieuse officien van haer Hoog Mog., tot bevorderingh van de betaelinge der Spaensche subsidien, die hier ten hooghsten nodigh syn; jae soodaenigh, dat ick niet wel en kan sien, hoe dit Ryck, dat niet gaerne t'eenemael ontwaepent en is, sonder eenigh soulagement van buyten, en sal kunnen bestaen. Tot dien eynde, gaen de gedaghten tegenwoordigh op de reductie van de Militie in het Stift Bremen; alwaer, door de wanbetaelinge van deselve, veel incommoditeyt veroorsaeckt is geweest. De intentie soude syn de gantsche Ruyterye, en de nieuwe geworve Infanterie, te licentieren, verdeelende de oude Regimenten in Pomeren, ende Lyflandt, om 't voornoemde Stift Bremen, van de Inquartieringe, die dus langh geduurt heeft, wat te verlighten. Ick hebbe eenige Heeren, die my dese intentie bekendt maeckten, gevraegt, of het wel van de gewoone voorsightigheyd van dese Regeringe was, haere kraghten te diminueren in een tydt, dat den twyffelaghtigen uytslagh van de Poolsche electie, verscheyde van haer Conquesten, in een groot gevaer konde brengen; ende voornaementlyck, in het licentieren van haer Ruyterye, die buyten dispute, van seer goede dienst is, ende wel lightelyck haest een ander meester sal vinden, geconsidereert dat deselve eens gelicentieert synde, niet sonder excessive kosten, weder aengenomen kan werden; synde alhier van kley-

ne

ne impressie, het geene, dat nopende de Guarantie van de Fransche ende Spaensche Vrede, kan werden geseght, in een tydt, dat by den Staet der vereenigde Nederlanden, gelycke reductie werd gedaen, naer de expiratie van de drie maenden, in de Triple-Alliancie geëxprimeert, ende geduurende de wanbetalinge van de subsidien, by de Spaensche Ministers belooft. Weshalven ick vrese, dat de noodt hier stercker sal syn, als de genegentheydt, die men wel heeft, om soo veel militie aen de handt te houden, als eenighsints mogelyck is.

De absentie van den Koningh en de principaelste Heeren van de Regeringe alhier, die weder eenige daegen aen haer divertissementen op het Landt, hebben gegeven, en geeft my geen materie, om iets van het gepasseerde alhier, te verhaelen.

Ick kome derhalven tot Uw Ed. Missive, bovengemeldt, ende bedancke deselve seer gedienstelyck, voor de stucken, my by deselve toegesonden; daer van ick niet en sal naelaten, my, ter intentie van den Staedt, nae gelegentheyd te dienen. Ick hebbe voornaementlyck uyt deselve Uw Ed. Missive, met sonderlinge vreught vernomen, dat eenmael door Uw Ed. wys beleyt ende onvermoeyden arbeyt, is uyt de wege geleyt dat gevaerlycke different, dat dus lange tusschen beyde de Collegien van Gecommitteerde Raeden is geweest, ende daeromme te beklaegelycker was, dat het veeltyds occasie van disputen veroorsaekte tusschen die Leden, die in het verdere seer wel van de Regeringe meriteerden. Ick heb met geen minder contentement, uyt myne andere brieven vernomen, de continuatie van Uw Ed. dienst, tot sonderlingh geluck van ons lieve Vaderlandt; de consideratie by het selve genomen, in het vermeerderen van dessels tractement, * hoewel op verre nae niet geproportionneert met het voordeel, dat by den Staedt uyt dessels onvergelyckelycke diensten werdt getrocken, ende de genegentheyd, die by haer Ed. Groot Mog. werdt getoond, om eenmael nae behooren te recompenseren, het gunt, dat sy tot nogh toe daer uytgetrocken hebben. Ick bidde Godt Almaghtigh, dat voortaen Uw Ed. geluck magh syn conform aen haere merites, voor dewelcke altyd een sonderlinge veneratie sal hebben,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{5}{15}$ Augusty 1668.

P. S.

Nae dat ick dese hadde geschreven, werdt my van goeder handt bekendt gemaeckt, dat de tydingen, op gisteren uyt Polen aengekomen, medebren-

* Siet *Aitzema's* sesde Deel, in Folio, pag. 581.

brengen, dat meest alle de geene van den Senaet aldaer, die voor desen van de partye van de overlede Koninginne syn geweest, ende sedert die van de Muskoviter seer hebben gesomenteert, tegenwoordigh rondt uyt hebben verklaert, dat de saecken by dese tyds constitutie, niet te herstellen en syn, als door de electie van de Prins van *Condé*; 't welck hier gelooft werdt, een beleyt van het Hof van Vranckryck te syn, dat altydt onder de handt soude syn gesomenteert, ende eyndelyck uytgeborsten soude wesen. De waerheydt sal door den tydt ontdeckt werden.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den 5. September 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk en hebbe met de jongste post aen U Ed. niet geschreven, door gebreck van stoffe, die sulcks waerdigh was; synde hier de materie, die de Regeringe raeckt, ofte aen Regenten meriteert gecommuniceert te werden, doorgaens seer schaers, ende ick niet sonder repugnantie, bequaem, om Heeren van U Ed. calibre, met beuselinge op te houden; die ick niet te min met leetweesen sie, dat ick dickmael by gebreck van beter, sal moeten debiteren, is het niet om haer Hoog Mogende van iets besonders te informeren, ten minsten om de Couranten te helpen vullen, die het dickmael beter soude syn, dat met stoffe van die nature, als van hooger importantie wierden opgepropt. Sedert is my wel ter handen gekomen, U Edts. Missive, van den 20. Augusty; voor de moeyte van dewelcke, ick U Wel-Ed. seer gedienstigh bedanck, ende voornaementlyck voor de daer in geëxpresseerde ende genoegsaem évidente redenen van het verval der Commercien alhier; waer van ick niet en sal versuymen my by voorvallende gelegentheyt, ende soo ick vertrouwe, met vrugt te dienen, gelyck ick al voor de receptie van deselve, in verscheyde occasien, die materie hebbe aengeraeckt, ende nogh meer soude hebben gedaen, by aldien ick daer toe informatie genoegh by de alhier Trafiquerende Koopluyden van onse Natie, hadde konnen bekomen; maer ick bevinde, dat alle de voorschreve Negotianten, die sigh hier ter neder hebben gestelt, schoon sy dickmael in familiare discoursen eenige klaghten *in vago* doen, eghter declineren my daer van het nodige bericht te geven; uyt vrese, van daer door eenige offensie aen de Regeringe te geven, ende van erger conditie gemaeckt te werden. By welcke occasie, ick my verplight vinde, U Ed. te seggen, dat ick uyt haer Hoog Mogende Resolutie van den 10. Augusty, genomen, op het versoeck van de Koopluyden van de Gereformeerde Religie, op Riga handelende, met verwonderinge hebbe gesien, dat haer Hoog Mog. intentie is, alhoewel my deselve Resolutie door der selver ordre nogh niet toegesonden en is, dat ick alhier daer toe arbeyde, dat aen de voorsz. Koopluyden de vrye exercitie van de Gereformeerde Religie moge werden gegeven; daer ick moet bekennen

kennen van ſentiment te ſyn, dat'er niet ruïneuſer voor de Commercien van onſen Staedt kan uytgevonden werden, als ſoodaenigen libre exercitie, die ick gelove, dat veele Familien uyt ons Landt ſoude trecken, by aldien dat deſelve ſoo in Denemarcken, als in dit Ryck wierde toegeſtaen.

Synde geperſuadeert, dat al het quaet, dat onſe Ingeſetenen hier ende elders ontrent haere Commercien ontmoeten, in ons Landt ſelve wert geformeert, ende hier voornaementlyck in 't werck geſtelt door de Nederlanders, die ſigh alhier ter neder hebben geſtelt, ende de grootſte Participanten ende Directeurs ſyn, in die Compagnien, die ſoo naedeligh aen de Commercien van onſes Staedts Ingeſetenen wert geoordeelt; ende dat het getal der geene, die ſigh hier ende elders uyt die oorſaeke ter neder ſtellen, nogh veel grooter ſoude ſyn, by aldien dat ſecreet van vrydom van Religie, daer eghter de meeſte luyden minſt om dencken, buyten de plaetſen daer haer die geweygert wert, te reghte wierde begreepen. Uw Ed. gelieve daer ontrent ſoodaenigen reflexie te nemen, als haere ſonderlinge wysheydt in ſaeken van die natuur, gewoon is te doen, ende het werck tot den meeſten dienſt van het Landt te dirigeren.

Op het ſubject van Commercien, moet ick hier nogh byvoegen, dat ick al verſcheyde occaſien hebbe gehadt, om over de Negotie in Lyflandt, met eenige Heeren van deſe Regeringe te ſpreecken; dat ick bevonden hebbe, dat men hier niet ongenegen ſoude ſyn, om tot voortſettinge van deſelve Negotie, die door de exceſſive laſten, die by ſucceſſie van tydt, daer op ſyn gebraght, ſeer is gekomen te vervallen, de opgeſette Tollen t'eenemael weder af te ſchaffen, of ſoodaenigh te verminderen, dat die ſonder de Commercien te incommoderen, ſouden kunnen werden gelight; byaldien dat met eene konde werden in train gebraght, dat de Schepen, handelende op Muskovien, haeren weg op Nerva, in plaets van Archangel, daer mede ſeer groote Tollen, ſoo ik verneme, werden geëxigeert, ſouden moeten nemen; maer alſoo ick geen grondige kenniſſe van dat werck en hebbe, ſoo hebbe ick daer over geſchreven aen de Heeren Burgermeeſteren van Amſtelredam, ende verſoght, daer ontrent haer ſentiment te mogen verſtaen, met dewelke ick U Ed. bidde daer over te willen ſpreecken, ende my van haere intentie te adverteren, byaldien deſelve niet alrede ordre en ſullen hebben geſtelt, om my daer van te informeren.

Belangende het geene alhier daeghlycks paſſeert, daer van ſchryf ick het weynige, dat my te vooren is gekomen, ende ſonder offenſie, by publicke brieven bekendt gemaeckt kan werden, aen haer Ho. Mog.; ende ſal met Uw Edts. permiſſie hier alleen in wat meerder confidentie byvoegen, dat ick van gevoelen ben, dat het Tractaet tuſſchen den *Keyſer* ende deſe Kroon, ſyn voortgangh hebben ſal; hoewel daer tegen by verſcheyde Vorſten van 't Ryck, ſeer is gearbeydt, ende voornaementlyck by den aldaer aenweſenden Nuntius van den *Paus*, onder voorgeven, dat het ſeer ignominieux voor het Huys van Ooſtenryck ſoude ſyn, nae ſoo veel gegeven preuven van haeren iever voor de Roomſche Kerck, haere conſiderabelſte Alliancien, met de vyanden van deſelve Kercke aen te gaen; ſynde den gedaghten Nuntius daer toe ſpeciaelyck aengeport geweeſt, door brieven van den Heere *de Pompone*, die daer door veel van de

de genegentheyd, die hy hier hadde gelaten, nae syn vertrek, als wanneer daer van de kennisse eerst bekomen is, heeft verloren.

Belangende de constitutie van de Militie van dit Ryck, is het seecker, dat de Financien alhier daer van geen grooter kosten en kunnen lyden, gelyck het mede seeker is, dat men sig niet t'eenemael en sal desarmeren, soo langh als de saeken in Europa, ende voornaementlyk in Poolen, nogh in onseekerheyd staen; ende op dat Uw Ed. derhalven niet en vermoede, dat het reformeren van het Leger in het Stift Bremen, ende het uytschryven van nieuwe soldaten alhier, twee contrarierende saeken syn; soo gelieve sy te weten, dat de Militie die van wegen dese Kroon, in de guarnisoenen werd gehouden, soo wel, als die tot een stilleggend Leger werdt gebruykt, gesoldoyeert werde uyt de Financien van dit Ryck, ende tot laste komt van de subsidien, die aen den Koningh werden geconsenteert; dat daer tegens een agerend Leger, syn subsistentie treckt uyt de quartieren, die daer toe werden aengewesen, ende het uytgeschreve Volck, dat nogh in geen guarnisoen, ende in geen Leger en is gebraght, uyt de Landen, die daer toe syn geaffecteert, ende daeromme Assignatie-Landen werden genoemdt, die wel niet suffisant en syn, om dat volck te voeden; maer eghter huysveltingen ende gelegentheyd geven, om haer verdere noodtdruft, door haer arbeydt ende industrie te verdienen. Dat derhalven het dissolveren van het Leger in het Stift Bremen, dit Ryck van eenige lasten sal bevryden, is seecker; maer dat die ontlastinge soodanigh soude syn, dat boven die Militie, die evenwel meest t'eenemael in dienst blyft, nogh een nieuwen uytschryvingh van den tienden man, soo men die noemdt, soude kunnen werden gedaen, sonder eenige incommoditeyt te geven, daer van en soude ick Uw Ed. deselve seekerheyd niet kunnen geven; ende alsoo men derhalven moet geloven, dat'er een andere misterie in het dissolveren van het Breemsche Leger is geweest, als de menage, soo kan ick Uw Ed. seggen, voor soo veel als ick tot nogh toe hier het werck heb kunnen penetreren, dat'er nogh eene oorsaek is, die men publickelyck voorgeeft; naementlyck, dat men het Duytsche Ryck heeft willen benemen de redenen van suspicie ende jalousie, die eenige Princen schenen tegens de continuatie van dat Leger, in een tydt, dat al de wereldt sigh desarmeerde, op te nemen; ende nogh een andere, die eygentlyck de waeraghtige is, dat is, de jalousie, die alhier by veele van de Regeringe tegens den Veldtheer *Wrangel* is opgenomen, niet alleen over de groote authoriteyt, die deselve sigh is aenmaetigende; maer voornaementlyk over de excessive onkosten, die hy eenigen tydt herwaerts, tot ondraegelycke lasten van dit Ryck heeft gedaen; sonder eghter de Officieren, noghte de Soldaten behoorlyck contentement te hebben gegeven; tot verantwoordingh van het welcke, den gedaghten Veldtheer versoght is over te komen; maer men gelooft, dat hy daer mede niet haestigh wesen en sal, ende afwaghten de verkoelinge, die de aenstaende winter in de gealtereerde humeuren alhier sal hebben gegeven.

Ick en sal hier niet byvoegen de waerschouwingh, die my daegelycks werdt gedaen, ende voornaementlyck by den Heere Rycks-Kancelier, die ick geloven, ontrent die materie niet qualyck geinformeert te syn, van de quade genegentheyd, die by den *Koningh van Vranckryck* blyft, om sigh over de afgeparste Vrede, tegens den Staet der vereenigde Nederlanden te resenteren, ende voor-

voornaementlyck, om door alle bedenckelycke middelen, desselfs Commercien te diverteren, ende af te snyden; speciaelyck om met den *Koningh van Engelandt*, daer over een reciprocq Tractaet aen te gaen; gelyck my den Heere *Thinne* Extraordinaris Envoyé van den hooghstgemelden Koningh, mede verklaert, hem sulcks toegeschreven te syn, hoewel hy daer byvoeght, dat het selve by de Engelschen van weynigh operatie sal syn. Extendere my hier niet verder op, om dat ick wel weet, dat alle die dingen U Wel-Ed. naeder ende beter bekendt syn, als my, ende op desselfs goede voorsorge my gaerne gerust stelle. Waer mede U Wel-Ed. bevelende in de bescherminge van Godt Almaghtigh, sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den 5. September 1668.

Aen de Heer Ambassadeur P. DE GROOT, den 8. October 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MYne jongste aen Uw Ed., is geweest van den 20. Augusty laetstleden. Sedert alhier niet veel van consideratie voorgevallen synde, Uw Edts. Negotiatie concernerende, dan 't geene deselve van wegen den Staedt toegesonden is, heb ick geintermitteert aen Uw Ed. te schryven, ende middelerwylen nogh ontfangen eenige van Uw Ed., daer van de laetste was van den 5. der voorlede maendt.

Ick vinde U Edts. consideratien over haer Ho. Mog. Resolutie van den 10. Augusty, raeckende de vrye exercitie van de Gereformeerde Religie, van de Handelaers op Riga, vry gewightigh; ende sal daer op in de volgende deliberatien, behoorlycke reflectie nemen.

Over de voorslagh, om den Muskovischen Handel te dryven over Nerva, Revel &c. daer van ook voor desen, door den Heere Grave van *Dhona*, alhier is gesproocken, hebbe ick doenmaels met de Heeren van Amstelredam gecommuniceert, sonder dat daer op, mits het vertreck van den gemelden Heere Grave van *Dhona* naer Engelandt, iets positifs is gevolght; maer de sentimenten alhier, liepen alsdoen daer heenen, dat het seer goedt soude syn, dat Sweden haere excessive Tollen, ende veele andere vexatien, in de voorsz. Plaetsen dede cesseren, om soo den Muskovischen Handel over deselve Plaetsen te locken; maer dat het niet geraeden soude wesen, van wegen den Staedt eenige beloften te passeren, om de passagie met de Waeren, op, ende van Muskovien, uyt

deſe Landen verhandelt wordende, over de voornoemde Plaetſen te moeten nemen, om in tyden ende wylen de vryheyd van wederom à droicture op Archangel te trafiqueren, daer door niet te vinden afgeſneden, in cas ſulcks hier naermaels door eenige nieuwe ongemacken ofte beſwaerniſſen oorbaerlyckſt gevonden moghte werden.

Dat het Tractaet tuſſchen den *Keyſer* ende de Kroon Sweden, apparent is, tot ſyne perfectie te ſullen komen, ſtaet my wel aen, ende hoope ook, ſulcks tot meerder bevorderinge ende conſervatie van de gemeene ruſte in Chriſtenryk te ſullen dienen. Wy wenſchten van gantſcher herten, dat men in Spaigne, ſigh mede in 't ſtuck van de ſubſidien aen Sweden te betalen, wat reſoluter geliefde te draegen, alwaer alle de ſerieuſe brieven van den *Koningh van Groot-Britannien*, ende van haer Ho. Mog., aen den Koninginne Regente geſchreven, ende de officien by wederſyds Miniſters efficacieuſelyck aengewent, tot nogh toe het gewenſchte ſucces niet hebbende gehad, haer Ho. Mog. huyden eene nieuwe conferentie gedecreteert hebben, met de Heeren alhier aenweſende Miniſters van Engeland ende van Sweden te houden, om geſaementlyck te mogen overleggen, ende elck ſyn talent bybrengende, uytvinden ſortable middelen ende expedienten, waer door de Kroon Spaigne eyntlyck gediſponeert moge werden, om ſigh ontrent het point van de voorſz. ſubſidien, in redelyckheyd ende billyckheyd, tot genoege van Sweden, te laeten vinden. Waer ontrent ick vertrouwe, dat voor Spaigne van ſonderlinge goede ſmaek ſoude weſen, ende bygevolge aen 't werck veel faciliteyds konnen toebrengen, dat Engelandt, Sweden ende haer Ho. Mog., ſigh verklaerden hare Guarantie niet alleenlyck obligatoir te erkennen, ende met'er daet ter executie te ſullen leggen, in cas Spaigne met verbreekinge van de Vrede, alhier in de Nederlanden; maer ook elders in eenigh gedeelte van die gantſche Monarchie, geattaqueert ſoude mogen werden; ende gelyck ick den Heere Ambaſſadeur *Temple* daer toe ſeer wel geporteert vinde, ſoo vertrouwe ick ook, dat haer Ho. Mog. geen ſwaerigheyd ſullen maeken, haer insgelycks in diervoegen cathegorice te verklaeren ende te verbinden.

Wy traghten middelerwylen alle andere Potentaten, die eenigh gewighte konnen bybrengen in de voorſz. Guarantie, mede te engageren, ende hebben tot dien eynde, ook onlanghs de Switſerſche Kantons daer toe genodight, by een Miſſive, daer van het concept, naer voorgaende communicatie met de Heeren Engelſche ende Sweetſche Miniſters, was gearreſteert; gelyck wy voorts ſoo alhier, als in Engelandt, alles met voorgaende concert van de Sweedtſche Miniſters, ſullen traghten te adjuſteren, ende de Triple-Alliancie wel vaſt te houden, daer toe ook nog op Vrydag voorlede, geretiereerde laſt aen den Heere Ambaſſadeur *Boreel* afgeſonden is; als Uw Ed. uyt het byleggende Extract, breder ſal gelieven te vernemen. Waer mede deſe beſluytende, ſal ick verblyven:

Edele Geſtrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. October 1668.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{27\ \text{October}}{6\ \text{Novemb.}}$ 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn Heere *Silverkroon*, weder naer Hollandt treckende, en hebbe ick niet willen naelaeten, met dit letterken, aen U Wel-Ed. te accompagneren, als synde die geene, die deselve mondelingh ende circumstantelyck sal kunnen berighten van den toestandt der saeken alhier, ende voornaementlyck van de ongemeene genegentheyt, die ontrent de meeste ende considerabelste Heeren van dese Regeringe is, om met den Staedt der vereenigde Nederlanden een vaster ende particulierder Alliancie, als ooit voor desen op te reghten, ende alles soodaenigh tot wedersyts contentement in te schicken, dat de gemelde Alliancie ten deelen door den bandt van Vriendtschap, ten deele door het voordeel, dat van wedersyden daer in soude gevonden werden, voor soo veel menschelycker wyse doenelyck is, onverbreeckelyck moge werden gemaeckt. Over al het welcke ick my te minder sal extenderen, om dat ick U Ed. voor desen over die materie, meermael hebbe geschreven; ende voornaemelyck, om dat gedaghten Heere *Silverkroon* van alles particulierlyck is geinstrueert, ende ordre heeft, om daer van de ouverture, die men gaerne hadde gesien, ende met myn komste wel hadde verwagt, dat van de syde van haer Hoog Mogende soude afgekomen hebben, met ende nevens den Heere *Appelboom*, aen U Wel-Ed., ende daer deselve sulcks verder dienstigh sal oordeelen, te doen; ende en soude men myns oordeels, daer toe niemandt bequaemer hebben kunnen gebruycken, als gemelden Heere, die in beyde Staeten syne kennissen ende ook syne gelegentheden hebbende, de occasie soo wel, als de genegentheyt heeft, om daer van de nodige impressien te geven, die ick my verplight vind te getuygen, gelyck ick ook al voordesen in myne brieven aen U Ed., hebbe gedaen, dat geduurende syn verblyf alhier, niets en heeft aghterwege gelaeten, dat konde dienen, om de Regeringe van dit Ryck, te verseeckeren van de sincere intentien van haer Hoog Mogende, ten besten van dese Kroone; ende deselve te doen begrypen, dat sy geene Alliancie ter werelt en konnen maecken, daer uyt meer voordeel voor haer Ingesetenen, noghte meer seeckerheyt voor haere Landen kan ontstaen; hebbende daer toe voornaementlyck occasie gehad, door het familiaire acces, dat hy heeft by alle de voornaemste Heeren van dit Ryck, ende selfs by de Koninginne, soodaenigh, dat sy weynigh buyten dese Stadt is gereyst, sonder syn geselschap mede te nemen, ende syne kennisse, ook over haere Domestycke saeken, te consuleren. By welcke occasie ick my verplight vinde, uyt den name van deselve Koninginne, U Ed. te versoecken, dat haere Majesteyt ter saeke van eenige tapisseryen, die deselve in Hollandt laet maecken, des noodt, soude mogen gedient syn met de patroonen, ofte modellen van de behangselen, die de Heeren Gecommitteerde Raeden, soo voor hare, als voor haer Ed Groot

 Mog.

Mog. Vergader-kaemeren hebben laten wercken; dat ick oordeele een civiliteyt te wesen, die niet en kost, ende eghter obligatie geeft.

U Ed. sal uyt gedaghten Hr. *Silverkroon* wytluftig konnen verstaen, de intentie, die alhier is, ten opsighte van den Muskovischen Handel, dat een saek synde, die den Heere Rycks-Kancelier seer behertight; haer Ho. Mog. ontrent dat stuk, haer oogmerk t'eenemael sullen konnen bereycken; ende door die occasie een vaste verbintenisse maeken, waer in sy haer verder oogmerk mogen bereyken; alsoo ick vertrouwe, dat den *Koningh van Vranckryck*, die schynt een groot ressentiment tegen onsen Staedt opgenomen te hebben, door geen middel ligter van syne intentie, en sal kunnen werden gedimoveert, als door de wanhoop, van daer in syn oogmerk te bereycken; ende daer door de saeken in een stilstand, ende door de stilstand, in een vergetendheyt gebraght synde, weder tot de oude vriendschap te komen; waer toe niet onapparent is, dat den Heere Rycks-Kancelier, die gesaementlyck ende goet ons, ende niet quaet Frans is, ook vrienden ende credit aldaer heeft, in tyd ende wylen, tot een goet instrument soude kunnen dienen. U Wel-Ed. gelieve alles nae haer gewoone wysheyt, te pondereren, ende het werk ten besten in te schikken. Ick ben alhier soo verre van publicke deliberatien, dat ick beter kan oordeelen wat hier te doen is, als wat aldaer nut gevonden werd. Maer voor soo veel als ick my de tegenwoordige constitutie van saeken kan inbeelden, soo blyf ick gepersuadeert, dat onsen Staedt geen vriendschap, die tegenwoordigh te bekomen is, en behoord te negligeren, ende voornaementlyk niet, die van dese Kroon, die doorgaens met een considerabel aental van geoeffende Militie gemunieert blyft, ende voornaemelyck, gelyck Uw Ed. niet onbekent is, by de Duytsche Vorsten wert geconsidereert, niet alleen ten opsighte van Vranckryck, die niet en sal naelaeten hier syne intrigues te houden, soo langh als het hoopen kan, dat desen Koningh weder in haer party sal kunnen werden getrocken, als ten opsighte van Denemarken, daer ick en passant wel hebbe kunnen gewaer werden, dat een Minister regeert, die meer van den *Koningh van Vranckryck*, als van syn eygen Meester dependeert; maer het yzer moet gesmeet werden, terwyl het heet is, ende de groote driften syn doorgaens van nature genegen, in het contrarie te veranderen, als sy sigh veragt ofte genegligeert sien, ende dit is de oorsaek, die sy de voorleden misverstanden meest imputeren, ende dat is de reden, waeromme ick meene, dat byaldien de genegentheyd by haer Ho. Mog. daer is, den tyd niet en behoort verwaerelooft te werden; want den yver is hier tegenwoordig soodaenig, dat ick van opinie ben, dat als men sigh hier maer met eenen Staedt ter wereld soude mogen allieren, sy daer toe den Staedt der vereenigde Nederlanden, voor alle andere, souden prefereren. Waer over my vorder refererende, tot het geene U Wel-Ed. den Heere *Silverkroon* mondelingh sal seggen, sal ick Godt Almagtigh bidden, U Wel-Ed. in syn heylige protectie te willen nemen, ende blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{27\ \text{October}}{6\ \text{Novemb.}}$ 1668.

Aen.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{19}{29}$ November 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn Heere *Silverkroon*, die ick de vryheyt genomen hebbe, van met een letterken aen U Wel-Ed. te accompagneren, vertrouwe ick, dat voor de aenkomste van dese, al in het Vaderlandt sal syn gearriveert, alsoo al over 12. daegen van hier vertrocken is. Hy is overgegaen, met ordre van de Regeringe alhier, om met U Wel-Ed., nopende het aenstellen van een naedere Alliancie met den Staet der vereenigde Nederlanden, te spreecken; ende vervolgens, nevens den Heere *Appelboom*, daer van de openinge te doen, daer ende soo U Wel-Ed. best geraeden sal vinden. De intentie alhier was, syn Ed. die commissie alleen op te seggen; dogh heeft desselfs modestie het werck daer heenen gedirigeert, dat beyde gesaementlyck daer toe syn geauthoriseert geworden, ende heeft myns oordeels, sigh selven daer door minder attachement ende verantwoordingh subject gemaeckt. Men hadde alhier wel gewenscht, ende ook verwaght, dat daer toe de eerste aenleydinge van de syde van haer Hoog Mog., ter occasie van myn herwaerts overkomste, hadde gedaen geweest; dogh heeft men evenwel meer égard op de saek selver, als op de formaliteyt genomen.

Ick vertrouw dat den Heere *Silverkroon*, die ick verseeckert ben, dat seer goede impressien van de sincere sentimenten van onsen Staedt, aen dese Regeringe heeft gegeven, en die soo hier, als in Hollandt geintcresseert, ende aen wedersyden syn goet, ende syn vrienden heeft, geen onbequaem instrument tot de bewuste Negotiatie en sal syn, by aldien hy daer toe de gemoederen aldaer soo wel gedisponeert vindt, als hy se hier gelaten heeft.

Sedert desselfs vertreck, hebbe ik, vermits de absentie van de considerabelste Heeren van dese Regeringe, geene ofte weynigh occasie gehadt, om de uyterste intentie van dese Kroon, over het subject van een naeder engagement van Guarantie, ten behoeve van Spaigne aen te gaen, t'eenemael te penetreren. Ende sal U Wel-Ed. sonder twyffel, uyt de daeghlyckſche conferentien met den Heere *Appelboom*, over die materie, daer toe meerder gelegentheyt hebben, als ick hier en doe; voor soo veel als ick niet te min uyt de daeghlyckse converſatie alhier hebbe kunnen bespeuren, soo syn de humeuren van dese Natie, generalyck quaet Spaensch, niet goet *Keysers*, ende maer tamelyck geaffectionneert voor de Engelsche; sonder dat men sigh eghter hoeve te verwonren, dat dese Regeringe in den laetsten Oorlogh tusschen Engelandt ende ons, de partye van de laetste heeft gepreſereert, om dat het selve niet soo seer door natuurlycke, als door accidentele redenen is toegekomen; als naementlyck, door de nogh versche geheughenis, van het geene, dat by haer Ho. Mog. tot haer naedeel, in den Deenschen Oorlogh was gedaen; door de weynigh estime, die sy presupponeren, dat wy voor haer getoont hebben, mits deselve soo laet ende soo flaeuwelyck besendende, als of ons selfs in ons uyterste gevaer, wey-

wynigh ofte niet aen haere vriendtschap gelegen was. Ende speciaelyck door de maghtige partye, die alhier ontrent deselve tydt was geformeert, tegen de ongemeene authoriteyt van den Heere Rycks-Kancelier, die eygentlyk de Chef was, van de geene, die alhier de Fransche ende Nederlandtsche interessen, die doen ter tydt nogh gevoeght waeren, favoriseerde. Want voor soo veel als de Triple-Alliancie, ende het engagement, daer uyt ontstaende, aengaet, dat houde ick, dat nogh een gevolgh is geweest van de drift der geener, die het tegen den Heere Rycks-Kancelier ende de Fransche partye, hadden opgenomen, gesecundeert door die geene, die sig meer aen het profyt van de Spaensche subsidien, als aen alle maximen van Staedt, lieten gelegen syn. Van alle het welcke niemandt U Wel-Ed. beter en sal kunnen onderhouden, als den Heere *de Pompone*, als die overgekomen sal syn; als die het selve, schoon sonder succes, grondigh heeft doorsien. Den Heere Rycks-Kancelier, sedert eenigen tyt weder soo veel in crediet toenemende, als hy voor desen afgenoomen hadde, ende daer door de saeken weder in haer ouden plooy komende, mercke ick wel, dat de genegentheyt voor de Engelsche alhier, in soo grooten kraght niet meer en is, als deselve wel voor desen kan geweest syn; ende dat daer door de intentie, om sigh met het Huys van Oostenryck naeder te verbinden, meer af, als toeneemt. Dan alsoo den iever, om sigh weder met den Staedt der vereenigde Nederlanden in een vast verbondt te Allieren, soo wel by de eene, als by de andere van dese partyen is, als gepersuadeert synde, dat sy in die Alliancie alleen, beter haer reeckeningh, als in alle de andere te samen, sullen kunnen vinden, soo ten opsighte van egale vriendtschap, als van nodige subsidien, by occasie van gevoeghde Waepenen, ende voornaementlyck van restitutie haer'er Commercien, daer de speculatien van den Heere Rycks-Kancelier wel meest op loopen; soo en kan ick niet anders oordeelen, of de voorschreven vernieuwingh van Alliancie met onsen Staet, soude alhier van sonderlinge efficacie syn, om het regte effect van de Triple-Alliancie, soodaenigh, als die tegenwoordigh werdt voorgeslaegen, te bekomen; ende souden haer Ho. Mog. daer door, voor soo verre haer ooghmerck kunnen berycken, dat den *Koningh van Vranckryck*, by provisie in syne desseinen gesteuyt synde, den tyd de dispositie van den *Koningh van Spaigne* geaffermisseert hebbende, ende de kleyne apparentie van succes, den yver der Fransche tot den Oorlogh verflauwt hebbende, den *Koningh van Vranckryck* successivelyck weder tot de oude vriendtschap soude kunnen werden gebraght. Dit syn myn Heer de consideratien, die ick ontrent dese saecken hebbe, ingevolge van het geene, dat ick geduurende myn aenwesen alhier, ontrent de humeuren van dese Regeringe, hebbe kunnen bespeuren. Dan alsoo ick verre van het center der saeken afgelegen synde, deselve niet en kan sien, als door een Verrekycker, ende daeromme daer van soo precisen oordeel niet en kan vellen; soo versoeck ick U Wel-Ed., dese myne vrymoedigheyt ten besten te willen nemen, ende verseekert te syn, dat ick niet anders voor en hebbe, als den dienst van myn Heeren en Meesters getrouwelyck waer te nemen. Ick hebbe met droefheyd vernomen de afstandt, die den Heere d'*Estrades*, 't sy met, ofte tegen syn danck, van de Nederlandtsche Ambassade heeft gedaen, als hebbende altyd geoordeeld, dat dien Heere onsen Staedt meer geaffectionneert

neert

neert was, als die geene, daer deselve syne ordres van ontfanght, ende hadde daerom wel gewenscht, dat hy met wat meerder satisfactie hadde kunnen vertrecken. Den Heere *de Pompone*, die de vacante plaets weder sal bekleden, is sonder twyffel een Heer van groote qualiteyten; maer die alsnog geen reden en heeft, om een tedere affectie te hebben voor een Landt, ende Natie, die hem t'eenemael onbekent syn. Ick wil evenwel vertrouwen, dat hy alles sal toebrengen, om sigh lange te conserveren, ook met genegentheyt der geene, daer hy aen gesonden wert, een employ, dat ick weet by hem gewenscht te syn, boven alle de andere, die hem hadde kunnen gegeven werden.

Ick en schryve tegenwoordig aen de hooge Regeringe niet, om dat 'er niet en is, daer ick deselve mede soude durven ophouden; den Heere Rycks-Kancelier is weder op Jacobsdael gekomen; de andere Heeren werden mede te gemoet gesien; deselve aengekomen synde, en sal ick niet naelaten over te schryven, het geene ick sal konnen vernemen, alhier dies waerdigh gepasseert te syn. Waer mede U Wel-Ed. bevelende in de bescherminge van Godt Almaghtigh, sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. de GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{19}{29}$ November 1668.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Stockholm den $\frac{21\ \text{November}}{1\ \text{December}}$ 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk hebbe de voorleden weeck de vrymoedigheyd genomen, van U Wel-Ed. bekent te maecken, wat ick in 't gros uyt de daeghlyckse conversatie van de sentimenten alhier kan oordeelen, ende en soude U Wel-Ed. tegenwoordig door myn schryven, in haere nodiger occupatien niet turberen, ten waere ick my verplight vonde, deselve kennisse te geven, van het geene my sedert is voorgekomen.

Den Heere *Thinne*, Extraordinaris Envoyé van den *Koningh van Groot-Brittannien*, die ick moet bekennen, dat met my, geduurende den tydt dat ick hier geweest hebbe, met een groote vriendtschap ende vertrouwentheyd heeft geleeft, ende veeltydts kennisse heeft gegeven van saeken, die ick soo wel niet en konde penetreren, als een Persoon, die hier alrede soo lange hadde geweest, ende occasie hadde gehad van particuliere kennisse te maeken, geduurende den

tydt, dat den Oorlogh tusschen den *Koningh van Engelandt* ende onsen Staedt, hem alhier materie van een naeuwe correspondentie hadde gegeven, quam eergisteren-avondt by my, niet sonder ontsteltenisse, over een conversatie, die hy met den Heere Rycks-Kancelier hadde gehadt, over het subject van een project * onlanghs in den Hage, tusschen de Heeren *Temple*, en de Commissarisen van haer Ho. Mog. opgestelt, tot bevorderinge van de Subsidie-penningen by de Spaensche Ministers in Engelandt, ten behoeven van dese Kroon belooft, waer over den gemelden Heere Rycks-Kancelier, sigh soodaenigh geformaliseert hadde getoond, dat hy het selve hadde geseght, naedeeligh, niet alleen aen de interesten; maer ook aen de eer van den Koningh syn Meester te syn. Ende in het kort soodaenigh, dat het alhier nooit aengenoomen en soude werden.

Den gedaghten Heere *Thinne*, hadde daer van copye, uyt handen van gedaghten Heere Rycks-Kancelier bekomen, die hy my communiceerde, alsoo nogh hy, nogh ick daer van iets à droiture en hadden gekregen. Ick remarqueerden uyt de lecture van het geschrift, datelyck wel, dat den Heere Rycks-Kancelier de nature van het selve niet wel en hadde begrepen, ende oordeelden derhalven best te syn, dat ick die voor het afgaen van myne brieven, selver gingh aboucheren, gelyck op gisteren-naedemiddagh, daer toe een uur bekomen hebbende, hebbe gedaen. Nae dat wy eenigen tydt *in vago*, van de saeken van de wereld hadden gediscoureert, vielen wy eyndelyck op de materie, daer ick om seyde gekomen te syn, alsoo ick met verwonderinge hadde verstaen, dat syn Excellencie soo qualyck hadde geinterpreteert de goede intentiën, die den *Koningh van Groot-Britannien*, ende haer Ho. Mog. hadden, om dese Koningh te doen consequeren de Subsidie-penningen, die hy op de Kroon van Spaignen te pretenderen hadde, ende dat ter occasie van een project, dat onlanghs in den Hage tusschen den Ambassadeur van Engelandt, ende Commissarisen van haer Ho. Mog., tot facilitatie van de bewuste satisfactie, was opgestelt. Hy vraeghde my, of my daer van copye was toegesonden geweest, ick seyde van neen; maer dat ick de lecture hadde gehadt van de copye, die syn Excellencie aen den Heere *Thinne* hadde behandight; waer op by hem geantwoord synde, dat hy hem seer verwonderde, dat nogh aen den Heere *Thinne*, nogh aen my, eenige kennisse en was gegeven van soo een importante saek. Ick repliceerden, dat ick nogh al meer verwondert soude syn geweest, byaldien ons die kennisse was gegeven geweest, door die geene, die het voorschreve Project hadden geconcipieert, alvooren daer van rappott aen haere committenten te hebben gedaen; alsoo syn Excell. 't bewuste geschrift, wel examinerende, soude bevinden, dat het niet en was een concert tusschen den *Koning van Groot-Britannien*, ofte synen Ambassadeur uyt synen naeme, ende haer Ho. Mog. vastgestelt; maer een Project tusschen der selver Ministers geconcipieert, om aen haere Principalen gerapporteert, ende nae gelegentheyt, smaeckelyck gemaeckt te werden, gelyck klaerlyck konde gesien werden uyt den eerste ende laetste Artikelen, van 't voorsz. Project (want ick hadde, soo uyt den Heere *Thinne*, als uyt den Heere Rycks-Kancelier wel gemerckt, dat het alhier als

* Siet *Aitzema's* sesde Deel in Folio, pag. 932.

als een alrede geconcerteerde saek was opgenomen) ende dat daeromme het selve aen den Heere *Appelboom* was gecommuniceert, alsoo het onnut soude syn, dat eenige devoiren ende middelen wierden aengewent, tot satisfactie van desen Koningh, als die middelen souden mishagen aen die geene, tot welckers profyte sy souden werden byderhandt genomen, ende dat ick daeromme by syn Excellencie was gekomen, soo om uyt deselve te verstaen, of'er iet ende wat in het bewuste Project was, dat alhier eenige aenstoot konde geven, als om syn Excellencie te verseeckeren, dat de intentie van haer Ho. Mog. niet anders en was, als te arbeyden, ten eynde dese Majesteyt de gepretendeerde Subsidie-penningen moghte consequeren, door middelen, die daer toe de sortabelste, ende aen wedersyden aengenaemst souden geoordeelt werden; ende dat ick dienvolgende syn Excellentie versoght, dat wy het voorsz. Project eens moghten examineren, ende daer over eenige redenen samen wisselen. Den Heere Rycks-Kancelier my dus verre met patientie aengehoordt hebbende, antwoorde met eenige precipitantie; dat het voorschreve geschrift soo derogant aen de eer ende de interesten van syn Koning was; dat hy sigh daer over, selver in geene discoursen en soude durven inlaeten, niet alleen, om dat syn Koningh, die nogh in Alliancie met den *Koningh van Vranckryck* was, ende sigh in gantsch geen Tractaet met Spaignen en hadde geëngageert; maer alleen de Triple-Alliancie ende de Guarantie van de Spaensche-Nederlanden, hadde aengegaen, ten respecte van den *Koningh van Engelandt* ende haer Hoog Mog. met vertrouwen, dat sy soodaenige middelen, buyten dessels vorder engagement souden uytvinden; waer door hoogstgedaghte syn Koningh, de satisfactie soude bekomen, die aen den Grave van *Dhona*, door der selver Ministers in Engelandt, uyt de naem van den Baron d'*Isola*, ende den Grave van *Molina*, was belooft; maer voornaementlyck, om dat het gedaghte Project syn Koningh van veel erger conditie maeckte, als hy tegenwoordigh was, door dien de penningen, die puré ende comptant behoorden te werden betaelt, by dese voorslagh, niet als onder een nieuw engagement, ende op langhwylige termen souden werden voldaen; daer toe in 't korte syne Majt. nimmermeer en soude bestaen. Ick nam de vrymoedigheyt, om daer op te repliceren, dat, terwyl syn Excellencie niet goet en vont, met my eenige redenen over den inhoude van het meer gemelde Project te wisselen, ick evenwel met haer goedtvinden, soo kort, als mogelyck was, myn sentiment daer op soude seggen, sy moghte daer op, soodaenigen reflexie maecken, als sy goedt soude vinden, ende met eenen myn discours vervolgende, seyde ick; dat den Heere Grave van *Dhona*, volgens de ordre van syn Koningh, sigh geëngageert hebbende in de Triple-Alliancie, sonder andere seeckerheyt van de Subsidie-Penningen, tegenwoordigh in questie, als het woort van twee geauthoriseerde Ministers; ende de belofte, soo van den *Koningh van Engelandt*, als van haer Hoog Mog., om door alle goede officien ende andere motiven, in het separate Artikel, tot dien eynde opgestelt, begrepen, het effect daer van aen den *Koningh van Sweden* te doen erlangen; ende de *Koninginne van Spaigne* het engagement van haer Minister, op dit subject, hebbende gedisadvoueert, de saeke in dien Staedt was gebraght, dat syne Majesteyt, nae de te vergeefsche instantien, alrede by den *Koningh van Groot-Britannien* ende haer Ho. Mog., ontrent de *Koninginne van*

Spaignen gedaen, sig moeste contenteren met het effect, van 't gemelde separate Artikel, waer van de necessiteyt mogelyck nooit en soude voorvallen; ofte andere middelen helpen uytvinden, waer door de *Konninginne van Spaignen* mogte bewogen werden, om gewillighlyck de bewuste Subsidie-penningen te betaelen. Dat den *Koningh van Groot-Britannien*, ende haer Hoog Mogende, sigh die saek niet min als haer eygen, latende ter herten gaen, siende, dat alle de middelen, die sy tot nog toe daeromme hadden aengewent vrughteloos hadden geweest, haere Ambassadeur ende Commissarisen respective, in conferentie hadden doen komen, om eenige expedienten uyt te vinden, waer door het werck tot wedersyts contentement, moghte werden getermineert; dat den gedaghten Ambassadeur ende Commissarisen een voorslagh hadden uytgevonden, die sy oordeelden, dat van alle kanten satisfactoir soude kunnen syn, als hebbende daer door aen de *Koninginne van Spaignen* niet alleen een tydt gegeven, die haer konde bequaem maeken, om de gerequireerde somme op te brengen; maer ook reden doen vinden, waerom sy sigh tot meerder securiteyt, van soo considerabelen somme soude ontblooten, sonder den *Koningh van Sweden*, die daer door, alhoewel op termynen, evenwel een betaelinge soude bekomen, die anders voor desperaet moet geoordeelt werden, in ietwes anders te engageren, als tot het welcke sy haer selven mede obligeren, die eghter daer uyt geen het minste voordeel te verwaghten hebben, als de satisfactie van het voordeel, dat sy dese Kroon sullen hebben toegebragt. Dat de gedaghte Heeren Ambassadeur ende Commissarisen, alvooren daer ontrent iet positif door hare Heeren Principalen te hebben laten arresteren, copye van het voorsz. Project aen den Heere *Appelboom* hadden overgegeven, ten eynde hy het selve alhier moghte bekent maeken, ende de Regeringe alhier, daer door gelegentheyd bekomen, om het selve met haere interesten te pondereren ende te amplecteren, ofte in allengevallen, sigh te houden aen den inhoude van het separate Artikel. In alle het welcke ick seyde, niet te kunnen sien, dat het minste ongelyck aen dese Kroon was gedaen, terwyl by den *Koningh van Groot-Britannien* ende haer Ho. Mog., niet als tot haere satisfactie en wierde gearbeyt, ende geen van beyde intentie hadden, om haer van erger conditie te maecken, als sy alrede was. Den Heere Rycks-Kancelier wat besadiger geworden synde, seyde; dat hy niet wel en konde geloven, dat den Grave van *Dhona*, die een Heer van verstandt was geweest, sigh in sulcken considerablen Alliancie hadde geëngageert op het simple woord van de Heeren *Isola* ende *Molina*, ende dat het daerom alhier daer voor wierde gehouden, dat hy daer toe bewogen is geweest, door een naeder verseekeringh, hem tot dien eynde, door den *Koningh van Engelandt*, ende de Ambassadeurs van haer Ho. Mog., aldaer gedaen; ende dat men daerom alhier verwaghte, dat haer Ho. Mog. niet minder souden genegen syn, als den *Koningh van Engelandt*, alrede toonde te wesen, om synen Koningh de bewuste penningen, sonder verder engagement, te doen consequeren; meenende, dat de saek gemackelyck soude kunnen gevonden werden, als by Engelandt, Spaigne ende haer Ho. Mog., elck een derde van de gantsche somme wierde betaelt, waer toe hy seyde, alrede belofte in Engelandt aen den Heere *Legenbergh* gedaen te syn. Dan alsoo ick daer op antwoorde, dat de werelt alsoo verre was gekomen, dat men geen Tractaten meer met simple woorden; maer

in

in scriptis maekten, ende dat men selden sagh, dat de contrahenten sigh verder inlieten, voornaementlyk, in desbourssement van geldt, als sy sigh verobligeert hadden, seyde hy my; dat'er geen apparentie en was, dat syn Koningh sigh in eenigh verder Tractaet, ten behoeve van Spaigne soude engageren, voor al eer dat sy eene behoorlycke satisfactie over het eerste soude bekomen hebben; het welcke gedaen synde, hy niet en soude weygeren, nae nieuwe propositien te luysteren; gelyk hy daer toe den Veldtheer *Wrangel* al hadde geauthoriseert; maer dat deselve niet alleen de geprojecteerde maendelycke Subsidien, als men in Actie soude syn, maer van den beginne af een jaerlyckse somme soude moeten contineren; ende dat men niet al te langh met de conclusie van het werck en behoorde te dilayeren, alsoo hy my konde verseeckeren, dat sy niet buyten seer ieverige sollicitatien van een andere partye, waeren. By welcke occasie, ick my verpligt vinde, U Wel-Ed. te seggen; dat ick groote redenen heb, om te geloven, dat hier nogh groote devoiren by Vranckryck werden gedaen, om dese Kroon weder aen haer syde te krygen. Ende ick weet van goederhandt, dat Monsr. *Russeau* gewesene Secretaris van den Heere *de Pompone*, ende by denselven alhier gelaten, voorleden week een grooten brief, vol cyffer, van den Heere *de Lionne* heeft ontfangen, die ick niet wel en kan geloven, dat sigh soo wytluftigh aen een Persoon van die calibre, sonder groote desseinen, sal exprimeren. Den Grave van *Waldeck* schryft my ook, in eene syner brieven van den 10. November, onder anderen dese woorden. *Si on vouloit aussi grossir la Triple-Alliance, il seroit bon de maturer la chose; les intrigues pouvant autrement produire des difficultez très grandes, lesquelles pourroient peut-être paroître plus grandes & importantes après les avoir négligées, que l'on ne les considere à présent.* Weshalven het van de wysheyd van de hooge Regeringe sal syn, te considereren, of men niet al dese onseeckerheyd, tydelyck behoord te voorkomen, ende vervolgens te helpen procureren, dat de Tractaten, tot Hamburgh aen te stellen, tot besluyt werden gebraght, ende daer door niet alleen dese Kroon meer en meer geengagieert; maer ook den *Koningh van Engelandt*, die het gemeene gevoelen is, in syn Persoon niet quaet Fransch te syn, in de party werde behouden. Ick sal by de andere Heeren Rycks-Raeden traghten te onderstaen, hoedaenigh het meergemelde Project, by haer werdt opgenomen, ende U Wel-Ed. daer van met den naesten, kennisse geven; blyvende ondertusschen,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{21 \text{ November}}{1 \text{ December}}$ 1668.

P. S. U Wel-Ed. gelieve de fauten, die hier in sullen syn, gunstelyk te excuseren, alsoo ick geen tydt en hebbe om den brief over te lesen.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{28 \text{ November}}{8 \text{ December}}$ 1668.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEedert myne jongste, die geweest is van den $\frac{21 \text{ November}}{1 \text{ December}}$ hebbe ick de occasie gehad, van nogh eenmael met den Heere Rycks-Kancelier, dogh niet als ter loop, over de materie, in myne laetste begrepen, te spreecken; ick vondt dien Heere vry wat moderater, als te vooren, ende soo het scheen een goede uytkomst verwaghtende, uyt de propositie, die hy seyde, dat den *Koningh van Engelandt* aen haer Ho. Mog. overgesonden hadden, sonder my egter den inhoudt van deselve bekent te maecken. Nae het vertrek van dien Heere, heb ik wat wydluftiger over het selve subject gesproocken met den Heere *Steno Bielke*, die alhier van groote Authoriteyt, ende Chef van de contrarie partye van den Rycks-Kancelier is; dese seyde my, dat den Heere *Arlington* aen den Heere Resident *Legenbergh* hadde geseght, dat de Koningh een project aen haer Hoog Mog. hadde gesonden, volgens het welcke, byaldien het selve by haer Hoog Mog. wierde geaccepteert, de betaelinge van de Subsidie-penningen, seeckerlyck ende sonder langer uytstel, soude werden gedaen; infererende daer uyt, dat den inhoude van het gedaghte Project moeste syn, dat een derde by den *Koningh van Spaigne*, ende de twee andere by den *Koningh van Engelandt* ende haer Hoog Mog., souden werden betaelt. Ick seyde daer op, dat ick niet wel en konde geloven, dat iemandt sigh selve debiteur soude maeken van het geene, dat hy niet schuldigh en was, ende dat ick derhalven eer van opinie soude syn, dat de voorslagh van den Koningh, daer heenen soude gaen, dat een gedeelte van de bewuste penningen, by syne Majt., ende haer Hoog Mog., op goede verseeckeringe van de *Koninginne van Spaigne*, moghten werden geavanceert, als tot haeren laste betaelt. Vorder van het werck, als nogh eene onseeckere saek, discourerende, vraegden ick? Of men het selve onder het faveur van een naeder Alliancie met Spaigne, niet en soude kunnen uytwercken, synde te presumeren, dat de Koninginne Regente, die pretendeerde, daer toe niet geobligeert te syn, evenwel, sigh daer toe lighter soude laten bewegen, als het selve door een groot nut, als soude syn de seeckere assistentie van dit Ryck, als sy quame geattacqueert te werden, gecontrabalanceert moght werden? daer op antwoorde my syn Excellencie, dat hy van verstande was, dat de Magt van Vranckryck tegenwoordig soo formidabel wierdt, dat het van de wysheydt van alle Christen Princen soude syn, deselve middelen daer tegen te gebruycken, die sy voor desen tegen het Huys van Oostenryck hadden geadhibeert, ende dat hy my wel konde verseeckeren, dat de meeste Heeren van den Senaet nogh van syn gevoelen waeren, ende dat hy vertrouwde, dat hy het soo verre soude konnen brengen, dat soodanige Alliancie, met Spaignen soude werden aengegaen, sonder eghter die Kroone tot eenige jaerlyckse pensioenen te engageren, soo langh als desen Koningh niet genootsackt en

en soude syn, tot securiteyt van deselve; of het getal van syne Militie te vermeerderen, of deselve tot syne kosten te verplaetsen; maer dat den tydt kostelyck was, en niet en diende versuymt, ende dat het van een groot effect soude syn, indien 'er ontrent het stuck van de Subsidie-penningen, iets smaeckelycks konde werden uytgewroght. Dat by Vranckryck gestadigh wierde gearbeyt, *Et qu'elle donnoit* (dit waeren syn woorden) *des petites amorces, qui nourissoient la bienveuillance de ceux qui lui étoient affectionnez.* Hoe meer dat ick dese ende andere Regeringen considerere, hoe meer dat ick geconfirmeert werde in het gevoelen, dat ick hebbe, dat de grootste saeken, nae de interessen van de principaelste Ministers, ende niet nae die van het publick, werden gemanieert; ende dat doorgaens een seeckerder ende onkostelyckster wegh is, die te winnen, die het oor van een Koningh hebben, als den Koningh selfs; om dat al het geene, dat aen het Gemeen wert gegeven, niemandt particulierlyck en obligeert, ende daeromme meer reputatie, als danck behaelt. Door Denemarcken passerende, en heb ick niet anders kunnen oordeelen, of men soude by den Heere *G.* . . , meer met hondert-duysent rycksdaelders hebbe uytgewroght, als by den Koningh met vyfmael soo veel is gedaen geweest. Den Heere R. . . .-K. . . . . alhier, heeft op eenmael van den *Koningh van Vranckryck* over *f* 60000. tot een pillegaef gehad. Ende alhoewel ick den Heere *B.* . . . . . voor een seer eerlyck Heer houde, soo syn 'er weynigh alhier, die geloven, dat hy soo goedt Engelsch voor niet is geweest; ende daeromme had ick voordesen de vryheydt genomen, van U Wel-Ed. bekent te maecken, dat my voor was gekomen, dat de Koninginne, die ick in die materie al mede onder de particuliere reeken, eenen seer aengenaemen dienst soude geschieden, indien sy met een Speeljaghje moghte werden vereert, om hier in de binnen wateren te gebruycken. Ick sal blyde syn, soo ras mogelyck is, te mogen verstaen, wat ontrent het point van de Subsidien, sal wesen geresolveert, en ben altydt van die opinie, dat het van groot effect alhier sal syn, dat men sal geloven, dat haer Hoog Mogende, eerder andere daer toe sullen hebben bewogen, als dat sy van andere daer toe bewogen syn geweest; verseeckert synde, dat het laetste by de Engelsche seer wert geaffecteert. Waer mede Uw Ed. bevelende in de protexie van Godt Almaghtigh, sal ick blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{28 \text{ November}}{8 \text{ December}}$ 1668.

Aen

Aen de Heer Ambassadeur P. DE GROOT, den 11. January 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn Heere *Silverkroon* heeft my wel overgebraght Uw Edts. Missive, van den 6. November laetstleden, ende heb ook vervolgens occasie gehad, om met syn Ed. in 't lange te discoureren over 't geene Uw Ed. my, soo by deselve Missive, als in voorgaende brieven overgeschreven hadde, raekende de genegentheyd, die Uw Ed. aldaer bespeurt heeft, om met desen Staedt nogh in naeder Alliancie ende verbintenisse, soo van defensie, als van Commercie, te komen, gelyk den gemelden Heere *Silverkroon* my mede verklaert heeft, daer toe by den Koning ende de Regeringe aldaer, volle dispositie te wesen. Ik hebbe syn Ed. daer op afgevraegt, wat de ingredienten van deselve naedere verbintenisse, volgens het oordeel van de Regeringe in Sweden, souden konnen syn, ende wat syne instructie dienthalven, moghte vermelden, boven de Artikelen albereyts vervat in onse mutuele Alliancien, onlanghs met den Heere Grave van *Dhona*, alhier vernieuwt, mitsgaders in de Triple-Ligue, den 25. April des voorleden jaers tot London, gesloten; edogh en hebbe dienthalven niets in 't particulier vernomen; maer alleenlyck tot antwoorde bekomen, een generael discours, medebrengende, dat haer Ho. Mog. wisten, wat de Kroon Sweden tot haere verseeckertheyt ende nuttigheyt, konde toebrengen; dat deselve Kroon altyts hadde een goet aental van bequaem Krygsvolck, eenige Schepen van Oorlogh, ende alderhande materialen tot Oorloghs-instrumenten; mitsgaders tot aenbouw ende équipagie van Schepen gerequireert; dat haer Ho. Mog. hebben te overleggen, wat sy uyt die winckel, 't haeren voordeele, soude mogen desidereren; met meer andere generaele discoursen van die nature. Waer uyt ick niet duysterlyck konde besluyten, dat ingevalle haer Ho. Mog. uyt die winckel iets souden believen te hebben, ofte te bedingen, deselve van haere syde de handt souden moeten in de beurs steecken; ende om kort te syn, dat de bootschap was een jaerlycks subsidie, van haer Ho. Mog. te bedingen; 't welk de ziele soude wesen van de te maeckene naedere Alliancie. Ende naedemael de Regeringe alhier, myns oordeels, met goet reght, die maxime heeft, dat sy niet gaerne eenige Tractaten aengaet, uyt kraghte van dewelcke sy presentelyck iets beswaerlycks moet presteren, sonder daer jegens ook eene presente vergeldinge, of utiliteyt te genieten; maer alleenlyck op hoop ende onder belofte van in tyden ende wylen, daer tegens reciproque diensten te sullen trecken; soo dat belofte van toekomende diensten, met gelycke belofte van toekomende assistentien gecompenseert, ende presente voordeelen, door presente nuttigheden opgewogen, ende in diervoegen, in alles reciprocatie bedongen, ende de balance *in æquilibrio* gehouden diendt te werden; ende dat ick dienvolgende, in myne discoursen geene hoope of aenleydinge gegeven hebbe, waer op den ge-

gemelden Heere *Silverkroon*, figh *magis explicite*, tot eenigen eyſch van ſubſi-die, met fondement ſoude hebben kunnen uytlaten; maer wel, indien den *Koningh van Sweden* de ſubſidien, reciproquelyk by de voorige Alliancien belooft, ſoude mogen willen vergroot hebben, of ook ſelfs ſigh tot openbaere rupture *contra aggreſſore omnes* verbinden, dat men lightelyck van deſe ſyde, die moiënatie ſoude konnen involgen; ſoo en is op de voorſz. onſe diſcourſſen, niets verders van importantie gevolght, nogh ook aen my dienthalven ſedert eenige naedere ouverture gedaen.

Aengaende de genegentheyd, om te handelen over den voet, om de Commercie van Muskovien, voortaen te doen gaen over Revel, Nerva &c. heb ick den gemelden Heere *Silverkroon* geinformeert, dat men alhier ſeer geinclineert is tot alle het geene, de Koopluyden daer toe ſal konnen animeren; alleenlyck dat deſen Staedt ſigh door geene conditien ter werelt, ſal laten bewegen, tot eene ſtipulatie, om niet de route van Archangel, nu ende naermaels te mogen laten gebruycken door haere Ingeſetenen, of ſoodaenige van deſelve, als daer inne haer reeckeninge, of profyt ſouden mogen vinden. Dat ick ſulcks mede voorheenen aen den gemelden Heere Grave van *Dhona* bekend gemaeckt hadde, ende dat deſelve ontwyffelyck in geen gebreecke ſoude ſyn gebleeven, daer van aen de Regeringe aldaer advis te geven. Sulcks dat die ſaeke niet ſoo ſeer en beſtonde in eenige reciproque Capitulatie, als wel in eene goede reſolutie ende vigoureuſe executie, by den *Koningh van Sweden* te nemen, ende in 't werck te ſtellen, tot afſtellinge ende afhoudinge van de belaſtingen, exactien, pretenſe Privilegien van de Burgeren ende Ingeſetenen der Sweedtſche Steden in Lyflandt, ende diergelycke vexatien meer, waer door de Koopluyden gediſponeert werden, de Commercie van Muskovien, niet over de voorſz. Steden; maer over Archangel ſelfs, alhoewel met een groote omwegh, te dryven; ende voor ſoo veel den *Grootvorſt van Muskovien* de faciliteyt van den toevoer der Waeren ende Koopmanſchappen, onder ſyn gebiet vallende, naer de Sweedtſche Steden in Lyflandt, door Tollen, interdicten ende andere middelen poogde te verhinderen, dat haer Hoog Mog. tot redres van dien, nevens de Kroon Sweden, onfeylbaerlyck gaerne alles ſouden helpen contribueren, wat dienthalven op gronden van redelykheyd ende billikheyd bygebragt ſoude konnen werden; daer by dan ook die ſaeke tot nogh toe, ſonder eenige verdere pourſuitte is gelaten. Ick vinde, dien Heere anderſints van ſeer goede wille, ende ook van capaciteyt, om wat goets tot voordeel van beyde de Staten, ende van de gemeene Chriſtenheydt, te contribueeren ende uyt te wercken.

Ik hebbe uyt U Edts. Miſſive, van den eerſten der voorlede maendt, met ſonderlinge aengenaemheyd beſpeurt de goede onderrightinge, met ſolide redenen, door Uw Ed. aen den Heere Rycks-Kancelier gegeven, over 't Project door den Heere Ambaſſadeur *Temple*, ende Commiſſariſen van haer Ho. Mog., naer voorgaende communicatie, daer over met den Heere *Appelboom* gehouden, op 't papier gebragt; ende verhoope, dat men eyntlyck aldaer ſal begrypen, ſulcks met eene ſeer goede meyninge geſchied te weſen, ende dat men ook dienvolgende niet ſal willen afweſen, den gemelden Heere *Appelboom*, of iemandt anders, behoorlyck te authoriſeren, ende met nodigh pouvoir te voorſien, om daer op, nevens Engelandt ende haer Ho. Mog., met Spaignen in

handelinge te mogen treden, ende alsoo met gemeen concert, te traghten het effectif fournissement van de subsidien, uyt te wercken. Uw Ed. heeft, myns oordeels, de fondamenten seer wel gevat, ende den gemelden Heere Rycks-Kancelier getraght in te scherpen; synde notoir, ende geen contradictie konnende lyden, dat aen de eene syde, Spaigne, nogh aen Sweden, nogh aen Engelandt ende haer Ho. Mog., precise is geobligeert, tot prestatie van de voorsz. subsidien; ende dat aen de andere syde, Engelandt ende haer Ho. Mog. haer niet verder hebben willen verbinden, nogh ook haer inderdaet verder verbonden hebben, dan tot het aenwenden van alle goede officien ende devoiren, om Spaigne daer toe te brengen, soo als breder uytgedruckt staet in de separate Acte, daer over gepasseert. Ende naedemael ons van alle kanten te voorenkomt, dat men dienthalven aldaer generaelyck eene andere persuasie heeft, soo oordeele ick, gantsch noodsaekelyck te wesen, dat Uw Ed. alle de voornaeme Ministers, ofte Heeren van de Regeringe aldaer, van die waerheyd met het voorlesen van 't gehoudene selfs, klaerlyck overtuyge.

Daer benevens is het mede onwedersprekelyck, dat Sweden door de voorsz. Triple-Alliancie, geworden synde *pars contrahens* van de Haeghsche Conventie, daer inne geinsereert, in kragte van 't 5. Artikel van deselve Haeghsche Conventie, geobligeert is, ende verobligeert blyft, om het Tractaet van Aecken te Guaranderen, soo als 't leyt, ende ook om nevens Engelandt ende desen Staedt, vast te stellen de middelen ende maghten in 't particulieer, waer door men, het casus voorvallende, 't voorsz. Guarant met de meeste efficacie, sal konnen in 't werck stellen; 't welck in effecte is, al 't geene in 't eerste ende tweede Artikel van 't voorsz. Project, geposeert wert; want voor soo veel in 't eerste Artikel vastgestelt wert, de prestatie van de Guarantie generaelyk, ende sonder distinctie, ofte exceptie van plaetsen, soo is daer toe de obligatie geboren, uyt kraghte van 't voorsz. Tractaet van Aecken, ten overvloet copyelyck hier nevens gevoeght, * in 't welcke belooft ende vastgestelt wesende, eene eeuwige Vrede tusschen de twee Koningen, haere Erven ende Naekomelingen, hunne Rycken, Provincien, Landen, ende Onderdaenen &c. het myns oordeels, onwedersprekelyck volght, dat by soo verre de voorsz. Vrede hier naermaels in eenige Rycken, Provincien ende Landen, waer die ook gelegen mogen wesen, door de een of de ander van de Contrahenten mogte komen te werden geinfringeert, die geene, die haer simpelyck, ende sonder eenige reserve ofte exceptie, tot de Guarantie van de voorsz. Vrede verbonden hebben, verobligeert souden wesen, den Infracteur met alle maght ende vermogen, te reduceren tot redres ende reparatie, conform den uytdruckelyken Text van 't voorsz. 5. Artikel van de Haeghsche Conventie, nu een deel geworden synde van de Triple-Alliancie.

Wat nu wyders belanght de voorslagh, by 't derde Artikel van het voorsz. Project gedaen; naementlyk, om aen Spaignen te mogen accorderen de betaelinge van de voorsz. Subsidien, voor een gedeelte comptant, ende voor 't verdere, op raisonnable termynen; het selve en is by den Heere Ambassadeur van Engelandt, ende Commissarisen van haer Hoog Mogende, niet gedaen, om Spaigne

* Siet *Aitzema's* sesde Deel, in Folio, pag. 716.

Spaigne daer mede te favoriseren; maer om de Kroon Sweden aen het gelt te mogen helpen. Indien noghtans deselve Kroone middel weet, om, of selfs directelyck, of door de beloofde ende bereytwillige officien ende devoiren van Engelandt ende van desen Staedt, het geheele Subsidie comptant te bekomen, sulcks sal haer Ho. Mog., ende apparentelyk mede den *Koningh van Engelandt*, vry beter gevallen; gelyck ook het selve aen den Heere *Appelboom* voor 't nederstellen van 't voorsz. Project ernstelyck is verklaert, met verseeckeringe, dat men van de syde van Engelandt, ende van haer Hoog Mogende, sonder hesitatie, soude amplecteren alle voorslaegen, die van de syde van Sweden, tot facilitatie van de voorsz. Subsidien, souden mogen werden gedaen. Behalven dat in 't selve derde Artikel, daer by nogh gevoeght wert, een nieuwe verbintenisse, ten behoeve van Sweden te doen; naementlyck, van 60000. ryksdaelders 's maends aen deselve Kroon te doen toucheren, soo wanneer, ende soo lange de beloofde Guarantie, met haere maght, nevens die van Engelandt ende haer Hoog Mogende, werckelyck ter executie geleyt soude moeten werden; daer andersints de Kroon Sweden, door de voorsz. Triple-Alliancie, ende de ratificatie van deselve, absolutelyck geobligeert is, 't syner tydt de voorsz. Guarantie te presteren, sonder van eenige Subsidien voor die tydt verseeckert te syn. Ick wil hoopen, dat alle 't selve by den Heere Rycks-Kancelier ende andere Ministers aldaer, wel te reghte ingesien, ende by gevolge ook 't voorsz. gerequireerde pouvoir, met den eersten gedepescheert ende overgesonden sal worden, gelyck daer toe van de zyde van Spaigne, albereyts overgekomen is het pouvoir, daer van copye hier nevens gaet.

Ter jonghste Vergaederinge van de Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslant, van 't voorsz. Project, rapport gedaen synde, is daer op genomen de Resolutie, copyelyk hier nevens gevoeght; waer op nogh wel geene conclusie ter Generaliteyt uytgewerckt heeft konnen worden; edogh hebben de Heeren Gedeputeerden uyt alle de Provincien, daer over als Commissarisen gebesoigneert hebbende, voor haer particulier verklaert, haer de voorsz. Resolutie wel te laten gevallen, deselve salutair ende necessair te vinden, ook haere Principalen, voor soo veel in haer is, te sullen helpen disponneren, om deselve insgelycks te amplecteren. Ick meyne dienvolgende, dat de saeke jegenwoordigh albereyts soo verre gebraght synde, Uw Ed. wel sal doen, by de Heeren van de Regeringe aldaer, preparatoirlyck te laboreren, ten eynde den Heere *Appelboom*, of soodaenigh ander Minister, als het den Koningh aldaer, welgevalligh mag wesen, dien conform, mede gelast ende met behoorlyck pouvoir versien moge werden; voor al dunckt my, dat de tydt in desen ten hooghsten diendt te werden gemenageert, ende dat men niet sal konnen afwesen het laetste point, raeckende de bevrydinge van de Spaensche-Nederlanden voor de Fransche Waepenen, ook in cas van afsterven van den *Koningh van Spaigne*, hoe eer, hoe beter, vast te stellen; aengesien wy bespeuren, dat de Regenten van de Steden ende de Ingesetenen in deselve Nederlanden, seer beswaerlyck tot haer eygene defensie, ende tot vigoureuse oppositie tegens Vranckryck, sullen wesen te disponneren, soo lange sy niet verseekert syn, van een maghtigh appuy van de drie Staeten, ende dat niet alleenlyck *rebus sic stantibus*; maer ook selfs by veranderinge, door 't afsterven van den *Koningh van Spaigne*. Ende naer 't

geene ick dienthalven, voor desen met de Heeren *d'Estrades* ende *Courtin*, op 't selve subject, verhandelt hebbe, kan ick niet anders vertrouwen, of soude den *Koningh van Vranckryk*, tot soodaenige overgifte ende belofte, van nu of aen wel wesen te disponeren, onder de reciproque verseeckeringe, in de voorsz. Resolutie geprojecteert.

Ick en weet niet, op wat propositie, die den *Koningh van Groot-Britannien*, aen haer Ho. Mog. soude hebben overgesonden, aldaer eygentlyck reflexie kan werden gemaeckt; maer de eenige propositie, die my over 't selve subject, door den Heere *Temple* ter handen gestelt is, gaet hier nevens, tot Uw Edts. naerightinge, ende en kan ick niet anders oordeelen, of deselve is conform 't voorsz. geresolveerde van haer Ed. Groot Mog., synde sulcks, dat in den beginne by den Koningh ende de Ministers in Engelandt, eenige difficulteyt is gevallen, op het generaele Guarandt, by 't eerste Artikel van 't voorgeroerde Project, voorgeslaegen; maer naer dat daer over verscheyden redenen, soo by monde, als by geschrifte, waeren gewisselt, ende dat by syne Majesteyt de albereyts geinterponneerde Guarantie, op het voorsz. eerste Artikel van 't Tractaet van Aecken, wel was gepast, is desselfs Resolutie uytgevallen, als in 't bovenstaende papier staet vervat. Ende wat de vordere pointen van 't voorgeroerde Project belanght, dienthalven is nooit eenige discrepantie bespeurt. Waer mede voor dese reyse afbreeckende, sal ick besluyten met de gewoonlycke verseeckeringe, dat ick waerlyck ben, ende altyds sal blyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 11. January 1669.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{\text{26 Decemb. 1668.}}{\text{5 January 1669.}}$

EDELE GESTRENGE HEERE,

VAn den beginne myner aenkomste aen dit Hof, heb ick U Wel-Ed., soo veel my mogelyck is geweest te penetreren, bekent gemaeckt, hoedaenigh dat sigh de humeuren, soo van de Regenten, als van de Natie selver, alhier, ten reguarde van den Staedt der vereenigde Nederlanden ende derselver Ingesetenen, geanimeert ofte gemoet toonden; ende sal Uw Ed. apparentelyck, uyt myne successive brieven, wel hebben gespeurt, dat gelyck de imaginatie, van in korten de verwaghte Spaensche subsidien, door het toedoen van den *Koningh van Groot-Britannien*, ende haer Ho. Mog., te bekomen, een seer groote genegentheyd tot beyde derselver interesten hadde gebaert; soo ook het misnoegen, van sigh in die hoope gefrustreert, ofte immers soo lange gereculeert te sien, geen kleyn refroidissement in de gemoederen der geene, die daer op meest

meest haeren staet hadden gemaeckt, en heeft veroorsaeckt, ende daeghlycks meer ende meer gesien is, te veroorsaeken; byaldien daer geen middel uytgevonden en werdt, waer door, ontrent het voorsz. subject van subsidien, alhier eenigh contentement gegeven werdt. Het schynt, dat'er nogh meer genereusheyd by het particulier, als by het publick is; dat de Policie geen vriendtschap sonder interest en heeft, ende dat de Princen ende Staten, die den anderen goet of quaet kunnen doen, selden de moderaetste wegen ingaen; maer veeltydts van de eene extremiteyt tot de andere vervallen. Ende daerom hadde ick wel gewenscht, dat men dese Kroon, soo niet door de betaelinge van de bewuste subsidien, ten minsten door eenigh ander attachement, gelyck ick vertrouw, dat nogh sal kunnen geschieden, op de propositie, die den Heere *Silverkroon* sonder twyffel, aen U Wel-Ed. sal hebben gedaen, wat naeder verknoght ende aen de handt hadde gehouden; want alhoewel dat het effectivelyk waer is, dat 't naturel van dese Natie, met geene soo wel over een en komt, als met de onse, soo is het evenwel een volck, dat veel van noden heeft, ende selden iet voor niet doet. De voordeelen, die verscheyde van de Regeringe in haer particulier, van Vranckryck hebben genoten, ende mogelyck als nogh genieten, en syn soo kraghteloos niet, dat sy, in tyden ende wylen, geen dangereuse effecten en souden konnen voortbrengen, in een Regeringe, daer de stemmen, die alsnogh de overhandt tegens dese partye houden, niet al te nombreus en syn, *& tamen magis, numero quam pondere prevalent*; ende het is seecker, gelyck ick voor desen meer geschreven hebbe, dat by Vranckryck niet en werde genegligeert, ende U Wel-Ed. sal uyt de hier nevensgaende copye van een brief, die den *Koningh van Vranckryck* aen desen Koning heeft geschreven, buyten alle gewoonte, op het recreditif, dat aen den Heere *de Pompone* was mede gegeven, wel mercken, dat de termen in deselve gebruyckt, al te obligeant syn, om van dien Koningh aen dese, nae een vrughtelose Ambassade, sonder verder desseyn ende hoope van succes, geschreven te werden.

Niet dat ick voor alsnogh vrese, dat dit Ryck, geduurende de minderjaerigheydt van den Koningh, syne interessen sal opposeren tegens twee soo groote Zee-maghten, als syn die van Engelandt ende van onsen Staedt; maer dat het mogelyck den *Koningh van Vranckryck* genoegh soude syn, iet weder willende attenteren, gelyck de disputen over de Limietscheydinge, daer toe occasie soude kunnen geven, dese Kroon buyten Actie te houden, ende dat dese Kroone soude mogen geloven, aen de Guarantie, uyt de Triple-Alliancie spruytende, niet geobligeert te syn, soo langh als de conditien, daer sy meest op gesien heeft, niet en syn voldaen; alsoo sy pretendeert, gelyck U Wel-Ed. uyt dese nevensgaende geschriften sal kunnen sien, dat haer deselve, niet soo seer van die geene, tot welckers voordeel sy heeft getracteert, als van die geene, die haer tot het Tractaet hebben geëngageert, behooren voldaen te werden. Ende schyndt sy daeromme van haer Ho. Mog. te minder voldaen te syn, dat sy gepersuadeert is, dat het niet aen de *Koningh van Engelandt*; maer aen haer Ho. Mog. ontbroocken heeft, dat sy van de bewuste subsidien, door penningen by deselve te avanceren, niet is voldaen. Of het selve nu by de Engelschen alhier soo voorgegeven werdt, of dat het inderdaet soo is, dat sal U Wel-Ed.

best bekent syn; maer het soude in allengevalle, seer goet syn, dat die impressie konde weggenomen werden.

Wat nu aengaet de twee bewuste geschriften, die ick U Wel-Ed. oversende; waer van het eene de redenen van haere pretensie, ende het andere de Extracten van de brieven, die sy daer toe allegueren, contineert; deselve syn, in confidentie door den Heere Rycks-Kancelier gegeven aen den Heere *Thinne* Extraordinaris Envoyé van den *Koningh van Engelandt*, daer mede ick, geduurende myn aenwesen alhier, in seer goede intelligentie hebbe geleeft; deselve heeft se my wederom in deselve confidentie gecommuniceert; ende ick hebbe daer van dese copyen in aller haest laten maeken, die apparentelyck vry vitieus sullen syn, om dat ick den tydt niet en hebbe, om se te oversien; maer het selve sal by iemandt, die het Latyn verstaet, kunnen gecorrigeert worden. Die de oorsaek tot dit opstellen gegeven heeft, geloof ick, dat den Heere Rycks-Kancelier is. Die het opgestelt heeft, geloof ick, dat den Heere *Eresteyn* is; wiens scherpheyd sigh voornaementlyck openbaert in de laetste woorden, die ick aengetrocken hebbe; ende die ook by den Senaet geinprobeert syn geweest. Ick heb se daer evenwel by laten voegen; maer wenschte wel, dat se in de copye, die Uw Ed. aen andere soude mogen communiceren, daer uyt geliefde te laten, om dat het mogelyck niet quaet en sal syn, dat men hier ignoreert, dat ons het selve bekent is. Ick hebbe soo datelyck aen den Heere *Thinne* geadvoueert, dat ick copye van de voorsz. geschriften hebbe genomen, die gaerne hadde, dat se ook in confidentie aen den Heere *Temple*; maer niet aen den Heere *Appelboom* werde gecommuniceert.

Als ick nu myn geringh sentiment, over het betaelen van de meergemelde Subsidien, vrymoedigh soude uytspreecken, soo soude ick moeten seggen, dat ick gelove, dat, gelyck het apparent is, dat de *Koninginne van Spaigne* daer toe veel lighter, onder het faveur van een nieuw Tractaet ende speciaelder engagement, sal bewogen werden; het ook veel seeckerder sal syn, dese Kroon door de hoop van de bewuste betaelingh, tot het voorsz. Tractaet, ende met eene tot de Alliancie met den *Keyser*, die ick vertrouwe, dat *pari passu* sullen moeten gaen, te bewegen: Ende dat tot acceleratie van de voorsz. Tractaten, niet soo nodigh en sal syn, als de interventie van den *Koningh van Engelandt*, ende van haer Ho. Mog., door Gedeputeerdens ter plaetse, daer de Negotiatie sal werden aengestelt.

Deselve tot succes gebragt synde, soude men mogelyk te wege kunnen brengen, dat de gantsche somme der Subsidien, gelyckelyck soude werden betaelt; het welck ick oordeele, van sonderlinge goede operatie soude syn, alsoo daer door occasie soude kunnen werden gegeven, dat verscheyde, soo van dese Kroon, als van onse Staets Onderdaenen, tot betaelinge van haer reghtvaerdige pretensien mogten komen; dat niet apparent en is te sullen geschieden, byaldien de voorsz. Subsidien; maer by gedeeltens werden uytgereyckt, als wanneer deselve niet als in handen van de Grooten blyvende, ende soo men seght, tusschen de vingeren doordruypende, die daer van gefrustreert sullen houden, die sigh daer over het meeste aen onsen Staedt souden geobligeert vinden, alsoo seecker is, dat ook veele Inwoonders alhier, de eene min, de andere meer, op

de

de Kroon te pretenderen hebben, sonder daer van ooit de voldoeninge, als uyt dese penningen, ende die penningen, als uyt de goede officien van haer Hoog Mog. te verwaghten.

Ick bid U Ed., dat sy de langheyd, ende de vrymoedigen inhout van desen brief, gelieve te excuseren, ende verseeckert te syn, dat ick niet soo seer en behertige, als den dienst van myn Vaderlandt, ende de occasie van U Ed. te mogen toonen, hoe seer dat ick ben,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{\text{26 Decemb. 1668.}}{\text{5 January 1669.}}$

Aen de Heer Ambassadeur P. DE GROOT, den 8. February 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

OP den 11. der voorlede maendt, heb ick U Ed. in 't lange overgeschreven, de consideratien, die, myns oordeels, de Kroon Sweden behoorden te porteren, om sonder eenigh uytstel, haere Ministers alhier te authoriseren, tot een adjustement ende een finael besluyt, op de pointen, vervat in het Project den 5. October des voorleden jaers, door den Heere *Temple*, en de Commissarisen van haer Hoog Mog., met communicatie van den Heere *Appelboom*, op 't papier gebraght; mitsgaders begrepen in de Resolutie van haer Ed. Groot Mog., U Ed., nevens de voorsz. myne jongste Missive, toegekomen. Sedert syn wy alhier eyndelyck de saeke van de Subsidien, by Spaigne te boven gekomen, soodaenigh, dat den Heere Ambassadeur *Gamarra* pouvoir bekomen heeft, om dienthalven te passeren ende te teeckenen, een bondigh engagement, conform 't Project, daer over ontworpen, ende onder N°. 1. copyelyck hier nevens gevoeght; soo haest wy van onser syde, hem mede in handen sullen stellen de Guarantie, volgens het eerste Artikel van het voorsz. Project van den 5. October laetstleden, gepasseert; waer toe dan door den Heere Ambassadeur *Temple*, ende Commissarisen van haer Hoog Mog., met communicatie van den gemelden Heere *Appelboom*, ontworpen is, de Acte, mede copyelyck hier nevens gevoeght, onder N°. 2.; als ook het Project van de begrootinge der forces, waer mede de Leden van de Triple-Alliancie, in cas van nieuwe rupture, die Godt Almaghtigh genaedig lyck afwende, de voorsz.

Gua-

Guarantie op 't kraghtigste souden ter executie stellen, daer van een afschrift onder N°. 3. hier by is gaende. Alle de voorsz. drie instrumenten, syn aen de Heeren *Appelboom* ende *Silverkroon*, die eenige daegen tot Amstelredam geweest synde, eerst op gisteren weder alhier syn gearriveert, huyden mede ter handen gestelt, ende sullen ook onfeylbaerlyck door haer, met dese post overgesonden werden; ende sal, myns oordeels, by de Regeringe aldaer, niet een eenigh moment dienen te werden versuymt, om die te approberen ende in de beste forme opgemaeckt, geteeckent ende gesegelt, weder herwaerts te senden, op dat de penningen, by de Kroon Spaigne, tot betaelinge van de voorsz. Subsidien, tegenwoordigh voor handen synde, niet wederom gedivertеert, ofte gedissipeert worden; waer van ick seer gaerne by rescriptie, de seeckere advertentie sal verwaghten.

De *Vorsten van Brunswyck* ende *Lunenburgh*, sullen myns oordeels, ook niet dienen te werden genegligeert, ende naedemael wy niet onbewust syn, dat de officien van Sweden, by deselve ook van sonderlinge gewighte syn, soo heb ik van myn plight geaght, U Ed. by desen in bedencken te geven, of deselve, die van de Regeringe aldaer, niet soude kunnen bewegen, om by de hooghgemelde Vorsten mede alle goede officien te willen aenwenden, om deselve by de Triple-Alliancie te houden, ende haer ook daer aen, met een naedere ende speciaele verbintenisse, te verplighten.

Ontrent de saeken van Muscovien, ende de ongelegentheyt waer voor den *Koningh van Sweden* van die syde, schynt bedught te syn, kan U Ed. verseeckert wesen, dat haer Ho. Mog. in geen gebreecken sullen wesen, de Kroon Sweden in haer goede intentien behulpelyck te syn, aghtervolgende de schriftelycke verklaeringe van haer Ho. Mog., daer over aen den gemelden Heere *Appelboom* behandight; maer wy souden ook gaerne in 't particulier geinformeert syn, van de contraventien der Muscoviters; waer over door de Kroon Sweden eygentlyk wert gedoleert, met aenwysinge van de Artikelen van voorgaende Tractaten, waer op de contraventien werden gefondeert, welcken aengaende, nogh den gemelden Heere *Appelboom*, noghte ook den Heere *Silverkroon*, volkomen bericht, tot genoege van haer Ho. Mog., hebben weten te geven.

Ick hebbe het raisonnement, nevens U Edts. Missive van den 5. der voorlede maendt, herwaerts overgekomen, aendaghtelyk geëxamineert, ende het selve ook den Heere Ambassadeur *Temple* gecommuniceert; dogh wy hebben beyde geoordeelt, nooit soo opereusen deductie gesien te hebben, daer soo weynigh kraght, ende niet eene apparente, veel min concluderende reden in begrepen was; maer dewyle de Kroon Spaigne nu eyndelyk, door de officien van Engelandt, ende van desen Staedt, tot de betaelinge van de Subsidien, in maniere voorsz., is gedisponeert, sal het niet nodigh syn, over 't voorsz. geschrifte, in eenigh debat te treden.

Een van de Bedienden van de Koninginne *Christina*, heeft my doen aendienen, dat haere Majesteyt door die van de Regeringe aldaer, wierde ontset van de directe dispositie, over het fonds, tot haer onderhout geaffecteert, ende dat men geordonneert hadde, aen alle Comptablen in de Landen, haer ten *fine* voorsz. geassigneert, de penningen directelyck te brengen in 's Koninghs The-

saurie,

saurie, om van daer alsdan aen de gemelde Koninginne weder overgetelt te werden; ende naedemael soodaenigen resolutie genomen soude syn, alleenlyck op eene Missive, die by de hooghstgemelde Koninginne, met wat châleur, voor haer vertreck uyt Hamburgh, aen de gemelde Regeringe soude wesen geschreven, soo wierde vertrouwt, dat op eenige intercessie van vrienden, die saeke wel light wederom in de oude ploye te brengen soude syn; ende versoght, dat U Ed. daer ontrent eenigh goedt officie soude willen toebrengen. Ick hebbe wel aengenomen U Ed., van 't geene voorsz. is, kennisse te geven, om een woort ten besten te spreeken, als U Ed. soude mogen bemercken, dat sulks van vrught soude syn; maer dat ick seer bedught was, dat men die saeke, als een Domestycq werck soude aensien, ende ongaerne hebben, dat sigh eenige Uytheemsche Ministers daer mede bemoeyden; weshalven ick ook late, aen U Edts. ondervindinge ende wys overlegh, of, ende wat deselve sal oordelen met vrught te konnen, ofte behooren gedaen te worden. Ende dese hier mede afbreeckende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 8. February 1669.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{14}{24}$ January 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DEn Heere *Thinne*, die een Persoon van groote middelen ende conditie is, ende als Extraordinaris Envoyé van den *Koningh van Groot-Britannien*, aen dit Hof, over de twee jaeren heeft geresideert, hebbende ordre van syn Koningh gekregen, om door syn vertreck van hier, plaets aen de Ambassade van den Heere Grave van *Carlisle*, te maeken, ende geresolveert synde, syn wegh over den Haege te nemen, hebbe ick van myn plight geaght, syn Ed. met dit briefjen, aen Uw Ed. te accompagneren, op dat daer door occasie aen U Ed. byeenkomste gegeven werdende, Uw Ed. uyt desselfs discoursen, circumstantelyck van den toestandt der saeken alhier, magh werden geinformeert. Ick hebbe geduurende den tydt, dat ick hier hebbe geweest, met deselve in seer goede correspondentie geleeft, ende hebbe my speciaelyck te bedancken over de kennissen, die ick alhier, veeltyds door syn toedoen, hebbe bekomen. Hy is een Heer, die ick voornaemelyck hebbe geëstimeert, om dat ick in hem hebbe gevonden, een ieverige getrouwheyd voor den dienst van syn Meester, ende de interesten van desselfs Geallieerden; die tegenwoordigh geen minder genegentheyd en toondt voor het welvaeren van onsen Staedt, als hy daer van, geduurende den laetsten Oorlogh, een hevigh vyandt is geweest.

Uyt niemandt beter als uyt deselve, sal Uw Ed. kunnen verstaen, hoedaenigh dat het alhier met de intrigues van de Regeringe gelegen is, ende hoe noodtsaekelyck dat het sal syn, dat die geene, die alhier de Fransche partye tegen gaen, in haer salutair desseyn werden gesecundeert, eer dat deselve komende te succumberen, het werck weder buyten remedie sal syn gebraght. Ick en twyfele niet, of U Wel-Ed. sal die saek, naer hare importantie, considereren, ende nae haeren eysch helpen dirigeren. Waer toe ick Godt Almaghtigh bidde, syn zegen te willen verleenen, ende blyve:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{14}{24}$ January 1669.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{23 \text{ January}}{2 \text{ February}}$ 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MY is wel toegekomen U Wel-Edts. Missive, van den 11. January, daer bygevoeght waeren, copye van het eerste Artikel des Tractaets van Aecken; van het Project van den vyfden October laetstleden; van de Resolutie van haer Ed. Groot Mogende, van den 10. December; van het sentiment van den *Koningh van Engelandt*, ontrent het subject van de Guarantie, ende van de Volmaght van den *Koningh van Spaignen*, tot het opreghten van een naeder Ligue defensive; van alle dewelcke ick niet nae en sal laeten, my, soo veel mogelyk sal syn, ter intentie van den Staedt, ende volgens Uw Edts. onderreghtinge, te bedienen, soo ras als de Heeren van de Hooge Regeringe weder binnen gekomen sullen syn, dat ick oordeele, nogh ten minsten wel veertien daegen aen te sullen loopen. Ondertusschen sal tot rescriptie van deselve U Wel-Edts. Missive, dienen, dat den Heer *Silverkroon*, voor syn vertreck van hier, my hadde bekend gemaekt, gelyck ook den Heere Rycks-Kancelier het selve in eenige syner discoursen hadde laten influeren, dat dese Kroon geene vriendtschap meer estimerende, als die van haer Ho. Mog., haere gedaghten hadde laeten gaen, om een naeder verbintenisse, met deselve te maeken; ende den Heere *Silverkroon* expres afgesonden, om daer van, ende van de ingredienten derselver, de ouverture aen Uw Ed. te doen, sonder dat ick my eghter curieus hadde getoondt, om de particulariteyten te penetreren, om dat ick oordeelde, dat men daer van de eerste ouverture aen U Wel-Ed. wilde doen,

doen, ende dat ick vervolgens vertrouwde, dat my daer van de kennisse tydelyck genoegh soude werden gegeven, als daer op eenige reflexie by de hooge Regeringe aldaer, soude werden gemaeckt; als die niet aghter gelaeten en soude hebben, soo den Heere *Silverkroon*, als de Heeren van de Regeringe alhier te desabuseren van de opinie, die sy moghten opgenomen hebben, van dat haer Ho. Mog., in den Staet, daer sy tegenwoordigh in syn, eenige buyten vriendschap verder, als met een reciproque verbintenisse souden willen kopen; byaldien my van bewuste haere intentie iets te vooren ware gekomen. Synde generaelyck van sentiment, dat alle Tractaten tusschen Princen en Staten, behooren te wesen egael, uytgesondert voor soo veel, als de eene tot behoudenisse van de andere, eenige onkosten tot synen laste moet nemen, ende dat het niet alleen vilipendieux, soo wel voor den gever, als voor den Ontfanger is; maer dat het ook niet wel mogelyck en is, dat die mutuele estime, die tusschen twee Contrahenten, Princen of Staten, behoord te werden onderhouden, daer den eenen den koper, ende den andere de verkoper van een gemeene vriendschap is. Ende op dat fondament, heb ick voor desen, met den Heere *Steno Bielke* spreeckende, nopende de naeder Ligue met Spaigne aen te gaen, deselve in myn sentiment gebraght, ende doen begrypen, dat het nogh eerlyck, nogh redelyck was, dat men naeder met Spaigne Tracterende, dat Ryck eenige subsidien soude afvergen, als voor soo veel ende geduurende den tydt, dat men soude gehouden syn, tot behoudenis van het selvige, eenige Troupen op de been te brengen, ofte andere extraordinarisse onkosten te doen. Niettegenstaende ick alle de Heeren alhier, generaelyck van een contrary gevoelen hebbe gevonden. Dies niet te min soo vind ick my geobligeert, hier by te voegen, dat, gelyck ick aen de eene syde oordeele, dat het tegen het respect van een Staedt, ende ook van seer weynigh efficacie is, dat men onder het faveur van publike subsidien, die niemandt in het pariticulier en obligeren, sigh met een anderen Staedt allieerd; soo weder aen de andere syde van gevoelen ben, dat men niet t'eenemael en behoordt te negligeren het nut, dat uyt het wel distribueren van eenige penningen, kan ontstaen, voornaemelyk in een Ryck daer alles seer kostelyck is, en daer de Heeren doorgaens gewend syn meer te verteeren, als sy hebben, niemand iets voor niet en doet, een ieder het particulier, voor het publick prefereert; jae naeuwelycks een voet voor het gemeen soude versetten, als hy niet verseeckert was, daer in speciaelyck syn eygen interest te kunnen vinden. Daer syn Heeren, die 60. à 70. duysend Rycksdaelders inkomen hebben, ende eghter daer niet mede toe en kunnen; daer syn andere, die geen ongemeene middelen hebben, ende eghter 3. à 5. duysend Rycksdaelders jaerlycks alleen aen wyn verdoen; ende in 't korte, daer het de meeste soodaenigh aenstellen, dat sy, of den buyt van een Oorlogh, of de liberaliteyt van hare Geallieerden van doen hebben; ende door dit middel vertrouw ick, dat den *Koningh van Vranckryck* hier altydt syn Partisans gehad heeft, ende nogh behoud; door het selve middel geloof ick, dat den *Koningh van Engelandt* het werck alhier, in den laetsten Oorlogh, is te boven gekomen; ende door het selve middel oordeele ick, dat men nogh eenigsints sal moeten wercken, byaldien men van intentie is, dese Kroon t'eenemael van Vranckryck af te trecken, ende aen de andere syde te engageren.

 Ick

Ick en kan ook niet anders oordeelen, of het is de kortste, de onkostelyckste, ende de minst prejudiciable wegh; alsoo men sonder twyffel, met 20000. Rycksdaelders aen presenten, meer sal uytreghten, als met 200000. aen subsidien: Hoe, ende aen welcke deselve souden dienen gegeven te werden, sal U Wel-Ed. den Heere *Thinne* wel mondelingh openbaren, die mede gelooft, dat men Spaignen daer toe behoorde te obligeren, ende in allen gevalle, liever tot lasten van den *Koningh van Engelandt* ende haer Hoog Mog., behoordt te laeten doen, als het selve te negligeren. Ick hadde voor desen de vrymoedigheyd genomen, van U Wel-Ed. bekend te maecken, dat my van goederhandt was voorgekomen, dat aen de Koninginne, die ick mede in desen gevalle, niet anders, als een particuliere en considerere; alsoo sy geene dispositie ontrent 't stuk van de Financien en heeft, ende doorgaens soo ontbloot van geld is, dat ik niet en soude durven overschryven 't geene, my daer van wel bekent is; een aengenamen dienst soude geschieden, by aldien sy, wegens onsen Staedt; want daer meent men hier, dat geen end aen 't gelt en is, moghte werden begaeft met een Speel-Jaghtjen, dat mogelyck een duysent Rycksdaelders of drie, soude kosten; om een Buyten-plaets, die sy niet verre van dese Stadt doet maecken, mede te bevaeren; ende byaldien de Admiraliteyt van Amstelredam, door U Edts. directie, konde bewogen werden, om die onkosten te doen, ick vertrouw, dat men het werck alhier, wel soodaenigh soude kunnen inschicken, dat deselve Admiraliteyt, meer als de waerde van het voorsz. Speel-jaght, weder soude kunnen vinden, in den inkoop van het kanon, daer over by deselve Admiraliteyt jegenwoordigh wert gehandelt, ende waer van sigh de Kroon eenigen tydt herwaerts, de dispositie ende handelinge selve heeft gereserveert.

Want alhoewel dat men kan sustineren, dat het geene tegenwoordigh van Sweden gevergt werdt, niet verder en gaet, als het geene, waer toe sigh den Koning alrede, uyt kraghte van de Triple-Alliancie, heeft verbonden, soo en ignoreert evenwel U Wel-Ed. niet, hoe light dat men sigh selfs kan degageren, als men de saek niet genegen en is, voornaementlyck, als de rupturen van Vrede, die selden sonder pretext geschieden, aen de Guarandeurs de vryheyt geven, om te oordeelen, wie den eersten aggresseur is geweest; ende daeromme oordeele ick, dat het van geen kleyne operatie soude syn, dat men eenige Heeren alhier, die weynigh in getal syn, door het een of andere middel, aen de handt konde krygen ende houden.

Belangende de Handelinge op Muskovien, over Lyflandt, daer in ben ick met U Ed. van een sentiment, als naementlyck, dat deselve moet wesen facultatis, ende niet necessitatis; ick vertrouwe ook, dat die geene, die alhier gaerne dat werck bevordert saegen, deselve intentie hebben, voornaementlyck den Heere Rycks-Kancelier, die grotelycks in Lyflandt gegoet synde, sigh niet alleen aen het restablisseren van de Commercien aldaer; maer ook aen het redresseren van de abusen ende desordres, die'er door den tydt ende onaghtsaemheyt, ofte malversatien der Gouverneurs, ingekroopen syn, ten hooghsten laet gelegen wesen, ende daeromme niet droevigh en sal syn, de occasie te hebben, om aldaer een nieuw Reglement, uyt kraghte van een Tractaet te doen invoeren; ende in voldoeninge van het selve, te doen observeren. Ende gelyck in het naeder engageren van dese Kroon, met die van Spaignen, directelyck

telyck tegens de maximen ende intentien van dien Heere, die niet te min van een groot aensien alhier is, moet werden gearbeyd, soo oordeele ick, dat het weder van geen quaet effect sal syn, dat aen deselve, in een andere gelegentheyd als dese is, eenige aengenaemen dienst geschiede. Ick sal met dien Heere, hier weder gekomen synde, over die saek naeder spreecken, ende ondertusschen met Koopluyden alhier, haer dien Handel verstaende, confereren ende sien, of wy iet opstellen kunnen, dat aen weder syden contentement sal kunnen geven, ende Uw Ed. het selve toesenden.

Waer mede Godt Almaghtigh biddende, dat hy U Wel-Ed. in langhduurige gesondheyd, ten dienste van ons lieve Vaderlandt, gelieve te bewaren, sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{23\ \text{January}}{2\ \text{February}}$ 1669.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{3}{13}$ February 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert myne jongste aen U Wel-Ed., die geweest is van 2. deses, hebbe ick de gelegentheydt gehad van den Heere Rycks-Kancelier, die ter occasie van een Bruyloft, in dese Stadt was gekomen, het gantsche Hof, ende de Heeren van de Regeringe nogh absent synde, een visite te geven, ende met deselve een wytluftigh discours te houden over de materie, begrepen in Uw Ed. jongste Missive; naementlyck, van de naeder verbintenisse met Spaignen, tot facilitatie van de verwaghte subsidien, aen te gaen, ende van de Navigatie op Muskovien, door Lyflandt; dat eygentlyck een saek is, die ick weet, dat dien Heere ten hooghsten behertight.

Nopende het eerste, en hebbe ick niet gedissimuleert, dat ick hadde gelesen, hoewel maer ter loop, om dat het my maer voor een korten tydt, ende *sub fide silentii*, vergunt was, het geschrift, dat alhier was opgestelt, ende met veel argumentatien doorwroght, om te astrueren dat dese Kroon de betaelinge van de bewuste subsidien, met reght van den *Koning van Groot-Britannien* ende haer Ho. Mog., hadde te pretenderen.

Waer op by syn Excellentie gevraeght synde, hoe dat ick het selve hadde bekomen, ende wat ick van het selve oordeelde; seyde ick rondt uyt, dat het

my ter handen was gestelt geweest door den Heere *Thinne*, nae dat ick dien Heere, die het selve in vertrouwentheyd, uyt handen van syn Excellencie hadde gekregen, hadde doen begrypen, dat het selve niet en was opgestelt om verborgen te blyven; maer om ter kennisse te werden gebraght voornaementlyck, van die geene, tegen dewelcke de bewuste pretentie wierde gemaeckt, ende dat dienvolgende syn Excellencie het selve aen den Heere *Thinne* verhandtreyckende, met eenen hadde geoordeelt, de wegh gevonden te hebben, waer door ick daer van communicatie soude bekomen, sonder dat het selve my directelyck soude behoeven toegesonden te werden; ende belangende de kraght van het geschrift selve, dat ick niet en konde ontkennen, dat ick oordeelde, dat het een Persoon van seer goede studie, ende van groote subtiliteyt moeste wesen, die het selve hadde opgestelt; maer dat ick wilde vertrouwen, dat syn Excellencie my weder niet qualyck af soude nemen, soo ick om syne curieusheyd te voldoen, moest verklaeren, dat myns oordeels, alle de argumenten, in het selve vervat, seer *mal à propos*, ofte om eygentlyck te spreecken, seer prepostere waeren gebruyckt.

Dat myns gevoelens, het maecken van Tractaten, ende het invoeren van Wetten, ofte Ordonnantien, van eene nature waren, dat alvoorens deselve vast te stellen, naeuw reguard moeste werden genomen op de redenen, ende de motiven, die daer toe de aenleydinge geven; maer dat deselve eenmael in train gebraght synde, niet meer de Reden, de Wet; maer de Wet, de Reden maeckte; ende het genoegh was, tot observantie van deselve, te allegeren de simple woorden, waer door deselve was geëxtendeert; dat ick derhalven niet en wilde disputeren, dat'er niet eenige redenen in en waren, die den Heere Grave van *Dhona*, voor het aengaen van de verbintenisse, uyt de Triple-Alliancie ontstaen, soude hebben kunnen gebruycken, om de betaelinge van de meergemelde subsidien, te seeckerder ende te vaster te stellen; maer dat, onaengesien deselve het werck eenmael vastgestelt synde, den *Koningh van Groot-Britannien*, ende den Staedt der vereenigde Nederlanden, niet verder en konden geoordeelt werden sigh geëngageert te hebben, als de formele woorden, waer mede het bewuste Tractaet was geëxprimeert, medebraghten; voegende daer alleen by, dat ick met verwonderingh daer inne onder anderen, gesien hadde, argumenten, getrocken uyt de goede officien, die haer Ho. Mog., tot satisfactie van dese Kroon, by de *Koninginne van Spaigne*, ende haer Ministers hadden gedaen, die niet anders en konden dienen, als om deselve haer Ho. Mog., van de continuatie in deselve te deterreren, als sy souden gewaer werden, dat men de redenen, die sy daer toe hadden gebruyckt, tot haer eygen nadeel soude willen interpreteren. Den Heere Rycks-Kancelier my hebbende laeten uytspreecken, antwoorde al laggende, dat hy seer blyde was, dat onse sentimenten soo wel accordeerden, dat hy inderdaet het bewuste geschrift in handen van den Heere *Thinne* hadde gestelt, om dat hy geoordeelt hadde, dat het door die gevoeghlyckst in de myne soude komen; ende belangende den teneur van het selve, dat hy daer over, soo wanneer als het in den Senaet hadde voortgebraght geweest, het selve oordeel hadde gevelt, dat ick quam te doen; ende dat ick dienvolgende wel moghte verseeckert syn, dat de intentie van dese Regeringe niet en was, sigh daer van tegen iemandt publickelyck te dienen;

dat

dat hy niet en konde dissimuleren, dat men hier hadde vertrouwt, dat de Heeren Staten, die soo pecunieux waren, ende sulcken considerablen interest hadden in de conservatie van de Spaensche-Nederlanden, ende vervolgens in de Vrede tot dien eynde, door toedoen van de Triple-Alliancie, uytgewroght en geconserveert te houden; sig ook ook soo veel aen de satisfactie van dese Kroon souden hebben laten gelegen syn, dat sy niet en soude hebben gedifficulteert de bewuste Subsidie-peningen te avanceren, ende daer door dit Ryck in Staedt te stellen, om nogh eenige Militie by den anderen te kunnen houden, ende de *Koninginne van Spaigne*, met dewelcke de Ministers van dese Kroon, nooit eenige directe Handelinge en hadden gehadt, te kragtiger tot gedaghte betalinge te obligeren. Nae dat ick daer op hadde gerepliceert, dat syn Excellencie niet en konde ignoreren, hoe verre dat het buyten de gewoonte van menschen was, sigh in materie van debourfement verder te laten als men sigh verbonden hadde, ende voornaementlyck in een Regeringe, daer de Financien niet eygen, gelyck by een Koningh, maer publick waeren; ende waer van dienvolgende, niet soo seer de distributie, als de administratie, aen de Regeringe als over een gemeen goet, volgens de ordres, daer ontrent beraemt, was toevertrouwt: Soo nam ick de occasie, om syn Excellencie de constitutie van onse Regeringe, wat naeder voor oogen te stellen, ende daer uyt te doen begrypen, dat het soo fraey niet en was, als men sigh mogelyck wel inbeelde; dat men in tyden van Vrede, ende daer de noodt niet visibel en is, een gantsche gemeente soude bewegen, gemerckt ons Landt geen Domainen ende inkomsten en heeft, waer uyt soodaenige penningen kunnen gevonden werden, om soo een considerablen somme op te brengen, ende dat tot voldoeninge van de schult, van een derde, ende om getransporteert te werden in een Landt, daer deselve gemeente nooit weder een stuyver nuts van en soude trecken; te meer, terwyl de meeste Provincien, alrede door onkosten van de voorleden Oorlogen, soodaenigh waeren belast, dat sy tot nogh toe, haere quoten in de penningen, die den gemeenen Staedt aen den *Koningh van Denemarcken*, ende de *Hertogen van Lunenburgh* schuldigh is, niet en hadde kunnen te borde brengen; ende dat de Provincie van Hollandt, het selve voor de andere verschietende, gelyck syn Excellencie toonde te meenen, dat sulcks soude kunnen doen, sigh selven buyten hoop soude stellen, van niet alleen van dit nieuw verschot; maer selver van het geene sy alrede aen de voorsz. Provincien ten aghteren is, nimmermeer satisfactie te bekomen, ende door de lasten, die sy te dier occasie, haere Ingesetenen boven de andere soude opleggen, redenen aen veele derselver, die sigh door de beneficien van de Regeringe, of door het intereste van de Commercien, niet te vast aen haer Woonplaetsen geattacheert en vinden, souden geven, om sigh in de Naebuurige, ende minder gechargeerde Provincien te transporteren, ende daer door die van Hollandt, van een considerabel gedeelte haerder inkomsten, dat meest in de consumptie der Menschen bestaet, te ontblooten.

Ende naedien ick bemerckte, dat syn Excellencie aen dese redenen defereerde, soo urgeerde ick voort met de argumenten, daer toe dienende, ende voor desen al ten deele bygebraght, dat de nodige ordres, hoe eer hoe liever moghten werden gegeven, ten eynde het Tractaet met Spaignen,

nen, daer toe den *Koningh van Engelandt*, ende haer Hoog Mogende, voornaementlyck, om het intereſt van deſe Kroon, ontwyffelyck, ende anders mogelyck nooit, haer ooghmerck in het bekomen van de beloofde ſubſidien, ſoude berycken, ſonder ſigh eghter tot iets verders, als tot het geene daer toe ſy ſigh alrede hadden verbonden; naementlyck, tot de Guarantie van het Tractaet van Aecken, te engageren; dat daer toe alles geprepareert was, den *Koningh van Engelandt* ſyn ſentiment daer op hadde overgeſonden, den Koneſtable van Kaſtilien de nodige volmaght hadde onfangen, van welcker beyde extenſien, ick ſyn Excellencie de copyen overgaf, die ſy nogh niet en hadde geſien; dat ook den Heere *Iſola*, die veel faciliteyt in de gedaghte Negotiatien ſoude kunnen toebrengen, in den Haege was, ende in 't kort alles gereet, om het werck te voltrecken, als men hier maer wilde goetvinden, ſigh met de ſentimenten van de andere Geallieerden, te voegen, in plaets van Hamburgh, den Haege te nemen, ende in plaets van den Veldtheere *Wrangel*, den Heere *Appelboom*, ofte iemandt anders, tot het volvoeren van de commiſſie te authoriſeren. Dat de ſaeken van die nature, door het uytſtellen nooit en verbeeterden; dat de Waepenen van den *Koningh van Vranckryck*, tegen den *Hertogh van Lotteringen*, occaſien tot eenige andere deſſeynen ſouden kunnen geven; dat het met de wereltſche ſaeken ſoo verre was gekomen, dat men ſigh ſoo ſeer niet meer op de kraght van de Tractaten, als op de onmaght van de Princen en vertrouwden; laetende by die occaſie, aen ſyn Excellencie ſien een brief, die ick dien ſelven dagh van den *Biſſchop van Straetsburgh* hadde ontfangen, waer in dien Heer, niettegenſtaende ſyn groot engagement met Vranckryck, niet duyſterlyck en toonde, de vreſe, die hy hadde van het quaet, dat uyt den Lotteringſchen Oorlog ſoude kunnen ontſtaen; om ſyn Excellencie daer mede te klaerder voor oogen te ſtellen, dat het van de wysheyt van alle Regeringen is, de increſſerende maght van ſoo een formidabel Ryck, als Vranckryck, door alle ligitime middelen tegen te gaen; ende alſoo ſyn Excellencie my daer op geliefde te gemoet te voeren, dat 'er verſcheyde conſideratien voor deſe Kroon, ontrent die materie voorvielen, ende voornaementlyck, dat ſy nogh was in volle Alliancie met Vranckryck, van welckers Miniſters ſy nogh daegelycks wierden geſolliciteert, ende ſoo dadelyck, uyt handen van den Heere *Ruſſeau*, die ick in het voorhuys hadde ontmoet, een brief, op dat ſubject, van den Heere *de Pompone* hadde bekomen; dat ſoo wel op de eer, als op het intereſt van ſyn Koning, reguard moeſte werden genomen; dat het eene niet en konde beſtaen, byaldien deſelve wierde genootſaeckt, door een nieuw Tractaet te bedingen, 't geen hem door een voorgaende al toequam; gelyck ook niet het andere, als men hem op termynen ſoude willen geven, het geene hem alrede comptant was belooft; ende eyndelyck, dat het ſonder vrught ſoude ſyn, dat ſigh deſe Kroon tot een generaele Guarantie, van alle de Landen van den *Koningh van Spaignen* ſoude engageren, daer de meeſte van deſelve ſoodaenige ſyn, dat ſy met haere Milicie, daer niet ontrent en kunnen komen: ende dat ick daer op weder geantwoort hadde, dat den Koningh ſyn intereſt konde vinden, niet alleen in de Vrede van gantſch Chriſtenryck, daer wy ſulcken conſiderablen gedeelte in hadden; maer ook in het bekomen van de ſubſidien, daer toe het ſcheen, geen andere wegh als deſe, gevonden te kunnen werden: dat ſyn

ſyn eer belangende, deſelve konde voldaen werden *in modo Tractandi*, als naementlyck, hem, voor het aengaen van het Tractaet, verſeeckeringh wierde gedaen, dat hem de bewuſte ſubſidien, uyt kraghte van de voorgaende Tractaten, ſouden werden betaelt, ſoo ras als de *Koninginne van Spaignen*, van ſyn vorder engagement ſoude verſeeckert ſyn, ſonder dat eenige mentie van de gedaghte betaelinge, in het voorſz. nogh te maeken Tractaet, behoeft te werden gemaeckt. Dat men by het gemelde nogh te maecken Tractaet, ſoude kunnen convenieren ook de diverſie, die aen de Waepenen van Vranckryck ſouden dienen te werden gegeven, byaldien dat deſelve den *Koningh van Spaignen*, in Italien, ofte daer ontrent ſoude komen te attaqueren; ende belangende de Alliancie, die deſe Kroon nogh met Vranckryck was hebbende; dat haer Hoog Mog. dien aengaende van eene ende deſelve nature waeren; dat ſy ook geene de minſte intentie en hadde, om eenige aenleydinge, tot verbreeckinge, of verſwackinge van de gedagte haere Alliancie, te geven; maer dat ſy niet en konden oordeelen, dat het Guaranderen van een Vrede, die door haer interventie, tuſſchen twee, daer toe genegen partyen, ſoo ſolemnelyck was gemaeckt, eenige jalouſie ofte alteratie van vriendtſchap aen de eene, ofte de andere van de gedaghte partyen, konde geven; voornaementlyck, als men de gemelde Guarantie niet min aen de eene, als aen de andere wilde toeſtaen, ende geen ander ooghmerck daer in en hadde, als de ruſt in Chriſtenryck te conſerveren, ende ſigh daeromme te oppoſeren tegen de Waepenen van die geene, die daer van den eerſten Infracteur ſoude komen te weſen.

Dat met de meeſte apparentie van dien, gevreeſt wierd, Vranckryck hetſelve, ten opſight van haere Maght, met het minſte perykel het te kunne doen; ſoo heeft my ſyn Excellencie eyndelyck belooft, dat de Regeringe, ſoo ras niet weder by den anderen ſoude ſyn, 't welck geoordeelt werdt in de aenſtaende weeck lightelyck te ſullen weſen, ofte ſy ſoude daer van de propoſitie doen, ende ſien hoe verre dat men de ſaeken ſoude kunnen brengen; inſterende altyd op de conſtante betaelinge van de ſubſidien, ſonder dewelcke ſy my ſeyde, dat hier niet te doen en ſoude ſyn. Ende terwyl ick al voor deſen de vryheyd genomen hebbe, van U Wel-Ed. bekend te maecken, de redenen, waerom ick meene, dat de voorſz. contante betaelinge, van een groot effect, ſoo alhier, als ten opſighte van de Hollandtſche Ingeſetenen, die alhier eenige pretentien uytſtaende hebben, ſoude weſen; ſoo ſal ick hier, met U Wel-Edts. permiſſie, byvoegen, een expedient, dat my ſedert myn abbouchement met den Heere Rycks-Kancelier, in de gedaghten gekomen is. Dat naementlyck, de *Koninginne van Spaigne* het eene derde contant voldoende, ende verſeeckeringe gevende voor de twee andere; want ſonder dat, en ſoude hier nooit contentement genomen worden. Den *Koningh van Engelandt* ende haer Ho. Mog., op de voorſz. verſeekeringe, de twee reſterende payen mede contant elk voor een derde ſouden uytreycken, onder expreſſe conditien, dat daer uyt de deugdelyke pretenſien van haer Ingeſetenen ſouden werden voldaen; gelyk my den Heere Rycks-Kancelier daer toe alrede de toeſegginge heeft gedaen. Ende dat dan de gedagte Hollandtſche Ingeſetenen, ende met eene de pretendenten alhier, onder de handt ſouden bewogen werden, om ſelver die penningen te verſchieten, die haer in betaelinge ſouden gegeven werden; ende alſoo haere volle ſa-

tisfactie uyt de subsidien van Spaignen, in plaets van uyt de kasse van dit Ryck, ontwyffelyck souden bekomen; daer het tegenwoordigh te vresen staet, dat sy, soodaenigen occasie versuymende, in lange geen gelegentheyd weder en sullen vinden, die haer soo seeckeren wegh van voldoeninge sal opereren. Ick geloove, dat de twee pretensien van wylen *Elias Trip* ende *Thomas Cletscher*, niet veel minder als een derde van de voorsz. subsidien sullen bereycken, ende dat dienvolgende haer Ho. Mo. sonder eenige incommoditeyt, een groote obligatie aen dese Kroon souden geven, ende een sonderlinge dienst aen haere Ingesetenen doen, die ick gepersuadeert ben, dat gaerne dese conditie sullen willen aennemen; voornaementlyck, indien men alhier kan uytwercken, gelyck ick daer toe arbeyden wil, dat de bewuste pretensien alhier geliquideert, edogh in Hollandt mogen werden betaeld. Soo rasch als den Heere *Cletscher*, die op het landt is, weder hier binnen sal gekomen syn, sal ick hem daer over spreeken, soo Uw Ed. van gelycken door een lettertjen wil doen aen den Heer *Josephus Coeymans*, soo vertrouw ick, wy daer toe een goet acheminement sullen kunnen maecken. Dus verre geschreven hebbende, krygh ick een visite van den Heere Rycksraed *Benthorn*, daer den Heere *Thinne* U Wel-Ed. van spreeken sal, die my verseeckert, van met de syne, alle goede officien ontrent het bewuste werck te sullen toebrengen. Ick blyve,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{3}{13}$ February *1669.*

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{17}{27}$ February *1669.*

EDELE GESTRENGE HEERE,

OP den ontfangh van U Ed. Missive, van den 8. deses, die my op gisteren is toegekomen, nevens de bylaegen, tot deselve specterende; als naementlyck, het Project van engagement, tot betaeling van de subsidien, de Guarantie, in conformité van 't eerste Artikel van het Haeghsche Project van den 5. October laetstleden, ende het Project van de begrootingh der forces, tot executie van deselve; heb ick sonder eenigh uytstel, soo van den Heere Rycks-Kancelier, als van de andere voornaemste Heeren van den Senaet, een uur van visite versoght, ende deselve bekomen hebbende, den gantschen dagh van gisteren, ende een goet gedeelte van dese, daer in besteet. Ick en sal U Wel-Ed.

Ed. niet ophouden met het détail van de discoursen, die tusschen de voorsz. Heeren, ende voornaementlyck tusschen den Heere Rycks-Kancelier ende my, ontrent de subjecte materie, gevallen syn, om dat U Wel-Ed. uyt myne voorgaende brieven wel sal hebben kunnen sien, wat voor sustenuen alhier, en wat voor argumenten daer tegen, by my syn gebruyckt; maer alleen seggen, dat my den Heere Rycks-Kancelier eygentlyck dese morgen verseeckert heeft, dat de Volmaghten tot het voltreken van de bewuste Projecten, met dese post syn afgegaen, soo aen den Heere *Appelboom*, als aen den Heere *Marchal* Koninghlycke-Raedt in het Hertoghdom Bremen, die met eenen gelast wert, sonder eenigh dilay, syn reyse, tot dien eynde nae Hollandt voort te setten. Haere instructie sal, soo veel als ick oordeelen kan, daer heenen gaen, dat het Project, raeckende de estendue van de Guarantie, soo ten opsighte van Vranckryck, als van Spaignen, tot perfectie werde gebragt, *circa modum executionis.* Ook merk ick, dat men hier wel eenige precautien soude willen nemen, om haere forces, niet al te verre van haer Lighaem te laten separeren; ende voornaementlyck, om de maendelycke subsidien, die haer in soodaenigen voorval souden gegeven werden, nae het getal van het Krygsvolck, dat sy genootsaeckt souden syn, toe te brengen, te approprieren; ende dienvolgende voor een Leger van 16000. Man, soo veel meer als voor 12000. te bedingen, conform de Tractaten, die sy in gelycke subjecten, met Vranckryck altyt hebben gehadt; ten waere sy nopende het eerste, eenige reflexie maeckten, op het geene ick haer, daer ontrent te gemoet gevoert hebbe; ende by den Heere Ryks-Kancelier in consideratie genomen wierden; naementlyck, dat men beter het werck van de executie 't syner tydt naer exigentie van saeken, als tegenwoordigh soude kunnen ter nederleggen, mits dat men ontrent de begrootingh van de respective armaturen, eens was, om dat veeltyts de expressien, die in gelycke precautie werden gebruyckt, meer offensie toebrengen, als de Tractaten, ofte Ligues van Guarantie, selver; waer van te hoopen staet, dat de executie nooit nodigh en sal syn, uyt oorsaecke, dat de apparentie van een desavantagieus succes, tegen soo een gevoeghde Maght, de lust, die mogelyk anders by Vranckryk soude kunnen syn, om iets te attenteren, sal wegnemen; want belangende het tweede; naementlyck, het conformeren van de maendelycke subsidien, nae de groote van de armature, daer in en kan ick niet oordeelen, dat sy ongefondeert syn. Belangende de betaelinge van de 480000. Rycksdaelders, die alhier worden gepretendeert, uyt kraghte van het voorgaende engagement van den 25. April des voorleden jaers, ende waer van de minste helft contant, ende de grootste aengeboden wert, in twee termynen te betaelen; merck ick wel, dat nogh een effort sal werden gedaen, om, of Spaignen selfs, of den *Koningh van Engelandt* ende haer Hoog Mogende, tot het prompt fourneren van de gantsche somme te bewegen, onder verseeckeringh voor de twee laetste, van de satisfactoire belofte, die daer over by de eerste in allengevalle, sal moeten werden gedaen. Ick hadde U Wel-Ed. by myne laetste, bekent gemaeckt het expedient, dat ick meende daer ontrent te kunnen werden gebruyckt, niet alleen tot glorie van onsen Staedt, dewelcke, 't sy dat Engelandt van haer syde in die presentatie wilde condescende-

deren, ofte niet, in allen gevalle een teycken van de sonderlinge genegentheyt aen dese Kroon, soude hebben gegeven, maer speciaelyck ook tot nut van de geene, die de voorsz. penningen soude fourneren, ende daer door in staedt gebraght werden, om haere pretensien, binnen den tydt van 16. maenden te consequeren. Maer alsoo ick bemercke, dat by het Project van engagement tot de voorsz. betaelinge, alrede is ter nedergestelt, soo als men het apparentelyck sal willen houden, ende daer nevens, dat de pretensie van het Huys alleen, daer ick U Wel-Ed. met eenen van schreef, over de 300000. Rycksdaelders is belopende, dat is soo veel meer als het eene derde dat by haer Ho. Mog. soude moeten werden opgebraght; gelyck ick de Documenten, die ick dies aengaende, onder my hebbe, naeder geëxamineert hebbende, ondervonden hebbe, soo en sal ick my daer ontrent niet verder extenderen; maer veel eer die gedaghten supprimeren; hoewel ick Uw Ed. kan verseeckeren, dat my hier geen Persoonen en souden ontbreecken, die de voorsz. penningen souden opbrengen, om daer uyt betaeld te werden, ende vervolgens haere voldoeninge van Spaignen, mits die seecker synde, af te waghten.

Het werck dan in soo goeden acheminement synde, heb ick ook met den Heere Rycks-Kancelier gesprooken, over het engageren van de *Hertogen van Lunenburgh*, in deselve Alliancie, ende of sy niet goet en soude vinden, dat ook van wegen desen Koningh, daer toe eenige aenleydinge wierde gegeven. Syn Excellencie heeft my daer op geantwoord, dat alhier inderdaet groote reflexie op die Heeren werd gemaekt; dat wel waer is, dat men niet al te wel van deselve, ten opsighte van haer voorgaende conduite, en was voldaen, ende dat men derhalven van dees syde, niet wel den eersten pas en konde doen; maer dat hy evenwel het werck wel daer heenen wilde dirigeren, dat sy van ter syden verseeckert moghten werden, dat sy niet als alle goede bejegeningen van dese Kroon te ontmoeten hadden; dat hy soude maeken, dat den Heere *Muller* in den Haege, daer van op die wyse soude gesprooken werden, ende daerenboven nogh ordre geven aen den Resident van dese Kroon, tot Hamburgh, om een reys, als voor syn particulier, na het landt van die Heeren te doen, ende aenleydinge tot dese naeder vriendtschap, ende vervolgens tot het verder engagement, te geven; syn Excellencie toonde my, by dese occasie, dat men hier niet ongaerne en soude sien, dat die Heeren daer toe gebraght synde, iets wilden contribueren, dat ook den *Koningh van Denemarcken* in deselve Alliancie moghte werden geëngageert, om eenmael met dese Kroon in deselve interessen te concurreren, ende alle vermoeden van quade intelligentien, aen wedersyden wegh te nemen. Ick hebbe daer over met den Heere *Luyt*, die op huyden nae Coppenhagen, met premissie van syn Koningh, om syn particuliere affaires waer te nemen, is vertrocken, eenigh discours gehouden, die aengenomen heeft, daer over met syn Koningh te spreeken; alhoewel hy wel weet, dat de inclinatien van den Heere *Gabel*, daer niet heenen en gaen; ende dat ick niet en ignorere, dat Vranckryck veel moeyten heeft aengewent, om dese Kroon van de bewuste Alliancie af te trecken, soo vinde ick my evenwel geobligeert, hier by te voegen, dat my den Heere Rycks-Kancelier dese morgen een brief heeft gecommuniceert, van den Heere *Pompone*, waer uyt wy konden oordeelen,

len, dat hy geen quade officien aen onsen Staedt en doet; ende gelyck hy apparentelyck gaerne de post, die hy gaet occuperen, soo langh als mogelyck is, sal soeken te bewaeren, soo vertrouw ick ook, dat haer Ho. Mog. met syne functie niet qualyck gediend en sullen syn.

Over de differenten van dese Kroon, met den *Grootvorst van Muskovien*, heb ick ook met den selven Heere Rycks-Kancelier gesprooken; die my gesegt heeft, dat daer over niet langh geleden, instructie aen den Heere *Appelboom* was gesonden; maer dat hy ondertusschen verwondert was, dat den Heere *Silverkroon* U Wel-Ed. daer van geen beter beright en hadde gegeven, alsoo hy voor syn vertreck van hier, daer van ten vollen was geinformeert geweest; dat hy de stucken daer toe dienende, soude opsoecken ende my ter handen doen stellen, om de klaghten van dese Kroon, ende de Redenen, daer toe specterende, ingenomen hebbende; U Wel-Ed. daer van de nodige kennisse te geven. Syn Excellencie seyde my, over dit subject discourerende, dat dese Regeringe van diversche kanten, ende in specie door den Heere *Keurvorst van Brandenburgh*, ende den *Koningh van Denemarcken*, wierde gewaerschouwt, dat de intentie van den hooghstgedagten *Grootvorst* was, het Krygsvolck, dat hy by den anderen hadde, op de Frontieren van Lyflandt, tegen dese Kroon te gebruycken; dat sy in het minste geen swaerigheyd in dien Oorlogh en maeckten, als die daer uyt meer winst, als verlies te gemoet saegen, geconsidereert, dat sy tegenwoordigh een goet aental van Militie in dienst, ende de armen vry hebben; daer sy den selven *Grootvorst* wel tot Vrede ende reparatie van syne rupture, hebben konnen brengen, doen sy den Poolschen, Deenschen ende andere Oorloghen op den hals hadden; maer dat sy gaerne souden sien, dat haer Geallieerden van de menées van den selven *Grootvorst*, ende daer tegen van de moderate conduite van dese Kroon, ten vollen geinstrueert ende gepersuadeert waren.

Belangende het point, van de Commercien in Lyflandt te redresseren, ende het werck, alhier, tegens de Koninginne *Christina* aengevangen, daer van sal ick U Wel-Ed. met den eersten een omstandigh beright doen, alsoo ick daer toe tegenwoordigh den tydt niet en hebbe. Waer mede U Wel-Ed. bevelende in de protexie van Godt Almaghtigh, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{17}{27}$ February 1669.

Aen de Heer Ambassadeur P. DE GROOT, den 15. Maert 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

AGhtervolgens U Edts. Missive van den 13. der voorlede maendt, heb ick aen den Heere *Josephus Coeymans* bekent gemaekt den voorslagh, in deselve U Edts. Missive vermelt, die daer op selfs in persoon herwaerts overgekomen synde, naer onderlinge communicatie, ende naer overleg met syn vrienden, my toegesonden heeft de Missive aen U Ed., hier nevensgaende, daer toe my desen aengaende gedraege.

Sedert is my ook wel ter handen gekomen U Edts. Missive van den 27. der voorlede maendt; waer uyt ick gaerne bespeurt hebbe, dat men sigh aldaer, onse opgestelde Projecten niet qualyck laete gevallen, ende dat men over-sulcks authorisatie ende volmaght sal oversenden, om daer op te sluyten; waer ontrent ick ook wil hoopen, dat niet verder gechicanneert sal worden; maer dat men het werck, dat nu in soo goede termen gebraght is, voorts met eene resolute handt sal helpen manieren tot eene prompte ende goede uytkomste. Waer by voor dese reyse niets te voegen hebbende, sal ick afbreecken, verblyvende:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 15. Maert 1669.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{6}{16}$ Maert 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk en hebbe U Wel-Ed., in het oversenden van myne jongste brieven, met myn schryven niet moeyelyk gevallen, om dat ik geobligeert synde, haer Ho. Mog. reekenschap te geven van de devoiren, die ik alhier, tot voldoeninge van haere Resolutie van den 13. February, raeckende de differenten tusschen de twee groote Kroonen, over de ressorten van de jongst geconquesteerde Steden in de Spaensche-Nederlanden, hadde gedaen; ende van de intentien, die ick by de Regeringe alhier, daer ontrent de haere conform, hebbe gevonden, daer over aen den Heere Griffier *Ruysch* hadde geschreven; ende daer bygevoeght het geene ick alhier uyt de discoursen, die my waeren voorgekomen, van de intentie der Heeren Rycks-Raeden, ontrent het verder perfectionneren van de Trac-

Tractaten van Guarantie, konde oordeelen. Ende alsoo ick niet en twyffele, of U Ed. sal communicatie van de voorsz. myne Missive hebben gehadt, tot dewelcke my dan, ook kortheyts wille, referere, soo sal ick hier alleen, die materie raeckende, byvoegen; dat alhoewel den *Koningh van Vranckryck* hier heeft doen bekent maecken, dat hy, op het versoeck van den Paus, toegestaen hadde, dat de openstaende differenten over de ap- ende dependentien van de Steden, by hem in de Spaensche-Nederlanden verovert, by mediatie soude mogen werden ter nedergestelt, ende dat hy in allen gevalle, daer over de Landen van den *Koningh van Spaignen*, geduurende dit jaer, met geene Waepenen en soude inquieteren; niet te min seecker is, dat van die syde alle mogelyke devoiren werden gedaen, om dese Kroon van de verbintenisse der Triple-Alliancie, af te trecken, soo verre, dat tot dien eynde, niet alleen een nieuw engagement van subsidien; maer ook een goet gedeelte van de beloofde, ende tot nogh toe onbetaelde Spaensche subsidien, wert aengeboden; 't welcke, alsoo die geene, die onder dese Heeren de Fransche interesten syn toegedaen, soo veel mogelyck is, smaeckelyck soeken te maeken, sonder sigh soo precies te binden aen de daer tegenstreydende Alliancie, met den *Koningh van Engelandt* ende haer Ho. Mog. aengegaen, als voorgevende, sigh daer van buyten opspraek, te kunnen degageren, uyt oorsaecke, dat de conditien van deselve van haer syde ten vollen, ende van de andere syde, tot haer groote schade, niet en syn geadimpleert; soo en kan ick niet anders oordeelen, of het sal ten hooghsten dienstigh syn, dat het verder perfectionneren van de bewuste Guarantie, soo ras mogelyck sal syn, tot een goet succes werde gebraght; al soude ter contemplatie van dese Kroon, al eenige kleynigheden werden over gestapt. Gelyck ick my wederom verplight vinde, U Wel-Ed. aen de andere syde te seggen, dat seer naeuw reguard sal dienen genomen te werden, op de expressien van twee pointen, het eerste raeckende de Universaliteyt van de Guarantie over alle de Landen van den *Koningh van Spaignen*; ende het andere, belangende de seeckerheyd van de rupture, ende vervolgens de verbintenisse van de Guarantie tegen den Aggresseur: Ontrent het eerste, heb ick gevonden, dat den Heere *Berenklauw* de saek soodaenigh heeft opgenomen, als of by het Tractaet van Aecken, alleen ter neder synde geleght den Oorlogh, die in de Spaensche-Nederlanden, uyt oorsaek van het pretense-reght van Devolutie, was ontstaen, de Guarantie, die eygentlyck relatif tot dat Tractaet was, niet verder, als het Tractaet selver en konde werden geëxtendeert; ende alhoewel ick syn Excellencie te gemoet voerde, dat het Pyreneesche Tractaet alleen, in 't reguarde van de Spaensche-Nederlanden synde geinfringeert, door 't Tractaet van Aecken weder *in integrum* was gerestitueert, ende dat dienvolgende het gemelde Tractaet, als een confirmatoir van het voorgaende was; gelyck onwedersprecckelyck was blyckende uyt de estendue der woorden, in het eerste Artikel van het selve gebruyckt; soo bemerckten ick evenwel, dat dien Heere, die syn eygen sentimenten vry wat toegeeft, nogh myn gevoelen beantwoorde, nogh het syne veranderde; ende hebbe ook vernomen, dat hy naederhandt over deselve materie in discours synde gekomen men den Heere *Bassenrode*, Keyserlycke Envoyé aen dit Hof, nogh op die selve wyse heeft gesprooken. Ontrent 't tweede, heb ik gemerkt, dat den Heere Ryks-Kancelier, die ik dickmaels sie, als maer een huys

van

van 't ſyne wonende, ende die voor een Heer,die vry in de intereſten van Vranckryck is, al redelyck openhartigh met my gaet, van ſentiment is, dat het dickmael al ſeer difficil is te diſtingueren, wie den eerſten Aggreſſeur, ofte aenleyder tot de rupture is geweeſt; ende alhoewel op die materie al veel kan geſeght werden, dat kan dienen tot Demonſtratie van de eerſte Acten van hoſtiliteyt, die ook *in dubiis* gepreſumeert werde, by die haer aenvangh te nemen, die door ſyne evidente maght, deſelve met het minſte perykel kan aenvangen; ſoo meen ick evenwel, dat het van ſonderlinge nut ſal ſyn, dat daer van het oordeel aen de Leden van de Guarantie, ende by diſpariteyt van gevoelen, aen de pluraliteyt der ſelve werde gelaeten.

Ick en ſoude my hier over ſoo wytluftigh niet extenderen, als wel wetende, dat myn ſentimenten op verre nae, niet en kunnen bereycken de voorſightige directie, die ontrent ſaeken van die nature, by U Wel-Ed. altydt wert gebruyckt, byaldien ick niet eenige reden had, om geperſuadeert te ſyn, dat men hier niet ongaerne en ſoude ſien, dat de ſentimenten van de contrahenten ontrent die twee pointen, die eygentlyk de ziel van het gantſche werk ſyn, niet al te klaer en kunnen werden geëxprimeert. Ende gelyck ick oordeele, dat men daer ontrent alhier wel wat ſpeelens ſoude willen houden, ſoo ben ick ook van gevoelen, dat men hier te veel glorie heeft, om den indiſputablen teneur van een Tractaet te contravenieren, voornaementlyck geconſidereert, dat het niemandt directelyck en ledeert; dat het is tot nut van de gantſche Chriſtenheyt, ende van het ſpeciaele intereſt van deſe Kroon, die niet gaerne geduurende de minderjaerigheyt van haer Koningh, met iemandt in Oorlogh ſoude komen, noghte andere in Oorlogh ſien, ſonder daer in haer gedeelte te hebben; ende dat men ſeer veel ſal overſtappen, om de Spaenſche Subſidie-penningen, die hier niet te onpas en ſullen komen, in handen te krygen.

Waer mede komende tot de ſaek van de Koninginne *Chriſtina*, vinde ick my verplight U Wel-Ed. vooraf te ſeggen, dat ick al van den beginne van myn aenkomſte alhier, door verſcheyde Perſoonen, ſoo Mans als Vrouwen, daer de hooghſtgedaghte Koninginne mede correſpondeert, uyt de naem van deſelve ben gegroet geweeſt, ende verſoght, om by gelegentheyd, alhier haer intereſten te willen helpen verdedigen, ende recommanderen; ende alhoewel ick my genoegh, ten opſighte van myn Vader Zaliger, aen de weldaedigheyd van de hooghgemelde Koninginne verobligeert vinde, om tot haer contentement, te contribueren alles, wat van myn maght ſoude kunnen ſyn, ſoo en heb ick eghter, tot nogh toe niet willen trecken aen een koorde, die ick konde voorſien, dat my niet even aengenaem aen al de partyen en ſoude maeken in een tyd, dat het voor den dienſt van myne Heere Committenten nodigh was, dat ick alhier geene de minſte oorſaek van offenſie aen iemandt van de Regeringe en gaf.

Wat de ſaek ſelver aengaet, ick en kan niet anders oordeelen, of daer werdt ongelyck aen de Koninginne gedaen, de aenleydingen daer toe, ſyn ten deelen door de onvoorſightigheyd van de hooghſtgemelde Koninginne, ende ten deelen door de paſſien van eenige Heeren alhier, veroorſaekt; daer by komende eenige incidentele voorvallen van Staedt, ende intereſſen van Heeren, die eygentlyck haer Vyanden niet en ſyn. In den jaere 1654., wanneer de Koninginne,

ginne, nae ontallycke geconfereerde beneficien aen meest alle de considerabele Heeren van dit Ryck, de Kroon quam neder te leggen, niet sonder een voorgevoelen, maer evenwel te spaede, van het berouw, dat Keyser *Karel de Vyf-de* geseght werdt, eerst nae syne ontslaeginge gehad te hebben; heeft sy sigh by een speciaele Conventie, genaemdt het Reces-Tractaet, gereserveert de volle Regeerige der goederen, die sy tot haer onderhout, haer leven langh hadde gestipuleert, ende tot dien eynde ook de electie der geene, die daer van den ontfangh, ende het bewindt souden hebben, daer toe sy, sonder contradictie hadde gekosen Persoonen, die hier, soo ten opsighte van haer eyge merites, als haere verwantschappen, niet onaengenaem en konden syn.

Anno 1660. Koningh *Karel Gustaef* overleden, ende dessels naergelaten Soon, seer jongh ende teer synde, quam de meergedaghte Koninginne, geduurende den Rycksdagh, weder alhier, niet sonder intentie om de gemoederen weder tot sigh te trecken, ende permissie te bekomen, om de eerst gerefuseerde Kroon, by aflyvigheyd van den tegenwoordigen Koningh, weder te mogen aenvaerden; maer alsoo het selve ten hooghsten onsmaeckelyck was aen die geene, die het bewind der saecken alhier in handen hadden, ende dat het selve, als strydende tegen de fondementele Wetten van het Ryck, die geen Roomschgesinden tot eenige Regeringen en admitteren, lightelyck konde tegengegaen werden, soo liet sy haer raden het geschrift, dat sy tot dien eynde hadde opgestelt, niet over te leveren; maer ter contrarie haere overgifte van den jaere 1654., door een naeder Acte, die genaemt werdt de Ratificatie van den jaere 1660. te confirmeren, bedingende sigh daer by, de vrye exercitie van haere Religie, als sy hier in Persoon soude willen komen, soo voor haer Domestycken, als andere Ingesetenen, die sigh daer by souden willen voegen, met belofte noghtans, van geen Jesuiten ofte Munnicken in het Ryck te sullen brengen, ofte de administratie van haere goederen, aen Persoonen van verbode Religie te sullen overgeven. Sedert die tydt en synder wel geen naeder onderhandelingen tusschen haer, ende dese Regeringe gevallen; maer eghter eenige dingen gepasseert, die dese Regeringe blyde is geweest, tot haer naedeel te mogen gebruyken.

Behalven dat het een generael euvel onder de menschen is, dat haer de groote aensienelyckheyd ongeduldigh, ende immodest maekt; soo schynt het specialyck nogh een *vitium gentile* te syn, in 't geslaght van de *Vaesen*, daer dese Koninginne uytgesprooten is, dat sy, hoe ouder, hoe trotser ende wreder werden. Een deerlyck exempel is daer van in Koningh *Erick*, Oud-oom van dese Koninginne, die nae menighvuldige gepleeghde tyrannyen, de Kroon ende het Leven in de gevanckenisse heeft verloren. Den Koningh *Gustavus Adolphus*, wiens Memorie alhier in een sonderlinge veneratie werdt gehouden, niet alleen om de groote Conquesten, die hy door de Waepenen dit Ryck heeft toegebraght; maer insonderheyd om de salutaire Wetten, die hy voor syn vertreck uyt het selve, heeft aengestelt, ende die alsnogh in een groot respect ende observantie werden gehouden, bekende selfs weynigh tydts voor syn doodt, dat hy gewaer wierd, dat hem de groote succeßen syner Waepenen, opbliesen, ende dat hy vreesde, dat hy langhlevende, tot de faut van syn Geslaght soude vervallen; gelyck men ook geremarqueert heeft, dat hy meer tot wreedt-

heyd begonde te inclineren. Den laetstoverleden *Karel Gustaef*, is sonder twyffel mede een groot Prins, soo in verstant, als in courage geweest; maer gelyck hy van syn Moeders syde van den selven Huyse was, soo en is hy ook van het selve euvel niet vry geweest. Wat'er van de Koninginne *Christina*, in saeken van die nature, met'er tydt magh gevreest werden, staet te colligeren uyt het geene sy voor desen te Fontainebleau, ende naederhandt nogh tot Hamburgh heeft gepleegt, als wanneer sy met een haet tegens de Regeerders van die Stadt ingenomen synde, uyt oorsaeke, dat sy nae haer oordeel, niet genoegh van deselve voldaen was, ontrent de satisfactie, die sy pretendeerde over een geveght, dat tusschen haer Domestycken, ende eenige Burgers van deselve Stadt, was ontstaen, by occasie van een Vreughde-vier, dat sy had laten aensteecken, ter eeren van de electie des tegenwoordigen *Paus*; de Magistraet van Noordkoppingh, wesende een van de Plaetsen, die sy tot haer onderhout heeft gereserveert, by schriftelycke ordre heeft gelast, alle Hamburghsche Schepen, daer aenkomende, in arrest te nemen ende te confisqueren.

Ende alhoewel dat 'er sedert dien tydt, ende voornaementlyck geduurende den laetsten Rycksdagh, verscheyde dingen syn gepasseert, die wedersyds offencien hebben veroorsaeckt, als aen de eene syde de obstaculen, die men hier bygebragt heeft, om haer herwaerts reyse, ter saeke van dewelke sy van Roomen af, tot Hamburg toe was gekomen, te diverteren sonder andere reden, als dat haer presentie gevreest wert in een landt, daer sy, soo om haer gepleegde misdaedigheden gehaet, als om de groote merites van haer Vader, generaelyk, jae selfs by de Geestelyckheydt seer is bemint; ende aen de andere syde, den aenstootelycken brief, die sy op haer vertrek van Hamburgh, aen den Koning, tot schimp van de Heeren van de Regeringe, die daer van niemant de lecture toe en laeten, heeft geschreven; soo werden eghter die actien ende de vrese, die men kan hebben, dat meer diergelycke soude kunnen volgen, tot justificatie van het ongelyck, dat sy oordeelt, haer aengedaen te werden, gebruyckt; met dissimulatie van de waere redenen, die bestaen in het ressentiment, dat sy tegen de Heeren van dese Regeringe is toonende, soo in woorden ende schriften, als in actien; waer van de minst offençante niet en is geweest, dat sy tot schimp van de voorsz. Heeren, meest alle de Administrateurs, ofte Ontfangers van haere inkomsten, die Vrienden ende Verwanten van deselve Heeren waeren, heeft afgeset, ende andere, van veel minder conditie, in haer plaetsen geëligeert; over het welcke, om sigh te revengeren, de gedaghte Heeren op de voorverhaelde pretexten, haer het gantsche bewint van de goederen, die sy sig in het quiteren van de Kroon, hadde gereserveert, hebben afgenomen; dienende tot facilitatie van het selve, dat daer in de sentimenten van twee voornaeme Heeren, die veeltydts de Chefs van de geopposeerde partyen syn, als naementlyck den Heer Graef *Magnus de la Gardie*, die tegenwoordigh Rycks-Kancelier is, ende den Heere *Steno Bielke*, die apparent is om het met 'er tydt te worden, hebben geconcurreert; de eerste uyt syn eygen motif, ende de andere, om daer door te beletten het voordeel, van een Heer, die onlanghs een obstacul van het syne was geweest; want soo wanneer in den voorleden jaere de Rycks-Schatmeester *Bunde* overleden synde, den gedagten Heere *Bielke* met de meerderheydt van stemmen, tot dessels Successeur wierde gedestineert,

neert, soo wierde eghter buyten veele opinien, daer toe gepromoveert den Heere *Seve Boot*, Ontfanger-Generael der Goederen van de Koninginne *Christina*; uyt oorsaeke dat de Heeren *Curcq*, die haer item aen den Heere *Bielke*, als van syne partye synde, absolut hadden toegeseght, daer van wierden gediverteert door de hoop, die haer gegeven wierden, dat gemelden Heere *Seve Boot*, tot het bewuste Rycks-Schatmeesterschap werdende gepromoveert, syn Ontfangerschap-Generael van de Goederen van de Koninginne *Christina*, aen een van de gedaghte Heeren *Curcq*, soude werde overgeven; ende heeft derhalven den meergenoemden Heere *Bielke*, sigh moete laten bewegen, om mede toe te stemmen een acte, waer door gemortificeert wierdt van een employ, daer over, tot syn soo grooten prejudicie, was gemarchandeert. Hier uyt kan U Wel-Ed. wel oordeelen, dat'er met niet veel vrugt in 't faveur van de Koninginne *Christina*, en kan werden gearbeydt, aengesien dat soo veel considerabele Heeren van de Regeringe, sigh daerontrent tegen haer hebben geëngageert, ende dat het dienvolgende te bedughten is, dat ick my, niet sonder pericul, en soude kunnen bemoeyen met een saek, die my hier onaengenaem soude kunnen maeken, in een tydt, dat ick alles bybrengh, dat eenighsints kan contribueren, om de oude confidentie tusschen dese Kroon ende haer Ho. Mog. weder te herstellen, ende haer Ho. Mog. haer ooghmerck, in het voltrecken van het Tractaet van Guarantie, te doen berycken. Het is waer, dat ick wel vertrouwe, dat het geene nopende de goederen van de meer hooggedaghte Koninginne is gedaen, op die voet niet en sal blyven, uyt oorsaecke, dat apparentelyck verscheyde Princen daer over in haer faveur sullen schryven, ende insonderheyd, om dat de pretexten, die de Heeren alhier tot haere justificatie gebruycken, niet suffiçant en syn, om een Princesse van die qualiteyt, te depostuleren van een goet, onder bedingh van het welke, sy een Kroon heeft gequiteert; want belangende den brief, die haer soo qualyck afgenomen werdt, die is wel scherp, maer evenwel niet crimineel, als U Wel-Ed. uyt dese nevensgaende copye, sal kunnen sien; ende de andere Acten, als onder anderen is, de Ratificatie van den jaere 1660. daer uyt de Heeren Rycks-Raeden sigh voorgeven, tot dese Resolutie geauthoriseert te syn, die en heeft niet in, dat daer nae smaeckt; want alhoewel dat alle die stucken seer secreet werden gehouden, soo heb ick eghter onder de hand van alles lecture gehad, ende met myn eygen hand copyen daer van gemaeckt; maer als ick sal sien, dat sigh daer toe eenige apparentie sal opdoen, sal ick U Wel-Ed. daer van tydelyck waerschouwen, om occasie te hebben, van deselve, of onsen gantschen Staedt mede te doen participeren aen den danck, van een saek, die bequaem sal syn, om tot succes gebraght te werden. Waer mede my recommanderende in de continuatie van U Wel-Edts. goede gunste, sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{6}{16}$ Maert 1669.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{13}{23}$ Maert 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

SEdert myne jonghste aen U Wel-Ed., hebbe ick de occasie gehadt, van wat wytluftiger als voor desen, met de Heeren van dese Regeringhe te spreecken, nopende de contraventien, daer over by deselve tegen den *Grootvorst van Muskovien* geklaeght werdt. Ende alhoewel my geseght werdt, dat de Heeren *Appelboom* ende *Silverkroon*, daer van ten vollen syn geinstrueert, als aen deselve toegesonden synde het schriftelycke relaes, dat daer over in den voorleden jaere, tot berightinge van den Rycksdagh, is opgesteldt, ende dat dienvolgende de gedaghte Heeren U Wel-Ed. daer van wat beter, als voor desen, sullen kunnen hebben geinformeert, soo heb ick evenwel van myn plight geaght, U Wel-Ed, soo kort als my mogelyck sal syn, over te schryven het geene, dat ick daer van begrepen hebbe.

De differenten, die soo nu als dan, tusschen den *Koningh van Sweden*, ende den *Grootvorst van Muskovien* ontstaen, ende alsnogh swevende syn, hebben sonder twyffel, voor het meeste gedeelte haeren oorsprongh genomen, uyt de natuurlyke on-minne, die doorgaens gevonden werdt in Volckeren, die den anderen soo nae gelegen synde, verscheyde occasien hebben gehadt, om den anderen eenigh voordeel, 't sy door de Commercien, 't sy door de Waepenen, af te sien, ende daer door de Naebuurige jalousie, tot een onsterffelycken haet te doen aengroeyen.

Ende gelyck deselve verscheyde oorsaecken van Oorlogh heeft gebaert, soo syn ook tot weghneminge van deselve, verscheyde Tractaten opgereght geweest, die, soo het schynt, meer in specieusheyd van woorden, als in een sincere intentie, van deselve opreghtelyck nae te komen, hebben bestaen; gelyck daeromme de klaghten, die tegenwoordigh werden gedaen, eygentlyck de *non obscrvantie* van de voorsz. Tractaten syn behelsende.

Of nu van de syde van den *Grootvorst*, in gelycke materie, iets tot beschuldiginge tegen dese Kroon, kan werden bygebraght, soude uyt die Natie selfs moeten werden verstaen; immers is my onbekent; maer dat van dese syde op dat subject, hooghlyck tegen den *Grootvorst*, ende dessels Onderdanen wert geklaeght, is seeker, gelyk mede is, dat men hier voorgeeft, dat de redenen van deselve klaghten, soo notoir syn, dat die by de Muskoviters selve niet en sullen kunnen werden geloogchent; weshalven te minder van noden sal syn, daer over opereuse recherche ende conforme bekentenisse van partyen, aen te wenden ende uyt te vinden.

De contraventien dan, waer over by dese Kroon wert geklaeght, souden eygentlyck bestaen in vier hooftstucken; waer van het eerste soude syn, de detentie der geene, die by den Oorlogh gevangen syn geweest; het tweede de beswaernisse van de Negotie; 't derde de confiscatie van goederen, de Sweedtsche

sche Onderdaenen toekomende; ende het vierde, het onvoltrecken van de nodige Limietscheydinge.

Belangende het eerste, wert alhier voorgegeven, dat niet tegenstaende al by de Treves van den jaere 1658., ende vervolgens by het Vrede-Tractaet van den jaere 1661., mitsgaders de interpretatien daer over, ter saeke van de Muskovische tergiversatien, gemaeckt in de jaeren 1663. ende 1665., was vastgestelt, gelyck men gewoon is by alle Vrede-Tractaten te doen, dat de gevangene aen wedersyden souden werden gerelaxeert ende gerestitueert; behoudelyck dat die geene, die sigh tot de Grieckse Religie mogten hebben begeven, ende bevonden souden werden genegen te syn, haer woonplaets in Muskovien te continueren, het selve souden vermogen te doen; ende dat den inhoudt van het voorsz. Artikel, van de syde van dese Kroon volkomentlyk synde voldaen, men daer over eghter van de syde van den *Grootvorst*, op verscheyde pretexten ende subterfugien, was in gebreecke gebleven, sustinerende de Muskoviters, dat sy alleen gehouden synde, die weder over te geven, die sig niet tot de Grieckse Religie en hadden begeven, ende daer van, naer haer seggen, geene meerder over synde, sy het geconvenieerde dienaengaende hadden voldaen, sonder nimmermeer daer van het ondersoeck aen de Commissarisen, tot dien eynde hier van daen overgesonden, te hebben willen toestaen; niettegenstaende de intentie van de contrahenten nooit anders en is, noghte kan syn geweest, als dat alle wedersyts gevangene, uyt kraghte eerst van de Treves, ende naederhandt van de Vrede, sonder eenigh onderscheyt ofte limitatie, souden werden losgelaten; ende toegestaen, aen die geene, die op dese wyse weder in volle liberteyt souden syn gestelt, haer verblyf in Muskovien, ten opsighte van haer Religie, aen dat van Sweden te mogen prefereren, ende van Souverainité veranderen. Gelyck het selve, ten overvloet, klaerlyck kan begrepen werden, uyt de woorden van het Tractaet selver, die dus luyden.

Alle wedersyts gevangenen, van wat Conditie ofte Natie deselve souden mogen syn, uytgenomen die alleen, die sigh uyt haeren vryen wil, tot de Grieckse Religie hebben begeven, sullen weder vry gelaten werden, in wat plaetse deselve ook souden mogen gevonden werden. Item, *ende sal aen een ieder van de voorsz. gevangens, vrystaen te gaen, ofte blyven in den dienst van die syde, die hem aengenaemst sal syn.* Uyt welcke woorden scheen, gelyck van dese syde wert gesustineert, genoeghsaem te kunne werden afgemeten, de intentie niet anders geweest te syn, als dat alle wedersyts gevangens, van wat Religie die ook moghten syn, door dit Tractaet in de vryheyt souden werden gestelt, om te dienen, daer het haer goet soude dunken, ende dienvolgende aen beyde de partyen moeste consteren, wat daer ontrent haere ongedwonge electie soude syn geweest; soo soude nogtans de executie van dit Artikel, soodaenigh aen de syde van den *Grootvorst* geëludeert syn geworden, dat men genootsaeckt is geweest, daer over een naeder elucidatie op te stellen, by de Plysche transactie van den jaere 1663., alwaer by het derde Artikel, wert gesproocken in dese termen, *alle die geene, die sigh voor desen tot de Griecksche Religie hebben begeven, ende die naderhandt in tyden van Oorlogh in gevangenisse syn weghgevoert, die sullen allegader in de Steden van Muskou, Novogrot ende Pleskouw, ten overstaen van de wedersytsche Commissarisen, daer toe geordonneert, geëxamineert worden; ende soo wie in het voorsz.*

voorsz. examen komt te verklaeren, *dat hy in het Landt van den* Grootvorst *niet langer dienen*, *ofte blyven en wil*, *deselve sal vrygelaten*, *ende aen den* Koningh van Sweden, *gerestitueert werden.* Ende alhoewel dese woorden alle exceptien schynen uyt te sluyten, soo is eghter het voorsz. Artikel tot nog toe buyten executie gebleven, ende nooit van de syde van den *Grootvorst*, in het voorsz. examen, soodaenigh, als het bedongen is, gecondescendeert, aghterhoudende de Muskoviters alle die het haer goedtgedaght heeft, onder pretext, dat het Overlopers, ofte Persoonen syn, die sigh vrywilligh tot haeren Godtsdienst hebben begeven; niettegenstaende men aen dese syde wel geinformeert is, dat de meeste tot het veranderen van haeren Godtsdienst, door vrese, pyne, ende dreygementen syn gedwongen geworden; dat'er veel van ongemak in de gevangenissen ende slavernye syn vergaen; dat'er nog verscheyde deselve perykelen loopen; dat men hier de Lysten heeft van de Persoonen, ende de plaetsen, daer deselve worden opgehouden; ende dat de woorden van de conventie, uytdruckelyck seggen, dat sy alle, sonder eenige exceptie, moetenworden voortgebraght, het examen gesubjicieert, en het beneficie van het selve deelaghtigh syn.

Dit is, voor soo veel als aengaet de contraventie over het eerste point; aen de executie van het welcke, sigh dese Kroon ten hooghsten laet gelegen syn, soo om dat het van het devoir van alle goede Regeringen is, te besorgen, dat alle haere Ingesetenen, nae de uytgestaene ongemacken van den Oorlogh, de vrughten van de Vrede mogen genieten; als om dat het vilipendieus voor alle Staeten is, te lyden, dat eenige inbreuck werde gedaen aen de Tractaten, by deselve opgereght; ende voornaementlyck, om dat dit Ryck, dat tot nogh toe, syne meeste voordeelen uyt het succes der Waepenen heeft gehaelt, niets soo seer en behartight, als een goede odeur by de Militie te behouden; ende tot dien eynde niet en wilde versuymen, van het geene dat tot derselver satisfactie in het belonen van haere diensten, ofte geleden schaden, dienen kan; waer van nogh by den laetsten Rycksdag een notabel exempel is gegeven, als twee Personen, soldaten van fortuyne, die lange jaeren by de Tartaren hadde gevangen geseten, ende daer uyt, nae veel devoiren daer toe by dese Regeringe aengewent, weder ontslagen synde, by gebreck van avancement in den Oorlogh, by dese Vredes-tydt met pensioenen beloont, ende in den Adel van dit Ryck syn geassumeert geworden.

Nopende het tweede, en syn alhier de klaghten niet minder, noghte van minder gewighte, als raeckende den inbreuck, die daegelycks van de syde van den *Grootvorst* aen het geconvenieerde, ontrent den loop der Commercien, gedaen werdt; niettegenstaende van dese syde voorgegeven werdt, dat het selve ten voordeele van de Muskoviters, tot nogh toe, alhier heylighlyck is geobserveert geworden.

By alle de Tractaten, tot nogh toe tusschen dese Kroon ende den *Grootvorst* opgereght, is vastgestelt, dat de liberteyt van de Commercien, reciproca sal syn, ende dat de wedersyts Onderdanen, niet meer als de Ingesetenen en sullen werden beswaert; dies niettegenstaende, souden de Muskoviters, soo hier geposeert werdt, eenigen tydt herwaerts de Sweedtsche Handeling begonnen hebben te restringeren tot seeckere tyden, Plaetsen ende Persoonen; als naementlyck

lyck tot haere Kermissen, ofte Jaermarckten, ende soodaenigh gelimiteert, dat deselve niet by de kleyne maete, maer alleen in 't gros mogen werden gedaen; dat de Waeren aen geene vreemden, aldaer mede handelende, maer alleen aen de Burgers ende Inwoonders der plaetsen, daer de voorsz. Jaermarckten syn, mogen werden verkoght; ende daerenboven met soodaenige Tollen werden besswaert, dat sy 16. per cent moeten betaelen, daer de Muskovische Waeren, in dit Ryck, maer twee ten hondert geven; ende nog gedwongen die Tollen te betalen in dukaten, of Rycksdaelders in specie, in plaetse van alle andere Munte. Alles directelyck tegens de uytdruckelycke woorden van de Tractaten, die de Negotie, nogh aen plaets, nogh aen tyd, nogh aen Burger, nogh Inwoonder, nogh aen kleyne, nogh aen groote Maet, nogh aen de eene, nogh aen de andere specie van geldt en bindt; maer in alles een egale vryheyd ende gelycke Tollen met de natuurlycke Onderdaenen, toestaet; hoedaenigh alhier verklaert werdt, dat van dese syde onverbreeckelyck is geobserveert.

De differenten, raeckende het derde Hoofdstuck, bestaen daer in, dat niet-tegenstaende de woorden van de laetste Tractaten, geene schulden de confiscatie subject en maeken, als die geduurende den Oorlogh, ende niet voor, of nae deselve syn gecontracteert; de Muskoviters niet te min ook het geene de Sweetsche Ingesetenen op de haere, voor den laetsten Oorlogh gereghtelyck hadde te pretenderen, van deselve natuure maecken; directelyck strydende met den inhout van het dertiende Artikel van het laetste Tractaet, van den jaere 1661.

Ende belangende het vierde ende laetste point, dat eygentlyck is spreeckende van de Limietscheydinge, alhoewel dat het geene, dat daer ontrent nogh niet en is geschiet, gedaen kan worden, ende dienvolgende dit point buyten controversie kan werden gestelt; soo werdt niet te min aen dese syde geklaeght, dat de dilayen, die het selve tot nogh toe hebben belet, alleen van de syde des *Grootvorsts* syn veroorsaekt, ende dat men daeromme met reden kan presumeren, dat het niet sonder eenige quade intentie en is, dat de considerabelste Artikelen van de laetste Tractaten, aen de syde van den *Grootvorst* buyten observantie werden gehouden, ende soo een chatouilleux point, als dat van de Limietscheydinge, in controversie werdt gelaten, om daer door geduurige dissentien te voeden, ende oorsaek van rupture te nemen, als sy den Oorlogh met haer meeste voordeel weder souden kunnen beginnen. Ende alhoewel ick niet anders en kan oordeelen, of men soude sigh alhier dien Oorlogh wel getroost syn, als men eenige genegentheyt tot den Oorlogh moghte hebben, ende dat het tot dien eynde is geweest, dat men by de laetste Rycksdagh soodaenige voorsieninge heeft gestelt, dat de vermeerderinge van de Militie, ende de penningen daer toe nodigh, het *casus* voorvallende, syn geconsenteert; soo is evenwel waer, dat men soo veel doenelyck is, geduurende de minderjaerigheyd van den Koningh, de Vrede alomme sal soeken te onderhouden, ende daeromme gaerne sal sien, dat de occasien, die oorsaek tot den Oorlogh souden konnen geven, mogen weghgenomen worden; gelyck men hier vertrouwt, dat door de Mediatie van twee soo aensienelyke Staeten, als syn die van den *Koningh van Engelandt* ende die van haer Ho. Mog., lightelyk sal konnen werden gedaen, op dat sy daer over niet alleen van nu af mogen werden ontlast van de

kosten,

kosten, die sy sedert eenigen tydt, door het vermeerderen van haer Militie in Lyflandt, boven ordinaris syn gehouden te doen; ende voor het toekomende van die syde gerust mogen syn, als sy genootsaeckt moghten werden, 't sy door de verbintenisse van de Triple-Alliancie, 't sy door andere redenen, haer Waepenen elders heenen te keeren. Alsoo sy in familiare discoursen wel te kennen geven, dat sy niet sonder reden bedught syn, dat den *Koningh van Vranckryck* in tydt ende wyle, syn resentiment tegen dit Ryck wel soude kunnen toonen, met de Waepenen van den *Grootvorst*, ofte van den *Koningh van Poolen*, als de electie aldaer tot syn contentement soude mogen uytvallen, tegens de Landen van dese Kroon, op te hitsen.

Den Heere Rycks-Kancelier heeft my geseght, dat met den Heere Grave van *Carlille* overkomt een bequaem persoon, om wegens den *Koningh van Engelandt*, die Mediatie by te woonen; ende als haer Ho. Mog. van gelyken goedtvonden, iemandt daer toe commissie te geven, dat de reyse daer toe nodigh, by het aenstaende goede weder, sonder ongemack soude kunnen werden gedaen, ende het werk, voor de veranderinge van het saisoen, afgehandelt werden.

By myn jongste, heb ick U Ed. bekent gemaekt, hoe dat ick de sentimenten van de Regeringe alhier, bevinde, ontrent het werck van de Guarantie, ten opsighte van de twee pointen, daer ick U Wel-Ed. doen overgeschreven hebbe. Sedert heb ick verscheyde visiten gegeven, ende veel propoosten over dat subject gehad, met de considerabelste Heeren van dese Regeeringe; dogh het sy, dat sy sigh inderdaet door myn reden eenighsints hebben laeten geséggen, het sy dat sy sigh de moeyte niet meer en willen geven, om daer over in debath te komen, ick en vinde soo veel tegenstants niet meer, ontent dat subject, als ick voor desen gevonden hebbe, naementlyck de generaele Guarantie, conform het eerste Artikel van 't Tractaet van Aecken; of het nu is, dat sy waerlyck in haer gemoedt overtuyght syn, of dat sy hoopen iets anders daer tegen te bedingen, dat sal sigh by U Ed. best openbaren; maer ick vrese, dat het al syn moeyelykheyt sal hebben, dese Heeren, die gewent syn de handt gevult te werden, 't sy door publycque, 't sy door particuliere beneficien, tot soo gewigtigen en langduurigen verbintenisse, sonder eenig voordeel te obligeren. Ick sal verder alle devoiren aenwenden, om dese Regeringe de utiliteyt van de sentimenten van haer Ho. Mog. te doen begrypen, ende blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

P. de GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{13}{23}$ Maert *1669.*

Aen

Aen de Heer Ambassadeur P. DE GROOT, den 9. April 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, van den 15. der voorlede maendt, syn my Uw Edts. succeslive Missiven, tot die van den 16. daer aenvolgende incluys, wel ter handen gekomen, ende vinde ick my verplight, Uw Ed. by desen hooghlyck te bedancken, voor de communicatie der saeken daer inne vervat.

Tot nogh toe en is den Heere *Marchalck* alhier niet gearriveert, sulcks dat de nader onderhandelinge, over het voltrecken van 't werck van de Guarantie en de subsidien, nogh niet heeft konnen geëntameert worden; wy onderhouden ondertusschen, soo veel het mogelyck is, de Spaenschen in goede dispositie.

Aengaende de saeken van Muskovien, sien wy te gemoet, dat den Heere *Appelboom* haer Hoog Mogende naeder instantie sal doen, tot het affenden van een Minister van desen Staedt derwaerts, anderfints is den Heer Resident *Heyns* al over lange by haer Ed. Groot Mogende daer toe gedestineert. Ondertusschen bedancke ick Uw Ed. voor de omstandige onderrightinge, diendthalven aen my gegeven by de voorschreeven syne Missive, van den 16. der voorlede maendt.

Uyt het bygaende Extract, sal Uw Ed. gelieven te vernemen, hoe dat haer Ed. Groot Mog. desselfs Persoon geëligeert hebben, tot bekledinge van de ordinaris Ambassade in Vranckryck; welcke verkiesinge ick met vreughde gesien hebbe, dat met eenpaerige stemmen van alle de Leden, met eene bysondere affectie op Uw Edts. Persoon is gevallen, ende ick wil hoopen, dat soodaenigh employ Uw Ed. niet ongevalligh wesen sal. Het voorsz. haer Ed. Groot Mog. Advis Provinciael, op den 5. deses ter Generaliteyt ingebraght wesende, soo is daer op de conclusie niet aenstonts gevallen; maer de saeke by de Heeren Gedeputeerden van twee Provincien nogh opgehouden, die versoght syn, als in 't bygande Extract, haer daer op met den eersten te willen verklaeren. Waer mede dese afbreekende, sal ick verblyven:

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 9. April 1669.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{20}{30}$ Maert 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DOor myne jongste, hebbe ick U Wel-Ed., volgens myn kleyn begrip, bekent gemaeckt de redenen, die men hier meent te hebben, om den

Grootvorst van Muskovien van contraventie, ontrent het laetste Tractaet, te beschuldigen, ende alsoo men hier gaerne soude sien, dat, dat werck door de officien van de Heeren Mediateurs, hoe eer, hoe liever, wierde ter neder geleght, ende dat men hier kennisse heeft bekomen, dat die geene, die daer toe wegens den *Koningh van Engelandt* sal werden geëmployeert, al te Hamburgh sigh van den Heere Grave van *Carlisle* heeft gesepareert, om syn reyse over Pomeren nae Muskou te nemen; soo heeft my den Heere Rycks-Kancelier desen morge versoght, U Wel-Ed. door een letterken bekent te willen maecken, dat men dese Kroon soude obligeren, byaldien men ook van de syde van haer Ho. Mog., dat werck wilde accelereren; gemerkt het nootsaeckelyck sal syn, dat alvoorens tot de Negotiatie, die apparentelyck op de Frontieren van Lyflandt sal kunnen werden aengelegt, te komen, de behoorlycke officien aen het Hof van den *Grootvorst* werden gedaen, om aldaer de aen te bieden Mediatie, smaeckelyck te maecken.

De laetste Tractaten tusschen dese Kroon ende den *Grootvorst* opgeregt, syn soodaenigh, dat men hier gaerne soude sien, dat deselve in haer volle vigueur gehouden, ende in alle opreghtigheyt moghten werden geobserveert, uyt redenen sonder twyffel, dat men hier gepersuadeert is, dat men deselve nae het interest van dese Kroon, niet light en soude kunnen verbeteren; ende daer omme soo wel, als om de redenen in myne jongste uytgedruckt, en is men hier niet genegen, om in eenige verwyderingh te komen, waer door men moghte infereren, dat de voorgaende Tractaten gebrooken ofte vernietight waeren, ende derhalven genootsaeckt worden, om wederom tot een nieuwe Negotiatie te komen. Ick twyffele seer, of de gesontheydt van den Hr. Res. *Heyns*, de fatigue van die reyse sal kunnen uytstaen; syn kraghten nemen wel dagelycks weder toe, maer syne swackheydt is nogh groot: het is anders seecker, dat het hier niet onaengenaem en is, dat syn persoon tot die actie wegens haer Hoog Mog. werden gebruykt.

Voorleden Maendagh had ick het geluck, van een middaghmael te geven aen de Heeren van de Hooge Regeringe alhier, als daer syn den Rycks-Drost, den Rycks-Kancelier, den Rycks-Schatmeester, den Rycks-Maerschalck &c. ende by die occasie, sonder dewelcke hier niet veel te doen en is, wat familiaerder, als men in een ceremoniele visite gewent is, met die Heeren, over de goede corresspondentie tusschen de twee Staeten, ende speciaelyck over de tegenwoordige swevende Negotiatie, nopende de Guarantie van het Aeckense Tractaet, te spreecken: klagende over het retardement van de reyse van den Secretaris *Polus*, ende over de weynige communicatie, die my hier gegeven wierde van de ordres, met dewelcke hy afgesonden wierde, met byvoeginge, dat ick meende, dat die maniere van handelen, het werck meer veraghterde, als bevorderde, geconsidereert dat ick volkome kennisse van de intentien van dese Regeringe hebbende, de Heeren aen de eene syde, door goede redenen soude soecken te diverteren van het geene sy lightelyck in Hollandt te vergeefs souden willen tenteren, ende daer mede veel tydts verliesen; ende aen de andere syde, overtuyght synde van de redenen, die sy souden mogen hebben, om iets met fondament te pretenderen, het selve door alle goede officien soude soecken te secunderen, ende de reghtmaetigheydt daer van te doen begrypen.

pen. Den Heere Rycks-Kancelier daer op het woort nemende, seyde, dat ick gelyck hadde; dat ook haere intentie niet en was, my eenige kennisse van haere intentien te onthouden; dat het waer was, dat den Secretaris *Polus* langer was opgehouden, als men my hadde doen geloven, dat het geschieden soude; dogh dat het selve door onverwaghte ende domestycque oorsaecken, toegekomen was; dat niettemin syn retardement de Negotiatie in den Haege, niet en soude wederhouden, als synde de Heeren *Appelboom* ende *Marchalck* met deselve instructie versien, die den Heere *Polus* mede gegeven werdt; waer mede komende tot de saek selver, verseekerden my die Heeren, gelyck my ook nogh naederhandt by den Heere Rycks-Kancelier is geconfirmeert, dat men alhier weynigh, of geen veranderingh in de Artikelen van het Haeghsche Project, vermeendt is te maeken; dat men sigh tot de Guarantie sal verobligeren onder dese conditien, dat deselve sal werden geëxtendeert, volgens het sentiment van den *Koningh van Engelandt*, conform de extensie daer van, my voor desen door U Wel-Ed. toegesonden; dat de beloofde subsidien sullen werden betaelt, ende over de toekomende geconvenieert, soodaenigh, dat sy in Actie komende, maendelyck sullen werden betaelt, nae proportie van de Troupen, die sy sullen toebrengen, ende om sigh daer toe bequaem te houden, ondertusschen met een jaerlyckse subsidie versien, hoedaenigh men nae redelyckheyd, met den anderen sal kunnen convenieren; ende belangende de executie, byaldien deselve moghte komen van node te syn, dat men niet ongenegen en soude syn, deselve ook by diversie te doen, mits dat daer door haere Maght niet al te verre en wierde gediverteert, als soude syn, byaldien deselve, of op Zee, of nae verre afgelegen Gewesten, als in Spaignen, ofte Italien, wierde getrocken; toonende voornaementlyck te desireren, dat ontrent de extensie van de executie, geen aenstotelycke termen en moghte werden gebruyckt, als niet twyffelende, of de aensienelyckheyd van dese verbintenisse, soude kraghtig genoegh syn, om den *Koningh van Vranckryck* van de intentie, die hy tot de rupture soude mogen hebben, te diverteren. Ende als ick daer op antwoorden, dat'er eghter een voet moeste werden beraemt, volgens dewelcke het *casus executionis* voorkomende, de Leden van de Guarantie sigh moghten verstaen; wierde my gerepliceert; dat, dat ook de intentie was, ende dat het ook wel konde werden gedaen, sonder eenige offençante expressien te gebruycken, ende redenen van misnoegen te geven, eer het van noode was.

Op het subject van de jaerlyckse subsidien, buyten den tydt van executie, seyde ick haer, gelyck ick voordesen meermael hadde gedaen, dat ick wel wiste dat haer Ho. Mog. seer ongenegen waren, om eenige verbintenissen aen te gaen, die niet reciproquelyck evenlastigh en waeren, ende dat sy daerom niet light bewogen souden werden, om eenige Alliancie aen te gaen, die sy door jaerlyckse subsidien souden moeten kopen, voornaementlyck ten opsighte van een werck, dat haer niet directelyck en concerneerde, ende daer voor sy noghtans, nevens den *Koningh van Engelandt*, alreede sulcke groote kosten hadden gesupporteert, ende by occasie van rupture, nogh gesien waeren te sullen supporteren. Ende wierde my daer op gerepliceert, dat men hier niet voor een noodtsaeckelyckheyd en hielde, dat de voorsz. subsidien, by de Leden van de

Triple-Alliancie souden werden gefourneert; dat ook daerom het bewuste Tractaet niet aghter en soude blyven; maer dat men meende, dat het seer redelyck was, dat de kosten, die dese Kroon genoodsaeckt soude syn te doen, om sigh ook buyten den tydt van executie, bequaem te maecken ende te houden, om deselve des noodt synde, te kunnen doen, by die wierden betaeldt, tot welckers behoeve de onkosten wierden gedaen; ende dat men alhier wel getroost was, byaldien de Leden van de Triple-Alliancie niet goet en vonden, daer over in het Tractaet van Guarantie mentie te maeken, dat point met Spaignen door een gesepareert Tractaet af te handelen, op deselve wyse, als alhier met den *Keyser* wierde gedaen. De Heeren die in dese Regeringe wel het meeste tot den Staedt der vereenigde Nederlanden genegen syn, ende altydt syn geweest, willen my niet te min persuaderen, dat het van het interest, ook van Engelandt ende haer Hoog Mog., soude syn, iets in de jaerlyckse subsidie te contribueren, om daer door meer ende meer, het credit, dat den *Koningh van Vranckryck* nogh by veele van dese Regeringe heeft, te verminderen, ende de Alliancie tusschen de drie Staeten, te durabelder te maecken; synde seecker, dat men sigh hier qualyck kan gewennen syn interesten te voegen met de geene, daer geen profyt van en komt, ende dat Vranckryck nogh niet aghter en laet kragtigh door dat middel te wercken. Het geene my goede opinie van den uytslag van dat werck doet hebben, is, dat ick wete, dat den Heere Rycks-Kancelier assignatie van twintighduysent Rycksdaelders, die hy moet hebben, op de Subsidie-penningen, heeft genomen; ende my door een derde heeft laten vragen, of 'er geen middel en soude syn, om daer van per avance, byaldien de Spaensche penningen nae de signature, nogh niet gereet en waeren, door myn Heeren de Staeten betaelt te worden; alsoo dien Heere doorgaens seer splendide leeft, ende daer door veeltydts meer op renten te nemen, als te geven heeft. Ick en hebbe, gelyk U Wel-Ed. wel kan geloven, daer toe geene de minste hoope gegeven: maer evenwel goedtgedaght, het geene my voorgekomen is, hier by te voegen, op dat U Wel-Ed. daer uyt soude mogen oordeelen, wat voor effect het hier soude konnen doen, byaldien de gelegentheydt van onsen Staedt toeliet, by wylen een civiliteyt aen dese Heeren te bewysen. Waer mede Godt Almaghtigh biddende, voor U Wel-Edts langduurige gesondheydt, sal ick blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{20}{30}$ Maert *1669*.

Aen

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{3}{13}$ April 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

DAt eyndelyck den Heere Secretaris *Polus* soude vertrocken syn, heeft my den Heere Rycks-Kancelier niet alleen verseeckert; maer ook daer bygevoeght, dat deffelfs retardement, den voortgangh van het Tractaet van Guarantie, niet en sal veraghteren, als synde deselve Instructie, die hem is medegegeven, ook aen den Heere *Appelboom* toegesonden, met ordre, om nevens den Heere *Marchalck*, sonder intermissie, tot het sluyten van deselve, nae de intentie van dese Regeringe, te arbeyden, ende is my het selve ook geconfirmeert geworden by de Heeren Rycks-Drost en den Rycks-Schatmeester; waer van de eerste buyten syn gewoonte, alsoo hy weynigh visites ontfanght, ende geene en doet, my dese weeck een visite, wel van twee uuren, heeft gegeven, ende in deselve contrarie syne voorgaende sentimenten, een ongemeene genegentheydt heeft getoont, om dese Kroon met den Staedt der vereenigde Nederlanden, in een vaste vertrouwentheydt verbonden te sien. Syne Excellencie seyde my, dat de diversiteyt van sentimenten onder de Heeren van de Regeringe, het werck wat hadde opgehouden; dogh dat daeromme het succes daer van niet te quader en soude syn. Waer heene het ooghmerck van dese Regeringe, ontrent dat subject gaet, immers voor soo veel als my is bekent gemaeckt, hebbe ick U Wel-Ed. by myne voorgaende geadviseert, ende vertrouwe, dat het werck van een goet effect sal syn, byaldien wel reguard wert genomen, gelyk ik voor desen mede geschreven hebbe, dat de étendue van de Guarantie, ende de *modus executionis*, in sodaenige termen werde gecouçheert, dat over de twyffelagtigheydt der selve, naermaels geen disputen en kunnen werden gemoveert; alsoo het seecker is, dat daer over alhier groote debatten syn gevallen, synde alle wel genegen om het profyt van de bewuste Subsidien te genieten; maer niet om in tydt van noodt, de verbintenisse daer uyt defluerende, te presteren. Ende daeromme is het geweest, dat men alhier de gedaghte Subsidien soo onversettelyck heeft willen betaelt hebben, als een voldoeninge over het succes van het Tractaet van Aecken, en niet als een loon van de verbintenisse van de Guarantie; alhoewel ick nooit, noghte by iemandt van de Heeren van dese Regeringe, met dewelcke ick over dat subject gesprooken hebbe, en hebbe gedissimuleert, dat de Koninginne van Spaignen sig ooit tot de prestatie van de bewuste Subsidie-Penningen en heeft geobligeert; dat sy eghter sigh niet ongenegen en toondt, om deselve alsnogh uyt te keeren, mits wetende waerom, ende dat sy niet en soude kunnen geëxcuseert werden, van seer onvoorsightigh gehandelt te hebben, byaldien sy in de tegenwoordige constitutie van saecken, sig sonder eenige verseeckeringe van assistentie, quam te ontblooten, van eene soo considerabele somme, die haer in allen gevalle in tydt van noodt, tot een groote assistentie kan strecken, volgens het gerecipieerde

 spreeck-

spreeckwoordt onder de politicken, *qu'on ne perd jamais, qu'a faute d'argent.* Kunnende niet bevroeden, waer uyt de scrupule van dese Kroon, daer ontrent soude ontstaen; maer wel dat haer eer daer aengelegen is, dat sy ter goedertrouwe presteren een Guarantie, daer sy sigh uyt kraghte van haere Mediatie, ende van haer voorige belofte, toe verbonden hebben; dat het van haer particulier nut is, dat sy daer door soo een considerabele somme van penningen maghtigh werden, ende dat het van haer interest soo wel, als van alle de andere Staten van 't Christenryck is, dat de maght van een Prins, die alrede soo formidabel is, niet verder en accressere, door de afbreuck van een Huys, dat tot nogh toe voor het eenige contrepoix van deselve, is gehouden geweest, ende die eenmael soo considerabelen party t'ondergebraght hebbende, van alle syne buuren, syne vyanden soude maeken, om daer door pretexten te vinden, om syne dominatie des te verder te extenderen; waer in de verste afgelegen, het beneficie souden hebben, van de laetste overweldight te werden. Het geene men apparentelyck hier, ten reguarde van Sweden, wel niet te vresen en soude hebben; maer of men in die selfde securiteyt, ten opsighte van de Conquesten in het Duytsche Ryck, soude kunnen blyven, souden die best kunnen oordeelen, die de nature van de ambitie, ende de dominatie bekendt is. Den Heere Rycks-Kancelier, die my veel civiliteyt ende vriendtschap bewyst, ook veeltydts haere correspondentien communiceert, ende alhoewel goet Frans, evenwel niet quaet Nederlandts en is, heeft my onder anderen, dese weeck een brief getoondt, geschreven uyt Paris, daer hy buyten twyffel al seer goede intelligentien heeft, ende houdende in substantie, dat den Koningh de magt van syne Militie niet en vermindert, schoon hy nu en dan eenige Troupen nae Candia sent; maer altydt het gedetacheerde volck, door nieuwe wervingen weder remplaceert; dat evenwel syne intentien soo seer niet tegen de Landen van den *Koningh van Spaignen*, als tegens den Staet der vereenigde Nederlanden geanimeert syn, als hebbende tot dien eynde, een naeder vriendtschap ende Alliancie aen de *Koninginne van Spaignen*, door den Marquis van *Villars* doen aenbieden, ende nogh daegelycks arbeydende met de Afgesante van den *Keyser*, die aldaer, ter occasie van de Koninghlycke Kinder-doop, was aengekomen, om syn Meester tot een nader intelligentie ende verbintenisse met Vranckryck, te bewegen. Ick seyde daer op, dat ick wel konde geloven, dat by het Fransche Hof, die genegentheyd niet meer en was voor onsen Staedt, die mogelyck te vooren wel by haer was geweest; maer dat ick my niet en konde persuaderen, dat het Huys van Oostenryck soo onbedaght soude kunnen wesen, dat het tot gratificatie van haer Aggresseur, de partye tegen haer Beschermers soude willen aennemen; ook niet en konde geloven, dat tusschen die twee Huysen, die de grootste maght van Europa maeken, eenige societeyt van Waepenen konde werden gecontracteert, soo langh als geen derde maght op en stont, die soodaenigh was, dat sy haer beyde jalousie konde geven; ende dat ick daeromme van die syde wel gerust was. Syn Excellencie repliceerde, dat hy, voor soo verre mede van myn gevoelen was; maer dat wy eghter tegen Vranckryck op onse hoede moesten syn, ende voornaementlyk het oogh op het Hof van Engelandt moesten houden, ontrent het welcke hy geloofde, dat kraghtigh by de Fransche gearbeyd wierde; ende dat men niet circumspect genoegh en konde

syn,

syn, ontrent een Natie, die van naturen jalours, veranderlyk ende corruptibe is; voornaementlyck geconsidereert dat haer Koningh, naer veeler opinie, meer nae het Pausdom, als nae de Reformatie helt; ende daer door t'eenemael luystert nae de Koninginne syne Moeder, die al haer beleyt, nae de intentie van Vranckryck dirigeert. Ick hebbe mynes plights geoordeelt, U Wel-Ed. van dese onse conversatie kennisse te geven; alhoewel ick niet en twyffele, of U Wel-Ed. is aldaer beter van de intentie van die Hooven geinformeert, als wy hier kunnen syn; ende dienvolgende den Staedt op alle voorvallende gelegentheden, wel geprepareert. Waer mede U Wel-Ed. bevelende in de beschermingе van Godt Almaghtigh, sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{3}{13}$ April 1669.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{14}{24}$ April 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

U Wel-Edts. Missive van den 9. deses, is my met de bygevoeghde Resolutien, soo van haer Ed. Groot Mog, als van haer Ho. Mog., raeckende de Ambassade aen het Hof van Vranckryck, met de jongste post wel toegekomen; ende vind ick my ten hoogsten verplight aen alle de Heeren, onder dewelcke ick U Wel-Ed. voor de minste niet en reeckene, die tot de veranderinge van myn employ, hebben gelieven te arbeyden. Het soude my mogelyck wel soo avantagieus syn geweest, dat die Heeren die opinie van my behouden hadde, die haer tot soodaenigen verkiesinge heeft bewogen, als dat ick het perykel sal loopen, van deselve door een contrarie experiencie, weeder uyt te wissen; maer de genegentheyt die ick hebbe, om niet alleen myn Vaderlandt te dienen; maer ook daer te dienen, daer het haer best gevalt, sal my altyt myn particuliere sentimenten, aen de publicke doen submitteren, op hope, dat myn iever ende getrouwigheyt, de andere qualiteyten, die in myn gedesidereert werden, eenighsints mogen suppleren.

Ik ben ten hoogsten verwondert, dat den Heere *Marchalck*, voor het afgaen van dese U Wel-Edts. Missive, nogh in den Hage niet en was aengekomen, contrarie de impressie, die men my daer van alhier hadde gegeven; ende wil hoo-

hoopen, dat hy nu, soo wel als den Heere Secretaris *Polus*, aldaer sal syn gearriveert; ende dat eenmael het soo nootsaekelycken werck van de Guarantie, sal voltrocken wesen; alsoo ick altyt in bekommeringe blyve, soo lange als dat werck niet en is geperfectionneert, voornaementlyk geduurende de Fransche Ambassade in Engelandt, ende de twyffelaghtige uytval van de Electie in Poolen. Alhier en passeert niet schryvens waerdigh, uyt oorsaecke, dat alle Collegien ende Vergaederingen, ten opsighte van de Feestdaegen, stille staen. Dat men hier van daen nogh eenige Troupen nae Lyflandt send, om het oogh op de Armature van den *Grootvorst* te houden, schryf ick in myne publicke brieven, daer ick alleen by voegen sal, dat men hier voorgeeft, dat den gedaghten *Grootvorst*, daer toe by Vranckryck ende Denemarcken werdt opgemaeckt; 't sy dat het selve inderdaet soo is, of ten minsten soo gelooft werd; 't sy dat men het selve uytstrooyt, om hier te grooter danck by de Leden van de Triple-Alliancie te meriteren; de saek houd men voor gewis, terwyl om de oorsaek nogh gedisputeert wert. Waer mede U Wel-Ed. bevelende in de Protectie van Godt Almaghtigh, sal ick blyven,

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{14}{24}$ April *1669.*

Aen de Heer Ambassadeur P. DE GROOT, den 14. May 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MYne jonghste aen U Wel-Ed., is geweest van den 9. der voorlede maendt. Sedert syn wy wel ter handen gekomen U Edts. Missiven van den $\frac{20}{30}$ Maert, $\frac{3}{13}$ April, ende $\frac{14}{24}$ daer aenvolgende.

Haer Ho. Mog. bespeurende de continuatie van de genegentheyd van die van de Regeringe aldaer, tot het affenden van een Persoon nae Muskovien, hebben op den 4. deses den Heere Resident *Heyns* gecommitteert, omme in qualiteyt als Extraordinaris Gedeputeerde, het gedecreteerde officie van Mediatie af te leggen; soo als Uw Ed. apparentlyck al voor de receptie deses, sal hebben vernomen, ende ten overvloet uyt het bygaende Extract, nog naeder sal gelieven te bemercken.

Op den 6. deses, is tusschen de Heeren Ministers ende Geauthoriseerden van En-

Engelandt, Sweden ende haer Ho. Mog., eyndelyck besloten de ontworpene Acte van Guarantie te passeren, ende onderteeckenen, soo als die leyt; des dat deselve geteeckende Acten, voor alsnogh niet sullen werden geëxtradeert aen den Heere *Gamarra*; maer onder den Heere Ambassadeur van Engelandt blyven berusten, ter tyden ende wylen toe, door Spaignen den eersten termyn van de beloofde Subsidie-penningen, sal wesen voldaen; 't welck den gemelden Heere Ambassadeur *Gamarra* toegeseyt heeft, te presteren, soo haest aen syn Excellencie de originele Acten van Guarantie, van de *Koningen van Engelandt* ende van *Sweden*, nevens die van haer Ho. Mog., of wel de Ratificatie van haere Majesteyten, op het geteeckende van haere Ministers, ter handen gestelt sal worden. Gelyk ook de Acte van den Heere Ambassadeur *Gamarra* voornoemt, houdende belofte der voorsz. subsidien, in maniere voorsz. insgelyck middelerwylen aen de Heeren Sweedtsche Ministers niet overhandtreyckt sal worden; maer sullen alle de voorsz. Actens soo lange onder den Heere Ambassadeur *Temple* blyven berusten; ende is ook vervolgens in de voorleden weecke, de voorsz. onderteeckeninge van allen syden effective geschiet, ende de geteeckende instrumenten aen den gemelden Heere Ambassadeur *Gamarra* vertoondt, die daer mede contentement genomen heeft; versoeckende, dat in de Acten, door de Ministers van Engelandt ende van Sweden onderteeckent, geëxprimeert moge werden eene speciaele belofte, om deselve door de Heeren haere Principalen te sullen doen ratificeren.

De Heeren van Vrieslandt, die nevens die van Utrecht, de presentatie van Uw Edts. Persoon, tot bekledinge van de Ambassade naer Vranckryck, *ad referendum* overgenomen hadden, hebben haer dienaengaende in de voorleden weecke met Hollandt geconformeert, gelyck ook sulcks door die van Utrecht, ontwyffelyck eerstdaeghs staet te geschieden; maer naedemael de Heeren Burgermeesteren ende Vroedtschappen der Stadt Rotterdam, Uw Ed. met eenpaerige stemmen tot Raedt-Pensionaris derselver Stede verkosen hebben, soo wil ick vertrouwen, dat de voorsz. electie van Uw Edts. Persoon, tot Ambassadeur in Vranckryck, geen effect sal sorteren, presupponerende aen de eene syde, dat de gemelde Heeren van Rotterdam daer toe aen haer Ed. Groot Mog. versoeck doen sullen, ende aen de andere syde, dat Uw Ed. eene reputatieuse herstellinge in dien staet, daer voorheenen den Heere *Hugo de Groot* Uw Edts. Vader, onfatçoenlyck uytgeschopt is, voor eene vergulde Relegatie sal willen prefereren; daer toe ick vastelyck vertrouwe, dat Uw Ed. by sigh selve veele redenen sal vinden; waer van ick my, om 't selve vastvertrouwen, sal dispenseren eenige alhier aen te roeren; maer sal alleenlyck met verlangen Uw Edts. presentie, alhier in 't Vaderlandt te gemoet sien, ende verblyven, die ick waerlyck ben,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 14. May 1669.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den 8. May 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

ICk en hebbe U Wel-Edt. eenigen tydt herwaerts, met myn schryven niet moeyelyck gevallen, om dat ick U Wel-Ed. gewightiger occupatien, niet gaerne door het selve en divertere, als ick daer toe geen gewightige redenen en hebbe, ende sal daeromme ook dese soo kort maecken, als my mogelyck sal syn, dienende deselve alleen, om U Wel-Edt. communicatie te geven, van een conversatie, die ick voorleden Sondagh met den Heere Rycks-Kancelier, over het subject van de Guarantie, hebbe gehad. Ick hadde dien Heere laeten weten, dat ick syn Excellencie op de middagh *à la familiaire*, soude komen vergasten, om daer door te repareren de excuse, die ick veertien daegen geleden, genoodsaeckt was geweest te laten doen, over myn afwesen van een seer kostelycke Maeltydt, die gedaghte syn Excellencie speciaelyck om my te onthaelen, hadde laten bereyden, uyt oorsaeke van een koorts, die my die selven morge met groote hevigheyd hadde aengetast, van dewelcke ick eghter vernomen hadde, dat syn Excellencie niet nae behooren en was gepersuadeert; waeromme ick my des te meer genoodsaeckt vonde, my aen deselve, op haer Buytenhuys synde, te vertoonen, ende die vryheyd te nemen; terwyl de teyckenen van myn aghtergebleve koorts, nogh ontrent myn mondt, die uytgeslagen was, te sien waeren; de onthaelinge die my daer gedaen wierde, was seer cordiael ende vriendelyck; want alhoewel dat het scheen onversiens te geschieden, soo had ick evenwel gemaeckt, dat het syn Excellencie niet onbekendt en was, dat ick daer komen soude. Voor het aendissen, hadden wy verscheyde discourssen in 't particulier, ende quamen insensibelyck op myn vertrek nae Vrankryck, en op 't voltrecken van 't Tractaet van Guarantie in den Haege, daer syne Excell. my seyde, dat den Heere *Marchalck* aengekomen was, ende dat 't werk alrede soo verre geadjusteert was, dat 'er geen different meer en was, als ontrent de expressien van de executie, als die moghte komen van noden te syn, waer ontrent U Wel-Ed. sigh wat difficil toonde, ten opsigte van eenige versaghtende woorden, daer men hier gaerne soude sien, dat dat Artikel mede wierde geëxprimeert. Ick en konde niet aghterlaten daer op te seggen, dat ick U Wel-Ed. daer in geen ongelyck konde geven, geconsidereert, dat alle de voorgaende Artikelen maer een aenleydinge synde, tot het laetste, dat eygentlyck de spil is, daer al het andere op draeyt, de woorden van het selve soodaenigh behoorden te werden geconçipieert, dat men in tydt van noot, daer ontrent geen disputen en behoefde te hebben, ofte genootsaeckt syn een nieuw Tractaet, tot interpretatie van het tegenwoordige, op te reghten. Ende alsoo syn Excellencie daer op geliefden te antwoorden, dat men dese Kroon niet en moeste vergen, dat haer onmogelyck was; als soude syn, het ontblooten van haer Ryck, met het vervoeren van haer Militie, soo verre van haer Frontieren: repliceerden ick daer op, sonder hesitatie, dat men ook de andere Leden van

de

de gedaghte Guarantie, niet en moeste vergen een Tractaet aen te gaen, dat t'eenemael inutil soude wesen, als deficierende in de executie, van het geene daer bedongen soude syn, ende om het welcke te consequeren, alle de andere onereuse conditien wierden toegestaen. Den Heere Rycks-Kancelier, die mogelyck dese repliquen van inutiliteyt, niet verwaght en hadde, scheen wat verset, versaghte syne expressien, ende seyde, dat syne meeninge was; dat men in het stuck van de executie tegen den Aggresseur, haer occasie van diversie in het Ryck soude kunnen geven, waer mede sy met eene, ook haere Conquesten souden kunnen decken, sonder geobligeert te syn haere Troupen, tot in de Spaensche-Nederlanden, ende vervolgens tot in Picardyen toe, te doen marcheren. Ende belangende de expressie van het Artikel, spreeckende van de bewuste executie; dat men daer in termen soude kunnen gebruyken, die de saek niet min buyten onseeckerheyd, als buyten aenstootelyckheyd souden stellen; exprimerende niet *modum ipsius executionis*; maer *modum conveniendi circa executionem*, als het *casus* soude exteren. Nae dat ick daer op weder hadde gerepliceert, dat, wy haere Frontieren niet ontrent de grensen van Sweden; maer in haere Conquesten considereerden, sonder dewelcke nae alle apparentie, haere Alliancie soo considerabel niet en soude syn, ende dat wy dienvolgende oordeelende, dat de Spaensche-Nederlanden soo verre van het Stift Bremen niet en waeren gelegen, dat sy van daer, door de Sweetsche Troupen, niet gevoeghelyk konden werden geassisteert; ook niet en twyffelden, ofte haere intentie soude syn, deselve haere assistentie, in conformiteyt van de Resolutie, die daer over 't syner tydt, by de gesaementlycke Leden van de Guarantie soude werden genomen, in 't werck te stellen. Ende belangende de expressie, van het bewuste Artikel van executie, alsoo deselve Guarantie was een verbintenisse, waer toe alle Princen ende Staeten indistinctelyck, door het 7. Artikel van het Tractaet van Aecken, by de contrahenten selver waeren geinviteert, ende daer door dienvolgende, niemandt en konde werden verschoont, dat ook geene der Leden van de Guarantie, de minste intentie hadde, om met den *Koningh van Vrankryck* in rupture te komen; maer wel, om alle genegentheyd van rupture wegh te nemen; waer toe het seekerste middel was, aen deselve alle hoop van succes, door het groote tegenweer, dat hy rencontreeren soude, te benemen; ick niet en wilde twyffelen, of men soude alhier, soo wel, als in Engelandt ende in Hollandt, daer aen de handt houden, dat de Guarantie daer over aen te gaen, in soodaenige termen moghte werden gecoucheert, dat aen de executie van deselve, geene de minste twyffel en mogte werden gestelt; houdende voor vast, dat de seeckerheydt van dat point alleen, de rupture soude veroorsaeken, ofte wederhouden. Nae, seg ik, dat ik dese replicque hadde gedaen, wierden wy ten disch geroepen, ende en spraecken dien gantschen dagh van geene publycque saeken meer; waer uyt niet te min oordeelende, dat men door de Ministers van dese Kroon, sal soecken te arbeyden, om die woorden van dat Artikel te enerveren, gelyck ick voor desen nogh meer hebbe geschreven; hebbe ick mynes plights geaght, U Wel-Ed. van de conversatie, kennisse te geven, ende met eene daer by te voegen; dat ick onder de handt werde verseeckert, dat alhoewel de gedaghte Ministers ordre hebben, om op de voorsz. veranderinge te insteren, sy eghter gelast syn, om daer aen de conclusie van

 het

het Tractaet niet te binden. Ick hebbe daer over op gisteren met den Heere Grave van *Carlisle* omstandigh gesproocken; maer behalven dat het moeyelyck is, over saeken van die natuure, niet als *per interpretem* te spreecken, soo en vind ik ook dien Heere, daer ontrent niet t'eenemael geinstrueert: Syn Excellencie heeft my niet te min belooft, my daer in de handt te willen bieden, ende eene tael met my te sullen spreecken, daer aen ten hooghsten gelegen is, alsoo niet te twyffelen en is, of dese Kroon sal wel volgen, soo langh als den *Koningh van Engelandt* ende haer Hoog Mog. het eens sullen syn; dat ick wil hoopen, lang te sullen duuren, alhoewel my de natuure van die Natie, * niet buyten bekommeringh en houd. Ick wil hoopen dat het werck, voor de aenkomste van dese, al tot conclusie sal syn gebraght, ende dat dese myne berightingh sal gestelt werden, *inter super abondantes cautelas quæ non nocent.* Waer mede Uw Ed. bevelende in de Protexie van Godt Almaghtigh, sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den 8. May *1669.*

Aen de Heer Ambassadeur P. DE GROOT, den 28. May 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

NAer 't afgaen van myne jonghste, van den 14. deser lopende maendt, is my Uw Edts, Missive van den 8. daer bevoorens, wel ter handen gekomen; van welckers inhoud ick my in de Negotiatie alhier, over het vaststellen van de middelen, tot executie van de gepasseerde Guarantie te employeren, ten besten van den Staedt sal dienen. Uw Ed. ten hooghsten bedanckende voor de omstandige communicatie der saeken, daerinne vervat. Wy hoopen op morgen, of overmorgen, eene naedere conferentie te hebben met de Heeren Engelsche ende Sweedtsche Ministers, over het selve subject.

Op den 22. deses, hebben de Heeren Gedeputeerden der Stadt Rotterdam, ter Vergaderinge van haer Ed. Groot Mog. bekent gemaeckt, dat de Heeren haere Principaelen, in plaetse van den Heere *Gysbert Rudolphi van Niedeck*, op den 15. Maert laetstleden, by haer Ed. Groot Mog. geëligeert tot Raedt ordinaris in den Hoogen Raede, Uw Ed. tot Pensionnaris der voorsz. Stede hadden verkosen; met versoeck, dat haer Ed. Groot Mog., Uw Ed. souden gelieven te dispenseren, van de ordinaris Ambassade aen 't Hof van Vranckryck, daer

* Siet *Lettres de Temple*, Tom. 2. pag. 82.

daer toe deselve by voorgaende Resolutie van haer Ed. Groot Mog., is gedesigneert, ende voorts de saeke ter Generaeliteyt daer heenen te dirigeren, ten eynde Uw Ed. insgelycks by haer Hoog Mog. ontslagen soude mogen werden, van dessels employ aldaer. Haer Ed. Groot Mog. hebben op 't voorsz. voorstel, met eenpaerigheydt van stemmen, geresolveert, 't gunt Uw Ed. uyt het nevensgaende Extract, breder sal gelieven te vernemen ; 't welck ick van myn schuldige plight geaght hebbe, Uw Ed. hier nevens te laten toekomen, omme te strecken tot dessels naerightinge. De voorsz. haer Ed. Groot Mog. Resolutie, is tot nogh toe, ter Generaeliteyt niet ingebraght ; edogh sal ick besorgen, dat sulks met ten eersten geschiede, ende dat daer op Uw Edts. demissie van daer uytgewerkt werde: als nogh vastelyck vertrouwende, dat Uw Ed. de voorsz. Charge, voor de Ambassade sal willen prefereren. Uw Ed. overkomste sal seer verblyden, die waerlyck is,

Edele Gestrenge Heere,

U Edts. Ootmoedige Dienaer.

Haege den 28. May 1669.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. de Witt, Stockholm den $\frac{12}{22}$ May 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MEt de jongste post uyt het Vaderlandt, is my onder anderen toegekomen, een Missive van de Heeren Burgermeesteren ende Regeerders der Stadt Rotterdam, waerinne deselve my bekent maecken de electie, by deselve op myn persoon gedaen, tot het vacerende Pensionaris-Ampt van haere Stadt, met versoeck, dat ick het selve aenneme, tot dienst van een Plaets, daer ick myn gebooorte bekomen hebbe.

U Wel-Ed. kan wel oordeelen, dat het my ten hooghsten aengenaem moet syn, soo verre buyten myne meriten, by die Heeren in consideratie te komen, ende my eghter in soodaenigen staet te vinden, dat ick daer op niet positive en hebbe kunnen antwoorden, niet alleen, om dat ik ontrent de Bedieninge die ik hebbe, ende die my aengeboden werde, niet gaerne myn eygen oordeel, dat men wel kan geloven niet t'eenemael neutrael ende buyten preoccupaatie te syn, al te veel en soude vertrouwen, ende daeromme geresolveert ben, niet als met U Wel-Edts. ende andere Heeren, die ick kan oordeelen my niet ongenegen te syn, communicatie ende goedvinden, daer in iets seckers te statueren; maer ook, om dat ick oordeele, dat het seer irrespectueux soude syn, dat ick geduurende de Commissie, die my alhier by haer Hoog Mog. gegeven is, eenigh ander employ, buyten haere kennisse ende goedtvinden, soude acçepteren, ofte op het presuppoost van een andere Ambassade soude overkomen, terwyl ick my alrede tot een ander employ soude hebben geëngageert. Ick hebbe

be derhalven in myne rescriptie aen de gedaghte Heeren Burgermeesteren, my gedraegen in alle beleeftheyt ende dankbaerheyt, over de onverdiende gunst, my by deselve in haere electie bewesen; maer belangende myne verklaringe, over het aennemen van het voorsz. Ampt, my gehouden buyten alle engagement. Ende op dat het selve by de meergedaghte Heeren niet qualyk en moge werden geduyt, soo is by dese, myn seer gedienstigh versoeck, dat het U Wel-Ed. goede geliefte sy, deselven te doen begrypen, dat ick niet anders en hebbe kunnen doen, sonder te buyten te gaen het respect, dat ick aen haer Hoog Mog., die myne Committenten syn, ende aen haer Ed. Groot Mog., die als myne Souverainen moeten geoordeelt werden, door my aen deselve geleent te hebben, schuldig ben. Ik vinde inderdaet al veele consideratien, ontrent het eene, ende het andere van de employen, die my voorkomen, die ick U Wel-Ed. beter mondelingh, als schriftelyck, sal kunnen voordraegen, maer sal my soo veel mogelyck is, buyten alle preoccupatien houden, tot dat ick daer over met U Wel-Ed., ende andere goede Vrienden in het Vaederlandt, sal gesprooken hebben; waer toe ick oordeele, dat my geen beter occasie, als het verwisselen van dese, in de Fransche Ambassade, kan gegeven werden. Waer ontrent ick wel gewenscht hadde, dat by haer Hoog Mog. wat tydelycker Resolutie hadde genomen geweest, niet om dat ick reden hebbe, om voor my selven myn vertreck van hier te verhaesten, daer ick soo veel teyckenen van vriendtschap ende civiliteyt ontmoete, als ik gelove, dat ik ooit in eenigh ander Quartier vinden sal, maer om dat ick daer door te beter occasie soude hebben gehad, om my te degageren van een huys, dat dier ende kostelyck is, door de genegentheydt, die den Heere Grave van *Carlisle* heeft, om het selve te bewoonen, ende met dewelcke ick lightelyck nogh sal kunnen handelen, byaldien ick daer toe in korte, by Resolutie van haer Hoog Mog., in state gesteld werde.

Van de publicke saeken en sal ick tegenwoordigh geen mentie maeken; om dat wy daer van meer onderrightinge van doen hebben, als wy van hier geven konnen, ende met verlangen te gemoet sien, het geene ontrent het perfectionneren van de Triple-Alliancie, in den Haege sal syn gedaen; waer van het niet quaet en soude syn, dat ick de gelegentheyd hadde, van nogh voor myn vertreck, de Ratificatie alhier af te vorderen. Den Heere Grave van *Carlisle*, leeft met my in seer goede intelligentie, ende verseeckert my, dat de veranderinge, ontrent het Hof van Engelandt voorgevallen, geene alteratie en sal causeren, die Vranckryck vorderlyck soude kunnen syn. Hy heeft my ook gesegt, dat hy in het overkomen, passerende aen het Hof van Sel, seer goede inclinatien in den Hertogh van die naem, ende den Heere *Bisschop van Osnabrugge*, hadde gevonden, omme in de Triple-Alliancie te treden; ende dat het niet ondienstigh en soude syn, dat daer toe, wegen haer Ho. Mog., met iever wierde gewerckt. In een brief van den Heere *Josephus Coeymans* geschreven, aen den Heere *Joan de Geer* alhier, sie ick, dat gesproocken werdt van subsidien, die ook by haer Ho. Mog. in het toekomende aen dese Kroon jaerlycks souden werden betaelt, ende alhoewel ick het effect van de Guarantie important genoegh oordeele, om ook met eenigh jaerlycks debourssement gekoght te worden, ende dat ick niet te min gepersuadeert ben, dat haer Ho. Mog. niet al te voorbaerigh

righ

righ en sullen syn, om kosten te doen, die sy eenighsints verby kunnen, soo vind ick my verplight, volgens de kennisse, die ick hier eenighsints van de Regeringe bekomen hebbe, U Wel-Ed. te seggen, dat ick niet en twyffele, of ick sal de occasie hebben, van haer mondelingh te spreecken, en haer eenen anderen weg te kunnen aenwysen; waer door gemackelycker tot het selve oogmerck te geraecken is. Waer mede U Wel-Ed. bevelende in de protexie van Godt Almagtigh, sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteekent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{12}{22}$ May 1669.

Aen de Heer Raedt-Pensionaris J. DE WITT, Stockholm den $\frac{19}{29}$ May 1669.

EDELE GESTRENGE HEERE,

MEt de jongste post, alhier aengekomen, is my wel toegekomen Uw Edts. Missive van den 14. deses, geaccompaigneert met een Extract uyt de Resolutie van haer Ho. Mog., raeckende het affenden van den Heere *Heyns*, nae den *Grootvorst van Muskovien*, dat al een groote reyse sal syn voor een Persoon, die nogh seer swack is; maer niet te min daer toe geen ongenegentheyd is toonende.

Ick hebbe met groote aengenaemheydt uyt deselve vernomen, op wat wyse ende in wat termen, het voltrecken van de Triple-Alliancie, eyndelyck aldaer syn succes heeft gehad; ende wil vertrouwen, dat ook de penningen van den eersten termyn, op het overleveren van de Ratificatie van dese Kroon, die met dese post afgaet, gereed sullen gevonden worden. Op gisteren over die materie, in discours wesende met den Heere *Steno Bielke*, die wel de considerabelste is van die Heeren, die alhier dat werck tot dien eynde hebben helpen brengen; seyde my syn Excellencie, dat hy niet en ignoreerde, dat men sigh in Vranckryck liet verluyden, dat men wel middelen soude vinden, om de kragt, ofte het effect van dese Alliancie, weder wegh te nemen; maer dat hy my wel konde verseeckeren, dat die geene, die het selve alhier hadden uytgewroght, geen minder vigueur in het maintineren van de gedaghte verbintenisse, en souden toonen, als sy in het uytwercken van deselve hadden gedaen.

Dit werck dus verre gebraght synde, sal ick den tydt, die my hier nogh overigh soude mogen syn, t'eenemael besteden aen het recommanderen der pretensien, van de Ingesetenen van onsen Staedt, op dese Kroon; dat ick wel

nooit geintermitteert; maer eghter soodaenigh niet gepousseert en hebbe, dat de sollicitatie derselve, die niet altydt even aengenaem en is, aen het bevorderen der publicke interesten, schadelyck moghte syn.

Wat aengaet de electie, die de Heeren Burgermeesteren ende Vroedtschappen der Stadt Rotterdam hebben gelieven te doen, in myn geringh Persoon, tot bekledinge van het Pensionarisschap van haere Stadt, deselve vind ick soo obligeant, ende soo avantagieus in myn reguard, dat ick haer Ed. Wel-Achtb. daer over niet genoegh en kan bedancken, gelyck ick U Wel-Ed. al by myne voorgaende, hebbe bekendt gemaeckt; ende gelyck ick my daer ontrent, volgens myne plight, buyten alle engagement sal gedraegen; soo wil ick ook vertrouwen, dat die Heeren my het selve niet qualyck en sullen afnemen, ende alles buyten prejudicie sullen laeten, tot dat ick weder in het Vaderland gekomen synde, daer ontrent met U Wel-Edts. ende andere Heeren raedt, die ick kan oordeelen my niet ongenegen te syn, van myn selven magh disponeren. Waer mede U Wel-Ed. alle heyl ende contentement toewenschende, sal ick blyven:

Edele Gestrenge Heere,

Uwe Ed. Dienstwillige Dienaer,

Geteeckent

P. DE GROOT.

Tot Stockholm den $\frac{19}{29}$ May 1669.

Eynde van het twede Deel.

REGISTER

REGISTER.

Letter a, *voor de cyffer staende, beteekent het eerste*; *en* b, *het tweede Deel.*

A.

Oooo

Spaen-

C.

de

don

F.

H.

Mun-

P.

Pre-

Ho.

Y.

Z.

EYNDE.

π1 A-3Z⁴ 4A-4B⁴(-4B4) 4C-4T⁴
1 p.l. 1-654 pp., [24] ff.
coll. 12-8-15 PRB-M
CB

